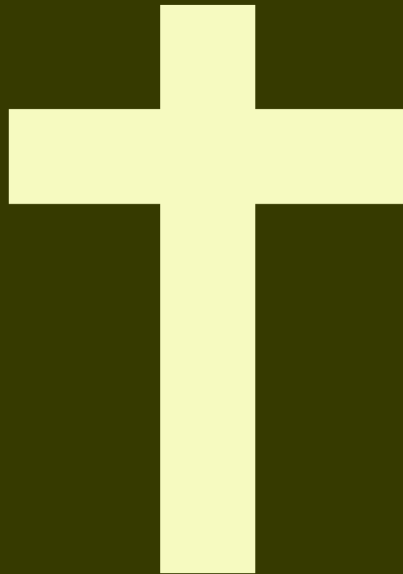

aúná-aimba simái
tarúmakain-kwasai

The New Testament in the Kosena Language of Papua New Guinea

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai
The New Testament in the Kosena Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kosena

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
363afe94-0b4c-5e94-bf3b-b68ce841dec7

Contents

FRT	1
Mátíyu	3
Mááka	67
Árúku	103
Yóni	166
aantá-kwaasi	207
Árómaa	265
1 Kórinti	295
2 Kórinti	325
Káresiya	345
Évésasi	356
Vírípai	365
Kórósi	372
1 Tésárónaika	379
2 Tésárónaika	385
1 Tímóti	389
2 Tímóti	397
Táítási	403
Vírímóni	407
Ípíru	409
Yémési	433
1 Pítaa	441
2 Pítaa	449
1 Yóni	454
2 Yóni	461
3 Yóni	462
Yúte	464
paárurain-kwasai	467
Read the New Testament	497

Aúná-Aimba Simái Tarúmakain-Kwasai
The New Testament in the Kosena language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

Aúná-Aimba Simái Tarúmakain-Kwasai

The New Testament in the Kosena language of Papua New Guinea
[kze]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1980 by Wycliffe Bible Translators, Inc.

Web version

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa. Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>*.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai

Mátíyu

Ísu kwíyómpa'a irówana Mátíyu siyáánkai-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Ísun-aaí agaimakáíye. Ísuna kwayó-kwáásímá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Mátíyu moórá-awí'a Árívái kwemá maanáúvái agaimakáíye. Áánútu séna sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkaniye siróntemba ááéraan-aimba simái tarúmakon-auvai-kwandaavimba agáyómba Ísuntavai siráawe. Yútaa-kwaasi Ísuntavai séna Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaaman-iyé sígwáe séna maanáúváiímbá agairáíye. Ísu asirayámbá tokéna Áánútuna áamáánkona ááimba simátimena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátíma'mae iráíye. Mátíyu mirán-áímbá maanáúváiímbá agaimakáíye.

Áríku 3:23-28

¹ Ísu Káráísítina akúni'a uráan-kwasai. Ísu aíkwá'náma Tévítimani. Tévíti aíkwá'náma Ááváramumani.

² Ááváramu Áísákaamba marankówana
Áísáka Yákópomba marankówana
Yákópo Yúta-iyai áváráwáínónda matinkówana

³ Yúta Pérésinte Sáraante matínkaraimba
tinówa Témamani.

Pérési Éséronimba marankówana
Éséroni Árámumba marankówana

⁴ Árámu Ámínátapamba marankówana
Ámínátapa Násonimba marankówana

Násoni Sáómonimba marankówana

⁵ Sáómoni Póásimba maránkaraimba
anówa Áré'apimani.

Póasi Ópétimba maránkaraimba
anówa Árútimani.

Ópéti Yésimba marankówana

⁶ Yési Tévítimba marankówana
Tévíti kárákwiyi-i'a uráiwai Sórómonimba
maránkaraimba anówana aiva-kwánkó áwí'a
Yúrása úwana naaén-kwamba Tévítimani.

⁷ Sórómoni Áríypoamumba marankówana
Áríypoamu Ápáísaamba marankówana

Ápáísaa Ésaamba marankówana

⁸ Ésaa Yíósavatimba marankówana
Yíósavati Yórámumba marankówana
Yórámu Ásáyaamba marankówana

⁹ Ásáyaa Yótámumba marankówana

Yótámu É'ásaamba marankówana
É'ásaa Ésékaayaamba marankówana

¹⁰ Ésékaaya Mánásaamba marankówana

Mánásaa Émósimba marankówana

Émósi Yósáyaamba marankówana

¹¹ Yósáyaa Yékónaya-iyai áváráwáínónda matinkówasá

minkánaávimbá Pépíróni-naopakewai Ísareri-kwaasi tayí'maesa Pépíróniva'a ándáva'a mátínkaraawe.

¹² Pépíróniva'a mátínkó-kanaavimba

Yékónaya Síatiomba marankówana

Síatio Sérápápeomba marankówana

¹³ Sérápápeo Ápáyatimba marankówana

Ápáyati Éráyakimumba marankówana

Éráyakimu Ésomba marankówana

¹⁴ Éso Sétókomba marankówana

Sétóko Ékímumba marankówana

Ékimu Éráyatimba marankówana

¹⁵ Éráyati Ériesaamba marankówana

Ériesaa Mátánaamba marankówana

Mátánaa Yákópomba marankówana

¹⁶ Yákópo Yósépipimba marankówana

Yósépi Máriaaamba awaikó úwana Máriaa Ísumba anówamani. Ísuntavesa

Áánútu usásinankaiwaiye sésa Káráisitiye kwésewe.

¹⁷ Áávaramumo máyonka'a sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-kwaasi 14 kwaasi agáyówasa Tévítimo paárurenamo máyonka'a sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-kwaasi 14 kwaasi agáyówasa Pépírónivakewai tayí'maesa Pépíróniva'a ándáva'a mátínkarowasa máyón-kanaavimba sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-kwaasi 14 kwaasi agáyówana minká'á Máriaa Ísu Káráisitimba maránkaraiye.

Ísumba maránkarain-kwasai.

Árúku 2:1-7

¹⁸ Ísu Káráisitimba marankómba maará uráiyé. Ísu anówamba Yósépinka'a siváúmaresa ítámakowana Yósépi íma kwesé kurónka'a ámú'a paáruraiye. Áánútun-amanko ámú'a paárumankarowana ¹⁹ awaikó kawé'á kwéuwai séna kwaási túranka'a ai'maráanana Máriaa aigaeyávéna iváímbo'a aúpá'á ai'mátuwanaumne-imayaa uráiyé.

²⁰ mirá imáyáama kwéena aúnn-kwáyowana Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakewai kaainampá'á simámena séna Yósépiyo Tévítin-andaraken-kwaasi óne. Máriaamo ámú'o káúvímba Áánútun-amankowe su'mai ámú'a kauwánkáimba po kwembá úwoi mayáníyompo íma áá'a kaíno. ²¹ iyámpóimo marankánimba áwí'a Ísuwe simámiyo siráiyé. mináwíkóna ááimba kwená kwaási sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye siráiyé.

²² naaóvá'á Áánútun-aai simátimakowai sirónka'a póna mirán-tántáá'á paáruraiye. ²³ kwemá agaimaréna séna moórá-inaamarugo kwaai íma mairéna ámú'a kaumái iyámpói marankáínasa miníyámpóigó áwí'a Émáníyueriye sénááowe

agaimaréna siráimba mináwíkóna ááimba Áánútu keséya máyáiyé siráiyé.

²⁴ Yósépi aúvínké usásinena Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakewai siróntemba awainínkómba mairéna ²⁵ íma kwesé kúmba úwoi ména kárákwirowana iyámpói marankówana Ísuwe séna áwí'a tamánkaraiye.

aaváúmó usópaken-kwaasi taawánaraan-kwasai.

2

¹ Yútiyaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyon-kanaavimba Pétáremu-naopa'a Máriyaa Ísumba maránkarowasa némpakemba aaváúmó usópaken-kwaasi kawer-ímáyáágwárá-kwáásí teémesa Yérúsaremu-naopa'a tésa ² sésa Yútaa-kwaasira'a kárákwiyinine sénamo maránkáín-iyampoi náávára ánkaraao. aaváúmó usaipá'a méta awánáúndaya moórá-o'a paárisata awánéta séta iyámpói maránkaraimba póta awánéta kwenáwí'a mósá maránáe séta teémata túne siráawe.

³ suwaná marará-káwáánákó Éróti mináimbá isówana arunkó sáwí'a úwasa Yérúsaremu-naopakewaigwara'a isówana tirunkó sáwí'a úwana ⁴ Éróti mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sun-kwáásíyé tááyowasa torupamáí máyówana séna Áánútu ai'marániwaimba Káraísitimba marankánimba náávára ankáníyo súwasa ⁵ sésa Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopa'a ankáníye. Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna séna

⁶ Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopaken-kwaasiyono. Yútiyaa-marava'a kárákwiraawaivimba kentí naaópa'o kárákwiraawai íma tínaaempa'a máyáawe. kentí naaópakemba moóráwai paárurena kesí kwaási Ísareri-kwaasira'a kawé'a umái kárákwiyiniye

agaimaréna siráíye suwaná ⁷ Éróti iséna aaváúmó usópaken-kwaasi aúpá'a tááyowasa tuwaná tísaa ena séna nósá-tawai minó'a paárisara awánaraao súwasa simámúwana ⁸ Éróti séna Pétáremuva'a miníyámpói koavakáá-umai awáné'a tasimásimiya'a kesé kuré'a kwenáwí'a mósá máraano súwasa ⁹ isésa kumbá aaváúmó usópa'o mésamo awánaraan-o'a awánowana minókómá aiva'a kwégwena miníyámpóimó máyonka'a kogwaúwasa ¹⁰ ávááraumai aamoí ésa ¹¹ mindáúmpá'a iyésa anówante miníyámpóiyé tuwánésa kívairesá miníyámpóigó áwí'a mósá marésa unáámbá óin-tokésa kawé-tántáá'a kóri-ontamba óimai amésa kawer-úmúmbó íi-yántáá'a óimai amésa áséi-kwiyum-basawenkwará'a óimai ámakáawe.

¹² ámatuwesa tuún-kwáúwana Áánútu kaainampá'a simátimena séna Érótimba íma kosimáméro súwasa ó'on-ampakemba kentí naaópa'a kóuraawe.

Ísumba áí'maesarai Ísípiva'a kurááyan-kwasai.

¹³ kóúwana kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá Yósépi kaainampá'a awánówana séna Éróti miníyámpói tuvuwindayavena kwéavakaa-ivo usásine anówante miníyámpóiyé tí'mae Ísípí-marava'a koména'a aáno simámé'a áí'mae tiyó sénaumne súwana ¹⁴ mindó'wáámbá usásinena anówante miníyámpóiyé tí'maena Ísípí-marava'a kwéména ¹⁵ mivá'a komáyowana Éróti pukáíye. naaóvá'a Áánútun-aai simátímakowai sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna Ísóigo séna Ísípí-maravakemba kesáanimba máyaina'a ááyaanana koyauweráníye siráíye agaimaréna sirónka'a póna mirá uráíye.

iyámpói tínkankaan-kwasai.

¹⁶ Éróti awánómba aaváúmó usópaken-kwaasi kampa'a simáuwesa kóúwana Éróti arunkó áyámba úwana aaváúmó usópaken-kwaasi simámakon-aintavaiye o'a paáruraiyemo sirón-aintavaiye imáyáa éna évakarawai ti'maréna séna Pétáremu-naor-ayampa'-naopimpa'a kaer-ímó

ten-iyámpóiyé ímo kaer-ímó tarén-iyampoiye tivakáá-umai tínkantuwaaro súwasa mirá uráawe.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Yérémaya sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna

¹⁸ Áráma-kwaasi ávááraumaimo ivi'ó taráamba ísaraawe. Áréseo aísavutantamba uráan-kwaasi miwítí iyámpóiyavesa ivi'á taawasá iyámpóímo pukáantavesa timambá aráápamai tínkaraawasa úwoi ivi'á támae iráawe agaimaréna siráíye.

Ísípivakemba tiráin-kwasai.

¹⁹ Éróti puwúmba Yósépi Ísípi-marava'a ména kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá kaainampá'á awánówana séna ²⁰ miníyámpóígómbá tu-vuwónáe sen-kwáásí á'a púwóvo usásine anówante miníyámpóiyé tí'mae Ísareri-marava'a kwaaó súwana ²¹ usásinena awainínkonte ááninkonte tí'maena Ísareri-marava'a kúmba ²² Éróti ááninko áwí'a Ákéreasi kwemá avowáná anondá Yútiyaa-ayampa'a kawáá-máyái kwémayowana Yósépi iséna mináyámpá'ó koménintavena inkaisúwana kaainampá'á Áánútu simámuwana Kárirí-ayampa'a ²³ Násáreti-naopa'a tí'maena koméraiye. naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá Ísuntavena séna Násáretivaken-kwaasiye sénááowe agaimaréna sirónka'a póna mirá uráíye.

3

Yóni simátímakarain-kwasai.

Máaka 1:2-8, Áríku 3:1-18, Yóni 1:19-28

¹ minkánáávimbá moóráwai áwí'a Yóni ména nombá pétinkowai póna Yútiyaa-marava'a kúmba kavóná-marava'a koména simátimena séna ² Áánútu kwená kwaási kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a teró simátíma'mae iráíye. ³ naaóvá'á Yóni íma máyonka'a Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya Yónimo paárinintavena imáyáa éna agaimaréna séna

moóráwai kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno Áísáya agaimaréna sirónka'a póna Yóni paárúwana mináimba paáruraiye.

⁴ Yóni póígo áwí'a káámeri kwená áyáú-kwatoi iréna aúwarasinei ámúrandá uréna a'nóríné kwantáámíkóná aúwé mintóné su'mai kwénena ⁵ aaí simátíma'mae iyúwasa Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye Yútiyaa-ayampaken-kwaasiye Yóntáni-nonkona menávápákéné maanávápákén-kwáásíyé miráumai kwaási tóyo ésa ⁶ sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yóntáni-nompimba nombá pétinkaraiye.

⁷ Yóni nombá pétinkena awánómba amáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monoraimbo sun-kwáásíyé sáwíva'a nombó pétinkanintavesa kwenópa'a tóyo uwaná simátimena séna iyánkó póígon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba timínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo. ⁸ kentí sáwí-mayai tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawé'-máayái máyéwa'a tuwánanaumne.

⁹ Ááváramu kentáá síkwá'ná imbá póta Áánútuna kawé-kwáásíyá úne sé'a mirán-imáyáa íma oró. Áánútu Ááváramu aísavutantamba ónááowe sénaraankasi maanóntámpínkémbá kanaám-po'a kwaási aúráaro sisa'á

aúráasino. Ááváramu aísavutantamba uráundawai póta kawé-kwáásíyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. ¹⁰ íma kawer-árámbá íyain-taima ááimpimba kwéayaisuwesa iravimbó agaisúwáantemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siráíye.

¹¹ Yóni simásuwena séna kentí sáwí-imagaa tuwé'a Áánútumpa'a tewái nombá kwévetinkaundanivo kesínaaemba tíníwai Áánútun-amankomba ai'maráínana kuména keinárawapimba anómbo umátinkaniye. iramó agáyáantemba íníye. kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. ¹² aawinkwínaumo sípétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwááwanamo anómbo marapá'ó kúmisanamo ásimá úndáomo tútúwaisasamo kaíkai'o ínín-iravimbo kwiyúmaimo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá máráantemba kwaási miraráámbá íníye Yóni siráíye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mááka 1:9-11, Árúku 3:21-22

¹³ minkánaá Ísu Káriri-ayampakemba Yóntáni-nompa'a téna Yóni nombá pésinkainkwae séna túwana ¹⁴ Yóni séna ímanivo emó nombó pésinkaniyonda kanaán-ivo kentávái se nombá pésinkao kwésene súwana ¹⁵ Ísu séna ivátuke súndantemba mirá uwo. mirámó ékaimo ékai Áánútu siráini'a óyauye súwana owé séna ¹⁶ nombá pérankowana nompínkémbá usásinowana sokóntawaai taaínkaar-úwana Yóni awánómbo Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'á kumbáyowana ¹⁷ aaigówé su'mai kwíyómpakemba séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráíye.

4

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isánáe siráin-kwasai.

Mááka 1:12-13, Árúku 4:1-13

¹ súwana Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isáníntavena Áánútun-amanko Ísumba simámuwana kavóná-marava'a ² koména toómbá íma néna ayáátááka'a 40 no'waamba kwaúwana ávááran-aai ankówana ³ Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae séna Ísunopa'a téna séna emá Áánútu áánimba úne kwésempo maanóntánkóntávái toómbá aúréna'a naanó siyó súwana ⁴ Ísu séna Áánútun-aai aúvái-kwandaaivinkemba séna toómbó náíyawaiye su'mai kwaási íma tátoraivo Áánútu siráini'a amápa'a íyana tátoraíye siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁵ Sáátáánigo Ísumba ái'maena Yérúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávúmayaapa'a móankená ⁶ séna Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba séna Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a ti'maráínasa enká'á kárákwirea pósa óntanka'a aísamaima turaráanavo sésa tiyáándeí aramónááowe siráíye. mindáyavai emá Áánútu áánimba úne kwésempo maankákémbá ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbaesa marapá'á móru ankánaáowe Sáátáánigo súwana ⁷ Ísu séna Áánútun-aai aúvái-kwandaaivinkemba á'a mirá siréna moórá-ainkwara'a séna kentí Ísóigo Áánútumba áísaa umai isánáe íma seró

siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áísaa umai isáúsino. mindáyavai emó sénda íma mirá ónaumne Ísu súwana ⁸ Sáátáánigo Ísumba áí'maena anón-omapa'a iréna móankenena amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasiye miwítí anón-asirayane agaráárankena ⁹ séna kenká'ó kívairemo kesí imáyáamo mósá máréna'o é'a kárákwiyi-mayai áména kárákwiyiniyone Sáátáánigo súwana ¹⁰ Ísu séna Sáátáánigo kówaao. Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna

kentí Ísóigo Áánútumpa'a imáyáa é'a kwenáwíre

su'mai mósá maré'a kwená mayáiyé su'mai máyáaro

siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ¹¹ Sáátáánigo auwéna kúwasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumésa Ísumba áwa'naa uráawe.

Ísu kwená mayáímó ááimba ásárain-kwasai.

Mááka 1:14-15, Árúku 4:14-15

¹² Yóni marará-káwáánákó áwí'a Éróntintavena séna sáwí'a uráíye siróntavena ándáva'a máankowana máyon-aimba Ísu iséna Káríri-ayampa'a kwéna ¹³ Násáreti-naopa'a íma koména Kápénéamu-naopa'a koméraiye. mindáópa'a Káríri-nonkwaaunkon-awampa'-naopa'a Sépiyuraaniye Návataraiye tisaavutantamba uráawaiti maravá'á kwáyon-daopa'ani. ¹⁴ Ísu Kápénéamu-naopa'a komáyomba naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna

¹⁵ Sépiyuraaninte Návatarainte mindárai tisaavutantamba uráawaiti maravá'á nonkwaaúnkón-awampa'a Yóntáni-nonkona menávápá'-máráo áwí'a Káríri-marava'a máyáawai ó'on-o'on-kwaasiyave'a súnda ¹⁶ minkwáásí túnkwi-ayampa'a mésa sámó kaípa'a awánanaaowe.

Áánútuna némpa'o túnkwi-ayampa'o máyáawai sán-kamátinkaniye agaimaréna sirónka'a póna Ísu paaréna mirá uráíye. ¹⁷ minkánáá Ísu simátimindayavena ááimba ásámai simátimena séna Áánútu kwená kwaási kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró siráíye.

Ísu éíyain-kwaasi tááyarain-kwasai.

Mááka 1:16-20

¹⁸ Ísu Káríri-kwaaunkon-awampakavamba kúmba kae-kwáásírái méсарai awaaó áwí'a Sáímoni moórá-awí'a Pítaa úwana áváko áwí'a Éndaru umái méсарai miwítí mayáímá pósarai noyáá'a to'mái tímapa'a kwénaaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana ¹⁹ Ísu simátimena séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máímo tímapa'o kwénaaoyantemba aúná-mayai tíménakai kwénaaekai kesáái simátímapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai ²⁰ minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááiye.

²¹ kwesé kuyaná Ísu kómarena kúmba kae-kwáásírái méсарai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniye tivowámpi kwimái nompí-sípívimbá méсaya kwase-únámbá to'mayaa kwéuwana Ísu minkáé'nárai tááyowasarai ²² avekáámbá tivowámbá mindómpí-sípívimbá auwésarai Ísuwe kurááiye.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

Árúku 6:17-19

²³ Ísu Káríri-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaaena mono'-náúmpímpá'a Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba mináséi-kwásái kosimátímapa'a kwénaaena ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvamatinkava'a kúwana ²⁴ kwenááigo Síriyaa-marava'a naaó'-nao'a kóyáwé úwasa ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasiye taraváá-kwámbo tirumpimbó máyon-kwaasiye tíyayaambo árúkun-kwaasiye tíyayaambo pukón-kwaasiye mirámó un-kwáásí taagwiya'maésa Ísunopa'a mátínkówana asóvamatinkena ²⁵ aambó kwénaaumba sáwívarawai Káríri-ayampakene Tékaporisi-ayampakene Yérúsaremu-naopakene Yútiyaa-ayampakene Yóntáni-nonkona menávápákén-kwáásíyé miráumai-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

5

Ísu omápa'a ména simátímakain-kwasai.

Árúku 6:20-23

¹ Ísu máyowasa sáwíva-kwaasimo tóyo umbá tuwánéna omápa'a umáyowasa kwená kwaásiyomba torupamáí máyówana ² simátimena séna ³ Áánútu súwa'naa ínkwáé sewái Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena miwírá'á kwégawaaiye. ⁴ miwívimbá sáwí-imayaa kwáyáísana tirunkó umbái kwétaiwai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena etóyói kwéumatinkaiye. ⁵ kesávái túmo ímo maé kwéiyowai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkaimba pósa siráim-barama mayánááowe. ⁶ Áánútu siráintemba mirá ónáé kwésewai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena kawé'ó umáímo ménaaontavena kawerí'a umátinkaniye. ⁷ tirumbó kwéumatinkaawai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena arumbá umátinkaniye. ⁸ tirumpinkémbó kawer-áiné su'mai kwésewai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkaimba pósa Áánútumba awánanaaowe. ⁹ kwaásivimbo paru umátinkanaaontavesa mayái kwémayaawai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena kesí iyámpóin-owe síníye. ¹⁰ Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo arupí umáímo máyáantavesa sáwí'a kwéumatinkaawe. Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena miwí kwená kwaási-i'o ombá póna kwégawaaiye. ¹¹ keinárawa'o kentávé'o asiramáímo máyáantavesa mindáyavesa sáwí-aimba simátinkesa sáwí'a umátinkesa ó'on-o'on-kampar-aimba simátinkaamba Áánútu keinárawa'a kawé'á kwéumatinkaiye. ¹² naaóvá'ó Áánútun-aaimo simátímakowaimo sáwí'o umátinkaraantemba ívé'a sáwí'a kwéumatinkaamba tirunkó kawé'á kwéina'a aamoí é'a kwíyómpakemba kentí kawé'-mékámbá mayánááowe Ísu siráíye.

sán-kai-áiné uwígón-aiye Ísu siráin-kwasai.

Mááka 9:50, Árúku 14:34-35

¹³ Ísu simásuwena simátimena séna marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a uwígómó áséimo intenkáámbá kwéowe. mirá kwéombanivo uwímó sáwí'o énamo imba íma kawé'á umái kéna íma áséi éna úwoisankaamba umágwisasa aampa'á tukésa kwénaaowe.

¹⁴ marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a sámó kaintenkaámbá kwéowe. ááraipa'o kwáyáin-daopa'o mósá awánaantemba keinárawa'a máyáawaina ááimba kwéawanaawe. ¹⁵ iramá oómbá kúra'maresa íma aúpá'á maráiyamba avora'á maráiyamba mindáópaken-kwaasi awánanaaowe. ¹⁶ miráumai sámó kaintemba kwaásivimba mé'a sán-kamátinkaiyasa kentí kawé'-máýái

tuwánésa kentivo kwíyómpa'o máyáiwai áwí'a mósá maránááowe Ísu siráíye.

Ísu áamáamba siráin-kwasai.

¹⁷ Ísu mináímbá simásuwena séna íma kentáv'é'a sé'a Mósesi siráin-aine Áánútun-aaí simátímakaawai siráan-aine ivá'á túwáiwaiye íma seró. Áánútun-aaí siráan-aimba íma tuwánaumpo siráanteni'o umáímo paárinintave'a kunkáumne. ¹⁸ simátíménda ísáaro. kwíyómba maramá kwáyáísana póna Áánútun-aaí kwaíkwai'a kwéíye. Áánútun-aaigo amápa'a kwaíkwai'a kwéimba póna mináínkómó siráinten-umai amápa-tantaa'a paáriníye. ¹⁹ miráumai Áánútun-aaivinkembo kitor-aimbo araaísésamo ó'owantavesamo sésamo kwéundantemba mirá ínimba mindá kanaán-íye síyanamo éna Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba íma asirayán-kwáásímán-owe sínívo Áánútun-aaímo taagwiyavésamo simátimesamo sésamo Áánútun-aaí ísáaro kwésewaiyavena Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba anón-kwaasiman-owe síníye. ²⁰ moórá-aimba simátimunda ísáaro. áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sen-kwáásiyé sésa Áánútumo siráintemba umái máyaumnemo sembá kampa'á kwésewe. miwímó ontembó keinárawa'o é'a Áánútumo kawááipa'a íma mé'a Áánútumo siráintemba árai'a mirámó é'o é'a Áánútumo kawááipa'a ménaaowe Ísu siráíye.

tínkamón-aimba siráin-kwasai.

Árúku 12:57-59

²¹ Ísu maarán-áínkwará'á séna naaóvá'á Mósesi kentíkwá'náyavena simátímakain-aimba ísaraamba maará séna tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. mirámó íyasamo ésa aaivimbá maitinkánááowe siráimbanivo ²² simátíme'a sé'a miwítí kwaásiyavesa aaisambá kwétiyiyawai aaivimbá maitinkánááomba mindá kanaán-íye. miwítí kwaásiyavesa sáwí-aimba simátínkáawaima tí'maesa aaimó ísáawaitopa'a mátinkaiyasa aaivimbá maitinkánááomba mindá kanaán-íye. miwítí kwaásiyavesa uwo'aó-kwáásiyá'o. úwoi-kwaasiya'o. sésa simái sáwí'a kwéiyawai sáwí-meyambo mayánááopa'o iramó kwégaipa'a ménaaomba mindá kanaán-íye. ²³ mirán-áímbá imáyáa ombá Áánútuntave'o imáyáamo é'o moórá-yantaa'o aménáe'o anóm-bono'-naumpa'o komé'o é'a kentí kwaási aaí tátokaiya'o tááka'o maké'o é'a ²⁴ Áánútumbo aménááon-tantaa'a óntan-taareigona egwaa'á mámare'a mináímbá koísámai arupí umásuwe'a koyauweré'a Áánútumba áméro. ²⁵ aaimó simátinkanae síyawaimo tí'mae kwíyasa aampa'á mósimai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáási tímíyasa ándá-naumpa'a tínkánááowe. ²⁶ ímo mirámó íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa íma ááéma ánásanaumne sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráíye.

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mátíyu 19:9, Mááka 10:11-12, Árúku 16:18

²⁷ Ísu mináímbá simásuwena séna naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna ó'owí tuwainímbááre tuwai'mááte íma nááoro siráimbanivo ²⁸ simátíme'a sé'a moóráwaimo moórá-inimbo awánénamo tavisénáe sénamo ínimba íma avora'á ínívo imáyáaneíye su'mai tavisínana Áánútu séna imáyáavinkemba á'a kwéyavisíye síníye. ²⁹ túrankomo

sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímó awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-ye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-ye. ³⁰ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tiyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-ye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-ye.

³¹ naaóvá'á Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaíndawai aúváivimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráimbanivo ³² simátíme'a sé'a awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana awaikó ai'mátuwaísana minínínkó kówéna moórá-kwaasi komairéna minínínkó aúna-kwaasigoe kwénaaimba sáwí-amba kwénaaiye. aivar-áwáikómó ai'mátukaintavena mirá kwéiye. moórá-kwaasigo ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwárá'á umóyámbá kwémayaiye Ísu siráíye.

amápa-tantaapimba íma matuwé'a seró-kwasai.

³³ Ísu maarán-áínkwárá'á séna naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna Ísóigompata mirá ónaumne síyamba kampa'á seváínivo árai'a sé'a mirá oró siráimbanivo ³⁴ simátíme'a sé'a kemó mirá ónaumnemo síyambo é'a árai'a mirá oró. kemó ímo mirá ónaumnemo síyambo é'a árai'a íma mirá oró. Áánútu kárákwiraiwai kwíyómpa'a máyáivo Áánútu áwíka'a íma matuwé'a seró. ³⁵ Áánútu marapá'á kárákwiraipa'an-ivo íma marará'á matuwé'a seró. Yérúsaremu-naopa'a Áánútu kárákwirain-daópa'an-ivo íma mindáópa'a matuwé'a seró. ³⁶ avután-á'nóntáúrá'á kaantáún-a'nontau íma kanaán-umai auré'a kaantáún-a'nontaura'a avután-á'nóntáú íma kanaán-umai auránááovo tí'nónká'á íma matuwé'a seró. ³⁷ kemó mirá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áíné su'mai seró. owé mirá ónaumne seró. kemó ímo mirá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áíné su'mai seró. a'áo íma mirá ónaumne seró. simátímunda-aimba Sáátáánigona imáyáavinkeni'a kwéowe Ísu siráíye.

anondámo ímo tínkami-kwasai.

Árúku 6:29-30

³⁸ Ísu mináímbá simásuwena séna Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna moóráwaimo moóráwai aúrambo pítuwainasamo ésa kwená meéyámbá kwenáúramba pítuwanaaowe. moóráwaimo moóráwai áwááyaamba kútúyuwainasamo ésa kwená meéyámbá kwenáwááyaamba kútúyuwanaaowe siráimbanivo ³⁹ simátíme'a sé'a moóráwaimo sáwí'o umánkáimba íma anondá kwembá sáwí'a umánkaino. moóráwaimo áá'o tuwausínamo e íma kwembá inkamé ókwara'a kwántáminana tuwausíníye. ⁴⁰ moóráwaimo ená unáánkwátóiyavesamo mayánaunda pó'a áí'mae'a aaimó isáí-kwáásígónópa'a máánkare'a ókwara'a mayánaumnemo sínamo e íma a'áo se paákár-únáánkwátóigwara'a amiyó. ⁴¹ moóráwaimo aampa'ó tátorenamo séna kesí náaindaamba sáwíyanka'a súwa'naa uwómó sínamo e íma a'áo se úwoi ayáátáaka'a áwa'naa uwo. ⁴² moóráwaimo moórá-yantaatavenamo simiyó sínamo e úwoi amiyó. moóráwaimo moórá-yantaatavaimo kwááyu simiyó sínamo e mirá uwo Ísu siráíye.

namuro-kwáásí kawe'á umátínkáaro-kwasai.

Árúku 6:27-28,32-36

⁴³ Ísu mináímbá simásuwena séna naaóvá'á simátímakain-aimba ísaraamba maará séna kentí kwaásiti imáyáa oro. kentí namuro-kwáási

tíyamba umátínkáaro siráimbanivo ⁴⁴ simátime'a sé'a kentí namuro-kwáásí imáyáa timé'a sáwí'o umátínkáawaiyave'a túwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró. ⁴⁵ mirámó ombá kwíyómpa'o kentivo máyáiwaina iyámpói-i'a kwéowe. Áánútu miráumai kawe'á umátinkena aaí sisaná aa'á kaisaná kawe-kwáásíraré sáwí-kwaasirare aa'á kaisaná Áánútu aaí sisaná aa'á tisaná arupí-kwaasirare ímo arupímo umáimo máyáan-kwaasirare aa'á kwétiye. ⁴⁶ amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. táákísimo máyáan-umoyan-kwaasi íma kawe-kwáásí ombánivo miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéiyanamo éna Áánútu íma kawe'-mékýámbá timínívo kentí namuro-kwáásígwará'á imáyáa tíméro. ⁴⁷ amáparawai kentí kwaási-i'a umái kawe'á kwéumatinkaawe. Áánútuna aambó ímo kwarááwaigwara'a mirá kwéowe. mirámó onten-umái kentí kwaásiye su'mai ímanivo kentí namuro-kwáásígwará'á kawe'á umátínkáaro. ⁴⁸ kentivo kwíyómpakewai kasenkuí'a umái máyáimba mindáyave'a imáyáa é'a kasenkuí'a umái máéro Ísu siráiyé.

6

kwétuwa'naa-on-kwasai.

¹ Ísu mináimbá simásuwena séna évakarawaiyave'a tirumbá umátinke'a túwa'naa ónááomba íma maarán-imáyáa é'a kwaási máyaiyanka'a kwétuwa'naa-onasa anón-kwaasiman-iyé sígwáe-imayaa íma é'a úwoi túwa'naa oro. mirán-imáyáámó kwéé'o túwa'naa íyanamo éna kentivo kwíyómpakewai kawe'-mékýámbá íma timíníye. ² óísambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kwaási aamoí umásinkaigwae-imayaa íma é'a íma anónkar-anonka'a síyamba úwoi túwa'naa ónááowe. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi mono'-náúmparé aamparé kwirésa anónka'a sembá óísambo ímo makáawaimo tímémba íma miwítí imáyáa ombá kwétimesa kesúwí'a mósá maráigwáe sésa kwétimewe. árai'a simátime'a sé'a mindámo tímén-anonda miwí túwí'o mósá máráamba á'a mimbékýámbá kwémayaawe. ³⁻⁴ óísambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kesí kwaási suwánaavo sé'a kwaásimo ímo máyaiyanka'a túwa'naa oro. mirámó ombá kentivo aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna kawe'-mékýámbá timíníye Ísu siráiyé.

Áánútumpa'a námúnaa kwésen-kwasai.

Árúku 11:2-4

⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútumpa'a námúnaa sénááomba kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo sentembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwánésa aamoí umásinkaigwae-imayaa ésa mono'-náúmpá'á mésa kwaásimo tóyo on-áyámpá'á mésa námúnaa kwésewe. árai'a simátime'a sé'a miwímó mirámó kwéon-anonda miwí túwí'o mósá kwémaraamba mimbékýámbá kwémayaawe. ⁶ miwí mirá kwéovo Áánútumpa'a námúnaa sénááomba kentí naaúmpa'a keináraware su'mai umé'a kentivombó ímo ane'ó awánaraawaimpa'a námúnaa síyana aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna iséna kawe'á umái túwa'naa íníye. ⁷ Áánútumpa'a námúnaa sénááomba úwoi-ainkaamba íma simái tavisénáaowe. Áánútuna aambó ímo kwarááwai sésa tavisimái-ainta senanayá súwa'naa íníye sésa úwoi-ainkaamba simái kwétavisevo ⁸ íma mirá oró. kentivombó Áánútumpa'o mirám-baaran-aintave'o kwéaisaa-e'o súwa'naa íníyemo síyamba á'a awánaraimba póna túwa'naa íníye. ⁹ Áánútumpa'o aaí sénááomba maará sé'a

kentáásivoo kwíyómpa'a máyaandawai óne. enáwí'a usáyaaitarain-awita mósá kwémaraumne. ¹⁰ kentáará'á kawááuwoya kwésune. kwíyómpakewaimo embó arááímo tainí'o ontembá súwa'naa inatá póta marapátá máyaundawaiya embó arááímo tainíta ónaumne. ¹¹ ívé'a kentáási toóntá simiyó. ¹² kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta anondá íma sáwí'a umátinketa ivátá kwétuwaanaya miráumaiya kentáási sáwí-imayaa maisiyuwaaó. ¹³ sáwí'a ígwáe sésamo kentáámó iyambo e súwa'naa ínáyone. Sáátáánigo kentáá tátoraivo se kárákwiyiniyone. [ená kwaásimo kawááúmae kwéiyonana ená asirayámbá kwaíkwai'a úmae kwéiyisana enáwí'a anómba úmae kwéiyimba árair-aimban-iyé.] mirán-áimbá Áánútuwe seró.

¹⁴ sáwí'o umátínkaraamba ímo anondámo sáwí'o é'o ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba túwa'naa ena maitiyuwánívo ¹⁵ sáwí'o umátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba íma maitiyuwániye Ísu siráiyé.

toómbó auweson-kwásái.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútumpa'o námúnaawe su'mai sé'a toómbá kwéawesomba asósói-kwaasimo ontembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwánésa sésa kawé'á ésa toómbá kwéawesowe sígwáe sésa toómbó ímo naanten-tói'á ma'mái kwémaewe. árai'a simátíme'a sé'a miwítí meéyámbá miwí túwí'a mósá kwémaraam-beyamba á'a mairáawe. ¹⁷ miwí ésa mirá kwéoyo keinárawa'a toómbá kwéawesomba tói'a kwisuké'a t'nóntáu paasá tumái kawé'á úmaraiyasa ¹⁸ kwaási tuwánésa toómbá kwéawesowe íma síyana kentivo tuwánéna kawé'-méyámbá timíníye. kentivon-ane'ó ímo awánaawai aúpá'ó ombá awánaiwai kawé'-méyámbá timíníye Ísu siráiyé.

kwíyómpa'a kawé-tántáákóná kwaasái.

Árúku 12:33-34

¹⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna marapá'ó máyáamba sáwívar-oisamba íma máráaro. maráíyan-oisamba avíyaraamba káínana kwaígo náínana atún-káínasa mindámbá sáwí'a umásuwesa umóyámbá mayánááovo sáwívar-oisamba íma maré'a ²⁰ kawé'-má'yái mayáíyana kentí kawé-tántáá'á kwíyómpa'a kwéniye. kwíyómpa'a kwáyáimba avíyaraamba íma káínana kwaígo íma náínana atú íma káínasa kwaási íma umóyámbá mayáíyana úwoi kwéniye. ²¹ marapá'ó kentí óísambo kwáyainanamo éna marapátávéna tinkánívo kwíyómpa'o kentí óísambo kwáyainanamo éna kwíyómpatavena tinkániye Ísu siráiyé.

túranko kentí imáyáavimbo sámó kwégain-kwasai.

Árúku 11:34-36

²² Ísu mináimbá simásuwena séna túranko kentí imáyáavimbo sámó kaí-yántáá'án-iyé. túrankomo kawé'ó umáímo awánáínanamo éna amápar-imayaa sámá kánívo ²³ túrankomo ímo kawé'ó umáímo awánáínanamo éna amápar-imayaa tunkwiniye. marapá-tántáaré su'mai imáyáamo íyanamo éna keinárawapimbo sámó kaí-yántáá'ó ímo kwénamo éna tuní-yántáákó anómba umái kwéniye Ísu siráiyé.

óntantavena Áánútuntavena siráin-kwasai.

Árúku 16:13

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna íma kanaán-umai kae-káwáá-kwáásítí mayái kwémayaawe. mirámó ésamo ésa moóráwaimba aamoí ésa moóráwaimba íma aamoí umánkanaawe. mirámó ésamo ésa moóráwaina mayái kawe'á umái maésa moóráwaina mayái sáwí'a umái mayánááowe. miráumai Áánútuna mayáímó maé'o é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónááowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuna mayái íma mayánááowe Ísu siráíye.

máyáantavai íma anón-imayaa oró-kwásái.

Árúku 12:22-31

²⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna mináimbá imáyáa é'a simátíme'a sé'a máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. toómbó nánááomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anón-tantaa'an-íye. unáánkwátói ónááomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-íye. ²⁶ numagómpá'á imáyáa oró. numaó íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a makéna nánívo kentivo kwíyómpakewai miwítí toómbá tímísasa kwénaawe. Áánútu aúranka'a kemá kwaási numaómbá usáyaaaitaraamba póna kentí toómbó éna timíníye. ²⁷ keinárawa'o anón-imayaamo é'o é'a maíyan-kanaama íma kanaán-umai ayáátáaka'a ménaaowe.

²⁸ unáánkwátói ónááontave'a íma anón-imayaa é'a kwaigwandáánká'á imáyáa oró. kwaigwandáánkó íma kígau éna íma kwená unáánkwátói makáivo ²⁹ simátíme'a sé'a naaóvá'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoíye konaaririyé makówai úwasa kwaási awánésa kawe'an-íye sumbánivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawe'an-íye kwésewe. ³⁰ uvá'á konaarirí-yántáaré séna kwaigwandáámbá Áánútu uvá'á makáíye. umá íma kwaíkwai'a ínivo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisúwánááomba Áánútu mintántáá'á imáyáa kwéena konaarirí-yántáá'á makáíye. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna kentí unáánkwátói timínívo keinárawa'a Áánútuntave'a íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-íye ímo seráámbá kwésewe. ³¹ Áánútu kwétuwa'naa-imba pó'a toómbó nombó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. ³² Áánútuna aambó ímo kwáráawai toómbó nombó nánááontavesa anón-imayaa kwéowe. toómbó nombó ímo kwéne'o e'a puwónááontavena kentivo imáyáa éna kwétimivo imáyáa íma anón-imayaa kwé'e'a ³³ Áánútumo kwená kwaásimo kawáaintave'a aiva'á imáyáa é'a kwembó arááímo tainí'o kwéontave'a imáyáa é'a mirámó owaná mintántáá'á kwétimiye. ³⁴ ayunkáwe aaváyaaawe paárinin-tantaatave'a íma anón-imayaa íyana tirunkó umbái táino. ívé'a kwáyáin-tantaatave'a imáyáa é'a aaváyaaamo paárinin-tantaa'a awáné'a imáyáa é'a moórá-tawai moórá-tawaimo paárinin-tantaa'o awánaantemba imáyáa oró Ísu siráíye.

7

íma sáwí-aimba simátíméro-kwasai.

Árúku 6:37-38,41-42

¹ Ísu mináimbá simásuwena séna tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye siyanamó éna Áánútu kentáváígwará'á mirá sínívo tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye sevó. ² kawer-áimbá kwésimatime'a sáwí-aimba kwésimatime'a íyantavena Áánútu kembá mirá íníye. tíménteni'a umái Áánútu miráumai timíníye.

³ kentúrampimba irarumbá kwáyáísa'o ombá íma awánaamba kentí kwaási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá kwáyáíye kwésevo íma mirá seró. ⁴ kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo. ⁵ kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-ovo kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráíye.

⁶ kawé-tántáá'ó iyánkómbó ímo ámentemba Áánútun-aai arááiraawaima íma simátíméro. simátimiyasamo ésa aká'áamba simátinkanaaowe. kawé-tántáá'ó póigombo ímo ámentemba Áánútun-aai íma sínkáíye kwésewaima íma simátíméro. simátimiyana éna mináínkó úndáraamba tokwíníye.

Áánútumpa'a námúnaa kwésen-kwasai.

Árúku 11:9-13

⁷ Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba áísaá úmae kwéiyiyana timíníye. ááyamae kwéiyiyana kentáái isáníye. kwéavakaa úmae iyiyana Áánútu agaráátinkaniye. ⁸ áísaá íyanamo éna Áánútu timíníye. kwéaayewanamo éna Áánútu kentáái isáníye. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniye. ⁹ keinárawa'a iyámpóígwara-kwaasi kentáánimbáa'o kisaamá simiyómó síya'o é'a íma óntan-amu'a timé'a kisaamá timénááowe. ¹⁰ noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma iraankavayaambá timénááowe. ¹¹ ánivo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimbáa'a kawé-tántáá'á kwétimevo kwíyómpakemba kentáásivowa kaweré su'mai iwái póna áísaá íyawaimo éna kawé-tántáá'á timíníye.

¹² kembó tirááímo táínda-i'o umáímo kwétuwa'naa-íya'a miwí miráumai túwa'naa oro. mináímbó simátimunda Mósesi siráin-aíne Áánútun-aai simátímakaawai siráan-aíne minkáér-áínkóná ááimba kwésimatimune Ísu siráíye.

sáwíyan-ontaona kwaasái.

Árúku 13:24

¹³ Ísu séna kaer-óntámá kwáyáísa'a sáwíyan-ontavimba usáveraaro. anón-ontama anón-ankona ontamán-íye. Áánútuna némpa'o maí'mai'o ónááon-ayampa'a minánón-ámpá'á kwégwesa sáwíva-kwaasi minóntávimbá kwégowe. ¹⁴ sáwíyan-ontama umbai-áínkóná ontamán-íye. aúnái'o umáímo maí'mai'o ónááon-ayampa'a minúmbái-ámpá'á kwégwesa esimái-kwaasiye su'mai minóntámá avakáá-umai awánésa kwéusaveraawe Ísu siráíye.

kampar-áímbá siráan-kwaasiti kwaasái.

Árúku 6:43-44, Árúku 13:25-27

¹⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna évakarawai kampa'a simátimesa sésa Áánútun-aai simátimunda-kwaasi úne kwésewai miwí kárákwimai máéro. sipisípi-poigomo paru umáímo máíntemba miwí kampa-párú umái kwénaaombanivo kawer-ímáyáá sáwí'a kwéumatinkaan-kwaasin-owe. ¹⁶ miwítí ááimbo awánanae'o é'a miwítí mayái awáné'a miwímó máyáawaina ááimba awánaaro. tekómó éna íma áwí-yantaa'a iyánívo te'a iyáníye. ampaantarígoma avo'árén-aramba íma iyánívo ampaantarí-aramba iyáníye. ¹⁷ miráumai kawé-táígó kawer-árámbá iyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaiye. ¹⁸ kawé-táígó íma sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo íma kawer-árámbá iyáísasa ¹⁹ kawer-árámbó ímo iyain-taima ayáímai iravimbá

kwéagaisuwaawe. ²⁰ miráumai minkámpá-kwáásítí mayáí awáné'a miwítí ááimba miraráán-umai awánanaaowe.

²¹ kentávésa kesí Ísóigoman-iye kwésewaigwara'a Áánútu íma mútú'a kárákwiniimba póna kesivo kwíyómpakewaimbo arááímo tainí'o kwéowairare su'mai kárákwiyiniye. ²² Áánútu amáparawai máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tíndara'a kentávésa sáwívarawai sésa Ísóigoo ená asirayándéí Áánútun-aai simátímakaumne. ená asirayándéí kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyukaumne. ená asirayándéí ó'on-o'on-kawe'-mayai ímo awánaraam-bayai mairáumne sénááombanivo ²³ simátíme'a sé'a íma kesí kwaási é'a sáwí-mayai kwémayaan-kwaasin-ovo kóro kemá sénauumne Ísu siráíye.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.

Árúku 6:47-49

²⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna kesáái isésa kwégwaraiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro. kawer-ímáyáágwárá-kwáásí asirayándámbá ónáe sésa mai'á u'maésa kumémesa óntanka'a naamayáamba móru aimái naambá úmaraiyana ²⁵ aa'á téna anón-kavirayan-domba kumínana mindámbá íma tawísínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye. ²⁶ ánivo kesááímo isésamo ímo kawe'ó umáímo kwéisaiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro. naambá ónáe sésa íma mai'á ukésa iyamba nonáámááíra'a paáká'á úmakaiyana ²⁷ anón-a'a téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawísíyuwainana sáwí'a íníye Ísu siráíye.

²⁸ Ísu mináímbá simátímatuwowasa torupamáímo máyón-kwaasi isésa ²⁹ amáámba sen-kwáásímó sentembá íma sívó anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavesa uráawe.

8

Ísu áúmo karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.

Mááka 1:40-44, Árúku 5:12-14

¹ táátavesa uwaná Ísu minómápákémbá kumúwasa sáwívarawai ánaaemba kwárówana ² moóráwai áúmo karón-kwaasi Ísunopa'a téna anóndakoman-iye séna aísamaivimba takívairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnaí'a umásinkaniyone súwana ³ Ísu ayáámba ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye súwana avekáámbá kawáúguwana ⁴ Ísu séna enáúra'o umánkaunda-aimba simátimenavo enáúra'a kawáúgwimba po naaóvá'ó Mósesimo siráintemba mono'-máayáí-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póíma tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánésa áúrakemba kawáúgwiye sénááowe Ísu siráíye.

Áróamáni-kwayo'nakona kwaasái.

Árúku 7:1-10

⁵ Ísu mináímbá simásuwena Kápénéamu-naopa'a kúwana Áróamáni-i-kwaasiti kawááná'á ména Ísunopa'a téna asiramái séna ⁶ anóndakoo kesí kwayó'ná'á naaúmpa'a ména anón-ai'a isaná áúwawaako íma úwauwa kwéisana máyáíye súwana ⁷ Ísu séna koasóvamankanaumne súwana ⁸ kwemá séna kemá sáwíyan-kwaasi úmpo emá anón-kwaasi ómpo kesí naaúmpa'a iyínda uwóví'a íníyompo ivátuwe aaiyé su'mai sinaná kesí kwayó'ná'á asóváíno. ⁹ kegwárá'á kawáá-máyáígóná ááimba awánaraunda kesí

kawáánákó sisa'á kwená mayáí kwémae'a kesí i-kwáásíyávé'a súnasa kesí mayáí kwémayaawe. moóráwaintave'a sé'a kwaaó súnana kwégwisa'a moóráwaintave'a sé'a tiyó súnana kwétisa'a kesí kwayó'nátávé'a mirá uwómó súndantemba mirá kwéivo úwoi aaiyé su'mai sinaná kesí kwayóná'á asóváino súwana ¹⁰ Ísu mináímbá iséna áátavena éna kwenánaaembo kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna séna simátime'a sé'a minkwáásí Áróamáni-kwaasigo kentávéna súwa'naa íí-ásíráyámbá tokáíye kwésivo kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkene ó'on-kwaasivinkene íma mirán-áímbá kwésewe. ¹¹ simátíménda isáaro. aaváúmó usaipakéné kumpéráipakene ó'on-o'on-ayampakene sáwívarawai tóyo ésa Áánútu kwená kwaásimo kawááipa'a mésa kentíkwá'ná Ááváramuwe Áísákaawe Yákópowe toómbá nánááombanivo ¹² mindárau tisaavutantambo uráawai miwí túma maé kwéiyesa sésa Áánútu kawááipata ménaumne kwésewai tí'maena tunkwi-ayampa'a tiyuwáínasa ivi'á kwétesa sáwí'a umái mésa túwááyaamba akévundanaaowe Ísu simátiména ¹³ Áróamáni i-kwáásítí kawáánátávéna séna emó kentávémo séndantemba mirá onaná asóvanivo ená naaúmpa'a kwaaó súwana mitáwai kwená kwayó'ná'á asóvamaguraiye.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.

Mááka 1:29-34, Árúku 4:38-41

¹⁴ Ísu Pítaana naaúmpa'a uména awánómbo Pítaa aísáankomba kokotámbo kwéankowana máyowana ¹⁵ ayáánka'a tátorowana minkókótámbo ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

¹⁶ toómbá timúwasa enónka'a taraváá-kwámbó tirumpimbó máyon-kwaasi tí'maesa Ísunopa'a mátínkówana aai séna taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa kóuwana tí'o ún-kwaasi asóvamatinkaraiye. ¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna Ísuntavena séna sí'o kwéimba asóvasinkena
sí'o kwéimba ánásamasinkaraiye
agaimaréna sirónka'a póna Ísu mirá uráíye.

Ísun-ánaaemba kwaránáe siráan-kwasai.

Árúku 9:57-60

¹⁸ moórá-tawai sáwívarawai tóyo ésa Ísuna egwaa'á máyówana tuwánéna kwená kwaásiyavena séna monkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwana ¹⁹ moóráwai amáámba sún-kwaasigo téna séna amápa'-naopa'o nááíndava'a esé naaónaumne súwana ²⁰ Ísu minkwáásígómbá áísaa umai isánáe séna emó sénda súnda-aimba imáyáa uwo. kwaankó taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena kwégwaivo kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai íma naambá úmare'a kwégwaumne súwana ²¹ moóráwai kwenánaaemba kwakówai séna anóndakoo máyáanana ke-sivo puwína'a utamánke'a enánaaemba kwaránaumne súwana ²² Ísu séna ímanivo kesáái ímo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáímá puwíyan-kwaasi utamátinkanaaovo emá kesínaaemba kwaraaó Ísu siráíye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mááka 4:36-41, Árúku 8:22-25

²³ Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívímbá usáatena nonkwaaúnkóná menávápá'á kúmba ²⁴ Ísu a ún-kwaigurówana minkwaaúmpá'á anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívímbá ógwitowasa kunávekunavo sésa ²⁵ inkaisésa Ísumba koaúsésa

sésa Ísóigo puwúnavaia súwa'naa uwo suwaná ²⁶ nóintavaiya kwéinkaiseo. kentávè'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo séna usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ²⁷ táá'a kówasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya énwawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

taraváá-kwámbá maitíyukain-kwasai.

Mááka 5:1-17, Árúku 8:26-37

²⁸ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbáravá'á kumbá Ísu mindómpí-sípívínkémbá ásávowasarai kae'nárai kwenópa'a tiráái. minkáé'nárai taraváá-kwámbá tirumpimbá máyowasarai kwaásimo utamátínkóm-buri-aiva'a méсарai túwáávite kwéuyasa kwaási inkaisésa minkáé'nárimo máyóyapa'a íma kwéguwasarai minkáé'nárai Ísunopa'a téсарai ²⁹ anónka'a sésarai Áánútu ááninkoo sínkami-kanaa íma tiráisisa sínkaminiyerai kwéteno suyasá ³⁰ egwaa'á sáwíva-poima mésa umá kwénowasa ³¹ minkáé'nárai tirumpinkén-taráváá-kwántómbá Ísuntavesa sésa si'mátuweyaamo e mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná ³² mirán-oro súwasa taraváá-kwántómbá minkáé'nárai tirumpinkémbá kárúwesa póí-tirumpimba kovérówasa mimpóíyómbá amápa'a amémpakemba isaisésa nonkwaaúmpíntá kumpérómba putásowasa ³³ póíra'o tavíkwai awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa póígomo úne Ísumo minkáé'nárimo umátinkone mósimatim-besimati uwasá ³⁴ isésa koawánanae sésa kumbá koawánésa Ísuntavesa sésa maambáravá'á ivá siyuwéya kóaaó siráawe.

9

ísu aísamai pukówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.

Mááka 2:1-12, Árúku 5:17-26

¹ suwaná Ísu kwená kwayó-kwaásiyé nompí-sípívimbá usámaaisena kúmba kwená naaópa'a marapá'á ásávowasa ² évakarawai aísaimo pukówaimba kwandaaivimbá marésa taagwiya'maésa tésa Ísunopa'a máánkówana Ísu tuwánéna taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á umánkaniye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ³ amáámba sun-kwáásí keáímbá sésa Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo minkwáásígó Áánútumba aká'áamba kwésimankaiye suwaná ⁴ Ísu miwítí imáyáa tuwánéna nóra séra mirá-sáwí-ímáyáá kwéoo. ⁵ moóráwaimo aísaimo pukáindawaintavenamo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo sénááowe. ánívo moóráwaimo aísaimo pukáindawaintavenamo sénamo usásine eyáárika'a kwaaó sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo awánanaaowe. ⁶ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísaimo pukón-kwaasiyavena séna usásinke ená kwandaimá maimaé ená naaópa'a kwaaó súwana ⁷ usásinena kwená naaópa'a kúwasa ⁸ máyówai Ísumo úmba awánésa táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa Áánútu minkwáásígómbá asirayámbá amísana póna mirá uráíye sésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Mátíyumba ááyarain-kwasai.

Mááka 2:13-17, Árúku 5:27-32

⁹ suwaná Ísu tuwéna kwéna awánómbe moóráwai áwí'a Mátíyu táákísimo máyón-daumpa'a máyowana awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánanaemba kwa'maéna kúwasa ¹⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Mátíyuna naaúmpa'a umésa toómbá nowasá sáwívarawai táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé mindáúmpá'á umésa nowasá ¹¹ áamáan-kawaa-kwaasi awánéna Ísuna kwayó-kwáásíyávésa tísaa esa sésa kentí anóndako nóra sénawa táákísimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásíyé toómbá kwénaiyo suwaná ¹² Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawé'ó umáimo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáásí kwétuwa'naa-iyé. ¹³ mindáyave'a arupí umáimo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwaé sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáimo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwaé sé'a kunkáumne. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna póimo tuvú'máimo agaimáimo símémbe kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-aamoí kwéune siráimba mindáyave'a imáyáa é'a mirá kwéumpo mináínkóná ááimba isé'a mirán-oro Ísu siráiyé.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mááka 2:18-22, Árúku 5:33-39

¹⁴ súwasa Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáásí Ísunopa'a tésa áísaa esa sésa keséya áamáan-kawaa-kwaasiye moórá-mora-tawai Áánútuntaveta imáyáa éta toómbá íma kwéneta námúnaawe su'mai kwésumpo ená kwayó-kwáásí íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra esa mirá kwéoo suwaná ¹⁵ Ísu séna moóráwai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómbe kautimínimba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááowo úwoi nánááowe. naaémbe minkwáásígómbá áí'maesá kówíyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyíníntavena mináímbá siráiyé.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena séna ááéraan-ampantaamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúna-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúna-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúna-ampantaraani'a íma íníye. ¹⁷ aúna-anda-aran-domba ááéra-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúna-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbea sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiníye. mindáyavesa aúna-anda-aran-domba aúna-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawana minándá-arán-dóné misípísípí-áúwárasí-anaveune kawé'a umái kwáyáiyé Ísu siráiyé.

inaamarúgonté aaraigóntéi kwaasái.

Mááka 5:22-43, Árúku 8:41-56

¹⁸ Ísu mináímbá kwésimatimumba moóráwai mono'-nánká'ó kárákwirowai téna Ísu anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna séna kesiyáámumba kwévuwivo tiré ane'a koyátorenana usásinaino súwana ¹⁹ Ísu usásinena kwená kwayó-kwáásíyé mindákóe kumbá ²⁰ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininko sísamaivakemba kae'a kumbaimái-ima naaeyámbe kwéankowana minínínkó Ísun-ánaaemba kwa'maéna kwégwena kwená unáánkwátói árááira'a koyátorena ²¹ imáyáa éna séna kwená unáánkwátói árááira'a koyátóráananama sí'a ésinkaniye-imayaa éna koyátorowana ²² Ísu kwanténa

awánéna séna kesímánaako áá'a íma kaíno. kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-iyé sènda póna áí'a éránkáiyé súwana minkánáá kawé'a umái méraiye.

²³ kawé'a umái máyowana Ísu kwéna mono'-nánká'ó kárákwirowaina naambó kwáyonka'a kwéna awánómba torupamáimo máyón-kwaasi uwíremba kwésesa anón-ivi'a kwétowana Ísu tuwánéna ²⁴ séna máápa'a kúmóro. minárásígó íma pukáivo úwoi aúma kwaiguráiyé súwasa Ísuna awíráái suwaná ²⁵ Ísu ti'mátuwowasa máápa'a kunákárúwowa minárásígó pukópa'a iyéna ayáánka'a tátorowana minárásígó usásinowana ²⁶ Ísumo ún-aimba kóyáwé uráiyé.

Ísu túramba kavíkóndarai kawé'a umátínkarain-kwasai.

²⁷ mináimbá kóyáwé úwana minkákémbá Ísu aampa'a kúmba kae'nárai túramba kavíkóndarai kwenánaemba kwa'maésarai kwésarai anónka'a sésarai Tévitina akún-ándárakéwái ómpo arunkái umásinkaaó suyaná ²⁸ kwégwena naaúmpa'a umáyowasarai minkáé'nárai kwesé umáyóyana Ísu tísaa ena séna kentávékai sékai súramba kanaán-umai kawé'a umásinkaniyewa kwéseyo Ísu súwasarai anóndakoo kanaán-umai mirá ínáyone suyaná ²⁹ kentávékai miráyavekai áraire séyamba póna túramba kawé'a íno súwasarai ³⁰ túramba awánamai kawé'a uyaná Ísu asiramái simátimena séna kemó únda íma simátímekaiyo súwasarai ³¹ ivátuwesarai kwemó úmba mósimatim-besimatimba uyaná kóyáwé uráiyé.

Ísu áama turuvíyán-kwaasi kawé'a umánkarain-kwasai.

³² minkáé'nárai kuyasá évakarawai moóráwaimba áí'maesa Ísunopa'a máánkara. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyontavena minkwáásígó íma aái kwésuwasa áí'maesa Ísunopa'a máánkówana ³³ Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásígó aái súwasa sáwívarawai awánéna táátavesa ésa sésa Ísareri-kwaasiya éta naaóvá'a mirám-báyái íma awáraundaya ívékwarata íma kwéawanaumne sumbánivo ³⁴ ámaán-kawaa-kwaasi sésa taraváá-kwántóntí kawááná'a asirayámbá ámisana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye siráawe.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

³⁵ Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena mono'-náúmpímpá'a uména Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba áséi-aimba simátíma'maena iyéna ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvataminkaraiye.

³⁶ Ísu mirá kwéuwasa sáwívarawaimo tóyo umbá tuwánéna séna sipisípira'o ímo kárákwiraiwaimo ímo máyáísasamo sipisípimo sáwí'o umáimo nááóntemba mirá owasá íma túwa'naa úmae kwénaaowasa sáwí'a kwéowe séna arumbá umátinkena ³⁷ kwaásima Áánútumpa'a tígwáe-imayaa éna kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kígauva'a sáwíva-tomba ávu karáísasa mintómbá akaránááon-kwaasi esimái-kwaasi máyáamba pó'a ³⁸ kígauгона avowámpa'a námúnaa síyana mayái-kwáásí ti'maráínasa mintómbá akaránááowe Ísu siráiyé.

10

Ísu kwená kwaási mayáírá'a ti'mákain-kwasai.

Mááka 3:13-19, 6:7-13, Árúku 6:12-16, 9:1-5

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'a kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a

nááóro-asirayamba tiména ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvamatinkai-asirayamba tímakaiye.

² asirayámbá tiména kwená mayáírá'á ti'maréna séna kesí aantá-kwaasin-owe súwai túwí'a moóráwai áwí'a Sáímoniye séna aúna-kwí'a tamámena Pítaawe séna moóráwai Pítaa áváko áwí'a Éndaru moóráwai Sépéti ááninko áwí'a Yémési moóráwai Yémési áváko áwí'a Yóni moóráwai ³ Vírípi moóráwai áwí'a Pátóromu moóráwai áwí'a Tómaasi moóráwai áwí'a Mátíyu kwemá táákisi mayówai moóráwai Árávíasi ááninko áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Tátiyasi ⁴ moóráwai áwí'a Sáímoni kwemá Árómaani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai moóráwai áwí'a Yútási Isakérióti kwemá naaénba Ísumba kwená namuro-kwáásírá'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísuna kwayó-kwáásímán-owe.

⁵ Ísu minkwáási sísamaiyakemba kae'á kumbaimái-kwaasi ti'maréna séna kosimátíma'mae nááóro. ó'onkaa-kwaasiti naaópimpare Sámériyaa-kwaasiti naaópimpare íma naaé'a ⁶ kentí kwaási Ísareri-kwaasiti naaópimpa'a nááóro. sipisípira'o ímo kárákwiraiwaimo ímo máyáísasamo sipisípimo sáwí'o umáímo nááóntemba Ísareri-kwaasi mirámó kwéomba ⁷ kosimátíma'e'a sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawááimba ááimba kwéasaiye kosimátí'mae nááóro. ⁸ tí'o in-kwáási asóvamatinke'a púwón-kwaasi usásintinke'a túmo karáin-kwaasi túma kawe'á umátinke'a taraváá-kwámbá tirumpimbá máyáan-kwaasi maitiyúwáanasa kónááowe. mimbáyáígóná asirayámbá úwoi timúna'a íma óntamba meéyámbakaavo úwoi kawe'á umátínkáaro. ⁹ aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. óntamba íma unáámpimbá áítumae'a kwé'a ¹⁰ toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamainaamba íma maimaé'a kwé'a tááúmba íma maimaé'a koró. moórá-mora-umai unááankwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró. túwa'naa ónááowai kárákwiyonaaovo évaka-tantaa'o íma maimaé'a úwoi koró.

¹¹ Áánútun-aai simátimenaaontave'a moórá-naopa'o kwíyamba keinárawa'o naambó timíndawaimba avakáá é'a mindáúmparé su'mai mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ¹² moórá-naumpa'a iyíyamba máyaiyan-kwaasiyave'a sé'a kawe'á umái máéro síyasa ¹³ keinárawa'o kárákwiyiyanamo éna Áánútu kawe'á umátinkanivo ímo kárákwiyiyanamo éna Áánútu keináraware su'mai kawe'á umátinkaníye. ¹⁴ moórá-naopa'o kwíyamba naambó ímo tímésamo kentááimo ímo isáiyiyanamo éna Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntenkaani'a oró. mindáúmpará'i. mindáópara'iyó. tuwé'a koró. ¹⁵ simátíménda isáaro. Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanáa tínimba naaóvá'ó Sótómu-naopare Kómóraa-naopare méraan-kwaasi sáwí'o uráantavena sáwí-meyamba timíníye. keinárawa'o tínaaembo umátimenaaon-kwaasi sáwí-meyamba timíníye. minkwáásíyóntí sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiye Kómóraa-naopakewaiyeti sáwí-meyankomba usáyaaítaniye Ísu siráíye.

sáwí'a umátinkanaaon-kwasai.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena séna simátíménda isáaro. sipisípimo kwisanamó áwááisaantemo in-iyánkómó intenkáámbó on-kwáásívímbá ti'maránaumne. kawer-ímáyáágwára-kwáásíráámbá umái mé'a sáwí'o umátinkanaaombo é'a íma anondá sáwí'a é'a paru umái máéro. ¹⁷ kárákwiyoro. mono-káwáá-kwáási keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aaivimbá maitinkésa mono-náúmpá'á mótinkesa túwíruku'-nesa ¹⁸ kentáv'é'o asiramáímo máyáantavesa táto'mai tí'maesa

kamááni-anon-kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mátinkesa aaivimbá maitinkáíya'a miwí kesáái simátíme'a ó'onkaa-kwaasiyonte kesáái simátimenaaowe. ¹⁹⁻²⁰ aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba é'a íma kentí imáyáavinken-aimba sénááovo kentivon-amankó sénááon-aimba úwoi tááka tinkáína'a sénááowe.

²¹ évakarawai tivá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. tivoísáímo ésa tíráámaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvwima tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. ²² kentáv'é'o asiramáímo máyáantavesa tíyamba umátinkesa mirámó kwéomba ímo ivátuwesamo kentávésamo asiramáímo méwai Áánútu kawepá'á métinkaniye.

²³ moórá-naopa'o méwasamo sáwí'o umátinkewa'o é'a tiyuwé'a isaisé'a ó'on-daopa'a koró. simátíménda ísáaro. Ísareri-kwaasiti naaó'-nao'a simátíma'mae kwénaaiyana mimbáyái íma ánásaraindara'a kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai moórágwara'a kumónaumne. ²⁴ ívé-kwaasigo kwéagaraarankaiwaimba íma kwéusayaaitaiye. mayái-kwáásígó kwená anón-kwaasi íma kwéusayaaitaiye. ²⁵ ívé-kwaasigo agaráárankainda-kwaasigomo índantemba íníye. mayái-kwáásígó kwená anón-kwaasigomo índantemba íníye. miráumai kemá anóndako únasa simái sáwí'a umásinkesa sésa taraváá-kwántóntí kawáánakó áwí'a Píyésepu iyémá kwésewe. mirá kwéseмба pósa kesí kwaási simái ávááraumai sáwí'a umátinkanaaowe Ísu siráíye.

²⁶ Ísu simásuwena séna mináímbá imáyáa é'a kwaási-taaroí íma inkaisé'a máéro. aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkai'pa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. mindáyave'a kwaási-taaroí íma inkáíséro. ²⁷ aúpá'ó simátíménda avora'á simátíméro. keinárawa'o simátíménda-aimba sáwíva-kwaasimo torupenká'á simátíméro. ²⁸ tínkamiya'o puwónááon-kwaasi-taaroí íma inkáíséro. miwí kentimambá íma tínkambai ánásanaaovo Áánútun-aaroíye su'mai inkáíséro. kwemó éna sáwí-marupa'o íramó kwégaindava'a túgwarare timankwáraré tuwáinasa ménaaowe. ²⁹ maarán-áímbá imáyáa oro. sáwíyan-dumama téntékaan-dumama kae'-númámá sáwíyan-ontankakemba siyáánkai-toyaaraamba kwémeyan-ovo Áánútu kíraan-dumama kárákwirena ímo kanaán-iye sínanamo éna íma puwéna marapá'á kumínívo ³⁰⁻³¹ sáwíva'-numama Áánútu aúranka'a íma anón-tantaa'an-ivo kwaási anón-tantaa'a owaná póna kárákwirena amápa-tantaa'a kwéawanena kenti'nótáugwara'a kwétaampamai kwéawanaivo íma táá'a kaíno Ísu siráíye.

Ísu áwí'a avorató sénaunda-kwasai.

Árúku 12:8-9

³² Ísu mináímbá simásuwena séna amáparawai túranka'a kentávésa sésa kesí anóndakoman-iye síyawaiyave'a kesívo kwíyómpakewai aúranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne. ³³ ánivo kwaási túranka'a kembá tínaaemba umásimiyawaiyave'a kesívo kwíyómpakewai aúranka'a sínaaemba umátimenaumne Ísu siráíye.

³⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna kentáv'é'a maarán-imáyáa íma oró. kwaási amápa'a paru umái máyáantavena marapá'á kunkáíye. ímanivo marapá'á kunkáunda kwaási taaínka'a ésa évakarawai kesáái isáíyasa évakarawai aaisambá sénááowe. ³⁵ ívékwara aanogwara'a kesááiyavesa maará ónááowe. avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íníye. anówama moórá-imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íníye. anáávúkowe

ó'on-o'on-imayaa óyááoiye. ³⁶ moóráwai kwenamáárawi kwená namuro-kwáásiráámbá umái ónááowe. kesááiyavesa miráumai miwítí imáyáa taaínka'a ónááowe Ísu siráiyé.

³⁷ Ísu mináímbá simásuwena séna kesí kwaási-i'a ónáe síyawai aiva'á tinóvowiye táánimbaare tiyáámúmbaare tirumbá timésa naaémba kembá tirumbá símémba uwóví'an-owe. ³⁸ kemá puwónaunda-taima sùgwaata'mae'a kondantembá kesí kwaási-i'a íyawaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á íma maimaésa sínaaemba kwaránááomba uwóví'a ónááowe. ³⁹ tirááímo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo kentávésa imáyáa ésa tirááímo táínda-yantaa'a tuwésa puwésa aúnaí'a umái kwiýómpa'a maí'maí'a ónááowe Ísu siráiyé.

⁴⁰ Ísu mináímbá simásuwena séna ti'maráandawai kentáái isáíyawai kesááigwara'a isánááowe. kesáái isáíyawai si'mákaiwain-aaigwara'a isánááowe. ⁴¹ Áánútun-aaí simátimindawai évakarawaitopa'a kwínasa sésa Áánútun-aaí kwésimatimendawai ónda pó'a enáái isánaumne síyawaima kwésimatimiwaimba Áánútu kawé'-mékámbá aména kwéisaíyawaigwara'a mirám-békámbá timíníye. arupí umái máyáíwai évakarawaitopa'a kwínasa sésa arupí umái máyaandawai ónda pó'a enáái isánaumne síyawaima arupí umái máyainda-kwaasigomba Áánútu kawé'-mékámbá aména kwéisaíyawaigwara'a mirám-békámbá timíníye. ⁴² kesí kwaási awánésa sésa úwoisan-kwaasi imbánivo Ísuna kwaási-i'a uráimba pó'a áwa'naa ónáe sésa sáwíyan-tantaa'a nombá amíyana Áánútu kawé'-mékámbá timíníye Ísu siráiyé.

11

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Árúku 7:18-35

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi mináyáátáár-áímbá simátimatuwena mimbárává'á tuwéna ó'on-o'on-daopa'a kwenáái kosimátíma'mae kwégwena kwená kawer-ámbá agaráátinkaraiye.

² agaráátinkowana Yóni ándá-naumpa'a máyonka'a Áánútumo usásinankaiwai Káraísiti ún-aimba iséna kwená kwayó-kwáásí ti'marówasarai Ísunopa'a tésarai ³ áísaa esarai sésarai kumíníyonemo sirááwaiya'ono. á'owawa ónómpo kumíníwaina amu'maránaumno suyaná ⁴ Ísu séna tayauwerékai isááyamba awánááyamba Yónimba kosimámekai sékai ⁵ túramba kavíkáíwai túramba awánamai kawé'á owaná táá'a kaúnkaiwai táá'a kwéisaawana tísamaima pukáíwai kawé'á umái tísamaima kwétaawana túma karáíwai kawé'á kwéumatinkena puwón-kwaasi kwéusasintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwasai kwésimatiména séna ⁶ kentávéna íma kaer-ímáyáá íyawai tirunkó kawé'á kwéíye siyé Yónimba kosimámékaiyo Ísu súwasarai kurááiyé.

⁷ Yónina kwayó'nákai tayauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aaí amápa-kwaasi simátiména séna Yóni kavóná-marava'a máyáísa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera koawánaraao. úndá toréna umá móma'mema'o intenkáán-kwáásí Yónima iyé-ímáyáá uráao. Yóni íma mirán-kwáásímán-ivo asirayán-kwáásímán-íye. ⁸ nóran-imayaa kwéera koawánaraao. kawer-únánkwátói

úmakainda-kwaasi Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo mirán-kwáásí kawer-
únánkwátóigwara-kwaasi anón-kwaasiti naaúmpa'a kwémaewe. ⁹ nóran-
imayaa kwéera koawánarao. Áánútun-aaí kwésiwai Yónima iyé-ímáyáá
uráao. owé Áánútun-aaí kwésiwaiman-iye. árai'a simátíme'a sé'a kwemá
Áánútun-aaí siráawai usáyaaítaraiye. ¹⁰ Áánútun-aaí aúváívimba Yónin-aaí
simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'á
kwéna ená aambá kwiýíníye siráíye
agaimaréna siráimba Yónintavena siráíye. ¹¹ simátíménda ísáaro.
Yóni nombá pétinkaraiwaina mayáígó amápa-kwaasiti mayáígómbá
usáyaaítasana Áánútu kawe'á umánkaraivo Áánútu kwená kwaásira'o
kawááin-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómba kawe'á
umátinkaniye. ¹² Yóni nombá pétinkaraiwai Áánútun-aaí simátimindayavena
ááimba ásarainkakemba ívékwara'a évakarawai Áánútu kawááipa'a íyóvo
séna aambá itánáe séna anóm-bayai máyáawasa évakarawai aamoí
ésa Áánútu kenká'á kawááinkwae kwésewe. ¹³ naaóvá'á Áánútun-
aaí simátímakowaiye Mósesiye Áánútu kwená kwaásimo kawááinimba
paáriníye-aimba suwaná naaémba Yóni paáruraiye. ¹⁴ naaóvá'á Íráiyaa
maémáiwai ókwara'a paáriníye-aimba suwa'á mináímbó siráan-aintave'a
áaire sewa'á kemá sé'a Íráiyaantavesamo siráamba Yónintavesa siráawe
kwésunda mináíntávé'a áaire seró. ¹⁵ kwéisaawai ísámai kawe'á oro Ísu
siráíye.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena moórá-ainkwara'a simátiména séna ívé'a
máyaan-kwaasi nóran-kwaasiraane sénaumno. mirán-kwáásiráání'a
kwéomba iyámpóiyomba naaópa'a marupímbá ména aávéma kwétesa
moórá-ayampa'o máyaan-iyampoi tááyesa imá tiré'a taseró. ¹⁷ moórá-
iya súna'a íma táásá uráawe. ivi'á taan-iyá súna'a íma ivi'á taráawe.
miníyámpói uráantemba maamáyaan-kwaasi mirá kwéowe. ¹⁸ Yóni nombá
pétinkaiwai ména ándá-aran-domba íma kwénena Áánútuntavena ísámai
toónkwará'á íma kwénaisasa kwéntávésa séna taraváá-kwámbá arumpimbá
máyaíwaiman-iye kwésewe. ¹⁹ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai
mé'a ándá-aran-donkwara toónkwará'á kwénaunasa kentávésa séna
ándá-aran-donte toónté námae íyíwaima póna táákísi máyaan-umoyan-
kwaasiye sáwí'a on-kwáásítí kwaásiman-iye kwésewe. ánivo Áánútu
simátímakaintemba kwéowai séna Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáimán-iye
kwésewe Ísu siráíye.

íma aaí ísaraan-kwasai.
Árúku 10:13-15

²⁰ moórá-mora-tawai Ísu naaó'-nao'a kawe'-máyaí ímo awánaraam-
bayai mayówasa awánésa sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'o ímo
tuntávéná Ísu asiramái séna ²¹ keinárawa'a Kórásiní-naopaken-kwaasiye
Pétésáítaa-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. naaóvá'ó
Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye Áánútun-aaímo ímo
ísaraawaivimbo kawe'-máyaí ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo
awánarekai miwítí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-
unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino.
²² mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwéé'a Áánútu kwaási

máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímba Áánútu Táya-naopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómba timíníye-imayaa kwéowe. ánívo kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaítaya-sawí-meyamba timíníye. ²³ Kápénéamu-naopaken-kwaasiyono. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe. naaóvá'á Sótómu-naopaken-kwaasivimbo kawé'-má'yái ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai miwítí sáwí-mayai túwówana póna Áánútu mindáo'a íma ánásasuwowana ívé'a úwoi kwáyáisino. ²⁴ mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwée'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímba Áánútu Sótómu-naopaken-kwaasi sáwí-meyamba anómba timíníye-imayaa kwéowe. ánívo kentí sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaítaya-sawí-meyamba timíníye Ísu siráíye.

kesópa'a teró siráin-kwasai.

Árúku 10:21-22

²⁵ minkánáá Ísu Áánútuntavena séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwará'á kárákwiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéisaumne sen-kwáásí íma simátíme úwoi-kwaasi simátíme ²⁶ mirámó iiyávéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu Áánútuntavena siráíye.

²⁷ Ísu mináímbá simásuwena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna símakaiye. amáparawai kesí ááimba íma suwánaraavo kemá kesivo ááninko únana póna kesí ááimba suwánaraiye. amáparawai kesivoná ááimba íma awánaraavo kesivombá pó'a keyáá kwená ááimba awánaraumne. kesivoná ááimba simátímenae únda-kwaasi kanaán-umai kesivona ááimba kwéawanaawe.

²⁸ kentí mayái umbai-má'yái kwémayaawana kentópa'a umbai-yántáá'á kwáyáiwai kesópa'a tíya'a kentí imáyáa aúnaí'a umátínkáana'a paru umái ménaaowe. ²⁹ kemá kesúma íma maé iyé'a paru umátínkaundawai úna'a pó'a kesí aambá kawé'a umái awáné'a kesáái taagwiyavíya'a kentí imáyáa aúnaí'a umátínkáana'a paru umái ménaaowe. ³⁰ kesááimo taagwiyavónááomba íma umbái táínana timénaunda-mayai kawé'-má'yáímán-íye Ísu siráíye.

12

Ísu savaatirár-áímbá siráin-kwasai.

Mááka 2:23-28, Árúku 6:1-5

¹ minkánáávímbá Yútaa-kwaasi agándaan-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé kígauvimba úwítí-ton-kígauvimba kwéguwana kwená kwayó-kwáásí táái tinkówasa úwítí-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa ² amáán-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa tuwánaao. agándaan-kanaama aambá áúmbakaawasa mirá kwéowe suwaná ³ Ísu séna naaóvá'ó Tévítimo urómba aúváívimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana ⁴ Tévíti Áánútuna mono-náúmpá'a iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwénena kwená kwaási timúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-má'yái má'yón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ⁵ naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba aúváíinkemba awánaraawe. Áánútuntavesamo ísámaimo póimo tuvú'máimo kwéagayaan-kwaasi anóm-bono'-naumpa'a

mayái kwémaesa agándaan-kanaagwara'a mayái kwémayaawasa mirámó kwéontavesa íma aai kwésimatinkesa sésa sáwí'a kwéowe íma kwésewe. ⁶ simátíme'a sé'a keinárawapimba kwémayaunda-mayaigo anóm-bono'-naumpa'o kwémayaam-bayaigomba usáyaaitaraivo agándaan-kanaa mono'-máayá-kwáásí mayái kwémayaantave'o ímo sáwí'o kwéowe senkákémbá kesí kwayó-kwáásíyávé'a sáwí'a kwéowe íma seró. ⁷ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna póimo tuvú'máimo agaimáimo símémba kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-aamoi kwéune siráimba mináínkóná ááimbo isé'o kwarékai ímo sáwí'o uráan-kwaasi aavimbá íma maitinkáasino. ⁸ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaara'o kwaásimo mayái kwémayaamba kendéímán-íye Ísu siráíye.

ayáamba kawévaiguron-kwaasigona kwaasái.

Mááka 3:1-6, Árúku 6:6-11

⁹ Ísu mivá'a tuwéna mono'-náúmpá'a iyúwana ¹⁰ moórawai ayáamba kawévaiguron-kwaasi máyowasa aavimbá mayankánáe sésa Ísumba áísaa esa sésa agándai-kanaama mayái aambá áumakaan-kanaama póna áí'o in-kwáásí asóvamankai-mayai mayáinda áamáamba araaísini. íya araaísiniyo suwaná ¹¹ Ísu tísaa ena séna keinárawapinkemba kentí sipisípi-poraa'o maipímbó pékaina'o é'a agándai-kanaara'a ááéma mósá asinánááoo. owé á'a mirá ónááomba ¹² kwaásigo sipisípi-poigomba usáyaaitaraimba póna agándai-kanaa áí'o in-kwáásí asóvamankanimba kawé'a éna áamáamba íma araaísiniye simátímatuwena ¹³ ayáamba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáamba árútuwaaó súwana ayáamba árútuwawana kawé'a umánkowana ó'on-ayaankaamba úwasa ¹⁴ áamáan-kawaa-kwaasi mono'-náúmpákémbá kumésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya'iyo sésa áamáayu-aimba siráawe.

Ísu Áánútuna mayái-kwáásígóná kwaasái.

¹⁵ áamáayu-aimba sun-táámá Ísu iséna mimbárává'a tuwówasa sáwívarawai kwenánaaemba kwárówana tí'o ún-kwaasi amápa'a asóvamatinkena ¹⁶ asiramái séna kemó umátinkaunda-aimba íma simátíméro siráíye. ¹⁷ mirámó úmba naaóvá'a Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya sirónka'a póna Ísu mirá uráíye. Áísáya agaimaréna séna Áánútu séna ¹⁸ kwembá usásinankaraunana kesí mayái-kwáásí isa'a kwená imáyáa kwé'e'a aamoi kwéumanke'a aai senaná kesimankó kwesé máyainana ó'on-o'on-kwaasi amáparawai kesí arupí-aimba simátimena ¹⁹ íma aaisambá tiyéna íma anónka'a séna naaópa'a kwénaaena íma anónka'a séna ²⁰ Áánútunopa'o ímo asiramáimo máyáan-kwaasi íma tiyuwéna kawé'a umátinkaniye. mirá úmae iyéna mayái maimaé iyéna íma ivátuwainana kesí arupí-ainko usáyaaitena kwáyainasa ²¹ ó'onkaa-kwaasi kwenáwí'a isésa sésa árai'a súwa'naa íníwaiman-íye sénááowe

Áánútu siráíye sirónka'a póna Ísu mirá uráíye.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mááka 3:20-30, Árúku 11:14-23, 12:10, Árúku 6:43-45

²² moórawai maúmba kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna minkwáásígó íma aai kwésuwana aúramba kavíkwása áí'maesa Ísunopa'a

máánkówana Ísu mayauwéna minkwáásígómbá kawe'á umáńkowana kwemá aai súwana aúramba awánówasa ²³ sáwívarawai táátavesa ésa sésa mindá'á Tévítin-andarakemba paáriníyemo siráawaiya'i. ó'owa'íyo suwasá ²⁴ áamáń-kawaa-kwaasi mináímbá isésa kampa'á sésa ímanivo taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asirayámbá ámisana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye siráawe.

²⁵ suwaná Ísu miwí tááma iséna simátiména séna moórá-andama áái'a tiyésa pósa taańkaar-umai mésa íma asiramáívakaamba kwémaewe. moórá-naopara'i. moórá-akuna'i. usíyń-ákúmbá pósa taańkaar-umai íma asiramáívakaamba kwémaewe. ²⁶ Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taańkaa'o ésamo ésa íma asiramáívakaamba kwémaewe. kentávé'o sembá Píyésepu asirayámbá ámisana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiyemo kwésemba ²⁷ ánivo Píyésepuna asirayáńká'ó taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí kwaásigwara'a Píyésepuna asirayáńká'á taraváá-kwámbá maitiyúwáásino. mirán-áimbó síyasamo ésa kentí kwaási kampa'á kwésewe sénááowe. ²⁸ ánivo kemá Áánútun-amankona asirayáńká'á taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaundayavena Áánútuna asirayámbá keinárawapimba kwévaarisana'a kwéawanaawe.

²⁹ moórá-aimba imáyáa oro. moóráwai moórá-nanko avowámó asiramáímo máyainanamo éna mindáúmpákémbó umóyámbó mayáındayavenamo éna íma úwoi uveránívo mindáńkó avowámbá ánda asááúmankenamo éna uvékena kwená náaındaamba umóyámbá mayáníye.

³⁰ kembá íma kwésuwa'naa-esa kesí namuro-kwáásiráámbá umái kwémaewe. íma súwa'naa esa kwaási torupamá simémba moórá-mora umáguraawe.

³¹ mindáyave'a simátíménda isáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwéumatinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umáńkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáníye. ³² kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba simái sáwí'a umásinkanaaomba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umáńkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwéna ívékwara naaénkwara'a íma maitiyuwáníye.

³³ kawe-táígó kawer-árámbá iyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaivo taaéramba awánésa kawe-táígón-aramban-íye. sáwí-taigon-aramban-íye kwésewe. ³⁴ iyáńkó póígon-araa'an-owe. sáwíre su'mai on-kwáási mé'a pó'a íma kanaán-umai kawer-áimbá kwésewe. tirumpimbá kwáyáin-imayaanei kwésewe. ³⁵ kawe-kwáási kawer-ímáyáávínkémbá kawe'-máyái kwémayaavo sáwí-kwaasi sáwí-imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaavo sáwí-kwaasi é'a sáwí-aimba kwésewe.

³⁶ simátíménda isáaro. Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba úwoi-aimbo ó'on-o'on-aimbo siráantavena tísaa íníye.

³⁷ kawer-áimbó sirén-kwaasiyavenamo éna arupí-kwaasiman-owe Áánútu séna sáwí-aimbo sirén-kwaasiyavenamo éna sáwí-kwaasiman-owe síníye Ísu siráíye.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Máaka 8:12, Árúku 11:29-32

³⁸ súwasa évaka'a áamáń-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa anóndakoo áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ³⁹ Ísu séna ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa

é'a kentáv'é'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai máyénata awánaanomo kwéseмба naaóvá'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínivo mináímbá imáyáa oro. ⁴⁰ naaóvá'ó anón-doyaako Yónaambo nawíkowanamo kaumbo-táwaimo arumpimbó méraintemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kaumbo-táwai maipímbá ménaumne. ⁴¹ Yónaa kaumbo-táwai anón-doyaako arumpimbá máyowana miín-kwituwówana minkákémbá Nínívaa-naopa'a Áánútun-aaí kosimátimuwasa isésa sáwí-mayai tuwésa Áánútun-aaí isaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaítaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémба Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímба Nínívaa-naopaken-kwaasi keinárawa'a aaivimbá maitinkésa sésa Yónaan-aaí iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaítaraiwai kentí naaópa'a máyowa'a kwenáái íma isé'a sáwí-mayai íma tukáawe Nínívaa-naopaken-kwaasi sénááowe. ⁴² naaóvá'á kentíkwá'nára'a kárákwírowai áwí'a Sórómoni kawer-ímáyáávínkémbá aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Sórómonin-aaí koisánáe séna kwémena kuráíye. ívé'a kemá Sórómonimба usáyaaítaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémба Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímба minínínkó keinárawa'a aaivimbá maitinkéna séna kemá némpakemба Sórómonin-aaí táisaraumpo Sórómonimба usáyaaítaraiwai kentópa'a máyowa'a kwenáái ísómба íma ísámai kawe'á uráawe síníye Ísu siráíye.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.

Árúku 11:24-26

⁴³ Ísu mináímbá simásuwena séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna kavóná-marava'a nombá íma kwáyáípa'a kogwénaaena séna náávара ménaumno séna avakáá uwááena ⁴⁴ séna tayauweré'a kesí naambá kwaásigo arumpimbá pó'a koménaumne simásuwena téna taawánaimба mindánkómbá kankambá kwiýú'mái kawer-umásukaisana taawánéna ⁴⁵ tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai anómба uráawai tí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáísana minkwáásígó sáwí'a umái máyáísasa naaémба sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anómба sáwí'a umái méraiye. miráumai ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-mayai kwémaesa anómба sáwí'a úmaesa iyónááowe Ísu siráíye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mááka 3:31-35, Árúku 8:19-21

⁴⁶ Ísu kwésimatimumba Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa aaí simámenaaontavesa máápa'a máyówana ⁴⁷ moóráwai Ísuntavena séna enanówe enáúnava'maare aaí simámenaesa máápa'a máyáawe súwana ⁴⁸ Ísu séna kesinó nááwa'íyo. kesúnava'a nááwiya'o séna ⁴⁹ ayáándeí kwená kwayó-kwáásí agaráátinkena séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe. ⁵⁰ kesivo kwíyómpakewai siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesímánaa'maa'an-owe Ísu siráíye.

13

moóráwai ánáyumba tu'makáin-kwasai.

Mááka 4:1-20, Árúku 8:4-15

¹ mitáwai Ísu naaúmpa'a tuwéna Káríri-nonkwaakunkon-awampa'a koména aaí simátimindayavena úwasa ² sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívimbá usámaaisena máyowasa minkwáásíyómbá nonkwaaúnkón-awampa'a máyówana ó'on-o'on-aimba kwántámai simátimakaiye. ³ moórá-aimba simátimena séna moóráwai ánýumba maimaéna kígauva'a kwégwena ⁴ máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá túkúnasukaiye. ⁵ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávimbá póna avekáán-umai anón-isana ⁶ aa'á kaisaná amímá ayáátááka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye. ⁸ évakar-anayumba kawé'-márávimbá kunkwéna karuwéna anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaitayan-aramba iyáísana évaka'a umaimái-aramba iráiyé. ⁹ kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráiyé.

¹⁰ Ísu súwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa taáisaa esa sésa kwésimatimenda nóra séwa kwántámai-aimba kwésimatimeno suwaná ¹¹ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo miwí imáyáa íma tímakaisasa kwéisaantave'a kwántámai-aimba kwésimatimune. ¹² Áánútun-aaimo ísámaimo kawé'ó iyawai Áánútu túwa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isésa mirámó kwéiyanamo éna Áánútu túwa'naa ínasa amápar-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo ísámaimo kawé'ó ésa kampa'á sésa kawé'á umái kwéisaumne síyawaima tirumpinkémbá mináímbá maimayáínana íma kwéniye. ¹³ kwéisaambanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. mirámó kwéontave'a simátimunda kwántámai-aimba kwésimatimune. ¹⁴ naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya siráimba miwí mirá kwéowe. Áísáya séna kwéisaambanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. ¹⁵ miwítí imáyáao umbái kwétaisana tááko aaimó isáíyávéna ávón-kaisaná túranko awánaiyavena ávón-kwégaivo ímo mirámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaamo tuwésamo kesópa'o tenkákái sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawé'á umátinkausino Áánútu siráiyé Áísáya agaimaréna siráimba Ísu siráiyé.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena séna simátíme'a sé'a keinárawa'a kawé'ó umáimo awánaamba Áánútu kawé'á kwéumatinkaiye. kawé'ó umáimo ísáamba Áánútu kawé'á kwéumatinkaiye. ¹⁷ simátíménda ísáaro. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowaiye arupí umái máyówaiye sáwíva-kwaasi keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o kwéisaanten-umai isánáe sésa umbá íma ísaraawe Ísu siráiyé.

¹⁸ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímatuwena séna moóráwai ánýumba tu'makáin-ainkona ááimba súnna ísáaro. ¹⁹ Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba isésa íma ísámai kawé'á kwéowana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá tamaimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. minkwáásí aampa'á kunkwáyáin-anayunkaamba kwéowe. ²⁰ ánýumbo óntankwara'-maravimbo kúmimba maarán-ááímbán-iyé. Áánútun-aai isésa aamoí ombánivo ²¹ íma tirumpimbá táto'mai kawé'á owasá Áánútun-aaiyavesa umbai-yántáárí'a umátinkaantavesa Áánútun-aai ivátukaawe. ²² ánýumbo karaampimbó

kúmimba maarán-ááimbán-iyé. Áánútun-aaí ísáámbanivo marapár-úmbáí-yántáátávésa imáyáa úmae naaésa óísan-imayaama úmae kwénaesa mirán-imáyááo Áánútun-aaí káátasuweisasa íma Áánútuna mayáí kwémayaawe. ²³ ánáyumbo kawé'-márávímbó kúmimba maarán-ááimbán-iyé. Áánútun-aaí ísésa tirumpimbá táto'mai kawé'a ésa asiramái mésa Áánútuna mayáí kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaítamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráíye.

sáwí-anayumba u'makáin-kwasai.

²⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaín-aimba maarán-ááimbán-iyé. moóráwái kwená kígauva'a kawer-ánáyúmbá áwí'a úwítí-anayumba u'makáisana ²⁵ moórá-no'waamba amááraawigwara'a tuún-kwaiguráawana namuro-kwáásígó téna arambó ímo iyáí-uwítiraan-anayumba sáwí-anayumba avuvumpimpá'a u'makáisana ²⁶ úwítí anón-éna arambá iyáísana úwítiraan-damai u'makáiwai anón-ísasá ²⁷ mayáí-kwáásí awánésa kígaugo avowánópa'a tésa sésa kawer-ánáyúmbá u'makáandavimba úwítiraan-damai náávakena mimpimbá kwáyáivo sewaná ²⁸ séna namuro-kwáásígó mau'makáíye sisasá áísaa esa sésa táúyuwanaumne sewaná ²⁹ séna ímanivo úwítí táúyuwaavainivo túwéwana ³⁰ kwáyainana naaémba úwítí karepáína'a toómbó akaránááowaiyave'a senasá misáwí-úwítiráán-dámái táúmai asááumai iramá kwégaindava'a tuwésa úwítí úramba áká'mai kesí toón-dáúmpá'a maránááowe Ísu siráíye.

taaérankona kwaasái.

Mááka 4:30-34, Árúku 13:18-21

³¹⁻³² Ísu maarán-áínkwará'a simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaín-aimba maarán-ááimbán-iyé. moóráwái sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáígó arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba kígauva'a u'makáawana anón-éna amaimá móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpimpá'a ánáamba úmarena kwémaíye Ísu siráíye.

³³ Ísu maarán-áínkwará'a simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaín-aimba maarán-ááimbán-iyé. moórá-ininko péréti-tomba agayánáe séna kanaráán-tántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intoráí-yántáá'a sáwíyan-tantaa'a ayáúmaraisana kwéna intoréna anón-kwéíye Ísu siráíye.

³⁴ Ísu kwaásiyomba aaí simátimenae sénamo úmba íma avora'a siráivo kwántámai-aine su'mai simátímakaiye. ³⁵ naaóvá'a Áánútun-aaí simátímakowai sirónka'a póna Ísu mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna simátíménda kwántámai-aimba simátimenaumne. Áánútu maramá tarórurainka'a aúpá'ó kwáyom-bayaigon-aaí ímo ísaraan-aimba simátimenaumne siráíye agaimaréna siráimba Ísuntavena siráíye.

sáwí-anayumba u'makáin-ainkona ááin-kwasai.

³⁶ Ísu mináímbá simátímatuwena tiyuwéna naaúmpa'a iyúwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa namuro-kwáásígómó moóráwaina kígauva'o sáwí-anayumbo kwéu'maraiwaina ááimba simásiimiyo suwaná ³⁷ Ísu séna kawer-ánáyúmbó u'makáiwaina ááimba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai úne. ³⁸ kígaugona ááimba maramán-iyé. kawer-ánáyúnkóna ááimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasiman-owe.

sáwí-anayunkona ááimba Sáátáánigona kwaásiman-owe. ³⁹ namuro-kwáásígó sáwí-anayumba u'makáiwaina ááimba Sáátáánigon-iye. toómbó akaránááon-kanaaona ááimba maramó ánásanin-kanaaman-iye. toómbó akaránááowaina ááimba Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaiman-owe. ⁴⁰ námáímo áú'maimo iravímbó agaisuwánááontemba naaén-kanaamo tínda mirá ónááowe. ⁴¹ kwaási úrandako kumpaáruraundawai kesí kwayó'nárawa'a kwíyómpakemba ti'maráanasa kesí kwaásivinkemba sáwí-kwaasi ó'owima sáwí-imayaa tíméwasa sáwí-amba kwégwaraawai kuntúkúmai ⁴² iramó kwégaipa'a tiyuwáiyasa mésa ivi'á tésa túwááyaamba akévundarewasa ⁴³ arupí umái máyáawai Áánútu kentivo kawááipa'a mésa aa'ó kwégaintemba mirá ónááowe. kwéisaawai ísámai kawe'á oró Ísu siráíye.

Áánútu kwaásimo kawááin-kwasai.

⁴⁴ Ísu maarán-áínkwará'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iye. ó'oran-ontamba maravímbá utámarena ména pukáisana moórawai téna taawánéna aamoí éna káátamarena mimbárámá meéyámbá ínintavena kwená óísamba maimái tímatuwena óntamba mairéna mimbárámá komeéyán-éna minó'órán-óntámbó ásámakaamba mairáíye.

⁴⁵ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iye. moórawai ameriyáámba meéyáambaraindayavena naaó'-nao'a kwénaaena ⁴⁶ awánáinda moórawai ó'oran-ameriyaamba makáinana awánéna kwená óísamba maimái kwétimena óntamba mairéna minó'órán-ámériyáámba komeéyán-umai kwémayaiye.

⁴⁷ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iye. kwasen-únánkáámbá moórawai nompímbá túwáísana ó'on-o'on-doyaa'a ⁴⁸ minúnámpímbá ógwitagwisana asináíndayavena umái kwéawanaisasa évakarawai áwa'naa umai asímbai áámááíva'a makésa kawé'-nóyáá'á unáámpímbá áítesa sáwí-noyaa'a ivá'á kwétuwaawe. ⁴⁹ naaén-kanaa tínimba mirá íniye. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a kawé-kwáásívínkémbá sáwí-kwaasiyomba tí'mai ⁵⁰ iramó kwégaindava'a tuwáiyasa ivi'á tésa tí'o ínintavesa túwááyaamba akévundanaaowe simásuwena ⁵¹ kwená kwayó-kwáásíyávéna tísaa éna séna simátimunda-ainkona ááimba ára isaaó súwasa owé suwaná ⁵² Ísu simátimena séna ísáamba simátimunda-aimba simátíméro. moórawai naankó avowá kwená naaúmpa'a ááéraan-tantaare aúna-yantaare kwáyáísana taaímbai kwená kwaási kwétimiye. mindánkó avowámó kwétimintemba miráumai ááéraam-bonor-aimpinkene Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimpinkene simátíméro Ísu siráíye.

Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.

Mááka 6:1-6, Árúku 4:16-30

⁵³ Ísu mináímbá simátímatuwena mimbárává'á tuwéna ⁵⁴ kwenamáápa'a kúmba miwítí mono'-náúmpá'á iyéna aaí simátimuwasa táátavesa ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áimbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámisana kawé'-máýái ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo. ⁵⁵ kesáámó awánáúnda taainéí évaka-tantaa'o kwéiwai ááninkoman-iye. Máriyaa áánimba éna Yémési Yósépi Sáímoni Yútási tuwaaómán-iye. ⁵⁶ kwenáúnava'a maanká'á máyáawe. ⁵⁷ maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináímbá isénawa minásíráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana Ísu simátimena séna Áánútun-aaí simátímíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a

mósá kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimba kwenamáaraa sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráiyé.

⁵⁸ kesáámó úndanten-kwaasi póna íma súwa'naa íniye suntávéna ímo awánom-bayai moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiyé.

14

Yóni nombó pétinkaraiwai pukáin-kwasai.

Máaka 6:14-29, Árúku 3:19-20, Árúku 9:7-9

¹ minkánáa Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináimbá iséna ² kwená mayái-kwáásíyávéna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwaiman-iyé. pukáimpinkemba usásinkena póna asirayámbá kwempímbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye sirái. ³⁻⁴ ááéma Éróti kwenáváko awainínkómbá áwí'a Erotíyasimba mairówana Yóni séna enáváko awainínkómbá aambá áúmbakaawa mayááne simá-sima'a úwana Éróti ti'marówasa Yónimba koái'maesa ándáva'a máánkarowana ⁵ Éróti Yónimba inkamónáe súmba kwaási-taaroí inkaiséna íma inkánkaiye. kwaási Yónintavesa sésa Áánútun-aai simátímíwaiman-iyé suwaná Éróti séna Yónimba inkamónasa áwáá'a siyénááowe séna íma inkaména máyowana ⁶ kwembó ánkaron-kanaamo túwana anón-tanomba kaumái sáwíva-kwaasi tímúwasa nowaná Erotíyasi ayáámúnko téna túranka'a araimá marówana Éróti aamoí umánkena ⁷ minárásígóntávéna séna nóin-tantaatavena ankáíya simásímína'a áméno. árai'a súnda pó'a sísaina'a áméno súwana ⁸ anówamba koáisaa ena súwana anówama aai súwana Érótinopa'a téna séna Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana ⁹ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'a asirayán-áimbá siráin-aimba imáyáa éna toómbó naan-kwáásígwará'a ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna ¹⁰ moóráwaimba ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ¹¹ táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ¹² Yónina kwayó-kwáásí iséna anómba komaimái utamánkesa Ísunopa'a tésa tasimámakaawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwai éna pukáimpinkemba usásinkena póna asirayámbá kwempímbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye Éróti siráiyé.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Máaka 6:31-44, Árúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

¹³ Yóni puwómba kwená kwayó-kwáásí Ísumba simámúwana iséna tuwéna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usámaaisena kwaásimo ímo máyaiyapata kónáe séna kúmba naaó'-naokewai mináimbá iséna marapá'a kóyo uwaná nompí-sípívimbá kwéna ¹⁴ marapá'a ásávomba misáwívá-kwáásí tuwánéna arumbá umátinkena ti'o ún-kwaasi asóvatinkaraiye.

¹⁵ Ísu asóvatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a ti'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesa toómbá meéyámbaráaro suwaná ¹⁶ Ísu séna toóntáa'a íma kwíya'a toómbá tíméro súwasa ¹⁷ miwí sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'a kwáyáivo sáwíva-kwaasivimba íma kanaán-íniye suwaná ¹⁸ Ísu maimaé másíméro séna ¹⁹ sáwíva-kwaasiyavena mara'a máéro séna éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'a maisokéna

kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwíwá-kwáásí tímúwasa ²⁰⁻²¹ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíwa-kwaasi 5,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóígwarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'a vówasa Ísuna kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mááka 6:45-52, Yóni 6:15-21

²² áítumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí ti'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a koró. misáwíwá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ²³ misáwíwá-kwáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana no'wáámba aúkúwana Ísu kweyáá máyowasa ²⁴ kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avuvumpá'á máyówana maramá nénka'a kwáyowana anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto'marowasa íma kumbá ²⁵ irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a túwasa ²⁶ non-avóvomayaapa'o kwénaaumba awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná ²⁷ Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne súwana ²⁸ Pítáa simámena séna emó Ísóigo úrambo éma sina'á non-avóvomayaapa'a emó máyaandava'a konó súwana ²⁹ Ísu séna kanaán-ivo tiyó súwana nompí-sípívínkémbá kunásávena non-avóvomayaapa'a Ísumo máyopa'a kúmba ³⁰ kawe'á umái kúmba anón-undamo toróntavena imáyáa éna inkaisúmba nompímbá kunávekora'nara kwéena anónka'a séna Ísóigoo kembá tátoraao súwana ³¹ Ísu avekáán-umai ayáámba árú'mai tátorena séna anón-undamo toráintavai sáwí-imayaa e kesí asirayántávémó ímo imáyáamo óndayavai kunáveraane. kesí asirayántávái íma kaer-imáyáá uwo súwasarai ³² nompí-sípívimbá usámaaisewana anón-undao maivaiyówasa ³³ nompí-sípívimbá máyówai Ísuna imáyáa mósá marésa sésa árai'a Áánútu ááninko óne siráawe.

Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.

Mááka 6:53-56

³⁴ árai'a Áánútu ááninko óne sésa kwaaúnóná menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá marapá'á ásávowasa ³⁵ mimbápákén-kwáásí Ísumba aúyésa naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa tóyo ésa ³⁶ sésa ená unáánkwátói-araaira'a tátoraiana tí'a étinkainkwae suwasá tátórówana tí'a étinkaraiye.

15

tíkwá'nái áamámba siráan-kwasai.

Mááka 7:1-13

¹ ámaán-kawaa-kwaasiye áamámba sun-kwáásiyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa sésa ² ená kwayó-kwáásí nóra isasá kentáá síkwá'nái áamámba íma kwarésa tiyáámba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná ³ Ísu séna kentíkwá'námo simátímakaan-amaamba kwaré'a Áánútuna áamámba kwéaraaisemba nóra éra mirá kwéoo. ⁴ Áánútu séna kentinóvowi túwí'a anómba oró. ániyo anóvwimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníye Áánútu siráivo ⁵ keinárawa'o siráamba moórawai anóvwiyavena simátimena séna

moórá-yantaa'a Áánútundeiman-ivo íma kanaán-umai timénaumne siréna anóvwowima íma kwétuwa'naa-iyé. mirámó ontáv'é'a kanaán-iyé kwésewe. ⁶ mirá-sáwí'ó ontáv'é'a Áánútun-aai tuwé'a kentíkwá'náí áamáamba kwégwaraawe. ⁷ kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe. naaóv'á'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya keinárawatavena áráir-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna

⁸ maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáiyé. ⁹ kwaásiti áamáamba simái paárombanivo Áánútuna áamáamban-iyé kampa'á sembá miraráán-umai kesí imáyáa kampar-imáyáa mósá kwémaraawe

Áánútu siráiyé Áísáya simái agaimakáiyé Ísu siráiyé.

kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona kwaasái.
Mááka 7:14-23

¹⁰ Ísu mináimbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawé'á oró. ¹¹ máápaken-tantaa'o naawái íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tirumpinkén-áinkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye siráiyé.

¹² súwasa Ísuna kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa áamáán-kawaa-kwaasi emó simátiménda-aimba isésa áwáá'a aéesa kayóráamba íya isaánó suwaná ¹³ Ísu séna kesivo kwíyómpakewai ímo u'makáin-anayumbo éna táúyuwaniye. ¹⁴ áamáán-kawaa-kwaasi tááiyave'a íma anón-imayaa oró. miwí ímo aambó awánaakakemba tóikakemba kampa'á simátimesa sésa aambá agaráátinkanaumne kwésewe. moórá aúgavitawai moórá aúgavitawaimba ayáán-to'maesarai íma kanaán-umai kóyááoivo mirámó ésaraimo ésarai maipímbá koyuvánkoyaaoye súwana ¹⁵ Pítáa séna kwántámai-aimbo simátiménda-ainkona ááimba simásimiyo súwana ¹⁶ Ísu séna kenkwárá'á íma tááko pééi kwésisa'a mé'a isáambanivo íma isámai kawé'á uráawe. ¹⁷ máápaken-tantaa'o naawái tindáámpá'á kunáyúsúgwinivo ¹⁸ aaimó kwésemba tirumpinkén-imáyááo éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ tirumpin-imáyáávínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa kampar-áimbá simátinkesa simái sáwí'a umátinkesa ²⁰ mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-imáyááo kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé.

Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.
Mááka 7:24-30

²¹ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé mivá'á tuwéna Táya-naopare Sáitóni-naopare mináyámpá'á kúmba ²² mináyámpákén-íninkó íma Yútaa-inimba póna Kénááni-ininko Ísunopa'a téna anónka'a séna anóndakoo Tévítin-andarakewai arumbá umásinkaa. taraváá-kwámbá kesiyáámúnko arumpimbá máyáísana sáwí'a umái máyáiyé súwana ²³ Ísu iséna íma aai súwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa asiramái sésa ai'mátuwaao. aasiyaasí mirá siváínivo suwaná ²⁴ Ísu séna Áánútu si'mákaisa'a Ísareri-kwaasiye su'mai túwa'naa e'a Ísareri-kwaasimo sipisípi-poiraan-umaimo kóyáwé kwéowai kwétuwa'naa-une súwana ²⁵ minínínkó Ísun-aóka'a mara'á kumbaéna séna anóndako súwa'naa uwo súwana ²⁶ Ísu séna iyámpóiti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo

kwésune súmbanivo ²⁷ minínínkó séna anóndako árai'a sémpo iyánkó avowá owé sisaná toón-ayai takwémandaiye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iyé sinaná kanaán-ína súwa'naa ínáyone súwana ²⁸ Ísu séna kentávái asiramái máyaanda-ininko sénda pó'a mirá ónaumne séna mitáwai ayáámúnkomba asóvamankaraiye.

Ísu sáwívarawai asóvamatinkarain-kwasai.

²⁹ asóvamankena kúmba Káríri-kwaankon-awampa'a koukúmai omápa'a mara'á umáyowasa ³⁰ sáwíva-kwaasi kwemó máyopa'a kumbá tísamaimo tausokón-kwaasiye tiyáántámbo mavíkuron-kwaasiye túrambo kavíkón-kwaasiye aaimó ímo sun-kwáásíyé ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi ti'maesa kwenáísamaivimba mótkowana asóvamatinkowasa ³¹ tísamaimo tausokón-kwaasi kawé'á uwasá tiyáántámbo mavíkuron-kwaasi kawé'á uwasá túrambo kavíkón-kwaasi kawé'á umái awánowasa aaimó ímo sun-kwáási aái suwasá misáwívaráwái awánésa ávááraumai táá'a kówasa Ísareri-kwaasiti Ísóigo áwí'a mósá makáawe.

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.

Máaka 8:1-10

³² Áánútu áwí'a mósá marówana Ísu kwená kwayó-kwáási tááyowasa tuwaná séna maankwáásiyómbá kaumbo-táwai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne. ti'maráanasa miwítí naaó'-nao'a kónááombanivo aampa'á kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainiye súwasa ³³ kwená kwayó-kwáási sésa kavóná-marava'a sáwíva-kwaasin-ovo náánkakenta toómbá maimáíya timénaumno suwaná ³⁴ Ísu tísaa ena séna nóraumai-tona kwáyáíyo súwasa avakaeté kwáyáísana esimái-noyaakwara'a kwáyáíye suwaná ³⁵ minkwáásiyóntávéna séna mara'á máéro séna ³⁶ avakaeté-tone noyááre maisokéna Áánútuntavena súwi séna mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásirá'á tímúwasa minkwáásiyómbá tímúwasa ³⁷⁻³⁸ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóígwarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáási mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana ³⁹ Ísu misáwívá-kwáási ti'maréna kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívimbá usámaaisesa Mágátani-ayampa'a kuráawe.

16

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Máaka 8:11-13, Árúku 12:54-56

¹ mivá'á Ísu máyowasa áamáan-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásiyé Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ² Ísu séna enáínka'o awánaamba aaváúmá naaerírí'a vaisa'á sé'a aaváyaavimba aa'á káníye sé'a ³ aaváyaavimba awánaamba ainánkó aaváúmá káátasuwaaisa'a sé'a ívé'a aa'á tíníye kwésewe. kwíyómpa'o awané'o ombá sé'a aa'á káníye. aa'á tíníye kwéseмба mirán-tántáákóná ááimba awánaambanivo Áánútumo ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe. ⁴ ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa é'a kentávé'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai máyénata awánaanomo kwéseмба naaóvá'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínivo mináimbá imáyáa oró. naaóvá'ó

anón-doyaako Yónaambo nawíkowanamo kaumbo-táwaimo arumpimbó méraintemba kemá kaumbo-táwai maipimbá ménaumne Ísu séna tiyuwéna kuráiyé.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi-i'a oró siráin-kwasai.

Mááka 8:14-21

⁵ tiyuwéna kúmba Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nonkwaaúnkóná menávápá'a kumbá marapá'a ásávesa kwená kwayó-kwáásí péréti-tomba íma máyómbe tuwinkésa kuwaná ⁶ Ísu áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáá kwéena kwená kwayó-kwáásí simátimena séna intóráin-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpimbá kwémaraawana kwéintorena anómbe intembá áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáá é'a kentúma kárákwimai máéro súwasa ⁷ keáimbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma maimaéta túnanaya mirá kwésiye suwaná ⁸ Ísu keáimbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáiyé-aimba kwéseo. kentáv'é'a íma sáwíyan-imayaa é'a anón-imayaa oró. ⁹ kanaán-umai toómbá timénaunda ááémo uráundawaina ááimba íma tááko pééi kwésiye. éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe. ¹⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe. ¹¹ áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáá é'a pérétimo intóráin-tantaatave'a kentúma kárákwimai máéro-aimbo súnna íma péréti-tontave'a kwésumpo nóra éra íma ísaraao súwana ¹² tááko pééi súwasa mináinkóná ááimba ísówana péréti-tontavena íma siráivo áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiye tááiyavena séna kárákwimai máéro siráiyé.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mááka 8:27-30, Árúku 9:18-21

¹³ Ísu Sísáriya Vírípai-naokon-ayampa'a kúmba kwená kwayó-kwáásí tísaa ena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawaintavesa amáparawai kentávésa nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ¹⁴ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'a Áánútun-aai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai naaóvá'a Áánútun-aai simátímakaandawai áwí'a Yéremaya óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'a Áánútun-aai simátímakaawaivinkemba moóráwai óne kwésewe suwaná ¹⁵ Ísu séna keinárawa'a kentáv'é'a nóran-kwaasiye kwéseo súwana ¹⁶ Sáimoni Pítaa séna Áánútumo usásinankaiwaima Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne. Áánútu asirayánkwáráwái ááninko óne Pítaa súwana ¹⁷ Ísu séna Sáimoni Yónaa ááninkoma ónana Áánútu kawé'a kwéumankaiye. kesí ááinkona ááimba sénda kwaási íma simámévo kesivo kwíyómpakewai mináimbá embá simámísa isáánda póna Áánútu embá kawé'a kwéumankaiye. ¹⁸ simátimé'a sé'a enáwí'a Pítaawemo kwésemba mináwíkoná ááimba óntamban-iyé. anón-ontanka'a kesí naankáámbá ónaunda mindánkáámbá kesí kwaási-i'a owaná púwón-asirayanko íma usáyaaaitaniye. ¹⁹ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-asirayamba áména marapá'ó máyaanda sáwí'o ombá aambó aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áúmbakaiye. kawé'ó ombá ímo aambó

aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráiyé simásuwena ²⁰ kwená kwayó-kwáásíyávéna asiramái séna Áánútumo usásisinkaiwaima Yútaa-kwaasi kwésimu'maraawai úne-aimba íma simátíméro Ísu siráiyé.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mááka 8:31–9:1, Árúku 9:22-27

²¹ minkánáá Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwáásí simátimena séna Yérúsaremu-naopa'a kondá Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sen-kwáásíyé sí'a índai'a umásinkesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai maisúwáanana Áánútu usásisinkaniye súwana ²² Pítaa áí'maena kweyááva'a máankenana séna Ísóigoo mirán-áímbá sénavo Áánútu íma owé sínasa séndanteni'a íma umánkanaaowe súwana ²³ Ísu kwanténa Pítaantavena asiramái séna Sáátáánigo siyuwé kóao. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna imáyáavinkemba kwésempo kesí aambá íma itaaó Ísu siráiyé.

²⁴ Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásí simátimena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááímo táinda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínnaemba kwaránááowe. ²⁵ tirááímo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménnaoovo kentávésa ísámai tirááímo táinda-yantaa'o tuwésamo puwésa aúnaí'a umái maí'maí'a ónááowe. ²⁶ marapákémbó amápa-tantaa'o kwémaesamo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íníye. puwíyamba marapá'ó makáan-tantaa'nei íma anondái'a umásuwesa ókwara'a ayáátáaka'a ménnaoowe. ²⁷ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kesí kwayó'nárawa'a kwíyómpakewaiye kesivoná asirayánkwará'á kumé'a amápa-kwaasimo úmae kwéiyomba imáyáa é'a miwítí meéyámbá timénaumne. ²⁸ árai'a simátíme'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a kemá kwaási úrandako kesí kwaásimo kwégawaaunda suwáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráiyé.

17

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.

Mááka 9:2-13, Árúku 9:28-36

¹ Ísu mináímbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítaante Yémésinte kwenáváko Yóninte umái tí'maena omápa'a iyúmba miwíyé su'mai umésa ² miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana óipakemba aaváúgómó inten-úwana kwená unáánkwátóirakemba sán-kena kwayání'a kówasa ³ awánomba kae-kwáásírái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana ⁴ Pítaa Ísuntavena séna Ísóigoo maanká'ó maúndaya kawé'á ímbá póta emó sinataamó éta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéi éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe siráiyé.

⁵ mirá kwésunka'a ainánkó sán-kámaena kwayání'a kámae kuména kunkáátowana mináínámpínkémbá aaigówé su'mai séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne. kwenáái ísáaro súwasa ⁶ kwená kwayó'nárau mináímbá isésa marapá'á kumbésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowana ⁷ Ísu miwímó máyópa'a téna

tine'á tátorena séna táá'a kaivó usásinaaro súwasa ⁸ awánomba mindárai kwíyómpa'a iyúyana Ísuwe su'mai méraiye.

⁹ máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátimena séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai púwóndavinkemba usásinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae iyóro súwasa ¹⁰ kwená kwayó'nárau Ísumba áísaa esa sésa áamáamba sen-kwáásí Íráiyaa aiva'á paárínana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáúndawaiya naaémba paárinnyemo sembá nóra sésa mináimbá kwéseo suwaná ¹¹ Ísu séna aiva'á Íráiyaa paaréna to'mayaa íniye-aimba árarir-aimban-iyé. ¹² simátíme'a sé'a Íráiyaa á'a paárúwasa íma aúyésa sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkesa mirá uráantemba kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba sáwí'a umásinkanaaowe súwana ¹³ tááko pééi súwasa Íráiyaa siráimba Yóni nombá pétinkaraiwaintavena siráiyé siráawe.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mááka 9:14-29, Árúku 9:37-42

¹⁴ simásuwesa omápakemba kúmúmba sáwíva-kwaasi torupamáí máyówasa awánomba moóráwai Ísunopa'a téna aísamaivimba kumbéna séna ¹⁵ anóndakoo kesáánimba arumbá umánkaao. sáwí'a umái ména tanaambá váguvagu kwéena aigaregó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana nompíné iravíné tanaambá kwévamae kwénaaisa'a ¹⁶ ená kwayó-kwáásí máyáapa'a máankaunasa íma kanaán-umai kawé'á umánkaraawe súwana ¹⁷ Ísu séna kentí imáyáa kae'náér-imayaama isa'á kentávé'a íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbaí kwétaivo nóraumai-tawaiya'i kesé ménaumpo enáánimba áí'mae tiyó súwana áí'maena túwana ¹⁸ Ísu taraváá-kwántávéná séna auwé kóaaó súwana arumpinkémbá auwéna kóúwana miníyámpói kawé'á umánkowana kawé'á umái méraiye.

¹⁹ kawé'á umánkowasa naaémbo Ísu kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáásí tésa sésa nóra séta mintáraváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná ²⁰ Ísu séna Áánútuntave'o mayauwáníyemo sé'o asiramáímo máyáankakai mayaúwáísino. árai'a simátíme'a sé'a moórá-taigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba ma'makáísana áruma kwikéna anóntainambo kwéiyintemba kesé aráápamai sáwíyanka'a mé'a naaémba anóni'a umái aráápamai mé'a omátave'o sé'o kitímae ór-ayampa'a kóaaomo síyanamo éna mirá íniye. [²¹ Ísu mináimbá siráimba kwesé aráápamai máyáamba kwená mayái amápa'a kanaán-umai mayánááontavena siráiyé.]

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mááka 9:30-32, Árúku 9:43-45

²² Ísu kwená kwayó-kwáásí Káríri-ayampa'a torupamáí máyówana Ísu simátimena séna kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa ²³ sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisúwáanana usásisinkaniye súwana miwí tirunkó umbaí taráiyé.

táákísi-ontamba tukáan-kwasai.

²⁴ tirunkó umbaí tówasa Ísu kwená kwayó-kwáásiyé Kápénéamu-naopa'a kumbá anóm-bono'-nankontavesa táákísi-ontamba kwémayaawai Pítaanopa'a tésa sésa ená anóndako anóm-bono'-nankontavena táákísi-ontamba kwétuwai. íya kwétuwaiyo suwaná ²⁵ Pítaa séna kwétuwaiye simásuwena naaúmpa'a iyúwana táákísin-aimbo ímo sirónka'a Ísu Pítaamba

áísaa ena séna Sáímoniyo marapákén-ánón-kwáásí timááraawitopakemba táákísi-ontamba maésa ó'onkaatopakemba maésawa kwéompo nóran-imayaamo kwéemo e simásimiyo súwana ²⁶ Pítaa séna táákísi-ontamba ó'onkaatopakemba mairáawe súwana Ísu séna miráumai Áánútuna kwaásiya póta anóm-bono'-nankona táákísi-ontamba íma tuwánaundayaanivo ²⁷ áwáá'a sevái póta úwoi tuwánaundayaanivo nonkwaaúmpá'a kuré ánda túwénana kumína aiva'ó torénda-noyaa'a mairé óipimbo óntambo kwáyaina maimaé minóntándéi esáváiyé kentáváiyé táákísi móuwo Ísu súwana mirá uráiyé.

18

nááwa kwéusayaaítaiyo siráan-kwasai.

Mááka 9:33-37, Árúku 9:46-48

¹ mitáwai Ísuna kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa taáísaa esa séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasivinkemba nááwa usáyaaítaes anón-kwaasi-i'a kwéoo suwaná ² Ísu moórá-iyampoi ááyowana túwana avumpimbá aránkena ³ séna árai'a simátimé'a sé'a sen-ímáyáámó ímo tuwé'o iyámpóímo ímo usáyaaítanae-imayaamo ontembó keinárawa'a mirán-ímáyáámó ímo íyanamo éna Áánútu kenká'a íma kawááiniye. ⁴ miníyámpóígó tísamaivimbo máintemba mirámó kwéowai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasivinkemba kwéusayaaítaawe. ⁵ kentávésa imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe Ísu siráiyé.

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mááka 9:42-48, Árúku 17:1-2

⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna iyámpóígomo kesááiyavenamo árairemo sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavesamo áraire kwésewaima kampar-áimbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówíyasa Áánútu kampa'ó síyawaima sáwí-meyamba anómba timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwááwasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áimbá íma simátíméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-iyé. ⁷ marapá'a máyáanka'a kesáái tuwésa sáwí-ampa'a kónááontavena ó'on-o'on-tantaako kwétavisiye. mirá-sáwí-tántáákó kwaikwai'a kwéimba pósa sáwí-ambo ó'owimo agaráátínkáawai sáwí-meyamba mayánááowe. ⁸ tiyáánkowa'i. tísamaigowa'i. sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'a kúnavo sé'a moórá-tiyaana'i. moórá-tisamaiya'i. arátúwáaro. kae-tiyááná'i. kae-tísamáiyá'i. kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iyé. sáwí'o uráimbo maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-iyé. ⁹ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'a kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéimo awané'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iyé. sáwí'o uráimbo maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-iyé Ísu siráiyé.

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.

Árúku 15:3-7

¹⁰ Ísu séna úwoi-kwaasiyave'a úwoisamban-owe íma sé'a kárákwiyoro. Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai miwírá'a kárákwiraawai kesivo kwíyómpakewaina egwaa'a mésa miwí táái kwésimamevo kárákwiyoro Ísu siráiyé.

[11 Ísu mináímbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyave'a tivakáá-umai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáandayave'a kunkáumne.] 12 sipisípira'a kárákwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráwai sáwíva-sipisipi 100 sipisípira'a kárákwiraisana moórá-sipisipi áúyokwisana misáwíva-sípísípímó umó kwénaamba tiyuwéna moórámo áúyokwimba koavakáá eémena 13 awánénamo imbá aamoí kwéena séna kesí sipisípi áúyokwimba áíkaumne séna mimbóráwáíná aamoí anómba éna sáwíva-sipisipi ímo áúyokombo úwoimo máyáawaiti aamoí sáwíyanka'a kwéiye. 14 sipisípira'o kárákwiyowaimo áúyokwi-sipisipiyavenamo arunkómó umbaimó taintembá kentivo kwíyómpakewai kwená aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyavena arunkó umbái kwétaiye Ísu siráiyé.

kentí kwaási sáwí'a umátínkáan-kwasai.

15 Ísu mináímbá simásuwena séna ená kwaási Áánútuna kwaásigomo embó sáwí'o umánkainamo e kwempá'á mináíntávái kosimámínana kwewé su'mai máyaindara'a kosimámínana enáái isénamo arupí umánkainamo ékai kwesé esé kawé'á umái máékaiyo. 16 enáái ímo isáínamo e moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á simámiyo. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna moóráwaimba aaivimbá mayankánáe séna mináímbá ísarewai kaerá'i. kaumbowá'i. tí'maena mátinkena áísaa umai isáníye siráimba mindáyavena ená kwaási enáái isáníntavena moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á mé'a simámiyana kentáái isáíno. 17 ánivo ímo isáínamo e Áánútuna kwaási torupamátinke enáái simátímínasa mésa simámiyana kwemó miwí tááimo ímo isáínamo e imáyáa e se Áánútuna aambó ímo kwáráan-kwaasiraamba éna táákísi-umoyan-kwaasiraamba kwéiye siyó Ísu siráiyé.

18 Ísu séna árai'a simátime'a sé'a marapá'ó máyáanka'a sáwí'o ombá aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áúmbakaiye. kawé'ó ombá ímo aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráiyé Ísu siráiyé.

19 Ísu mináímbá simásuwena séna moórá-aimba simátíménda ísáaro. marapá'ó máyáanka'a kae-kwáásígóráímó moórá-aintavesaraimo mimbórá-imáyáámó ésaraimo kesivo kwíyómpakewaimo áísaa íyanamo éna mirá umátinkaniye. 20 kaumbo-káé-kwaasi kentávésa imáyáa ésa torupamáí máyáamba túwa'náa ónaundayave'a miwísé ménaumne Ísu siráiyé.

21 Ísu mináímbá súwana Pítaa Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesí kwaási sáwí'o umásínkáva'o kwéiyomba mindáyave'a nóraumai-tawai íma aaivimbá mayankéra íma imáyáa éra ivátuwanaumno. avakaeté-tawaima sáwí'a umásínkáimba íma aaivimbá mayanké'a íma imáyáa é'a ivátuwaunda pó'a moórá-tawaimo sáwí'o umásinkaindara'a aaivimbá íya mayankéra. íya imáyáa éra. ivátuwanaumno súwana 22 Ísu séna íma avakaeté-tawaiye su'mainivo úwoi mirá úmae iyuwó Ísu siráiyé.

óntamba ámakaintavai íma ivátuwaaoo siráin-kwasai.

23 Ísu séna sáwí'o umátínkáamba íma imáyáa é'a ivátuwaaromo súnda maarán-íiyávé'a sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. moórá anón-kwaasigo kwená mayái-kwáásí óntamba kwááyu tímakena 24 tísaa ónáe kwéimba anón-ontamba 10,000,000 ontamba kwááyu

ámakaiwaimba moórawai áí'maena móaminkwae séna íyísana ²⁵ íma móamintavena óntan-anavo séna kwembá airé'a awainínkómbá airé'a kwená iyámpóíye kwená póíye kwená óísane maimaé'a ó'on-kwaasiti mayái mayáníntave'a miwí kwétime'a óntamba maimaé'a kemó tukáunda-ontankaamba umái másíméro sisaná ²⁶ kwená mayái-kwáásígó aísamaivimba kumbaéna séna arumbá umásinkema simu'makéna'a óntamba avakáá-é'a amápa'a améno sisaná ²⁷ kwená anón-kwaasigo arumbá umánkena séna kanaán-ivo kwááyu ámakaunda-ontamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwao sisaná ²⁸ mayái-kwáásígó máápa'a kuména moórá mayái-kwáásígómbá awánéna sáwíyan-ontamba 100 ontamba ámakaiwaimba awánéna amósámba kumbapaména anónka'a séna kwááyumo ámakaunda-ontamba avekáámbá simiyó sisaná ²⁹ kwenáísamaivimba kumbaéna séna arumbá umásinkema simu'makéna'a óntamba avakáá-é'a améno sisaná ³⁰ íma iséna áí'maena ándáva'a móankena séna kwááyumo ámakaunda-ontamba símínasa ayúránkáaro sisasá ³¹ mayái-kwáásíyómbá awánéna tirumbá umánkesa miwítí anón-kwaasira'a kosimáméwana ³² anón-kwaasigo iséna kwená mayái-kwáásígó sáwívar-ontamba 10,000,000 ontamba mairáiwaimba ááyaisana tisaná séna sáwí-mayai-kwaasi óne. kentávái arumbá umásinkaaó séndayave'a mirá é'a anón-ontamba kwááyu ámakaunda-ontamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwe íma simiyó sé'a ³³ sirumbó umánkaraundantemba moórá-mayai-kwaasigomba arumbá umánkááraamba sáwí'a óne séna ³⁴ arumbá anómba sáwí'a umánkena ándáva'o kárákwiraindakonka'a móankena séna kwááyumo ámakaunda-ontamba amápa'a simína ayúrankaaó sisaná ándáva'a ánkaraíye ³⁵ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kentí kwaásimo sáwí'o umátínkáambo ímo ivátuwe'o imáyáamo úmae kwéiyiyanamo éna kesivo kwíyómpakewai kentí sáwí-mayai íma maitiyuwáníye. óntan-anavomo intembá kesivo mirá umátinkaniye Ísu siráíye.

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mááka 10:1-12, Áríku 16:18

19

¹ Ísu mináyáátáár-áímbá simátímatuwena Káríri-ayampa'a tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápár-áyámpá'á komáyowasa ² sáwívarawai tóyo uwaná tí'o ún-kwaasi asóvatinkaraiye.

³ asóvatinkowasa amáán-kawaa-kwaasi sésa Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo maanáíntáváyá'i. ó'on-o'on-aintavaiya'i. awainínkómbá kanaarárá auwáníyo. mirámó énamo éna amáán-aimba araaísini. íya araaísiniyo suwaná ⁴ Ísu séna naaóvá'ó Mósesimo agaimakáin-aimba awánaraawe. maarán-áímbá agaimaréna séna Áánútu kwíyómba maramá taróruronka'a aaraigwára kwaaigwára'á taróruraiye. ⁵ tarórurena séna aaraigwára kwaaigwára'á tatóruraundayavesa tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai mimbórá-túma ma'mái kwémaewe Áánútu siráíye. ⁶ mindáyavesa awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásiráámbá ésa mimbórái'a kwéowe. Áánútu aarai-kwaai moórái'a umátínkaraintavesa íma tasáéro Ísu súwasa ⁷ miwí sésa naaóvá'á Mósesi maará séna moórawai awainínkómbá ai'mátuwaíndawai aúvávimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráíye. nóra séna mirán-áímbá siráíyo suwaná ⁸ Ísu séna kentikwá'ná tirumbá makáamba pósa Áánútun-aaí íma ísóntavena mindáyavena Mósesi minamáámbá siráimbanivo Áánútu kwíyómba maramá taróruronka'a

íma mirá siráíye. ⁹ simátime'a sé'a moóráwaimo awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana awaíko ó'on-aintavena ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráíye.

¹⁰ Ísu mináímbá simásuwena máyowasa kwená kwayó-kwáásí sésa aaraimó kwémayaamba sénda-aimba kwáyáinka'a pósa mirá kwéovo ímo aaraimó maésamo úwoimo kwémaemba kawe'á kwéowe suwaná ¹¹ Ísu sésa amáparawai sen-áímbá íma kawe'á umái ísáawasa aaraimó ímo mayánááontavesa Áánútu asirayámbá tímakaiwai mináímbá kwéisaawe. ¹² évakarawai moórá-mora-aintavesa íma aaraí máyáawasa évakarawai tinóvowi sáwí-kwaasi tínkaraawai aaraí íma máyáawasa évakarawai túmo sáwí'o umátínkaraawai aaraí íma máyáawasa évakarawai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba isésa Áánútuntavesa imáyáa ésa aaraí íma kwémayaawe. kanaán-umai mirá ónaumnemo kwésewai mináímbá isánááowe Ísu siráíye.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarain-kwasai.

Mááka 10:13-16, Árúku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátinkena Áánútumpa'a námúnaa sínkwáe sésa iyámpói tí'maesá tuwasá kwená kwayó-kwáásí sésa tí'mae'a kóro suwaná ¹⁴ Ísu simátimena sésa íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miníyámpóímó kesópa'o tentembá Áánútu kwená kwaásimo kawááimba miraráán-umai kwégawaaimba iyámpóímo kesópa'o tí-amba íma ítátinkaaro sésa ¹⁵ miníyámpóirá'á ayáámba tátorena túwa'naa umai námúnaa simásuwena tíyukaiye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.

Mááka 10:17-31, Árúku 18:18-30

¹⁶ tiyuwówana moóráwai ívé-kwaasigo Ísunopa'a téna sésa anóndakoo nóran-kawera umáíya aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ¹⁷ Ísu sésa nóra se kawe'-máiyáiyáváyá sísaá oónó. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'án-íye. aúnaí'a umai maí'mai'a ónáe sémo e Áánútuna áamámba kawe'á umái kwaraaó súwana ¹⁸ mindákó áísaá ena sésa nóin-amaana kwaránaumno súwana Ísu sésa tínkamiyasamo puwónááoni'a íma uwó. íma aarai-umóyámbá uwó. íma umóyámbá mayaaó. kamparáímbá íma simátinkaaó. ¹⁹ kentinóvowi túwí'a anómba uwó. esávái-imáyáámó óndantemba ená kwaásiti imáyáagwara'a uwó. miráumai-amaamba kwaraaó Ísu súwana ²⁰ mindákó sésa minamáámbá kwa'maé'a kwéiyumpo nóran-amaankona íma kawe'á kwéuno súwana ²¹ Ísu sésa amápa-tantaa'o kanaamó émo e ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'-mékéyámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináímbá isésa sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráíye.

²³ kúwana Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna sésa árai'a simátime'a sé'a sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaásimo kawááipa'a kwíyamba umbaí táníye. ²⁴ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóígó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútumo kawááipa'a kosinó Ísu súwasa ²⁵ kwená kwayó-kwáásí mináímbá isésa

táátavesa ésa sésa umbái taintávésa nóran-kwaasiya Áánútumo kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁶ Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáínéí íma meéyámbarésa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéiye súwana ²⁷ Pítáa séna isaaó. kentáásí amápa-tantaa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumpo nóram-beyana mayánaumno súwana ²⁸ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a Áánútu amápa-tantaa'a aúnaí'a úmaraindara'a kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai ságayankwarawai mé'a kárákwiyona'a keinárawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kesínaaemba kwégwaraawai Ísareri-kwaasi mayáiyávé'a tísaa ónááowe. Ísareri sísamaivakemba kae'á kumbaimái tínkaraiwai-andarakewai tísaa ónááowe. ²⁹ kentávésa imáyáa ésa Áánútun-aai kosimátimenaaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tívá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe. ³⁰ ívé'a évaka'a aivakéwái aáno tínaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai aáno aivarí'a ónááowe Ísu siráíye.

20

ándá-aran-kigauva'-mayai-kwaasiti kwaasái.

¹ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. moóráwai ándá-aran-kigaugo avowámá kesí mayái mayáígwáe séna ááéma usásinkena kwaási tivakáá-umai tuwánéna ² séna kesí mayái kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba tíméno sisasá owé sewaná tí'maena kwená ándá-aran-kigauva'a móitinkaisasa mayái kwémayaawana ³ usá aaváyaavimba ókwara'a mayái mayáígwáe séna mayáímó mayánáe sésamo torupamáimo máyáapa'a kwéna tuwánéna ⁴ séna kesí mayái kwémaewa'a arupí-meyamba tíméno sisasá ⁵ owé sésa mimbáyái kwémayaawana kwáyá'wái mirán-umai ókwara'a kwétirena eénáínka'a ókwara'a kwétirena ⁶ mayái ánásanaaon-kanaa sáwíyanka'a kwétisana mayáímó mayánáe sésamo torupamáimo máyáapa'a kwéna évakarawai tuwánéna séna nóra éra úwoi máyáao sisasá ⁷ sésa íma moórá-kwaasigo kesí mayái máyáaro siráawata máyaumne sewaná tiré'a kesí ándá-aran-kigauva'a mayái máyáaro sisasá mirá uráawe.

⁸ mirá owaná eénáínka'a kigaugo avowámá mayái-kwáásirá'ó kárákwiraiwaintavena séna mayái-kwáásí tááyare miwítí meéyámbá tímé naaémbo tiráawai aiva'á tímé aiva'ó tiráawai naaémba timiyó sisaná ⁹ iséna mirá éna mayái ánásainiye kwéinka'a tiráawai moórá-tawai-mayaigona óntamba tíména miráumai tímatuwena ¹⁰ ááéma aaváyaavimba tiráawaiti meéyámbá tíménáe kwéisasa miwí imáyáa ésa kentáásí meéyámbá anómban-íye kwésewana moórá-tawai-mayaigona óntamba tímísasa ¹¹ maimaésa kigaugo avowámá í'ái simánkáawana ¹² miwívínkémbá moóráwai séna naaémba tiráan-kwaasi sáwíyam-bayai mairáavo kesáa aiva'á tiráundawaiya anón-a'a kwégaisata umisi-áráá'á méta anóm-bayai mairáundaya mimbóráí'a umáíya meéyámbá símakaandaya nóra séwa kentáámó siméndantem-beyamba miwí tímakaano sisaná ¹³ kigaugo avowámá séna kesí kwaásiyo kemá sé'a kesí mayái kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba tíméno súna'a owé sé'a mayái mairáawa'a mindáyave'a íma sáwí-meyamba kwétimumpo ¹⁴ kentí meéyámbá maimaé'a

koró. keinárawa'o timúndantem-beyamba naaémbo tiráawai mirám-béyámbá timénáe'a kwéune. ¹⁵ kesí óntambo taaímbare'o kwétimunda mindá kendéímán-iye. sáwíyam-bayai mairáawai anón-ontamba kwétimuna'a ímo kayórááraamba kwégayoraawe kígaugo avowámá siráíye Ísu siráíye.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuvena séna miraráán-umai Áánútu kwená kwaásimo kawááipa'a aiva'á kwégowai íyasa naaémbo kwégowaise mimbóráí'a umái aasiyaasí aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

Ísu kwemó puwíníntavena siráin-kwasai.

Mááka 10:32-34, Árúku 18:31-33

¹⁷ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwena kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena ¹⁸ simátimena séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moórawai kembá kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sen-kwáásíyé agaráátinkainasa kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa ¹⁹ sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa kanaáráá'a kwésinkesa súwíruku'a nésa taaira'á sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráíye.

kae'nárai tinówama Ísumba áísaa uráin-kwasai.

Mááka 10:35-45

²⁰ minkánáá Sépéti ááninkai tinówama tí'maena Ísunopa'a téna moórá-yantaatavena áísaa ínintavena anóndakoman-iye séna takívairowana ²¹ Ísu séna nóintavaiya sísaa ínáyewa kwéono súwana tinówa séna emó kawááindava'a kesááninkai usásintinke évarevar-akwampa'a tinkáníyone súwana ²² Ísu séna sénda-ainkona ááimba íma ísaraiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarará kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoioyo súwasarai keirái kanaám-pókai náyaue suyaná ²³ Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoivo kesí évareva-sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátinkaraimba póna usásintinkaniye súwasa ²⁴ Ísuna kwayó-kwáásí siyáánkainarawa'a mináímbá isésa minávárawai áwáá'a tíyúwana ²⁵ Ísu tááyowasa tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásíyómbá usáyaaitamai asirayán-áímbá simáti-simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a uráawe. ²⁶ anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaítanae síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe. ²⁷ keinárawapinkemba aivarí'a ónáe síyawai amáparawaiti mayáímá túwa'naa oro. ²⁸ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayave'a puwónaumne Ísu siráíye.

Ísu túramba kavíkóndarai kawe'á umátinkarain-kwasai.

Mááka 10:46-52, Árúku 18:35-43

²⁹ Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé Yéríko-naopakemba kumbá sáwíva-kwaasi tínaaemba kumbá ³⁰ kae'nárai túramba kavíkóndarai aanéiva'a mésarai Ísu kwétiye-aimba isésarai anónka'a sésarai Tévítin-andarakewai ómpo arunkái umásinkaaoyasá ³¹ misáwíwá-kwáásí áwáá'a tíyésa sésa aái séyavo suwasarái mináímbá ivátuwesarai ó'omba anónka'a sésarai anóndakoo Tévítin-andarakewai ómpo arunkái umásinkaaoy kwésuyana ³² Ísu aampa'ó kúmba minká koména tísaa ena séna nóin-tantaara

tirááimo táinda-yantaa'a umátinkanaumno súwasarai ³³ anóndakoo súramba kawe'á umásinkao suyaná ³⁴ Ísu arumbá umátinkena ayáamba túranka'a tátorowasarai avekáamba túramba kawe'á umái awánésarai Ísu ánaaemba kwa'mái kurááie.

21

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Máaka 11:1-11, Árúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kumbá Yérúsaremu-noar-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-nao'a áwí'a Pétévasi-nao'a egwaa'á kwésa kwená kwayó-kwáási kae'á máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai awáneyamba moórá-poigo áwí'a tónki ánda kwímaraawana áráákwara'a máyáivo koawánékai ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³ moóránakomo tuwánénamo tísaa ínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé kosimámiyana séna ánivo áí'maekai kokaiyó síníye Ísu siráie.

⁴ naaóvá'á Áánútun-aaí simátimakowai siráintemba Ísu mirá uráie. Áánútun-aaí simátimakowai séna

⁵ Sáiyono-noapaken-kwaasiyavai simátime se kentí kawááná'á kentópa'a kwempa'á teémena tónki-poigo ayáá'maena téna tónki-poigon-araako ayáá'maena kwétiye simátimiyo siráie

agaimaréna Sáiyono-naoparemo siráimba Yérúsaremu-naopatavena siráie. mináimbá paáréna Ísu kae'nárai ti'marówasarai ⁶ Ísumo súntemba mirá ésarai ⁷ tónki-poi áráákwara'a áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáási paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóigó arósáánumpimba kwan-daaí uwi'marówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ⁸ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánáma ayáiresa aampa'á uwi'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánáravane augwétámai kwéguwasa ⁹ aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaaemba nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Tévítin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne. Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye. kwíyómpakewai kwenáwí'a mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná ¹⁰ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúwasa isaaisésa tóyo kwéesa nááwa kwétiyo suwasá ¹¹ évakarawai sésa Ísu Áánútun-aaí simátimíwai Káríri-ayampakemba Násáreti-naopakewaiman-iyé siráawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Máaka 11:15-19, Árúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

¹² suwaná Ísu Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a Áánútuna naaúmpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwena mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena Áánútuntavesa imáyáa ésa máái-numama kwéamun-dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹³ simátiména séna Áánútun-aaí aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna kesí naatavésa sésa Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbán-iyé kwésewe agaimaréna siráie. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáamba uráawe Ísu siráie.

¹⁴ Ísu mináimbá simásuwena anóm-bono'-naumpa'a máyowasa túrambo kavikówaiye aiyayaambo tausokówaiye kwenópa'a tuwaná

asóvamatinkowasa ¹⁵ iyámpói mésa anónkar-anonka'a sésa Tévitin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne sumbá mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sun-kwáásíyé isésa Ísumo ó'oran-kawe'-mayaimo mayómba awánésa tirumbá sáwí'a umánkesa ¹⁶ Ísuntavesa sésa iyámpóimo sáwí-aimbo kwéseмба íya kwéisaano suwaná Ísu sésa á'a kwéisaunda Áánútun-aai aúváivimba agaimakáin-aimba awánaraawe. maarán-áimbá sésa túwa'naa óndayavesa pósa iyámpóíye umarané enáwí'a mósá kwémaraawe agaimaréna siráíye Ísu simásuwena ¹⁷ tiyuwéna máapa'a kuména mindáopa'a tuwéna Pétáni-naopa'a kwéna mindó'wáámbá koméraiye.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Máaka 11:12-14,20-24

¹⁸ Pétáni-naopa'a kogwáúmba usásinesa Yérúsaremu-naopa'a tumbá Ísumba áái ankówana ¹⁹ moórá-taigo áwí'a víkima aankón-awampa'a kwáyowana mintáéramba nánáe sésa ááimpa'a kwéna awánómba ánáwe su'mai kwáyowana mintáígóntávéna sésa ená arambá íma iyáníyone súwana mintáímá aáyánkaraiye.

²⁰ mintái aáyánkówasa Ísuna kwayó-kwáásí awánésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba aavésa sésa víki-tai ááéma aáyánkagwiye suwaná ²¹ Ísu sésa árai'a simátíme'a sé'a Áánútuntave'o ímo kaer-ímáyáámó é'o asirayán-ímáyáámó é'o é'a víki-taigontave'o súnanamo aáyánkaintemba kanaán-umai mirá é'a miráwé su'mai íma é'a maanómátávé'a sé'o iré mapámbai nompá'á kumuwómó síyanamo éna mirá íníye. ²² Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatave'a áísaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaniye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-íye.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Máaka 11:27-33, Árúku 20:1-8

²³ Ísu mináimbá simásuwena anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimuwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye tésa sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásimiyo suwaná ²⁴ Ísu sésa aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a sísaa on-áimbá simátimenaumne. ²⁵ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa miwímá keáimbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyave'a íma áraire sirááo síníye. ²⁶ kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaawe. úwoi-kwaasi sáwíya-kwaasi Yónintavesa Áánútun-aai simásímakaiwai uráíye kwéseмба pósa áwáá'a siyénááowe mirá keáimbá sésa ²⁷ Ísuntavesa sésa emó sísaa ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu sésa ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráíye.

moóráwai ááninkaiti kwaasái.

²⁸ Ísu mináimbá simásuwena sésa simátíménda-aimba imáyáa oró. moóráwai kaer-iyámpói tínkaraiwai aivakéwáíntávéna sésa kesááninkoo kesí ándá-aran-kigauva'a mayái komayaaó sisaná ²⁹ aivakéwái sésa íma sínkáíye sésa ména moórá-imayaa éna mayái komáyáísana ³⁰ naaénkewaintavena sésa kesí ándá-aran-kigauva'a mayái komayaaó sisaná owé simái ivátuwena íma mayái mairáíye ³¹ Ísu simásuwena tísaa éna sésa nááwa

tivowán-áái kwéisaiyo súwasa aivakéwái avowán-áái kwéisaiye suwaná Ísu séna mináimbá imáyáa é'a simátíménda-aimba isáaro. táákísi-umoyan-kwaasiye eénánká'ó kwénaaon-inine sáwí'a kwéon-kwaasin-owe kwésembanivo miwímá Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a ááéma kwégovo keinárawa'ando. ³² Yóni nombá pétinkaraiwai téna kawer-ámbá agaráátinkowa'a kwenááiyave'a íma áraire siráavo táákísi-umoyan-kwaasiye eénánká'ó kwénaaon-inine Yónin-aaiyavesa áraire suwa'á keinárawa'a miwí tuwáné'a Yónin-aaiyave'a íma áraire sé'a kentí sáwí-imayaa íma tuwé'a Áánútunopa'a íma tiráawe Ísu siráiyé.

ándá-aran-kigaura'o tavíyéwaiti kwaasái.

Máaka 12:1-12, Árúku 20:9-19

³³ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá kwántámai-aimba simátíménda isáaro. moóráwai anóm-baragwarawai ména óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana anombó kumínín-taave'a úmarena óntan-damba kígaura'o tavíyí-námbá úmarena ayáátáaka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó tavíyíyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana ³⁴ arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komáyáaro séna kwená kwayó'nárawa'a ti'maráísasa minkígáúrá'ó tavíyéwaitopa'a tewasá ³⁵ táto'mai moóráwaimba tuvuwésa moóráwaimba tuvú'maraawana púwísasa moóráwaimba óntandei tuvuwésa ándá-aramba íma tímémba ti'mátuwaawasa kowaná ³⁶ aanávómá aiva'á kwená kwayó'nárawa'a évaka'a ti'maréna naaémba sáwívarawai ti'maráísasa tewasá minkígáúrá'ó tavíyéwai táto'mai aiva'ó uráantemba mirá ésa sáwí'a umátinkesa ándá-aramba íma tímémba ti'mátuwaawasa kowaná ³⁷ aanávómá ména naaémba séna kesááninkomba ai'maráanana kwínasa kwenáái isánááowe séna ai'maráísana tisasá ³⁸ minkígáúrá'ó tavíyéwai awánésa keáimbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáá mayánáe sésa ³⁹ táto'mai ándá-aran-kigauvakemba awéntayuwesa tuvúwówana pukáiyé. ⁴⁰ Ísu mináimbá simásuwena séna minkígáúgó aanávómá tínimba kígaura'o tavíyéwai nóra síníyo súwasa ⁴¹ miwí sésa misáwí-kwáásí tínkaminasa puwíyana ó'on-kwaasi kesí kígaura'a tavíyéro sínasa minkígáúrá'á tavíyésa arambó ávumo kain-kánáá tándantemba aanávómbá minárámbá aménááowe siráawe.

⁴² suwaná Ísu simátimena séna Áánútun-aai aúváivimba awánaraawe. maarán-áimbá agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiyé sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaaamba uráiyé. mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráiyé kwésune

agaimaréna siráiyé. ⁴³ mináimbá imáyáa é'a simátiména sé'a Áánútu keinárawa'a Yútaa-kwaasiyavena maará séna kenká'á íma kawáá-ónaumne séna tiyuwéna ó'onkaa-kwaasiyavena kenká'á kawáá-ónaumne sínasa kwená mayái mayánááowe. [⁴⁴ minóntánká'á tanaambá kovésa sáwí'a umái ménaaovo minóntánkó tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu séna kwenááiyavesamo ímo áraire síyawai imáyáa éna mináimbá siráiyé.]

⁴⁵ Ísu súwasa mono-kawáá-kwáásíyé ámán-kawaa-kwaasiye isésa táako pééi súwasa sésa moóráwai ááninkai kwaasáimo simbá kentááyávéna siyé sésa ándá-aran-kigaura'o tavíkáawaiyavenamo simbá kentááyávéna siyé sésa óntankowemo simbá kentááyávéna siyé sésa ⁴⁶ táto'mai tuvuwónáe sésa

umbá amápa-kwaasi Ísuntavesa sésa Áánútun-aaí simásímíwaiman-iyé sun-kwáásí táároi inkaisésa Ísumba íma tátoresá ivátukaawe.

22

anón-tanomba kauráin-kwasai.

Árúku 14:16-24

¹ moórágwara'a Ísu aaí simátimindayavena kwántámai-aimba simátimena sénéa ² Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-iyé. moóráwai kárákwiraiwai ááninko aaraí mayánintavena anón-tanomba kauvónáe sénéa ³ sáwíva-kwaasi tááyena sénéa aáno tanómba tamandaaró sénéa ména tanómba kaumaréna kwená mayái-kwáásí ti'maréna sénéa tamandaaró kosimátíméro sisasá mirá owasá ivátuwesa íma tewaná ⁴ ó'omba mayái-kwáásí ti'maréna sénéa tááyaraundawai kosimátimé'a sé'a toómbó naí kwéto'mayaa é'a purumakané naanté-póiyé tuvú'mái kwégauvumpo tamandaaró. kesááninko aaraí mayáindara'a tamandaaró. kosimátíméro sénéa ti'maráísasa mirá kosewasá ⁵ ivátuwesa íma tésa moóráwai kwená kígauva'a kówisana moóráwai óntambo kwémayaim-bayaiva'a kówisasa ⁶ évakarawai kárákwiraiwaina mayái-kwáásíyómbá táto'mái tínkamowasa púwówana ⁷ kárákwiraiwai áwáá'a sénéa kwená i-kwáásí ti'maráísasa miwí tínkamowasa púwówasa miwítí naampimpá'á iramá agagaowaná kágwisana ⁸ kárákwiraiwai kwená mayái-kwáásíyávéná sénéa tanómba kauvé'a tááyaraundawai kesááninkona tanómba tamandaígómbá uwóví'an-owe. ⁹ aantáá'o kwaásimo torupamáimo máyáapa'a kotivakáá-umai ó'on-o'on-kwaasi tuwáné'a simátimiyasa tanómba tamandaaró sisasá ¹⁰ kwená mayái-kwáásí isésa aampa'á kwénaaesá kwaasi tivakáá-umai tuwánésa sáwí-kwaasiye kawé-kwáásíyé torupamátinkesa ti'maesá tésa toómbó naí-náúmpá'á sisipáá uráawe.

¹¹ Yútaa-kwaasi aaraimó máyáanka'o ombá tanómba nánáesamo ten-kwáásí ontará'ó tewasá mayái-kwáásí kawer-únánkwátói tíméwasa urésá mindáúmpá'á umésa toómbá kwénaavo minúnánkwátóimo ímo urésamo ésa íma toómbá umandánááowe. toómbó naí-náúmpá'á sisipáá owaná kárákwiraiwai tuwánaimba moóráwai íma kawer-únánkwátói uréna máyáísana awánéna ¹² sénéa nóra éwa kawer-únánkwátói íma uréwa iráano sisaná íma aaí sisaná ¹³ kárákwiraiwai kwená mayái-kwáásíyávéná simátimena sénéa aiyayaanka'a asááumai máápa'a túnkwi-ayampa'a aúwéwana ivi'á téna áí'o índayavena áwááyaamba akévundaniye siráíye Ísu siráíye.

¹⁴ Ísu mináímbá simásuwena sénéa Áánútu sáwíva-kwaasi tááyain-kwaasivinkemba évakarawaiye su'mái kwená kwaási-i'a kwéumatinkaiye siráíye.

táákísi-aintavesa áísaa uráan-kwasai.

Mááka 12:13-17, Árúku 20:20-26

¹⁵ Ísu súwasa áamáan-kawaa-kwaasi máápa'a kumbésa keáímbá sésa nóran-ainta áísaa onanayá sáwí-aimbo sínata aaivintá mayankánaumno sésa ¹⁶ miwí tínaaembo kwárón-kwaasiye Éróti amááraawiye ti'márówasa Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po Áánútuna aambó kwaráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. ¹⁷ simáménda-ainta isaaó. kanaarátááwá táákísi-ontamba Áróamáani-kamaani-kwaasiya

timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáásí áamáamba araisénaundaya'iyompo nóran-imayaamo émo e simásimiyo suwaná ¹⁸ Ísu miwí tááma iséna imáyáa éna arumpimbá séna Áróamáani-kamaani-kwaasi táákísi-ontamba tíméromo senasamó ésa Yútaa-kwaasi áwáá'a sésa Áróamáani-kamaani-kwaasi sáwí'o umásínkáawaiya óntamba tíméro kwésiye sénááowe séna Áróamáani-kamaani-kwaasi táákísi-ontamba íma tíméromo senasamó ésa Áróamáani-kamaani-kwaasi áwáá'a sésa táákísi-ontamba íma tíméro kwésiye sésa aaivimbá maisínkáááowe-imayaa éna áísaa un-kwáásíyávéna séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi pó'a kentáv'é'a sáwí-aimbo síndawe sé'a kwésisaa-owe. ¹⁹ táákísi-ontamba moórá maimái máagaraasinkaaro súwasa maimái máagaraarankowana ²⁰ séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáiyó súwasa ²¹ miwí sésa Áróamáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáiyé suwaná Ísu séna Áróamáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundeí Áánútumba áméro súwasa ²² mináimbá ísówana táá'a kówasa íma aaí sésa auwésa kuráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mááka 12:18-27, Árúku 20:27-40

²³ kuwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésen-kwaasi pósa mitáwai Ísunopa'a tésa ²⁴ sésa anóndakoo naaóv'á Mósesi séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankáníye siráiyé. ²⁵ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai maanká'a avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²⁶ kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa avakaeté-kwaasi putásaawana ²⁷ minínimbá naaémba pukáiyé simásuwesa ²⁸ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínimbá avakaeté-kwaasi tuwainimbá póna nááwa mayáníyo suwaná ²⁹ Ísu séna Áánútun-aai aúváivimba agaimakón-aimba íma kawé'a umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awáné'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe. ³⁰ pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménaaon-kanaa aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá minínínákwá'á miráumai aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ³¹ kwaási pukémpinkemba usásinanaaomba simátíménda ísáaro. Áánútu simátimakomba aúváivimba agaimakón-aimba awánaraawe. ³² Áánútu Mósesintavena maarán-áimbá séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráiyé. Áánútu mináimbá siráimba minkáúmbó-kwáásí á'a púwúwasa utamátínkaraambanivo mináimbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe Ísu súwasa ³³ kwesémo máyón-kwaasi isésa táátavesa ésa sésa ááin-kwasai kwésimasimiye siráawe.

aivar-ámáánkóná kwaasái.

Mááka 12:28-31, Árúku 10:25-28

³⁴ suwaná Ísun-aai Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí táái usáyaaaitomba áamáan-kawaa-kwaasi isésa torupamáí mésa ³⁵ miwíwínkémbá moóráwai áamáamba kawé'a umái ísárowai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe séna áísaa ena séna ³⁶ anóndakoo Áánútuna áamáámpinkemba nóran-amaana aivar-ámáámbán-iyo súwana ³⁷ Ísu séna Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné
 kentí imáyáawe kentimané áméro
 agaimaréna siráíye. ³⁸ minamáámbá aivar-amáámbá isaná ³⁹ miwá
 ánaaenken-amaamba anón-amaamba maarán-amáámbán-íye. Áánútun-aaí
 aúváiimba agaimaréna séna
 kesávái-imáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró
 agaimaréna siráíye. ⁴⁰ minkáér-amáánkó ávonkaamba uráisana Mósesimo
 ó'on-amaambo siráíne Áánútun-aaí simátímakowai siráan-amaane megwí-
 megwiraamba éna kaer-amáánkó ávonkaamba uráínka'a tagwéaraapaiye Ísu
 siráíye.

Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.

Mááka 12:35-37, Árúku 20:41-44

⁴¹ súwasa áamáán-kawaa-kwaasi torupamáí máyówana Ísu miwí tísaa
 ena séna ⁴² Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti nááwan-andaraken-
 kwaasiya'íyo súwasa kentáásikwá'ná Tévítin-andaraken-kwaasiman-íye
 suwaná ⁴³ Ísu séna naaóvá'á Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana
 Tévíti Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-íye siráimba ⁴⁴ monor-ímá
 agaimakón-auvai-kwandaavimba Tévíti agaimarena séna
 kesí Ísóigonatavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á
 mara'á ména'a ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí
 ánásanaaowe
 Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráíye. ⁴⁵ miráumai Tévíti Káráísitintavena
 séna kesí Ísóigoman-íye siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-
 kwaasiman-íyo Ísu súmba ⁴⁶ Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-
 andaraken-kwaasigoman-íye súmbanivo miwí íma kanaán-umai aaí sésa
 táátavesa ésa minkánáárakémbá íma áísaa úmaesa iráawe.

23

ámáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé miwítí kwaasái.

Mááka 12:38-40, Árúku 11:39-44,47-52, Árúku 20:45-47

¹ Ísu torupamáí máyón-kwaasiye kwená kwayó-kwáásíyé simátimena
 séna ² Áánútu usásintinkaraisasa áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-
 kwaasiye Mósesi agaimakáin-aimba awánésa kwésimatimemba ³ isé'a
 kwáráaro. Mósesi siráin-amaamba miwí tóikakene su'mai sésa íma
 kwégwaraavo miwímó ontembá íma oró. ⁴ umbai-yántáá'ó asááúmakesamo
 tógwaata'mae'a korómó sésamo ímo túwa'naa ontembá miwí umbai-áimbá
 simátimesa íma túwa'naa ombá úwoi kwáráaro kwésewe. ⁵ miwí sésa
 kwaási suwánésa anón-kwaasin-owe sígwáe sésa Mósesi siráin-amaamba
 agaimái anavéúmpimba makésa túwayaankare tiyáánkare asááúmaresa
 miwítí kwátói-araira'a ayáátááka'a taváákarara úmakesa naaópa'a avu-
 vumpa'á kwénaaesa ⁶ tanómba kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á
 mésa mono'-náúmpá'ó umáyáapa'a anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa
⁷ kwaási suwánésa sésa anón-kwaasi monor-áimbá simátíméwain-owe
 sígwáe sésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaesa mirámó ontávésa aamoí
 kwéowe.

⁸ miwí mirá kwéombanivo íma mirá oró. keinárawatavesa anón-
 kwaasi monor-áimbá simátíméwai owémó síyambo é'a kímborawai anón-
 kwaasi isatá kwená kwaásiya mimbóráí'a umáíya máyaumne seró.
⁹ keinárawapinkemba moóráwaintave'a anón-kwaasi kesivón-íye sevó.
 kentifó kwíyómpa'a máyáíye. ¹⁰ keinárawapinkemba moóráwaintave'a

kentáára'a kárákwiraiwain-iyé sevó. Áánútumo usásisinkaiwai keyáá keinárawaka'a kárákwiraundawai kemá úne. ¹¹ keinárawapinkemba usáyaaitanae síyawai keinárawati kwayó'-máyaí máyáaro. ¹² kentúwí'o mósá maráiyawaima Áánútu úwoi-kwaasiraamba umátinkanivo kentúwí'o ímo mósá maráiyawaima Áánútu mósá tinkáníye Ísu siráiyé.

¹³ Ísu mináímbá simásuwena séna áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye simátíménda ísáaro. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-amba kwéitatinkaawe. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a íma kónáe sé'a kónáe kwéowaiti aambá kwéitatinkaawe.

[¹⁴ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a ketor-ínintí óisankwara naankwará'á umóyámbá kwémae'a kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sé'a kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mindáyave'a kárákwiyoro.]

¹⁵ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a simátimunda monor-áímbá kwaráígwáe sé'a tivakáá úmae'a anón-domba kóate'a némpa'a kwénaae'a tuwáné'a kentí sáwí-mayai agaráátínkáawasa miwítí sáwí-mayaigo kentí sáwí-mayaigomba usáyaaitaraimba pó'a mindáyave'a kárákwiyoro.

¹⁶ aambá íma kawé'á umái awáraawai kampa'á sé'a maarán-ámbá kwáráaromo kwésewai kárákwiyoro. keinárawa'o monor-áímbó sembá kampa'á simátíme'a sé'a anóm-bono'-nankon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníye. ánivo kawer-óntámbá áwí'a kóri-ontankon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye kwésewe. ¹⁷ minkórí-óntánkó anóm-bono'-nankomba íma usáyaaitaraiwo mindáúmpá'ó kwénimba mindá kawé'án-iyé. keinárawa'a monor-áíntávéna tááko íma pééi sisa'á kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátímén-aimba kampar-áímbán-iyé.

¹⁸ keinárawa'o monor-áímbó sembá kampa'á simátíme'a sé'a Áánútuntavesamo póímo tuvú'máímo agáyáan-taareigon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníye. ánivo mintááréirá'ó Áánútumbo kwéame-poigon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye kwésewe.

¹⁹ Áánútumbo ámém-poigo mintááréígómbá íma kwéusayaaitaivo mintááréígó usáyaaitarena ámém-poi kawé'á kwéíye. keinárawa'a monor-áíntávéna tááko íma pééi sisa'á kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátímén-aimba kampar-áímbán-iyé. ²⁰ asirayán-áímbó sembá Áánútuntavesamo póímo tuvú'máímo agáyáan-taareigon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa mintááréígón-ááigwara'a Áánútumbo kwéamem-poigon-aagwara'a kwésewe.

²¹ asirayán-áímbó sembá anóm-bono'-nankon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa mindánkón-ááigwara Áánútu mindáúmpá'á máyáiwain-aagwara'a kwésewe. ²² kwíyónkon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa Áánútu mivá'á kárákwiraiwain-aagwara'a kwésewe.

²³ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. naaóvá'ó Mósesimo siráintemba kentí kígauvakemba sáwíyan-tonkwara'a taaínkaar-umai siyáánkai maké'a moórá Áánútumba kwéame'a kawé'á kwéé'a mirán-ámáámbá ísámai iyé'anivo Mósesimo siráin-amaamba anón-amaamba ivá'á tu'maré'a pó'a kwaási íma

arupí umátinke'a tirumbá íma umátinke'a íma Áánútuntave'a asiramái-imayaa é'a mirá ontávé'a pó'a minánón-ámáántómbá ivá'á tukáawe. ²⁴ aambá íma kawe'á umái awáraawai kampa'á sé'a maarán-ámbá kwáráaro kwéseмба sáwíyan-amaamba kwaré'a anón-amaamba tukáawe. mirámó ombá toómpímbá kankambá kwáyáísa'a kító-kankamba túkúyuwe'a anón-kankamba mindágwara'a kwénaantenkaan-kwaasin-owe.

²⁵ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. anavéúne táávere paákáre su'mai kwéseMBE owain-ovo andáámpa'a sáwí'a uráisa'a pó'a kempímbá sáwíva-tantaa'a anómba kwáyáíye. ²⁶ áamáán-kawaa-kwaasiyono. monor-áintávéna tááko íma pééi sisa'á kwéisaawe. anavéúne táávere andáámpa'o sese owanamó andáámpare paákáre kawe'ó kwéintemba kentí sáwí-imayaa tuwé'a kawer-ímáyáá umái máero.

²⁷⁻²⁸ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasamó kwaási ímo awánaantemba kentirumpímbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaási íma kwétuwanaawe. kwaásimo maipímbó utámakesamo kanaagunémo owasá awánésamo sésamo kawe'á kwéowe sentembá keinárawa'a tuwánésa kawe-kwáásímán-owe sembánivo kentirumpímbá mirá-sáwí-yántáá'á kwáyáísa'a kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiman-owe.

²⁹ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kentíkwá'ná Áánútun-aa simátímakowai tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwéowe. arupí umái máyón-kwaasi tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwé'e'a ³⁰ sé'a miwí tisaavutantamba uráawai sé'a minkánaávímbó métaraiya kentáá síkwá'námo uráantemba íma miráyá uráusino kwésewe. ³¹ mirán-áímbó kwéseMBE maarán-áímbá sé'a Áánútun-aa simátímakowai tínkamesa mirá-sáwí'á uráawai tírááta úne kwése'a miwímó uráantemba mirá kwéowe. ³² kentíkwá'námo uráantembo mirámó kwé'e'a ánásanaaowe.

³³ ánásanaaomba iyánkó póígon-araa'an-owe. Áánútu keinárawa'a aaivimbá matinkáína'a sáwí-meyambo mayánaáopa'a iramó kwégaipa'a tu'maá'námo ímo kwáyáipa'a kónááowe. ³⁴ miráumai kesáái simátimenaaowaiye agaráátinkanaaowaiye kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyé tí'maráanasa keinárawapimba kwénaaiya'a évakarawai tínkamiyasa puwíya'a évakarawai taaira'á tínkamiyasa puwíya'a évakarawai kentí mono'-náúmpímpá'á taándéi tínkame'a moórá-mora-naopimpa'o kwénaaiya'o é'a tí'mátu'mae'a naaónááowe. ³⁵ mirámó íyana arupí-kwaasimo tínkamom-beyamba amáparawaiti meéyámbá kentópa'a tíniye. aiva'ó tuvúwanamo pukáin-kwaasigo áwí'a Épeo naaémba moóráwai Pérékaya ááninko áwí'a Sékáraya anóm-bono'-naumpa'a máyowana moórá-ayampa'a Áánútuntavesamo ísámaimo póímo tuvú'máímo agáyáan-ontatarei kwáyowana moórá-ayampa'a aiva'-mónó-káwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpimbá Sékáraya umáyowasa tuvúwana pukáíye. ³⁶ minkáé-kwáásíráítí avumpimbó agairáan-kwaasi tínkamuwasa pukáawaigwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'o máyáan-kwaasi mayánaáowe Ísu siráíye.

*Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.
Árúku 13:34-35*

³⁷ Ísu mináímbá simátímatuwena Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá umátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasiyono. Áánútun-aai simátímakowai tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu ti'marówasa kurówai óntantamba tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombo ayóí-ándámpá'ó tínkarenamo káátamatinkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaaemba kwéumasimewe. ³⁸ ísáaro. Áánútu tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááowe. ³⁹ simátítime'a sé'a íma úwoi suwánanaaovo naaémbo sé'o Áánútu ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye síyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráíye.

24

anóm-bono'-namba tawísí-áímbá siráín-kwasai.

Mááka 13:1-2, Árúku 21:5-6

¹ Ísu mináímbá simásuwowasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásí sésa anóm-bono'-namba kawé'-námbán-ivo awánaao suwaná ² Ísu séna ívé'o awánaan-dantave'a simátítime'a sé'a aáo kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwarare tawísíyuwanaaowe Ísu siráíye.

sáwí-kanaa tíníye siráín-kwasai.

Mááka 13:3-13, Árúku 21:7-19

³ Ísu mináímbá simásuwena Óríve-omaka'a umáyowasa kwená kwayó-kwáásí kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa emó sénda nósa-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a emá kuméma ívé'o kwáyáín-tantaa'a ánásaniye sénaumno suwaná ⁴ Ísu séna kampar-áímbá isé'a áraire sevó kárákwiyoro. ⁵ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áíntávésa áraire sénááowe. ⁶ áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáíyana íma táá'a kaíno. mirán-kánaámó tinda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-íye. ⁷ moórá-ayampa-kwaasimo áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavena usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ⁸ mirán-tántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóímo tinkánáe owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánaámó tínimba miráumai ááimba ásíye seró.

⁹ mirán-áímbó síyasa minkákémbá keinárawa'a táto'mai ó'owima timíyasa sáwí'a umátinkesa tínkamiya'a puwónááowe. kentáváímó asiramáímo máyáantavesa ó'on-o'on-kwaasi amáparawai tíyamba umátinkanaaowe. ¹⁰ kesááiyavesa áraire kwésiyawaivinkemba sáwívarawai kesáái tínaaemba umámesa miwítí namuro-kwáásí moórá-morawai agaráátinkesa tíyamba umátinkanaaowe. ¹¹ sáwívarawai paárésa kampa'á sésa Áánútun-aai simátímundawai úne sésa sáwívarawai kampa'á simátíyuwanaaowe. ¹² miráumai sáwí-mayaigo kóyáwé éna anómba ínasa ó'owiti imáyáamo eémemba ivátuwesa kesávái-ímáyááwé su'mai ónááovo ¹³ ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáímo méwai ánásai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye. ¹⁴ amápa'-maravaken-kwaasi isánááontave'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba simátíma'mae iyíyana naaémba amápa-tantaa'a ánásai-kanaama tíníye Ísu siráíye.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mááka 13:14-23, Árúku 21:20-24

¹⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá paáriníye. naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakaiwai áwí'a Tánieri mintántáátávéna siráíye Ísu siráíye. kemá Mátíyu sé'a maanáúváímó torausíyawai tááko pééi sína'a ísáaro kwésune. Ísu séna Áánútuna kawe'-mápá'á misáwí-yántáá'á paárinasa awánanaaomba ¹⁶ Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaísésa iyánááowe. ¹⁷ ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba óísamba ivátuwesa úwoi isaaísésa iyónááowe. ¹⁸ kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi isaaísésa iyónááowe. ¹⁹ tímúkwarrar-inimba ívér-iyampoigwarrar-inimba minkánáámá sáwí'a ónááowe. ²⁰ isaaísé'o iyónááomba táúgwi-kanaa iyé'a agándai-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námúnaa seró. ²¹ minkánáámá tínimba anón-umbai táníye. naaóvá'á Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'á íma tiráíye. aanogwara'a mirán-úmbái-yántáá'á íma tíníye. ²² mirán-úmbái-yántáá'ó kwéin-kanaa Áánútu ákíse úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaamo ayáátááka'o kwéninkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavena imáyáa éna mirán-úmbái-yántáá'á ákíse uráíye.

²³ ákísemo ínasa évakarawaimo simátímesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáíye síya'o é'a íma ísáaro. ²⁴ évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aaí simátímundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátíyuwanae sésa mirán-ánóm-báyái mayánááowe. ²⁵ miwíyávé'a árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruraanka'a aiva'á simátímumpo kárákwiyoro.

²⁶ sún-da-aimba imáyáa é'a naaémbo moóráwaimo kentávénamo sénamo paárurena kavóná-marava'a máyáíyemo sína'o é'a íma koró. moóráwaimo kentávénamo aúpá'á máyáíyemo sína'o é'a íma áraire seró. ²⁷ kwíyómpa'o tawáombo úmae kwisasamó awánaantemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai miráumai avora'á ókwara'a kumónaumne. ²⁸ póímo awáímó kaviraipá'ó náíndayavenamo evontáán-dúmáómó torupamáímo máyáintemba Áánútu sínana sún-da-aimba paáriníye Ísu siráíye.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mááka 13:24-31, Árúku 21:25-33

²⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'á tínín-kanaama ánásainana aaváúmá tunkwinana kwíyómba íma sán-káínana o'á kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínasa ³⁰ amápa'-maravaken-kwaasi kwíyómpa'a awánanaaomba ó'oran-tantaa'a awánésa kentávésa sésa kumíníyena to'mayaa kwéíye sésa táátavesa kwéesa ivi'á kwétesa suwánanaaomba kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kumóna'a suwánanaaowe. ³¹ uwíremba kwése'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a ti'maráanasá Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'maesa moórávimba torupanááowe.

³² Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-tai naí-táígó áwí'a víki-taigontave'a imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáínda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíníye sénááowe. ³³ mirámó intembá kemá

súnda-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwiyanka'a kumíníye sénááowe. ³⁴ árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó súnda-yantaa'a paáríniye. ³⁵ kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaíkwai'a íníye Ísu siráíye.

kúmónnda-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.

Mááka 13:32-37, Árúku 17:26-30,34-36

³⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna kúmónnda-kanaama aaváúvimbá kwaási íma isááwasa kwíyómpaken-kwayo'narawa'a íma isááwa'a kemá Áánútu ááninkoma íma isáúnana kesivo kweyáá ísaraiye. ³⁷ naaóv'á moóráwai áwí'a Nówaa máyonka'a kwaási íma Áánútuntavesa imáyáa ésa maémaéntemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmónnda mirá ónááowe. ³⁸ kavirayán-dónkómó ímo tínkankonka'a nombá toómbá kwénesa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa aarai máyówasa kwaai máyówasa kwéuwana Nówaa non-avóvomayaa'o kún-daumpa'a umáyowasa ³⁹ kavirayán-dónkó tínín-aimba ísaresa íma imáyáa ésa máyówana anón-a'a téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tínkamuwasa putásaraawe. mirámó uráantemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai ókwara'a kúmóndara'a kentávésamo ímo imáyáamo iyawai mirá ónááowe. ⁴⁰ minkánáá maará ónááowe. kae-kwáási kígauva'a méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airániye. ⁴¹ minkánáá kaer-ínínkáí toómbá kwégwanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airániye. ⁴² kemá kentí Ísóigo kúmónnda-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. ⁴³ simátíménda-aimba imáyáa oró. naakó avowámó umóyán-kwáásímó tínín-kanaamo ísarenarai umóyán-kwáási timbá kwéto'mayaa-ena awánéna kwatúwáísana kwená naaúmpakemba umóyámbá íma máyáísino. ⁴⁴ miráumai kemá kwaási úrandako kumónaundayave'a pó'a keinárawa'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnnavainivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro Ísu siráíye.

sáwí'a owasá kawé'á owasá uráan-kwasai.

Árúku 12:42-46

⁴⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna kawé'-máyaímó kwémayaawai kawer-ímáyáágwára-kwáásíyávé'a kwésune. kwená anóndako séna kesí mayái-kwáásír'á kárákwire toómbá taaímbai tíma'mae iyuwó síníye. ⁴⁶ kwená anóndako téna kwená mayáímó kawé'ó umáímo mayáínda taawánáinana mayáímó kwémayaaindawai arunkó kawé'á ínana ⁴⁷ minánónákó séna kesí náaindaamba amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo síníye. ⁴⁸ ánivo mimbáyái-kwáásígómó imáyáamo énamo kesí anóndako ayáátááka'a íma tíníye sénamo ⁴⁹ mayái-kwáási tínkamenamo toómbó nénamo uwoaó'-nómbá kwénaan-kwaasiye uwoaó'ó énamo ⁵⁰ kwená anóndako tínín-kanaa ímo ísarenamo ímo imáyáa kwéindara'a téna ⁵¹ anónka'a tainkámbai ai'mátuwena séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo mésamo tí'o kwéisasamo ivi'ó kwétesamo túwááyaambo akévundaresamo máyáapa'a kóaaó síníye Ísu siráíye.

25

siyáánkai-inaamaruti kwaasái.

¹ Ísu mináimbá simásuwena aaraimó kwémayaawainá ááimba imáyáa éna séna naaén-kanaamo tínimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. aaraimó mayáníwaimba toómbá náíyanesa siyáánkai-inaamaru oómbá kúra'maesa aampakémbá koáíkaawe. ² minárásíyómbá

éva'aasei sáwí-imayaagwara'a owasá éva'aasei kawer-ímáyáágwárá'á owasá ³ sáwí-imayaagwarar-arasi oómbá kúraresa ó'on-anaveumpimba iramó kánín-domba íma atíyoraawasa ⁴ kawer-ímáyáágwárár-árásí oómbá kúraresa ó'on-anaveumpinkwara'a iramó kánín-domba atíyoresa ⁵ aaraimó mayáníwaimba koamu'makáawana íma ááéma tisasá tógávaa'a ísasá tuún-kwaiguráawe.

⁶ tuún-kwáyáawana no'wáán-avuntamba moóráwai aayamáí séna kwétivo koairánáisiye sisasá ⁷ misíyáánkái-árásí usásinesa oómbá to'maésa kombá ⁸ sáwí-imayaagwarar-arasi kawer-ímáyáágwárár-árásíyávésa sésa kentáásí iramá pisinánívo nombá atísimero sewasá ⁹ kesáágwárá'á miráumai kwéanasaivo nombó atíyén-daumpakemba komeéyámbáráaro sewasá ¹⁰ kwégowana aaraimó mayáníwai tisasá éva'aasei-arasi to'mayaan-umai máyáawai kwesé toómbó náíyanesa naaúmpa'a iyówana ¹¹ onta umásúwáísasa minévá'ááséí-árásí nombó atiyénáesamo kówai tésa anónka'a sésa anóndakoo onta tisinkaaó sewaná ¹² íma awánáúnda-arasi ombá pó'a íma onta titinkánaumne siráíye. ¹³ Ísu simásuwena séna miráumai kemó kúmónnda-kanaa íma ísarenka'a kumónaumpo kárákwimai máéro Ísu siráíye.

kaumbo-máyái-kwáásítí kwaasái.

Árúku 19:11-27

¹⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna naaén-kanaamo tínimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayái-kwáásí tááyena séna kesí óntanka'a kárákwiyoro séna ¹⁵ moóráwai kwená mayái kawé'-máyái máyáísana awánaiwaintavena séna kesí óntamba éva'aasei-unamba kárákwiyuwo séna aména moóráwai kwená mayái sáwíyanka'a kawé'-máyái máyáiwaintavena séna kesí óntamba kaer-únámbá kárákwiyuwo séna aména moóráwai kwená mayái sáwíyam-bayai máyáiwaintavena séna kesí ónamba moórá-unamba kárákwiyuwo séna aména tiyuwéna námpa'-marava'a kówisana ¹⁶ éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí mayái maimaé kwégwena ó'omba éva'aasei-unan-ontamba máyáísana ¹⁷ moóráwai kaer-únán-óntámbá mairáiwai minóntándéí mayái kwémaena ó'omba kaer-únámbá máyáísana ¹⁸ moóráwai moórá-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí íma mayái maéna úwoi maravímbá utámakaiye.

¹⁹ utámakaisasa mirá kwéowana miwítí anóndako ayáátááka'a kuróm-bapa'a mivá'á ména naaémba téna kwááyumo tímakaunda-ontamba torupamáí awánanae séna tááyaisasa ²⁰ tésa éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna éva'aasei-unan-ontamba símakaandavinkemba mayái kwémae'a ó'omba éva'aasei-unan-ontamba mairáumne sisaná ²¹ anóndako séna kesí mayái-kwáásígó kawé'á óne. kentávemo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawé'ó umáímo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'a kárákwiyiniyone. kesirunkómó aamoimó intembá kesé taménana enarunkó aamoí íno sisaná ²² kaer-únán-óntámbá mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna kaer-únán-óntámbó símakaandavinkemba mayái kwémae'a ó'omba kaer-únán-óntámbá mairáumne sisaná ²³ anóndako séna kesí mayái-kwáásígó kawé'á óne. kentávemo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawé'ó umáímo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'a kárákwiyiniyone. kesirunkómó aamoimó intembá kesé taménana enarunkó aamoí íno sisaná ²⁴ moórá-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna emá asirayán-kwáásí éma ó'owiti mayáívínkémbá toómbá kwéne

ó'owiti kígaurakemba úwoi kwénaae kwémandaana'a ²⁵ enáároi inkaisé'a ená óntandei mayái íma mayáúnda úwoi aúpá'á makáunda po ená óntamba mayáníyone sisaná ²⁶ anóndako séna sáwí-mayai-kwaasigo kavóná-kwaasi po kentávemo sémo ó'owiti mayáivínkémbá toómbá kwéne ó'owiti kígaurakemba úwoi kwénaae kwémandaana'a óne sända po ²⁷ kesí óntambo amápa-kwaasiti óntambo máraan-daumpa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna ²⁸ kwená mayái-kwáásiyávéna séna minóntámbá mairé'a siyáánkai-unan-ontambo tokáiwaimba áméro. ²⁹ sáwíva-tantaaka'o kawé'ó umáímo kárákwisinkaiwaimba moórá-mora-yantaa'a áménana kárákwisinkanivo ímo kawé'ó umáímo kárákwisinkaindawaimpakemba makáimba máyáana'a ³⁰ misáwí-máyái-kwáásígómbá áí'mae'a máápa'a móru auwáiyana túnkwi-ayampa'a tí'o kwéisasamo ivi'ó kwétesamo túwááyambo akévundaresamo máyáapa'a kwíníye siráíye Ísu siráíye.

Ísu máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kwasai.

³¹ Ísu mináímbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako naaémba kúmóndara'a ságayankwara kwíyómpaken-kwayo'narawakwara'a kárákwiraundawai pó'a kúmónasa ³² amápa'-maravaken-kwaasi kesúranka'a torupamáí máyaiya'a sipisípi-poiye méme-poiraremo kárákwiraiwaimo taaímbaraintemba minkwáásiyómbá miráumai taaímbake'a ³³ évakarawai siyáánúrapa'a mótinke'a évakarawai siyáánepa'a métinke'a ³⁴ kárákwiraundawai siyáánúrapa'o maíyan-kwaasiyave'a sé'a kesivo kawé'á umátínkáiwain-owe. Áánútu maramó tarórurónka'a kentí imáyáa éna kentí maru'á to'mayaa úmakaivo mivá'á tamáéro. ³⁵ kawé'á umásinke'a kembó sááimo sinkómba toómbá simé'a nombá simé'a ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a mógwésinke'a ³⁶ unáánkwátói-iyaaímbo ówánda kwésime'a sí'o úmba kwégarakwiye'a ándáva'o maéwánda kwésuwa'naa-e'a mirá umásinkaraawe. mirán-áímbá senasá ³⁷ arupí umái máyáawai sísaa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó ááimo ankómba toóné noné améta ³⁸ nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá aamoí umánketa kentáásí naaúmpa'a móanketa nósa-tawaiya unáánkwátói-iyaaímbo undá améta ³⁹ nósa-tawaiya áí'o úmba áwa'naa eta nósa-tawaiya ándáva'o maúnda áwa'naa uráumno síya'a ⁴⁰ kárákwiraundawai sé'a árai'a simátime'a sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi miráumaimo túwa'naa uráamba mindá kembán-iyé simátimenaumne.

⁴¹ mirá simátímatuwe'a siyáánepa'o maíyan-kwaasiyave'a sé'a Áánútu sáwí'a umátinkaniwain-ovo siyuwé'a kóro. Áánútu Sáátáánigone kwená kwayó'naraware imáyáa éna anón-irama to'mayaa umátínkaraaisana kaíkai'a éna íma písínáípa'a mivá'á komáéro. ⁴² kembó sááimo sinkómba toóné noné íma simé'a ⁴³ ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda íma aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a íma mósinke'a unáánkwátói-iyaaímbo ówánda íma simé'a sí'o úmba íma súwa'naa e'a ándáva'o maéwánda íma súwa'naa e'a mirá umásinkaraawe. mirán-áímbá senasá ⁴⁴ sísaa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó ááimo ankómba toóné noné íma améta nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá íma aamoí umánketa kentáásí naaúmpa'a íma móanketa nósa-tawaiya unáánkwátói-iyaaímbo undá íma améta nósa-tawaiya áí'o úmba íma áwa'naa eta nósa-tawaiya ándáva'o maúnda íma áwa'naa uráumno síya'a ⁴⁵ kemá sé'a árai'a simátime'a sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi íma túwa'naa uráamba mindá kembán-iyé simátimenaumne.

⁴⁶ mirán-áimbá simátímatuwe'a aaí senasá miwítí sáwí-meyambo ímo ánásenamo kwaíkwai'o ínín-ayampa'a komai'mai'a ónááovo arupí umái máyáawai aúnaí'a umái mai'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

26

Ísuna áamáyu-aimba siráan-kwasai.

Máaka 14:1-2, Árúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹⁻² Ísu minó'ón-ó'ón-áimbá kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímakaiye. naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáa imáyáa éna séna kae'-nó'wáámbá kwaésa tíyótaasa í-tánón-kánáa tínimba kembá táto'mai taaira'á sínkamiya'a puwónaumne Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímakaiye.

³ simátimuwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a torupamáí mésa ⁴ sésa nóraumaiya aúpá'á Ísumba táto'mai inkamónaundaya'iyo. ⁵ amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanómba kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Máaka 14:3-9, Yóni 12:1-8

⁶ suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáímonina naaúmpa'a áuma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana ⁷ moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyumba Ísu a'nómpímbá atímarowasa ⁸ kwená kwayó-kwáásí awánésa áwáá'a sésa nóra séna mimbásáwémbá úwoi atíyankaiyo. ⁹ mimbásáwémbó ó'owimo tíménamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye suwaná ¹⁰ Ísu iséna ivátuwe'a íma áwáá'a aééro. kawé'a umái pésinkaiye. ¹¹ ímo óísambo máraán-kwaasi keséma mai'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma mai'mai'a ónaumne. ¹² púwóndara'a masawémba pésinkesa utamásinkanaaovo minínínkó á'a masawémba pésinkaiye. ¹³ árai'a sumpo maísáaro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimesa minínínkómó umásinkain-aimba kwésimatimiyasa tááka'a maránááowe Ísu siráíye.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Máaka 14:10-11, Árúku 22:3-6

¹⁴ súwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moórá-awí'a Isakérióti mono-káwáá-kwáásítópa'a kwéna ¹⁵ séna Ísumbo tátoraíyantavaimo agaráátínkáana'o é'a nóraumai-meyana siménááoo súwasa moórá-kwaai aiyayaan-umai siyáánkai-ontamba 30 ontamba táámpamai amúwana Yútási maimaéna ¹⁶ kwéna nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa áaimba ásámai uráíye.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Máaka 14:12-21, Árúku 22:7-14, 21-23, Yóni 13:21-30

¹⁷ Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa aiva-táwai túntemba kwená kwayó-kwáásí Ísumba taáisaa esa sésa náávara tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyo suwaná ¹⁸ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kwékai moórá-kwaasigontavekai sékai kentáásí anóndako séna kesí kanaamá tisatá kesí kwayó-kwáásíyé ená naaúmpa'a tíyótaasa í-tánómbá

nánaumne kwésiye kosimámékaiyo súwasarai ¹⁹ Ísumo súntemba mirá ésarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

²⁰ tanómba mágaumakoyasa enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kwésa mindáúmpá'á umésa ²¹ toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna keinárawapinkemba moórawai kembá namuro-kwáásírá'á agaráátinkaniye súwana ²² tirunkó umbai tówasa moórá-mora-umai áísaa esa sésa Ísóigoo kewá'iyó sinté kuwaná ²³ Ísu séna moórawai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwaiman-iyé. ²⁴ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kwaási úrandako puwíníye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayániye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawé'á isinó Ísu súwana ²⁵ Yútási kwembó agaráátinkaniwai séna anóndakoo kentáváiyá kwéseno súwana Ísu séna á'a séné siráiyé.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Máaka 14:22-26, Árúku 22:15-20, 1 Kórinti 11:23-25

²⁶ súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai kwená kwayó-kwáásí tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna ²⁷ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna tiména séna amáparawai naaró. ²⁸ mindá kesí naaemán-iyé. kesí naaemá sáwívarawaiyavena kumínimba póna Áánútu sáwí-imayaa maitiyuwéna séna kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaiye. ²⁹ simátimé'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba íma nánaumpo kesívo kwená kwaásimo kwégawaaipa'a kesé ménaaomba ándá-aran-domba aúna-nomba nánaumne Ísu súwasa ³⁰ Áánútuntavesa ísámai monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Máaka 14:27-31, Árúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

³¹ Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátiména séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráiyé siráimba póna ívé'-no'waamba táá'a káína'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe. ³² ánivo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí aiva'á Káriri-ayampa'a kona'á kesínaaemba kónááowe Ísu súwana ³³ Pítaa séna amáparawai auwésa kóyáwé iyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana ³⁴ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigó íma áái siráindara'a emá kaum-borá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavena súwana ³⁵ Pítaa séna entémo sínkamonaé íya'o é'a íma auwé'a kónaumne súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a mirá simásaraawe.

Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.

Máaka 14:32-42, Árúku 22:39-46

³⁶ amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé taai-kanáágúnéyómbá áwí'á Kétésémaniva'a komésa Ísu simátiména séna manká'á máyaiya'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna ³⁷ Pítaawe Sépéti ááninkaiye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a kwéuwana ³⁸ simátiména séna kesirunkómá umbaiyé taisa'á pó'a

puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kesé kárákwimai máéro séna ³⁹ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anóna'an-ye séna mara'á kumbaéna námúnaavinkemba séna kesivoó emó kanaán-ye sémo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéma ánivo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwaráano Ísu siráiyé.

⁴⁰ Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-kwáásiráútópa'a téna tayuwánómbe tuún-kwaigurówana tayúsená Pítaantavena séna íma kanaará'á sáwíyanka'a kesé kárákwimai máyáane. ⁴¹ Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyaváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá áúgávaa'a kwéiyé simásuwena ⁴² moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútumpa'a námúnaavinkemba séna minúmbái-yántáá'á enópa'a úwoi tíníyemo sina'ó é'a emó sindantembá mirá ónaumne siráiyé.

⁴³ Ísu námúnaa kosimásuwena kwená kwayó-kwáásiráútópa'a téna tayuwánómbe tuún-kwaiguréna tógávaate kwéuwana ⁴⁴ moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koyauweréna ⁴⁵ minkáúmbónárauyavena séna tuúmó kwaiguré'o máyáamba kemá kwaási úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaaon-kanaa kwétivo ⁴⁶ usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiyé.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Máaka 14:43-50, Árúku 22:47-53, Yóni 18:3-12

⁴⁷ Ísu mináímbá kwésuwana kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási túmba kwesé sáwíva-kwaasi taánasatagwara ányatankwara'a maimaésa tumbá monokáwáa-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'marówasa tumbá ⁴⁸ ááéma Yútási Ísumbo agaráátinkaintavena simátimena séna paruvará umánkáandawaimba tátoraaro siráimba ⁴⁹ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena paruvará kwéumankowana ⁵⁰ Ísu séna kesí kwaásiyo ónáe sindái'a uwó súwasa kwesémo tuwái Ísumba tátórówana ⁵¹ Ísuna kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai taánasatama ámúrandavinkemba taú'maena aiva'mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígó áá'a agáúsuwowana ⁵² Ísu kwentávéna séna ená taánasatama ámúrandavimba kwiyuwó. taánasataneimo tínkamiyan-kwaasi anondámo ésa taánasatanei tínkamiyasa puwónááowe. ⁵³ maaráyávé'a imáyáa oró. kesivontávé'o sé'o súwa'naa uwómó senanamó éna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sáwívarawai íma kanaán-umai táámpanaaowai avekáámbá ti'maráínasa súwa'naa ónááowe. ⁵⁴ mirámó súndarakai Áánútun-aai aúváívimba agaimakáin-umbai-yantaa'a kesópa'a íma tisinó. ánivo siráintemba miráumai paáriniye Ísu siráiyé.

⁵⁵ Ísu mináímbá simásuwena tun-kwáásíyávéna séna kentávé'a umóyán-kwáásímán-ye sé'a pó'a taánasatagwara ányatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe. sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. ⁵⁶ naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai aúváívimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uráawe.

anón-kwaasi Ísumba aai simánkaraan-kwasai.

Máaka 14:53-65, Árúku 22:54-55,63-71, Yóni 18:13-14,19-24

⁵⁷ kwená kwayó-kwáásí auwésa kuwasá Ísumba tátorowai áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á áamámba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamáí máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁸ Pítaa tínaaemba nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba iréna naamaúva'a ména Ísun-ane'o paaríndamo awánáíndayavena i-kwáásíyé méraiye.

⁵⁹ Pítaa máyowasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana ⁶⁰ íma kwáyowasa Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasaráí kae-kwáásígórái usásinesarai ⁶¹ kampa'á sésarai kwemó sisatáámó isáúndaya anóm-bono'-namba Áánútuna naambá kanaán-umai tawísíyuwe'a kaumbo-táwai maisuwé'a ónaumne siráíye suyaná ⁶² aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna mindáraimo simánkaayan-aimba anondá íya síníyono súwana ⁶³ Ísu iséna íma aai súwana aiva'-mónó-káwáánákó séna Áánútu asirayáankwáráwái aúranka'a mé áísaa onda-áímbá árair-aine su'mai simásimiyo. Áánútumo usásinankaiwai Káráisiti Áánútu ááninkowa'onompo simásimiyo súwana ⁶⁴ Ísu séna á'a sémpo simátime'a sé'a naaémba suwánáína'a kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáína ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á umé'a ainámpímbá kumónaumne Ísu súwana ⁶⁵ aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a kwéuwana kwená unááankwátói tarátuwena séna Áánútumba aká'áámba simánkena kwesávái simbá póta mináíntávéta aavímbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwéta Áánútumbo simáímo sáwí'o umánkáintaveta ⁶⁶ nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa ⁶⁷ Ísumba tuwirááíma kwirankésa tuvuwésa tiyáándeí tuvúwún-kwaasi ⁶⁸ aká'áámba sésa esávái se Áánútu usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo siráawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mááka 14:66-72, Árúku 22:56-62, Yóni 18:15-18,25-27

⁶⁹ Pítaa naamaúva'a máyowana aiva'-mónó-káwáánákóná kwayór-árásígó awánéna kwenópa'a téna séna Káríri-ayampakewaise maéndawai óne súwana ⁷⁰ Pítaa amáparawai túranka'a séna emó sénda-aimba sáákoma íma kawé'án-íye simásuwena ⁷¹ máápar-ontavimba komáyowana ó'omba kwayór-ínáámárúgó awánéna máyón-kwaasiyavena séna minkwáásígómá Ísu Násáreti-naopakewaiye maíwaiman-íye súwana ⁷² Pítaa aika'á maréna séna íma awánáúnda-kwaasiman-íye simásuwena máyowasa ⁷³ sáwíyanka'a máyómbo Pítaanopa'a tésa sésa Ísuna kwayó-kwáásí mirán-kwáásí máyáawata awánemayaundantenkaan-kwaasiraamba éma mináyámpákén-kwáásí tááiraamba kwésene suwaná ⁷⁴ Pítaa séna kampar-áímbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-íye kwésuwana kokórigoma áái súwana ⁷⁵ Pítaa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-íye síníyone siráimba mináímbá ááka'a maréna máápa'a kuména ávááraumai iví'á taráíye.

27

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mááka 15:1, Árúku 23:1-2, Yóni 18:28-32

¹ ivi'a tówasa aaváúma usónka'a mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye Ísumbo tuvuwíyanamo puwínín-aimba mimbórá-áimbá símaresa
² Ísumba ayáánka'a asááúmaresa áí'maesa Árómáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máankaraawe.

*Yútási pukáin-kwasai.
 aantá-kwaasi 1:18-19*

³ Páírátinopa'a máánkarowana Yútási Ísuna kuntaru'a mairówai Ísumbo tuvuwónááomba awánéna séna ímo mirá oráámbá kemá sáwí'a úne séna kuntaru'ó ésamo ámakon-ontamba 30 ontamba maimaéna mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye miwítopa'a kwéna séna ⁴ íma sáwí'a uráin-kwaasi agaráátinkauna'a tuvuwónáe'a kwéomba kemá mindá sáwí'a úne súwasa miwí sésa íma kendéiyáán-ivo endéimán-iyé suwaná ⁵ Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwéna tiyuwéna ánda maimaéna ándákwamba varáíye.

⁶ Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwówasa mono-káwáá-kwáásí maésa sésa maanóntámbá kuntarur-óntámbá póta amápa-kwaasimo Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo máráan-ontampimbo máráandaya kentáásí monor-amáámbá karánaumne simásuwesa ⁷ minóntánkón-áái kwésesa mimbórá-áimbá sésa minóntándéi moórá-marama saweimó kwéom-barama meéyámbakaanasaya mimbárávimbá ó'om-baravaken-kwaasi puwíyan-kwaasi utanááowe siráawe.

⁸ mirá urántavesa mimbáráyávésa sésa kuntaru'-márámán-iyé siráawasa ívékwara'a mirá kwésewe.

⁹ mono-káwáá-kwáásí mirán-áimbá kwésesa mimbáráma meéyámbakaamba Áánútun-aii simátímakowai áwí'a Yéremayamo siráin-aimba paáururaiye. Yéremaya séna

Ísareri aísavutantamba uráawai évakarawai mimbórá-áimbá sésa moóráwaimbo kuntaru'ó ónááon-ontamba 30 ontamba maimaésa ¹⁰ saweimó kwéom-barama meéyámbakaamba Ísóigo simásímakaintemba mirá ónááowe Yéremaya siráimba pósa mirá uráawe.

*Páírátí Ísumba áísaa uráin-kwasai.
 Máaka 15:2-5, Árúku 23:3-5, Yóni 18:33-38*

¹¹ Ísumba Árómáani-kamaani-kawaanakonopa'a máánkówana kwenaúranka'a máyowana áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa ¹² mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye ó'on-o'on-aintavesa aaivimbá mayánkówana Ísu iséna íma aái súwana ¹³ Páírátí Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo íya kwéisaano súwana ¹⁴ Ísu iséna amápar-aintavena íma anondá aái súwana kámááni-kawaana'a Páráítí sáwívar-imayaa uráíye.

*Ísumba aráá'a tuyúwóro siráin-kwasai.
 Máaka 15:6-15, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16*

¹⁵ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Árómáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamáí mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye. ¹⁶ Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moóráwai áwí'a Párápási amáparawai kwenáái ísarowai ándáva'a máyowasa ¹⁷ sáwíva-kwaasi torupamáí máyówana Páírátí tísaa ena séna ándáva'o máyáan-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a tewa'á

ayúránkáano. Párápásiya'i. Ísu Áánútumo usásinankaiwaiye kwésewaina'iyo séna ¹⁸ Páírátí imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáásí Ísuntavesa íma anón-kwaasi-i'a ínkwáe sésa táto'maesa kesópa'a máankaraawe séna mináímbá tísaa uráíye.

¹⁹ Páírátí mináímbá kwétisaa-ena aaimó ísón-daumpa'a máyowana awainínkó moóráwaimba ai'marówana kwenópa'a téna séna enawainínkó séna no'wáamba kaaimbá awánáúnda minkwáásígó íma sáwí'a uráísana sirunkó umbaí kwétaivo íma aaivimbá mayankaaó siyé simámakaiye.

²⁰ awainínkón-áái kwésimamumba mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Páírátintave'a sé'a Párápásimba ayúránkénasa Ísumba tuvuwíyana puwíno simáméro simátímúwana ²¹ Páírátí moórágwara'a tísaa ena séna minkáé-kwáásíwínkémbá nááwana ayúrankanaumno súwasa miwí sésa Párápásimba ayúrankaaó suwaná ²² Páírátí séna Ísumba Áánútumo usásinankaiwainemo sewáímbá nóra ónaumno súwasa amáparawai sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná ²³ Páírátí séna nóra-sawira uráina'iyo súwasa anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae iráawe.

²⁴ mináímbá símae iyúwana Páírátí miwí táái íma kanaán-umai karánaumne-imayaa éna amáparawai áái'a tityáavo séna táávepimba nombá atímarena amáparawai túranka'a umásítai'a éna ayáamba sese éna séna mindákómó puwínín-umbai-yantaa'a kesiyáámpimba íma kwáyáivo kentiyaámpimba kwáyáíye súwasa ²⁵ amáparawai sésa puwínata mimbéyámbá kentáásísaavutantambo ónááowaiseya mayánaumne suwaná ²⁶ Páírátí Párápásimba ayúrankena i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páírátí séna áí'mai taaira'á tuvuwíyana puwíno séna Ísumba i-kwáásírá'á tímakaiye.

i-kwáásí Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.
Máaka 15:16-20, Yóni 19:2-3

²⁷ Páírátí Ísumba kwená i-kwáásírá'á tímúwasa áí'maesa kámááni-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa ²⁸ kwená unáánkwátói ayú'maesa naaeyanyán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iye sésa Ísumba umánkesa ²⁹ anón-kwaasiti kánumo'an-iye sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpímbá kuvérankesa tááúmba ayáánúrapa'a torankésa kanaaráa'a ankésa moórá-mora-umai kivaíresa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne sésa ³⁰ tuwirááíma kwirankésa ayáámpimbo toránkón-taumba mairésa a'nónká'á tuvánto'na kwéesa ³¹ kanaaráa'a ánkáyuwesa naaeyayán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndava'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.
Máaka 15:21-32, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

³² i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni aampa'á kwétuwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa áwa'náa umai tiyó suwaná mirá úwasa ³³ kwésa moórá-marago áwí'a Kórígótaava'a kwésa mináwíkóná ááimba a'nómayaampare supa'á kwésa ³⁴ ándá-aran-domba mairésa áí'a ánásainkwae sésa ikaa'ó vaí-yántáa'á mimpímbá marésa Ísumba amúwana óika'a ma'mai awánéna íma naráíye.

³⁵ Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kwená unáánkwátói mayánáe sésa aávéiya kwétiyaananaya nááwa

usáyaaaitaindawai mayáníyo sésa mirá ésa ³⁶ mara'á mésa Ísunka'a kárákwiresa ³⁷ Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúváivimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-kwaasiti kawááná'án-ye agaimarésa a'nónká-táírá'á mósá marésa ³⁸ umóyántémo uyan-kwáásírái tí'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa mara'á mésa minkwáásírái'á kárákwirrowasa ³⁹ évakarawai tésa tiyáámbea tóipimba áákesa timánáantata'a umánkesa aká'áámbea simánkesa sésa ⁴⁰ úwé emá séma anóm-bono'-namba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai maisuwé'a ó'omba ónaumne siráampo Áánútu ááninkomo émo e esávái enáúma áwa'náa ema eyáárika'a taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo siráawe.

⁴¹ suwasá miráumai mono-káwáá-kwáásíyé áamáámbea sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye kanaaráa'a ankésa ⁴² sésa ó'owi túwa'náa ena kwesávái kwenáúma íma kanaán-umai áwa'náa íníye. Ísareri-kwaasiti kawááná'á úne seémáyáimba póna árai'o seémáyáindamo éna kweyáárika'a taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a Áánútu áánimban-ye sénaumne. ⁴³ Áánútuntave'a asiramái máyaunda Áánútu áánimba úne seémáyáimba Áánútumo áwa'náa ónáe sénaraai ívé'a áwa'náa isinó suwasarái ⁴⁴ miwímó suntembá umóyántémo uyan-kwáásírái évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai kanaaráa'a Ísumba ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.

Máaka 15:33-41, Árúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

⁴⁵ Ísumba kanaaráa'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwená aúváúmá kaapa marówana túnkumba ⁴⁶ Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-aimba maarán-áimbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwáánó súwasa ⁴⁷ minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná ⁴⁸ moóráwai isaaiséna paru-táyánáma maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówasa ⁴⁹ évakarawai sésa Íráiyaama kuména áwa'náa íni. íya áwa'náa íníyo séta amu'maréta máyaumne suwaná ⁵⁰ Ísu moórágwara'a anónka'a kwésena avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáíye.

⁵¹ Ísu puwúwana anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáárákémbá utaváá'maena marapá'á móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'marówana anóm-barima tówana anón-ontantomba tawákaa'a kwéuwana ⁵² utámáróm-buri-aivimba awááumaron-ontamba akwákúwasa Áánútuna kwaási sáwívarawai pukómpinkemba usásinesa ⁵³ utámáróm-buri-aivinkembausásine-mesa Ísu pukéna usásinon-tawai Yérúsaremu-naopa'a paárúwasa sáwívarawai awánaraawe.

⁵⁴ Ísu puwúmba i-kwáásítí kawáánákówé kwená i-kwáásíyé Ísumbo kárákwimaresamo máyówai marímo tówanamo amápa-tantaa'o paárúmba awánésa ávááraumai táátavesa ésa sésa árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-ye siráawe.

⁵⁵ mináímbá sumbá sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. miníníntómbá Káríri-ayampakembo Ísun-ánaaembo kwa'maésamo áwa'náa úmaesamo Yérúsaremuva'o tiráan-inintompinkemba

⁵⁶ moórá-inimba Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba Yémésinte Yósépite tinówa áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba Sépéti ááninkai tinówa úwasa évakar-inintonkwara'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mááka 15:42-47, Árúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁵⁷ minínintómbá tamáyówana enónka'a moóráwai óísankwarawai áwí'a Yósépi Árimátíyaa-naopakewai Ísun-aaiyavena áraire súwai ⁵⁸ Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana kwená i-kwáásiyávéna séna Ísun-auma maimái áméro súwasa mirá uwaná ⁵⁹ Yósépi Ísun-auma tamaimái aúná-ampantavimba asááumai ⁶⁰ maimaéna kemó púwónasamo utamásínkéne sénamo aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai ⁶¹ Máriaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáo úwasarai mara'á mésarai Ísumbo utamánkóm-buri-aivimba karátuwesarai méraaiye.

Páíráti utamánkáapa'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

⁶² minínínkáí kará'matuwesarai máyóyasa usá aaváyaavimba savaatirá'á mono-káwáá-kwáásíyé áamáan-kawaa-kwaasiye Páírátinopa'a tóyo ésa ⁶³ sésa anóndakoo úwoimo aúvamai máyáinka'a kampar-áintémó siwái séna kaumbo-táwai maisuwé'a púwóndavinkemba usásinanaumne siráimba ísaraundaya sááka'a makáundaya po ⁶⁴ i-kwáásí ti'márénasa kaumbo-táwai utámáraam-buri-aivimba kogárákwiresa awánaaro. kwená kwayó-kwáásí kwenáúma asímbaesa aúpá'á utámaresa sésa pukáimpinkemba usásinkaiye seváínivo. mirán-áímbó síyanamo éna minkámpár-áínkó ááémo siráin-kampar-ainkomba usáyaaaitaivainivo suwaná ⁶⁵ Páíráti séna kentí i-kwáásí ti'maréwasa sentení'a umái mimbúrí-áívímbá kawé'á umái kárákwiyoro súwasa ⁶⁶ kwésa kwaási murí-áívímbá usáveraavo sésa sanómbá maimaésa móaraapamaranae sésa kurésa mirá maúmaresa i-kwáásí mátiyuwesa kóuraawe.

28

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mááka 16:1-10, Árúku 24:1-10, Yóni 20:1-18

¹ Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasarai sontaará'á usá aaváyaavimba aaváúmá usónka'a Máriaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáo úwasarai Ísumbo utamánkáapa'a koawánanae sésarai kuyambá ²⁻³ anóm-barima tówana Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakemba kuména kwenóikakemba aaváúmó usénamo intembá kwéuwana kwená unáánkwátóirakemba ainánkómó intembá kwayání'a kwégowana kuména murí-áigón-óika'a makón-ontamba kunakwátuwena minóntánká'á mara'á máyowana ⁴ mimbúrí-áírá'ó kárákwiyuwai ávááraumai táá'a kówasa tiyántámbá kwétowana tímáávomba kavúkuraiye.

⁵ kárákwiyuwai mirá kwéuwasarai minkáér-ínímbá kuyaná kwíyómpakewai minínínkáí simátimena séna íma táá'a kaíno Ísumba taaíra'á tuvúwówana púwíwaimba taawánayae sékaimo téyamba ísaraumne. ⁶ kwemó siráintemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawánékai ⁷ isaaisékai kwená kwayó-kwáásí kosimátimekai sékai Ísu pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Káírí-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináímbá kosimátímékaiyo siráíye.

⁸ súwasarai minínínkáí avekáámbá utamánkópa'a tuwésarai táátavesarai uyaná tirunkó aamoí úwasarai kwená kwayó-kwáásí kosimátimiyantavairai aampa'a kuyambá ⁹ Ísu minínínkáí tuwánéna séna náávára máyaayano súwasarai anóndakoma iyé-ímáyáá ésarai kwenáísamaivimba tamésarai aísamaira'a tátoresarai kwená imáyáa mósá máróyana ¹⁰ Ísu simátimena séna kesívá'awaawi kosimátimiyasa Káríri-ayampa'a komésa suwánaaro Ísu siráiyé.

utámáropa'a kárákwiraawaiti kwaasái.

¹¹ Ísu mináímbá súwasarai kwemó súntemba minínínkáí aampa'a kuyambá utámáropa'o kárákwiyun-i-kwaasi évakarawai Yérúsaremu-naopa'a kwésa mono-káwáá-kwáásí paárún-tantaa'a kosimátímúwasa ¹² mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamáí mésa aái simái mimbórá-áímbá símaresa utámáropa'o kárákwiyun-i-kwaasi anón-ontamba tímésa ¹³ simátimesa sésa maarán-áímbá simátíméro. no'wáámba suún-kwaiguráunasaya Ísuna kwayó-kwáásí tésa kwenáúma umóyámbá maimaésa kóuraawe kosimátíma'mae'a nááóro. ¹⁴ Páírátimo mináímbó isáínataamo éta moórá-ainkwará'a simáménanaya keinárawa'a íma aaivimbá maitinkáníye suwasá ¹⁵ miní-kwáásí isésa óntamba maimaésa kurésa sunten-áíné su'mai kosimátíma'mae nááúwana mináínkó kóyáwé úwasa ísaraamba ívékwara'a Yútaa-kwaasi kwéisaawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mááka 16:14-18, Árúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁶ Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi Káríri-ayampa'a Ísumo minómáká'á komáéromo sirón-omaka'a komáyówana ¹⁷ miwí túranka'a paárúwasa awánésa kwená imáyáa mósá márówasa évakarawai kaer-ímáyáá ésa sésa Ísu pukáimpinkemba usásinkaiyo. ó'owawa iyó suwaná ¹⁸ Ísu miwítí egwaa'á taména séna Áánútu asirayámbá siména séna kwíyómpare maraparé kárákwiyuwo simbá ¹⁹ pó'a mindáyave'a amápa'-marava'a kesáái simátíma'mae nááíyasa kesí kwaási-i'a ésa ke-sivowé kemá kwenááninkowe kwenamankóé tarúmai máyaiya'a kentáásúwíka'a nombá pétinke'a ²⁰ simátímakaunda-aimba kwarésa asiramái tátoraigwae sé'a simátíma'mae íyóro. maramá kwáyaindara'a keinárawate mé'a ívé'o kwáyáin-tantaa'o ánásaindara'a keinárawate ménaundayave'a imáyáa úmae íyóro Ísu siráiyé.

kemá Mátíyu súnda-aimba ánásaiye.

Mááka

Ísu kwíyómpa'a irówana Mááka moórá-kwaai aiyayaamba umái siyáánkai-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Ísu Áánútu ááninkon-aai agaimakáíye. Mááka moórá-awí'a Yóni Mááka kwemá Yérúsaremuva'a kwenamáápa'a ména anón-éna Pitaante Póronte túwa'naa umai mayái mairáíye. Árómaa-kwaasi Ísun-aai isáígwáe séna maanáúváí agaimakáíye. Árómaa-kwaasi asirayánkó tirááíma tain-kwáásín-owe séna maarán-áímbá agairáíye. Ísu asirayámbá tokéna tí'o ún-kwaasi asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwéna sáwí-imayaa tátokaimpinkemba ayútinkaraiye. mirán-áímbá Mááka agaimakáíye. Mááka agairáin-ainkona ayáírá'a maarán-táúntámpímbo [] kwáyáin-aimba moórá-kwaasi agaimakáíye.

Yóni nombá pétinkowai simátimakain-kwasai.

Mátíyu 3:1-12, Árúku 3:1-9, Yóni 1:19-28

¹ Áánútu ááninko Ísu Káráísiti kwená áséi-kwasai maarámán-iyé. ² naaóvá'a moóráwai áwí'a Yóni íma máyonka'a Áánútun-aai simátimakowai áwí'a Áísáya Yónin-aai simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'a kwéna ená aambá kwirankéna ³ kavóná-marava'a ména aayamáirakemba séna ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'a kwíno Áánútu siráíye

Áísáya agaimaréna sirónka'a Yóni paárúwana mináímbá paáruraiye.

⁴⁻⁵ Yóni nombá pétinkowai kavóná-marava'a komáyowasa Yútiyaa-ayampake Yérúsaremu-naopaken-kwaasi amápa'a Yóninopa'a tuwaná simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana sáwí-imayaa maitiyuwáina'a nombá pétinkanaumne súwasa sáwí'o uráamba paárumai avora'a simámúwana Yóni Yótáni-nompimba nombá pétinkaraiye.

⁶ Yóni póigo áwí'a káámeri kwená áyáu-kwatoi iréna aúwarasinei ámúr-anda uréna a'nóríné kwantáámikóná aúwé mintóné su'mai kwénena ⁷ simátimena séna moóráwai kesínaaemba tiniwái kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uvóví'a ónaumne. ⁸ kemá nombá pétinkaundanivo kwemá Áánútu amankómbá ai'maráinana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye siráíye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátíyu 3:13-17, Árúku 3:21-22

⁹ minkánáá Káríri-ayampakemba Násáreti-naopakemba Ísu túwana Yótáni-nompimba Yóni kwembá nombá pérankowana ¹⁰ Ísu nompínkémbá usásinowana sokón-tawaai taaínkar-úwana Yóni awánómba Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'a kumbáyowana ¹¹ kwíyómpakemba aaigówé su'mai séna emá kesááninko óna'a ená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráíye.

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai awánanae siráin-kwasai.

Mátíyu 4:1-11, Árúku 4:1-13

¹² súwana Áánútun-amankoma Ísumba simámuwana kavóná-marava'a komáyowana ¹³ kae-kwáái aiyayaan-do'waamba 40 no'waamba komáyowana Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae séna ó'on-o'on-aimba súwana Ísu íma sáwí'a éna aváá-kwánkáán-umai máyowasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumbésa áwa'naa umánkaraawe.

Ísu éiyain-kwaasi tááyarain-kwasai.

Mátíyu 4:12-22, Árúku 4:14-15

¹⁴ naaémba Yóni Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróntavena séna sáwí'a uráiyé siróntavena Yónimba ándáva'a máankowana máyowana Ísu Káríri-ayampa'a kwéna Áánútuna áséi-kwasai simátimena séna ¹⁵ Áánútu kwená kwaásira'o kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútuna áséi-aintave'a áraire seró siráiyé.

¹⁶ mináimbá simásuwena Káríri-kwaakon-awampakavamba kúmba kae-kwáásirái mésarai awaaó áwí'a Sáimoni úwana áváko áwí'a Éndaru umái mésarai miwítí mayáimá pósarai noyáá'a to'mái tímapa'a kwénaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana ¹⁷ Ísu simátimena séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máimo tímapa'o kwénaaoyantemba aúna-mayai tíménakai kwénaekai kesáái simátimapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai ¹⁸ minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááiyé.

¹⁹ kwesé kuyaná Ísu sáwíyanka'a kúmba kae-kwáásirái mésarai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniyé nompí-sípívimbá mésarai kwase-únámbá to'mayaa kwéuyana ²⁰ Ísu tuwánéna tááyowasarai mindómpí-sípívimbá tivowané kwená mayái-kwáásiyé tiyuwésarai Ísuwe kurááiyé.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.

Árúku 4:31-37

²¹ Kápénéamu-naopa'a komáyómba Yútaa-kwaasi monor-áimbó kwéisonkanaa túwana Ísu mono'-náúmpá'á uména kwenáái simátimuwasa ²² iséa asiramái súntavesa sésa áamámba sentenkáání'a íma kwésivo anón-kwaasigoraamba kwésiye sésa táátavai uráawe.

²³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moóráwai kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigo ména ²⁴ anónka'a séna Ísu Násaretivakewaima óne. kentáá nóra taéwa tasínkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawé-kwáyó'ná'á óne súwana ²⁵ Ísu taraváá-kwántánéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaaó súwana ²⁶ mintáraváá-kwánkó minkwáásí toká'mái tuvámbarowana aiyayaanko sápisimaguwana kwáá'a túmaena arumpinkémbá kóúwasa ²⁷ awánéna táátavai ésa keáimbá sésa mindóra'iyo. aúnaí'an-iyé. kwemá taraváá-kwántávéna asiramái kwésisasa sintembá kwéowe suwaná ²⁸ mirá úwasa Káríri-ayampa'a Ísun-aai kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mátíyu 8:14-17, Árúku 4:38-41

²⁹ isówasa mono'-náúmpá'á tuwésa Sáimoninte Éndaruntei mindáraití naaúmpa'a iyúmba Yémésiye Yóniyé Ísuwe umái iyúmba ³⁰ Sáimoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana ³¹ iséna kwenópa'a téna ayáánka'a táto'mai usásinankowana kokotámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

³² toómbá agai-timúwasa enónka'a tí'o ún-kwaasiyonkwara taraváá-kwámbó tirumpimbó máyón-kwaasiyonkwara'a tí'maesa Ísunopa'a mátínkówasa ³³ mindáópaken-kwaasiyomba amápa'a ontará'á torupowaná ³⁴ Ísu ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasiyomba asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maituyuwówasa mintaráváá-kwántómbá Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-iyé sésa kwembá awánontavena aaiséráaro Ísu súwasa kóuraawe.

*Ísu Káririva'a simátimakain-kwasai.
Árúku 4:42-44*

³⁵ kóuwana irataró'á Ísu usásinena mindáópa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaási máyópa'a koména námúnaa kwésena máyowana ³⁶ Sáimoni kwená kwaásiye Ísumba avakáá-umai ³⁷ awánésa sésa amápa-kwaasi embá kwéavakaa-owe suwaná ³⁸ Ísu séna ó'on-daopimpakwarata kwénaaeta kesáái simátímapa'a koónaumne. mirá ónaundayave'a túne séna ³⁹ Káriri-ayampa'a mono'-náúmpímpá'á kosimátímapa'a kwénaaena tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwówasa kóuraawe.

*Ísu áúma karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 8:1-4, Árúku 5:12-16*

⁴⁰ moórá-tawai Ísunopa'a áúma karón-kwaasigo téna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takívairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnaí'a umásinkaniyono súwana ⁴¹ Ísu arumbá úwana ayáándeí ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye séna ⁴² avekáámbá kawe'á umánkowana kawáúguwana ⁴³⁻⁴⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po Mósesimo siráintemba mono'-máayí-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póíma tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánésa áúrakemba kawáúgwiye sénááowe. ánivo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaaó Ísu súwana ⁴⁵ minkwáásigó ivátuwena kawe'á umánkon-aimba simátíma'mae iyúwana mináínkó kóyáwé úwasa sáwívarawai Ísu tíníye sésa kentí naaópimpa'a torupamáí máyówana mindáyavena Ísu íma naaó'-nao'a kúmba kwaási íma máyónkavamba máyowasa naaó'-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

2

*Ísu aísamai pukówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 9:1-8, Árúku 5:17-26*

¹ évaka'-no'waamba kwaéna Ísu Kápénéamu-naopa'a kúmba kwená naaúmpa'a máyowasa sáwíva-kwaasi isésa ² torupésa mindáúmpá'á sisipáá ésa pááimpakwara'a sisipáá umásowana Ísu kwenáái kwésimatimuwasa ³ éiyain-kwaasi aísamaimo pukówaimba taagwiya'maésa tumbá ⁴ mindáúmpá'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai íyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátoresá túwówana kumeémena Ísumo máyonka'a aúranka'a kumúwana ⁵ Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á umánkaniye-imayaa umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ⁶ áamámba sun-kwáási

mésa ⁷ imáyáa ésa sésa nóra séna mirá siyó. Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá ónááovo Áánútumba aká'áamba kwésimankaiye-imayaa ésa suwaná ⁸ Ísu minímáyáámó umbá awánéna simátimena séna nóra séra mirán-imáyáá kwéoo. ⁹ moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira sií. kampará siíyo sénááowe. ánívo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyáárika'a usásine ená kwandaaimá maimaé kwaaó sínasamo ésa áraira sií. kampará siíyo awánanaaowe. ¹⁰ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna ¹¹ isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé naaópa'a kwaaó súwana ¹² amápa-kwaasi túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá maimaéna kúwasa amáparawai táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavesa ésa tiyáamba tóipimba áákaawe.

Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.

Mátíyu 9:9-13, Árúku 5:27-32

¹³ Ísu tuwéna Káríri-nonkwaaukon-awampa'a kúwasa sáwíva-kwaasi kwenópa'a torupowaná kwenáái simátimena ¹⁴ kwéna awánómba Árávíási ááninko áwí'a Árívái táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaaemba kwa'maéna kuráíye.

¹⁵ kúwasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé Áríváina naaúmpa'a umésa toómbá nowasá táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé sáwíva'a Ísun-ánaaemba kwa'maésa Áríváina naaúmpa'a umésa nowasá ¹⁶ amáán-kawaa-kwaasivinkemba amáamba sun-kwáási Ísumo táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé toómbó kwénomba tuwánésa Ísuna kwayó-kwáásiyávésa tísaa esa sésa nóra sénawa táákísimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásiyé Ísu toómbá kwénaiyo suwaná ¹⁷ Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawé'ó umáímo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáási kwétuwa'naa-íye. mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne Ísu siráíye.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mátíyu 9:14-17, Árúku 5:33-39

¹⁸ moórá-tawai Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáásiyé amáán-kawaa-kwaasiye Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésuwasa évakarawai Ísumba taáisaa esa sésa Yónina kwayó-kwáásiyé amáán-kawaa-kwaasiti kwayó-kwáásiyé moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésevo ená kwayó-kwáási íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná ¹⁹ Ísu séna moóráwai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kautimínimba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. ²⁰ naaémba minkwáásígómbá aí'maesa kówíyasa minkánaámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe. Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyíníntavena mináímba siráíye.

²¹ Ísu mináimbá simásuwena séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúna-ampanta íma káramai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúna-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúna-ampantaraani'a íma íníye. ²² aúna-anda-aran-domba ááéra-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúna-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiníye. mindáyavesa aúna-anda-aran-domba aúna-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe Ísu siráíye.

*Ísu savaatirár-áimbá siráin-kwasai.
Mátíyu 12:1-8, Árúku 6:1-5*

²³ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé úwíti-ton-kigauvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáásí úwíti-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa ²⁴ amáán-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa maisaaó. ená kwayó-kwáásí agándaan-kanaama aambá áúmbakaawasa mirá kwéowe suwaná ²⁵⁻²⁶ Ísu séna naaóvá'á Tévítimo urómba aúváivimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. aiva'-mónó-káwááná'á áwí'a Ápáyata máyonka'a Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwénena kwená kwaási timúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-máayái máyón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ²⁷ Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna túwa'naa ínintavena agándain-kanaa maréna kwaási aiva-tántáá'á maréna agándain-kanaama naaén-tantaa'a póna túwa'naa ínintavena makáíye. ²⁸ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaamo kwaásimo mayái kwémayaamba kendéimán-íye Ísu siráíye.

3

*ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwasái.
Mátíyu 12:9-14, Árúku 6:6-11*

¹ moórá-tawai Ísu mono'-náúmpá'á iyúmba moóráwai ayáámba kawévaiguron-kwaasi máyowasa ² aaivimbá mayankánáe kwésuwai mésa Ísuntavesa sésa agándaira'a póna minkwáásímó kawé'ó umánkainataamo éta táto'maiya aaivintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba ³ Ísu ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna kemó máyaundara'a tiyó súwana mirá úwana ⁴ Ísu miwíyávéna séna kentáásí amáán-aimpimba nóin-aina kwáyáíyo. agándai-kanaara'a póta kawé'-máayáiyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáíya méni. inkámónanaya puwíníyo. tísaa ena súwasa íma aaí suwaná ⁵ Ísu móyuwana meyuwana éna áwáá'a tituwena kwaásiyavaimo ímo imáyáamo kwéontavai arumbá kwéuwana ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaaó súwana ayáámba árútuwowana kawé'á umánkowasa ⁶ amáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á tuwésa avekáán-umai Éróтина kwaási torupésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya'íyo sésa amááyu-aimba siráawe.

sáwívarawai nonkwaaúnkón-awampa'a kuráan-kwasai.

⁷ Ísu tiyuwéna kwená kwayó-kwáásí tí'maena Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a kúmba sáwíva-kwaasiyomba Kárírivaken-kwaasi Yútiyaavaken-kwaasi ⁸ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Ítúmiyaa-ayampaken-kwaasi Yótáni-nonkona menávápákén-kwáásí Táya-naor-ayampaken-kwaasi Sáítóni-naor-ayampaken-kwaasi miráumaivaken-kwaasiyomba Ísuna mayái-áimbá isésa Ísunopa'a tóyo uwaná ⁹⁻¹² sáwíva-kwaasi asóvamatinkowasa mindáyavesa tí'o ún-kwaasiyomba asóvamasinkainkwae sésa Ísun-ane'o tátoraiyanesa kwenkuvará'á úmaesa kwéiyuwasá tirumpimbó taraváá-kwámbó máyon-kwaasi Ísumba awánésa mara'á kumbésa anónka'a sésa emá Áánútu ááninko óne suwaná Ísu asiramái sésa Áánútu ááninko óne sé'a íma simái paároro sésa kwená kwayó-kwáásí simátimena sésa sáwíva-kwaasi kwenkuvará'á ésa siméntáyuwaavo nompí-sípí maimaé'a egwaa'á másínkáaro siráíye.

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 10:1-4, Árúku 6:12-16

¹³ Ísu omápa'a uména évakarawai usásintinkanae sésa tááyowasa kwenópa'a iyúwana ¹⁴ minkwáásívínkémbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi usásintinkena sésa kesí aantá-kwaasi é'a mé'a kesáái kosimátimapa'a kónááontave'a tí'maré'a ¹⁵ tirumpinkémbó taraváá-kwámbó komaitiyuwánááon-asirayamba tímúnda miráyávé'a usásintinkaumne siráíye.

¹⁶ miwí túwí'a Sáimoniye sésa aúna-kwí'a tamámena Pítaawe súwaima sésa ¹⁷ Sépéti ááninkorai túwí'a Yémési Yóni aúna-kwí'a Poanésiye súwairai minkwíkoná ááimba kwíyónaaimo siwái áráakaiye súwairaiyavena sésa ¹⁸ moóráwai Éndaru moóráwai Vírípi moóráwai Pátóromu moóráwai Mátíyu moóráwai Tómaasi moóráwai Áráyíasi ááninko áwí'a Yémési moóráwai Tátíyasi moóráwai Sáimoni kwemá Árómaani-kamaani-kwaasi tí'mátuwanee siráiwai ¹⁹ moóráwai Yútasi Isakérióti kwemá naaémba Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á agaráátinkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu usásintinkena naaópa'a koyauwékáíye.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:24-32, Árúku 11:14-23, 12:10

²⁰ Ísu naaúmpa'a iyúmba ó'onkwara'a sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá untávái Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé toómbá íma kanaará'á umái notávésa ²¹ Ísumba amáára isésa aívó'an-íye sésa tairánáe sésa tiráawe. ²² Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Áánútuna amáámba sun-kwáásí tésa sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaiyuwaiye suwaná ²³ Ísu tááyowasa tuwaná kwántámai-aimba simátimena sésa Sáátáánigo kwesávái íma maisuwániye. ²⁴ moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁵ moórá-akumba usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁶ Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁷ moóráwai moórá-nanko avowámó asiramáimo máyainanamo éna mindáúmpákémbó umóyámbó mayáíndayavenamo éna íma úwoi uveránívo mindánkó avowámbá ánda asááúmakenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámbá mayáníye Ísu siráíye.

²⁸ Ísu simásuwena séna maísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwéumatinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo ²⁹ Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana kwaikwai'a íníye Ísu siráíye. ³⁰ Ísuntavesa sésa taraváá-kwánkó kwenarumpimbá máyáíye suntávéna Ísu mináímbá simátímakaiye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mátíyu 12:46-50, Árúku 8:19-21

³¹ mináímbá simátimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa máápa'a mésa sésa Ísuntavai tiyó se kosimáméro suwasá ³² naaúmpa'o máyón-kwaasi sésa enanówe enáúnava'maare máápa'a mésa kwéaayaawe suwaná ³³ Ísu séna kesinó nááwa'iyo. kesúnava'a nááwiya'o séna ³⁴ naaúmpa'o máyón-kwaasi tuwánéna séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe. ³⁵ Áánútu siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesímánaa'maa'an-owe Ísu siráíye.

4

moóráwai ánýumba tu'makáin-kwasai.

Mátíyu 13:1-23, Árúku 8:4-15

¹ ókwara'a Ísuma Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a koména aaí kwésimatimuwasa sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívimbá usámaaisena máyowana nompí-sípímá kwaaún-avovomayaa'a kwáyowasa minkwáásíyómbá nonkwaaúnkón-awampa'a máyowana ² ó'on-o'on-aimba kwántámai simátiména séna ³ maísáaro. moóráwai ánýumba maimaéna kígauva'a kwégwena ⁴ máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá tókúnasukaiye. ⁵ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávimbá póna avekáán-umai anón-isana ⁶ aa'á kaisaná ánú'a ayáátááka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násúwáísana íma arambá iráíye. ⁸ évakar-anayumba kawé'-márávimbá kunkwéna kárúrena anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaityayan-aramba iyáísana évaka'a umaimái-aramba iráíye. ⁹ kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráíye.

¹⁰ Ísu súwasa naaémba kwená kwayó-kwáásíyé évaka-kwaasiye mésa Ísuntavesa sésa minkwántámái-áínkóná ááimba sinatá ísáano suwaná ¹¹ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aine su'mai kwésimatimumpo

¹² kwéisaambanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. isékai Áánútunopa'a tewaná Áánútu miwítí sáwí-imayaa maitiyúwáísino.

mindáyave'a kwántámai-aimba kwésimatimune Ísu siráíye.

¹³ Ísu simátímatuwena séna maankwántámái-áímbó simátimunda íma isáiyankakemba pó'a ó'on-o'on-kwantamai-aimbo sendá íma isánááowe.

¹⁴ mináínkóná ááimba súná ísáaro. moóráwaimo ánýumbo tu'maráinten-umai Áánútun-aaí simátímísana ¹⁵ évakar-anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísáawana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá maimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. ¹⁶ évakar-anayumbo

óntankwara'-maravimba kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa avekáán-umai Áánútun-aaí isésa aamoí ombánivo ¹⁷ íma tirumpimbá táto'mai kawe'á owasá Áánútun-aaíyavai umbai-yántáárí'a umátinkaantavai Áánútun-aaí ivátukaawe. ¹⁸ évakar-anayumbo karaampimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí isáámbanivo ¹⁹ marapár-úmbáí-yántáátávái imáyáa úmae naaésa óísan-imayaa úmae kwénaaesa ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-imáyááó Áánútun-aaí káátasuweisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. ²⁰ évakar-anayumbo kawe'-máravimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí isésa tirumpimbá táto'mai kawe'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaitamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráíye.

oómbá kúrakain-kwasai.

Árúku 8:16-18

²¹ Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma aasípáa-amendaampa'a marésa avora'á mósá kwémaraawe. ²² mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. ²³ kwéisaawai isámai kawe'á oró. ²⁴ tímén-umai Áánútu miráumai tíména moórágwara'a timíníye. mindáyave'a isáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró. ²⁵ Áánútun-aaímo isámaimo kawe'ó kwéowai Áánútu túwaa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaímo ímo isámaimo kawe'ó kwéowai tirumpinkémbá maimayáínana íma kwéniye. mindáyave'a isáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró Ísu siráíye.

ánáyumba tukáisana arambá iyáin-kwasai.

²⁶ Ísu simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaín-aimba maarán-áimbán-íye. moóráwai ánáyumba tu'maréna ²⁷ íma áwa'naa ena kwaéna iraréna kwéisana ánáyumba kweyááríka'a kwéanon-íye. ²⁸ maragómá ánáyunkomba áwa'naa isaná áruma kwíkéna anón-umai arambá íréna ²⁹ ávuma kaisaná áká'nanaaon-kanaa tisasá áká'mai kwénaawe Ísu siráíye.

taaérankona kwaasái.

Mátíyu 13:31-35, Árúku 13:18-19

³⁰ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba nóinkara kwégawaaíyompo maarán-áimbá simátíména'a isánááowe. ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-íye. sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáígó arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba maravimbá u'makáawana mimpínkémbá kwíkéna ³² anón-taima anón-éna amaimá anón-amaima móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaíye Ísu siráíye.

³³⁻³⁴ Ísu kwaásiyomba aaí simátimenae sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámai-aine su'mai simátimuwasa taaímbai súntemba móisaiyuwowana mináyáírákémbá simátimuwasa móisowana miráumai simátimena ánivo kwená kwayó-kwáásí kwesé máyonka'a mináínkóná ááimba simátíma'mae iráíye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mátíyu 8:23-27, Árúku 8:22-25

³⁵ mitáwai enónka'a Ísu kwená kwaásiyavena séna nonkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwasa ³⁶ ó'on-kwaasi tiyuwésa Ísumba áí'maesa nompí-sípívimbá usáatesa kuwasá évaka'-nompi-sipigwara'a kumbá ³⁷⁻³⁸ Ísu misípígó ayááivá'á aúñ-kwaigurówana anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívimbá ógwitowasa kunávekunavo sésa inkaisésa Ísumba koaúsesa sésa anóndakoo kesí imáyáa íma inatá puwúnavaia súwa'naa uwo suwaná ³⁹ usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ⁴⁰ Ísu simátimena séna nóintavaiya kwéinkaiseo. kentávé'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana ⁴¹ táá'a kówasa keáimbá sésa nóran-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

5

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 8:28-34, Árúku 8:26-39

¹ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káriri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbáravá'á kumbá ²⁻⁴ Ísu mindómpí-sípívinkémbá mimbáravá'á ásávowana moórawai taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-kwaasigo utamátínkó-muri-aiva'a máyomba Ísunopa'a tirái. minkwáásí kárár-umankontemba taráka-yaraka úwaima póna íma kwaási mēsáyavai íma kárár-umankowana ména ⁵ enómba irarómba omáka'a utamátínkó-muri-aiva'a kwénaaena kwáá'a kwétena óntandei kwenáúra'a kwétena ⁶⁻⁸ nénkakemba Ísumba awánéna isaaiséna Ísun-aóká'á taména kwená imáyáa éna áwí'a mósá marówana Ísu minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwánkóntávéna séna emá taraváá-kwámbá ómpo minkwáásígómbá auwé kóaaó súwana anónka'a séna Ísuwo usáyaaitamai-Isoigo ááninko ómpo Áánútuntavai ísámai sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana ⁹ Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana sáwíva'a máyaumpo kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa ¹⁰⁻¹³ omáka'a sáwíva-poima mésa umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa ó'opa'a íma si'maraaó. mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná mirá oró súwasa taraváá-kwántómbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a ámémpakemba isaaisésa nonkwaaúmpintá kumpérómba putásowasa ¹⁴ póíra'o tavíkwai úmba awánéna avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimpa'o máyón-kwaasi mósimatim-besimati uwasá isésa koawánanae sésa kumbá ¹⁵ Ísunopa'a koyorupésa awánomba taraváá-kwántómbó arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena kawé'a umái máyowasa koawánéna táátavai uwasá ¹⁶ Ísumo minkwáásígómbó kawé'ó umánkowasamo awánon-aine póígomo ún-aine simátímúwasa ¹⁷ isésa Ísuntavesa sésa maambáravá'á ivá siyuwéya kóaaó suwaná ¹⁸ nompí-sípívimbá usámaaisowana taraváá-kwámbó arumpinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ¹⁹ ímanivo ená naaópa'a kuré Ísóigomo arumbó umánkenamo kawé'ó umánkáin-aimba enamááraawi kosimátimiyo súwana ²⁰ Tékáporisi-ayampa'a mindáópata Ísumo umánkon-aimba simátíma'maena kúwasa amápa-kwaasi sáwívar-imayaa uráawe.

inaamarúgónté aaraigóntéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Árúku 8:40-56

²¹ Ísu Káíriri-kwaaunkona menávápákémbá nompí-sípívimbá koyauweréna túmba moórágwara'a kwaaúnkón-awampa'a máyówasa sáwíva-kwaasi torupowaná ²² moóráwai mono'-nánká'ó kárákwirowai áwí'a Yáírasi téna Ísumba taawánéna Ísu anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna ²³ asiramái séna kesiyáámumba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóvéna kawe'á umái máíno súwana ²⁴ Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná ²⁵ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininkogwara'a kwa'maéna kúmba kwembá naaeyámba kwéankowana sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisuwéna minái'á íma érankowasa ²⁶ sáwíva-sontaa-kwaasi áwa'naa uwaná óísamba tíma'mai ánásasuwowana minái'á íma érankomba anón-ai'a umágúwana ²⁷⁻²⁸ minínínkómá Ísumo kawe'ó umátínkaron-aimba iséna séna Ísuna unáánkwátóira'a koyátóráánanama sí'a ésinkaniye séna sáwíva-kwaasimo kwa'maé kumpímbá minínínkó maréna ánaaempakemba unáánkwátóira'a tátorowana ²⁹ mindááéyánkoma érankowana imáyáama éna asóvasinkaiye súwana ³⁰ Ísu imáyáama éna séna kempínkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawe'á umánkáíye séna kwántámai tuwánéna séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyó súwasa ³¹ kwená kwayó-kwáásí Ísumba simámesa sésa úwé sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa iyómpimba tátokaavo nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyó nóra séwa kwésono suwaná ³² tátokaiwaintavena mógara'megara úwana ³³ minínínkó imáyáa éna séna asóvasinkaiye súwana ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna asóvamankon-aimba simámuwana ³⁴ Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íniwaiman-iyé sènda póna áí'a éránkáivo kawe'á umái kwaaó Ísu siráíye.

³⁵ Ísu mináímbá kwésuwasa mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáírasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndatavai ténava simámiyo suwaná ³⁶ Ísu mináímbá iséna ivátuwena Yáírasintavena séna mináíntávái íma áákar-aaka'a éma kentávái ísámai kuwo séna ³⁷ kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna maanká'á méwaro séna Pítaante Yémésinte kwenáváko áwí'a Yóninte tí'maena kúmba ³⁸ sáwíva-kwaasi mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaúmpa'a torupamáí mésa anón-iví'a kwétowana Ísu iséna ³⁹ naaúmpa'a usávé'mai iyéna séna íma iví'á taaró. minárásí íma pukáivo úwoi aúma kwaiguráíye súwasa ⁴⁰ Ísun-awíráái suwaná tí'mátuwowasa máápa'a kunákárúwowana minárásígó anóvowiye kwená kwayó-kwáásíráúm tí'maena minárásígó pukópa'a iyéna ⁴¹ ayáánka'a tátorena kwenááivinkemba simámena séna tarita kumi mirámó súmba kwántámai séna inaamarúgóo usásinao súwana ⁴² usásinkwena sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisukáin-inaamaruma usásinowasa awánésa táátavesa uwaná ⁴³ Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátíméro séna minárásígómbá toómbá áméro siráíye.

6

Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.

Mátíyu 13:53-58, Árúku 4:16-30

¹ minkákémbá Ísu kwenamáápa'a kwéena kwená kwayó-kwáásíyé kumbá
² Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á iyéna aái

simátimuwasa sáwíva-kwaasi isésa táátavai ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áimbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámisana kawé'-máayái ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo. ³ kwentáámó awánáúnda taaineí évaka-tantaa'o kwéiwaiman-iyé. Máriyaa áánimba éna Yémési Yósisí Yútási Sáímoni tuwaaómán-iyé. kwenáúnava'a maanká'á máyáawe. maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináimbá isénawa minásíráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana ⁴ Ísu simátimena sésa Áánútun-aai simátímíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimba kwenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráiyé.

⁵ kesáámó úndanten-kwaasima éna íma súwa'naa íníye suntávéna ímo awánom-bayai moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiyé. moórá-mora tí'o ún-kwaasi tine'á ayáándeí tátorena asóvamatinkena ⁶ kwenamáámpaken-kwaasi sésa íma súwa'naa íníye sun-áíntávéna ímáayá uwááena naaó'-nao'a Áánútun-aai simátímapa'a kuráiyé.

Ísu kwená kwaási mayáírá'á ti'mákain-kwasai.

Mátíyu 10:5-15, Árúku 9:1-6

⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tiména sésa kaesé umásuwe'a nááóro sésa ⁸ asiramái simátimena sésa aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. toómbá íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. tááúmba vaimaé'a ⁹ tísamai-anaamba kwímaé'a moórá-mora-umai unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró. ¹⁰ Áánútun-aai simátimena aontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmparé su'mai mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ¹¹ moórá-naopa'o kwíyambo naambó ímo timésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa ¹² kwená kwayó-kwáásí isésa naaó'-nao'a kwénaaesá kosimátimesa sésa sáwí-imayaa tínaaemba umáme'a Áánútumpa'a teró sésa ¹³ taraváá-kwántómbá kwaási tirumpinkémbá komaitiyuwésa tí'o ún-kwaasi taaéraampinken-domba atínkáva'a kuwasá asóvamatinkava'a kuráawe.

Yóni nombó pétinkaraiwai pukáin-kwasai.

Mátíyu 14:1-12, Árúku 3:19-20, 9:7-9

¹⁴ Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináimbá ísarai. Ísuntavesa évakarawai sésa Yóni nombó pétinkaraiwai pukáimpinkemba usásinkena póna kwempímbá asirayámbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye suwasá ¹⁵ évakarawai sésa kwemá Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáiyé suwasá évakarawai sésa kwemá naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowairaamba máyáiyé suwaná ¹⁶ Éróti iséna sésa kwemá Yóni nombó pétinkaraiwaiman-iyé. kemá simátinkaunasa Yóni anumarambá arátúwááwana pukáísana usásinankaisana máyáiyé Éróti siráiyé.

¹⁷⁻¹⁹ ááéma Éróti kwenáváko awainínkómbá áwí'a Erotíyasimba mairówana Yóni sésa enáváko awainínkómbá aambá áúmbakaawa mayááne simásima'a úwana Éróti ti'marówasa Yónimba koái'maesá ándávimba máánkarowana Erotíyasima Yóni ááiyavena aaisambá sésa inkamónáe

súwana ²⁰ Éróti séna ímaniye séna Yóni kawer-ímáyáágwárá-kwáásí úntavena Éróti kwenáároi inkaiséna kwenká'á tavíkéna Erotíyasima inkámívo séna kwenká'á tavíkéna kwenááima ísámai kaumbo-káér-imayaa umánkena aasiyaasí koísaraiye. ²¹ ánivo naaémba Erotíyasina kanaamá túmba Éróti anón-tanomba kaumái kwená kawáá-kwaasi ááipin-anon-kwaasi Káriri-ayampaken-anon-kwaasi tímúwasa nowaná ²² Erotiyási ayáámúnko téna araimá marówasa Érótiye toómbá naráan-kwaasiye aamoí umánkówana Éróti minárásígóntávéna séna nóintantaatavena ankáíya simásímína'a áméno séna ²³ árai'a súná pó'a sísaina'a áméno. kesí maramó arááímo táíndamo e sísaina'a tasá-áméno súwana ²⁴ anówamba koáisaa ena séna nóintantaara komayánaumno súwana Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá koáisaa-e mayaaó súwana ²⁵ avekáán-úwana Érótinopa'a téna taáisaa ena séna ívé'a Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana ²⁶ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áímbá siráin-aimba ímáyaá éna toómbó naan-kwáásígwárá'á ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna ²⁷ i-kwáásí moórá ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ²⁸ táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ²⁹ Yónina kwayó-kwáásí iséna anómba komaimái utamánkaraawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwai éna pukáimpinkemba usásinankaisana máyáíye Éróti siráíye.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 14:13-21, Árúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

³⁰ Ísumo mayáírá'ó ti'mákain-kwaasi mimbáyái maisuwésa Ísunopa'a tésa amápa'-mayaimo máyón-aimba aaimó sun-áímbá simámúwasa ³¹ Ísunopa'a sáwíva-kwaasi kuré ire untávésa toómbá íma kawé'a umái nowaná mindáyavena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kwaásimo ímo máyaiyapata kométa agándaano súwasa ³² nompí-sípívímbá usámaaisesa kwaásimo ímo máyáapataawe sésa kuwasá ³³ sáwíva-kwaasi tuwánésa aúyésa naaó'-naokemba marapá'á kóyo uwasá Ísun-iyai nompí-sípívímbá kumbá ³⁴ marapá'á ásávena misáwívá-kwáásí tuwánéna arumbá umátinkena sipisípi-poi-ayuraamba miwítí kawáá íma máyówasa kewé su'mai máyóntavena Ísu arumbá umátinkena ayáátáár-aaí kwésimatimuwasa ³⁵ enónka'a kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a ³⁶ ti'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesá toómbá meéyámbaráaro suwaná ³⁷ Ísu simátiména séna kemá toómbá tíméro súwasa sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meéyámba'maiya tímúsina. óntamba íma kwáyáíye suwaná ³⁸ nóraumaitona káyáíya koawánaaro súwasa koawánésa tésa sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á kwáyáíye suwaná ³⁹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna inkwima'mái mará'á máéro súwasa ⁴⁰ moóráva'a 50 kwaasi máúwasa moóráva'a 100 kwaasi máúwasa miráumai-kwaasi kwimakówana ⁴¹ Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwéna mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa noyáá'a topán-topan-umai tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa ⁴²⁻⁴⁴ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

*Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.
Mátíyu 14:22-33, Yóni 6:15-21*

⁴⁵ áitumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí ti'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a Pétésáítava'a koró. misáwívá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ⁴⁶ misáwívá-kwáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana ⁴⁷ no'wáamba aúkúwana Ísu kweyáá marapá'á máyowasa kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avóvomayaapa'a máyowana maramá nénka'a kwáyowana ⁴⁸ Ísu awánómba anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto'marowasa nombó tuwíntámaesamo kun-támayo'a nonkó tavímayowasa íma kumbá irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a téna táyaaitaguwasa ⁴⁹⁻⁵⁰ awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne séna ⁵¹ nompí-sípívimbá usámaaisena kwegwára'á umáyowana anón-undaoma maivaiyówasa táátavesa ávááraumai uwaná ⁵² íma táákoma kawé'á umái méra. sáwíyan-tompinkembo sáwíva-kwaasi taaín-timuwasamo nowáíná ááimba íma táákoma kawé'á umái méraawe.

*Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.
Mátíyu 14:34-36*

⁵³ táátavesa ávááraumai ésa kwaaúnkóná menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá non-awámpá'á nompí-sípí ándáneí avíkwímaresa ⁵⁴ marapátá ásávowasa mimbápákén-kwáásí Ísumba aúyésa ⁵⁵ naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi kúkutaavimba tí'maesa tóyo uwaná ⁵⁶ Ísu kíto'-nao'a anón-dao'a kwaivá kwénaauwasa tí'o úwai tí'mai maruká'á marésa sésa ená unáánkwátói-araaira'a tátoraiana tí'a étinkainkwae suwasá tátórówana tí'a étinkaraiye.

7

*tíkwá'nái áamáamba siráan-kwasai.
Mátíyu 15:1-9*

¹ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa ² tuwánomba Ísuna kwayó-kwáásí évaka'a tiyáámba íma sese un-tíyáándéí toómbá kwénowasa ³ Yútaa-kwaasi áamáán-kawaa-kwaasiye úwoi-kwaasiye tíkwá'nái áamáamba kwáróntavesa tiyáámba sese umásukesa toómbá nésa ⁴ máákétirakemba naaópa'a iyésa tiyáámba sese umásukesa toómbá nésa tíkwá'nái áamáamba ó'on-o'on-amaamba kwarésa tááve'a nonánámá anavéúmbá sese uráawe. ⁵ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé Ísunka'a torupésa sésa ená kwayó-kwáásí nóra isasá kentáá síkwá'nái áamáamba íma kwarésa tiyáámba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná ⁶ Ísu séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe. naaóvá'á Áánútun-aai simátimakowai áwí'a Áísáya keinárawatavena árair-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáie. ⁷ kwaásiti áamáamba simái paárombanivo Áánútuna áamáamban-iyé kampa'a sembá miraráán-umai kesí imáyáa kampar-imáyáa mósá kwémaraawe Áánútu siráimba aúváivimba agaimakáie. ⁸ Áánútuna áamáamba tuwé'a tíkwá'nái áamáamba kwétoraawe. ⁹ Áánútun-aai kwétuwaantavai miwá

anondá kentááiyavai aamoí kwéowe. ¹⁰ naaóvá'á Mósesi séna kentinóvowi túwí'a anómbe oró. áńivo anóvwimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníye Mósesi siráivo ¹¹ keinárawa'o siráamba moóráwai anóvwiyavena simátimena séna moórá-yantaa'a Áánútundeyiman-ivo íma kanaán-umai timénaumne siréna ¹² anóvwima íma kwétuwa'naa-iyé. mirámó ontávái kanaán-iyé kwésewe. ¹³ mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-aaí tuwé'a kentíkwá'nái ámaámba kwégware'a kentáái kwésimatimewe. miraráání'a kwéowe Ísu siráíye.

kwaásimo sáwí'ó umátínkáin-tantaakona kwaasái.
Mátíyu 15:10-20

¹⁴ Ísu mináimbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawé'a oró. ¹⁵ máápaken-tantaa'o naawái íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tirumpinkén-áínkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. [¹⁶ kwéisaawai ísámai kawé'a oró] Ísu siráíye.

¹⁷ Ísu simásuwena minkwáásiyómbá mátiyuwena naaúmpa'a umáyowasa kwená kwayó-kwáási sésa mináínkóná ááimba simásimiyo suwaná ¹⁸ Ísu séna kenkwára'á íma táako pééi kwéisa'a mé'a ísáambanivo íma ísámai kawé'a uráawe. máápaken-tantaa'o naawái kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ mindá íma imáyáa kunkwaéna tindáámpa'a kunáyúsúgwinivo ²⁰ aaimó kwéseмба tirumpinkén-imáyááo éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. ²¹ tirumpin-imáyáávínkémbá sáwí-imayaa ésa tinkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa ²² túran-anda ésa mirá-mira-sawí'a ésa kampar-áimbá sésa aosaambá kwimaé naaésa kawé'-máayáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tívókari'a ésa uwo'aórí'a ésa ²³ mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-imáyááo kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráíye. áńivo Ísumo kwemó siráimba amápa-tomba kawé'a umái kwénaawe siráíye.

Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.
Mátíyu 15:21-28

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé mivá'á tuwéna Táya-naopare Sáítóni-naopare mináyámpá'á kúmba moórá-naumpa'a uména séna kemó tamaúnda íma simátíméro súwasa áńivo évaka-kwaasi tamáún-aimba ísówana ²⁵ moórá-ininko ayáámúnko arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana minínínkó Ísumo tamáún-aimba iséna avekáán-umai kwenópa'a iyéna mara'á kumbaéna ²⁶ kwemá íma Yútaa-inimba póna Síriyaa-marava'a Vínisiyaa-naopaken-ininko Ísunopa'a iyéna mara'á kumbaéna asiramái séna kesiyáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayauwaaó súwana ²⁷ Ísu simámena séna aiva'á iyámpói toómbá timénaumne. iyámpóiti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo ²⁸ minínínkó séna anóndako árai'a sémpo iyámpóiti toón-ayai iyánkó tamandáníye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iyé sinaná kanaán-ína súwa'naa ínáyone súwana ²⁹ Ísu séna kawer-áimbá séndayavai enayáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayáúkaumpo ená naaópa'a kwaaó súwana ³⁰ kwená naaópa'a kwéna koawánómba taraváá-kwámbá kóúrowana ayáámúnko kawé'a umái tuvaiká'á méraiye.

Ísu sáwívarawai asóvamatinkarain-kwasai.

³¹ Ísu Táyaa-naopar-ayampakemba Sáítóni-naopar-ayampa'a táúkúmaena Tékaporisi-ayampa'a táúkúmaena Káriri-nonkwaaumpa'a kúmba ³² évakarawai aívó'na'a áí'maesa tésa sésa enayáándeí táto'mai asóvamankaa suwaná ³³ kwaásivinkemba áí'mai kweyááva'a ankéna ayáánánánei áápimba maréna awirááíma kwi'maréna amáávira'a tátorena ³⁴ kwíyómpa'a karákéna sirumbá kwéiye séna kwenááivinkemba séna epaata mináimbá kwántámai séna áá'o kaúnimba intíyuwaumne súwana ³⁵ áá'a kawé'a úwana amáávíma etóyóí úwana aaí kawé'a umái súwana ³⁶ Ísu asiramái séna íma simátíméro súwasa íma ísónkakemba simátímapa'a kuwasá ³⁷ ísówana ávááraumai táá'a kówasa sésa amápa-tantaa'a kawé'a unté kwéiyena táá'o kaúnín-kwaasi kawé'a kwéumatinkena aaimó ímo kawé'ó umáímo sen-kwáásí kawé'a kwéumatinkaiye siráawe.

8

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 15:32-39

¹ moórá-tawai sáwíva-kwaasi torupowaná miwítí toómbá ánásowana Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyowasa tuwaná ² séna kaumbo-tawai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne. ³ ti'maráanasá kentí naaó'-nao'a kónááombanivo némpaken-kwaasi aampa'a kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainivo súwasa ⁴ kwená kwayó-kwáásí sésa kavóná-marava'an-ivo náákakenta toómbá maimáíya timénaumno suwaná ⁵ tísaa ena séna nóraumai-tona kwáyáiyo súwasa avakaeté kwáyáiye suwaná ⁶ minkwáásíyóntávéna séna mara'á máéro séna avakaeté-tomba maisokéna Áánútuntavena súwi séna toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á tímúwasa minkwáásíyómbá tímúwana ⁷ kaumbo-káé'-noyaa'a kwáyowana Ísu maisokéna Áánútuntavena súwi séna kwená kwayó-kwáásírá'á tímúwasa minkwáásíyómbá tímúwasa ⁸⁻⁹ nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana ¹⁰ Ísu misáwíva-kwáásí ti'maréna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usámaaisesa Táómánúta-ayampa'a kuráawe.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mátíyu 16:1-4, Árúku 12:54-56

¹¹ mivá'á Ísu máyowasa áamáan-kawaa-kwaasi sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ¹² Ísu arumbá umbái kwétopakemba séna ívé'o máyáan-kwaasi nóra séra ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano kwéseo. árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi íma agaráátinkanaumne séna ¹³ ivátíyuwena nompí-sípívimbá usámaaisena nonkwaaúnkóná menávápá'á kuráíye.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi oró siráin-kwasai.

Mátíyu 16:5-12

¹⁴ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nonkwaaúnkóná menávápá'á kumbá kwená kwaasi péréti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná kimbora-tomba nompí-sípívimbá kwáyowana ¹⁵ Ísu áamáan-kawaa-kwaasiye Érótiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáá kwéena kwená kwayó-kwáásí simátímena séna intóráin-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a

péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá áamáan-kawaa-kwaasiye Érótiye miwí tááiyavai kentúra'a kárákwimai máéro súwasa ¹⁶ keáímbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma makáunanaya mirá kwésiye suwaná ¹⁷ Ísu keáímbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáíye-aimba kwéseo. kanaán-umai toómbá timénaunda ááémo uráundawaina ááimba íma tááko pééi kwésiye. kentí imáyáagoma kentirunkómá usisi'ándaisa'a kwéowe. ¹⁸ túramba kwáyáimbanivo íma awánamai kawe'á kwéowe. táá'a kwáyáimbanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. ¹⁹ éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi timéwánasa naráaamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaaó séna tísaa úwasa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampinta ógwitaraumne suwaná ²⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi timéwánasa naráaamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaaó séna tísaa úwasa avakaeté-unampinta ógwitaraumne suwaná ²¹ Ísu séna nóra éra íma tááko pééi sisa'á ísaraao Ísu siráíye.

Ísu aúramba kavíkwaimba asóvamankarain-kwasai.

²² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Pétésáítaa-naopa'a kumbá évakarawai aúramba kavíkwaimba áí'maesa Ísunopa'a tésa sésa táto'mai asóvamankaaó suwaná ²³ Ísu ayáánka'a tátorena áí'maena mindáókona ayááívá'á kwéna aúrampimba awirááíma kwirankéna aúranka'a tátorena séna ára kwéawanaano súwana ²⁴ awánéna séna kwéawanaumne. taairaán-kwáásí marapá'á kwénaaowa'a kwéawanaumne súwana ²⁵ moórágwara'a Ísu aúranka'a tátorena kawe'á umánkowana aúramba kararéna kawe'á umái kwéawanowana ²⁶ Ísu séna mindáópa'a kónavo ená naaópa'a tayauweré kwaaó siráíye.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mátíyu 16:13-20, Árúku 9:18-21

²⁷ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Sísáriya Vírípai-naokon-ayampa'a kúmba aampa'á kwéguwana kwená kwaási tísaa ena séna kentávái amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ²⁸ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaadawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaawaivinkemba moóráwai óne kwésewe suwaná ²⁹ Ísu séna keinárawa'a kentávái nóran-kwaasiye kwéseo súwana Sáimoni Pítaa séna Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana ³⁰ mináímbá íma simátíméro Ísu asiramái siráíye.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mátíyu 16:21-28, Árúku 9:22-27

³¹ Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwáásí simátimena séna sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sen-kwáásíyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai ánásaina'a puwóndavinkemba usásinanaumne séna ³² miráumai avora'á simátimuwana Pítaa Ísumba áí'maena kweyááva'a máankena séna mirán-áímbá sénavo súwana ³³ Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáásí tuwánéna Pítaantavena asiramái séna Sáátáánigo siyuwé kóaaó. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna imáyáavinkemba kwésene Ísu siráíye.

³⁴ Ísu mináimbá simásuwena kwaásiyonte kwená kwayó-kwáásíyé tááyena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááimo táinda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaimba umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. ³⁵ tirááimo táindai'o ésa íma kawe'á umái ménaaoyo kentávái ísámai Áánútu áséi-aintavai ísámai tirááimo táinda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnái'a umái mai'mai'a ónááowe. ³⁶ marapákémbá amápa-tantaa'a kwémaesa puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íniye. ³⁷ puwíyamba marapá'ó makáan-tantaa'nei íma anondái'a umásuwesa ókwara'a ayáátááka'a ménaaowe. ³⁸ ívé'a Áánútuntavesa íma imáyáa ésa máyáanka'a kenkwára kesááigwara'o tigaemó umásínkáamba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesivoná ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne.

9

¹ árai'a simátíme'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená asirayándéi kwégawaaimba awáné'a naaemba puwónááowe Ísu siráíye.

*Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.
Mátíyu 17:1-13, Árúku 9:28-36*

² Ísu mináimbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítaante Yémésinte Yóninte tí'maena anón-omapa'a iyúmba miwíyé su'mai umésa miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana ³ kwená unáánkwátóira'a ságayamba kwaéna kwayání'a kéna aaváúmó usénamo intembá mirá úwasa ⁴ awánomba kae-kwáásírái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Íráiyaae Mósesiye Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana ⁵ Pítaa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maúndaya kawe'á imbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moóra endéi éta moóra Mósesindei éta moóra Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe súwana ⁶ ávááraumai táá'a kówana nóin-aina'i síníyena póna mirán-aimba Pítaa siráíye.

⁷ mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwana mináínámpínkémbá aaigówé su'mai séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwéune. kwenáái ísáaro súwasa ⁸ kwená kwayó'nárau awánomba mindárai kwíyómpa'a iyúwana Ísuwe su'mai méraiye.

⁹ máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátimena séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai puwóndavinkemba usásinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa ¹⁰ isésa íma simátimesa mináimbá úwoi tátoresá keáimbá séna puwóndavinkemba usásinanaumne simbá nóran-aina'iyó keáimbá siráawe.

¹¹ keáimbá sésa Ísuntavesa áísaa esa sésa áamáamba sen-kwáásí sésa Íráiyaa aiva'á paárinana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáundawaiya naaemba paáriniiyemo sembá nóra sésa mináimbá kwéseo suwaná ¹² Ísu séna aiva'á Íráiyaa paaréna to'mayaa íniye-aimba árair-aimban-iyé. moóra-aimba kwaási úranda'a kumpaáruraiwaintavena agaimaréna séna kwembá áí'a indai'a umánkesa tínaaemba umánkanaaowe agaimaréna siráíye. ¹³ simátíme'a sé'a Íráiyaa á'a tiráíye. agaimaróntemba umái kwembá sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkaraawe.

mirán-áimbá kwentávái agaimaróntemba kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintavai agaimakáawe Ísu siráiyé.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 17:14-21, Árúku 9:37-43

¹⁴ Ísu simásuwena omápakemba kúmúmba kwená kwayó-kwáásítópa'a kúmúwasa sáwíva-kwaasi torupésa áamámba sun-kwáásíyé Ísuna kwayó-kwáásíyé asirayán-áimpákémbá sésa ¹⁵ Ísu túntavesa ivátuwesa paruvará umánkówana ¹⁶ Ísu séna nóintavai asirayán-áimbá kwéseo séna tísaa úwana ¹⁷ minkwáásíyómpínkémbá moóráwai séna anóndakoo kesáánimba áí'mae'a túne. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísana íma aai kwésisana ¹⁸ mintáraváá-kwánkó táto'mai amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwááyaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana mirá úmaena kwéiyisa'a ená kwayó-kwáásíyávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayaúwáaro súnsa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaivo nóraumai-tawaiya kesé ménaumno simásuwena séna ánivo enáánimba áí'mae tiyó súwasa ²⁰ áí'maesa tuwaná mintáraváá-kwánkó Ísumba awánéna miniyámpói améntáyuwowana tanaambá véna kwárere'a éna aigareó monkáánúwana ²¹ Ísu avowántávéna séna nósatawai ánkaraíyo súwana umaranka'á ánkaraíye. ²² tuvuwíndayavena póna sáwívaka'a améntámai irá káúvóra'na éna améntámai nompímbá túwáara'na kwéíye. emó kanaamó e arumbá maisinkéya súwa'naa uwo súwana ²³ Ísu séna nóra séwa emó kanaamó e súwa'naa uwo kwésono. Áánútumpa'a agevamái máyaawai amápa-tantaa'a kanaará'á ónááowe súwana ²⁴ miniyámpóiígó avowámá avekáán-umai anónka'a séna kemá Áánútumpa'a agevamái máyaundanivo kemá Áánútuntavai íma asiramái kwémaunda-yantaa'a súwa'naa uwo súwana ²⁵ Ísu awánómba sáwíva-kwaasi sisipáá uwaná taraváá-kwántávéna séna aívó-taravaa-kwankoo auwé kóaa. íma koyauwérénda áka'a kóaa súwana ²⁶ kwáá'a téna miniyámpói améntáyuwowana tanaambá vówana arumpinkémbá kóúwana miniyámpói púwóra'na umai máyowasa évakarawai sésa á'a púwíye suwaná ²⁷ Ísu ayáánkwanda táto'mai usásinakowana koku'á méráiyé.

²⁸ koku'á máyowana Ísu naaúmpa'a umáyowasa Ísumo kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáási umésa sésa nóra séta mintáraváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná ²⁹ námúnaa kwéseмба pó'a miráumai mirán-táraváá-kwámbá mayauwánááovo ó'on-tantaa'neimo é'a íma kanaán-umai mayauwánááowe Ísu siráiyé.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mátíyu 17:22-23, Árúku 9:43-45

³⁰⁻³¹ Ísu simásuwena tuwéna Káríri-ayampa'a aampa'á kwégwena sáwíva-kwaasi torupaavó séna kesí kwayó-kwáásíyé su'mai aai simátimenae séna aampa'á kwégwena séna kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa sinkamiya'a puwé'a kaumbo-tawai maisuwé'a usásinanaumne súwasa ³² kwemó sún-ainkona ááimba íma isésa áísaa ónáe sésa umbá táá'a kówasa íma áísaa uráawe.

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.

Mátíyu 18:1-5, Árúku 9:46-48

³³ íma áísaa esa Kápénéamu-naopa'a kumbá naaúmpa'a umáúwana Ísu tísaa ena séna aampa'á kwéte'a nóin-aina siráao súwasa ³⁴ aampa'á kwégwesa sésa kentáávínkembá nááwa kwéusayaaityo sésa iséise úmae kwégwesa pósa íma aai suwaná ³⁵ Ísu mara'-maéna kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna maísáaro. usáyaaaitanae síyawai tínaeni'a ésa amáparawaiti kwayó'á máráaro simásuwena ³⁶ moórá-iyampoi áí'mai avumpimbá usásinankena taparéna simátimena séna ³⁷ kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa onten-umái Áánútu si'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe Ísu siráiyé.

kentí mayái íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.

Árúku 9:49-50

³⁸ súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moóráwai kwénaaena tar-aváá-kwántóntávéná séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavai auwé kóaa simátímapa'a kwégwisasa mintáraváá-kwámbá kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávínkén-kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoya siráumne Yóni súwana ³⁹ Ísu séna íma tuvínankaaro. ímo awánaam-bayaimo máyáawai úwoi kesúwí'a íma sáwí'a simásinkanaaowe. ⁴⁰ kentáási mayáígómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naa-owe. ⁴¹ árai'a simátíme'a sé'a keinárawa'a tuwánésa sésa Ísu Káráisitina kwaási ombá pó'a túwa'naa ónáo sésa sáwíyan-tantaa'a nombá timíyawaima Áánútu kawé'-mékámbá timíníye Ísu siráiyé.

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mátíyu 18:6-9, Árúku 17:1-2

⁴² Ísu mináimbá simásuwena séna iyámpóígomo kesááiyavaimo áraire sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavaimo áraire kwésewaima kampar-áimbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówíyasa Áánútu kampa'ó síyawai sáwí-meyamba anómba timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwáawasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áimbá íma simátíméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-íye. ⁴³⁻⁴⁴ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tiyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-íye. ⁴⁵⁻⁴⁶ tísamaigomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tisamaima arátúwáaro. kae-tísamáímó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-íye. ⁴⁷ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímo awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba Áánútu kwená kwaási kawááipa'a máyáamba mindá kawé'an-íye. ⁴⁸ iramó kwégaipa'a marinkómó éna kwaíkwai'a kwéinana iramó éna íma pisináinda kaíkai'a kwéíye Ísu siráiyé.

⁴⁹ Ísu simásuwena séna uwímó toónká'ó úmárááwanamo kawé'o in-tembá Áánútuma kwaásira'a iramó kaintenkáán-umai maráínasa kawé'á umái ménaaowe. ⁵⁰ uwímá kawé-tántáá'á imbánivo anómba ánásaisana ayáántamba kwáyáimbanivo ó'a uwímó kái'a íma úmaranaaowe. uwígómó áséimo intenkáámbá kwéé'a paru umái ménaaowe Ísu siráiyé.

10

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mátíyu 19:1-12, Árúku 16:18

¹ Ísu minká'á tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápá'á komáyowasa moórágwara'a sáwíva-kwaasi torupowaná ké'naamba aai kwésimatimuwasa ² áamáán-kawaa-kwaasi sésa sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo awainínkómbá kanaarará auwáníyo. mirámó énamo éna áamáán-aimba karáni. íya karáníyo suwaná ³ naaóvá'á Mósesi nóra-amaana simátimakaiyo séna tísaa úwasa ⁴ miwí sésa Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaindawai aúváivimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráiyé suwaná ⁵ Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá makáamba pósa Áánútun-aai íma ísóntavai mindáyavai Mósesi minámáámbá siráimbanivo ⁶ Áánútu kwíyómba maramá taróruronka'a íma mirá siráivo Áánútu aaraigwará kwaaigwará'á taróruraiye. ⁷ miráumai taróruraintavai tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai ⁸ mimbórá-túma ma'mái kwémaewe. mindáyavai awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásiráámbá ésa mimbórái'a kwéowe ⁹ Áánútu aarai-kwaaí moórái'a umátínkaraintavai íma tasáero Ísu siráiyé.

¹⁰ Ísu simásuwena naaúmpa'a umésa kwená kwayó-kwáási Ísumo sún-aintavesa áísaa uwaná ¹¹ séna moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. ¹² moórá-ininkomo awaikómbó auwénamo ó'onkwambo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráiyé.

Ísu iyámpói kawé'á umátínkarain-kwasai.

Mátíyu 19:13-15, Árúku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawé'á umátínkainkwae sésa iyámpói tí'maesá tuwasá kwená kwayó-kwáási sésa tí'mae'a kóro suwaná ¹⁴ Ísu tuwánéna áwáá'a tiyéna séna íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miníyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miraráán-umai kwégawaaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro. ¹⁵ árai'a simátime'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóíraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna íma kawááiniye Ísu séna ¹⁶ miníyámpóiyómbá tiránkena tine'á tátorena kawer-áímbá simátimakaiye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 19:16-30, Árúku 18:18-30

¹⁷ Ísu simátimena kwéguwana moóráwai isaaiséna Ísu anóndakoman-iyé séna takívairéna séna kawé'ná'á óne. nóra umáíya aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ¹⁸ Ísu séna kentávái nóra séwa kawé'ná'á óne kwéseno. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawé'ná'án-iyé. ¹⁹ Áánútuna áamáamba á'a ísaraane. minámáámbá aúváivinkemba agaimaréna séna kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma aarai-umóyámbá oró. íma umóyámbá máyáaro. íma kampar-áímbá simátínkáaro. kwakarái-áímbá íma seró. kentinóvowi túwí'a anómba oró siráiyé súwana ²⁰ mindákó séna minámáámbá kesí iyámpóírakemba ísare'a pó'a kawé'á úmae kwéiyune súwana ²¹ Ísu awánéna aamoí éna séna kawé'á éma moórá-yantaa'a íma kawé'á uráampo ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo

makéwai tímatuwenana ená kawé'-méyámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináímbá iséna sáwíva'-naindaamba makóntavai kanagí'á túmaena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráíye.

²³ kúwana Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáásíyávéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'a kwíyamba umbái táníye súwana ²⁴ kwená kwayó-kwáásí mináíntávái táá'a kówana kesí iyámpóiyono. óisan-imayaamo eémáyaiyawaimo Áánútumo kawááipa'o kwíyamba umbái táníye. ²⁵ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóigó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa ²⁶ mináímbá iséna táátavai ésa sésa umbái taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁷ Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáínéí íma meéyámbarésa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéíye súwana ²⁸ Pítaa séna isaaó. kentáásí amápa-tantaa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátime'a sé'a kentávái imáyáa ésa Áánútuna áséi-aimba kosimátimenaaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tívá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma ³⁰ marapá'ó máyáanka'a túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa tuwaaísái-i'a ésa tímánaa'maari'a ésa tinóisai-i'a ésa kentí iyámpóí-i'a ésa naambá maramá mayánááomba miwívimbá umbai-yántáári'a umátinkanaaombo ésa naaén-kanaa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe. ³¹ ívé'a évaka'a aivakéwái aáno tínaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai aáno aivarí'a ónááowe Ísu siráíye.

Ísu kwemó puwíníntavai siráin-kwasai.

Mátíyu 20:17-19, Áríku 18:31-34

³² Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwesa Ísu aiva'á kúwana kwená kwayó-kwáásí táá'a kówana tínaaembo kun-kwáásígwará'á táá'a kówana Ísu kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena kwempá'ó tínín-tantaakontavai mósimatimena ³³ séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moóráwai kembá kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásíyé amáámba sen-kwáásíyé agaráátinkainasa kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa ³⁴ kanaaráá'a kwésinkesa tuwirááíma kwisinkésa súwíruku'a kwénesa sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráíye.

Yémésiye Yóniye Ísumba áísaa urááyan-kwasai.

Mátíyu 20:20-28

³⁵ minkánáa Sépéti ááninkorasarai Yémésiye Yóniye Ísunopa'a tésarai sésarai anóndakoo áísaa oyaní'a umásinkaniyono suyaná ³⁶ nóintavai kwétinkainara umátinkanaumno súwasarai ³⁷ ená ságayam-barupa'o umaéma kenkáí usásisinke évarevar-akwampa'a sinkáníyone suyaná ³⁸ Ísu séna séyan-ainkona ááimba íma ísaraaiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarará kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiyo. sí'o índai'o umásinkanaaontemba kanaarará keinárai mirá umátinkanaaoo súwasarai ³⁹ keirái kanaám-pókai

mayáyauye suwaná Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiye. sí'o índai'o umásinkanaaontemba keinárai mirá umátinkanaaovo
⁴⁰ kesí évareva-sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátínkaraimba póna usásintinkaniye súwasa ⁴¹ Ísuna kwayó-kwáásí siyáánkainarawa'a mináímbá isésa Yémésinte Yóninte áwáá'a tíyúwana ⁴² Ísu tááyowasa tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásíyómbá usáyaaítamai asirayán-áímbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a uráawe. ⁴³ anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaítanae síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe. ⁴⁴ keinárawapinkemba aívarí'a ónáe síyawai amáparawaiti mayáímá túwa'naa oro. ⁴⁵ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayavai puwónaumne Ísu siráíye.

Ísu aúramba kavíkwaimba kawe'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 20:29-34, Árúku 18:35-43

⁴⁶ Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé Yéríko-noapa'a kumbá sáwíva-kwaasigwara'a mindáópa'a tuwésa aampa'á kuwaná Tímíyási ááninko áwí'a Páátímíyasi aúramba kavíkwai óntamba inaaí simái mayánáe séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai súwasa ⁴⁷ évakarawai sésa Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná iséna anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwasa ⁴⁸ sáwívarawai áwáá'a aéésa sésa aaiseraaó suwaná mináímbá ivá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwana ⁴⁹ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna ááyaaro súwasa aúrambo kavíkwaimba ááyesa sésa enarunkó kawe'á íno. kwéaayaivo usásinaaó suwaná ⁵⁰ a'marénamo máyon-ampaanta agwáímarena usásinena Ísun-aóká'á túwana ⁵¹ Ísu séna nóin-tantaara embó arááímo táínda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawe'á umásinkainkwae'a úne súwana ⁵² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa íníwaiman-íye sénda pó'a kawe'á umánkaumpo kwaaó súwana avekáámbá aúramba awánéna Ísun-ánaemba kwakáíye.

11

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Árúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kumbá Yérúsaremu-naor-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévási-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwasa minkáé'-náór-egwaa'a kwésa kwená kwayó-kwáásí kae'á máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyátuweekai áí'maekai tekaiyó. ³ moóránankomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a konasá áí'maesá koyauweránááowe siyé simámékaiyo súwasarai ⁴ kuyaná mimpóímá ontará'á ándáneí anumarampimbá kwímarowana máyowasarai koawánésarai minándá koiyatúwóyana ⁵ minká'á máyón-kwaasi sésa nóra sékai mimpóígóná ándáma kwéiyatuwaaiyo suwasarái ⁶ Ísumo sún-aimba simátímúyasa kanaán-ivo mirá okaiyó suwasarái ⁷ áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba

kwandaaí uwí'márówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ⁸ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánáma ayáiresa aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánaravane augwétámai kwéguwasa ⁹ aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaemba nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Ísóigo ai'maráisana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye. ¹⁰ kentáá síkwá'ná Tévitimo kawáá-uraintemba miráraámbá íniye. kwenáwí'a mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná ¹¹ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúmba anóm-bono'-naumpa'a uména amápa-tantaa'a awánéna enónka'a kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena Pétáni-naopa'a kuráiyé.

taaigóná kwaasái.

Mátíyu 21:18-19

¹² Pétáni-naopa'a kogwáúmba usá aaváyaavimba mindáópa'a tuwésa aampa'á kumbá Ísumba ááima ankówana ¹³ moórá-taigo áwí'a víkima kwáyowana mintáéramba nánáe séna ááimpa'a kwéna awánómmba arambó iyái-kánaámó ímo túmba íma iyéna ánáwe su'mai kwáyowana avakáá uwááena ¹⁴ mintáígóntávéna séna ená arambá íma iyáníyone. moórágwara'a kwaási ená arambá íma nánááowe súwasa kwená kwayó-kwáásí mináímbá ísaraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Árúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

¹⁵ Ísumo sún-aimba isésa Yérúsaremu-naopa'a kumbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwena mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena Áánútuntavai imáyáa ésa máái-numama kwéamun-dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹⁶ simátimena séna ókwara'a íma mono'-náúmpá'á mirán-tántáá'á maimaé'a iré kunke oro. ¹⁷ Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna kesí naantavái sésa Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbá isasá ó'on-o'om-barapaken-kwaasi tésa námúnaa kwésewe agaimaréna siráiyé. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráiyé.

¹⁸ Ísu súwasa mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sun-kwáásíyé Ísuna áamáayu-aimba kwésesa sáwíva-kwaasimo Ísun-aaimo ísámae kwéiyuntavai táátavai ésa Ísumba tuvuwónááon-amba kwéavakaa-uwasa ¹⁹ enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Yérúsaremu-naopa'a tuwésa kuráawe.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Mátíyu 21:20-22

²⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kogwaésa usásinesa aampa'á kumbá víki-taima awánomba ánúka to'mai amápa'a móayankagurowana ²¹ Pítaa Ísumo sún-aimba ááka'a maréna séna awánaao. aaimo simámakaanda-taima á'a aáyánkagwiye súwana ²² Ísu séna Áánútunka'a aráápamai máéro. ²³ árai'a simátimé'a sé'a maanómátáváímo sé'o iré mapámbai nompá'á kumuwómó síyawai ímo kaer-ímáyáámó tokésamo súndantemba árai'a íniye síyanamo éna árai'a mirá íniye. ²⁴ mindáyavai Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatavai áísaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaiye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-iyé. ²⁵ Áánútumpa'a námúnaa sembá sáwí'o umátínkaraamba anondá sáwí'a ónaumne-imayaa íma é'a ivátuwaaro. mirámó íyanamo éna kentivo

kwíyómpakewai keinárawa'a sáwí'o kwéomba maitiyuwáníye. [²⁶ ánivo sáwí'o umátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai sáwí'o kwéomba íma maitiyuwáníye] Ísu siráíye.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mátíyu 21:23-27, Árúku 20:1-8

²⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé ókwara'a Yérúsaremu-naopa'a kumbá anóm-bono'-naumpa'a kwénaauwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye áamáamba sun-kwáásiyé Ísunopa'a tésa ²⁸ sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásimiyo suwaná ²⁹ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a sísa on-áímbá simátimenaumne. ³⁰ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa ³¹ miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyavai íma áraire siráao síníye. ³² kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaawe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavai sésa Áánútun-aai simásimakaiwai uráíye kwéseмба pósa áwáá'a siyénááowe mirá keáímbá sésa ³³ Ísuntavesa sésa emó sísa ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra'i. asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráíye.

12

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Mátíyu 21:33-46, Árúku 20:9-19

¹ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana anombó kumínín-taave'a úmarena óntan-damba kígauva'o taviyí-námbá úmarena ayáátááka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó taviyíyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana ² arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaaó séna kwená kwayó'ná'á ai'maráísana minkígáúrá'ó taviyéwaitopa'a tisasá ³ táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ⁴ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá minkígáúrá'ó taviyéwai táto'mai a'nómbá tuvámbai sáwí'a umánkówana kówisana ⁵ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá táto'mai tuvú'marááwana púwísana aanávómá moórá-mora-umai ti'maráintemba tewasá tínkamba tínkamba kwéowasa évaka'a púwówasa évaka'a tayauwéráawana ⁶ aanávómá kímborawai kwenááninkomba póna kwená imáyáama ámakaiwaima máyáimba ayáátááka'a imáyáa eémena kesááninkon-aai isánááowe séna ai'maráísana ⁷ tisasá minkígáúrá'ó taviyéwai awánésa keáímbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáa mayánáe sésa ⁸ táto'mai tuvúwówana púwísasa maimái aaumépa'a tukáawe. ⁹ Ísu mináímbá simásuwena séna minkígáúgó aanávómá mirá íníye. téna kígaura'o taviyéwaima tínkaminasa puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kígaura'a taviyéro síníye. ¹⁰ Áánútun-aai aúváivimba awánaraawe. maarán-áímbá agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráíye. ¹¹ mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráíye kwésune

agaimaréna siráíye Ísu súwasa ¹² mono-káwáá-kwáásí mináímbá isésa kentááyáváiyá siyé sésa táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasiyavai táá'a kówasa ivátuwesa kuráawe.

táákísi-aintavai áísaa uráan-kwasai.

Mátíyu 22:15-22, Árúku 20:20-26

¹³ mono-káwáá-kwáásí kwésa Ísumba áísaa íyana sáwí-aimbo sínasa aaivimbá mayankánááontavai amáán-kawaa-kwaasivinkemba évakarawaiye Éróti amááraawivinkemba évakarawaiye ti'márówasa ¹⁴ Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó kwaráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-ontamba Áróamáani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáási amáána araaisénaundaya'iyompo ¹⁵ timénaum. íya timénaumno suwaná Ísu miwí tááma iséna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe séna kentávái sáwí-aimbo síndawe sé'a kwésisaa-owe. moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa ¹⁶ maimái máagaraarankowana séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáíyo súwasa miwí sésa Áróamáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáíye suwaná ¹⁷ Ísu séna Áróamáani-kamaani-kawaanakondei kwembá améro. Áánútundei Áánútumba améro súwasa mináímbá ísówana táá'a kówasa íma aaí siráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mátíyu 22:23-33, Árúku 20:27-40

¹⁸ suwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa sésa ¹⁹ anóndakoo naaóvá'á Mósesi séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankáníye siráíye. ²⁰ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²¹ kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa ²² avakaeté-kwaasi putásaawana minínímbá naaémba pukáíye simásuwesa ²³ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínímbá avakaeté-kwaasi tuwainímbá póna nááwa mayáníyo suwaná ²⁴ Ísu séna Áánútun-aaí aúvávimba agaimakón-aimba íma kawé'á umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awáné'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe. ²⁵ pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménanaon-kanaa aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá minínínákwá'á miráumai aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ²⁶ kwaási pukémpinkemba usásinaaomba Mósesi mináíntávái agaimakáíye. aúvávimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaimbá íma mintáímá kágwisana mintáívínkémbá Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráíye. Áánútu mináímbá siráimba minkáúmbó-kwáásí á'a púwúwasa

utamántínkaraambanivo ²⁷ mináímbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. ánivo kentááima sáwísawaa-aimba siráawe Ísu siráíye.

aivar-ámáánkóná kwaasái.

Mátíyu 22:34-40

²⁸ súwana amáámbo sún-kwaasigo ména amápa-kwaasimo sumbá iséna Ísuna usáyaaítamai-kwasai iséna Ísumba áísaa ena séna Áánútuna amáámpinkemba nóran-amaana aivar-ámáámbán-iyó súwana ²⁹ Ísu séna aivar-ámáámbo sénaumpo Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Ísareri-kwaasi maísáaro. Áánútu kentáási Ísóigo éna mimbórá-Ísóigómán-iyé. ³⁰ Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné kentí imáyáawe kentimané kentí asirayáné améro agaimaréna siráíye. ³¹ miwá ánaaenken-amaamba sénaumpo ísáaro. Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna kesávái-imáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró agaimaréna siráíye. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaítaraiye Ísu simámuwana ³² minkwáásigó séna anóndakoo árai'a sénda Áánútu kweyáá Ísóigoman-ivo ó'on-o'on-isoima íma máyáawe. ³³ kesáámá Áánútumpa'a kesirumbá imáyáama kesí asirayámbá kwempá'a tuwéta mirá onó. kesávái-imáyáámó úndantenta kesí kwaásiti imáyáagwara'a onó. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaítaraiye. toómbá sipisípima iravímbá agaimái Áánútumba amúndanivo mindágwara'a usáyaaítaraiye séna ³⁴ mindá'ó súmba kawer-imáyááwínkémbá súwana póna Ísu iséna séna Áánútumo kawááimba kwená egwaa'a máyáane súwasa ísómbo Ísun-aaiyavai táá'a kóntavai íma áísaa úmaesa iráawe.

Áánútumo usásinankaiwai Káráisitina kwaasái.

Mátíyu 22:41-46, Árúku 20:41-44

³⁵ íma áísaa úmaesa iyúwana Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwésimatiména séna amáámbo sen-kwáási sésa Káráisitima Tévíti-andaraken-kwaasiman-iyé kwésevo ³⁶ naaóvá'a Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana Tévíti Káráísintavai séna kesí Ísóigoman-iyé siráimba monor-ímá agaimakón-auvaivimba Tévíti agaimaréna séna kesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrappa'a asirayán-áyámpá'a mara'a ména'a ená namuro-kwáási usáyaaítaanasa miwí ánásanaaowe Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráíye. ³⁷ miráumai Tévíti Káráísitintavai séna kesí Ísóigoman-iyé siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyé Ísu súmba Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iyé. úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aai iséna aamoí uráawe.

ámáámbo sen-kwáásiti aambá kwaráavo siráin-kwasai.

Mátíyu 23:1-36, Árúku 11:37-54, Árúku 20:45-47

³⁸ úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aai iséna aamoí kwéuwana Ísu kwésimatiména séna évaka'o amáámbo sen-kwáásiti aambá kwaráavo. minkwáási ayáátáár-ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'a kwénaauwasa pósa kwaási tuwánésa sésa anón-kwaasin-owe kwésewe. ³⁹ minkwáási mono'-náúmpá'ó umáyáappa'o anón-kwaasimo maí-áyámpá'a umésa tanómbo kaúvópa'o máyáappa'a kawer-áyámpá'a mésa kawé-tómbá kwénaawe. ⁴⁰ minkwáási ketor-ínintí óísankwara naankwará'a umóyámbá

kwémaesa kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mirámó owáíná anondá umbai-yántáá'a mayánááowe Ísu siráíye.

ketor-ínínkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.

Árúku 21:1-4

⁴¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména óntambo túwón-anaveunkona egwaa'a ména tuwánómba kwaásiyomba tésa óntamba túwómba sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ⁴² moórá-ketor-ininko íma óísamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwówana ⁴³ Ísu kwená kwayó-kwáási tááyena séna árai'a simátíme'a sé'a minkétór-ínínkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontamba usáyaaítaiye. ⁴⁴ miwímá sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mútú'a túwáimba póna óísan-iyaaimba méniye Ísu siráíye.

13

anóm-bono'-namba tawísí-áímbá siráin-kwasai.

Mátíyu 24:1-2, Árúku 21:5-6

¹ Ísu mináímbá simásuwowasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásívínkémhá moóráwai anóm-bono'-nantavai séna úwé awánaao. maanóntán-dámbá kawé'a kwáyáísana minóntámbá anón-ontamba kwáyáíye súwana ² Ísu séna maanánón-dámbá awánaaro. aáo kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwara'a tawísíyuwanaaowe Ísu siráíye.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.

Mátíyu 24:3-14, Árúku 21:7-19

³ Ísu mináímbá simásuwena Óríve-omaka'a uména anóm-bono'-namba awánómba Pítaawe Yémésiye Yóníye Èndaruwe kírmaimai-kwaasi Ísumo kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa ⁴ emó sénda nósá-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simhá mirá íníyeya sénaumno suwaná ⁵ Ísu séna kampar-áímbá isé'a áraire sevó kárákwiyoro. ⁶ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áíntávái áraire sénááowe. ⁷ áái'o tityáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáiyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tinda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-íye. ⁸ moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tityánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavai usásimbai áái'a tityáaro sínasa usásinesa áái'a tityánááowe. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. mirán-tántáá'ó paárina'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóímo tinkánáe owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánáámó tínimba miráumai ááimba ásaíye seró.

⁹ mirán-áíntávái kárákwiyoro. mono-kawáá-kwáási keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aaivimbá maitinkesa mono'-náúmpá'a mótinkesa tinkamesa kentáváímó asiramáímo máyáantavai táto'mai tí'maesa kámááni-anon-kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mótinkesa aaí simátinkaiya'a minánón-kwáási kesáái simátimenaaowe. ¹⁰ aiva'a áséi-kwasai amápa'-maravaken-kwaasi simáti simati kwéiyana naaémba amápa-tantaa'a ánásai-kanaama tíníye. ¹¹ táto'mai aaimó simátínkénka'a

nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba é'a íma kentí imáyáavinken-aimba sénááovo Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka tinkáina'a mináímbá sénááowe.

¹² évakarawai tívá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tinkamiyasa puwónááowe. tivoísáímo ésa tíráámaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tinkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvwima tí'mai ó'owira'a timíyasa tinkamiyasa puwónááowe. ¹³ kentáváímó asiramáímo máyáantavai amáparawai tíyamba umátinkanaaowe. ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáímo méwai ánásai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mátíyu 24:15-28, Árúku 21:20-24

¹⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá uwóví'a íi-márúká'á paáriníye Ísu siráíye. kemá Mááka sé'a maanáúvámó torausíyawai tááko pééi sína'a ísáaro kwésune. Ísu séna uwóví'a íi-márúká'á paárínasa awánanaaomba Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaisésa iyónááowe. ¹⁵ ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba óísamba ivátuwesa úwoi isaisésa iyónááowe. ¹⁶ kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi isaisésa iyónááowe. ¹⁷ tímúkwarrar-inimba ívér-iyampoigwarrar-inimba minkánáámá sáwí'a ónááowe. ¹⁸ isaisé'o iyónááomba táúgwi-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námúnaa seró. ¹⁹ minkánáámá tínimba anón-umbai táníye. naaóvá'á Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'á íma tíráíye. aanogwara'a mirán-úmbái-yántáá'á íma tíníye. ²⁰ mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaa Ísóigo ákíse úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaamo ayáátááka'o kwéininkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavai imáyáa éna mirá-úmbái-yántáá'á ákíse uráíye.

²¹ ákísemo ínaa évakarawaimo simátimesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáíye síya'o é'a íma ísáaro. ²² évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aai simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátiyuwanae sésa mirán-ánóm-báyái mayánááowe. ²³ miwíyávái árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruraanka'a aiva'á simátimumpo kárákwiyoro Ísu siráíye.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Árúku 21:25-33

²⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'á tínín-kanaama ánásainana aaváúma túnkwinana kwíyómba íma sán-káínana ²⁵ o'á kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínaa ²⁶ kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe. ²⁷ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a tí'maráanasa Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'maesa moórávimba torupanááowe Ísu siráíye.

²⁸ Ísu mináímbá simásuwena séna moóra-tai naí-táígó áwí'a víki-taigontavai imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáínda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíníye sénááowe. ²⁹ mirámó intembá kemá súnda-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwíyanka'a kumíníye sénááowe. ³⁰ árai'a

simátimé'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó súnda-yantaa'a paáriniye. ³¹ kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaíkwai'a íníye Ísu siráiyé.

kúmónnda-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.

Mátíyu 24:36-44, Árúku 17:26-30,34-36

³² Ísu mináimbá simásuwena séna kúmónnda-kanaama aaváúvimbá kwaási íma isááwasa kwíyómpaken-kwayo'narawa'a íma isááwa'a kemá Áánútu ááninkoma íma isáúnana kesivo kweyáá ísaraiye. ³³ kemó kumónaunda-kanaa íma ísaraiyanka'a kumónaumpo kárákwimai máéro. ³⁴ mirámó ínintenkaan-umai maarán-áimbán-iyé. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayái-kwáásiyávéna mayái máyáaro séna ti'má'mai kwégwena ontará'ó kawááiwaintavena séna taviyiyó séna kóuraiye. ³⁵ naankóná aanávómó tínímbo ímo ísaraantemba ké'naamba kemá kúmónnda-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. enáíndarara'i. no'wáámpina'i. iratarórá'i. kwáyá'wáiya'i. kumónaumno mínkánáa íma ísaraavo ³⁶ kentávái íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnnavainivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro. ³⁷ kemó simátimunda amápa-kwaasiyave'a sumpo taviyé'a máéro Ísu siráiyé.

14

Ísuna áamáyu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Árúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹ Ísu mináimbá simátimuwana naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama ayúnkaraamba kauvónaumpo sésa kae-táwaima úwoi mésa mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé sésa nóraumaiya Ísumba aúpá'á táto'mai inkamónaundaya'iyó. ² amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanómbo kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Yóni 12:1-8

³ suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáímonina naaúmpa'a áúma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba um-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyumba minánávéúnkó ói'a móankaisuwena Ísu a'nómpimbá atímarowasa ⁴ évakarawai keáimbá sésa áwáá'a aéesa nóra séna mimbásáwémbá úwoi atiyankaiyo. ⁵ mimbásáwémbó ó'owimo tíménamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye sésa minínínkómbá áwáá'a áúwana ⁶ Ísu séna ivátuwe'a íma áwáá'a aééro. kawé'a umái pésinkaiye. ⁷ ímo óísambo máraan-kwaasi keséma mai'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma mai'mai'a ónaumne. ⁸ minínínkómá kwená imáyáavinkemba kawé'a umái pésinkaiye. púwóndara'a masawémba pésinkesa utamásinkanaaovo minínínkó á'a masawémba pésinkaiye. ⁹ árai'a sumpo maísááro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimewasa minínínkómá umásinkain-aimba kwésimatimiyasa táaka'a maránááowe Ísu siráiyé.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:14-16, Árúku 22:3-6

¹⁰ súwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moórá-awí'a Isakérióti monokáwáá-kwáásítópa'a kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa ¹¹ isésa aamoí kwéesa sésa mirámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa áaimba ásámai uráiyé.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyu 26:17-25, Árúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

¹² Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánaa sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a kwená kwayó-kwáásí Ísumba taáisaa esa sésa náávaa tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyo suwaná ¹³ kae'á ti'maréna séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámó maimaénamo kwíndawaimba kóánaaemba kwaráakaiyo. ¹⁴ kwemó naaúmpa'o iyínanamo naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áisaa ena séna kesí kwayó-kwáásíyé náan-ayampara tíyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye kosimámekaiyo. ¹⁵ kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayampa'a agaráátinkaniye. kísuvu'o umándanaaon-tantaa'a mimpímbá kwáyáiyé. amápa-tantaa'a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹⁶ mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

¹⁷ tanómba mágaumakoyasa enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé mindáúmpá'á umésa ¹⁸ toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna keinárawapinkemba moóráwai keséya toómbá kwénaiwaima kembá namuro-kwáásírá'á agaráátinkaniye súwana ¹⁹ tirunkó umbái tówasa moórá-moraumai áisaa esa sésa kewá'iyo sinté kuwaná ²⁰ Ísu séna moóráwai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwaiman-iyé. ²¹ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kwaási úrandako kumpaáríndawai puwíníye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwai sáwímeyamba mayáníye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawe'á isinó Ísu siráiyé.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 26:26-30, 1 Kórinti 11:23-25

²² súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna ²³ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna tímúwasa amáparawai nowaná séna mindá kesí naaemán-iyé. ²⁴ kesí naaemá sáwívarawaiyavai kumínimba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaiye. ²⁵ simátimé'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a mé'a ándá-aran-domba aúna-nomba nánaumne Ísu súwasa ²⁶ Áánútuntavai isámai monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Árúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

²⁷ Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátiména séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna

sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa
 sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráiyé
 siráimba póna táá'a káína'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe. ²⁸ ánivo
 púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí aiva'á Káríri-ayamapa'a kona'á
 kesínaaemba kónááowe Ísu súwana ²⁹ Pítaa séna amáparawai auwésa
 kóyáwé iyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana ³⁰ Ísu séna árai'a
 simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigó íma kaeká'á áái siráindara'a emá
 kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavai
 súwana ³¹ Pítaa asiramái séna entémo sínkamonaé íya'o é'a íma auwé'a
 kónaumne súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a mirá simásaraawe.

Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.

Mátíyu 26:36-46, Árúku 22:39-46

³² amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé taai-
 kanáágúnéyómbá áwí'a Kétésémaniva'a komésa Ísu simátimena séna
 maanká'á máyaiya'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna ³³ Pítaawe
 Yémésiye Yóniye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá
 sáwí'a kwéuwana ³⁴ simátimena séna kesirunkómá umbaiyé taisa'á pó'a
 puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kárákwimai máéro
 séna ³⁵⁻³⁶ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anóna'an-iyé séna mara'á
 kumbaéna námúnaavinkemba séna kesivoó amápa-tantaa'a kanaán-umai
 kwéonda po kanaán-iyé sémo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba
 maisiyuwéma ánivo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwaráano Ísu
 siráiyé.

³⁷ Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna
 tayuwánómba tuún-kwaigurówana tayúsena Pítaantavena séna Sáimoniyo
 aún-kwaiguréma íma kanaará'á sáwíyanka'a kárákwimai máyáane.
³⁸ Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a
 námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá
 aúgávaa'a kwéiye simásuwena ³⁹ moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna
 ké'naamba Áánútumpa'a námúnaa kosimásuwena ⁴⁰ kwená kwayó-
 kwáásítópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurésa tógávaate kwéuwasa
 nóran-aina'i. anondá íma simámuwana ⁴¹ tiyuwéna ké'naamba námúnaa
 kosimásuwena koyauweréna minkáúmbónárauyavai séna tuúmó kwaiguré'o
 máyáamba á'anivo kemá kwaási úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a
 agaráátinkainasa tátoranaaon-kanaa kwétivo ⁴² usásinewata kwétiyapata
 konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiyé.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Árúku 22:47-53, Yóni 18:2-12

⁴³ Ísu mináímbá kwésuwana kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba
 kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási túmba kwesé
 sáwíva-kwaasi taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaésa tumbá mono-
 káwáá-kwáásíyé áamámba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá
 tí'márówasa tumbá ⁴⁴ ááéma Yútási Ísumbo agaráátinkanintavai simátimena
 séna parugará umánkáandawaimba táto'mai áí'mae'a taví'mae'a koró
 siráimba ⁴⁵ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena
 parugará kwéumankowasa ⁴⁶ kwesé tuwái Ísumba tátórówana ⁴⁷ Ísuna
 kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai taánasatama maimaéna aiva'mónó-
 káwáánákóná kwayó-kwáásígó áá'a agáúsuwowna ⁴⁸ tun-kwáásíyávéna

séna kentávái umóyán-kwáásímán-iyé sé'a pó'a taánasatagwara ányatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe. ⁴⁹ sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé mé'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa ⁵⁰ kwená kwayó-kwáásí amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uwasá tun-kwáásí Ísumba áí'maesa kwéguwana ⁵¹ moórá ívé-kwaasigo ampaantawé su'mai úsúrena Ísun-ánaaemba kwéguwasa tátorankowana ⁵² ampaantamá kwatuwéna kwátóiyaaimba kuráíye.

*anón-kwaasi Ísumba aaí simánkaraan-kwasai.
Mátíyu 26:57-68, Árúku 22:54-71, Yóni 18:13-24*

⁵³ kúwasa Ísumba tátorowai áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye amáámba sun-kwáásíyé torupamáí máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁴ Pítaa tínaaemba nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba iréna naamaúva'a ména i-kwáásíyé irará'á koména irá kwégauviye.

⁵⁵ Pítaa irá kwégauvuwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana íma kwáyowasa ⁵⁶ Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasá ⁵⁷ évakarawai usásinesa kampa'á sésa ⁵⁸ kwemó sisatáámó isáúndaya anóm-bono'-namba kwaási uráan-damba tawísíyuwe'a kaumbo-tawai kwaisuwé'a kwaásimo ímo íyan-damba ónaumne siráíye suwasá ⁵⁹ minkwáásí íma moórá-aimba suwaná ⁶⁰ aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna simánkáan-aimba anondá íya síníyono súwana ⁶¹ Ísu iséna íma aaí súwana aiva'-mónó-káwáánákó áísaa ena séna kesáámó áwí'o mósá maráúndawai ááninko e Áánútumo usásinankaiwai Káráísitiya'ona simásimiyo súwana ⁶² Ísu séna kemá úne. suwánáína'a kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáímá ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á umé'a ainámpímbá kumónaumne Ísu súwana ⁶³ aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a kwéuwana kwená unáánkwátói tarátuwena séna Áánútumba aká'áamba simánkena kwesávái simbá póta mináíntávái aaivimbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwéta ⁶⁴ Áánútumbo simáímo sáwí'o umánkáíntavaiya nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa ⁶⁵ Ísumba tuwirááíma kwirankésa aúrampa'a ampantanéí káátamakesa kwétuvuwesa sésa esávái se Áánútu usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo kwésuwasa i-kwáásí áí'mai tiyáándeí tuvúkáawe.

*Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.
Mátíyu 26:69-75, Árúku 22:56-62, Yóni 18:15-27*

⁶⁶⁻⁶⁷ Pítaa naamaúva'a ména irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákóná kwayór-árásígó téna Pítaamba takarákéna séna Ísu Násáretivakewaise maéndawai óne súwana ⁶⁸ emó sénda-aimba sáákoma íma kawé'an-iyé simásuwena máápar-ontavimba komáyowana ⁶⁹ minárásígó moórágwara'a awánéna máyón-kwaasiyavena séna evíwána kwaásivinkenda'an-iyé súwana ⁷⁰ moórágwara'a Pítaa séna ímaniye simásuwena máyowasa sáwíyanka'a máyómba Pítaantavesa sésa áraitá súne. Káírívakenda'a po kwená kwayó-kwáásívínkéndá'á óne

suwaná ⁷¹ Pítáa aika'á maréna séna kampar-áimbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-iyé kwésuwana ⁷² kokórigoma moórágwara'a áái súwana Pítáa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo kaeká'ó ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-iyé síníyone siráimba mináimbá ááka'a maréna ávááraumai ivi'á taráiyé.

15

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Árúku 23:1-5, Yóni 18:28-38

¹ ivi'á tówasa aaváúma usónka'a mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye áamámba sun-kwáásíyé mimbórá-áimbá símaresa Ísumba ayáánka'a asááúmaresa áí'maesa Áróamáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana ² Páírátí Ísumba áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa ³ mono-káwáá-kwáásí ó'on-o'on-aintavai aaivimbá mayánkówana ⁴ Páírátí Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo anondáma íya moórá-aimba síníyono súwana ⁵ Ísu iséna íma anondá aaí súwana kámááni-kawaana'a Páírátí sáwívar-imayaa uráiyé.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-26, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39–19:16

⁶ naaóv'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Áróamáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamáí mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye. ⁷ Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moóráwái áwí'a Párápási ándáva'a ména évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tíyónka'a kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándávimba ánkawana máyowasa ⁸ sáwíva-kwaasi torupamáí mésa Páírátintavai sésa moóráwaimba ayúrankaao suwaná ⁹⁻¹⁰ Páírátí imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáásí Ísuntavai íma anón-kwaasi-i'a ínkwáe sésa táto'maesa kesópa'a máánkaraawe séna tísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno súwasa ¹¹ mono-káwáá-kwáásí úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Ísumba íma ayúrankaniyompo Párápásimba ayúrankaao simáméro suwasá isésa mináimbá simámúwana ¹² Páírátí séna Ísumba Yútaa-kwaasiti kawáánará iyémó sewáimbá nóra ónaumno súwasa ¹³ anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná ¹⁴ Páírátí séna nóra-sawira uráina'íyo súwasa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae iyúwana ¹⁵ Páírátí miwí táái owé senasá aamoí umásinkaigwae séna Párápásimba ayúrankena i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páírátí séna áí'mai taaira'á mátuvuwíyana puwíno séna Ísumba i-kwáásírá'á tímakaiye.

i-kwáásí Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.

Mátíyu 27:27-31, Yóni 19:2-3

¹⁶ Ísumba i-kwáásírá'á tímúwasa áí'maesa kámááni-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa ¹⁷ naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iyé sésa Ísumba umánkesa anón-kwaasiti kánumo'an-iyé sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpímbá kuvérankesa

18-19 kanaaráá'a ankésa moórá-mora-umai kivaíresa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne sésa tááúndei a'nómbá tuvánto'na kwéesa tuwirááíma kwirankésa ²⁰ kanaaráá'a ánkáyuwesa naaeyayán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndava'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

²¹ i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáírini-naopakewai áwí'a Sáimoni kwemá Arekesándaawe Árúvusinte tivowámá kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa áwa'naa úmae tiyó suwaná mirá úwasa ²² kwésa moórá-marago áwí'a Kórígótaava'a kwésa mináwíkóná ááimba a'nómayaapare supa'á kwésa ²³ ándá-aran-domba mairésa áí'a ánásainkwae sésa ikaa'ó vaí-yántáá'á mimpímbá marésa Ísumba ámuwana íma naráíye.

²⁴ Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'á aiyayaampimba máyuvusumaresa kwená unáánkwátói mayánae sésa aávéiya kwétiyaananaya náawa usáyaaitaindawai mayániye sésa mirá ésa ²⁵ aakaaká'ó máún-kanaa-avaura'a tuvúwumba ²⁶ Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúváivimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iye agaimarésa taaira'á mósá marésa ²⁷ umóyántémo uyan-kwáásírái tí'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowana [²⁸ naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna kwemá sáwí'a on-kwáásí máépa'a máyáísasa awánaraawe agaimaréna sirónka'a pósa mirá uráawe.] ²⁹ taaira'á tuvúsúmarowasa évakarawai tésa tiyáámba tóipimba áákesa timánáantata'a umánkesa aká'áámba simánkesa sésa úwé emá séma anóm-bono'-namba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai kwaisuwé'a ó'omba ónaumne siráampo ³⁰ esávái enáuma áwa'naa ema eyáárika'a taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo suwasá ³¹ miráumai mono-káwáá-kwáásíyé amáámba sun-kwáásíyé sésa ó'owi túwa'naa ena kwesávái kwenáuma íma kanaán-umai áwa'naa íníye. ³² Áánútumo usásisinkaiwai é'a Ísareri-kwaasiti kawááná'á úne seémáyáimba póna árai'o seémáyáindamo éna kweyáárika'a taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a Áánútu áánimban-iye sénaumne suwasarái miwímó suntembá umóyántémo uyan-kwáásírái évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai Ísumba kanaaráá'a ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Árúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

³³ Ísumba kanaaráá'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwená aaváúmá kaapa marówana túnkumba ³⁴ Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-aimba maarán-áimbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwáánó súwasa ³⁵ minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaóvá'ó Áánútun-aai simátímakaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná ³⁶ moóráwai isaaiséna paru-táyánama maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena náinkwáe séna Ísu óika'a mósá maréna séna Íráiyaama kuména taairakémbá kunayútuwani. íya kunayútuwaniyo séta amu'maréta máyaumne súwana ³⁷ Ísu anónka'a kwésena puwúwana ³⁸ anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáírákémbá utaváá'maena marapá'á móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna

Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'makáíye. ³⁹ Ísu anónka'a kwésena puwúmba i-kwáásítí kawáánákó Ísumo anónka'o sénamo miráumai puwúmba awánéna séna árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-íye siráíye.

⁴⁰ mináímbá súmba sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. miníníntómpínkémbá moórá-inimba Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba aú-kwaasi Yémésinte Yósisinte tinówama áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba áwí'a Sárómi ⁴¹ miráumai-inimba Ísumo Káríri-ayampa'o naaúpa'o kwenánaaembo kwa'maésamo áwa'naa úmaesamo kuráan-inimba Ísu Yérúsaremuva'a túmba miníníntómbá tésa taaira'á tuvúsúmaronka'a némpa'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Árúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁴² miníníntómbá tamáyówana Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba enónka'a moóráwai áwí'a Yósépi Árimátíyaa-naopakewai ⁴³ kwemá anón-kwaasi éna kawé-kwáásí éna Áánútu kwená kwaási kawááiniye séna amu'maréna máyowai íma áá'a kómba Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana ⁴⁴ Páírátí imáyáa éna ára pukuráina'íyo séna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna Ísu ára pukuráina'íyo súwana ⁴⁵ owé á'a pukuráíye simámuwana Páírátí séna kanaampó Ísun-auma mayáníyone súwana ⁴⁶ Yósépi aúna-ampantama komaimaéna tiréna Ísun-auma taairakémbá tamaimái minámpáántávímbá asááumai maimaéna aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai ⁴⁷ Máriaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yósisimba anówama úwasarai mésarai Ísumbo utamánkomba taawánéna kurááíye.

16

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Árúku 24:1-12, Yóni 20:1-10

¹ Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasa kaumbo-ínímbá Máriaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yémésimba anówama úwana Sárómi úwasa miráumai-inimba Ísun-aura'a áséi-kwiyu-masawemba mápérankanae sésa ² ááéma aaváúma usónka'a mimbásáwémbá maimaéna Ísumbo utamánkaropa'a kumbá ³ aampa'á kwégwesa iséise ésa sésa murí-áígó óika'a awááumasukaan-ontamba anón-ontamba póna nááwa akwásinkanintaa'íyo sésa ⁴ awánomba minóntámbá á'a akwátukowasa awánéna ⁵ mimbúrí-áír'á íyúmba moóráwai ívé-kwaasi kwayán-únánkwátóigwara-kwaasi minká'á máyowasa awánomba táá'a kówana ⁶ simátimena séna íma táá'a kaíno. Ísumba Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana púwíwaimba taawánanae sé'o kwétemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawáné'a ⁷ kwená kwayó-kwáásíyé Pítaa iyai kosimátíme'a sé'a Ísumo siráintemba pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Káríri-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináímbá kosimátíméro súwasa ⁸ mimbúrí-áímá tuwésa táá'a kéná tiyántámbá tówasa isaaiséna kwésa táá'a kóntavai mináímbá íma kosimátímakaawe.

Mááka kemó súnda-aimba ánásaiye.

*[Ísu paárúwana Máríyaa awánarain-kwasai.
Yóni 20:11-18*

⁹ sontaará'á ááéma Ísu pukáimpinkemba usásinena aiva'á Máríyaa Mágátáaraa-naopaken-ininko aúranka'a paárúwana ááéma Ísu minínínkó arumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkain-ininko aúranka'a paárúwana ¹⁰ awánéna kwená kwaási ivi'ó kwétopa'a kosimátimuwasa ¹¹ Ísumo aúvówanamo minínínkómó awánón-aimba simátimumba isésa íma ísámai kawe'á uráawe.

Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.

Árúku 24:13-35

¹² minkákémbá kae-kwáásí aampa'á nén-ampa'a kwéguyana Ísu ó'on-kwaasi túwawaakaamba makéna minkáé'nárai túranka'a paárúwasarai awánésarai ¹³ koyauwerésarai Ísuna kwaási tasimátímúyasa ísómba íma ísámai kawe'á uráawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mátíyu 28:16-20, Árúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁴ minkákémbá Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi toómbá kwénowana Ísu paárúwasa awánowana Ísu áwáá'a tiyéna séna kemá pukáundavinkemba usásinkaunda suwánaresa simátíméwa'a ísámai sirumbá kwéairaraawe sé'a ísámai tuwarónaawaro kwéowe. simátímén-aintavai áraire seráámbá íma áraire siráawe simásuwena ¹⁵ séna kesí áséi-kwasai amápa'-marava'a simátímapa'a koró. ¹⁶ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái mésa nombá peráiyana Áánútu miwímá sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanivo kesááiyavesa íma áraire síyawaima Áánútu aaivimbá maitinkániye. ¹⁷ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai ímo awánaam-bayaima maésa kesí asirayándéi kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwésa ó'on-aimpinkemba sésa ¹⁸ áwáávi'o índa-iraankavayaambo tátoraianamo váíndamo ésa íma puwésa puwí-nómbó náíyambo ésa íma puwésa tí'o ín-kwaasira'a tiyáándeí táto'mai asóvamatinkanaaowe Ísu siráíye.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Árúku 24:50-53, aantá-kwaasi 1:9-11

¹⁹ Ísóigo Ísu mináímbá simásuwowana Áánútu Ísumba áí'maena kwíyómpa'a móankowana Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowasa ²⁰ Ísuna kwayó-kwáásí amápa'-marava'a áséi-kwasai simátímapa'a kuwaná Ísóigo kwétuwa'naa-uwasa kwaási ímo awánaraam-bayaima mayówasa awánésa sésa maanáímbó simásíménta árair-aimban-íye siráawe.

mináímbá ánásaiye.]

Árúku

Ísu kwíyómpa'a irówana Árúku évakar-ima maisuwéna Ísun-aai agaimakáíye. Árúku íma Yútaa-kwaasiman-ivo ó'onkaa-kwaasigoma éna sontaa-máyái mairáíye. Kíríki-kwaasi Ísun-aai isáígwáe séna maanáúvái agairáíye. Kíríki-kwaasi arupí umáímo máyáamba tirááíma tain-kwáásímán-owe séna maanáímbá agairáíye. Ísu árai'a arupí-kwaasima póna arumbá kwéumatinkaiwaiman-íye. Áánútumpa'a námúnaa sen-áíné Áánútun-amankon-aaine sáwí'o kwéum-beyamba Áánútu kwémaisiyuwain-aine mirán-áímbá Árúku agaimakáíye.

1-4 anóndako Tíóvíraasiyo moórá-kwasai sénaumpo isaaó. Áánútu kentáávímbá paáruraimba aiva'á awánaraan-kwaasi mintántáákón-áái simátíma'maesa iráamba isasá kentáá kwésimasimewe. sáwívarawai mináímbá árai-aimba agaimakáamba mináínkóná ááimba kawe'á umái isé'a aivakén-áímbá avupinkén-áímbá naaénken-aimba agaimái amúne. Ísaraanda-aimba árai-aina'i. kampar-áíná'iyompo mindáyave'a maanáúváíma agaimái amúmpo awáné isaaó.

Yónimba marankánín-aimba simámakain-kwasai.

5 Yútiyaaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyon-kanaavimba moóráwai áwí'a Sékáraya kwemá Ápáísana akún-ándárákén-kwáásí ména Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémayowai máyowana awainínkó áwí'a Érisapeti kwemá Érónina akún-ándárákén-ínímbá póna Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémayon-kwaasiti akún-ándárákén-ínímbá úwasarai 6 Áánútu aúranka'a minákwá'á kawe'á umái mésarai Ísóigo arááíma kwégwaresarai kwená amáámba kawe'á umái isésarai 7 iyámpói iyaaimba ageínímbá ména anónu'mai áráankamba karááíye.

8-9 anónu'mai áráankamba kamáguyasa Sékárayaana akúmbá Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémaesa mirá úmae kwéiyesa miwítí mayái taaínkaar-ésa Sékárayaamba usásinankowana áséi-kwiyumba índayantaa'a agayáíndayavena Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwasa 10 áséi-kwiyumba índayantaa'a agayáí-kánáámá amápa'a Yútaa-kwaasi máá'aruva'a mésa Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana 11 Sékáraya Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwana áséi-kwiyumbo ii-yántáá'ó agayáí-tááréígóná ayáánúrapa'a kwíyómpaken-kwayo'na'a paárúwana 12 Sékáraya awánéna kantúmba éna inkaisúwana 13 kwíyómpakewai séna Sékárayaao íma inkaisiyó. Áánútumpa'o námúnaamo sénda isáíntavena enawainínkó Érisapeti iyámpói mayánívo miníyámpóígó áwí'a Yóniye siyó. 14 marankáínana enarunkó aamoí kwéinasa á'on-kwaasigwara'a aamoí ónááowe. 15 marankáíndara'a Áánútun-amanko miníyámpóígó arumpimbá anómba ínana ándá-aran-domba uwo'aó'-nómbá íma náino. Áánútu aúranka'a kwenáwí'a anómba íníye. 16 kwemá anón-éna Ísareri-kwaasiyomba tavisínasa miwítí Ísóigo Áánútumpa'a ókwara'a ténááowe. 17 kwemá Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa uráintemba asiramái ména Ísóigona aiva'á kwéna tivoísáíye táánimbaate tavisínasa tágárotamai ménaaowe. aaimó ímo isáíyan-kwaasi tavisínasa arupí-kwaasimo iyantemba miwí ésa kawer-ímáyáá ónááowe. miráumai Ísóigomo kumíníntavena

kwená kwaási to'mayaa umátinkaniye kwíyómpakewai súwana ¹⁸ Sékáraya séna kesé kesuwaininté anónu'mai áráankamba kágurauvo nóra séna mináintáv'é'a áraire sénaumno súwana ¹⁹ kwíyómpakewai séna kemá Képarieri mé'a Áánútu aúranka'a máyaunana kawe-kwásái siména si'maráisa'a móru simámundayavai ²⁰ íma áraire sémpo emá íma aai sindá ménana naaén-kanaa kemó sún-da-yantaa'a paárína kawe'á umái aai síníyone súwasa ²¹ máá'aruva'a máyón-kwaasi Sékárayaamba amu'matuwé mésa sésa anóm-bono'-naumpa'a nóintavena ayáátáaka'a máyáyo kwésuwana ²² máápa'a kuména íma aai súwasa anóm-bono'-naumpa'a kaainkáání'a umái awáraiye suwaná ayáán-awaame'a kwéena íma aai súmba ména ²³ kwená mayái-kánáá ánásowana kwená naaópa'a kuráiyé.

²⁴ komáyowana awainínkó Érisapeti ámu'a paáréna aúpá'á éva'aasei-kwiyomba ména ²⁵ séna Ísóigo kawe'á umásinkena mirá uráintave'a aamoí é'a ayáátáaka'a iyámpói íma tinkáúnda misígáémó imbá kwéanasaiye Érisapeti siráiyé.

Ísumba marankánín-aimba simámakain-kwasai.

²⁶ Érisapeti ámú'kwá'a ména ava'moraé-kwiyomba maisuwówana Áánútu kwená kwayó'ná'á áwí'a Képarierimba kwíyómpakemba ai'marówana Káríri-marava'a Násáreti-naopa'a kuména ²⁷ moórá-arasigomba áwí'a Máriyaamba simámundayavena kunkáiyé. minárásígó íma kwaai mairón-arasigo Téviti-andaraken-kwaasira'a áwí'a Yósépinka'a siváúmaresa ítamakowana ²⁸ kwíyómpakewai Máriyaanopa'a kuména séna mé'ono. Áánútu aamoí umánkena esé máyáiyé simámuwana ²⁹ anón-imayaa uwááena séna mináínkóná ááimba nóran-aintavaiya siíyó kwésuwana ³⁰ miwámá séna Máriyaa Áánútu aamoí umánkáiwo íma áá'a kaíno. ³¹ ámu'o kaumáímo iyámpóímo maranké Ísuwe se áwí'a tamánkaniyone. ³² kwemá anón-éna anón-kwaasi-i'a ínasa usáyaaítamai-Isoigo ááninkoman-iyé sénááowe. aíkwá'náon-awí'a Tévítimo kawáá-máyái mairóntemba Áánútu kawáá-máyái amínana ³³ Yákópon-andaraken-kwaasi kawáá-máyái kwaíkwai'a ínana minkáwáá-kwí'á íma ánásainda kwaíkwai'a íníye Képarieri súwana ³⁴ Máriyaa séna nóra se seénó. kemá íma kwaai mairé'a úwoi máyaumne súwana ³⁵ kwíyómpakewai séna Áánútun-amanko esé máyainana usáyaaítamai-Isoigona asirayámbá embá amína po maránkénasa ó'oran-iyampoi Áánútu áánimban-iyé sénááowe. ³⁶ enamááraa-ininko áwí'a Érisapeti áráankamba kéná ámu'a kauráiyé. ageínimbán-iyé kwésewana ámu'a kauréna ava'moraé-kwiyomba maisukáiyé. ³⁷ Áánútu amápa-tantaa'a etóyói kwéena kwenkwará'á mirá kwéumankaiye súwana ³⁸ Máriyaa séna Áánútuna kwayór-árásí úmpo simásimendantemba Áánútu kembá mirá íníye súwana Áánútu ai'mákowai auwéna iráiyé.

Máriyaa Érisapetina namu'á kuráin-kwasai.

³⁹ iyúwana sáwíyanka'a Máriyaa ména usásinena avekáán-umai Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a moórá-naopa'a kwéna ⁴⁰ Sékárayaana naaúmpa'a iyéna Érisapeti áwí'a mói tówana ⁴¹ Érisapeti Máriyaa amósamba isówana iyámpóígo anówan-arumpimba ména úwauwa úwana Áánútun-amanko Érisapeti arumpimbá anómbe úwana ⁴² anónka'a séna Áánútu kawe'á umánkena ó'on-inimba kítoka'a kawe'á umátinkena embá anónka'a kawe'á umánkaraiye. marankániyonda-iyampoigonkwara'a

kawe'á kwéumankaiye. ⁴³ íma súwíkwárar-inimba úndanivo kesí Ísóigomba marankáníyonda-inimba éma kesí namu'á kwétene. ⁴⁴ enamósámba isáúnana sirumpimbá máyáin-iyampoigo aamoí éna úwauwa uráiyé. ⁴⁵ Áánútu simámakain-aimba árai'a paáriníye séndayavena Áánútu kawe'á kwéumankaiye Érisapeti siráiyé.

Máryaa Áánútuna aamoí éna imá siráin-kwasai.

⁴⁶ súwana Máryaa séna kesí imáyáago Ísóigo áwí'a mósá kwémaraisa'a ⁴⁷⁻⁴⁹ Áánútuna kwayór-árásí úwoi-arasi únana kentávéna imáyáa isaná sirunkó kawe'á isa'á Áánútu kawer-ámpá'á mészinkaiwaimba aamoí kwéumankaumne. Áánútu anón-asirayankwarawai anómba umásínkáimba pósa kentávésa sésa Áánútu kawe'á umánkaraiye sénááowe. ívé'a máyáan-kwaasigwara naaémbo paáronaaon-kwaasigwara'a mináímbá símaesa kónááowe. Áánútu ó'orawaima éna ⁵⁰ kwenáísamaivimbo máyáan-kwaasiyavena naaóvá'ó maémaen-kwaasigwara ívé'o máyáan-kwaasigwara naaémbo paáronaaon-kwaasigwara'a arumbá umátínkámaena iyíníye. ⁵¹ Áánútu asiramái ména asirayám-báyái maéna kentúwí'o mósá máráan-kwaasi ti'mátu'makaiye. ⁵² Áánútu túwí'o kwáyáin-kwaasi sáwíyanka'a móruna umátinkena ímo túwí'o kwáyáin-kwaasi anónka'a mósá kwéumatinkaiye. ⁵³ táái kwétinkain-kwaasi kawe-tántáá'á tiména sáwíva-tantaa'a makáan-kwaasi íma tiména ti'mátukaiye. ⁵⁴⁻⁵⁵ Áánútu kentáá síkwá'nágwara Ááváramuntavaigwara'a asiramái séna enkwará enaísavutantambo iyawaigwara'a sirumbá umátínkámae iyónaumne siráin-aimba ááka'a makéna kentáá Ísareri-kwaasiya kwená kwayó-kwáásíyá kwésuwa'naa-iyé Máryaa séna ⁵⁶ Érisapetiye ména kaumbo-kwíyómbá maisuwéna kwená naaópa'a kunkáiyé.

Érisapeti Yónimba maránkarain-kwasai.

⁵⁷ kumúwana Érisapetina kanaamá túwana iyámpói maránkówasa ⁵⁸ Ísóigo arumbá umánkarain-aimba isésa kwenamááraawe kwená naaópakewaiye isésa anówankwara'a aamoí umánkaraawe.

⁵⁹ aamoí uwaná miníyámpóigó avakaumboé-no'waamba kwaúwasa áúra'a kárámai araa'éna ónáe sésa avowá áwí'a Sékárayaawe simánkanae uwaná ⁶⁰ anówama séna ímanivo kwenáwí'a Yóniye seró súwasa ⁶¹ miwí sésa íma ená kwaásiva'a mirán-kwí'á kwáyáiyé suwaná ⁶² avowámbá áá'a kaúnkowasa tiyáándeí umásítai'a ésa nóran-kwira tamáminiyono suwaná ⁶³ avowámá aúvái-kwandaai síméro séna umásítai'a úwasa máámúwana agaimaréna kwenáwí'a Yóniye séna timúwasa awánésa anón-imayaa uwaná ⁶⁴ Sékáraya agaimaréna ói'a etóyóí úwana aaí séna Áánútu áwí'a mósá marówasa ⁶⁵ mindáópaken-kwaasi táá'a kówana Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a mináímbá kóyáwé umágúwasa ⁶⁶ ísówai anón-imayaa ésa sésa miníyámpóigó naaémbo nóran-kwaasiya méníyo sésa Ísóigona asirayámbá kwesé máyáiyé siráawe.

Sékáraya siráin-kwasai.

⁶⁷ miníyámpóigó avowámbá Sékárayaamba Áánútun-amanko anómba umánkowana Áánútun-aai simátiména séna ⁶⁸ Áánútu kentáásí Ísóigo éna kwená kwaásiya Ísareri-kwaasiya súwa'naa ena sáwí-imayaa tátoraimpinkemba iyásinkaindayavenaya kwéimba póta kwenáwíta

mósá maránaumne. ⁶⁹ Áánútu kwená kwayó-kwáásí Tévítin-andarakewaimba asirayán-kwáásí usásinankaraimba póna sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mészinkaniye. ⁷⁰ naaóvá'a Áánútu mináímbá kwená kawé-kwáásí simátimuwasa agaimakáawe. ⁷¹ naaóvá'a Áánútu kentááyávéná asiramái séna tíyámbo kembó umátínkén-kwaasi namuro-kwáásí tátokaampinkemba métiranaumne siráíye. ⁷² naaóvá'a Áánútu kentáá síkwá'náyavena arumbó umátinkanin-aimba séna kwená asirayán-áímbá ááka'o maránín-aimba siráíye. ⁷³⁻⁷⁴ Áánútu Ááváramu kentáá síkwá'náyavena kentáásí namuro-kwáásítópakemba mészinkainata íma sáá'a kwégainata kwená mayái maéta ⁷⁵ kwenaúranka'a kawé'a umái arupí umái maí'maí'a ónaunda-ainta asiramái siráíye. Sékáraya simásuwena séna ⁷⁶ kesááninkoo entávésá usáyaaitayan-Isoigon-aaí simátiminiyondawai óne sénááowe. aiva'a kwé Ísóigona aambá kwiýíníyone. ⁷⁷ Ísóigo kwená kwaásiti sáwí-imaýaa maitiyuwéna kawer-ámpá'a métinkanin-aimba kwésimatime Ísóigona aambá kwiýíníyone. ⁷⁸ kentáásí Ísóigo ávááraumai arumbá umásinkenaya aaváúmó iyénamo sámó kaintembá kawer-ámpátá mészinkenaya sama kamásinkanintaawe. ⁷⁹ túnín-ayampa'o máyáawai puwónááontavena táá'a kaiwái sama kamátinkena kawer-ámpá'a métinkaniye Sékáraya siráíye. ⁸⁰ súwana miníyámpóígó anón-éna kawer-ímáyáá kwéena kavóná-marava'a ména Ísareri-kwaasi túranka'a paárinin-kanáa kwétuwana kavóná-marava'a méraiye.

2

Máryaa Ísumba maránkarain-kwasai.

Mátíyu 1:18-25

¹ minkánáávimbá Árómaani-kamaani-anondako áwí'a Ógásitasi kwemá simátiména séna amápa'-marava-kwaasi túwí'a agayánááowe siráíye. ² aiva'a túwí'o agayón-kanavimba Sáiriniyasi Síriyaa-kwaasiti kawáánákó máyón-kanavimba ³ namupa'ó maivá kuráawai koyauwerésá kentí akúmbó máyópa'a túwí'a agayáiyantavesá tiráawe. ⁴ Yósépi Tévítin-andaraken-kwaasi póna Káíriri-marava'a Násáreti-naopa'a tuwéna Yútiyaa-marava'a Tévitina naaópa'a téna mindáo-kwi'a Pétáremuva'a túwana ⁵ awainínkó-árásígó Máryaa ámúkwari'a úwana áwí'a mayáíndayavena áí'maena túwana ⁶ mindáoopa'a ména iyámpóímo ankái-kánáá túwana ⁷ aivar-iyámpóí marankéna iyámpóígona unáánkwátói úsúrena purumakankóná táávepimba ánkariye. túwí'a kwéagayowasa sáwíva-kwaasi kwirómpimba kwaásimo kwááyumo kwáén-daumpa'a íma ména purumakankóná naaúmpa'a ména maránkaraiye.

sipisípira'o tavíkwai simátimakain-kwasai.

⁸ mimbápá'a sipisípira'o tavíkwai no'wáámba uvá'a kwégawaa-esa máyówana ⁹ Ísóigo kwená kwayó'ná'a kwíyómpakemba ai'marówana sipisípira'o tavíkwaitopa'a paáruwana Áánútuna ságayamba tuwówana kumúwasa awánésá ávááraumai táátavesá uwaná ¹⁰ kwíyómpakewai séna íma táá'a kaíno. áséi-kwasai kusimátimunda pósa sáwíva-kwaasi kwéisesa ávááraumai aamoí umánkanaaowe. ¹¹ ívé'a Tévitina naaópa'a iyámpóí maránkáisana miníyámpóígóntávésá Áánútu usásinankaiwai Ísóigoman-íye sénááowe. miníyámpóígó keináraware ó'on-kwaasiye sáwí'o

umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹² miníyámpóímá ampantanéí úsúmai purumakankóná táávepimba máráísa'a koawáné'a sé'a simásímakain-aimba árar-aimba kentáá kawer-ámpá'á mésinkaniwaimba maránkaraiye sénááowe súwasa ¹³ avekáámbá kwíyómpakendarawa'a sáwíva'a paárésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa ¹⁴ kwíyómpa'a Áánútu áwí'a mósá maráúmne. marapá'á Áánútu aamoí umátínkáin-kwaasi paru umái máyáawe siráawe.

sipisípira'o tavíkwai Ísumba koawánaraan-kwasai.

¹⁵ kwíyómpakendarawa'a kwíyómpa'a kuntauwerésa íyúwasa sipisípira'o tavíkwai sésa Ísóigo simásímakain-kwasaiyaveta Pétáremuva'a koawánanaisaiye sésa ¹⁶ avekáán-umai kumbá Máriyaae Yósépiye mésarai purumakankóná táávepimba Ísumba ánkaroymba taawánésa ¹⁷ kwíyómpakewai sirón-kwasai miníyámpóígóná kwaasái tasimátimesa ¹⁸⁻²⁰ koyauwerésa simásímakain-ainta árar-aine sésa Ísaron-aintavesa koawánontavesa Áánútu áwí'a mósá makáawe. sipisípira'o tavíkwai simátimun-aimba ísówai imáyáa uwaná Máriyaa mináímbá áákar-aaka'a éna imáyáa uráiyé.

Ísu áwí'a tamámakain-kwasai.

²¹ iyámpói ánkáyuwena avakaumboé-no'waamba kwaúwasa miníyámpóígó áúra'a kárámai araa'éna uwaná áwí'a tamánkena anówamo ímo ámúkwari'o urónka'a kwíyómpakewai sirón-kwi'a tamánkena Ísuwe siráiyé.

Símiyoniye Ánaae Ísumba awánaraayan-kwasai.

²² naaóvá'á Mósesi aaraimó iyámpóímo tinkésa nombó pétuwesa miwítí naaópa'o iyónááon-aimbo siráin-kanaa túwasarai Yósépi Máriyaae Ísumba áí'mesarai Ísóigombo amíyanesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááiyé. ²³ Ísóigona áamáamba Mósesi agaimaréna séna Ísóigo séna kentí iyámpói aiva'á inaamai-iyámpóiyómbá tí'mae'a kesópa'a mátinke'a ená iyámpóiyé sénááowe Ísóigo siráiyé Mósesi agaimaréna siráiyé. ²⁴ moóráva'a Ísóigona áamáamba agaimaréna séna Áánútuntavekai ísámai máái-numa kae'á vamái agáyáákaiyo. ímo mááimo makékai mááiraan-dumago áráá'a kae'á maimái agáyáákaiyo siráiyé. mináímbá mirá óyááoiyantavesarai Ísumba áí'mesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááiyé.

²⁵ kuyaná moóráwai áwí'a Símiyoni kwemá Yérúsaremuva'a ména kawé-kwáásí póna Áánútun-aaiyavena asiramái ména Ísareri-kwaasi kawé'á umátinkaniwaimba amu'maréna máyowana Áánútun-amanko kwesé ména ²⁶ ááéma simámena séna íma ááéma puwíníyompo Ísóigomo usásinankaiwaimba awáné puwíníyone simámakaimba ²⁷ Áánútun-amanko imáyáa amúwana anóm-bono'-naumpa'a umáyowasarai Ísu anóvowi áamáamba mirá siróntavesarai Ísumba áí'mesarai anóm-bono'-naumpa'a iyúyana ²⁸ Símiyoni miníyámpói tapéna Áánútuntavena súwi simásuwena séna ²⁹ Ísóigoo simásímakeanda-aimba ívé'a paárisana sirunkó kawé'á kwéimba pó'a úwoi puwónaumne. ³⁰⁻³¹ amápa-kwaasiyavai ísámai kawer-ámpá'ó métinkaniwaimba usásinankaana'a á'a kwéawanaumne. ³² ó'onkaa-kwaasi sama kamátinkena kawer-ámbá agaráátinkainana póna Ísareri-kwaasi súwíta iyíníye Símiyoni siráiyé.

³³ Símiyoni miníyámpóígóntávéná súwasarai anóvowi isésarai anón-imayaa uyaná ³⁴ Símiyoni séna Áánútu kawé'á umátinkaniye simásuwena miníyámpóígó anówantavena séna Áánútu maaníyámpóí usásinankaiye. kwentávésa Ísareri-kwaasi évakarawai Áánútuntavesa kawé'á umái méwasa évakarawai tínaemba umámenaaowe. Áánútu kwembá awaamékáámbá umánkáísasa sáwí-aimbo simánkanaaowaiti ³⁵ sáwí-imayaa amápa-kwaasi túranka'a paáriníye. ááigwara-tantaako airaráísanamo áí'o intenkáámbá umbai-yántáá'á enarumpimbá tíniye Símiyoni Máriyaantavena siráíye.

³⁶⁻³⁷ moórá-ininko áwí'a Ánaa kwemá Áánútun-aai simátímakon-ininko ména Ásan-andaraken-inimba Vániyueri ayáámúnko póna kwaaí mairéna avakaeté-ima maisuwówana awaikó puwúwana ayáátááka'a 84 ima maisuwéna áráankamba kéna aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a uména enónka'a aaváyaavimba no'wáámba Áánútu áwí'a mósá kwémarena námúnaawe su'mai síndayavena íma toómbá kwénena ³⁸ Símiyoni kwésun-tawai kwegwárá'á egwaa'á taména Áánútuntavena súwi séna miníyámpóígón-áái simátiména Áánútu Yérúsaremuwaken-kwaasi sáwí-imayaa tátokaimpinkemba iyásinkaindavenaya sirániwaimba kwéamu'maraundawaintavena miníyámpóígón-áái simátímakaiye.

Yósépiye Máriyaae Násáreti-naopa'a kurááyan-kwasai.

³⁹ Yósépiye Máriyaae Ísóigo siráin-amaamba ánásamasuwesarai Káríri-marava'a mindáraití naaópa'a Násáreti-naopa'a komáyóyana ⁴⁰ mindáraití iyámpóigo anón-umagwena asiramái ména kawer-ímáyáá kwéuwana Áánútu kawé'á kwéumankowana méráíye.

Ísu iyámpóí maúnka'a anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

⁴¹ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá túntemba Ísu anóvowi Yérúsaremu-naopa'a kóyo urááíye. ⁴² Ísu sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisukónka'a kóyo uyambá pósarai mintánómbá nayááoiyantavesarai Ísumba áí'maesarai Yérúsaremuva'a komáyóyana ⁴³ mintánón-kánáá ánásowasa miwítí naaópa'a kóyáwé uwaná Ísu Yérúsaremuva'a máyowasarai anóvowi íma awánésarai ⁴⁴ imáyáa ésarai kwenamááraewa aampa'á kwégwiyo-imayaa ésarai aampa'á kwégwesarai enónka'a kwétoyo uwasarái mindárai miwítí naaóraavimba timááraavimba tíndawe sésarai avakáá uyambá ⁴⁵ íma awánésarai avakáá uwááesarai ó'a tayauwerésarai Yérúsaremuva'a koavakáá úmaesarai kuyambá ⁴⁶ kaumbo-táwai ánásowana anóm-bono'-naumpa'a máyowasarai anóvowi awánaraaiye. Yútaa-kwaasi aaimó simátímún-kwaasiti avumpimbá Ísu ména miwí táái kwéisena mináíntávéná tísaa úwasa ⁴⁷ anondá kwembá áísaa uwaná kwená kawer-ímáyááavínkémhá simátimuwasa isésa táátavai uwasarái ⁴⁸ anóvowi taawánésarai táátavai ésarai tiyáámba tuvimpínésarai anówama séna kesááninkoo enavowé kesé avakáá úmaekai kwénaauyana sirunkó umbái kwétaivo nóra éwa mirá kwéono súwana ⁴⁹ Ísu séna nóra ékai sivakáá kwéoyo. kesivoná naaúmpa'a máyaumpo nóra ékai íma ísaraaiyo súwasarai ⁵⁰ mináínkóná ááimba íma kawé'á umái ísaraaiye.

⁵¹ íma ísóyana Ísu anóvowiye Yérúsaremuwakemba Násáreti-naopa'a téna miwí tááiyavena kató úmae kwéiyena tamáyowana anówama Ísumo uráimba imáyáa umái máyowana ⁵² Ísu anón-umagwena kawer-ímáyáá kwéuwasa Áánútugwara kwaásigwara'a aamoí umánkaraawe.

3

Yóni simátímakain-kwasai.

Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:2-8, Yóni 1:19-28

¹ Árómáani-kwaasiti anóndako áwí'a Táípiriyasi ména kawáá-máyái mairéna sísamaivakemba éva'aasei kumbaimái-ima maisuwónka'a Yútiyaa-marara-kawaanako áwí'a Póntiyasi Páírati máyowana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti máyowana áváko áwí'a Vírípi kwemá Ítúréa-maravare Tárékónaitisi-maravare kárákwirrowana Áráiseni Ápíríni-marava'a kárákwirrowasa ² miráumai-kwaasi kárákwironka'a Ánásiye Káyavaasiye aiva'-mónó-káwáánákái máyoyana Sékáraya ááninko áwí'a Yóni kavóná-marava'a máyowana Áánútu aaimá simámuwana ³ Yóni Yótáni-nonkona arúvá'á kwénaaena simátimena séna sáwí-imagaa tuwé'a Áánútunopa'a tíya'a nombá pétinkaanana Áánútu kentí sáwí-imagaa maitiyuwáníye Yóni siráiyé. ⁴ mirá súntavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

moórawai kavóná-marava'a ména aayamáirakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí iyana minámpá'á kwíno.

⁵ omá'a káramai ukwítu'mae koró. kae'náér-amba arupí oró.

kuváúsaavau-amba maimái kawé'a oró. ⁶ Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniwaimba ai'maráínana kumínimba amáparawaima awánanaaowe

Áísáya agaimaréna sirónka'a póna Yónintavena mináímbá siráiyé.

⁷ súwasa Yóni nombá pésinkainkwae sésa sáwíva-kwaasi kwenópa'a tóyo uwaná Yóni simátimena séna iyánkó póígon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba timínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo.

⁸ kentí sáwí-mayai tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawé'-máayái máyéwa'a tuwánanaumne. Ááváramu kentáá síkwá'ná imbá póta Áánútuna kawé-kwáásíyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. Áánútu Ááváramu aísavutantamba ónááowe sénaraankasi maanóntámpínkémbá kanaám-po'a kwaási aúráaro sisa'á aúráasino. Ááváramu aísavutantamba uráundawai póta kawé-kwáásíyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. ⁹ íma kawer-árámbá iyain-taima ááimpimba kwéayaisuwsa iravímbó agaisúwáántemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siráiyé.

¹⁰ súwasa isésa sésa simásimenda-ainta nóraya ónaumno suwaná ¹¹ Yóni séna kaer-únánkwátói makáawai ímo makáawaima moórá-mora-umai tímatuwaaro. toómbá makáawai ímo makáawaima moórá-mora-umai tímatuwaaro Yóni súwasa ¹² táákísi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasi Yóni nombá pésinkainkwae sésa kwenópa'a tésa sésa anóndako ómpo nóraya ónaumno suwaná ¹³ Yóni séna íma kampa'á simái anón-ontamba maé'a táákísi-ontane su'mai máyáaro súwasa ¹⁴ i-kwáásí sésa kesáá nóraya ónaumno suwaná Yóni séna tínkantuke'a miwítí óísamba mayánáe íma seró. kampar-áímbá kwésimatime'a miwítí óísamba mayánáe íma seró. kentí mayáígóná meéyántávé'a íma kayoré'a tirunkó kawé'a kwéina'a máéro Yóni siráiyé.

¹⁵ Yútaa-kwaasi Áánútumo usásinankaiwaimba amu'marésa mésa Yónin-aai isésa anón-imagaa ésa sésa Áánútumo usásinankaiwai kwemá Yóniya'i. á'owaawa'iyo kwésuwana ¹⁶ Yóni séna kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kemá nombá pétinkaundanivo kwemá

Áánútun-amankomba ai'maráínana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye. iramó agáyáantemba íníye. ¹⁷ aawinkwínaumo sípétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwááwanamo anómba marapá'ó kúmísanamo ásimá úndáomo tútúwaisasamo kaikai'o ínín-iravimbo kwiýúmaimo agaisuwésamo anómba naaúmpa'o mósá máraantemba kwaási miraráámbá íníye Yóni séna ¹⁸ Áánútuna áséi-kwasai ísámai kawer-ígwaé séna mirán-áimbá simátíma'maena iráíye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátíyu 3:13-17, Mááka 1:9-11

¹⁹⁻²² Yóni simátíma'maena kwéiyena sáwíva-kwaasi nombá kwévetinkena naaémba Ísumba pérankowana námúnaa kwésuwana sokón-tawaai taaínkaar-úwana Áánútun-amanko mááiraamba úmaena ane'á kumbáyowana aaigówé su'mai kwíyómpakemba séna emá kesááninko óna'a ená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráíye.

Yóni Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimumbanivo Káríri-marara-kawaanako áwí'a Érótima áváko awainínkó áwí'a Erotíyasimba mairówana mindáyavena ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráintavena Yóni séna sáwísawaa kwéone súwana Éróti Yónimba áí'mai ándáva'a ankéna mindáyavena sáwí-mayai maimaéna iráíye.

Ísu aikwá'nái túwíkona kwaasái.

Mátíyu 1:1-17

²³ Ísu marapá'á kumbéna kaumbo-síyáánkái-ímá maisuwéna kwénaaena Áánútun-aai simátiminimba ááimba asówasa kwaási imáyáa ésa sésa Yósépi ááninkoman-íye kwésewe.

Yósépi avowá áwí'a Írai úwana

²⁴ Írai avowá áwí'a Mátáta úwana

Mátáta avowá áwí'a Árívái úwana

Árívái avowá áwí'a Méokai úwana

Méokai avowá áwí'a Yánai úwana

Yánai avowá áwí'a Yósépi úwana

²⁵ Yósépi avowá áwí'a Mátátayasi úwana

Mátátayasi avowá áwí'a Émósi úwana

Émósi avowá áwí'a Néamu úwana

Néamu avowá áwí'a Ésérai úwana

Ésérai avowá áwí'a Nágai úwana

²⁶ Nágai avowá áwí'a Méata úwana

Méata avowá áwí'a Mátátayasi úwana

Mátátayasi avowá áwí'a Sémeni úwana

Sémeni avowá áwí'a Yóséke úwana

Yóséke avowá áwí'a Yóta úwana

²⁷ Yóta avowá áwí'a Yóánana úwana

Yóánana avowá áwí'a Árésa úwana

Árésa avowá áwí'a Sérápápeo úwana

Sérápápeo avowá áwí'a Síátio úwana

Síátio avowá áwí'a Nérái úwana

²⁸ Nérái avowá áwí'a Méokai úwana

Méokai avowá áwí'a Étai úwana

Étai avowá áwí'a Kósamu úwana

Kósamu avowá áwí'a Éómetamu úwana

Éómetamu avowá áwí'a Eyá úwana

29 Eyá avowá áwí'a Yósúwa úwana
 Yósúwa avowá áwí'a Éríyesa úwana
 Éríyesa avowá áwí'a Yórimu úwana
 Yórimu avowá áwí'a Mátáta úwana
 Mátáta avowá áwí'a Árívái úwana
 30 Árívái avowá áwí'a Símiyoni úwana
 Símiyoni avowá áwí'a Yútaa úwana
 Yútaa avowá áwí'a Yósépi úwana
 Yósépi avowá áwí'a Yónamu úwana
 Yónamu avowá áwí'a Éráyakimu úwana
 31 Éráyakimu avowá áwí'a Mériya úwana
 Mériya avowá áwí'a Ména úwana
 Ména avowá áwí'a Mátáta úwana
 Mátáta avowá áwí'a Nétáani úwana
 Nétáani avowá áwí'a Tévíti úwana
 32 Tévíti avowá áwí'a Yési úwana
 Yési avowá áwí'a Ópéti úwana
 Ópéti avowá áwí'a Póási úwana
 Póási avowá áwí'a Sára úwana
 Sára avowá áwí'a Násoni úwana
 33 Násoni avowá áwí'a Ámínátapa úwana
 Ámínátapa avowá áwí'a Á'mini úwana
 Á'mini avowá áwí'a Ánái úwana
 Ánái avowá áwí'a Éséroni úwana
 Éséroni avowá áwí'a Pérési úwana
 Pérési avowá áwí'a Yútaa úwana
 34 Yútaa avowá áwí'a Yákópo úwana
 Yákópo avowá áwí'a Áísákaa úwana
 Áísákaa avowá áwí'a Ááváramu úwana
 Ááváramu avowá áwí'a Téra úwana
 Téra avowá áwí'a Né'o úwana
 35 Né'o avowá áwí'a Séráka úwana
 Séráka avowá áwí'a Áríyu úwana
 Áríyu avowá áwí'a Péréki úwana
 Péréki avowá áwí'a Ípa úwana
 Ípa avowá áwí'a Síra úwana
 36 Síra avowá áwí'a Kénááni úwana
 Kénááni avowá áwí'a Avakatí úwana
 Avakatí avowá áwí'a Sému úwana
 Sému avowá áwí'a Nówaa úwana
 Nówaa avowá áwí'a Árémeki úwana
 37 Árémeki avowá áwí'a Métúsara úwana
 Métúsara avowá áwí'a Ínóki úwana
 Ínóki avowá áwí'a Yéréti úwana
 Yéréti avowá áwí'a Má'árario úwana
 Má'árario avowá áwí'a Kénááni úwana
 38 Kénááni avowá áwí'a Ínosi úwana
 Ínosi avowá áwí'a Sėti úwana
 Sėti avowá áwí'a Áándamu éna kwemá Áánútu áánimban-iye.
 miwí Ísu aíkwá'ná owé-ímáyáá uráawe.

4

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isánáe siráin-kwasai.

Mátíyu 4:1-11, Mááka 1:12-13

¹ Yóni Ísumba nombá pérankaronka'a Áánútun-amankoma Ísumba anómba kwéumankena simámuwana Ísu Yótáni-nomba tuwéna kavóná-marava'a komáyowana ² Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae kwésuwana Ísu íma toómbá nombá ména kae-kwáái aiyayaan-do'waamba 40 no'waamba kwaúwana ávááran-aai ankówana ³ Sáátáánigo séna emá Áánútu áánimba úne kwésempo maanóntánkóntávái toómbá aúréna'a naanó siyó súwana ⁴ Ísu séna Áánútun-aai aúvái-kwandaaivinkemba séna toómbó náiyawaiye su'mai kwaási íma tátoranivo Áánútu siráini'a amápa'a iyana tátoraniye siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁵ Sáátáánigo Ísumba áí'maena iyéna avekáán-umai amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasi agaráárankena ⁶ séna amápa'-marava'o kárákwiyuwo sénamo símakaimba moóráwaimba kesí imáyáavinkemba kanaán-umai timénaunda isa'á embá áménana enáwí'a iyíniye. ⁷ kesí imáyáamo mósá máréna'o é'a kárákwiyi-mayai áména kárákwiyiniyone Sáátáánigo súwana ⁸ Ísu séna Áánútun-aai aúvái-kwandaaivinkemba séna kesí Ísóigo Áánútumba imáyáa é'a kwenáwíre su'mai mósá maré'a kwená mayáiyé su'mai máyáaro siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁹⁻¹¹ Sáátáánigo Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávúmayaaapa'a móankena séna Áánútun-aai aúvái-kwandaaivinkemba séna Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a ti'maráínasa enká'á kárákwiyonaaowe. ó'omba séna óntanka'a aísamaima turaráanavo sésa tiyáándeí aramónááowe siráiyé. miráumai emá Áánútu áánimba úne kwésempo maankákémbá ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbaesa marapá'á móru ankánááowe Sáátáánigo súwana ¹² Ísu séna Áánútun-aai aúvái-kwandaaivinkemba á'a mirá siréna moórá-ainkwara'a séna kentí Ísóigo Áánútumba áísaa umai isánáe íma seró siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áísaa umai isáúsino. mindáyavai emó sénda íma mirá ónaumne Ísu súwana ¹³ Sáátáánigo amápa-tantaatavena Ísumba áísaa umai isáiyuwena séna sáwíyanka'a ó'a taáísaa umai isánaumne séna auwéna kuráiyé.

Ísu kwená mayáímó ááimbo ásárain-kwasai.

Mátíyu 4:12-17, Mááka 1:14-15

¹⁴ kúwana Áánútun-amankona asirayámbá Ísumpimba kwáyowana Ísu kavóná-marava'a tuwéna Káríri-marava'a komáyowasa kwenááigo amápa'-mapa'a kóyáwé úwana ¹⁵ miwítí mono'-náúmpímpá'á Ísu simátimuwasa amáparawai kwenáwí'a mósá makáawe.

Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.

Mátíyu 13:53-58, Mááka 6:1-6

¹⁶ minkákémbá Ísu kítokomo maémáin-daopa'a Násáreti-naopa'a koména Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaama aasiyaasi-táwai

mono'-náúmpá'á umaémáintemba miráumai uména Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba simátimindayavena usásinowasa ¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aaí sirówai Áísáya agaimakón-kwandaai amúwana mairéna kwéarirena moórá-aimba awánéna táámpamai séna

¹⁸ Ísóigon-amanko kesé máyáie. úwoi-kwaasiyavai kesí áséi-kwasai kosimátimiyo séna si'mákaimba póna Ísóigon-amanko kesé máyáie. tátokaan-kwaasiyave'a kemá ayútínkáana'a máéro siyé-áimbá kosimátimiyo. túrambo kavíkáin-kwaasiyavai ó'a túramba awánamái kawe'á umátinkaa-aimba kosimátimiyo. tirumbó umbaimó táinda-kwaasiyavena minúmbái-yántáá'á ánásaniye siyé-áimbá kosimátimiyo. ¹⁹ Ísóigo kwená kwaási kawe'á umátinkanin-kanaagon-aaí kosimátimiyo séna si'mákaiye

agaimaréna siráie Ísu simásuwena ²⁰ mináúvái-kwándáái tavúmai kárákwirowaimba aména aaí simátimindayavena mara'á máyowasa mindáúmpá'á máyón-kwaasi aaí síníye úwasa aúrampimba karákówana ²¹ Ísu séna mináimbá táámpamai súna'a iséiraan-aimba avora'á kwévaariye súwasa ²² isésa aiva'á kawer-áimbá kwésiye sésa aamoí umánkesa naaémba anón-imayaa ésa sésa Yósépi ááninko éna maankákéwái póna kesáámó úndanten-kwaasiman-ivo nóra séna mirán-áimbá kwésiyo suwaná ²³ Ísu séna kwaási kwántámai-aimba sésa emá sontaa-kwáásí ómpo enáúra'a eyáárika'a kawe'á uwó kwésewe. mináimbá kentáv'e'a simásuwe'a sé'a Kápénéamu-naopa'a kawe'-máayái mairáanata ísaraumpo maanká ená naaópakwara'a mirám-báyái mayaaó kentáv'e'a sénááombanivo ²⁴ árai'a simátimé'a sé'a Áánútun-aaí simátímíwai kwená kwaásitopa'a Áánútun-aaí kosimátiminyenamo kwimbá kwenamáára sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iye sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe. ²⁵ árair-aimba sénaumpo ísáaro. naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Íráiyaa máyonka'a kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiwomba maisuwéna íma aa'á téna ayawaimá tówana minkánaámá Ísareri-kwaasiti maravá'á ketor-ínimbá sáwíva'a máyówana ²⁶ Áánútu íma minkétór-ínimbá kotúwa'naa ínáyone séna ó'om-baravaken-ketor-inimba Sáítóni-marava'a Sárévati-naopaken-inimba koáwa'naa uwó séna Áánútu Íráiyaamba ai'marówana kuráie. ²⁷ naaóvá'á moórawai Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Íráisa máyonka'a Ísareri-kwaasiti maravá'á túma karón-kwaasi sáwíva'a máyówana Áánútu minkwáásiyómbá íma asóvamatinkaraimbanivo ó'om-barava'a Síriyaa-maravaken-kwaasi áúma karón-kwaasi áwí'a Néamanimba asóvamankariye Ísu súwasa ²⁸ mimbónó'-náúmpá'á máyówai isésa imáyáa ésa kentááyávéna Áánútu íma túwa'naa íníye Ísu siyé sésa tirunkó ikaa'á vówasa ²⁹ usásinesa Ísumba tátokesa tavisímaesa máápa'a kunákáruwesa miwítí naaór-omapa'a amémpa'a améntáyuwanae uwaná ³⁰ ánivo Ísu minkwáásímíwinkemba tuvíyuwena kóuraiye.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.

Mááka 1:21-28

³¹ Ísu Káríri-marava'a Kápénéamu-naopa'a koména Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á uména aaí simátimuwasa ³² isésa asiramái súntavesa anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavai uráawe.

³³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moórawai taraváá-kwámbá kwe-narumpimbá máyon-kwaasigo ména anónka'a séna ³⁴ Ísu Násáretivakewai

óne. kentáá nóra éwa tasínkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawé-kwáyó'ná'á óne súwana ³⁵ Ísu taraváá-kwántávéná asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaaó súwana mintáraváá-kwánkó minkwáásí toká'mái túranka'a tuvámbarena íma sáwí'a umánkena úwoi kóúwasa ³⁶ awánésa táátavai ésa keáímbá sésa nóran-aina kwésiyo. asir-ayán-áímbá taraváá-kwántávéná asiramái kwésimatimisasa tirumpinkémbá kwégowe suwaná ³⁷ mirán-áímbá Ísun-ai mináyámpá'á kóyáwé úwasa ísaraawe.

*Ísu tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.
Mátíyu 8:14-17, Mááka 1:29-34*

³⁸ ísówana Ísu mimbónó'-náúmpá'á tuwéna Sáímonina naaúmpa'a íyúmba Sáímoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana ³⁹ iséna kwenópa'a téna kokotákontavena séna ánásaoó súwana minkókótámba ánásowana usáinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

⁴⁰ toómbá agai-timúwasa enónka'a ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa Ísunopa'a mátínkówana ayáámba tátorowasa asóvaraawe. ⁴¹ mirá úwasa taraváá-kwámbá sáwíva-kwaasi tirumpinkémbá tiyuwésa anónka'a sésa Áánútu ááninko óne simásuwesa kóuraawe. taraváá-kwámbá imáyáa ésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwaima iyé-ímáyáá untávéná Ísu aaiséráaro súwasa tiyuwésa kóuraawe.

*Yútiyaa-ayampa'a Ísu simátímakain-kwasai.
Mááka 1:35-39*

⁴² kóuwana aaváúma usónka'a Ísu mindáoopa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaási máyópa'a komáyowasa avakáá-umai awánésa sésa kónavo keséya maiyó suwaná ⁴³ Ísu séna ó'on-daopimpakwara'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba kosimátimenaumne. mirá ónaundayavena Áánútu si'mákaisa'a kunkáumne séna ⁴⁴ tiyuwéna Yútiyaa-ayampa'a koména mono'-náúmpámpá'á simátíma'maena iráíye.

5

*Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.
Mátíyu 4:18-22, Mááka 1:16-20*

¹ moórá-tawai Ísu nonkwaaúnkón-awampa'a áwí'a Kénésaréti-kwaaunkon-awampa'a máyowasa Áánútun-ai isánáe sésa tóyo ésa kwenkuvará'á úmaesa tuwaná ²⁻³ kae'á sáwíyan-dompi-sipi nonáámááíva'a kwáyowana moórá Sáímonindei kwáyowana awánówasa noyáá'a tóróyan-kwaasi mindómpí-sípí tuwésa kwase-únámbá kwésese uwaná misípí úwoi kwáyowana awánéna Sáímonina nompi-sípívímbá usáatena Sáímonintavena séna egwaa'á maimaé kwaaó súwana egwaa'á avúsúmaena nonawámpá'á kúwana Ísu mimpímbá mara'á ména amápa-kwaasi simátímakaiye.

⁴ simásuwena Sáímonintavena séna nompi-sípí avúsúmae nonavuvumpá'á kuré egwára ená kwaásigwara'a kwase-únámbá túwéwana nompi'ámba kumína'a noyáá'a asínáaro súwana ⁵ Sáímoni séna anóndakoo ívé'-no'waamba mirá úmae iyúndaya íya noyááta asinéta úwoiya máyaundayaanivo emó séndantemba ónaumne séna ⁶ nonavuvumpá'á kwésa kwase-únámbá túwówana nompi'ámba kumúwana sáwíva'-noyaa'a minúnámpímbá ógwitena tararáára'naraamba úwasa ⁷ moórá-nompi-sipivimba miwítí kwaási máyówasa awánésa tiyáán-tuwaa'a ésa tasúwa'naa

oro suwasá tésa minkáé-sípívimbá noyáá'a mósá márówana ógwitena umbai téna nompimbá kunávekora'naraamba úwana ⁸ Sáimoni Pítaa mirámó úmba awánéna Ísuma anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kívaréna séna Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaaó siráiyé. ⁹ sáwíva'-noyaa'a asínóntavena Pítaawe kwesé máyón-kwaasiye táátavai uwasá ¹⁰ Sáimoniye noyáá'a to'maésarai nááúyawai Sépéti ááninkai túwí'a moóráwai Yémési úwana moóráwai Yóni mindáraiye táátavai uyaná Sáimoni Pítaa Ísuntavena séna Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaaó súwana Ísu séna íma áá'a kaino. noyáá'o to'maé kwénaaomba mimbáyái ivátuwe'a ívé'a kwaási tavisíyasa kesirááíma kwáráaro súwasa ¹¹ mindómpí-sípí tavisímaesa nonáámááíva'a mámaresa miwítí mayáíma ivátuwesa Ísun-ánaaemba kwa'maésa kwénaaowe.

*Ísu áúma karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 8:1-4, Mááka 1:40-45*

¹² moórá-tawai Ísu moórá-naopa'a máyowana moóráwai amápa-kuva'a áúma karón-kwaasi Ísumba awánéna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takívaréna séna kentáyénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnaí'a umásinkaniyone súwana ¹³ Ísu ayáamba ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye súwana avekáámbá kawáúguwana ¹⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po naaóvá'ó Mósesimo siráintemba mono'-máayái-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póima tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánéna áúrakemba kawáúgwiye sénááowe. ánivo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaaó Ísu súwana ¹⁵ ivátuwena kawe'á umánkon-aimba simátíma'maena iyúwana mináínkó naaó'-nao'a kóyáwé úwasa sáwívarawai tóyo ésa kwenáái kwéise'a onaná tí'o in-kwáásí asóvamatinkainkwae sésa tóyo uwaná ¹⁶ ánivo Ísu Áánútumpa'a námúnaa síndayavena kavóná-marava'a kóyo uráiyé.

*Ísu aísamai pukówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 9:1-8, Mááka 2:1-12*

¹⁷ moórá-tawai évakarawai áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Káríri-ayampakemba Yútiyaa-ayampakemba tóyo ésa Ísu moórá-naumpa'a aái kwésimatimumba taísaraawe. Áánútu Ísumba asóvamatinkanin-asirayamba ámakowana máyowasa ¹⁸ évakarawai aísamaimo pukówaimba kwandaaivimbá marésa taagwiya'maésa tésa Ísunopa'a máánkáananaya kawe'á ínkwáé sésa tumbá ¹⁹ mindáúmpá'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai iyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátorena túwówana kumeémena kwaásivimbo Ísumo máyompimba aúranka'a kumúwana ²⁰ Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á umánkaniye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ²¹ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé iséise esa sésa Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá ónááovo Áánútumba aká'áamba kwésimankaiye suwaná ²² Ísu minímáyáámó umbá awánéna séna nóra éra mirán-ímáyáá kwéoo. ²³ moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo sénááowe. ánivo moóráwaimo

aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyáárika'a usásine kwaaó sínasamo ésa áraira sií. kampará siíyo awánanaaowe. ²⁴ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé ená naaópa'a kwaaó súwana ²⁵ túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá kwémaena Áánútu áwí'a mósá kwémarena kwená naaópa'a kúwasa ²⁶ amáparawai táátavai ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavai ésa tiyáamba tóipimba áákaawe.

*Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.
Mátíyu 9:9-13, Mááka 2:13-17*

²⁷ naaémba Ísu aampa'á kwégwena awánómba táákisi-mayai kwémayowai áwí'a Árívái táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana ²⁸ usásinena amápa-tantaa'a tuwéna kwenánaaemba kwa'maéna kwéna ²⁹ Ísuwe náíndayavena kwená naaúmpa'a anón-tomba agayówasa táákísimo máyón-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye Áríváina naaúmpa'a tamésa mindáraiye tamésa tagwémandowasa ³⁰ amáán-kawaa-kwaasiye miwítí amáámba sun-kwáásíyé Ísuna kwayó'nárawatavesa áwáá'a tiyésa tísaa esa sésa táákisi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásíyé toómbá kwénaao suwaná ³¹ Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawé'ó umáímo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáási kwétuwa'naa-iyé. ³² mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne Ísu siráiyé.

*toómbá aawesuráan-kwasai.
Mátíyu 9:14-17, Mááka 2:18-22*

³³ suwasá évakarawai Ísuntavesa sésa Yóni nombó pétinkaiwaina kwayó'nárawa'a moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésewasa amáán-kawaa-kwaasiti kwayó'nárawakwara'a mirá kwéovo ená kwayó'nárawa'a íma mirá ésa toómbá nombá úwoi kwénaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná ³⁴ Ísu séna moóráwai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kauntimínimba miwisé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. ³⁵ naaémba minkwáásígómbá áí'maesa kówíyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyíníntavena mináímbá siráiyé.

³⁶ Ísu mináímbá simásuwena maarán-áímbá kwántámai-aimba séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúna-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúna-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúna-ampantaraani'a íma íníye. ³⁷ aúna-anda-aran-domba ááéra-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúna-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiníye. ³⁸ mindáyavesa aúna-anda-aran-domba aúna-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe. ³⁹ ááéraan-anda-aran-domba naawáímó ombá sésa ááéraan-anda-aran-domba áséi kwéiye kwésesa aúna-anda-aran-domba íma kwésinkaiye kwésewe.

6

Ísu savaatirár-áimbá siráin-kwasai.

Mátíyu 12:1-8, Mááka 2:23-28

¹ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé kígauvimba úwíti-ton-kigauvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáásí úwíti-aramba kútúmai ásiima pítuwesa kwénowasa ² áamáán-kawaa-kwaasi évaka'a tuwánésa sésa agándaan-kanaama aambá áumbakaawa'a nóra era mirá kwéoo suwaná ³ Ísu séná naaóvá'á Tévítimo urómba aúváivimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana ⁴ Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwénena kwená kwaási timúwasa narááwe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-máyaí máyón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ⁵ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaamo kwaásimo mayáí kwémayaamba kendéimán-ye Ísu siráiyé.

ayáamba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 12:9-14, Mááka 3:1-6

⁶ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kaaara'a Ísu mono'-náúmpá'á iyéna kwésimatimuwana moóráwai ayáánúrapar-ayaamba kawévaiguron-kwaasi máyowasa ⁷ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé mésa Ísuntavesa agándaira'a póna minkwáásímó kawé'ó umánkainataamo éta táto'maiya aavintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba ⁸ Ísu minímáyaámó umbá awánéna ayáamba kawévaiguron-kwaasiyavena séná usásine kemó máyaundara'a umaíyó súwana usásinena Ísunopa'a túranka'a umaúwana ⁹ Ísu miwíyávéna séná moórá-aintave'a tísaa ónáe'a sune. kentáásí áamáán-aimpimba nóin-aina kwáyáiyó. agándai-kanaara'a póta kawé'-máyaíyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáíya méni. inkámónanaya puwíníyo tísaa ena súwasa íma aái suwaná ¹⁰ Ísu móyuwana meyuwana éna ayáamba kawévaiguron-kwaasiyavena séná enayáamba árútuwaaó súwana ayáamba árútuwowana kawé'á umánkowasa ¹¹ miwí tirumbá ávááraumai sáwí'a úwasa nóra umáíya inkamónaumno sésa kemó máyómpimba iséise uráawe.

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 10:1-4, Mááka 3:13-19

¹² minkánáávimbá Ísu enónka'a omápa'a uména íma aúma kwaéna Áánútumpa'a námúnáa símaena kwéiyuwana ¹³ móirarowana Ísun-ánaaemba kwarón-kwaasi tááyowasa íyúwana minkwáásíwínkémbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi táámpámarena séná kesí aantá-kwaasin-owe séná túwí'a taráiyé.

¹⁴ miwí túwí'a téna moóráwai áwí'a Sáímoniye séná aúna-kwí'a tamámena Pítawe súwana séná moóráwai Pítáa áváko áwí'a Éndaru moóráwai áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Yóni moóráwai áwí'a Vírípi moóráwai áwí'a Pátóromu ¹⁵ moóráwai áwí'a Mátíyu moóráwai áwí'a Tómaasi moóráwai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Sáímoni kwemá Árómaani-kamaani-kwaasi tí'mátuwanae siráiwai ¹⁶ moóráwai Yémési ááninko áwí'a Yútási moóráwai Yútási Isakéríóti kwemá naaémba Ísumba kwená namuro-kwáásír'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu tááyaraiye.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayáí mairáin-kwasai.

Mátíyu 4:23-25

¹⁷ omápakemba Ísu miwísé arúvá'a kumbáyowasa kwenánaaemba kwarón-kwaasi sáwívarawaiye Yútiyaa-ayampakemba Yérúsaremu-naopakemba uwí-nón-awampakemba Táya-naopakemba Sáíntóni-naopakemba sáwíva-kwaasiye tamésa ¹⁸ Ísun-aai isánáe sésa tí'a ún-kwaasigwara'a asóvamatinkainkwae sésa tóyo ésa taraváá-kwámbá tirumpimbá máyón-kwaasigwara'a tóyo uwaná Ísu taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa ¹⁹ tí'a ún-kwaasi Ísun-ane'a tátoraanana sí'a ánásainkwae sésa mirá uwaná asirayámbá tokéna póna mintí'a asóvamatinkaraiye.

tirunkó kawé'a éna sáwí'a éna ínín-kwasai.

Mátíyu 5:1-12

²⁰ Ísu mirá umátiyuwena kwená kwayó-kwáásí tuwánéna séna keinárawa'a Áánútu súwa'naa ínkwáe sewáí Áánútu kawé'a kwéumatinkena kwégawaaiye. ²¹ ívé'a táái kwétinkaiwai tirumbá etóyóí umái máéro. Áánútu kanaa umátinkaniye. ívé'a tirumbá sáwí'a kwéisasa ivi'á kwétaawai tirumbá etóyóí umái máéro. tirumbá kawé'a ína'a kwíráái sénááowe. ²² keinárawa'a kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintave'a asiramái máyáawai kwaási tínaaembo umátinkesa tiyámbo umátinkesa sáwí-aimbo simátinkesa sáwí-kwaasin-owe sénááomba tirumbá etóyóí umái máéro. ²³ mirá íya'a tirunkó kawé'a kwéina'a imá kwéte'a kwíyómpakemba kentí kawé'-mékámbá mayánááowe. naaóvá'a miwítíkwá'ná mirá ésa Áánútun-aai simátimakowai sáwí'a umátínkaraawe. ²⁴ ánivo marapákéntántáá'a makáawaima kárákwiyoro. tirunkó kawé'a kwéin-tantaa'a á'a makáamba pó'a íma moóráma kawé'-mékámbá mayánááowe. ²⁵ ívé'a tímú'a vaiwái kárákwiyoro. naaémba táái tinkániye. ívé'a kwíráái kwésewai kárákwiyoro. naaémba ivi'á tánááowe. ²⁶ naaóvá'a kentíkwá'ná kamparáímbá simátimakowai túwí'a mósá makáamba pósa mirámó kwésesamo kentúwí'o mósá kwémarewa'o é'a kárákwiyoro Ísu siráíye.

namuro-kwáásí kawé'a umátínkáaro-kwasai.

Mátíyu 5:38-48

²⁷ Ísu simásuwena séna kemó simátíménda-aimba ísáaro. kesááimo isé'o é'a kentí namuro-kwáásí tirumbá kawé'a umátínké'a tiyámbo umátínkéwai kawé'a umátínkáaro. ²⁸ sáwí-aimba simátínkéwai kawé'a umátínkáaro. sáwí'a umátínkéwaimo é'a Áánútumpa'a námúnnaa simái miwí túwa'naa oro. ²⁹ táá'o tuwausíya'o é'a íma tinkamé'a ókwara'a kwántá-timiyasa tuwausónááowe. kentí unáánkwátóí mairésa sésa ókwara'a mayánáe síya'o é'a íma a'áo seró. ³⁰ moórá-yantaatavaimo simiyó síya'o é'a úwoi tíméro. kendéimo moórá-yantaa'o máyáíya'o é'a íma usisi'á síméro seró. ³¹ kembó tirááímo táínda-i'o umáímo kwétuwa'naa-íya'a miwí miráumai túwa'naa oro Ísu siráíye.

³² Ísu simásuwena séna amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. sáwí'o kwéon-kwaasi íma kawé-kwáásí ombánivo miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéiyanamo éna Áánútu íma kawé'-mékámbá timínívo kentí namuro-kwáásígwará'a imáyáa tíméro. ³³ amáparawai kawé'a kwéumatinkaan-kwaasi kawé'a kwéumatinkaawe. sáwí-kwaasigwara'a

mirá kwéowe. mirámó onten-umái kawe'ó kwéumatinkaan-kwaasiye su'maimo kawe'ó umátinkéwanamo éna Áánútu íma kawe'á owé síníye. kentí namuro-kwáásígwará'á kawe'á umátínkáaro. ³⁴ sáwí-kwaasi naaémba siménááowe-imayaa ésa kwétimewe. naaémbo timénááon-kwaasiye su'maimo timíyanamo éna Áánútu íma kawe'á owé síníye. naaémba siménááowe-imayaa íma é'a úwoi tíméro. ³⁵ kentí namuro-kwáásí kawe'á umátinke'a imáyaa tíméro. anondá simígwáe-imayaa íma é'a úwoi tíméro. mirámó íyambo é'a Áánútumpakemba kawe'-mékambá mayánááowe. Áánútu kwentávésa íma súwi sen-kwáásí úwoi kwétuwa'naa-ena sáwí-kwaasigwara'a mirá kwéisisa pósa kwaási keinárawa'a mirámó ombá tuwánésa sésa Áánútu kwíyómpakewai áánimbaa'a owé sénááowe. ³⁶ kentionomá arumbá kwéumatinkaintemba mirá oró Ísu siráíye.

íma sáwí-aimba simátíméro siráin-kwasai.
Mátíyu 7:1-5

³⁷ tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye síyanamo éna Áánútu kentáváígwará'á mirá sínívo tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye sevó. umbai-yántáá'ó timíyanamo éna Áánútu kenkwará'á mirá ínivo umbai-yántáá'á tímévo. sáwí'o umátinkaiya'o é'a mináimbá íma táaka'a maré'a tuwinkásuwaaro. mirámó íyanamo éna Áánútu kemó sáwí'o ombá maitiyuwáníye. ³⁸ timíyantemba Áánútu anondá kembá timíníye. toómbó tíméwasamo nawááesamo aráávara'o ontembá Áánútu mirá umái sáwíva-tantaa'a timíníye. miráumai tíméntemba Áánútu miráumai timíníye Ísu siráíye.

³⁹ Ísu simásuwena kwántámai-aimba séna moórá aúgavitawai moórá aúgavitawaimba ayáán-to'maesarai íma kanaán-umai kóyááoivo mirámó ésaraimo ésarai aísava'a tuvamóyááoíye. ⁴⁰ kwená iyámpóímo agaráátínkáiwaimbo ombá íma kwembá kwéusayaaitaavo kwenáái ísámaesa kwemó intení'a kwéowe Ísu siráíye.

⁴¹ Ísu simásuwena séna kentúrampimba irarumbá kwáyáísa'o ombá íma awánaamba kentí kwaási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá kwáyáíye kwésevo íma mirá seró. ⁴² kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-ovo kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráíye.

taaigónté arankóntéi kwaasái.
Mátíyu 7:17-20, Mátíyu 12:33-35

⁴³ Ísu simásuwena séna kawe-táígó íma sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo íma kawer-árámbá kwéiyaivo ⁴⁴ mintáígó arambá awánésa sáwí-taiye kawe-táiyé kwésewe. tekómo éna íma áwí-yantaa'a iyánívo té'a iyáníye. ampaantarígo avo'árén-aramba íma iyánívo ampaantarí-aramba iyáníye. ⁴⁵ miráumai kawe-kwáásí kawer-ímáyáávínkémbá kawe'-máayái kwémayaavo sáwí-kwaasi sáwí-imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaawe. tirumpimbá kwáyáín-imayaanei kwésewe Ísu siráíye.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.
Mátíyu 7:24-27

⁴⁶ Ísu simásuwena séna kentávái anóndako óne kwésembanivo kemó simátimunda-aimba íma kwa'mái kawe'á kwéowe. ⁴⁷ kesópa'o tésa kesáái

isésa kawé'á umái kwégwaraiyawai mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. ⁴⁸ naambá ónáe sésa maravimbá mai'á u'maésa kumeémesa óntamba kunavakáá-ésa minká'á naamayáamba aimái naambá úmaraiyana aa'á téna anón-kavirayan-domba kumínana mindámbá íma tawisínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye. miráraán-umai kwaásimo kesópa'o tésa kesáái isésa kawé'á umái kwégwaraawai asiramái ménaaowe. ⁴⁹ ánivo kesáímo isésamo ímo kawé'ó umáímo kwéisaawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro, naambá ónáe sésa íma mai'á ukésa íyamba paáká'á úmakaiyana anón-a'á téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawísíyuwainana sáwí'a íniye. miráraán-umai ímo kesáímo isámaimo kawé'ó iyawai íma asiramái ménaaowe Ísu siráíye.

7

Árómáani-kwayo'nakona kwaasái.

Mátíyu 8:5-13

¹ Ísu mináyáátáár-áimbá simátímatuwena Kápénéamu-noapa'a komáyowana ² Árómáani-i-kwaasiti kawááná'á ména kwená kwayó'ná'á aráái tówaimba áí'a kwéuwana puwíndayavena kwéena máyowana ³ minkáwáánákó Ísumo tamáyon-aimba iséna Yútaa-anon-kwaasiyavena séna Ísumba koái'mae'a tíyana taasóvamankaino séna ti'marówasa ⁴⁻⁵ Ísunopa'a asiramái kosésa minkáwáánákó Yútaa-kwaasiya kwésuwa'naa-ena kentáásí mono'-námbá úmakaimba póna kawé-kwáásí po kawé'á umái koáwa'naa íniyone suwaná ⁶ Ísu iséna miwísé kwéna minkáwáánákóná naambá egwaa'á kwáyonka'a kúwana minkáwáánákó kwená kwaási simátiména séna Ísunopa'a kosimáme'a maará simáméro. anóndakoo kentáásí kawáánákó séna kemá sáwíyan-kwaasi úmpo emá anón-kwaasi ómpo ivátuwe kesí naaúmpa'a íyínda uwóví'a íniyone. ⁷ mindáyavai íma enópa'a kosimámakaunda po íma kesí naaúmpa'a iyé úwoi aaiyé su'mai sinaná kesí kwayó'ná'á asóváino. ⁸ kegwará'á kawáá-máyáígóná ááimba awánaraunda kesí kawáánákó sisa'á kwená mayái kwémae'a kesí i-kwáásiyávé'a súnasa kesí mayái kwémayaawe. moóráwaintave'a sé'a kwaaó súnana kwégwisa'a moóráwaintave'a sé'a tiyó súnana kwétisa'a kesí kwayó'nátávé'a mirá uwómó súndantemba mirá kwéiye siyé. Ísumba kosimáméro súwasa ti'marówai tésa tasimámúwana ⁹ Ísu mináimbá iséna áátavai éna kogwanténa kwenánaaembo kwa'maésamo kun-kwáásiyóntávéna séna simátimé'a sé'a minkwáásí Árómáani-kwaasigo kentávéna súwa'naa íi-ásíráyámbá tokáíye kwésivo kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkene ó'on-kwaasivinkene íma mirán-áimbá kwésewe Ísu súwasa ¹⁰ ti'marón-kwaasi koyauwerésa tésa taawánomba kwayó'ná'á kawé'á umái máyowasa taawánaraawe.

Ísu moóráwaimba usásinankarain-kwasai.

¹¹ Ísu sáwíyanka'a ména tiyuwéna kwená kwayó-kwáásiyé sáwíva-kwaasiye kúmba Néní-naopa'a kwéna ¹² mindáókona óntan-kurigona on-tara'á kúnka'a moórá-ketor-ininko ááninko puwúwasa taagwiya'maésa sáwíva-kwaasi anówae kwétuwana ¹³ Ísóigo anówamba awánómba arumbá umánkena séna íma ivi'á taaó séna ¹⁴ kúkútaa-taira'a kotátorowasa taagwiya'maésa tun-kwáásí tamáúwana Ísu séna ívé-kwaasigoo usásinaao súwana ¹⁵ pukómpinkemba usásinena aái kwésuwana Ísu anówantavena áí'mae kwaaó súwasa ¹⁶ amáparawai táátavai ésa Áánútu áwí'a mósá marésa

sésa ívé'a Áánútun-aaí sin-kwáásí anón-kwaasi kentáávímbá kwévaariye. Áánútu ai'maráísana kwená kwaásiya súwa'naa íí-kwáásíyá kúmiye suwaná ¹⁷ mináímbá Ísuntavesamo sun-áínkó Yútiyaa-ayampa'a évarevar-awampa'a kóyáwé uráíye.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Mátíyu 11:2-19

¹⁸ mináínkó kóyáwé úwasa Yónina kwayó-kwáásí isésa Yónimba kosimámúwana kwená kwayó'nárai tááyowasaraí tuyaná ¹⁹ simátimena séna Ísumba maanáímbá koáísaa okaiyó. emá kumíníyonemo siráawaiya'ono. á'owawa ónómpo kemá kumíníwaina amu'maránaumno siyé. kosekaiyó Yóni súwasaraí isésaraí ²⁰ Ísunopa'a tasimámesaraí Yóni nombá pétinkaiwai si'maráísakai enópa'a túye. Yónimo simbá kumíníyonemo siráawaiya'ono. á'owawa ónómpo kemá kumíníwaina amu'maránaumno siyé. Ísumba tasimámúyana ²¹ minkánaávímbá Ísu sáwíva-kwaasi ó'on-o'on-ti'a ún-kwaasi kawé'á umátinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá kwémaitiyuwena túramba kavíkón-kwaasi túramba awánamai kawé'á uwaná ²² Ísu Yónimo ti'marón-kwaasiyavena séna tayauwerékai awánaan-tantaa'a isáán-aimba Yónimba kosimámekai sékai túramba kavíkaiwai túramba awánamai kawé'á owaná táá'a kaúnkaiwai táá'a kwéisaawana tísamaima pukáiwai kawé'á umái tísamaima kwétaawana túma karáiwai kawé'á kwéumatinkena puwón-kwaasi kwéusasintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimena séna ²³ kentávéná íma kaer-ímáyáá iyawai tirunkó kawé'á kwéiye siyé. Yónimba kosimámékaiyo Ísu súwasaraí kurááíye.

²⁴ Yónina kwayó'nárai tayauwerésaraí kuyaná Ísu Yónin-aaí amápa-kwaasi simátimena séna Yóni kavóná-marava'a máyáísa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera koawánarao. úndá toréna umá móma'mema'o intenkáán-kwáásí Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo Yóni íma mirán-kwáásímán-ivo asirayán-kwáásímán-íye. ²⁵ nóran-imayaa kwéera koawánarao. kawer-únánkwátói úmakainda-kwaasi Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo mirán-kwáásí kawer-únánkwátóigwara óísankwara-kwaasi anón-kwaasiti naaúmpa'a kwémaewe. ²⁶ nóran-imayaa kwéera koawánarao. Áánútun-aaí kwésiwei Yónima iyé-ímáyáá uráao. owé. Áánútun-aaí kwésiwaiman-íye. árai'a simátimé'a sé'a kwemá Áánútun-aaí siráawai usáyaaitaraiye. ²⁷ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba Yónin-aaí simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwiýíníye siráíye

agaimaréna siráimba Yónintavena siráíye. ²⁸ simátimé'a sé'a Yónina mayáígó amápa-kwaasiti mayáígómbá usáyaaitaisana Áánútu kawé'á umánkaraivo Áánútu kwená kwaásira'o kawááin-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómba kawé'á umátinkaniye Ísu siráíye. [²⁹ táákísi kwémayon-kwaasiye úwoi-kwaasiye mináímbá isésa Áánútumo siráin-aimba árair-aimba póta konanayá nombá pésinkainkwae sésa Yóninopa'a kuráawe. ³⁰ ánivo Yóni Áánútuna aambá agaráátínkaraimba áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé minámbá tínaaemba umámesa íma nombá perómba kóuraawe.]

³¹ Ísu moórá-ainkwara'a simátimena séna ívé'a máyáán-kwaasi nóran-kwaasiraane sénaumno. ³² mirán-kwáásiráání'a kwéomba iyámpóiyomba naaópa'a marupímbá mésa aávéma kwétesa moórá-ayampa'o máyáán-iyampoi tááyesa ímá tiré'a taseró. moórá-íya súna'a íma táásá uráawe. ivi'ó

taan-iyá súna'a íma ivi'á taráawe. miniyámpói uráantemba maamáyaan-kwaasi mirá kwéowe. ³³ Yóni nombá pétinkaiwai ména ándá-aran-domba íma kwénena Áánútuntavena ísámai toónkwará'a íma kwénaisa'a kwentávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpimbá máyáiwaiman-iyé kwésewe. ³⁴ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mé'a ándá-aran-donkwara toónkwará'a kwénauna'a kentávé'a sé'a ándá-aran-donte toónté námae iyíwaima póna táákísi máyaan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásití kwaásiman-iyé kwésewe. ³⁵ ánivo Áánútu simátímakaintemba kwéowai sésa Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáímán-iyé kwésewe Ísu siráiyé.

Ísu aísamaira'a masawémba atírain-kwasai.

³⁶ moórá-tawai áamáan-kawaa-kwaasigo áwí'a Sáímoni kwemá Ísuntavena séna kesí naaúmpa'a toómbá tamandaaó súwana kwená naaúmpa'a iréna toómbá ugwénowana ³⁷ mindáópaken-inimba eénánká'a naaún-ininko Ísu áamáan-kawaa-kwaasigona naaúmpa'a ména toómbá kwénaiye-aimba minínínkó iséna óntan-anaveumpimba áséi-kwiymba úm-basawemba kwáyomba maimaéna ³⁸ mindáúmpá'a iyéna Ísun-ánaaempa'a aísamaivimba uména ivi'á kwétowana a'numá ka'maéna Ísu aísamaira'a kumúwana minínínkó ayáátáár-a'nontaunei aísamairakemba kwéuwaena aísamai kwéamo'nena áséi-kwiymba úm-basawemba aísamaira'a atímarowana ³⁹ áamáan-kawaa-kwaasigo Ísumbo ááyowai awánéna imáyáa éna séna minkwáásígómó Áánútun-aai kwésiwaímo inkákáí aísamaira'o uyátokain-inimba eénánká'a naaín-ininko iyé-ímáyáá isinó séna mirán-ímáyáá úwana ⁴⁰ Ísu minkwáásígóntávéna séna Sáímoniyo moórá-aimba simámenae súwana minkwáásígó séna anóndako siyó súwana ⁴¹ Ísu séna moóráwai óntamba kwétimiwai ména moóráwaimba sáwívar-ontamba siyáánkai-tamayor-ontamba aména moóráwaimba sáwíyan-ontamba moórá-tamayor-ontamba amísana ⁴² aanávómbó amí-kánáá tisasaráí óntamba íma kwáyáíasarai avakáá uwááesarai kwenópa'a tíyana séna kanaánivo íma meéyámbá mayánaumpo keináraití meéyán-túwí'a tawígauvatuwaumpo kokaiyó siráiyé-aimba Ísu Sáímonimba simámena séna mindáyavena mirámó sintávéna minkáé-kwáásígóráí tirunkó aamoí kwéumankaiye. moóráwai ávááraumai aamoí kwéumankaimba nááwa'iyó Ísu áísaa ena súwana ⁴³ Sáímoni séna sáwívar-ontambo mairénamo aanávómbó ímo máamisanamo meéyán-áwí'a tawígáúvatuwaiwai anón-aamoí kwéumankaiye Sáímoni súwana Ísu séna mindáyave'o súná á'a séne simásuwena ⁴⁴ kogwanténa minínínkómbá awánéna Sáímontavena séna minínínkómbá awánaao. ená naaúmpa'a iyúnda kentáásí ááimba sísamaimo sese íi-nómbá íma siménana minínínkó ivi'á kwétaísana a'numá sísamaira'a kúmísana kwená'nónáunei uwákaiye. ⁴⁵ paruvará íma umásinkaanana minínínkó sísamaima taamó'namo'na uráiyé. ⁴⁶ kentáásí ááimba íma si'nómpá'a masawémba asinkáánana minínínkó sísamaira'a áséi-kwiymba im-básawémbá atímai asínkaraiye. ⁴⁷ mináímbá simáme'a sé'a minínínkóná amápa-sawí-ímayaa mayauwáúnda póna kembá anón-aamoí umásinkena mirán-tántáá'a kawé'a umásínkáiyé. ánivo moóráwaimbo kíto-sawí-yantaa'o mayauwáúnda sáwíyan-aamoí kwéumasinkaiye Ísu Sáímonintavena simásuwena ⁴⁸ minínínkóntávéna séna ená sáwí-ímayaa mayauwáúmne súwasa ⁴⁹ kwesémo toómbó kwénon-kwaasi keáímbá sésa kwaásiti sáwí-ímayaa kwémaitiyuwaiwaima mindá nóran-kwaasiya'iyó suwaná ⁵⁰ Ísu minínínkóntávéna séna kentávái áraire séna'a ená sáwí-ímayaa mayauwé'a kawé'a umánkaumpo aánoumai paru umái kwaaó Ísu siráiyé.

8

évakar-inimba Ísuwe kwénaaon-kwasai.

¹ minkákémbá Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba áséi-aimba simátíma'maena iráíye. Ísuwe kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kwénaauwasa ² évakar-ininte kwénaaesa miníníntómbá évaka'a tí'a úwana Ísu kawe'á umátínkaron-inimba uwasá évaka'a tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyukain-inimba uwaná moórá-inimba Mágátáaraa-naopakemba áwí'a Máriyaa Ísu kwenarumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkon-ininko úwana ³ moórá-ininko áwí'a Yóánana awaíko áwí'a Súsá kwemá Éróti naanká'á kárákwirowai úwana moórá-ininko áwí'a Súsáana úwasa évakar-ininkwara'a uwasá miráumai-inimba pósa kentí náaindaampinkemba Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé túwa'naa úmaesa kuráawe.

moóráwai ánýumba tu'makáin-kwasai.

Mátíyu 13:1-23, Mááka 4:1-20

⁴ naaó'-naoken-kwaasi sáwíva'a Ísunopa'a tóyo uwaná Ísu simátimena séna ⁵ moóráwai ánýumba maimaéna kígauva'a kwégwena máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísasa kwaási tísamaigo tavútukaawana numaómá tókúnasukaiye. ⁶ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna karuwéna anoníyaim-barava'a póna aáyánkaraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye. ⁸ évakar-anayumba kawe'-márávimbá kunkwéna karúmai anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iráíye. kwéisaawai ísámai kawe'á oró Ísu siráíye.

⁹ súwasa Ísuna kwayó-kwáásí Ísuntavesa minkwántámái-áínkóná ááimba sinatá ísáano suwaná ¹⁰ Ísu séna Áánútu kwená kwaási kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímisa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aíne su'mai kwésimatimumpo kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á kwéowe Ísu siráíye.

¹¹ Ísu simátímatuwena séna mináínkóná ááimba súnda ísáaro. moóráwaimo ánýumbo tu'maráinten-umai Áánútun-aai simátímísana ¹² évakar-anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai ísááwana Sáátáánigo imáyáa éna Áánútun-aaiyavesa áraire síyana sáwí-ampakemba kawer-ámpá'á métínkáivo séna tirumpinkémbá tamaimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. ¹³ évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai isésa aamoí ombánivo íma tirumpimbá táto'mai kawe'á ontávésa sáwíyanka'a áraire kwésewana ó'on-o'on-tantaako tisasá miwáná imáyáa ésa Áánútun-aai ivátukaawe. ¹⁴ évakar-anayumbo karaampimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai ísáámbanivo marapár-úmbái-yántáátávésa imáyáa úmae naaésa óisan-imayaama úmae kwénaaesa ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-imáyááo Áánútun-aai káátasuweisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. ¹⁵ évakar-anayumbo kawe'-márávimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai isésa kawer-imáyáágwára-kwáásí isésa tirumpimbá táto'mai kawe'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa ó'owima kwétuwa'naa-owe Ísu siráíye.

oómbá kúrakain-kwasai.
Mááka 4:21-25

¹⁶ Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma asípáa-amendaampa'a marésa avora'á mósá makéwasa amáparawai naaúmpa'o iyíyamba awánanaaowe. ¹⁷ mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. ¹⁸ kwéisaan-aimba imáyáa umái kawe'á oró. Áánútun-aaimo isámaimo kawe'ó kwéowai Áánútu túwa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo isámaimo kawe'ó ésa kampa'á sésa kawe'á umái kwéisaumne kwésewai tirumpinkémbá maimayáínana íma kwéniye. mindáyave'a isáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró Ísu siráiyé.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.
Mátíyu 12:46-50, Mááka 3:31-35

¹⁹ súwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa sáwíva-kwaasi Ísuwe mésa sisipáá uróntavesa íma naaúmpa'a iyúmba máápata tamáyówana ²⁰ mindáúmpá'ó máyon-kwaasigo Ísuntavena séna enanówe enáúnavare embá awánanae sésa máapa'a tamáyáawe súwana ²¹ Ísu amáparawaiyavena séna Áánútun-aaimo isésa kawe'á kwéowai kesinówe kesúnava'maa'an-owe Ísu siráiyé.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.
Mátíyu 8:23-27, Mááka 4:35-41

²² moórá-tawai Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usáatena nonkwaaúnkóná menávápá'á kónáe séna miwísé kúmba ²³ Ísu aúnkwaigurówana minkwááúmpá'á anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívimbá ógwitowasa kunávekunavo sésa ²⁴ inkaisésa Ísumba koaúsese sésa anóndakoo puwúnavaiaawe suwaná Ísu usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ²⁵ Ísu simátimena séna kentávé'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana táá'a kówasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya énwawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.
Mátíyu 8:28-34, Mááka 5:1-20

²⁶ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa ²⁷ mimbárává'á kumbá Ísu mindómpí-sípívinkémbá mimbárává'á ásávowana moóráwai mindáópakewai Ísunopa'a téna kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna ayáátáaka'a unáánkwátói-iyaaimba ména íma kwená naaúmpa'a maéna kwaásimo utamátínkóm-buri-aiva'a máyowana ²⁸⁻²⁹ sáwíva-tawai mintáráváá-kwánkó sáwí'a umáankowasa kwaási kárákwiresa aiyayaanka'a asááumarowana minándá tarátuwena mintáráváá-kwánkó áí'maena kavóná-marava'a máánkarowana ména Ísumo túmba awánéna kwáá'a túwana Ísu taraváá-kwánkóntávéna séna auwé kóao súwana Ísuma anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna anónka'a séna Ísuwo usáyaaitamai-Isoigo ááninko ómpo sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana ³⁰ Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana minkwáásígó sáwíva-taravaa-kwamba kwenarumpimbá máyontavena séna kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa ³¹⁻³² omáka'a sáwíva-poima

mésa umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa kwaántái naaópa'a íma si'maraaó. mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná mirá oró súwasa ³³ taraváá-kwántómbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá koverówasa mimpóíyómbá amápa'a ámémpakemba isaaisésa nonkwaaúmpintá kumpérómba putásowasa ³⁴ póíra'o tavíkwai úmba awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimpá'o máyón-kwaasi mósimati mesimati uwasá ³⁵ isésa koawánanae sésa kumbá Ísunopa'a koyorupésa awánomba taraváá-kwámbá arumpinkémbá kóun-kwaasigo unááankwátói úmarena Ísu aísamaivimba kawé'á umái máyowasa koawánésa táátavai uwasá ³⁶ Ísumo minkwáásígómbó kawé'ó umánkowasamo awánon-aimba simátímúwasa ³⁷ isésa ávááraumai táátavai ésa pósa Kégésaa-maravaken-kwaasi amáparawai Ísuntavesa sésa maambáravá'á ivá siyuwéya kóaa suwaná nompí-sípívimbá usámaaisowana ³⁸ taraváá-kwámbó arupinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ímanivo ³⁹ ená naaópa'a kuré Áánútumo embó kawé'ó umánkáin-aimba kosimátimiyo súwana Ísumo umánkon-aimba mindáópa'a simátíma'maena kuráíye.

inaamarúgonté aaraigóntéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Mááka 5:21-43

⁴⁰ Ísuma Káríri-kwaaunkona menávápákémbá nompí-sípívimbá koyauweréna túmba sáwíva-kwaasi amu'marésa máyówana túwasa aamoí uwaná ⁴¹⁻⁴² moóráwai mono'-nánká'ó kárákwirowai áwí'a Yáírasi téna Ísu anóndakoman-íye séna aísamaivimba kumbéna asiramái séna kimbora kesiyáámúmba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóváino súwana minínáámárúgó sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima táasukain-arasigontavena avowá tasúwana Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná ⁴³ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininko sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima naaeyámba kwéankowasa íma kanaán-umai asóvamankowana minái'á úwoi kwáyowana ⁴⁴ minínínkó sáwíva-kwaasivimba Ísun-ánaaemba kwa'maéna kwégwena kwená unááankwátói-ayaaíra'a koyátorowana mindááéyánkoma érankowana ⁴⁵ Ísu séna nááwawa kesí unááankwátóira'a tátoraina'íyo súwasa amáparawai sésa ímaniye suwaná Pítaa séna anóndakoo sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa iyómpimba tátokaawe súwana ⁴⁶ Ísu séna kempínkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawé'á umánkáimba awánare'a sé'a moóráwai kesí unááankwátóira'a tátokaiye kwésune súwana ⁴⁷ minínínkó imáyáa éna íma aúpá'á úmpo á'a suwánaraiye-imayaa éna ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna amáparawai túranka'a kwená unááankwátóira'o tátorowanamo asóvamankon-aimba simátimuwana ⁴⁸ Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-íye sènda póna áí'a éránkáivo kawé'á umái kwaaó Ísu siráíye.

⁴⁹ Ísu mináímbá kwésuwasa mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáírasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndakontavai ténavo simámiyo suwaná ⁵⁰ Ísu mináímbá iséna Yáírasintavena séna mináíntávái íma áákar-aaka'a éma kentávái isénana enayáámúmba kawé'á umái méníye Ísu séna kúmba ⁵¹ Yáírasina naan-egwáá'á kwéna kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna maanká'á méwaro séna Pítaawe Yóníye Yémésiye minárásígó anóvwíye tí'maena naaúmpa'a usávé'mai

iyúmba ⁵² mindáúmpá'ó máyón-kwaasi anón-ivi'a kwétowana Ísu séna íma ivi'á taaró. minárásígó íma pukáivo úwoi aúma kwaiguráye súwasa ⁵³ minkwáásíyómbá á'a pukuráye-imayaa ésa Ísuna awiráái suwaná ⁵⁴ Ísu minárásígó ayáánka'a tátorena séna inaamarúgóo usásinaao súwana ⁵⁵ minárásígón-amanko arupimbá túwana avekáámbá usásinowana Ísu séna toómbá amíyana náino súwasarai ⁵⁶ anóvowi táátavai uyaná Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátímékaiyo siráye.

9

Ísu kwená kwaási mayáírá'á ti'mákain-kwasai.

Mátíyu 10:5-15, Mááka 6:7-13

¹ naaémba Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tiména tí'o ún-kwaasi asóvatinkai-asirayamba tiména ² séna Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba kogwésimatime'a tí'o índa-kwaasi kwéasovamatinke'a oró séna ³ aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. tááúmba íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a toómbá íma maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. moórá-mora-umai unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró. ⁴ Áánútun-aai simátimenaaontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmparé su'mai mé'a mindánkó avowá arunkó sáwí'an-ivai mindáúmpá'á mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ⁵ moórá-naopa'o kwíyasamo ímo naambó timíyana Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa ⁶ kwená kwayó-kwáási tuwésa naaó'-nao'a kwénaesa Áánútuna áseí-kwasai simátíma'maesa kwégwesa tí'o ún-kwaasi asóvatinkamae kuráawe.

Éróti Ísun-aai ísarain-kwasai.

Mátíyu 14:1-2, Mááka 6:14-16

⁷ Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináímbá iséna anón-imayaa urái. Ísuntavesa évakarawai sésa kwemá Yóni nombó pétinkarawai pukáimpinkemba usásinkaiye suwasá ⁸ évakarawai sésa kwemá Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáye suwasá évakarawai sésa kwemá naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaawaivinkemba moóráwai pukáimpinkemba usásinkaiye suwaná ⁹ Éróti minámápár-áímbá iséna séna kemá simátinkaunasa Yónimba anu-marambá arátúwááwana pukáivo mináímbó kwésemba nááwa'iyompo awánanaumne Éróti símae iráye.

sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Yóni 6:1-13

¹⁰ Ísuna aantá-kwaasi Ísumo tímúm-bayai maisuwésa kwenópa'a tésa amápa'-mayaimo un-áímbá simámúwana Ísu miwíyé su'mai tí'maena Pétésáítaa-naopa'a komáyowasa ¹¹ ánivo sáwíva-kwaasi iséna kwa'maesa kuwaná Ísu tuwánéna aamoí éna Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba simátimena tí'o ún-kwaasi asóvatinkaraiye.

¹² asóvatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi Ísunopa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi

máyáapa'an-ivo enáíndara'a ti'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesá toón-ávákáí naan-avákáí oró suwaná ¹³ Ísu simátimena séna kemá toómbá tíméro súwasa miwí sésa sáwíyan-tomba éva'aaseigwara kae'-nóyáákwará'á kwáyáivo sáwíva-kwaasivimba íma kanaán-ínívo toómbá komeéyán-oro-aina kwéseno áísaa esa suwasá ¹⁴ sáwíva-kwaasi 5,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóíye máyówana Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna inkwima'mái taaínkaa taainkaarumai 50 50 umai mara'á máéro simátíméro súwasa ¹⁵ isésa mirá umátinkowana ¹⁶ Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwíwá-kwáásí tímúwasa ¹⁷ amáparawai nowaná tímú'a vówasa Ísuna kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

*Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.
Mátíyu 16:13-19, Mááka 8:27-29*

¹⁸ moórá-tawai Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé máyówana Ísuwe su'mai Áánútumpa'a námúnaa simásuwena tísaa ena séna kentávésa amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ¹⁹ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakawai pukáandavinkemba usásinkaandawai óne kwésewe suwaná ²⁰ Ísu séna keinárawa'a kentávé'a nóran-kwaasiye kwéseo súwana Pítaa séna Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana mináímbá íma simátíméro Ísu asiramái siráíye.

*Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.
Mátíyu 16:20-28, Mááka 8:30-9:1*

²¹ Ísu séna mináímbá íma simátíméro simásuwena ²² séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sen-kwáásíyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai maisuwéna Áánútu usásisinkaniye Ísu siráíye.

²³ Ísu simásuwena amáparawai simátimena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaundatima sùgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á aasiyaasi-táwai timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. ²⁴ tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa ísámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁵ marapákémbó amápa-tantaa'o kwémaesamo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íníye. ²⁶ kesááiyavaigwara kentáváígwará'ó tigaemó umásínkáámba pó'a aáo kemó marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáo kesí ságayankwara kesivoná ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne. ²⁷ árai'a simátíme'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba awáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráíye.

*Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.
Mátíyu 17:1-13, Mááka 9:2-13*

²⁸ Ísu simásuwena avakaumboé-no'waamba kwaéna Pítaante Yóninte Yémésinte tí'maena námúnaa síndayavena omápa'a uména ²⁹ námúnaa kwésuwana ói'a ó'on-oi'a auvúwana kwená unáákwátóirakemba kwayání'a kéna tугáyaagaya kwéuwasa ³⁰⁻³¹ awánomba kae-kwáásírái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana kwíyómpake-sagayamba kwáyowarasarai naaóvá'á Áánútu Ísuntavena Yérúsaremuva'a puwíníye siráimba sáwíyanka'a mirá íníye-aimba kwésuyasa ³² Pítaae máyóyan-kwaasiye tuún-kwáyómba usásinesa Ísuna ságayamba Ísuwe máyóyan-kwaasi tuwánomba ³³ mindárai Ísumba íma auwésarai iyúyana Pítaa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maúndaya kawe'á imbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéin-éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe Pítaa íma imáyáa úmba úwoi siráíye.

³⁴ mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwasa táátavai uwaná ³⁵ ainámpínkémbá aagówé su'mai séna maawámá kesáánimba éna kemá usásinankaundawain-ivo kwenáái isáaro ³⁶ simásuwowasa awánomba mindárai kwíyómpa'a iyúyana Ísuwe su'mai máyowasa awánaraamba minkánáa íma simátimesa mináimbá úwoi tátokaawe.

*Ísu taraváá-kwámbá mayáúkaín-kwasai.
Mátíyu 17:14-21, Mááka 9:14-29*

³⁷ aaváyaaraamba omápakemba kúmúmba Ísunopa'a sáwívarawai tóyo uwaná ³⁸ minkwáásíyómpínkémbá moóráwai anónka'a séna anóndakoo maandá'á kimbora kesáánimban-ivo arumbá umánkaao. ³⁹ moórá-taravaa-kwamba arumpimbá taména kwáá'a kwétena amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwááyaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana mirá úmaena kwéiyena sáwí'a kwéumankaisa'a ⁴⁰ ená kwayó-kwáásíyávé'a sé'a taraváá-kwámbá arupinkémbá mayaúwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ⁴¹ Ísu séna kentí imáyáa kae'náér-imayaa isa'á kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaivo nóraumai-tawaiya kesé ménaumno simásuwena miníyámpóigó avowántávéna séna enáánimba áí'mae tiyó Ísu súwana ⁴² áí'maena túwana mintáraváá-kwánkó miníyámpóí améntayuwowana tanaambá vówana aiyayaamba sápisimaguwana aigareó nonkáánúwana Ísu awánéna mintáraváá-kwánkóntávéna séna auwé kóaaó séna miníyámpóí kawe'á umánkena avowántávéna séna áí'mae kwaaó súwasa ⁴³ Ísumo mirámó úmba Áánútuna anón-asirayamba awánéna amáparawai táátavai ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

*Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.
Mátíyu 17:22-23, Mááka 9:30-32*

⁴⁴ Ísu amápa'-mayaimo mayómba awánéna táátavai uwaná kwená kwayó-kwáásíyávéna séna simátíménda tááka'a máraáro. kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa sínkamiya'a puwónaumne súwasa ⁴⁵ kwemó sún-ainkona ááimba íma iséna miwítí imáyáa umbái tówana mináínkóná ááimba aúpá'á kwáyowasa íma isámai kawe'á ésa áísaa ónáé séna umbá táá'a kówasa íma áísaa uráawe.

*nááwa kwéusayaaítaiyo siráan-kwasai.
Mátíyu 18:1-5, Mááka 9:33-37*

⁴⁶ Ísuna kwayó-kwáásí keáín-keaimba sésa kentáávínkémbá nááwa aiva-kwáásí-í'a íníyo sésa keiyái kwésuwana ⁴⁷ Ísu miwítí imáyáamo umbá awánéna moórá-iyampoi áí'mai akwámpa'a ankéna ⁴⁸ simátimena séna kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa onten-umái Áánútu si'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe. keinárawapinkemba évakarawai sé'a kemá sáwíyan-kwaasima úne kwésiyawai Áánútu minkwáásíyávéna kwéusayaaitaawe kwésiye Ísu siráíye.

kentí mayái íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.

Máaka 9:38-40

⁴⁹ súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moórawai kwénaaena tar-aváá-kwántóntávéná séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavena auwé kóaa simátímapa'a kwégwisasa mintárávää-kwámbá kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávínkén-kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoa siráumne Yóni súwana ⁵⁰ Ísu séna íma tuvínankaaro. kentáásí maiyáígómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naayaan-owe Ísu siráíye.

Sámériyaa-kwaasi Ísumba íma naambá ámakaan-kwasai.

⁵¹ Áánútu Ísumba airáínana kwíyómpa'a iyínín-kanaama sáwíyanka'a tíníye úwana Ísu kwenarumpin-ímáyáá éna asiramái séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna kwéna ⁵² kwená kwaásiyavena kogwaénááon-damba koavakáá kwéiyaro séna ti'marówasa aiva'á Sámériyaa-kwaasiti naaópa'a kuwasá ⁵³ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwíníye-aimba isésa tirunkó sáwí'a úwasa íma naambá tímúwasarai ⁵⁴ kwená kwayó-kwáásívínkémbá kae-kwáásírái Yémésiye Yóníye mináímbá isésarai sésarai Ísóigo Áánútu kwíyómpakemba iramá tuwáínana kuména minkwáásí kavúkoro-aimbo kwésuyamba kwéankaiyo suyaná ⁵⁵ Ísu mégwantena asiramái séna íma mirá sekaiyó súwasa ⁵⁶ mindáópa'a tuwésa ó'on-daopa'a kuráawe.

Ísun-ánaaemba kwaránáe siráan-kwasai.

Mátíyu 8:19-22

⁵⁷ aampa'á kwéguwana moórawai Ísuntavena séna amápa'-naopa'o nááíndava'a esé naaónaumne súwana ⁵⁸ Ísu minkwáásígómbá áísaa umai isánáe séna kwaankó taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena kwégwaivo kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai íma naambá úmare'a kwégaumne séna ⁵⁹ minkákémbá moóráwaintavena séna kesínaaemba kwa'maé kwíníyone súwana anóndakoo máyáanana kesivo puwína'a utamánke'a enánaaemba kwaránaumne súwana ⁶⁰ Ísu séna ímanivo kesáái ímo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáímá puwíyan-kwaasi utamátinkanaaovo emá Áánútumo kwená kwaásimo kwégawaaín-aimba simátíma'mae kwíníyone súwana ⁶¹ moórawai Ísuntavena séna anóndakoo enánaaemba kwaránaunda pó'a aiva'á kesimááraa siyáámba tímatuwe'a naaémba enánaaemba tágwaranaunda kanaawá'íyo súwana ⁶² Ísu séna Áánútuna mayáímó ááimbo ásámaimo kwémaesamo ivátuwesamo ó'on-imayaamo owái Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a íma kanaán-umai mayái mayánááowe Ísu siráíye.

10

Ísu 72 kwaasi mayái tímakain-kwasai.

¹ naaémba Ísóigo sáwíva-kwaasi 72 kwaasi usásintinkena kaesé umásuwe kwemó kwínín-daopimpa'a aiva'á kónááowe séna ² Áánútunopa'o ténááontavesa kwenáái kosimátíma'mae koró-áimbá simátimena séna kígauva'a sáwíva-tomba ávu karáísasa mintómbá akaránááon-kwaasi esimái-kwaasi máyáamba pó'a kígaugona avowámpa'o námúnaa síyana mayái-kwáásí ti'maráínasa mintómbá akaránááovo ³ koró. sipisipi-araa'a kwínana áwááisaantemo in-iyánkómó intenkáámbá on-kwáásívimbá ti'maránaumne. ⁴ óntambo inainaaimó sií-únámbá íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai ánáamba íma maimaé'a kwé'a aampa'ó kwégwe'a ayáátááka'a íma úwoi-aimba símae kwé'a ⁵ moóranaumpa'o iyé'a sé'a paru umái máétaao serómó. ⁶ síyana paru umái maíndawaimo éna mimpárú-áimbá kwempímbá kwénivo ímo paru umái maíndawaimo éna mimpárú-áínkó koyauweréna keinárawatopa'a tíníye. ⁷ mayái kwémayaiyawai meéyámbá máyáantavai timínda-naumpa'a uméwana timínda-tomba nánááowe. íma ó'on-daumpimpa'a naaé'a timínda-naumpare su'mai umáéro. ⁸ moóranaopa'o kwíyasa naambá timésa toómbá timésa íya'o kwéne'a ⁹ mindáópa'o tí'o índa-kwaasi kwéasovamatinke'a simátíme'a sé'a Áánútu kwená kwaási kawááinin-kanaa kentópa'a sáwíyanka'a tíníye simátíméro. ¹⁰ moóranaopa'o kwíyasamo naambó ímo timíya'a aampa'á kwégwe'a avora'á simátíme'a sé'a ¹¹ kentí naaópakembaramo sísamaivakenta uwátuwaundaya Áánútu keinárawa'a íma aamoí umátinkaintavai umásítai'a umái agaráátinkaumne. ísáaro. Áánútu kwená kwaási kawááinin-kanaa sáwíyanka'a tíníye isa'á tínaaemba umámewe simátíméro. ¹² simátíme'a sé'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba naaóvá'á Sótómu-naopa'a méraan-kwaasi sáwí-kwaasi sáwí-meyamba timínímbanivo keinárawa'o tínaaembo umátimenaaon-kwaasi sáwí-meyamba ávááraumai timíníye Ísu siráíye.

*íma aai ísaraan-kwasai.
Mátíyu 11:20-24*

¹³ Ísu simásuwena séna Kórásini-naopaken-kwaasiye Pétésáítaa-naopaken-kwaasiye kárákwiyoro. naaóvá'á Táyaanaopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye Áánútun-aaimo ímo ísaraawaivimbo ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai kentí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino. ¹⁴ mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwé'e'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Táyaanaopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómba timíníye-imagaa kwéowe. kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaitya-sawí-meyamba timíníye. ¹⁵ Kápénéamu-naopaken-kwaasiyono. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe Ísu simásuwena ¹⁶ kwená kwayó-kwáásíyávéna simátimena séna kentáái ísámai kawé'á kwéowai mirámó ombá kesáái ísámai kawé'á kwéovo tínaaemba kwéumatinkaawai kenkwará'á mirá kwéowe. tínaaemba kwéumasinkaawai mirámó ombá si'mákaiwainkwara'a mirá kwéowe Ísu siráíye.

72 kwaasi koyauwékáan-kwasai.

¹⁷ Ísu súwasa minkwáásí 72 kwaasi isésa kóyáwé urésa Ísunopa'a tóyo ésa aamoí taumánkesa sésa Ísóigoo taraváá-kwántóntávéta séta Ísuna

asirayámbá kwáyáintave'a tiyuwé kóro kwésunasaya isésa kóuraawe suwaná ¹⁸ Ísu séna mirá owaná kwíyómpakembo tawáombo intembá Áánútu Sáátáánigona asirayámbá maisukáimba awánaraumne. ¹⁹ simátíménda isáaro. asirayámbá timúna'a pó'a kwaaivaainkómó váindamo é'a íma puwíyana áwááisaantemo índa-uvowankomo váindamo é'a íma puwónááowe. tímakaunda-asirayanko Sáátáánigona asirayánkómbá kwéusayaaitaimba póna íma amápa-tantaako sáwí'a umátinkaniye. ²⁰ taraváá-kwántómbá kentáái isésa kóuraantave'a íma aamoí ovo Áánútu kwíyómpa'a aúvái-kwandaavimba kentúwí'a agaimakáintave'a aamoí oró Ísu siráíye.

*Ísu Áánútu áwí'a mósá makáin-kwasai.
Mátíyu 11:25-27, Mátíyu 13:16-17*

²¹ minkánáá Áánútun-amanko Ísumba imáyáa amúwana arunkó kawe'á úwana séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwará'á kárákwiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéisaumne sen-kwáási íma simátime úwoi-kwaasi simátime mirámó íyávéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu simásuwena ²² simátimena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna símakaiye. amáparawai kesí ááimba íma kawe'á umái suwánaraavo kesivo kemá ááninko únana póna kesí ááimba suwánaraiye. amáparawai kesivoná ááimba íma kawe'á umái awánaraavo kesivombá pó'a keyáá awánaraumne. kesivoná ááimbo agaráátinkaundawai kwéawanaawe Ísu siráíye.

²³ Ísu simásuwena mégwantena kwená kwayó-kwáásiyávéniye su'mai séna awánaamba póna tirunkó kawe'á ína'a máéro. ²⁴ simátime'a sé'a naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowaiye anón-kwaasiye keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o kwéisaanten-umai isánáe sésa umbá íma ísaraawe Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna siráíye.

Sámériyaavakewai namuro-kwáási áwa'naa uráin-kwasai.

²⁵ moórá-tawai Ísu kwenáái kwésimatimuwana moóráwai amáámba kawe'á umái ísarowai Ísunopa'a téna áísaa umai Ísumba isánáe séna anóndakoo nóra umáíya aúnaí'a umáíya kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ²⁶ Ísu séna Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba awánáanda mináíntávái nóran-imayaa kwéono súwana ²⁷ minkwáásígó séna Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aínko séna kentiruné kentí imáyáawe kentí asirayáné Áánútumpa'a kentí Ísóigomba améro séna kesávái-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró siráíye súwana ²⁸ Ísu séna árai'a séndanivo mirámó é aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ínáyone Ísu siráíye.

²⁹ súwana minkwáásígó imáyáa éna ó'on-kwaasi suwánésa kawe-kwáásímán-íye sígwáe séna Ísuntavena séna kesí kwaási nááwa'íyo súwana ³⁰ Ísu séna simátíménda isaaó. moóráwai Yútaa-kwaasi Yérúsaremu-naopakemba Yéríko-naopa'a kónáe séna aampa'á kwimbá umóyán-kwáási tátokesa kwená unáánkwátói ayú'maesa tuvú'maráawana puwíndayavena aampa'á máyáísana ³¹ moóráwai Áánútuntavenamo ísámaimo póí'o tuvú'mái kwéagayaiwai minámpá'á kwimbá aanéíva'a máyáísana kóawanena moórá-aaneíva'a kóyaaitaisana ³² moóráwai Árívái-andarakewai mono'náúmpá'á mayái kwémayaiwai minámpá'á kwimbá aanéíva'a máyáísana kwená egwaa'á kwéna kóawanena moórá-aaneíva'a úwoi kóyaaitaisana

³³ moórawai Sámériyaavaken-kwaasi miwímá Yútaa-kwaasiti namuro-kwáásívínkémbá moórawai minámpá'a kwimbá koawánéna arumbá umánkena ³⁴ kwená egwaa'a koména masawémba ándá-aran-donkwara'a umái avivimbá arankéna asáaumankena mósá árámbai kwená tónki-poi arósáánumpimba ankéna áí'maena kwááyumo ten-kwáásímó kwáéndampa'a móankarena kárákwirena ³⁵ usá aaváyaavimba mindánkó avowámbá kae-táwai-mayaigona óntamba aména séna kawe'a umái kárákwire kwenane'ó túwénda-ontambo é'a ke té'a anondá embá máamenaumne simásuwena kóuraiye Ísu simásuwena ³⁶⁻³⁷ nóra umáíya aúnaí'a umái maí'maira ónaumno súwaintavena Ísu áísaa ena séna umóyán-kwáásí tuvúkáan-kwaasigona kwaási minkáúmbó-kwáásívínkémbá náawa'io Ísu súwana minkwáásígó séna arumbá umánkena áwa'naa uráiwai kwená kwaásiman-iye súwana Ísu séna kwemó intembá komé mirá ínáyone Ísu siráíye.

Máátaante Máriyaantei kwaasái.

³⁸ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé aampa'a kúmba moórá-ininko áwí'a Mááta máyon-daopa'a kúwana Ísuntavena séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaaó súwana ³⁹ uména aaí kwésuwana minínínkón-áúngo áwí'a Máriyaa Ísuntavena anón-kwaasima iyé-ímáyáá éna aísamaivimba taména kwenáái kwéisowana ⁴⁰ Mááta amápa-tomba kwéagayena anóm-bayai kwémaena anón-imayaa éna Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesúngo íma súwa'naa isa'a keyáá anóm-bayai kwémayaumpo kentávái íma imáyáa éma simámínana tasúwa'naa íno súwana ⁴¹ Ísu arumbá umánkena séna Máátaao sáwíva-tantaa'a anón-imayaa ónana enarumbá umbái kwétaivo ⁴² kesááimo kwéisaimba mindá anón-tantaa'a póna mindáyavena Máriyaa máyáimba pó'a íma ivátuwe'a ai'maráanana kwíníye Ísu siráíye.

11

Áánútumpa'o námúnaamo kwésen-kwasai.

Mátíyu 6:9-15, Mátíyu 7:7-11

¹ Ísu moórá-tawai Áánútuwe aaí kwésuwasa kwená kwayó-kwáási máyówana Ísu simásuwowana kwená kwaásivinkemba moórawai séna Ísóigoo Yóni nombá pétinkaiwai kwená kwayó-kwáási agaráátínkáísasa Áánútuwe aaí kwésentemba kentáá agaráásínkénata Áánútuwe aaí senó súwana ² Ísu séna Áánútuwe aaí sénááomba maará sé'a seró. kentáásivoo enáwí'a usáyaaitarain-awita kesáá mósá kwémaraumne. kentáará'a kawáá-uwoya kwésune. ³ aasiyaasi-táwai kentáási toóntá simiyó. ⁴ kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta anondá íma sáwí'a umátinketa ivátá kwétuwaunaya miráumaiya kentáási sáwí-imayaa maisiyuwaaó. sáwí'a ígwáe sésamo kentáámó íyamo e súwa'naa ínáyone. mirá-áimbá Áánútuwe seró Ísu siráíye.

⁵⁻⁶ simásuwena simátimena séna moórá ená kwaási némpakemba no'wáán-avuntamba tína íma toómbá maké ená kwaásigona ontava'a komé áísaa-e se kesí kwaási némpakemba timbá íma toómbá makáunana káno'a máyáivo toómbá símína'a mááméno sinaná ⁷ kwená naaúmpakemba séna ontá umásuweta kesí aarai iyámpóise suúyá kwaiguráumpo íma usásine'a aménaumpo kóaaó síníye. ⁸ kesí kwaási pó'a aménaumne-imayaamo ímo

kwéinanamo éna ayáátááka'a inaaí kwésinana íma aigaemá ínana inaaí kwésindayavena usásinena amíníye. ⁹ miraráán-umai simátítime'a sé'a Áánútunopa'o námúnaamo kwésemba áísaa úmae kwéiyiyana timíníye. ááyamae kwéiyiyana kentáái isáníye. kwéavakaa úmae iyíyana Áánútu agaráátinkaniye. ¹⁰ áísaa íyanamo éna Áánútu timíníye. kwéaayewanamo éna Áánútu kentáái isáníye. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniye. ¹¹ keinárawa'a iyámpóígwara-kwaasi kentáánimbaa'o noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma iraankavayaambá timénááowe. ¹² kokóri-auma simiyómó síya'o é'a íma áwááisaan-uvowamba timénááowe. ¹³ ánivo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimbaa'a kawé-tántáá'á kwétítimevo kwíyómpakemba kentáásivowa kaweré su'mai iwái póna enamambá simiyó síyawai Áánútu kwenamambá timíníye Ísu siráíye.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:22-30, Mááka 3:20-27

¹⁴ moóráwai arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana íma aai kwésuwana Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásígó aai súwasa sáwívarawai awánésa táátavai uwasá ¹⁵ évakarawai sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye suwasá ¹⁶ évakarawai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ¹⁷ Ísu miwí tááma iséna simátímena séna moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. moórá-akumba usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ¹⁸ Sáátáánigo kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. kentáv'é'o sembá Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye kwésemba ¹⁹ ánivo Píyésepuna asirayánká'ó taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí kwaásigwara'a Píyésepuna asirayánká'á taraváá-kwámbá maitiyúwáásino. mirán-áimbó síyasamo ésa kentí kwaási kampa'á kwésewe sénááowe. ²⁰ ánivo kemá Áánútuna asirayánká'á taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaundayavena Áánútuna asirayámbá keinárawapimba kwévaarisa'a kwéawanaaowe. ²¹ asirayán-kwáásígó iwevói tokéna kwená naaka'á kárákwiraisana kwená náaindaamba kawé'á umái kwáyáivo ²² moóráwai kwená asirayámbá usáyaaítaraiwai téna tainkámbai kwená iwevói asiramái tátokain-iwevoi tayavíyena kwená náaindaamba tayavírena taaín-timakaiye. ²³ kembá íma kwésuwa'náa-esa kesí namuro-kwáásíráámbá umái kwémaewe. íma súwa'náa esa kwaási torupamáí símémba kóyáwé kwéumagowe Ísu siráíye.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.

Mátíyu 12:43-45

²⁴ Ísu simásuwena moórá-aimba séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna kavóná-marava'a nombá íma kwáyáipa'a kogwénaaena séna náávara ménaumno séna avakáá uwááena séna tayauweré'a kesí naambá kwaási arumpimbá pó'a koménaumne simásuwena ²⁵ téna taawánaimba mindánkómbá kankambá kwiýú'mái kawer-umásukaisana taawánéna ²⁶ tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai anómba uráawai kotí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáísana minkwáásígó sáwí'a umái

máyáísasa naaémba sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anómba sáwí'a umái méraiye Ísu siráiyé.

árai'a tirunkó kawé'á kwéin-kwasai.

²⁷ Ísu mináimbá simásuwowana sáwíva-kwaasivinkemba moórá-ininko Ísuntavena anónka'a séna enanó embá maránkarena náámba ámakaiwaimba Áánútu kawé'á umánkaraiye súwana ²⁸ Ísu séna árai'a sémpo Áánútu kwenáái isámai kawé'á kwéowaima anón-kawé'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mátíyu 12:38-42, Mááka 8:12

²⁹ súwasa sáwíva-kwaasi Ísunopa'a tóyo uwaná simátimena séna ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasiman-owe kentávé'a kwésemba Áánútumo ai'mákainamo e ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaanomo kwésemba naaóvá'á Áánútu Yónaamba uráintemba kembá mirá ínivo mináimbá imáyáa oró. ³⁰ naaóvá'á Nínívaa-naopaken-kwaasi Yónaa uráintavesa Áánútu ai'mákaiye siráantemba kemó ondá awáné'a Áánútu ai'mákaiye sénááowe. ³¹ naaóvá'á Yútaa-kwaasira'a kárákwirowai áwí'a Sórómoni kawer-imáyáávínkémbá aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Sórómonin-aai kóisánáe séna kweéména kuráiyé. ívé'a kemá Sórómonimba usáyaaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba minínínkó keinárawa'a aaivimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Sórómonin-aai taísaraumpo Sórómonimba usáyaaaitaraiwai kentópa'a máyowa'a kwenááimo isááraamba íma isaraawe síníye. ³² naaóvá'á Yónaa Nínívaa-naopa'a Áánútun-aai kosimátimuwasa isésa sáwí-imayaa tuwésa Áánútun-aai isaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavesa tísaa ínín-kanaa tínimba Nínívaa-naopaken-kwaasi keinárawa'a aaivimbá maitinkéna sésa Yónaa-aai iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaaitaraiwai kentí naaópa'a máyowa'a kwenáái isé'o sáwí-mayaimo túwááraamba íma tukáawe Nínívaa-naopaken-kwaasi sénááowe Ísu siráiyé.

túranko kentí imáyáavimbo sámó kwégain-kwasai.

Mátíyu 5:15, Mátiyu 6:22-23

³³ oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á maráiyamba avora'á mayáiyasa naaúmpa'o iyíyawai awánanaaowe. ³⁴ miráumai túranko kentí imáyáavimbo sámá kaí-yántáá'án-íye. túrankomo kawé'ó umáímo awánáínanamo éna amápar-imayaa sámá káníye. túrankomo ímo kawé'ó umáímo awánáínanamo éna amápar-imayaa túnkwiniye. ³⁵ kentí sámá kaí-yántáá'á túnkwiavainivo kentúra'a kárákwimai kawé'á oró. ³⁶ kentí imáyáago íma túnkwimba amápa'a sámá kwégaimba oómbá sámá kamátinkaintemba póna kentí imáyáago kentúra'a sámá kamátinkaniye Ísu siráiyé.

mono-káwáá-kwáásí sáwí'a owé siráin-kwasai.

Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 20:45-47

³⁷ Ísu mináimbá simásuwowana moóráwai áamáan-kawaa-kwaasigo Ísunopa'a téna séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaaó súwana toómbá naaíndayavena uména ³⁸ íma ayááamba sese umásuwena toómbá kwénowana minkwáásígó awánéna áátavai éna imáyáa úwana ³⁹ Ísóigo awánéna

simámena séna kemá áamáán-kawaa-kwaasi anavéúne táávere paákáré su'mai kwésese ovo andáámpa'a sáwí'a uráisa'a túran-anda kwée'a sáwí'a kwéowe. ⁴⁰ sáwí-imayaagwara-kwaasi máyáawe. Áánútu paáká-tántáá'a éna andáámpa-tantaare imáyáawe mindágwara'a uráiyé. ⁴¹ kentí imáyáamo arupí é'o kemó makén-tantaa'o ímo makén-kwaasi timé'o é'a kentí imáyáao kawé'á íniye.

⁴² kemá áamáán-kawaa-kwaasi kentí kígauvakemba sáwíyan-tonkwara'a taaínkaar-umai siyáánkai maké'a moórá Áánútumba kwéame'a kawé'á kwée'a mirán-áimbá ísámai iyé'anivo anón-amaamba ivá'á tu'maré'a pó'a Áánútumba íma imáyáa kwéame'a óísaniyaain-kwaasi sáwí'a kwéumatinkaantavai kárákwiyoro. ⁴³ kemá áamáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á umé'a kawer-áyámpá'á kwaási túranka'o umáémba tiráái kwétaiye. marupá'ó umáyáawasa kwaási tuwánésa kawer-áimbó sembá tiráái kwétaimba pó'a kentúra'a kárákwiyoro. ⁴⁴ kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasamó kwaási ímo awánaantemba kentirumpimbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaási íma kwétuwanaamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráiyé.

⁴⁵ Ísu simásuwowana moóráwai áamáamba sún-kwaasigo Ísuntavena séna mirámó sénda kentáágwárá'á simáíya sáwíta kwéumasinkaane súwana ⁴⁶ Ísu séna kemá áamáamba sen-kwáásí kemó áamáambo simátímén-ainko umbái kwétiyaisa'a mináimbá íma kwétuwa'naa-omba pó'a kárákwiyoro. ⁴⁷⁻⁴⁸ kentíkwá'ná Áánútun-ai simátímakaawai tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwéowe. naaóvá'á kentíkwá'ná uráantave'a kawé'á uráawe sé'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwéomba pó'a kárákwiyoro. ⁴⁹ naaóvá'á Áánútu kawer-imáyáávínkémbá séna kesáái simátimenaaowaiye agaráátinkanaaowaiye tí'maráanasá miwíwímbá kwénaaiyasa évakarawai sáwí'a umátinkesa évakarawai tínkamiyasa puwónááowe Áánútumo siráimba mináimbá paáruraiye. ⁵⁰ naaóvákwárá avumpinkwárá naaénkwara'a Áánútun-ai simátímakowaima tínkamuwasa pukáantavai póna misáwí'ó uráawaina anondá-meyamba ívé'o máyáan-kwaasitopa'a tíníye. ⁵¹ aiva'ó tuvúwanamo pukáin-kwaasigo áwí'a Épeo naaémba moóráwai áwí'a Sékáraya anóm-bono'-naumpa'a máyowana moórá-ayampa'a Áánútuntavesamo ísámaimo póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-tarei kwáyowana moórá-ayampa'a aiva'-mónó-káwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpimbá Sékáraya umáyowasa tuvúwana pukáiyé. minkáé-kwáásírái avumpimbá tínkamuwasa pukáawaigwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'o máyáan-kwaasi mayánááowe. ⁵² kemó áamáambo sen-kwáásí áráir-aimbo ímo aúpá'ó tukáankakai mináimbá ísámai kawer-osinó. kemá íma ísámai kawer-ombá ó'on-kwaasiti aambá aúнкаamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráiyé.

⁵³ Ísu mináimbá simásuwena máapa'a kumúwasa áamáamba sun-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye tirumpimbá áwáá'a aéésa ó'on-o'on-tantaatavesa áísaa umai ísáananamo ⁵⁴ aaimó kaé'mái-aimbo sína'o é'a aaivimbá mayankánáe sésa áísaa uráawe.

12

*íma kaumbo-káér-ainkwarari'a oró siráin-kwasai.
Mátíyu 10:26-27*

¹ mitáwai ávááraumai sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá umái máyówana Ísu kwená kwayó-kwáásí simátimena séna áamáán-kawaa-kwaasi kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiraamba ovó íma miráumai máéro. intóráín-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá áamáán-kawaa-kwaasiti sáwí-aimba mirá kwéivo keinárawapimba misáwí-áínkó anómba tiváínivo kentúra'a kárakwiyoro. ² aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'a paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'a paárínasa awánanaaowe. ³ no'wáámbo siráan-aimba sán-káíndara'a síyasa isánááowe. aúpá'ó siráan-aimba amápa-kwaasi túranka'a síyasa isánááowe Ísu siráíye.

moóráwai áároi inkáíséro siráin-kwasai.
Mátíyu 10:28-31

⁴ Ísu simásuwena séna kesí kwaási simátíménda ísáaro. évakarawai tínkamiya'a puwónááovo moórá sáwí'o umátinkai-yantaa'a íma kwéraivo íma miwíyávé'a inkáíséro. ⁵ kemá simátíme'a sé'a Áánútu máyáivo kwenáároi inkáíséro. kwemó tínkamina'o puwónááombo éna kemá kanaán-umai sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a mátiyuwaniye. mináímbá Áánútuntave'a inkáíséro-aimba kwésune Ísu siráíye.

⁶ Ísu simásuwena séna sáwíyan-dumama téntékaan-dumama éva'aasei-numama sáwíyan-ontandei kae-tóyaráán-óntándéi kwémeyan-ovo Áánútu kíraan-dumama íma awinkaiwáímá póna awánaraiye. ⁷ numamá kító-tantaa'a awánaiwaima póna kwaásima anón-tantaa'a ovó íma táá'a kaíno. kenti'nóntáuma kwétaampaiwaiman-ivo íma táá'a kaíno Ísu siráíye.

Ísu áwí'a avorató sénaunda-kwasai.
Mátíyu 10:32-33, Mátíyu 12:32, Mátíyu 10:19-20

⁸ Ísu simásuwena séna simátíme'a sé'a amáparawai túranka'a kentávésa sésa Áánútu ai'maráísana kunkáiwai kesí anóndakoman-iye síyawaiyave'a kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai túranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne. ⁹ ánivo kwaási túranka'a kembá tínaaemba umásimiyawaiyave'a kemá Áánútuna kwayó'nárawa túranka'a sínaaemba umátimenaumne. ¹⁰ kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba simái sáwí'a umásinkanaaomba mindá Áánútu maitiyuwánivo Áánútun-amankomba simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana miwísé kwaíkwai'a íníye. ¹¹ kesí kwaási-i'a ontávái táto'mai tí'maesamo anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé túranka'o mátínkaresamo aaivimbá maitínkéwa'o é'a nóran-aimbo síyamba íma táá'a káínana ¹² Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka'a tinkáína'a sénááowe Ísu siráíye.

óísankwara-kwaasigo sáwí-imayaa uráin-kwasai.

¹³ súwana sáwíva-kwaasivinkemba moóráwai Ísuntavena séna anóndakoo kesivo púwísana kesuwaá amápa-tantaa'a mairéna íma taaímbai kwésimivo emá sinaná taaímbai násimino súwana ¹⁴ Ísu séna kesí kwaásiyo mináímbá íma koisé'a keáváráwaiti náaindaamba íma taaín-timenaumne simámena ¹⁵ amáparawaiyavena séna kwaási kawé'a umái máyáawaiti ááimba íma sáwíva'-naaindaamba makáavo náaindaamba mayánáe seéme'a máyáavainivo kentúra'a kárakwiyoro Ísu siráíye.

¹⁶ simásuwena moórá-aimba simátimena séna moóráwai sáwíva'-naaindaamba makáindawai kwená kígauva'a sáwíva-tomba kwáyáísana ¹⁷ kwesávái-ímáyáá éna sáwíva-tombo áká'maimo maránaunda-namba

íma kwáyáivo nóra ónaumno. ¹⁸ mirámó é'a toómbá makáunda-namba tawísíyuwe'a anón-damba úmare'a mimpímbá amápa-tomba áká'mai maré'a kesí náaindaankwara'a maránaumne. ¹⁹ mirámó é'o é'a kesávái sé'a amápa-tantaa'a íma aáváán-tuwáúnda toómbá námai iyé'a nombá námai iyé'a ayáátááka'a úwoi mé'a onaná sirunkó kawé'á kwéina'a ménaumne kwésisana ²⁰ Áánútu simámena séna sáwí'o úmae kwénaaonda-kwaasima óne. ívé'-no'waamba puwéma esávái makáanda-naaindaamba túwénana nááwa mayáníyo Áánútu siráíye. ²¹ marapá'á esávái-nááíndááné su'mai makáiyawai mirán-kwáásimán-ivo marapá-tántáaré su'mai marésa Áánútumpaken-tantaa'a íma makáawe Ísu siráíye.

Áánútumpa'a imáyáa améron-kwasai.

Mátíyu 6:25-34

²² Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kwésimtime'a sé'a miraráán-umai máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a kentúra'o unááankwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. ²³ toómbó nánááomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anón-tantaa'an-íye. unááankwátói ónááomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-íye. ²⁴ numagómpá'á imáyáa oró. numaó íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a makéna nánívo Áánútu miwítí toómbá tímísa kwénaawe. Áánútu aúranka'a numaómá kító-tantaa'an-ivo kwaási anón-tantaa'a póna kentí toómbó éna tímíníye. ²⁵ keinárawa'a anón-imayaamo é'o é'a kentí maíyan-kanaama íma kanaán-umai ayáátááka'a ménaaowe. ²⁶ mindá sáwíyan-tantaa'a isa'á íma kanaán-umai ónááomba pó'a ó'on-o'on-tantaatave'a íma anón-imayaa oró. ²⁷ kwaigwandáánká'á imáyáa oró. kwaigwandáánkó íma kígau éna íma kwená unááankwátói makáivo simátime'a sé'a naaóv'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoíye konaariríyé makáiwai úwasa kwaási awánésa kawé'an-íye sumbánivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawé'an-íye kwésewe. ²⁸ uvá'á konaarirí-yántáaré séna kwaigwandáámbá Áánútu uvá'á makáíye. umá íma kwaíkwai'a ínivo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisuwánááomba Áánútu mintántáá'á imáyáa kwéena konaarirí-yántáá'á makáíye. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna kentí unááankwátói tímínimba pó'a keinárawa'a maarán-áímbá ímo seráámbá Áánútu íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-íye kwésewe. ²⁹ Áánútu kwétuwa'naa-imba pó'a toómbó nombó nánááontave'a íma anón-imayaa oró. ³⁰ moórámora-maravaken-kwaasi Áánútun-aai íma isáan-kwaasi toómbó nombó nánááontavesa anón-imayaa kwéowe. toómbó nombó ímo kwéne'o é'a puwónááontavena kentivo mintántáátávéna imáyáa kwéivo íma anón-imayaa kwée'a ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaintave'a imáyáa íyana mintántáá'á tímíníye Ísu siráíye.

kwíyómpa'a kawé-tántáákóná kwaasái.

Mátíyu 6:19-21

³² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kemá kesínaaemba kwégwaraawai kárákwiraumne. kentáásivomo simbá kesí kwaási kawáá ondá keinárawagwara'a kawáá ónááowe. mirá íyana kesirunkó kawé'á íníye simbá póna íma táá'a kaíno. ³³ kentí náaindaamba kwétime'a meéyámbá mairé'a ímo makén-kwaasi tíméro. mirámó kwéiyana kentí kawé'-méyámbá kwíyómpa'a kwáyáinasa kwaási íma umóyámbá íyana íma avíyaraamba kaínana kawé'á umái aasiyaasí kwaíkwai'a ína'a minkáwé'-méyántávé'a

imáyáa é'a ³⁴ marapá'ó kentí óísambo kwáyainanamo éna marapátávéna tinkánívo kwíyómpa'o kentí óísambo kwáyainanamo éna kwíyómpatavena tinkáníye Ísu siráíye.

mayái-kwáásímó kwéto'mayaa on-kwásái.

³⁵⁻³⁶ Ísu simásuwena séna anón-kwaasigo aaraimá kwétokwaa on-tánómbá komandánáe séna kwínasa kwená mayái-kwáásí unáánkwátói úmaresa mésa oómbá kúra'makesa amu'matuwé méwana téna tááyainasa avekáámbá onta tiyankánááowe. miwí kwéto'mayaa ontembá keinárawa'a kwéto'mayaa e'a amu'maré'a máéro. ³⁷ minánón-kwáásígó tinda kwená mayái-kwáásí koku'á mésa amu'matuwé ménka'a tìnana tirunkó kawe'á íníye. árai'a simátíme'a sé'a minánón-kwáásígó mayái mayáíndayavena unáánkwátói ayú'mái mórúna maréna minkwáásíyóntávéna maanká'á méwa'a toómbá tíméro síníye. ³⁸ minánón-kwáásígó no'wáán-avuntana'i. irataróra'iyo. tinda kwená mayái-kwáásí koku'á mésa amu'matuwé ménka'a tìnana tirunkó kawe'á íníye. ³⁹ simátíménda-aimba imáyáa oró. naankó avowámó umóyán-kwáásímó tinín-kanaamo isénaraai umóyán-kwáásí timbá kwéto'mayaa ena awánéna kwatúwáísana kwená naaúmpakemba umóyámbá íma máyáísino. ⁴⁰ miráumai kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kumónaundayave'a pó'a keinárawa'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kwéto'mayaa e'a simu'maré'a máéro Ísu siráíye.

sáwí'a owasá kawe'á owasá uráan-kwasai.

Mátíyu 24:45-51

⁴¹ súwana Pítaa séna Ísóigoo emó sénda-aimba kentááyáváíyé su'mai kwése. amápa-kwaasiyavaigwarara kwéseno súwana ⁴² Ísóigo séna kawe'-máýáímó kwémayaawai kawer-ímáyáágwára-kwáásíyávé'a kwésune. miwítí anóndako séna kesí mayái-kwáásírá'a kárákwire'a toómbá taaímbai tíma'mae'a iyóro síníye. ⁴³ miwítí anóndako téna mayáímó kawe'ó umáímo mayáínda tatuwánáinana mayáímó kwémayaindawai tirunkó kawe'á ínana ⁴⁴ minánóndákó séna kesí náaindaamba amápa-tantaaka'a kárákwiyoro síníye. ⁴⁵ ánivo mimbáyái-kwáásímó imáyáamo ésamo kesí anóndako ayáátáaka'a íma tíníye sésamo mayái-ínínákwá'ó tínkamesamo toómbó nésamo uwoaó'-nómbó kwénesamo uwoaó'ó ésamo ⁴⁶ miwítí anóndako tinín-kanaa ímo ísaresamo ímo imáyáa kwéindara'a téna anónka'a tatínkambai Áánútun-aai ímo kwéisaan-kwaasi máyáapa'a mótinkaniye Ísu siráíye.

⁴⁷ Ísu simásuwena séna mayái-kwáásí miwítí anón-kwaasigon-aai isésa kwemó síndantemba íma íyamba máyáawana anón-kwaasigo téna anónka'a tatínkaminiye. ⁴⁸ ánivo mayái-kwáásí miwítí anón-kwaasigon-aai íma isésamo ombá sáwí'a ésa máyáawana anón-kwaasigo téna sáwíyanka'a tatínkaminiye. Áánútu kawer-ímáyáá anómba tímakaiyawai anóm-bayai máyáaro. kawer-ímáyáá anómba tokáiyawai kwaási túwa'naa oró Ísu siráíye.

Ísu kwaási taainánín-kwasai.

Mátíyu 10:34-36

⁴⁹ Ísu simásuwena séna iramó kaintembá mayáímá máyáandayave'a marapá'á kumbáyaunda mimbáyái ánásainana kawe'á íníye-imayaa kwéune. ⁵⁰ sáwíyanka'a kembá sí'a índai'a ónááontavena sirunkó umbái kwétaisana sí'o índai'o ónááomba ánásainana sirunkó kawe'á íníye. ⁵¹ kentávé'a maarán-ímáyáá íma oró. kwaási amápa'a paru

umái máyáantavena marapá'á kunkáíye. ímanivo marapá'á kunkáunda kwaási taaínkaa'a ésa évakarawai kesáái isáiyasa évakarawai íma isánááowe. ⁵² ívékwara aanogwara'a moórá-naumpa'a éva'aasei-kwaasi mésa kesááiyavesa miwítí imáyáa taaínkaar-urésa kaumbonárau moórá-imayaa íyasa kae'nárai ó'on-imayaa óyááoiye. ⁵³ avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íníye. anówama moórá-imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íníye. anáávukoe ó'on-o'on-imayaa óyááoiye. kesááiyavesa miráumai miwítí imáyáa taaínkaa'a ónááowe Ísu siráíye.

évaka-tantaakona ááimbo kwéisaan-kwasai.
Mátíyu 16:2-3, Mááka 8:11-13

⁵⁴ Ísu sáwíva-kwaasiyavena séna ainámbó kwáyaina'o é'a sé'a aa'á tíníye kwésiyana aa'á tíníye. ⁵⁵ úndá to'mái ánásaina'o é'a sé'a aa'á káníye kwésiyana aa'á káníye. ⁵⁶ kwíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káníye. aa'á tíníye kwéseмба mintántáá'á awánaraawe. kae'náér-on-kwaasi pó'a mirán-tántáákóná ááimba awánaambanivo Áánútu ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe Ísu siráíye.

aaimó arupímo íí-kwásái.
Mátíyu 5:25-26

⁵⁷ Ísu séna simátíménda-aimba ísáiyuwe'a minkáér-ámpá'á taaínkaa'a uré'a moórá-ampare su'mai koró. ⁵⁸ moórá-aimba ísáaro. aaimó simátinkanae síyawaimo tí'mae kwíyasa aampa'á mósimai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáásí timíyasa ándá-naumpa'a tinkánááowe. ⁵⁹ ímo mirámó íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa íma ááéma ánásanaumne sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráíye.

13

sáwí-imayaamo ímo tuwáiyawaimo puwónááon-kwasai.

¹ Ísu kwésimatimuwasa évakarawai tasimámesa sésa Káríri-maravaken-kwaasi évakarawai Áánútuntavesa ísámai póímo tuvú'mái agáyáamba kámááni-kwaasiti anóndako áwí'a Páírátí évakarawai tí'maráísasa tínkamisasa pukáawe suwaná ² Ísu séna miKárírívákémbá pukáan-kwaasiyave'a sembá miwítí sáwí-imayaao Kárírívákemba amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavesa pukáawewa kwéseo. ³ íma mirá kwéovo simátime'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a keinárawakwara'a puwónááowe. ⁴ imáyáa oró. Síróamuva'a ayáátáá'-namba tawiséna sáwíva-kwaasi 18 kwaasi tínkamisasa pukáawe. mindáyave'a sembá miwítí sáwí-imayaao Yérúsaremuwakemba amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavena pukáawewa kwéseo. ⁵ íma mirá kwéovo simátime'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o Áánutumpa'o té'o é'a keinárawakwara'a puwónááowe Ísu siráíye.

taaigó íma arambá iráin-kwasai.

⁶ Ísu kwántámai-aimba simátiména séna moóráwai kwená ándá-aran-kigauva'a áséi-aramba íyain-taima u'makáísana áruma kwikáísana arambá komayánáe séna koawánaimba íma iráísana ⁷ minkígáúr'á kárákwirain-kwaasiyavena séna kaumborá'á áú'a simbá mintáéramba komayánáe'a koawánáunda íma arambá iráisa'a úmpo mintáímá tumásuwaa. maragóná anombá nasúwáivainivo tumásuwaa sisaná ⁸ mindákó séna anóndako

ímampo'a mintáiyááimpa'a oó'á túmake'a agámo'a maké'a ⁹ moórá-au'o sínda awánaanana arambó iyéna kawe'á ínivo mirámó ímo ína'a tumásuwanaumne siráiyé Ísu siráiyé.

Ísu saavatirá'á moórá-inimba asóvamankarain-kwasai.

¹⁰ moórá-tawai Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Ísu mono'-náúmpá'á uména aaí kwésimatimuwana ¹¹ moórá-ininko taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-ininko ména ayáátááka'a sáwí'a umái ména 18 ima maisuwéna miráumai sáwí'a umái máyowana arósáánumba káínáívai kurówana íma kanaán-umai koku'á máyowana ¹² Ísu minínínkómbá awánéna séna enáí'a ánásaino séna ¹³ áne'á tátorowana avekáámbá arósáánumba arupí úwana koku'á usásinena Áánútu áwí'a mósá marówana ¹⁴ Ísu agándon-kanaara'a minínínkómbá asóvamankontavena mono'-nánká'á kárákwirowai arunkó sáwí'a úwana sáwíva-kwaasiyavena séna ava'moraé-kanaa mayáí kwémayenka'a sí'a asóvamasinkainkwae sé'o é'a té'a agándaan-kanaamo é'a íma teró súwana ¹⁵ Ísóigo séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiman-owe. agándaan-kanaara'a kentí purumakankwára'á tónki-poigwara'a naaúmpakemba ayúranke'a áí'mae'a nompá'á kowaná nombá kwénaiye. ¹⁶ minínínkó Ááváramu aisaavutantamba uráin-inimba isaná Sáátáánigo ayáátááka'a 18 ima tátokaisa'a agándaan-kanaara'a ayúrankauna'a sáwí'a kwéone kwésewe Ísu súwasa ¹⁷ simáímo sáwí'o umánkówai mináimbá isésa tigaemá uwaná kawe'-máayáí kwémayontavena úwoi-kwaasi tirunkó kawe'á uráiyé.

taaérankona kwaasái.

Mátíyu 13:31-33, Mááka 4:30-32

¹⁸ Ísu séna Áánútu kwená kwaási kawááimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátínéna'a isánááowe. ¹⁹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-iyé. moóráwai sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáérámbá kígauva'a u'makáisana anón-éna amaimá móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaiye. Áánútumo kwená kwaási kwégawaaimba miraráámbá éna kwenááigo sáwíyamba kwaási tirumpimbá kunkwéna anómba kwéiyé Ísu siráiyé.

²⁰ simásuwena séna Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátíména'a isánááowe. ²¹ moórá-ininko péréti-tomba agayánáe séna kanaráán-tántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intorái-yántáá'á sáwíyan-tantaa'a ayáúmaraisana kwéna intoréna kwéanon-iyé. Áánútu kwená kwaásimo kawááimba miraráán-umai kwenááigo kwaási tirumpimbá sáwíyamba kunkwéna anómba kunkwéiyé Ísu siráiyé.

sáwíyan-ontaona kwaasái.

Mátíyu 7:13-14, Mátiyu 7:21-23

²² Ísu mináimbá simásuwena Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba naaó'-nao'a kwenáái simátíma'maena kúwana ²³ moóráwai séna anóndakoo Áánútu moórá-mora-kwaasiye su'maiya kawer-ámpá'á métinkaniyo súwana Ísu séna ²⁴ tiyáántamba égési úmae'a sáwíyan-ontavimba usáveranaaowe. simátíme'a sé'a sáwívarawai usáveranae sésa íyambanivo íma kanaán-umai usáveranaaowe. ²⁵ naankó avowámá usásinena ontá úmaraina'a ontará'á umé'a ááye'a sé'a anóndakoo ontayá tisinkaaó síyana íma tuwánáúnda-kwaasi náávakena'oo sína'a ²⁶ kentáásí naaópa'a te enáái tasimásimenata eséya toómbá nombá naráundayaawe síyana

²⁷ kwemá séna íma tuwánáúnda-kwaasi kentí naambárure kentóikare íma tuwánáúnda-kwaasin-ovo kóro naankó avowámá síníye Ísu simásuwena séna ²⁸ Áánútu kwená kwaási kawááipa'a ti'maráína'a máápakemba awánáiyamba kentíkwá'ná Ááváramuwe Áísákaawe Yákópowe Áánútun-aai simátímakowaiye Áánútu kwégawaaipa'a méwa'a tuwáné'a tiyántave'a é'a ivi'á tánááowe. ²⁹ aaváúma usaipakén-kwáásiyé aaváúma kumpéráipaken-kwaasiye évarevar-awampaken-kwaasiye Áánútu kawááipa'a tésa tamésa nánááowe. ³⁰ minkánáárá'á naaén-kwaasivinkemba évakarawai aivarí'a ónááovo aiva-kwáási naaéni'a ónááowe Ísu Áánútumo kawááintavena mináímbá siráíye.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.
Mátíyu 23:37-39

³¹ mitáwai áamáán-kawaa-kwaasi évakarawai Ísunopa'a tésa sésa anón-kwaasi áwí'a Éróti séna Ísumba tuvúwónana puwíníye kwésivo maanká'á tuwé ó'om-bapa'a kówaao suwaná ³² Ísu séna Érótimba iyánaankaraama túwáín-kwaasi kosimáme'a sé'a taraváá-kwámbá kwaási tirumpinkémbá kwémaitiyuwe'a tí'a on-kwáási kwéasovamatinkaunda-mayai ívé'a maé'a aaváyaa maé'a ayúnká kesí mayái ánásanaumne. ³³ Áánútun-aai simátímakaawai Yérúsaremu-naopare su'mai kwétinkamowasa kwévuwontave'a ívé'a aaváyaa ayúnká aampa'á kwégwe'a mayái maivá kónaumne siyé Érótimba kosimáméro Ísu simásuwena ³⁴ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá umátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasiyono. Áánútun-aai simátímakowai tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu ti'marówasa kurówai óntantamba tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombo ayóí-ándámpá'ó tínkarenamo káátamatinkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaaemba kwéumasimewe. ³⁵ ísáaro. Áánútu tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááowe. simátíme'a sé'a íma úwoi suwánanaaovo naaémbo sé'o Áánútu ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye síyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráíye.

14

Ísu aiyayaamba intorón-kwaasi asóvamankarain-kwasai.

¹ moórá-tawai agándon-kanaara'a Ísu áamáán-kawaa-kwaasi anón-kwaasigona naaúmpa'a toómbá náíndayavena umáyowasa agándai-kanaara'o Ísumo nóramo índa awánanae sésa umésa awánowana ² moóráwai aiyayaamba kwéintoron-kwaasigo kwená egwaa'á máyowana ³ Ísu minkwáásígómbá awánéna áamáán-kawaa-kwaasigo áamáamba sun-kwáásiyé tísaa ena séna agándaan-kanaara'a kanaarará áí'o in-kwáási asóvamankanaundaya'iyo súwasa ⁴ isésa íma aaí suwaná minkwáásígómbá áí'mai kawé'á umánkena séna ánivo kuwó súwana kóúwana ⁵ tísaa ena séna keinárawapinkemba kentí iyámpóíya'i. kentí póráára'iyo. maipímbó pékaina'o é'a agándai-kanaara'a ááéma mósá asinánááo Ísu súwasa ⁶ mináímbá íma kanaán-umai anondá siráawe.

kwaási íma kentúma maimaé iyí-kwásái.

⁷ aaí íma anondá suwasá toómbó nánáesamo tun-kwáási aiva'á uménaemo sumbá Ísu tuwánéna kwántámai-aimba séna ⁸ moóráwai séna aaraimó tokwaa on-tánómbá tamandaaó sína íma aiva'á umaíyó. aiva'ó uménanamo

enáwí'o usáyaaitaraindawaimo títanamo éna ⁹ tááyaindawai entávéna séna usásinenana maankwáásígó maanká'á tamaíno sínana aigaemá umásuwe tínaaempa'a kumbéniyone. ¹⁰ ánivo tááyainamo tínaaempa'o uménanamo tááyainda-kwaasigomo kweyááríka'o entávénamo séna kesí kwaásiyo usásine aiva'á umaíyó sínamo umáínasa awánésa enáwí'a mósá maránááowe. ¹¹ anón-kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a mórúna tiyuwánívo sáwíyan-kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a maimaé iyíníye Ísu siráíye.

¹² Ísu simásuwena áayarowaiyavena séna anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai óísankwara-kwaasiye enamááraawe ená akúné ená kwaásiye su'mai íma tááyao. mirámó inasamó ésa naaémba ááyewa toómbá komandáníyonda mindá ená toónkóná anondáman-íye. ¹³ ánivo anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai ímo óísambo makén-kwaasiye tíyayaamba sáwí'a urén-kwaasiye aúgavitan-kwaasiye tááyenasa tamandánááombanivo ¹⁴ ená toónkóná anondáma íma amíyambanivo enarunkó kawé'á ínana Áánútu ená toónkóná anondáma amíníye. naaémba arupí umái mén-kwaasi pukémpinkemba usásinaíya-tawai Áánútu amíníye Ísu siráíye.

anón-tanomba kauráin-kwasai.

Mátíyu 22:1-10

¹⁵ mináímbá súwasa Ísuwe toómbá kwénowai isésa uwaná moóráwai séna Áánútu kwená kwaási kawááipa'a toómbá nánááowai tirunkó aamoí íníye súwana ¹⁶ Ísu séna árai'a simbánivo simátíménda imáyáa oró. moóráwai anón-tanomba kauvónáe séna sáwíva-kwaasi tááyamakena máyáísana ¹⁷ mintánómbó nánááon-kanáa sáwíyanka'a títana kwená mayái-kwáásígómbá ai'maráísana táayaraiwaiyavena séna toómbó naí kwéto'mayaan-ivo teró sisasá ¹⁸ miwí íma tíí-áímbá sewaná moóráwai séna maramá meéyán-ure'a koawánanaumpo íma tanómba kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ¹⁹ moóráwai séna siyáánkai-poima meéyán-ure'a koawánanaumpo íma tanómba kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ²⁰ moóráwai séna ívé'a aaraí mairáunda pó'a tanómba kauvópa'a íma kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ²¹ mimbáyái-kwáásígó kwená anóndakonopa'a téna mirá sewé tasimámísana arunkó sáwí'a isaná séna avekáámbá naaó'-nao'a kwénaae tíyayaamba sáwí'a uráinda-kwaasiye túramba kavíkáinda-kwaasiye óísamba íma makén-kwaasiye tivakáá-umai tí'mae tiyó séna ai'maráísana ²² mimbáyái-kwáásígó mirá kosimái koyauweréna taséna simásimendantemba kosimái tí'mae'a túnda ená naaúmpa'a paaí karekó'a umái máyáawe sisaná ²³ kwená anóndako séna amápa-kwaasi kesí naaúmpata sisipáa oró. amápar-ampa'a kwénaae kwaásimo tivakáá-e asiramái simái tí'mae tiyó siráíye. ²⁴ Ísu séna simátíme'a sé'a aiva'ó táayaraiwai íma tésa kwená toómbá íma tamandánááowe Ísu mináímbá kwántámai-aimba siráíye.

imáyáa kawé'á urésa Ísu-ánaaemba kwaránááon-kwasai.

Mátíyu 10:37-38

²⁵ súwasa Ísuwe aampa'á kuwaná mégwantena simátiména séna ²⁶ kesínaaemba kwaránáe síyawai aiva'á kembá imáyáa simésa naaémba anóvowiye awainínkówé kwená iyámpóíye kwenávárawaawe kwenáúnnavare kwesáváíyé imáyáa oró. ímo mirámó íyamba uwóví'a ónááovo mirámó ésamo ésa kesínaaemba kwarésa kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe. ²⁷ kemó puwónaunda-taimo ságwaata'mae'o kondantembá kesínaaemba

kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'ó ímo maimaésamo sínaaembo kwaráamba uwóví'a ombá pósa íma kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe. ²⁸ moórá-aimba ísáaro. ayáátáá'-namba ónáe síyawai aiva'á óntambo tuwésamo ónááon-imayaa ésa óntamba táámpamai awánáiyambo kanaamó ínasamo ésa mináyáátáá'-námbá ónááowe. ²⁹⁻³⁰ ímo táámpaimo awánaresamo mindámbó íyamba minóntámbá ánásagwinana mindámbá úwoi kwáyainasa kwaási awánésa íma áságwimai umásukaawe sésa tuwírááima sénááowe. ³¹ moórá-aimba ísáaro. moórá áái'a tiyáívin-ánón-kwáásígó áái'a tiyánáe séna aiva'á kwená i-kwáásí táámpainda sáwíva-kwaasi 10,000 kwaasi ínana ó'on-i-kwaasiti anóndako kwená i-kwáásí táámpainda ávááraumai sáwíva-kwaasi 20,000 kwaasi ínana imáyáa éna kembá usáyaaaitanaao. íya usáyaaaitanaao séna ³² íma kanaán-umai usáyaaaitanaumne-imayaamo énamo éna anón-kwaasi némpa'a máyainana aantá-kwaasi ti'maréna séna íma áái'a tiyánaundayaanivo úwoiya ménaum. nóraya ónaumno siyé kosimáméro síníye. ³³ Ísu mináímbá simásuwena séna aiva'á ónááon-imayaa urésa naaémba síyantemba ónááowe. miráumai kesínaaemba kwaránáe síyawai aiva'á makáan-tantaatavesa imáyáa urésa íma mintántáá'á tuwánaumnemo sésamo ésa kesínaaemba íma kwaránááovo mintántáá'á tuwánaumnemo sésamo ésa kesínaaemba kwarésa kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe Ísu siráíye.

uwígóná kwaasái.

Mátíyu 5:13, Mááka 9:50

³⁴ Ísu simásuwena séna uwímá kawé-tántáá'á imbánivo anómbe ánásaisana ayáántámbe kwáyáimbanivo ó'a uwímó kái'a íma úmaranaaowe. ³⁵ ayáántámbe íma agámo'a maráiyana kawé'á ínivo úwoiva'a tuwánááowe. kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráíye.

15

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.

Mátíyu 18:12-14

¹ táákísi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasiye sáwí'a kwéun-kwaasiye Ísunopa'a kwenáái isánáe sésa tuwasá ² ámaán-kawaa-kwaasiye ámaámbe sun-kwáásiyé tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa keáímbá sésa sáwí-kwaasiye toómbá kwénena aaí kwésimba sáwí'a kwéiye suwaná ³ Ísu mináímbá iséna kwántámai-aimba séna ⁴ sipisípira'a kárákwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráwai sáwíva-sipisipi 100 sipisípira'a kárákwiraisana moórá-sipisipi áúyokwisasa misáwíwá-sípísípí uvá'á máyáawana moóráma áúyokwimba koavakáá-émena awánéna ⁵ aamoí kwéena áúgwaata'maena ⁶ naaópa'a téna kwenamááraawe kwená naaópaken-kwaasiye tááyaisasa torupamáí máyáawana séna kesí sipisípi áúyokwisa'a koavakáá-éme'a áí'mae'a túmpo aamoiyá ónáe sisasá aamoí uráawe. ⁷ simátime'a sé'a miráumai kwíyómpa'a máyáawai marapá'á tuwánaamba arupí umái máyáan-kwaasi kawé'á umái máyáamba tuwánésa aamoí kwéowasa sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tíyasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpa'a máyáawai anón-aamoí kwéowe Ísu siráíye.

óntamba áúyokain-kwasai.

⁸ Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moórá-ininko siyáánkai-ontan-arumba makáisana moórá áúyokwisana oómbá kúra'makena kwená naaúmpa'a kankambá kwégwiyuvena kawé'á umái avakáá-éna ⁹ awánéna

kwenamááraawe kwená naaópaken-kwaasiye tááyaisasa torupamáí máyáawana simátimena séna kesí óntamba áúyokwisa'a avakáá-éme'a mayáúmpo aamoí íyataao sisasá aamoí uráawe. ¹⁰simátimena sé'a miráumai sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tíyasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpa'a máyáawai anón-aamoí kwéowe Ísu siráiyé.

ívé-kwaasigo avowámbá auwéna kóurain-kwasai.

¹¹ Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moóráwai kaer-íyámpóí tínkaraiwai máyáísana ¹² naaénkewai avowántávéna séna ená amápa-tantaa'a ímo pukéndara'a ívé'a taaímbai simiyó sisaná taaínkaar-umai ááninkai tímísana ¹³ naaénkewai sáwíyanka'a ména kwembó ámakain-daaindaamba kwétimena óntane su'mai maimaéna némpa'-marava'a koména sáwí'a úmaena kwéiyena kwená óntamba tu'mái ¹⁴ ánásasuweisana anón-ayawaima taisaná toóntávéna avakáá uwááena ¹⁵ mimbárávákén-kwáásígónópa'a kwéna mayái mayánáe kosímae íyísana kesí maravá'á komé kesí póíra'a kárákwiyuwo sisaná ¹⁶ koména póíra'a kárákwirena ááesantavai úmae kwéiyena póiti toómpínkémbá nánáe séna sisasá íma améwana ¹⁷ ména naaémba kawer-ímáyáá éna séna kesivoná mayái-kwáásí sáwíva-tomba nawááesa tímú'a vaisasá aráávara'a kwéomba pó'a maanká'á mé'a sáái sinkáína'a puwúnavaimpo'a ¹⁸ maanká'á tuwé'a kesivonópa'a kwé'a sé'a kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a únda pó'a ¹⁹ kentávái kesáánine sénda uwóví'a ómpo kesí mayái-kwáásíyé siyó kosénaumne séna ²⁰ mivá'á tuwéna teémena aampa'á kwétisana némpakemba avowámá awánéna aruntavéna umánkena isaaiséna koyaparéna iví'á kwétaisana ²¹ ááninko séna kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a uráumpo kentávái kesáánine sénda uwóví'a óne sisaná ²² avowámá mináímbá ivá kwéyuwena kwená mayái-kwáásí tááyaisasa tewaná séna avekáámbá kawer-únánkwátói maimaé mágwéumanke'a kesáánimba intávé'a kwairambá kwéumanke'a aísamai ánáamba kwéumanke'a ²³ ánóígwara-purumakan-araa'a maimaé'a máyuvu'mai aamoí-tánómbá kauvíyata kwéneta aamoiyá umánkáano. ²⁴ kesááninko áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména timbá póta aamoiyá ónaumne sisasá aamoí uráawe.

²⁵ aamoí owaná aivakéwái kígaupakemba timbá naankóná egwaa'á téna aamoí on-áímbá taiséna ²⁶ mayái-kwáásígómbá ááyena séna nóinkara aamoí kwéoo sisaná ²⁷ enává'a kawé'a umái tiráísana enavo séna ánóígwara-purumakan-araa'a tuvú'mái kaúvóro sisasá mirá kwéesa máyáawe sisaná ²⁸ mináímbá ísáísana arunkó sáwí'a isaná kayoréna íma naaúmpa'a íyísana avowámá máápa'a kuména aivakéwai arumbá kusimái íyáísana ²⁹ avowántávéna séna ayáátááka'a esé mé'a sáwívar-ima kwémaisuwe'a enáái íma ankaisé'a emó séndantemba mirá kwéuna anóm-poiye sáwíyam-poi méme-araare íma tuvú-simena'a kesí kwaásiye naráumne. ³⁰ enááninko ená anón-ontamba maimaéna koména aarai tine'á minóntámbá máyu'mai ánásasuwena tisa ánóígwara-purumakan-araa'a tuvú'mái kwégaumai améne sisaná ³¹ avowámá séna ayáátááka'a kesé máyaanda kesí amápa-tantaa'a endéín-iyé. ³² enáváko áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména tintávéta aamoiyá kwéumankaumne siráiyé Ísu siráiyé.

16

moóráwai mayái sáwí'a uráin-kwasai.

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna moórá-aimba ísáaro. moóráwai náaindaankwara-kwaasigo mayái-kwáásíyávéna séna kesí náaindaanka'a kárákwiyuwo sisaná mirá kwéísasa évakarawai tésa sésa ená náaindaanka'a íma kawé'á umái kárákwiraisana ená óntamba áúyokaiye sewaná ² mindákó iséna kárákwiraiwaimba ááyaisana tisaná séna enáái sewa'á isáúnda po kesí náaindaanka'a íma kárákwiyiniyompo kesí náaindaanka'a kárákwiyonda-
aouvai agaimái símína'a ená mayáígóná ááimba awánaano sisaná ³ kwégwena imáyáa éna kesí anóndakomo si'mátuwaina'a nóra ónaumno. kemá íma asirayándá'á pó'a mara-máyái íma kanaán-umai mayánaunda pó'a inaaímó siyáwái sigaemá ínivo ⁴ mirá é'a aasósóí'a úmae kwénaaonana si'mátuwainasa naaémba meéyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasiti naaúmpa'a sínkaresa toómbá siménááowe-imayaa umásuwena ⁵ kwená anóndakonopakembo naaémba meéyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasi tááyaisana moóráwai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana amíníyono sisaná ⁶ séna sáwíva'-masawemba 1,000 masawemba ógwitamai aménaumne sisaná mindákó séna ená aúwáivimba íma 1,000 iye se 500 iye simái agai-simiyó sisaná mirá isaná ⁷ ó'a moóráwai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana amíníyono sisaná séna sáwíva-ton-unamba 1,000 unamba aménaumne sisaná mindákó séna ená aúwáivimba íma 1,000 iye se 800 iye simái agayaaó sisaná ⁸ mináimbó simbá anóndakomba simáméwana iséna kwená náaindaanka'a sáwí'a umái kárákwiraiwaintavena séna kawer-imáyáágwára-kwáási ontembá mirá óne siráíye. marapá-kwáási kentí imáyáarakemba ásgwimai mirámó ondawái kawé'á íníye simái kwémayaavo sámó kain-áyámpá'ó máyáan-kwaasi íma mirá kwéowe. miráumai anóndako kwená náaindaanka'a kárákwiraiwaintavena séna kawer-imáyáágwára-kwáási ontembá mirá óne siráíye Ísu siráíye.

⁹ Ísu simásuwena mináíntávéna séna ísáaro. marapá'á kentí óntandei túwa'naa iyasa kentí kwaási-i'a iya'a kentí óntambo ánásaindara'a kwíyómpa'o ésa iyónááon-kanaa kwíyómpa'a minkwáási tuwánésa aamoí umátinkanaaowe. ¹⁰ sáwíyan-tantaaka'a kawé'á umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a kawé'á umái kárákwiyonaaowe. sáwíyan-tantaaka'a sáwí'a umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a sáwí'a umái kárákwiyonaaowe. ¹¹ marapá-tántááká'ó ímo kawé'ó umáímo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwíyómpaken-tantaa'a íma tiména kárákwiyoro síníye. ¹² marapá'ó Áánútumpaken-tantaaka'o ímo kawé'ó umáímo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwíyómpaken-tantaa'a íma tiména kendéímán-iye síníye. ¹³ íma kanaán-umai kae-káwáá-kwáásítí mayái kwémayaawe. mirámó ésamo ésa moóráwaimba aamoí ésa moóráwaimba íma aamoí umánkanaaowe. mirámó ésamo ésa moóráwaina mayái kawé'á umái maésa moóráwaina mayái sáwí'a umái mayánááowe. miráumai Áánútuna mayáímó maé'o é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónááowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuna mayái íma mayánááowe Ísu siráíye.

¹⁴ Ísu mináimbá súwasa áamáán-kawa-kwaasi iséna óntantavai aamoí kwéesa pósa Ísuna awíráái suwaná ¹⁵ Ísu simátimena séna keinárawa'a kwaási túranka'a kawé'-má'yái kwémayaawasa tuwánésa sésa kawé-kwáásímán-owe kwésevo Áánútu kentí tááma kwétuwanaíye. amápa-tantaako áúmo mósá kwémaraan-tantaatavena Áánútu úwoisan-tantaa'an-íye kwésiye Ísu siráíye.

¹⁶ Ísu simásuwena séna Mósesi Áánútuna áamáamba simátímakaimba Áánútun-aaimo simátímakaawaimo agaimakáamba naaóvá'á maémaen-kwaasiye minávúmpín-kwáásíyé naaén-kwaasiye Yónimo nombó pétinkaraiwaiye ména mináimbá taagwiyakáawe. ívé'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba kwésimatimemba pósa kwaási Áánútu kawááipa'a tiyáántámba asirámaesa kwéusaveraawe. ¹⁷ maramá kwíyómba ánásanimbanivo Áánútuna áamáamba sáwíyan-aimba anón-aimba íma ánásena aasiyaasí kwaíkwai'a íníye.

¹⁸ moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. moórá-kwaasigo ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwárá'á umóyámbá kwémayaiye Ísu siráíye.

óísankwara-kwaasigonte Árásárásintei kwaasái.

¹⁹ Ísu séna moórá-aimba isáaro. óísankwara-kwaasigo ména kawer-únánkwátói sáwíva'a makéna kawé-tómbá námae kwéiyisana ²⁰⁻²¹ moóráwai áwí'a Árásárási íma óísamba makáiwai anón-karevu'a kwégaisana máyáísasa ayái-tómbá amínana náníye sésa óísankwara-kwaasigona ontará'á móankaraawana máyáísana iyánkó téna minkárévú'á tauwá'naraiye. ²² naaémba ímo óísambo makáin-kwaasigo púwísasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakendarawa'a kunáí'maesa Ááváramumo kawé-mápá'ó máyáipa'a móankaraawana óísankwara-kwaasigo púwísasa utámakaawana ²³ sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a anón-ai'a kwéisana ména mósá awánaimba némpa'a Ááváramuwe Árásárásiye máyaayana tuwánéna ²⁴ aayamáivinkemba séna kesivoó Ááváramuwo sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a anó-si'a kwéisa'a máyaumpo arumbó umásinke Árásárásimba ai'márénana kunkéna ayáánánáma nompí tu'mái simáávira'a maráínana tasiyasi íno sisaná ²⁵ Ááváramu séna kesááninko marapá'á máyaandara'a amápa-kawé-tantaa'a makáampo Árásárási sáwí'a umái méraivo mindáyavai imáyáa uwó. ívé'a kwemá kawé'á umái máyaivo embá áí'a ipá'á máyaane. ²⁶ senda-áínkwárá'á imáyáa uwó. avumpimbá kuvakamá anómba kwáyáivo maankákémbá íma kunámaatewasa mivákémbá íma usámaaisewasa ónááovo anón-kuvaka kwáyáíye sisaná ²⁷ óísankwara-kwaasigo séna kesivoó Ááváramuwo emó senda-aintave'a simáme'a sé'a Árásárásimba ai'márénana kesivoná naaópa'a ²⁸ éva'aasei kesívarawaisai méraavo kusimátimena sáwí-marupa'o iramó kaipá'á tevó simátimino sisaná ²⁹ Ááváramu séna Mósesi siráin-aine Áánútun-aii simátímakaawai siráan-aine aúvávímiba agaimakáamba pósa táápamai isánááowe sisaná ³⁰ kesivoó Ááváramuwo ímanivo moóráwai pukáimpinkemba usásinena kusimátiminasa sáwí-imayaa tuwésa Áánútumpa'a kónááowe sisaná ³¹ Ááváramu séna Mósesi siráin-aine Áánútun-aii simátímakaawai siráan-aine ímo isésamo ésa pukáimpinkemba usásinkaiwain-aii íma isánááowe Ááváramu siráíye Ísu siráíye.

17

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mátíyu 18:6-7, Mátíyu 18:21-22, Mááka 9:42-48

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna ó'on-o'on-tantaa'a kwaásitopa'a tínsa kesáái tuwánááowe. évakarawai tésa kesáái kwéisaawaima kamparáimbá tasimátimiyasa kesáái tuwésa kówíyasa kampa'ó síyawainopa'a

sáwí-meyamba tíniye. ² miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwááwasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áimbá íma simátíméwasa kesááimo ísaraan-iyampoi kesáái íma tuwésa sáwí'a osinó. ³ mindáyave'a kentúra'a kárákwiyoro.

kentí kwaásimo kembó sáwí'o umátinkaiya'o é'a keinárawapa'a mindáyave'a simátimiyasa sáwí'a únemo síya'o é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro. ⁴ kentí kwaásigomo kembó sáwí'o umántínkáva'o kwéiyesamo kentópa'o tésamo sáwí'a únemo símae kwéiyi'a é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro. mimbórá-táwaimo avakaetéra'o mirámó íya'o é'a íma imáyáa é'a ivá'á túwáaro Ísu siráiyé.

Ísuwe aráápamai máyáan-kwasai.

⁵ suwasá Ísóigona aantá-kwaasi kwentávésa sésa esé aráápamaiya máyaundaya súwa'naa inatá esé aráápamaiya máyaundaya asiramáíya máeno suwaná ⁶ Ísóigo séna moórá-taigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba to'makáawana áruma kwikéna anón-tainamba kwéiyintemba kesé kítoka'a aráápamai máyáamba pó'a naaémba anónka'a kesé aráápamai mé'a anón-taiyave'o sé'o taawí'mae anón-dompimba kunkaruwuwómó síyanamo éna mirá íniye. Ísu mináimbá siráimba kwesé aráápamai máyáamba kwená mayái mayánááontavena siráiyé.

mayái-kwáásítí mayáígóná kwaasái.

⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mayái-kwáásígómbá ai'marááwana mayáímá kwémaena kíga uvakena'i. póíra'a kárákwiraindavakena'i. timbá ená toómbá emá agaimái naaó íma sésa ⁸ kavegavé umái kawer-únánkwátói uré toómbá agai-símí'a nasúwáana naaémba ená toómbá agaimái náníyone mirán-áimbá kwésewe. ⁹ sintembá mayái-kwáásí mirá kwéesa úwoi miwítí mayái isasá mirá kwéomba pósa íma túwí'a mósá kwémaraawe. ¹⁰ miráumai keinárawa'a mirá kwée'a simátíméndantemba umái mé'a ánásanaaoka'a sé'a úwoi kwená mayái-kwáásíyá úndaya póta úwoi kentáásí mayáíyá mairáumne sé'a íma kentúma maimaé'a iyóro Ísu siráiyé.

Ísu túma karón-kwaasi kawé'á umátínkarain-kwasai.

¹¹ Ísu Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba Sámériyaa-marawe Káríri-marawe avumpin-ámpá'á kwéena ¹² moórá-naopa'a kwéguwasa túma karón-kwaasi siyáánkai-kwaasi kwétesa némpa'o Ísumo túmba awánésa ¹³ aayamáí sésa anóndako Ísuwo kentáá arumbá umásinkaa suwaná ¹⁴ Ísu tuwánéna séna mono'-máyaí-kwáásítópa'a kwé'a kentúma máagaraatinkewasa tuwánésa túma kawáúgwiye sénááowe súwasa aampa'á kumbá túma kawé'á umátinkowana ¹⁵ miwíwínkémbá moóráwai áuma kawé'á umánkomba awánéna koyauweréna anónka'a tasiréna Áánútu áwí'a mósá maréna ¹⁶ Ísu anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takívairéna súwi séna minkwáásí íma Yútaa-kwaasi Sámériyaa-maravaken-kwaasigo súwi súwana ¹⁷ Ísu séna siyáánkai-kwaasi túma kawé'á umátinkaunda avaréiyain-kwaasi íma koyauwérááwana ¹⁸ kímborawai ó'om-baravaken-kwaasigo koyauweréna Áánútu áwí'a mósá kwémaraíye simásuwena ¹⁹ minkwáásígóntávéna séna kentávái súwa'naa íníwaiman-iyé sénda póna enáúma kawé'án-ivo kwaaó Ísu siráiyé.

Áánútu kwená kwaási kawááin-kwasai. Mátíyu 24:23-28, Mátíyu 24:37-41

²⁰ súwasa áamáán-kawaa-kwaasi Ísumba áísaa esa sésa Áánútu kwená kwaási kwégawaaín-kanaama nósa-tawaiya tíníyo suwaná Ísu séna Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba íma kanaán-umai túrandei awánanaaovo

²¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba kwaási túra'a ááimba ásáraimba pósa maanká'á ópa'a kárákwiraiye íma kanaán-umai sénááowe Ísu siráíye.

²² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna naaémba kemá kwaási úrandako kúmóna-kanaa awánanae síyambanivo íma mirán-kánáámá suwánanaaowe. ²³ évakarawai sésa maavá'á máyáivo tawánaaromo síyasa ó'owima sésa maavá'á máyáivo tawánaaromo síya'o íma áraire sé'a kóyáwé oró. ²⁴ kwíyómpa'o tawáombo úmae kwisasamó awánaantemba kemá kwaási úrandako miráumai avora'á ókwara'a kumónaumne. ²⁵ misúnda-aimba íma paárurainasa aiva'á ívé'o máyáan-kwaasi tínaaemba umásinkesa sí'a índai'a umásinkanaaowe. ²⁶ naaóvá'á moóráwai áwí'a Nówaa máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa ésa maémáentemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmóna mirá ónááowe. ²⁷ Nówaa máyonka'a nombá toómbá kwénesa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa aaraí máyówasa kwaai máyówasa kwéuwana Nówaa naaúmpa'a non-avóvomayaa'o kún-daumpa'a umáyowana anón-a'a téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tínkamuwasa putásaraawe. ²⁸ naaóvá'á moóráwai áwí'a Áróti máyonka'a íma Áánútuna imáyáa kwéesa mésa nombá toómbá kwénesa kwémeya úmae kwénaaesa kígauma naambá úmae naaémáemba ²⁹ Áróti Sótómu-naopa'a tiyuwónka'a Áánútu óntankwara iraronkwará'á kwíyómpakemba tuwówana kuména tínkamuwasa putásaraawe. ³⁰ Áróti máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa ésa maémáyáantemba kemá kwaási úrandako ókwara'a kumpaárondera'a mirá ónááowe.

³¹ ókwara'a kúmóndara'a ontará'ó máyaiyan-kwaasi naaúmpakemba náaindaamba íma ó'a umayánááowe. kígauva'o máyaiyan-kwaasi náaindaamba naaúmpa'o kwáyainda ó'a íma umayánááowe. ³² Áróti awainínkón-áái imáyáa oró. kwená náaindaamba tuwón-imayaa éna mógwantowana óntankwara iraronkwará'á kuména tuvuwúwana pukáíye. ³³ tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa imáyáa ésa tirááímo táínda-yantaa'a tuwésa puwésa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe. ³⁴ simátíme'a sé'a ókwara'a kúmóndara'a mindó'wáámbá kae-kwáásí mimbórává'á tuúmá kwéreyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye. ³⁵ minkánáá kaer-ínínkáí toómbá kwégwanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airáníye. [³⁶ kaekóráí kígauva'a méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye Ísu súwasa] ³⁷ kwená kwayó-kwáásí sésa Ísóigoo emó sénda-aimba náávatavai seénó suwaná póímo awáímó kaviraipá'ó náíndayavenamo evontáán-dúmáómó torupamáímo máyáintenba Áánútu sínana súnda-aimba paáriníye Ísu siráíye.

18

moóráwai ketor-ínínkón-áái ísarain-kwasai.

¹ Ísu séna aasiyaasí Áánútumpa'a námúnaa kwésesa túwáavo séna kwántámai-aimba simátímena séna ² moórá-naopa'a aaimó isáí-kwáásígó ména íma Áánútu áároi inkaiséna íma kwaásiti imáyáa éna máyáísana ³ mindáópa'a ketor-ínínkó ména aasiyaasí aaimó isáí-kwáásígónópa'a tóyo éna séna sáwí'a umásinkanaesa kwéovo aaí súwa'naa umásinkaaoo sisaná

⁴ ayáátááka'a kwenáái íma ísarena naaémba imáyáa éna séna Áánútu áá'a íma inkaisé'a kwaásiti imáyáa íma é'a kwéunda pó'a ⁵ minínínkó kesópa'o timbá suwesaráánivaimpo'a áwa'naa ónaumne siráíye. ⁶ Ísóigo simásuwena séna aaimó isáí-sáwí-kwáásígón-áái imáyáa oró. ⁷ Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna íma ayáátááka'a úwoi maéna miwí táái iséna ⁸ sáwí'o umátínkénka'a ááéma túwa'naa íníye. naaémba kemá kwaási úrandako ókwara'a kúmóndara'a máyáiyankwaasivinkemba kesááiyavesamo áraire sésamo kesémo aráápai-i'a ónááo. íya ónááoo tuwánanaumne Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna mináimbá siráíye.

ámáán-kawaa-kwaasigonte táákisi máyón-kwaasigonteí kwaasái.

⁹ évakarawai kawe-kwáásí úne sésa kentúma maé iyésa ó'on-kwaasi túma simái sáwí'a umátínkén-kwaasiyavena kwántámai-aimba Ísu simátimena séna ¹⁰ kae-kwáásígórai moóráwai áamáán-kawaa-kwaasigon-ivo moóráwai táákisi-ontamba máyáin-kwaasigo isasarái anóm-bono'-naumpa'a námúnaa séyáe sésarai iyóyamba ¹¹ áamáán-kawaa-kwaasigo koku'á ména kwenáuma maé iyéna séna Áánútuwo kemá évakarawai ontembá íma kwéumpo entávé'a súwi kwésune. umóyámbó maésamo kampa'ó kwésesamo aarai-úmóyámbá maésamo ombá kemá íma mirá kwéune. maa máyáiwai táákisi máyáin-umoyan-kwaasi intembá kemá íma mirá kwéune. ¹² aasiyaasi-sóntáará'á kae-kae-táwai monotávé'a imáyáa é'a íma toómbá kwénaumne. aasiyaasi-kigáúgóná sontaará'á mayáúnda-yantaa'a taaínke'a kemá avaréiyaimba maé'a moóráma embá áma'mae'a kwéiyune sisaná ¹³ táákisi máyáin-kwaasigo moóráva'a koku'á ména aigaemá éna kívarirena séna Áánútuwo kempímbá sáwí-imayaa kwáyáivo arumbá umásinkaa siráíye. ¹⁴ Ísu mináimbá simátimena séna ísáaro. Áánútu táákisi máyáiwaina sáwí-imayaa mayáúwáísana Áánútuwe tágárotamai maéna kwená naaópa'a kwisaná áamáán-kawaa-kwaasigo kwempímbá sáwí-imayaa úwoi kwáyáísana kwená naaópa'a kuráíye. anón-kwaasi úne síyawaima Áánútu túwí'a móruna tuwánívo Áánútu aísamaivimba máyáawaima Áánútu túwí'a maimaé iyíníye Ísu siráíye.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarain-kwasai.

Mátíyu 19:13-15, Mááka 10:13-16

¹⁵ simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátinkainkwae sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáásí tuwánésa kóro suwaná ¹⁶ Ísu miníyámpóiyávéna tááyena séna teró. íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miníyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miraráán-umai kwégawaaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro. ¹⁷ árai'a simátíme'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóíraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna íma kawááiniye Ísu siráíye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 19:16-30, Mááka 10:17-31

¹⁸ súwana moóráwai Yútaa-kwaasiti anóndako Ísunopa'a téna séna anóndakoo kawe'ná'á óne. nóra umáíya aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónaumno súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái nóra séwa kawe'ná'á óne kwésono. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'án-íye. ²⁰ Áánútuna áamámba á'a

ísaraane. minamáámbá aúváivimba agaimaréna séna íma aarai-úmóyámbá oró. kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma umóyámbá máyáaro. íma kampar-áimbá simátinkaaro. kentinóvowi túwí'a anómba oró siráye súwana ²¹ mindákó séna minamáámbá kesí iyámpóirakemba ísare'a pó'a kawe'á úmae kwéiyune súwana ²² Ísu iséna séna kawe'á éma moórá-yantaa'a íma kawe'á uráampo ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'-mékámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²³ mináimbá iséna sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a uráye.

²⁴ arunkó sáwí'a kwéuwana Ísu awánéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'o kwíyamba umbái táníye. ²⁵ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóigó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa ²⁶ mináimbá iséna áísaa esa sésa umbái taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁷ Ísu séna kwaási miwítí mayáinéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu úwoi kanaán-umai mégwétinkaiye súwana ²⁸ Pítáa séna isaaó. kentáási naaópa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaintavesa imáyáa ombá naambáru'a tuwésa tuwainímbáa'a tiyuwésa tuwaaísái tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miráumaimo túwáawaina anondáma ³⁰ marapá'ó máyáanka'a túwáán-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa naaénkanaa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráye.

Ísu kwemó puwíníntavena siráin-kwasai.

Mátíyu 20:17-19, Mááka 10:32-34

³¹ Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena simátimena séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá naaóvá'ó Áánútun-aaimo simátímakowaimo kwaási úrandakon-aai agaimakáan-aimba paáriniye. ³² kembá sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa kanaaráá'a kwésinkesa simái sáwí'a umásinkesa tuwirááíma kwisinkesa ³³ súwíruku'a nésa sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu súwasa ³⁴ kwená kwayó-kwáási nóin-aintavena siíyó sésa mináínkóná ááimbo aúpá'ó kwáyontavesa íma ísámai kawer-ésa Yérúsaremu-naor-ampa'a kuráawe.

Ísu aúramba kavíkwáimba kawe'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 20:29-34, Mááka 10:46-52

³⁵ Ísu aampa'á kúmba Yéríko-naor-egwaa'a kúwana moóráwai aúramba kavíkwái óntamba inaai simái mayánáe séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai séna ³⁶ sáwíva-kwaasimo tésamo kínkimbo sumbá iséna nááwiya'o súwasa ³⁷ Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná ³⁸ anónka'a séna Ísuwo Tévitin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwasa ³⁹ aiva'á tun-kwáási áwáá'a aéésa sésa aaiseraaó suwaná mináimbá ivá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévitin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwana ⁴⁰ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna áí'mae teró súwasa áí'maesa egwaa'á tuwaná Ísu áísaa ena séna ⁴¹ nóin-tantaara

embó arááímo táínda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawe'á umásinkaaoo súwana ⁴² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa íníwaiman-iyé sēnda póna aúramba kawe'á íno súwana ⁴³ avekáámbá aúramba kawe'á umái awánéna Ísun-ánaaemba kwa'mái kwégwena Áánútu áwí'a mósá marówasa sáwíva-kwaasi awánésa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

19

Sákíyasina kwaasái.

¹ Áánútu áwí'a mósá márówana Ísu Yéríko-naopa'a kóyaaitanae séna kúmba ² moóráwai áwí'a Sákíyasi táákísi-ontamba máyón-kwaasiti anón-kwaasigo póna sáwívar-ontamba makéna ³ Ísumba awánanae séna úmba sáwíva-kwaasi úyatukowana ákí-kwaasigo póna íma kanaán-umai awánéna ⁴ maanámpá'á tíníyone séna minkwáásí tínaaempakemba aiva'á úya'mai moórá-taiva'a usáatena máyowana ⁵ Ísu mintáígó ááimpa'a kwéna mósá awánéna séna Sákíyasiyo ená naaúmpa'a kónaumpo avekáámbá marapá'á kumuwo súwana ⁶ aamoí umásuwena avekáámbá marapá'á mórúna tuwéna kunái'maena kwená naaúmpa'a kúwasa ⁷ minkwáásíyómbá awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa sáwí'a in-kwáásígóná naaúmpa'a kwégwiye suwaná ⁸ Sákíyasi kwená naaúmpa'a mósá ankena Ísóigontavena séna anóndakoo kesí óísamba avumpimbá taaínkaakai uré'a évaka'a ímo makáan-kwaasi timé'a évakarawai kampa'á simátiyuwe'a óntamba umóyámbá mairáunda pó'a éiyain-eiyain-umai tíma'mae'a kónaumne súwana ⁹ Ísu séna ívé'a maandáúmpá'ó máyáan-kwaasi kawer-ámpá'á métinkaumne. Ááváramu aísavutnantambo uráandayave'a mirá kwéune. ¹⁰ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai enkáán-kwáásí tivakáá-umai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkaandayave'a kunkáumne Ísu siráíye.

siyáánkai-kwaasiti kwaasái.

¹¹ mináímbá ísówana Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa kwesé kun-kwáásí imáyáa ésa sésa Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba sáwíyanka'a paáriníye suntavéna kwántámai-aimba simátimena ¹² séna moórá anóndakon-aai ísáaro. kámááni-kwaasi némpa'-marava'a máyáawana kotísaa onasamó kanaán-iyé síya'o é'a kesí kwaásira'a takárákwiyonae séna ¹³ kwená mayái-kwáásí siyáánkai-kwaasi tááyaisasa tewaná óntamba kae-támayo-tamayo'a tíména séna koméraana'a minóntánkákémbá mayái kwémayewa'a té'a évakar-ontankwara'a tamáyáano séna kówisasa ¹⁴ kwenamááraawi tíyántavesa umánkesa kámááni-kwaasi kosimátíme'a sé'a kentáará'á íma takárákwiyiniye kosimátíméro sewasá kuráawe. ¹⁵ ánivo minánóndákómbá kárákwiyi-mayai áméwana koyauweréna téna ááéma óntamba tímakain-kwaasi tááyaisasa tewaná séna tímakaunda-ontankakemba nóraumai-ontana mairáao sisaná ¹⁶ aiva'á ámakaiwai téna séna anóndakoo símakaanda-ontankakemba mayái kwémae'a moórá-unan-ontamba mairáumne sisaná ¹⁷ anóndako séna kesí mayái-kwáásígó kawe'á óne. sáwíyan-tantaaka'a kawe'á umái kárákwiraanda po siyáánkai-nao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná ¹⁸ moórá-mayai-kwaasigo téna séna anóndakoo símakaanda-ontankakemba mayái kwémae'a siyáánkai-tamayor-ontamba mairáumne sisaná ¹⁹ ánivo éva'aasei-nao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná ²⁰ moórá-mayai-kwaasigo téna séna anóndakoo símakaanda-ontamba ampantavímbá

mú'úmai aúpá'á makáunda po mayáníyone. ²¹ emá asirayán-kwáásí éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígauvaken-tomba kwénaana'a pó'a enáároi inkaisé'a úwoi aúpá'á makáunda po mayáníyone sisaná ²² anóndako séna sáwí-mayai-kwaasigo ónda pó'a kentáváímó séndantemba aaí simánkanaumne. kentávái se asirayán-kwáásí éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígauvaken-tomba kwénaane sénda po ²³ kesí óntambo amápa-kwaasiti óntambo máráandaumpa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna ²⁴ máyáan-kwaasiyavena séna maanóntámbá mairé'a kae-támayor-ontamba tokáiwaimba áméro sisasá ²⁵ miwí sésa ímanivo kae-támayor-ontamba á'a tokáiyé sewaná ²⁶ simátime'a sé'a sáwíva-tantaaka'o kawé'ó umáímo kárákwisinkaawaima moórá-mora-yantaa'a tíménasa kárákwisinkanaaovo ímo kawé'ó umáímo kárákwisinkaawaivakemba makáan-tantaa'a máyáana'a ²⁷ kesí namuro-kwáásí kentáará'á íma kárákwiyiniyone siráawai tí'mae'a kesópa'a tiré'a tínkamiyasa púwóro siráiyé Ísu siráiyé.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Yóni 12:12-19

²⁸ Ísu mináímbá simásuwena aiva'á Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba ²⁹ Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévási-nao'a úwana moórá Pétání-nao'a úwana minkáé'-náór-egwaa'a kwéna kwená kwayó-kwáásíráí kae'á máti'marena séna ³⁰ epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³¹ moóránakomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé simámékaiyo súwasarai ³² kuyaná súntemba mimpóí máyowasarai koawánésarai ³³ ándáma koiyátúwóyana mimpóígó avowámá awánéna séna nóra sékai mimpóígóná ándáma kwéiyatuwaaiyo súwasarai ³⁴ mindárai sésarai anóndako ayáá'maena kwínkwáe simásuwesarai ³⁵ áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaaí uwí'márówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ³⁶ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa paákár-únánkwátói ayú'mái aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóira'a augwétámai kwégwena ³⁷ Óríve-omapinken-ampa'a kumúmba Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa Ísun-ánaaemba sáwíva-kwaasi kwa'maé kwégwesa aamoí ésa ó'on-o'om-bayai kawé'-má'yái mayómba awárontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa anónkar-anonka'a sésa ³⁸ Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu minkáwááná'á kawé'á kwéumankaiye. Áánútu kentááyavena séna paru umái máéro kwésimba póna kwenáwí'a anómba kwéiye anónka'a suwasá ³⁹ misáwíva-kwáásívínkémbá évaka'a ámaán-kawaa-kwaasi sésa anóndakoo enánaqemba kwa'maé kwénaaon-kwaasiyavai se aaiseré nááóro siyó suwaná ⁴⁰ Ísu séna simátime'a sé'a ímo aaimó senkákái maanóntánkó kentáváiyé séna aaí sisinó Ísu siráiyé.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

⁴¹ Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kwéna awánéna kwaásiti ivi'á téna séna ⁴² paru umái kwémaewaina ááimba íma ísámai kawer-uráawe. ísarekaankasi paru umái máésino. ívé'a íma kanaán-umai kwéisaawe. ⁴³ kentí namuro-kwáásí tésa kentí naaópa'a taúkúmakesa maramá u'mái ontavímbá karí'á tásuwesa ⁴⁴ kentí aarai-iyámpóigwara'a kwétinkamesa kentí naambá

tawísíyuwanaaowe. Áánútu kawer-ámpá'á métinkanae séna tisa'á tínaaemba umánkáamba pósa kentí namuro-kwáásí tésa mirá ónááowe Ísu siráíye.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Mááka 11:15-19, Yóni 2:13-22

⁴⁵ Ísu mináímbá simásuwena Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi uti'mátuwená ⁴⁶ simátimena séna Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna mindá kesí naambá Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbán-íye agaimaréna siráíye. ánoivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráíye.

⁴⁷ aasiyaasí anóm-bono'-naumpa'a Ísu simátíma'maena íyúwasa mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sun-kwáásíyé anón-kwaasiye Ísuna áamáyu-aimba kwésuwasa ⁴⁸ úwoi-kwaasi sáwíva'a Ísun-aai ísámae kwéiyuwasa tuvuwónááon-amba íma kanaán-umai avakáá uráawe.

20

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mátíyu 21:23-27, Mááka 11:27-33

¹ moórá-tawai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimuwasa mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye tésa ² sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa égési-mayai kwémayaanda simásimiyo suwaná ³ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á simásíméro. ⁴ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa ⁵ miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyave'a íma áraire siráao síníye. ⁶ kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaaowe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavesa sésa Áánútun-aai simásímakaiwai uráíye kwésemba pósa óntantamba mairésa sínkamonaaowe. ⁷ Ísuntavesa sésa emó sísaá ónda-ainta íma ísaraumne suwaná ⁸ Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra'i. égési-mayai kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráíye.

ándá-aran-kigaura'o tavíyéwaiti kwaasái.

Mátíyu 21:33-46, Mááka 12:1-12

⁹ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai ándá-aran-kigau úmarena ayáátááka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó tavíyíyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana ¹⁰ arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaaó séna kwená kwayó'ná'á ai'maráísana minkígáúrá'ó tavíyéwaitopa'a tisasá táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ¹¹ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá minkígáúrá'ó tavíyéwai táto'mai tuvú'maresa sáwí'a umánkesa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ¹² aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá táto'mai tuvú'marááwana naaemá kúmísasa awéntayuwaawana kówisana ¹³ aanávómá séna nóra ónaumno. kesááninko imáyáa ámaakaundawaimba ai'maráánana kwínasa kwenáái isánááowe séna ai'maráísana tisasá ¹⁴ minkígáúrá'ó tavíyéwai awánésa keáímbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáá

mayánáe sésa ¹⁵ táto'mai ándá-aran-kigauvakemba awéntáyuwesa tuvúwówana pukáíye. Ísu mináímbá simásuwena sésa minkígáúgó aanávómá mirá íniye. ¹⁶ téna kígaura'o tavíyéwaima tínkaminasa puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kígaura'a tavíyéro síníye Ísu súwasa mináímbá isésa sésa íma mirá oró suwaná ¹⁷ Ísu árimba tuwánéna tísaa umai isánáe sésa imáyáa oró sésa Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba maarán-áímbá agaimaréna sésa eróntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéíye sésa maisukáawe. aano minóntánkó ávonkaamba uráíye agaimaréna siráimba mináíntávé'a imáyáa oró. ¹⁸ kwíyamba minóntánká'a tanaambá kovésa sáwí'a umái ménaaovo minóntánkó tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu súwasa ¹⁹ mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé simbá kentááyávéna siyé sésa táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasiyavena táá'a kówasa ivátukaawe.

*táákísi-aintavesa áísaa uráan-kwasai.
Mátíyu 22:15-22, Mááka 12:13-17*

²⁰ ivátuwesa tátoranaaon-kanaa kárákwiyesa évakarawai ti'marésa sésa Ísun-aai kwéisaan-kwaasimo ontembá té'a áísaa íyana sáwí-aimbo sínata táto'mai kámááni-kawaanakonopa'a móankanaumne sésa ti'marówasa Ísunopa'a tésa ²¹ sésa anóndakoo árair-aimba kwése kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. ²² emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-ontamba Áróamáani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáási áamáana araisénaundaya'iyompo timénaum. íya timénaumno suwaná ²³ Ísu miwí tááma iséna sésa ²⁴ moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa maimái máagaraarankowana sésa nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáíyo súwasa Áróamáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáíye suwaná ²⁵ Áróamáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundei Áánútumba áméro súwasa ²⁶ mináímbá ísówana táá'a kówasa íma aai siráawe. Ísu kwaási túranka'a ména íma sáwí-aimba súwasa pósa íma aai sésa tátokaawe.

*pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.
Mátíyu 22:23-33, Mááka 12:18-27*

²⁷ íma tátowasa Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa ²⁸ sésa anóndakoo naaóvá'á Mósesi sésa moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe sésa iyámpói ankáníye siráíye. ²⁹ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ³⁰ kwenánaenkwai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ³¹ kwenánaenkwai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa avakaeté-kwaasi putásaawana ³² minínímbá naaémba pukáíye simásuwesa ³³ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínímbá avakaeté-kwaasi tuwainímbá póna nááwa mayáníyo suwaná ³⁴ Ísu sésa marapá'á máyáan-kwaasi aaraí máyáawasa kwaai máyáawasa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa kwéowe. ³⁵ Áánútu tááyena sésa pukémpinkemba usásine'a kwíyómpa'a uménaaowe siráimba minínínákwá'á kwíyómpa'a uménaaomba aaraí íma

mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ³⁶ Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o mésamo ímo kwévuwontemba minkwáásí mirá ésa íma ókwara'a puwónááowe. pukémpinkemba usásinanaaomba Áánútuna kwaásiman-owe. ³⁷ kwaási pukémpinkemba usásinanaaomba Mósesi mináíntávéna agaimakáíye. aúvávimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaimbá íma mintáíma kágwisana mintáívínkémbá Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráíye. Áánútú mináímbá siráimba minkáúmbó-kwáásí á'a púwúwasa utamátínkaraambanivo ³⁸ mináímbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. Áánútu aúranka'a amáparawai máyáawe Ísu súwasa ³⁹ amáámba sun-kwáásí sésa anóndakoo kawer-áímbá simásimakaane suwaná ⁴⁰ Ísun-aaiyavena táá'a kóntavesa íma áísaa úmaesa iráawe.

*Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.
Mátíyu 22:41-46, Mááka 12:35-37*

⁴¹ íma áísaa úmaesa iyúwana Ísu séna Káráísitima Téviti-andaraken-kwaasiman-íye kwésevo ⁴² naaóvá'á Tévítima Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-íye siráimba monor-ímá agaimakón-auvai-kwandaaivimba Téviti agaimaréna séna erkesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrappa'a asirayán-áyámpá'á ⁴³ mara'á ména'a ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe Áánútumo siráin-aimba Téviti siráíye. ⁴⁴ miráumai Téviti Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-íye siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-íye Ísu súmba Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-íye.

*amáámba sen-kwáásítí aambá kwaráávo siráin-kwasai.
Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 11:37-54*

⁴⁵ sáwíva-kwaasi mináímbá kwéisowana Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna ⁴⁶ évaka'o amáámbo sen-kwáásítí aambá kwaráávo. minkwáásí ayáátáár-ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaowasa pósa kwaási tuwánésa sésa anón-kwaasiman-owe kwésewe. minkwáásí mono'-náúmpá'ó umáyáapa'a anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa tanómba kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa kawe-tómbá kwénaaowe. ⁴⁷ minkwáásí ketor-íníntí óisankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mirámó owáíná anondá umbai-yántáá'á mayánááowe Ísu siráíye.

21

*ketor-íníntí Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.
Mááka 12:41-44*

¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména tuwánómba óntambo túwón-anaveumpimba sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ² moórá-ketor-ininko íma óisamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwómba Ísu awánéna ³ kwená kwayó-kwáásíyávéna séna árai'a simátime'a sé'a minkétór-íníntí kómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontankomba usáyaaítaiye. ⁴ miwímá sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mútú'a túwáimba póna óisan-iyaaimba méníye Ísu siráíye.

anóm-bono'-namba tawisi-áimbá siráin-kwasai.
Mátíyu 24:1-2, Mááka 13:1-2

⁵ súwasa évakarawai anóm-bono'-nantavesa sésa kawer-óntánkákémbá úmakaawe. Áánútumba ámakaaan-tantaa'a konaarirí úmakaawata awánéta aamoiyá kwéune suwaná ⁶ Ísu séné aáo kwaási tésa awánaan-tantaa'a amápa'a tawisiyuwesa amápar-ontankwarare tawisiyuwanaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaa tiniye siráin-kwasai.
Mátíyu 24:3-14, Mááka 13:3-13

⁷ Ísu mináimbá súwasa áísaa esa sésa anóndakoo emó sända nósatawaiya tiniyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá iníyeya sénaumno suwaná ⁸ Ísu séné kampar-áimbá isé'a áraire sevó kárákwiyoro. sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai únda póna minkánáá sáwiyanka'a tiniye sénááowe. mirán-áimbá siyawai tinaaemba íma kwáráaro. ⁹ áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáiyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tinda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iyé. ¹⁰ moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavena usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ¹¹ ó'on-o'om-barava'a anóm-barima taniye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá taniye. sáwíva-kwaasi tí'a iníyeyé. kwíyómpa'a ó'on-o'on-tantaa'a paárina'a awané'a táátavai ónááowe. ¹² mintántáá'ó ímo paárinasa keinárawa'a táto'mai sáwí'a umátinkesa mono'-náúmpá'á mono-káwáá-kwáásí aaiyimbá maitinkésa ándáva'a mótinkanaaowe. kentáváímó asiramáímo máyáantavesa táto'mai anón-kwaasitopare kámááni-kawaa-kwaasitopare mótinkesa aai simátinkaiya'a ¹³ minánón-kwáásí kesáái simátimenaawe. ¹⁴ aaimó simátinkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba iyana tirunkó íma umbai taíno. ¹⁵ minkánáá kawer-ímáyáá timé'a aai tááka'a tinkaana'a síyasa kentí namuro-kwáásí íma kanaán-umai kentáái araaisésa íma usáyaaaitanaaowe.

¹⁶ kentinóvowiye kenti'vá'awaawiye kenti'mááraawiye kenti' kwaásiye tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aai simátinkaiyasa keinárawapinkemba évakarawai tinkamiya'a puwónááowe. ¹⁷ kentáváímó asiramáímo máyáantavesa amáparawai tíyamba umátinkanaaowe. ¹⁸ mirá ésa íma timambá tinkambai ánásanaaowe. ¹⁹ asiramáímo maé'o é'a kawé'a umái ménaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaagona kwaasái.
Mátíyu 24:15-21, Mááka 13:14-19

²⁰ Ísu mináimbá simásuwena séné Yérúsaremu-naopa'a namuro-kwáásí taúkúmaraiya'a sé'a amápa-tantaa'a tawisiyuwanaaon-kanaa tiyé sénááowe. ²¹ Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaísésa iyónááowe. naaópa'o máyaiyan-kwaasi mindáópa'a tuwésa kóyáwé ónááowe. kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyónááowe. ²² minkánáá Áánútu sáwí-meyamba timínana Áánútun-aai aúváí-kwandaavinken-aimba paáriníyeyé. ²³ tímúkwarar-inimba ívér-iyampoigwarar-inimba minkánáá sáwí'a ónááowe. Áánútu maankwáásiyávéna áwáá'a tiyínana anón-umbai taniye. ²⁴ ó'on-baravakewai évakarawai ayáátáá'-mankara'nei tinkamesa évaka'a tí'maesa ó'on-o'on-kwaasiti maravá'á mótinkesa ó'onkaa-kwaasi Yérúsaremu-naopa'a kárákwiyesa sáwí'a iyana Áánútu séné kentí kanaamá ánásaiye síníyeyé Ísu siráiyé.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Mááka 13:24-31

²⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna aaváúrá'á kwíyónka'a oká'á ó'on-o'on-tantaa'a paáriniye. marapá'á ó'on-o'om-bapaken-kwaasi umbaí tiyániye. uwí-nónkó anónka'a áái kwésena tuvántááva ínasa kwaási inkaisénááowe. ²⁶ kwíyónko tora'naára'a ínasa kwaási sésa nóra íníyo sésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa anón-imayaa ónááowe. ²⁷ kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe. ²⁸ kemó sún-da-yantaa'a ááimba ásámai paárína'a mósá awánanaaowe. Áánútu kawer-ámpá'á métinkanin-kanaa sáwíyanka'a tínimba pó'a to'mayaa umái mé'a mósá awánaaro Ísu siráíye.

²⁹ Ísu mináímbá simásuwena séna moórá-tai naí-táígó áwí'a víki mindágwara ó'on-taigwara'a imáyáa oró. ³⁰ aráságáyómó agayáinda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíníye sénááowe. ³¹ mirámó intembá kemá sún-da-yantaa'a ina'a awáné'a sé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba sáwíyanka'a tíníye sénááowe. ³² árai'a simátime'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó sún-da-yantaa'a paáriniye. ³³ kwíyómbo maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaíkwai'a íníye Ísu siráíye.

³⁴ Ísu simásuwena séna kentúra'a kárákwiyoro. uwo'aó'-nómbá né'a kavóná mé'a marapá-tántáá'á anón-imayaa ováínivo. mirámó kwé'o é'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnnavainivo kárákwiyoro. ³⁵ kívo'o au-makáawanamo ímo imáyáa imbó kwaígomo tavágwintemba ó'on-o'om-baravaken-kwaasi íma kwéisenka'a kumúnnavainivo ³⁶ kárákwiyoro. námúnaa símae kwéiyiyana kemó sún-da-yantaa'a kentópa'o tína'o é'a asiramái é'a kwaási úrandako súranka'a ménaaowe Ísu siráíye.

³⁷ minkánáávímbá aasiyaasi-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenáái simátíma'maena kwéiyena enónka'a máápa'a kumbéna Óríve-omapa'a no'wáámba umaí'mai kwéuwasa ³⁸ sáwíva-kwaasi aaváyaavimba ááéma Ísun-aaí isánáe sésa anóm-bono'-naumpa'a umaí'mai'a úmae iráawe.

22

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:1-5,14-16, Mááka 14:1-2,10-11, Yóni 11:45-53

¹ naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intóráín-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama sáwíyanka'a túwasa ² mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sun-kwáásíyé Ísuna áamáyu-aimba suwaná úwoi-kwaasiyavena táá'a kówasa íma avora'á tátoranaumne siráawe.

³ suwaná Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkewai áwí'a Yútási moórá-awí'a Isakérióti póna Sáátáánigo kwenarumpimbá koména imáyáa amúwana ⁴ mono-káwáá-kwáásítópare mono-náká'ó kárákwírowaitopare kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa ⁵ isésa aamoí kwéesa sésa mirámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná ⁶ Yútási owé séna ímo kwaásimo mépa'o é'a nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa ááimba ásámai uráíye.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyu 26:17-25, Mááka 14:12-21, Yóni 13:21-30

⁷ Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a
⁸ Ísu Pítaante Yóninte ti'maréna séna tíyótaasa í-tánómbá kogwégauviyata komandaanó súwasarai ⁹ mindárai sésarai náávára kogauvóyauyo suyaná ¹⁰ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámo maimaénamo kwíndawaimba kóánaaemba kwáráakaiyo. kwemó naaúmpa'o iyínanamo ¹¹ naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áísaa ena séna kesí kwayó-kwáásíyé náán-ayampara tíyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye kosimámekaiyo. ¹² kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayaampa'a agaráátinkaniye. kísuvu'o umándanaaon-tantaa'a mimpímbá kwáyáiyé. amápa-tantaa'a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹³ mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 26:26-30, Mááka 14:22-26, 1 Kórinti 11:23-25

¹⁴ tanómba nánááon-kanaa túwasa Ísuwe kwená aantá-kwaasiye toómbó naívá'á komáyówana ¹⁵ Ísu simátimena séna sáwíyanka'a sí'a índai'a umásinkanaaon-kanaa íma tiráina'a ááéma tíyótaasa í-tánómbá keinárawate nánaumne-imayaa úmae iráunda ívé'a minkánáá paárimba póta nánaumne. ¹⁶ simátimé'a sé'a marapá'á maantánómbá íma ókwara'a nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a maantánónkóná ááimba avora'á kwáyaina'a nánaumne séna ¹⁷ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna maimái moórá-mora-umai naaró. ¹⁸ simátimé'a sé'a ándá-aran-dombo íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a mé'a ókwara'a nánaumne séna ¹⁹ péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a ísámai kesúma tuwánaumne. miráumai kentáv'é'a imáyáa kwée'a námae íyóro súwasa ²⁰ toómbá násúwówana ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna pérétimo tímúntemba miráumai ándá-aran-dombo tíména séna mindá kesí naaemán-íye kesí naaemá keinárawatavena kumínimba póna Áánútu séna kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaisa'a miráumai kentáv'é'a imáyáa kwée'a námae íyóro.

²¹ kembó namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwai keséya ména toómbá kwénaiye. ²² naaóvá'á Áánútu séna kwaási úrandako puwíníye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásímó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayáníye Ísu súwasa ²³ kwená kwayó-kwáásí keáímbá sésa nááwa mirá ínísana siyó siráawe.

aíya-kwáásítí kwaasái.

²⁴ Ísuna kwayó-kwáásí keáín-keaimba sésa kentáávínkémbá nááwa aiva-kwáásí-í'a ínío kwésuwana ²⁵ Ísu séna marapár-anón-kwáásíyómbá usáyaaítamai asirayán-áimbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a ésa sésa kentáásí anón-kwaasi kawe'á kwéowe siráawe. ²⁶ keinárawa'a miráumaimo anón-kwaasimo ontembá íma mirá oró. keinárawapinkemba anómba ménae síyawai amáparawaiti mayái túwa'naa oró. usáyaaítanae síyawai ó'owiti kwayó'á máraáro. ²⁷ marapá-kwáásívínkémbó toómbó ménamo kwénaiwai anón-kwaasin-ivo kísuvu'o kwéumamiwai sáwíyan-kwaasi ímbánivo kemá kentí anóndako íma mirá é'a kentí kwayó'nákáání'a kwéune.

²⁸ mirá úna'a kembó sáwí'o umásínkáanka'a kesé mé'a íma síyukaawe.
²⁹ kesivo kentávéná séná kwaási kawááúwo siráintemba keinárawatave'a mirán-áimbá simátimenaumne. ³⁰ kwaási kawáá ondará'á mé'a toómbá kwéne'a kawáá ondará'á mé'a Ísareri áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-aanimbaati minándárákén-kwáásí táái isé'a taaínkaa'a ónááowe Ísu siráíye.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Máaka 14:27-31, Yóni 13:36-38

³¹ Ísu Sáímonimba arumbá umánkena séná Sáímoniyo isaaó. owáímó to'máímó tuvimpí owanamó arú'ó marapá kúmíساسamo anónka'a mósá máyáantemba kawé-tántáá'á mósá maé'a sáwí-yantaa'a úwoi kwáyaindayavena Sáátáánigo tísaa umai isánáe sína'a ³² mindáyave'a Áánútumpa'a námúnaa sé'a kesémo aráápamai máyaanda siyuwáanavo sé'a námúnaa siráumne. emá siyuwé koyauweré kesí kwaási asiramátinkaaó Ísu súwana ³³ Pítaa séná Ísóigoo ándáva'o áí'maesamo kwíya'o é'a kesé kóyauye. tuvuwíyamo puwína'o é'a kesé puwóyauye Pítaa súwana ³⁴ Ísu séná Pítaa simáme'a sé'a ívé'a kokórigó íma áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavena siráíye.

³⁵ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéná séná óntambo inaaínaaimó síi-únámbá íma maimaé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai ánaamba íma maimaé'a koró mináimbá ááéma sé'a tí'mákaunda moórá-yantaatave'a aáváán-kuráina'iyo súwasa miwí sésa ímaniye suwaná ³⁶ Ísu séná ívé'a óntan-unamba makáiyawai minúnámbá maimaésa koró. toón-únámbá makáiyawai minúnámbá maimaésa koró. taánasatama íma makáiyawai miwítí paákákén-únánkwátói ó'owima tímésa óntamba mairésa taánasatama meéyán-uresa koró. ³⁷ simátíme'a sé'a naaóvá'á Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba Áísáya agaimaréna séná eráí'maesá sáwí'a uráan-kwaasi ermépa'a móankaraawe agaimaréna siráimba kentávéná siráimba póna paáriniye Ísu súwasa ³⁸ kwená kwayó-kwáásí sésa Ísóigoo kae-tánasatama makáumne suwaná kwemó sún-ainkona ááimba íma ísóntavena séná á'aniye Ísu siráíye.

Ísu Kétésémaniva'a siráin-kwasai.

Mátíyu 26:36-46, Máaka 14:32-42

³⁹ Ísu simásuwena máápa'a kuména Óríve-omapa'a umaé'mae kwéuntemba iyúwasa kwená kwayó-kwáásí ánaaemba kwa'maésa ⁴⁰ iyúwana Ísu simátimena séná Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánúmpa'a námúnaa seró séná ⁴¹ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anóna'an-íye séná mara'á kumbaéna námúnaavinkemba ⁴² séná kesivoó embó ankáinamo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéma ánivo kesí imáyáa íma kwáréna'a ená imáyáa kwaráano súwana ⁴³ Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai paaréna asiramánkarowana ⁴⁴ arunkó anón-umbai tówana Áánútumpa'a námúnaa asiramái kwésuwana umisimá naaeráámbá marapá'á úmae kumúwana ⁴⁵ námúnaa simásuwena usásinena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tirunkó umbái tówasa tuún-kwaigurówana ⁴⁶ tayúsena tasimátimena séná tuúmó kwáyáamba usásine'a námúnaa seró. Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró Ísu siráíye.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Yóni 18:3-12

⁴⁷ Ísu mináímbá kwésuwana sáwíva-kwaasi kwétuwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási kwemá misáwíva-kwáásívimbá aiva'á téna Ísumba paruvará umánkaindayavena Ísuna egwaa'á túwana ⁴⁸ kampakómbá kwéuntavena Ísu séna Yútásiyo kemá kwaási úrandakomba kesí namuro-kwáásírá'ó agaráátínkéndayavai paruvará kwéumasinkaane súwasa ⁴⁹ Ísuwe máyówai moórá-yantaa'o paárinin-imayaa ésa sésa Ísóigoo taánasataneiya karánaumno suwaná ⁵⁰ Ísuna kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai taánasata maimaéna aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígón-áá'a agáúsuwowna ⁵¹ Ísu étuwaaó séna minkwáásígón-áá'a maimái kawé'á umánkaraiye.

⁵² kawé'á umánkowasa mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánká-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye Ísumba tátoraianesa tamáyówana Ísu simátimena séna kentávé'a umóyán-kwáásímán-iyé sé'a pó'a taánasatagwara ánýatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe. ⁵³ sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé máyaundara'a íma kembá tátokaawe. ívé'a kentí kanaamá tisa'á tunínkóná asirayánkwará'á mé'a kembá tátoranaaowe Ísu siráíye.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:57-58,69-75, Mááka 14:53-54,66-72, Yóni 18:12-18,25-27

⁵⁴ súwasa Ísumba tátoresá áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankowana Pítaa tínaaemba nénka'a teémáyomba ⁵⁵ mindánkóná naamaúva'a iramá agaimarésa máyówana Pítaa miwísé mara'á tamáyowana ⁵⁶ iramá kawé'á umái kwégowana moórá-kwayor-arasigo téna Pítaamba takarákéna séna minkwáásígó kwesé máíwain-iyé súwana ⁵⁷ Pítaa séna ímanivo kemá íma awánáúnda-kwaasiman-iyé súwana ⁵⁸ sáwíyanka'a moóráwai Pítaamba taawánéna séna kwená kwaásivinkenda'a óne súwana Pítaa séna kemá ímaniye súwana ⁵⁹ sáwíyanka'a moóráwai Pítaantavena asiramái séna árai'a sune. Káírivakenda'a póna kwená kwayó-kwáásívínkéndá'an-iyé súwana ⁶⁰ Pítaa séna emó sénda-aimba íma kwéisaumne kwésuwana kokórigoma áái súwana ⁶¹ Ísóigo kwanténa Pítaamba awánówana Pítaa Ísóigo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a ívé'o kokórigomo ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúndana'an-iyé síníyone siráimba mináímbá ááka'a maréna ⁶² máápa'a kuména ávááraumai iví'á taráíye.

Ísumba kanaáráá'a ánkaraan-kwasai.

Mátíyu 26:67-68, Mááka 14:65

⁶³ Pítaa iví'á tówasa Ísunka'a kárákwirowai kanaáráá'a ankésá tuvuwésá ⁶⁴ aúrampa'a ampantanéi káátamakesa kwétuvuwesa sésa esávái se Áánútumo usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásiimiyo kwésesa ⁶⁵ ó'on-o'on-aimba simái sáwí'a umánkaraawe.

monor-ánón-kwáásítópa'a Ísumba ánkaraan-kwasai.

Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Yóni 18:19-24

⁶⁶ aaváúma usónka'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé ámaámba sun-kwáásíyé torupamáí máyówasa Ísumba áí'maesa móankowasa ⁶⁷ sésa Áánútumo usásinankaiwai Káráisitiya'ona simásiimiyo suwaná simátíména'o é'a íma kawé'á umái isánááowe. ⁶⁸ moórá-aimbo

tísaa ona'ó é'a íma simásimenaaowe. ⁶⁹ kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáiná ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'a uménaumne súwasa ⁷⁰ amáparawai sésa ewá sé Áánútu ááninko úne kwéseno suwaná Ísu séné á'a sewé súwasa ⁷¹ miwí sésa kwesávái siráimba póta mináíntávéta aavintá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwánaumne siráawe.

23

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Yóni 18:28-38

¹ mináíntávésa misáwíwáráwái usásinesa Ísumba ái'maesa Árómaani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máankesa ² aaimá simánkesa sésa minkwáásígó Yútaa-kwaasi kampar-áimbá simátimena miwítí imáyáa simái sáwí'a kwéena séné Árómaani-kamaani-anondakomba táákisi-ontamba íma áméro kwésena kwesávái séné Yútaa-kwaasiti kawááná'á é'a Áánútu usásisinkaiwai úne siráíye suwaná ³ Páírátí Ísumba áísaa ena séné Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séné á'a séné súwana ⁴ Páírátí mono-káwáá-kwáásíyáwáiyé úwoi-kwaasiyavaiye séné minkwáásígó íma sáwí'a uráisa'a awánáúmne súwasa ⁵ asiramái sésa Káríri-ayampa'a kwaasiti imáyáa kwéyavisena minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a taména mirá kwéiye siráawe.

Ísumba Érótinopa'a máánkaraan-kwasai.

⁶ suwaná Páírátí mináimbá iséna séné Káríri-ayampakendara'iyo súwasa ⁷ owé mináyámpákéndá'an-iye suwaná imáyáa éna séné Éróti mináyámpákén-káwááná'á póna ívé'a maanká'á Yérúsaremu-naopa'a tamáyáimba póna ai'maráanana kwenópa'a kwínana kwemá isáníye Páírátí simásuwena ai'marówasa ái'maesa Érótinopa'a máánkaraawe. ⁸ ayáátááka'a Éróti Ísuntavena kwésun-aimba iséna Ísumba awánaanana ímo awánáúnda-mayai mayáína'a awánanae súwasa Ísumba Érótinopa'a máánkarowana awánéna aamoí éna ⁹ ó'on-o'on-tantaatavena áísaa úwana Ísu íma aai súmba úwoi máyowasa ¹⁰ mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sun-kwáásíyé mésa Ísumba simánkón-aimba asiramái suwasá ¹¹ Érótiye kwená i-kwáásíyé Ísumba simái sáwí'a kwéumankesa kanaáráa'a ankésa anón-kwaasiti unáánkwátói umánkesa ái'maesa Páírátinopa'a ókwara'a máánkaraawe. ¹² ááéma Érótiye Páírátíye aaisambá sirááyamba pósarai minkánaámá kawé'á umái máyóyasa Ísumba ái'maesa ókwara'a Páírátinopa'a máánkaraawe.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-26, Mááka 15:6-15, Yóni 18:39-19:16

¹³ máánkarowana Páírátí mono-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye tááyena ¹⁴ séné minkwáásí kesópa'a máanke'a sé'a kwaasiti imáyáa simái sáwí'a kwéiye kwésewe. kentúranka'a áísaa únana simánkáan-ainkona ááimba íma kwáyáísa'a awánáúmne. ¹⁵ Érótiye áísaa úyamba mináínkóná ááimba avakáá uwááekai úyana ai'maráísasa ái'maesa kesópa'a tiráawe. tuvuwíyanamo puwíníni'a uráimba ¹⁶ pó'a i-kwáásí senasá áwíruku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa [¹⁷ Yútaa-kwaasi tiyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba moóra-kwaasi tááyowana Páírátí minkwáásí ayúrankowana miwítópa'a kúwana Páírátí séné Ísumba ayúrankanae súwasa] ¹⁸ amáparawai anónka'a sésa ímanivo

tuvuwíyana pwínívo Párápásimba ayúrankaaao siráawe. ¹⁹ ááéma évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tiyómba moóráwai áwí'a Párápásima kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkárowasa sésa Párápásimba ayúrankaaao suwaná ²⁰ Páírátí Ísumba ayúrankanae-imayaa éna simátimuwasanivo ²¹ anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná ²² Páírátí ókwara'a séna nóra-sawira uráina'iyó. tuvuwíyanamo puwíníni'a íma uráimba pó'a i-kwáásí senasá áwírúku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa ²³ anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae iyún-ainko Páírátin-aaigomba usáyaaítowana ²⁴ Páírátí miwí táái iséna owé séna kemó sentembá oró séna ²⁵ moóráwaimba ayúrankena kámááni-kwaasi áái'o tiyómba moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkárowaimba tááyowaimba Páírátí ayúrankena taaira'á tuvuwíyana puwíníye-imayaa untávéna Ísumba i-kwáásírá'á tímakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Yóni 19:17-27

²⁶ tímúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa Ísun-ánaaemba tiyó suwaná mirá úwasa ²⁷ sáwíva-kwaasi Ísun-ánaaemba kwa'mái kwéguwasa aaraiyómbá tirumbá umánkesa imá sirésa ivi'á támaesa ánaaemba kwa'mái kwéguwana ²⁸ Ísu kwanténa séna Yérúsaremu-naopaken-inintono. íma kesí ivi'á té'a kentí iyámpóiyavaiye kesáváiyé ivi'á taaró. ²⁹ Yérúsaremu-naopa'a sáwí-kanaama tínimba ageíniné ímo iyámpóímo tinkésamo náámbo tímakaan-inine aamoí kwéesa iyámpóí-iyaaimba pó'a inkaisé'a kónaumne sésa aamoí kwéowe sénááowe. ³⁰ minkánaámó tínimba sáwíyan-omakontavaiye anón-omakontavaiye sésa ááéma pukónáivo kítímae kusiráápao sénááowe. ³¹ kemá aúná-tairaani'a únda pósa sáwí'a kwéumasinkaavo keinárawa'a aáyánkayan-tairaamba ombá pósa sáwí'a anómbo umátinkanaaowe Ísu siráíye.

³² Ísu súwasa kae-kwáásí sáwí'a urááyan-kwaasigwara'a tí'maesa Ísunte tínkamonaé sésa tí'maesa ³³ mimbárágó áwí'a a'nómayaampare supa'á kurésa Ísumba taaira'á tuvuwésa évarevar-akwampa'a kae-kwáásí taaira'á tuvúsúmarowana ³⁴ Ísu séna kesivoó mayáígóná ááimba íma awánaresa kembá sáwí'a kwéumasinkaamba íma imáyáa e sáwí-meyamba íma tímé sáwí-imayaa maitiyuwaaó súwasa i-kwáásí sésa kwená unááankwátói nááwa mayáníyono sésa taaínkaar-urésa aávéima tésa usáyaaítaindawai mayáníye suwasá ³⁵ kwaásiyomba mésa árimba awánésa Yútaa-anon-kwaasi kanaaráá'a ankésa sésa ó'owi túwa'naa ena Áánútumo usásinkaiwaimo énamo éna kwesávái kwenáúma áwa'naa íníye suwasá ³⁶ i-kwáásíyé kanaaráá'a ankésa ikaa'ó vón-domba maimaésa kwenópa'a tésa sésa naaó. ³⁷ Yútaa-kwaasiti kawááná'ó émo e esávái enáúma áwa'naa uwo suwasá ³⁸ ááéma aúváiima agaimakésa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'án-íye sésa agaimái Ísu a'nónká-táír'á mósá makáawe.

³⁹ mósá márówana sáwí'o uyan-kwáásímó tínkamuyan-kwaasigorai moóráwai Ísumba kanaaráá'a ankéna séna Áánútumo usásinankaiwaimo émo e enáúma áwa'naa e kenkáígwará'á súwa'naa uwo súwana ⁴⁰ moóráwai séna íma mirá siyó. Áánútun-áá'o kwéinkaiseraai mirá íma sésino. kwembó sáwí-meyambo kwéamentemba kenkáígwará'á mirá kwéowe. ⁴¹ kwemá íma sáwí'a uráiwaimba sáwí-meyamba kwéamevo keiráí sáwí'a uráuyawainkai

sáwí-meyamba kwéumasinkaawe séna ⁴² Ísuntavena séna Ísuwo ená kwaási kawáá indará'á kesí imáyáagwara'a uwó súwana ⁴³ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'a kesé kawe'-mápá'á méniyone Ísu siráíye.

Ísu pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Yóni 19:28-30

⁴⁴ súwana kwáyá'wái amápa'-mapa'a tunkwena aaváúma kaapa marówana tunkumba ⁴⁵ anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntamá úmakomba taváákaarumai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba onta tisuwówana ⁴⁶ Ísu anónka'a séna kesivoó kesimambá enayáámpimba kwéto'maraumne simásuvena puwúwana ⁴⁷ i-kwáásítí kawáánákó Ísumo puwúmba awánéna Áánútu áwí'a mósá maréna séna árai'a arupí-kwaasiman-íye súwasa ⁴⁸ sáwíva-kwaasi koawánanaumne sésa torupamáí máyón-kwaasi Ísumo puwúmba awánésa tirunkó umbaí tówasa miwítí naaópa'a kóyáwé uwasá ⁴⁹ Ísuwemo naaún-kwaasiye Káríri-ayamapakemba Ísun-ánaemba kwa'maésa Yérúsaremuva'a tirón-inine nénka'a tamésa amápa-tantaa'a awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Yóni 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ awánowana moóráwai áwí'a Yósépi Yútiyaa-marava'a Árímatíyaa-naopakewai kwemá kawe'ná'á arupí umái máyowai Áánútu kwená kwaási kawáá íníye séna amu'maréna póna Ísumbo tuvuwónáe sun-kwáásí tááyavena íma owé siráíwai kwemá ⁵² Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana owé súwana ⁵³ Ísun-auma taairakémbá tamaimái aúna-ampantavimba asááumai maimaésa kwaási aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámaresa kwaási íma makóm-buri-aivimba mámaresa ⁵⁴ toómbó áká'maimo to'mayaa un-kánaá Yútaa-kwaasi agándon-kanaa sáwíyanka'a tíniye kwésuntavesa Ísumba utamánkówasa ⁵⁵ Kárírivakembo Ísun-ánaembo kwa'maésamo tirón-inimba Yósépi-ánaemba kwa'maésa tésa Ísumbo utamánkomba taawánésa ⁵⁶ tayauwerésa áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa unká'á agándon-kanaama túwana áamáambo sunten-umái úwoi méraawe.

24

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-10, Mááka 16:1-8, Yóni 20:1-10

¹ agándon-kanaama úwoi máyówana ánásowasa aaváúma usónka'a áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa úmakombasawemba maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kwésa ² awánomba anón-ontamba óikakemba á'a akwátukowasa awánésa ³ mimbúrí-áírá'á iyúmba Ísóigo Ísun-auma íma kwáyowasa awánésa ⁴ anón-imayaa ésa awánomba kae-kwáásírái tугáýáagaya ún-unankwatoi urésarai egwaa'á máyóyasa tuwánésa ⁵⁻⁶ táátavai ésa kívairowasarai sésarai púwísa'o máankaraamburi-aivimba íma máyáivo usásinena kóuraivo íma maampímbá avakáá-oro. kwemá Káríriva'a úwoimo máyáinka'a simátímakain-aimba imáyáa oro. ⁷ maará séna kembá kwaási úrandakomba sáwí-kwaasira'a timíyasa sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne siráíye suyasá ⁸ isésa simátímakain-aimba tááka'a marésa ⁹ mimbúrí-áímá

tuwésa kwésa Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórà kumbaimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye mináímbá kosimátimesa ¹⁰ minínímbá moórà Mágátáara-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moórà araámáo kwemá Yémésimba anówama úwana moórà Yóánana úwasa miwísé máyón-inimba Ísuna aantá-kwáásíyávésa mináímbá kosimátímúwasa ¹¹ isésa sésa úwoi kampar-áímbá sewé simásuwesa úwoi máyówananivo ¹² Pítaa usásinena isaaíséna utamánkóm-buri-aivimba kokívairena awánómba ampantanéímó asááúmaesamo máutamankaron-ampantawe su'mai kwáyowana awánéna koyauweréna mindáyavena anón-imayaa uráíye.

*Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.
Mááka 16:12-13*

¹³ anón-imayaa úwasarai mitáwai Ísuna kwaásivinkemba kae'nárai Éméyási-naopa'a kóyáe siráái. mindáópa'a Yérúsaremuva'a ayáátáákakaamba kwáyowasarai Éméyási-naopa'a kóyáe sésarai Yérúsaremuva'a tuwésarai aampa'á kwégwesarai ¹⁴ Ísumbo éiron-aimba símaesarai kwéguyana ¹⁵ Ísu egwaa'á téna minkáé'náraiye kwéguwasarai ¹⁶ awánoyana Áánútu túrampa'a túntinkarowasarai íma aúyamai kawer-uyaná ¹⁷ Ísu séna nóin-aina aampa'á símae kwégooiyo súwasarai minká komésarai tirunkó sáwí'a kwéuwasarai ¹⁸ moóráwai áwí'a Kéríyópasi kwemá séna ívé-kanaama Yérúsaremu-naopa'a tóyo ésa éiraan-tantaa'a awánaraavo eyááma íya awánaraano áísaa ena súwana ¹⁹ Ísu séna nóra éiraana'iyó súwasarai mindárai sésarai Ísu Násáretivakewaintavairai kwésuye. Áánútun-aai siráíwai Áánútu aúranka'a asirayám-báyái kwémaena asirayán-áímbá kwésimasimisata ísaraumne. ²⁰ kentáásí anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé Ísumba tuvuwíyanesa Áróamáni-kamaani-kwaasigomba áméwana owé sisasá taaira'á tuvúwówana pukáíye. ²¹ kesáá Ísareri-kwaasiya séta kentáásí kawáánarí'a éna Áróamáni-kamaani-kwaasi usáyaaaitaniyeya siráundaya tuvúwówana pukáíye. moórà-ainkwara'a kwáyáíye. tuvúwówana pukáimba kaumbo-táwai maisukáíye. ²² évakar-inimbo simásímén-ainta sáátavaiya kwéune. ívé'a aaváyaavimba ááéma utamánkaraapa'a kombá ²³ kwenáuma íma kwáyáísasa koawánésa koyauwerésa tésa sésa kwíyómpakendarai tuwánáúnasaraíya sésarai pukáímpinkemba usásinkaiye séye tasewatá ²⁴ kentáávínkémbá évakarawai utamánkaraapa'a koawánaawana minínímbó sentembá mirá éna íma kwáyáísasa awánaawe suyaná ²⁵ Ísu séna sáwí-imayaagwara'a óye. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai agaimarésa siráan-aintavekai íma ááéma áraire kwéseye. ²⁶ Áánútu usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkanaaombanivo ságayan-ayampa'a uméniye mirám-biran-aimba Áánútu siráíye. ²⁷ Áánútun-aai aúváívkemba kwentávésa siráan-ainkona ááimba simátímakaiye. mináímbá Mósesi agaimaréna siráin-ainkwara minkákémbá Áánútun-aai sirón-kwaasi agaimarésa siráan-ainkwara'a simátímakaiye.

²⁸ simátimuwasarai kuyan-dáókona egwaa'á kuyaná Ísu kógwéyaaitowasarai ²⁹ mindárai tátoresarai asiramái sésarai sáwíyanka'a enánivo kesérai méniyone suyaná mindáraiye naaúmpa'a uména ³⁰ toómbá náíyanesa kwéuwana toómbá maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímúwasarai ³¹ awánésarai Ísumba aúyoyana aúyokuwasarai ³² sésarai

aampa'ó túyanamo Áánútun-aaí aúváivinkemba simásímisanarai sirunkó anón-aamoi kwéiye sirááíye.

³³ mináímbá simásuwesarai usásinesarai koyauwerésarai Yérúsaremu-naopa'a tuyambá Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye torupamáí máyómba tuwánoyasa ³⁴ miwí sésa árai'a Ísóigo pukáimpinkemba usásinena Sáímoninopa'a paárisana awánériye suwasaráí ³⁵ mindárai aampa'ó kuyan-áímbá simátimesarai sésarai toómbá topámbai símisakai Ísóigomba aúyaraúye sirááíye.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mátiyu 28:16-20, Mááka 16:14-18, Yóni 20:19-23

³⁶ mináímbá kwésuyana Ísu paáréna miwítí avumpimbá ména aánoumai máéro súwasa ³⁷ inkaisésa kwaántá sewé sésa táátavai uwaná ³⁸ Ísu séné íma táá'a kaíno. íma kaer-ímáyáá é'a ³⁹ siyáánarumpin-avigwara sísamaivin-avigwara'a awáné'a kentávé'a kwemán-íye seró. kwaántá-kwaasi am-agwára ayáántánkwara'a íma kwáyáivo kembá úwoi kwáyáivo suwáné'a sine'á tátoraaro ⁴⁰ Ísu simásuwena ayáánarumpin-avigwara aísamaivin-avigwara'a agaráátinkowasa ⁴¹ anón-aamoi kwéesa táátavai ésa anón-imayaa kwéuwana kwaántán-íye sevó séné Ísu naí-yántáá'a makáao tísaa ena súwasa ⁴² agaimakón-doyaa'a ámúwana ⁴³ maimái túranka'a naráíye.

⁴⁴ násuwena simátimena séné kesé úwoi máyaundara'a maará sé'a kentávéna Mósesi agaimaréna siráin-ainkwara Áánútun-aaí sirón-kwaasi agaimaréna siráan-ainkwara monor-ímá agaimaréna siráan-ainkwara'a árai'a paáriníye simátímakaundawe. ⁴⁵ Áánútun-aaí aúváí-kwandaavinkemba kawé'a umái isánááontavena miwítí imáyáa kawé'a umátínkaraiye. ⁴⁶ Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séné Áánútumo usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkaiyana puwínímbanivo kaumbo-táwai maisuwéna usásinainasa ⁴⁷ kwená asirayánkwará'a mésa aiva'a Yérúsaremu-naopa'a simátimesa minkákémbá ó'on-o'om-baravaken-kwaasi mósimatim-besimatin-esa sésa kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwáníye agaimaréna siráíye. ⁴⁸ awánaan-aimba simátíma'mae'a koró. ⁴⁹ kesivo asiramái séné tíméndawaimba ai'maráanana keinárawate kumbéniye. Yérúsaremu-naopa'a máyaiyana keinárawapimba kumbéna kwíyómpaken-asirayamba tímína'a awánaan-aimba simátíma'mae'a koró Ísu siráíye.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Mááka 16:19-20, aantá-kwaasi 1:9-12

⁵⁰ simásuwena Ísu tí'maena Yérúsaremuva'a tuwéna Pétáni-naoregwaa'a koména ayáándeí káátarena séné Áánútu kawé'a umátínkaiye ⁵¹ kwésimatimuwana Áánútu airówana kwíyómpa'a iyúwasa ⁵² Ísuna imáyáa ésa áwí'a mósá marésa tirunkó anón-aamoi kwéuwasa koyauwerésa Yérúsaremu-naopa'a tésa ⁵³ aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a kwéiyesa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

Árúku kemá súnda-aimba ánásaiye.

Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'io. miráumai-ima maisuwéna Yóni Ísun-aai agaimakáye. Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Yóni kwemá séna Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna maarán-áimbá agaimakáye. Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima marapá'á maránkaraimba kwemá Ísuman-ye. Yóni séna kwemá Áánútun-aagoman-ye siráye. Ísu Áánútu ááninko sáwí-imayaaó tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiman-ye sénááontavai Ísu kawé'-máyaí ímo awánarom-bayai mairáye. évakarawai kwenááiyavai áraire sésa kwená aampa'á kwárówasa évakarawai kamparé sésa simái sáwí'a umánkaraawe. Ísu Áánútunopa'o iyí-ámbá éna áraikona ááimba éna maí'mai'a ónááowaina ááimban-ye-aintavai áraire sewái Ísu aúnái'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéumatinkaiye. aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. mirán-áimbá Yóni agaimakáye.

¹ ááinka'a maramá íma kwáyonka'a Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima kwenáwí'a Áánútun-aagoman-ye. Áánútun-aagoma aasiyaasí ména Áánútuwe ména kwemá Áánútuma póna ² ááinka'a Áánútun-aagoma Áánútuwe ména ³ amápa-tantaa'a úmarowana Áánútu imáyáama amúwana amápa-tantaa'a minkánáá paárurain-tantaa'a úmakaiye.

⁴ Áánútun-aagoma kwaásimo maí'mai'o ónááowaina ááimban-ye. miraúmai kwemá kwaásivimba sáma kamátinkena ⁵ túnín-ayampa'a sáma kaisaná túnín-tantaakoma sámo kain-tántáákómbá íma usáyaaítenu uvisínkaiye. ⁶ moórawai áwí'a Yóni máyowana Áánútuma ai'maréna ⁷ sámo kain-áimbá maimaé amápa-kwaasiva'a kwinasá mináimbá isésa sésa árai'a Ísu Káráisitima kwaási sáma kamátinkaiwaiman-ye sígwáe súwana ⁸ Yóni kwemá íma sámo kamátinkaina'a póna sámo kamátinkaindawain-aai maimaéna kuráye. ⁹ Áánútun-aagoma amápa-kwaasivimba sáma kamátinkaiwaiman-ye. Yóni simátímakainka'a Áánútun-aagoma marapá-kwáásívimbá kumpaáruraiye.

¹⁰ Áánútun-aagoma maramá tarórumakena marapá'á kumbáyowasa marapá-kwáási kwená ááimba íma kawé'á umái awánaraawe. ¹¹ kwenamáápa'a kumbáyowasa kwenamáára íma paru umánkombanivo ¹² évakarawai paru umánkesa kwentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáye suwaná póna miwíyávéna séna Áánútuna iyámpóiyomban-owe siráye. ¹³ kwaási kentí imáyáavinkení'a umái kwématinkaavo Áánútuna iyámpói íma miráumai Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe. Áánútu kwená imáyáavinkemba umátínkáimba pósa Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe.

¹⁴ Áánútun-aagoma kwaásima aúkena marapá'á ména kentáávimbá máyowata awánaraumne. paru-yántáákwára arupí-yantaakwara'a kwempímbá sáwíva'a kwáyon-kwaasi póna ságayankwara-kwaasi úwata awánaraumne. avowámá ááninkomba kímborawaimba póna ságayamba amúwana miságáyánkwára'á máyowata awánaraumne.

¹⁵ Yónima kwentávéna amápa-kwaasi simátiména séna kembá íma masínkaraanka'a kesínnaembo tíníwaima kweinónkáámbá paárurena ména

póna kembá usáyaaitaraiye siráunda-aimba minkwáásíyávé'a siráumne siráíye.

¹⁶ paru-yántáá'a kwempímbá sáwíva'a kwáyáiwaima póna kentáá kawé'a kwéumasinkavata kwiyé. ¹⁷ naaóvá'a Áánútu Mósesimba ai'maréna séna kesí áamáamba simátimiyo séna naaémba Ísu Káráisitimba ai'maréna séna parumó íi-yántáá'a arupí-yantaa'a móruntimiyo siráíye. ¹⁸ naaóvá'-naovakwara ívékwara'a marará-kwáásí Áánútun-ane'a íma awánaraambanivo kímborawai ááninkoma kwesé ména mimbóráí'a umái ména póna kwéagaraasinkaintaawe.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:7-9, Árúku 3:15-17

¹⁹ Yérúsaremu-naopakemba Yútaa-kawaa-kwaasi mono'-máyaí-kwáásinté Árívái-andaraken-kwaasiyonte ti'márówasa Yóninopa'a tésa áísaa esa sésa emá nááwa'ono suwaná ²⁰ Yóni íma umémpa'a tuwómba avorá'a séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráisitima íma kemá úne súwasa ²¹ emá nááwa'o. Íráiyaa naaóvá'a Áánútun-aai simátímakaiwaiya'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa miwí sésa naaóvá'a Áánútu séna kesáái simátiminiwai Mósesiraan-kwaasi ai'maráanana kumíniye siráimba kwemá ewá'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa ²² miwí sésa nááwa'ono súnaya simásimenda-aimba si'mákaawaiya kosimátimenaumne suwaná ²³ Yóni simátimena séna Áánútun-aai simátímakowaima áwí'a Áísáya naaóvá'a agaimaréna séna

kavóná-marava'a moórawai ména aayamáírakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'a kwíno siráimba mindá kemá úne Yóni súwasa ²⁴ taáísaa-un-kwaasivinkemba évaka'a áamáan-kawaa-kwaasi miwímá ²⁵ Yónimba áísaa esa sésa emó sémo Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úne. íma kemá Íráiyama úne. Áánútun-aai simátiminiwaima Mósesiraan-kwaasi íma kemá úne. emó siráandanivo nóintavai nombá kwévetinkaano suwaná ²⁶ Yóni séna kemá noné su'mai kwévetinkaunana kentí avumpimbó moórawai moómámba íma kwéawanaamba póna ²⁷ aáno kesínaaemba tındawaima kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kwená mayáímá kwémayaundayave'a pó'a kemá úwoi-kwaasi úne Yóni siráíye. ²⁸ Yótáni-nonkona menávápá'a Pétáni-naopa'a Yóni nombá kwévetinkowasa áísaa uwaná Yóni mináímbá siráíye.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

²⁹ simásuwena usá aaváyaaraamba Ísumo túmba Yóni awánéna simátimena séna kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwíساسamo Áánútumbo áméntemba kwétin-kwaasi amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai maitiyuwáíndayavena póna puwíníye. mindáyavena Áánútu ai'maráísana kúmimba póna puwíníye. ³⁰ kembá íma masínkaraanka'a kesínaaembo tíníwaima kweinónkáámbá ména kembá kwéusayaaitaiyemo siráunda-aimba minkwáásíyávé'a siráumne. ³¹ Áánútumo usásinankaiwain-aai isé'a nááwantavesa seéo siráunda isa'a nombá kwévetinkaunda pósa Ísareri-kwaasi kwembá kawé'a umái awánanaaowe Yóni siráíye.

³²⁻³⁴ Yóni awánaron-aimba simátimena séna Áánútumo usásinankaiwaintave'a sé'a nááwa'iyo siráunda kwíyómpakemba Áánútun-amankoma mááiraamba úmaena kwenane'a kumbáísa'a awáné'a sááka'a

makáunda póna Áánútu si'mákaiwaima séna nombá kwévetinkenana kesimankómá moórá-kwaasigo ane'á kumbaína emá awáné se Áánútun-amankoma tirumpimbá anómba umátinkaniwaiman-ye siráin-aimba sááka'a makáundara'a póna mirámó imbá awáné'a simátime'a sé'a kwemá Áánútu ááninkoman-ye Yóni siráie.

Éndaruwe Pítaae Ísun-ánaaemba kwakááyan-kwasai.

³⁵ simásuvena usá aaváyaaraamba Yóniye kwená kwayó-kwáásiráíyé mészaya ³⁶ Ísumo kúmba awánésaya uwaná Yóni séna minkwáásí Áánútu ai'mákain-kwaasi póna amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye. kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwíساسmo Áánútumbo ámentemba amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye súwasarai ³⁷ mindárai isésarai Ísun-ánaaemba kwáróyana ³⁸ Ísu kogwanténa métuwanena séna nóintavaiya'oyo súwasarai miwí tááivinkemba sésarai Araapaiyo náávara kwémaeno kwántámai sésarai anóndakoo náávara kwémaeno suyaná ³⁹ Ísu séna taawánaakaiyo súwasarai kwesé kuyambá mindáúmpá'á komészaya aaváúmá toraétáápa'a marónka'a komáyáawe.

⁴⁰ Yóni siráin-aimba iséna Ísun-ánaaemba kwakón-kwaasi moóráwai áwí'a Éndaru kwemá Sáímoni Pítaa ávákoma póna ⁴¹ aiva'á awaaómá avakáá-umai awánéna séna Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaa máyáísa'a awánaraumne sirái. Mésíyaaawe-kwi'a kwántámai Kíríki-kwaasi tááivinkemba Káráisitiye sembá mináwíkóná ááimba Áánútumo usásinankaiwaiman-ye kwésewe. ⁴² Sáímonimba áí'maena Ísunopa'a tuyaná Ísu awánéna séna Yóni ááninkoma úne. enáwí'a Sáímoniye. moórá-kwi'a Pítaawe simánkaumne Ísu siráie. miwí tááivinkemba Pítaawemo sembá anón-ontankowe kwésewe.

Vírípiye Nátáníyoe Ísun-ánaaemba kwakááyan-kwasai.

⁴³ usá aaváyaaraamba Ísu séna Káríri-ayampa'a kónáe séna Vírípimba avakáá-umai áí'maena séna kesínaaemba kwaraaó siráie. ⁴⁴ kwemá Pétésáítavakemba Éndarunte Pítaantei naaópaken-kwaasiman-ye. ⁴⁵ Vírípima Nátáníyomba avakáá-éna séna Mósesiye Áánútun-aai simátímakowaiye Áánútun-aai aúváivimba agaimarésamo siráan-kwaasigonta awánaraumne. kwemá Násáreti-naopakemba Yósépi ááninko áwí'a Ísuman-ye súwana ⁴⁶ Nátáníyo séna kesáámó súndaya Násáreti-naopakemba íma kawe-kwáásímán-ye kwésune súwana Vírípi séna taawánaao súwasarai ⁴⁷ kuyambá Ísu Nátáníyomba awánéna séna mendá árai'a Ísarerina'a íma kampar-ímáyáámá kwáyáinda'a kwétiye súwana ⁴⁸ Nátáníyo áísaa ena séna nóintavaiya kesí imáyáama suwánéwa seénó súwana Ísu séna Vírípima íma ááyarainka'a ená naaópa'a víki-taaigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súwana ⁴⁹ Nátáníyo séna anóndakoo emá Áánútu ááninko e Ísareri-kwaasi kentáásí kawááná'á óne súwana ⁵⁰ Ísu séna víki-taigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súndayavai kentávái se áraire Áánútu ááninko óne kwésene. ená naaópa'a máyaana'a imáyáavinkemba awáraundayavai sénda po mintántáákómbá usáyaaítanin-tantaa'a naaémba awánaniyone. ⁵¹ árai'a simátime'a sé'a kwíyómpa'a sokón-tawaai taaínkaa'a ínasa kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawaisopa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a iré kunke íya'a tuwánanaaowe Ísu siráie.

2

Ísu ándá-aran-domba kasúkáin-kwasai.

¹ ayúnkáraamba Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a torupamáí mésa aaraí kwétokwaa-esa Ísumba anówama komáyowasa ² Ísunte kwená kwayó-kwáásíyé tááyowasa komáyówana ³ ándá-aran-domba namái ánásowana Ísumba anówama Ísuntavena séna ándá-aran-domba ánásaiye súwana ⁴ Ísu séna kesí mayáíyávái íma simásimiyo. amáparawaimo kesí ááimbo suwánanaaon-kanaama íma tiráíye súwana ⁵ Ísumba anówama mayái máyón-kwaasiyavena séna simátimindantemba oró siráíye. ⁶ Yútaa-kwaasi tiyáánka'a nombá pékon-amaamba sáwíva'a kwáyomba mindáyavai ava'moraéma anó-sawei-anama kwáyowana ⁷ Ísu mayáímó máyón-kwaasiyavena séna misáwéí-ánávimbá nombá atímai ógwitaaro súwasa atímai ógwitamarowana ⁸ Ísu séna évaka'-nomba umaé'a toónká'ó kárákwirowaimba mááméro súwasa mirá uwaná ⁹ mindómbá ándá-aran-domba kasuvúwana toónká'ó kárákwirowai néna séna náávaken-dona'iyomo súmba mayáímó máyón-kwaasi Ísun-aai kwéisesa awánaraawe. náávaken-dona'iyó séna aaraimó mayón-kwaasigomba ááyowana túwana séna ¹⁰ amápa-kwaasi aiva'á kawer-ándá-arán-dómbá tíméwasa násúwáawasa úwoi-anda-aran-domba kwétimewe. emá íma mirá óndarakemba naaémba kawer-ándá-arán-dómbá kwésimene siráíye. ¹¹ Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a Ísu mimbáyái-áwáámé'á úmba kwená ságayamba agaráátinkowasa kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáíye siráawe. ¹² minkákémbá Ísuwe anówawe mináváráwáínondawe kwená kwayó-kwáásíyé miráumai-kwaasi Kápénéamu-naopa'a sáwíyanka'a kumbéraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-13, Mááka 11:15-19, Áríku 19:45-46

¹³ naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tiyótaasa í-tánón-kánaá tóyo ún-kanaama ákíse kwéunka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwéna ¹⁴ anóm-bono'-naumpa'a iyúmba mivá'á kwaásiyomba mésa monotávésa purumakambá sipisípima máái-numama kwémeyambaresa mono'-nánkóná óntamba kwémeyanesa máyówana Ísu tuwánéna ¹⁵ ándánankakemba taámbá tarórumaena mindáneí purumakambá sipisípima tusú úmaena mono'-nánkóná óntambo meéyámbáron-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹⁶ máái-numamo meéyámbáron-kwaasiyavena séna maimaé'a kóro. kesivoná naaúmpa'a íma máákéti maré'a maimaé'a kóro Ísu súwasa ¹⁷ kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Áánútuwo ená naambá sáwí'a ovó sé'a ávááraumai imáyáa kwéune agaimaréna sirónka'a pósa mináímbá kwená kwayó-kwáásí tááka'a makáawe.

¹⁸ Yútaa-kawaa-kwaasi Ísuntavesa sésa nóin-awaamera inatá awánéta séta Áánútu asirayámbá ámakaintavenayawa anóm-bono'-naumpa'a mirá kwéoneya sénaumno suwaná ¹⁹ Ísu séna maambónó'-námbá tawísíyuwewa'a kaumbo-táwai umásuwanauumne súwasa ²⁰ sésa maambónó'-námbá ayáátáaka'a 46 ira'a mayáímá kwémayaan-damba isamá emá se kaumbo-táwai umásuwanauumne kwésene sumbánivo ²¹ mono'-nántávéna siráimba kwenáúyavena siráíye. ²² naaémba pukáimpinkemba Áánútu Ísumba usásinankainka'a kwená kwayó-kwáásí mináímbá tááka'a makésa sésa

Ísu siráin-aimba árair-aimba siráiyé sésa Áánútun-aaí aúváivinken-aimba árair-aimban-iyé siráawe.

²³ naaóvá'ó Áánútumo Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánaará'a Yérúsaremuva'a Ísu ó'on-o'om-bayai kawe'-máyaímá mayówasa kwaásiyomba awánésa Ísuntavesa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáiyé sumbánivo ²⁴ Ísu kwaási tirumbá tuwánéna séna mináímbá kentávésa íma tirunkakémbá kwésevo tívókari'a kembá umásinkanaaowe séna ²⁵ kwaási íma simámun-aimpinkenban-ivo kwemá kwaási tirumbá tuwánarontavena Ísu mináímbá siráiyé.

3

Níkótimasima Ísumba áísaa uráin-kwasai.

¹ moórawai áamáan-kawaa-kwaasi Yútaa-kwaasiti kawááná'a áwí'a Níkótimasi ² kwemá moórá-no'waamba Ísunopa'a téna séna anóndakoo Áánútun-aaí simásiminyondayavena embá ai'maráísama tamáyaanata awánaraumne. Áánútumo embó asirayámbó ímo ámakainkakai ó'on-o'on-kawe'-mayai íma kanaán-umai mayáásino súwana ³ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ímo ókwara'o aúnáraan-umai matinkáiyawaimo ésa Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe súwana ⁴ Níkótimasi séna anón-umáguraavo nóraumai aúnaí'a ónááoo séna tinóisai tirumpimbá íma ó'a komáiyasa matinkánaáowe súwana ⁵⁻⁶ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a kwaásimo matinkáamba mindá kwaásiman-ovo Áánútun-amankomo umátinkáimba mindá Áánútun-amankogwara'a aúnaí'a kwéowe. ímo nonkwará Áánútun-amankogwara'o aúnáraani'o umáímo ménaaoni'a umátinkáawai Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe. ⁷ ókwara'a aúnáraan-umai matinkáiyemo súnda-aintavena íma áá'a kaíno. ⁸ maarán-áímbá imáyáa uwó. úndáoma kwená imáyáavinkemba kwénaaisasa ane'á íma kwéawanesa sésa náávakena náávara kwénaaiyo kwésewe. mirámó intembá Áánútun-amankoma miraráán-umai kwaási kwéumatinkaiye súwana ⁹ Níkótimasi séna nóra ena mirá íníyo súwana ¹⁰ Ísu séna Ísareri-kwaasivimba aaí kwésimatimendawai óndanivo mináímbá íma isááne. ¹¹ árai'a simáme'a sé'a kesáá awáraunda-yantaa ísaraunda-yantaataveta kwésimatimunda isa'á íma kwéisaawe. ¹² mirá kwéon-tantaa marapá'ó kwéon-tantaatave'o kwésimamunda íma áraire séndanivo kwíyómpa-tantaatave'o simáméndamo e nóra e áraire síníyono. ¹³ íma kwíyómpa'a irésa kunkáavo keyáá kwíyómpakemba kunké'a kumpaáruraundawai kwíyómpa-tantaa'a kanaán-umai agaráátinkaumne. ¹⁴ naaóvá'á Mósesi óntandei iraankavayaambá tarórumai taaira'ó mósá marówasa puwónáesimo un-kwáásí awánésa íma pukáawe. mirámó uráintemba kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba sínkambai taaira'á mósá maránááomba pósa ¹⁵ kesááiyavesamo árairemo síyawaimo ésa aúnaí'a umái aasiyaasí maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyé.

¹⁶ Áánútu marapá'á máyaan-kwaasiyavena ávááraumai aruntávéna éna póna kwenáánimba kímborawaimba ai'marówana kunkáimba pósa kwenááiyavesamo áraire síyawaima kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwená egwaa'á aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ¹⁷ marapá-kwáásí aavimbá maitinkaaó séna Áánútu ááninkomba íma ai'marówana kunkáivo marapá-kwáásí sáwí-imayaavimba máyáawima kuntí'mai kawer-ámpá'á métinkaaó séna Áánútu ááninkomba ai'marówana

kunkáiyé. ¹⁸ Áánútu ááninkon-aaiyavesa áraire kwésewai íma aaivimbá maitínkánívo ímo árairemo kwésewaima á'a aaivimbá maitínkaraiye. Áánútu kimbora-aaninkon-aaiyavesa árairemo ímo kwésentavena á'a aaivimbá maitínkaraiye. ¹⁹ sámó kamátinkaiwaima marapá'á kunkáimbanivo kwaási sáwí'a kwéesa pósa túnín-ayampatavesa imáyáama ésa sámó kamátinkaiwainopa'o ímo tentávéna aaivimbá kwémaitinkaiye. ²⁰ sáwí'o kwéowai sámó kamátinkaiwaintavesa íma kwétinkaisasa kesí mayáímá paárivero sésa íma sámó kamátinkaiwainopa'a tagwémaewe. sáwí'o kwéowai mirá kwéovo ²¹ arupímo kwéowai sámó kamátinkaiwainopa'a tamáyáamba pósa Áánútu siráini'o kwéomba kwétuwanaawe.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

²² minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé komésa nombá kwévetinkowana ²³⁻²⁴ minkánáávimbá Yóni íma ándáva'a máankaronka'a Ínóni-ayampa'a Sérími-naokona egwaa'-nónayumpa'a Yóni ména sáwíva'-nomba kwáyopa'a máyowasa kwaásiyomba tóyo uwaná Yóni nombá kwévetinkowasa ²⁵ Yónina kwayó-kwáásíyónté moórá Yútaa-kwaasigoe mésa mono'-nómbó pétinkon-aintavesa kwesimá kwesiman-esa ²⁶ Yónina kwayó-kwáásíyómbá kwenópa'a tasímámesa sésa anóndakoo Yóntáni-nonkona menávápá'á esé méraiwaimba kwenáwí'a mósá makáawaima kwemá nombá kwévetinkaisasa sáwíva-kwaasi kwétoyo owe suwaná ²⁷ Yóni séna Áánútumo tímísasamo ombá mindá miwínéimán-iyé. ²⁸ kemó siráunda Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úmpo si'marówa'a kwená aiva'á tiráumne siráunda-aimba ísaraawe. ²⁹ maarán-áimbá imáyáa oró. aúna-ininkomo awaikónópa'o tisanamá awaiko amááaraanarawa'o aamoimó onten-umái Ísunopa'a tewa'á aamoí kwéune. ³⁰ kwemá anón-kwaasi imbá póna kwenáwí'a iyínívo kemá kíto-kwaasima únda póna kesúwí'a kumíníye Yóni siráiyé.

³¹ kwíyómpakewaima amáparawai usáyaaitaraiye. maankákén-kwáásí marapá-kwáásí pósa marapá'ó kwéon-tantaatavesa kwésevo kwíyómpaken-kwaasi usáyaaitarain-kwaasi póna ³² awánarain-tantaa ísarain-tantaatavena kwésisasa íma kwéisaambanivo ³³ kwenááiyavesa áraire kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iyé sisasá tuwánésa sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iyé kwésewe. ³⁴ Áánútu ai'mákaiwaimba kwenamankómbá ámatukaimba póna Áánútun-aaí kwésisasa mináíntávésamo árairemo kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iyé kwésewe. ³⁵ Áánútu avowámá éna ááninkomba arumbá aména séna amápa-tantaa'a kawááumai taviyiyó siráiyé. ³⁶ ááninkon-aaiyavesamo árairemo sésamo kwesé aráápamai maíyawai aúnaí'a umái maí'mai'a ónááovo kwenááimo ímo ísámaimo kawé'ó kwéiyawai íma aúnaí'a umái méwana Áánútumo áwáá'o tíyimba miwísé aasiyaasí kwaikwai'a isasá kwémaewe.

4

Sámériyaavaken-ininkona kwaasái.

¹⁻³ Yóni nombó pétinkarain-kwaasi Ísumo pétinkaraimba kóyaaitamai-kwaasi pétinkaraiye. ánivo Ísuma íma pétinkaraivo kwená kwayó-kwáásí pétinkaraawe. Yónimo kwévetinkain-kwaasi Ísumo kwévetinkaimba kóyaaitamai-kwaasi kwévetinkain-aimba amáán-kawaa-kwaasimo ísón-aimba Ísu iséna Yútiyaa-ayampa'a tuwéna moórágwara'a Káríri-ayampa'a

kónáe séna ⁴Sámériyaa-ampa'a kónaumne séna ⁵kúmba Sámériyaa-ayampa'a Sáíkkaa-naopa'a naaóvá'ó Yákópomo ááninko Yósépimbo ámakom-barama egwaa'á kwáyon-daopa'a kúmba ⁶Yákópo nombá uwíníyena u'makóm-bai'a kwáyowana aampa'á kwéguwana Ísumba ávón-kówana mimbáíká'á kwáyá'wái komáyowasa ⁷⁻⁸kwená kwayó-kwáásí toómbá meéyán-onae sésa naaópa'a kuwaná Sámériyaa-ininko nombá uwíníyena túwana Ísu séna nombá usimiyó súwana ⁹minínínkó séna emá Yútaa-kwaasi ómpo kemá Sámériyaa-inimba úmpo íma nombá usimiyó siyó siráíye. Yútaa-kwaasiye Sámériyaa-kwaasiye íma moórá-anavinkemba kwénaantavena íma nombá usimiyó siyó súwana ¹⁰Ísu séna Áánútumo kanaán-umaimo amínín-tantaa'a íma awánaraane. nombá usimiyómó súnda-kwaasigona ááimba íma suwánáanda-kwaasi úne. kesí ááimba suwánáandawairaankasi kwántámai se aasiyaasí maí'mai'a ónááon-domba simiyó séna'a amúsino súwana ¹¹minínínkó séna maandómbá avéúmpá'ó kunkwáyáimba náán-anavina maí'mai'o ónááon-domba uwíníyono. ¹²kentáá síkwá'náoma Yákópoma maandóm-bái'á u'maréna kwená sipisípiye kwená akúnté tímakaimba pósa maandómbá kwénaawe. kemó súnda emá timíníyonda-nonkoma Yákópo tímakain-donkomba íma usáyaaaitaniye kwésune súwana ¹³Ísu séna maandómbó kwénaiyawaimo éna ókwara'a nontávéna tinkánívo ¹⁴kemó tíménda-nombo náíyawaimo éna íma ókwara'a nontávéna tinkáníye. kemó tíménda-nombo náíyawaimo éna tirumpimbá nonayumpinkémbó usausa intenkáámbá ínasa pósa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe súwana ¹⁵minínínkó séna emó sénda-nomba símína'a naananá nontávéna íma sinkáína'a íma maampínkémbá tauwónaumne súwana ¹⁶Ísu séna enawaikómbá koááyamai áí'mae tiyó súwana ¹⁷séna kesuwairíyaaimba úne súwana Ísu séna emá árai'a séndamanivo ¹⁸éva'aasei-kwamba mairé miwísé maémaenda isamá ívé'o minkwáásígó emó máyaanda íma enawai'á isamá po árair-aimba simásimene súwana ¹⁹minínínkó séna kemó imáyáamo únda Áánútun-aai simátimendana'a óne. ²⁰Sámériyaa-kwaasi kentáá síkwá'náma sésa maanómáká'á Áánútuna imáyáa mósá máráaro siráawa'a keinárawa'a Yútaa-kwaasi sé'a Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna imáyáa mósá máráaro sewé súwana ²¹Ísu séna kemó sendamá áraire siyó. moórá-kanaamo tínimba maanómákákwará Yérúsaremu-naopakwarare su'mainivo amápa'-mapakwara'a kesivoná imáyáa mósá maránááowe. ²²keinárawa'a Sámériyaa-kwaasi kwená imáyáa máráambanivo kwená ááimba íma awánare'a owe. Yútaa-kwaasiya kwená imáyáa mósá maréta kwená ááinta awánaraumne. Áánútu séna moóráwai sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae síníwai Yútaa-kwaasivinkemba paáriníye siráíye. ²³kesivo séna kesí imáyáama mósá maráiyamba íma tóikakemba é'a árai'a tirunkakémbá kesí imáyáa mósá máráaro siráimba miráumai moórá-kanaama kwétisasamo árai'o kesivoná imáyáamo mósá kwémaraiyawaima tirunkakémbá arupí umái kesivoná imáyáama mósá maránááowe. ²⁴Áánútumba áúma íma kwáyáísana amankómá máyáísasa pósa íma túrandei ane'á kwéawanaavo miraráán-umai Áánútuna imáyáamo mósá máráambo ombá kwenamankó túwa'naa isasá tirunkakémbá kwená imáyáa mósá máráaro súwana ²⁵minínínkó séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráísitiye sewái kumíníye. kumíndara'a amápa-tantaatavena simátiminiye sewa'á ísaraumne súwana ²⁶Ísu séna mináimbó séndawaima maandá kemá úne Ísu siráíye.

²⁷ Ísu mináímbá súwasa kwená kwayó-kwáásí koyauwerésa Ísumo Sámériyaa-ininkontavena súmba Yútaa-kwaasiti namuro-ínínkóntávéná kwésuwana póna táá'a kówasa tirumpin-ímáyáámá ésa minínínkóntávéná nóintavaiya kwéankaisana íyó-imayaa ésa Ísuntavesa nóra séna minínínkóe kwésiyo-imayaa ésa íma taáísaa uwaná ²⁸ minínínkómá kwená sawei-ánámá tuwéna naaópa'a kwéna simátimena séna ²⁹ amápa'a uráunda-yantaa'a paárurain-kwaasi máyáíye. Áánútumo usásinankaiwaiya'ia taawánaaro súwasa ³⁰ naaópa'a tuwésa Ísunopa'a tumbá ³¹ Ísuna kwayó-kwáásí Ísuntavesa sésa anóndakoo toómbá naaó amataárá'a suwaná ³² Ísu séna kemá íma awánaan-tomba makáumne súwasa ³³ kwená kwayó-kwáásí keáímbá sésa nááwa toómbá maimaéna máámakaiyo suwaná ³⁴ Ísu séna toóntávénamo tááimo kwétinkaintemba si'mákaiwain-aaí isé'a kwená mayáímá maimaé'a kwégwe'a ánásanaundayavai kwésinkaiye. ³⁵ kígauva'a kwáyáin-tontave'a éiyain-kwiyomba ánásainana ávuma káínata áká'mai torupánaumne kwésevo kemá sé'a awánaaaro. ívé'a maankánaámá toómbó ávumo kaintembá miraráán-umai kwaásiyomba tí'mai Áánútunopa'a kwiýónááowe. ³⁶⁻³⁷ kwaásiyombo tí'mai Áánútunopa'a kwitinkáíyan-kwaasimo ésa miwí kawe'-mékámbá mayáíyasa Áánútunopa'a tíyan-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe kwésune. évakarawai kígau úmaraiyasa ó'owima akaránaáowe kwésewe. miráumai kígau iyawaigwara akaráiyawaigwara'o ésarai aamoí ónááowe. ³⁸ ó'owima kígau úmakaamba isa'a kemá tí'maráúna'a ó'owiti mayáívínkén-tómbá kwéakaraawe Ísu kwántámai-aimba simátímakaiye.

³⁹ ánivo minínínkó séna amápa'a uráunda-yantaa'a paáruraiye siráin-aimba isésa pósa Sámériyaa-kwaasi mindáópaken-kwaasi Ísuntavesa sésa árai'a Áánútumo usásinankaiwaiman-iyé sésa ⁴⁰ Ísunopa'a tésa sésa kentáásí naaópa'a tamaiyó suwaná Ísu kae-táwai koména ⁴¹ aaí simátimuwasa isésa sáwíva-kwaasigwara'a sésa árai'a sáwí'o umáímo máyaundavinkenta kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyé sésa ⁴² minínínkómbá simámesa sésa íma enááiye su'maiyavetaanivo kwenáái ísaraundayaveta séta marapá-kwáásí sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyé siráawe.

Ísu moórá-iyampoi asóvamankarain-kwasai.

⁴³ Ísu kae'-nó'wáámbá kwaéna mindáópa'a tuwéna Káríri-ayampa'a kónáe séna kwéna ⁴⁴ séna Áánútun-aaí simátímiwain-awí'a kwenamááraa íma mósá máraavo á'on-daopaken-kwaasi kwenáwí'a mósá máraawe súwasa ⁴⁵ miráumai Káríri-ayampa'a kúwasa mináyámpákén-kwáásí aamoí umánkaraawe. ááéma tíyótaasa í-tánón-kánaárá'a miwí Yérúsaremu-naopa'a komésa Ísuna mayáímó mairáimba awánaraamba pósa aamoí umánkaraawe.

⁴⁶ aamoí umánkówana Ísu Káríri-ayampa'a kwénaaena Kéna-naopa'a non-úranko ándá-aran-dombo kasúkáin-daopa'a kúmba kámááni-kwaasi Kápénéamu-naopaken-kwaasigo ááninkomba áí'a kwéuwana ⁴⁷ Ísu Yútiyaa-ayampakemba Káríri-ayampa'a tiráin-aimba iséna Ísunopa'a téna séna kesááninko puwíndayavena kwéisa'a úmpo kesí naaópa'a kuré koasóvamankaniyono súwana ⁴⁸ Ísu séna ímo ó'om-bayai-awaame'o awáné'o é'a íma kesááiyave'a áraire sénááowe súwana ⁴⁹ anóndakoo kesááinimba puwíndayavena kwéimba avekáán-umai tiyó súwana ⁵⁰ Ísu séna enáánimba

asóvagwivo kwaaó súwana Ísun-aaiyavena áraire séna kúmba ⁵¹ aampa'a kúmba kwená mayái-kwáásí tésa sésa enáánimba áí'a éránkaraíye suwaná ⁵² tísaa ena séna kesáánimba nósa-tawaiya áí'a éránkaraíyo súwasa sésa tindauma kwáyá'wái kokotámba éránkaraíye suwaná ⁵³ avowámá imáyáa éna séna mitáwai enáánimba asóvagwiye siráimba árai'a siráíye súmba pósa kwená akúmpákén-kwáásí amápa'a Ísun-aaiyavesa áraire siráawe. ⁵⁴ Yútiyaa-ayampakemba Káríri-ayampa'a komáyomba moóráma kawe'-máyái-áwáámé'á uréna minká'á miníyámpóígómbá asóvamankowasa kwená akúmbá áraire siráawe.

5

nonkwaaúmpá'á Ísu moóráwaimba asóvamankarain-kwasai.

¹ aáo Yútaa-kwaasi monotávésa tanómba kaumakónka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kurái. ² Yérúsaremu-naokona óntan-kuriva'a ontamá kwáyomba áwí'a sipisípigona ontamá miwáná egwaa'á nonkwaaúmbá áwí'a Pétéséta-nonkwaaumba kwáyowana ³ mindónkón-awampa'a kwááyu-namba éva'aasei-namba kwáyowasa mindáúmpátá tí'a ún-kwaasiyomba évaka'a tógavitan-kwaasiyonte tiyayaamba kararón-kwaasiyonte mésa [nonkómó píví'namaemo kúmba amu'marésa máyówana ⁴ moórá-mora-tawai kwíyómpakewaima nompímbá kumúwana nonkómá píví'namae kúwana aiva'á nompímbá kumúwaimba áí'a éránkaraíye.] ⁵ tí'o ún-kwaasiyompimba moóráwai ména ayáátááka'a 38 ira'a áí'a kwéun-kwaasi máyowana ⁶ Ísu awánéna ayáátááka'a áí'a kwéíye-imayaama éna áísaa ena séna embá asóvaiyavai kwéankaiyo súwana ⁷ séna nonkómá píví'namae kwíndara'a sí'maimo nompímbó sinkáníwaima íma máyáíye. kemá kumónáe'a úndanivo moóráwai kembá kumáyaaítana nompímbá aiva'á kúmísana kesí'a úwoi kwáyáíye súwana ⁸ Ísu séna usásinaao. ená tuvai'á maimaé kwaaó súwana ⁹ avekáán-umai áí'a érankowana kwená tuvai'á maimaéna kuráiye.

Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a mirá úwasa ¹⁰ Yútaa-kawaa-kwaasi asóvamankon-kwaasiyavesa sésa ívé'a agándaan-kanaama po ená tuvai'á maimaé kwégonda aambá áúmbakaawe suwaná ¹¹ séna asóvamasinkaraiwaima séna ená tuvai'á maimaé kwaaó siráíye súwasa ¹² miwí áísaa esa sésa ená tuvai'á maimaé kwaaómó siráíwai nááwa'iyó suwaná ¹³ sáwíva-kwaasivimba Ísuma áúyokuwana póna asóvamankarowai séna áwí'a íma isáúnda-kwaasiman-íye siráíye.

¹⁴ simásuwena aáo anóm-bono'-naumpa'a iyúmba Ísuma avakáá-umai awánéna séna áí'a éránkáimba po sáwíyamba sínkáivo se sáwí-imayaa ivátuwaaó súwana ¹⁵ iséna Yútaa-kawaa-kwaasi kosimátimena séna asóvamasinkaraiwaima Ísuman-íye súwasa ¹⁶ Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a Ísuma asóvamankarontavesa Yútaa-kawaa-kwaasi Ísumba sáwí'a umánkámae iyúwana ¹⁷ Ísu séna kesivo aasiyaasi-táwai mayáímá kwémayaimba pó'a miraráán-umai mayáímá mayánaumne súwasa ¹⁸ agándon-kanaara'a asóvamankarontavaigwara Áánútuma kesivomán-íye siróntavaigwara'a pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe síma sima'a umbá Áánútuma kesivomán-íye sirónten-umai Áánútuwe kesé mimbóráí'a umái máyauye siráimba pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe siráawe.

avowáná kwaasái Ísu siráin-kwasai.

¹⁹ suwaná Ísu simátimena séna árai'a simátíme'a sé'a ááninkoma pó'a íma kesí imáyáavinkemba únda kesivomó ímbá awáné'a mirá kwéune. kesivomó

intembá ááninko kwéune. ²⁰ kesivo ááninkomba arumbá siména amápa-tantaa'o kwéimba kwéagaraasinkaiye. usáyaaitanim-bayai agaráásinkaina'a mimbáyái máyáana'a táátavai ónááowe. ²¹ kesivomá pukáampinkembo usásintinkaintemba ááninko kesí imáyáavinkemba usásintinkanae'a kwéune. ²² kesivo séna íma aaivimbá maitinkánaumpo aaivimbó maitinkánim-bayai kesááninkomba ámakaumne siráiyé. ²³ aaivimbó maitínkáanda-mayai símakaimba pósa kesivo áwí'o mósá máráantemba ááninko súwí'a mósá maránááowe. kesúwí'o ímo mósá maráiyawaimo ésa kesivomá si'mákaiwai áwí'a íma mósá maránááowe.

²⁴ árai'a simátime'a sé'a kesááimo isésamo árai'a ai'mákaiwaima Áánútuma iyémó kwésiyawaima á'a ááimba ásámai aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe. kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a kwaémáyaimba Áánútuna egwaa'á tamáyáamba pó'a íma aaivimbá maitinkánaumne. ²⁵ árai'a simátime'a sé'a moórá-kanaa kwétinasa pukáiyán-kwaasi Áánútu ááninko-saai isánááowe. isáiyawaima usásinesa maí'mai'a ónááowe. ²⁶ kesivomá kwaási máyáawaina ááimban-iyé. asirayámbá siména séna mirámó úndantemba kwaási máyáawaina ááimba óne siráiyé. ²⁷ kemá kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawai únana póna kesivo kentávéná séna aaivimbó maitinkáníyonda-mayai amúne siráiyé. ²⁸ mináíntávéná íma táá'a kaíno. moórá-kanaamo tínimba utamátínkaren-kwaasi amápa'a kesáái isésa ²⁹ utamátínkarepakemba usásinanaaowe. kawé'ó uréwaimo usásinesa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. sáwí'o uréwaimo usásinaiya'a aaivimbá maitinkánaumne. mináíntávéná íma táá'a kaíno Ísu siráiyé.

Ísumba kwená ááin-kwasai.

³⁰ Ísu simásuwena séna íma kesí imáyáavinkemba úndanivo si'mákaiwaima simásímakaintemba mirá kwéune. íma kesí imáyáavinkemba úndayave'a arupí umái aaivimbá maitinkánaumne. kesivo simásímakainten-umai aaivimbá maitinkánaumne. ³¹ keyáámo kesáváímó súndarakai kamparé sesinó. ³² moóráwaigwara'o kentávénamo kwésimba árai'a kwésiye. ³³ keinárawa'a évakarawai ti'márówasa Yóni nombá pétinkaiwaimba koáisaa uwaná Yóni kentávéná séna árai-kwaasiman-iyé. kosimátíméro siráiyé. ³⁴ kesí ááimbo sénááontavai íma anón-imayaa úndanivo Yóni kentávái siráin-aintavai áraire síya'a sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae-imayaa kwéé'a mináímbá kwésimatimune. ³⁵ oómbó aampa'ó kúra'mae konten-umái Yóni kentí aampa'ó kúratinkowa'a sáwíyanka'a aamoí uráawe. ³⁶ moórá-yantaakoma Yónima kentávéná siráin-ainkomba usáyaaitaraiye. kesivomó simásímakaim-bayaima kwémayaunana mimbáyáígómá kesí ááimba kwévaariye. kesivomó siménamo si'mákaim-bayai kwémayaunasa kesí ááimba kwéawanaawe. mintántáákómá Yónima kentávéná siráin-ainkomba usáyaaitaraiye. ³⁷ kesivo si'mákaiwaima kwegwará'á kentávéná simbánivo kwenáái isámai íma kawé'á é'a kwenane'á íma awánaraawe. ³⁸ si'marówa'o kunkáundayave'a íma áraire kwéseмба póna Áánútun-aaí íma tirumpimbá kwáyáiyé. ³⁹ keinárawa'a sé'a aúnái'a umái maí'mai'a ónaumne sé'a Áánútun-aaí aúvávimba awána-awana kwéowe. mináúvávimbá kesí ááimba agaimarówa'anivo íma kawé'á umái ísaraawe. ⁴⁰ kawé'ó umáímo isé'o kesópa'o tékaankasi aúnái'a umái maí'mai'a osino.

⁴¹ kwaási kesúwí'a anómbo umásinkanaaowe-imayaa íma kwéune. ⁴² Áánútumbo ímo tirumbó aménka'a kwétuwanaumne. ⁴³ kesivomá simásímakaintave'a kunkáundanivo íma kawé'á umásínkaraawe. ánívo

moóráwaimbo kesivomó ímo simámakaindawaimo tína'o é'a kawé'a umánkanaaowe. ⁴⁴ keinárawa'a sé'a kwaási kentáá súwí'a anómba umásinkanaaowe sé'a pó'a kesáái íma áraire kwésewe. Áánútuma kentáá súwí'a anómba umásinkaniye sékaankasi kentáv'é'a áraire sesinó. ⁴⁵ kesivo aúranka'a íma aaivimbá maitinkánaunda póna Mósesi naaóvá'á amáán-aimba agaimakáiwai aaivimbá maitinkániye. Mósesi kwésuwa'naa iyémó sewáímó éna kwemá aaivimbá maitinkániye. ⁴⁶ Mósesi kesáái agaimarómba pó'a Mósesin-aaiyave'o árairemo kwésekaai kesááiyave'a áraire sesinó. ⁴⁷ Mósesimo agaimakáin-aintave'a íma áraire kwésemba pó'a kesááiyave'a íma áraire kwésewe Ísu siráiyé.

6

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Árúku 9:10-17

¹⁻⁴ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwíyanka'a tíniye kwéuwana Káríri-kwaaunkona menávápá'á Ísuma nompí-sípívimbá kwéna minkwáúnkóná moórá-awí'a Táípíriyasi nompá'á kúmba tí'o ún-kwaasiyomba asóvatinkarowasa awánaresa pósa kwenánaaemba kwárówasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívínkémbá marapá'á ásávesa omápa'a umáyówasa ⁵⁻⁶ sáwíva-kwaasi Ísunopa'a kwéiyuwana tuwánéna imáyáama éna séna naaémba mirá ónaumpo aiva'á Vírípimba áísaa umai isánáe séna áísaa éna séna náávakena toómbá meéyámba'maiya tíménara nánááoo súwana ⁷ Vírípima séna sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meéyámba'maiya timúnasaya naasinó súwana ⁸ moórá-kwayo-kwaasi Sáímoni Pítáa áváko áwí'a Éndaru ⁹ kwemá séna moórá-iyampoigo éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á makáimbanivo sáwíva-kwaasi máyáawe súwana ¹⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mara'á máéro simátíméro súwasa simátímúwasa mara'á máúmba minkwáásívínkémbá sáwíva-kwaaima 5,000 kwaaima máyówana ¹¹ Ísu mintómbá maisokéna Áánútuntavena súwi simásuwena toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á timúwasa miwímá tímúwana toómbó nontenkáan-umai noyáá'a miráumai nowaná tímú'a vówasa miwítí imáyáaomo úni'a uwaná ¹² kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mintón-ayai íma úwoiva'a tuwé'a máyáaro súwasa ¹³ éva'aasei-tompinkemba nésamo túwón-ayaivinkemba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitowasa ¹⁴ Ísumo úmba awánésa sésa Áánútun-aai simátímíwaima íya awánáúnda-awaame'a isatá awánáúmne sésa kwéamu'maraundawaiman-iyé sésa ¹⁵ kentáási kawááíta ínáyemo sumbá Ísu miwí tirumpimbó sun-áímbá iséna íma mirá ónaunasa sewé séna tiyuwéna omápa'a iráiyé.

Ísuma non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 14:22-23, Mááka 6:45-52

¹⁶ Ísu omápa'a umáyowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí nonkwaúnkón-awampa'a kumésa ¹⁷ Kápénéamuva'a kónáe sésa nompí-sípívimbá usámaaisesa kuwaná Ísuma íma usauwerówana no'wáamba aúkúwana ¹⁸ anón-undaoma kwétena nonkómá tuvántááva kwéuwasa ¹⁹ tamayó'nei nombá tuwintámaesa ayáátááka'a kuwaná Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena nompí-sípígóná egwaa'á túwasa awánésa táátavesa kwéuwana ²⁰ Ísu séna kemá úmpo táá'a kaivó aáno máéro súwasa ²¹ aamoí ésa sésa

nompí-sípívimbá usámaaisaao suwaná avekáán-úwana nompí-sípígó non-awámpá'á kúpa'a kuráiyé.

Ísumba avakáá uráan-kwasai.

²² aaváyaavimba menávápá'á komáyón-kwaasi sésa tindauma kimbora-nompi-sipima kwáyáísana Ísuma íma mimpímbá kwisasá kwená kwayó-kwáásí miwíyé su'mai kuráavo Ísuma náávava máyáiyó siráawe. ²³ évaka-kwaasi nompí-sípívimbá Táípíriyasivakemba kwétoyo-esa tindaauraamba Ísu Áánútuntavena súwi súwasa kwaásiyomba toómbá néiron-ayampa'a tésa ²⁴ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé íma máyóntavesa tivakáá ónáo sésa mindómpí-sípívimbá usámaaisesa Kápénéamuva'a kuráawe.

Ísu maí'mai'a ónááon-tomba úne siráin-kwasai.

²⁵ Kápénéamu-ayampa'a kumbá Ísumba awánésa sésa kesí anóndakoo nósá-tawai maavá'á tiráano suwaná ²⁶ Ísu séna maísáaro íma kawer-áwáámé'á agaráátínkaraundayave'a kwésivakaa-ovo toómbó naráantave'a kwésivakaa-owe. ²⁷ toómbó ímo kwaíkawai'o índá-tontave'o é'a íma mayáímá maé'a kwaási maí'mai'o ónááon-tontave'o é'a mayáímá máyáaro. mintómbó timénaunda kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mintómbá timénaumne. Áánútu kesivomá kentávéná séna aamoí kwéumankaumne. kesí mayáímá mayaaó simbá pó'a mintómbá timénaumne súwasa ²⁸ áísaa esa sésa nóraumaíya Áánútuna mayáímá mayánaumno suwaná ²⁹ Ísu séna kentávénó sé'o árai'a Áánútuma ai'mákaisana kunkáiwai iyémó sembá mindá Áánútuna mayáímá maé'a sewé súwasa ³⁰ nóra awaamera'i. ímo awánáúnda-awaame'o inatáámó éta awánétaamo éta séta árai'a Áánútuma embá ai'maráísama kunkáandawaima óne. nóim-bayai-awaamera ínáyono sésa ³¹ kentáá síkwá'náma kavóná-marava'a mésa kwíyómpaken-tomba áwí'a máána-tomba némaembanivo emó uráandawaimo éna íma mindá usáyaaitaraiye. naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kwíyómpaken-tomba timúwasa naráawe agaimaréna siráiyé suwaná ³² Ísu séna maísáaro Mósesimo tímakon-tomba íma kwíyómpaken-tomban-iyé. kesivomá kwíyómpaken-tomba kawé-tómbá kwétimiye. ³³ kwíyómpakembo marapá'ó kunkáiwaima kwemá Áánútuma kwétimintomban-iyé. kwentávéná pó'a maí'mai'a ónááowe súwasa ³⁴ sésa séndatomba aasiyaasi-tawai simiyó suwaná ³⁵ Ísu séna kemá maí'mai'a ónááon-tomba úne. kesópa'a kwétiyawai íma tááima kwétinkaiye. kenká'á aráápamai kwémaiyawai íma nontávéná kwétinkaiye. ³⁶ á'a simátimé'a sé'a kesí mayái-áwáámé'á awánaambanivo kesááiyave'a íma áraire sésa kenká'á íma aráápamai kwémaewe. ³⁷ ánivo kesivomó kwésimin-kwaasimo é'a kesópa'a ténááowe. kesópa'o tíyan-kwaasiyave'o é'a íma kóro sénaumne. ³⁸ kesí imáyáa kwaránaundayave'a kwíyómpakemba íma kumbáyaumpo si'mákaiwaina imáyáa kwaránaundayave'a kumbáyaumne. ³⁹ si'mákaiwaima simásimena séna amúnda-kwaasi sáwí-amba kwaráavo se kawááuwo. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkaano. ⁴⁰ kesivomá simásimena séna kesááninkoo embá awánésa sésa Áánútu ááninkoman-iyé síyawaima aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe siráiyé. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne Ísu siráiyé.

⁴¹ kemá kwíyómpaken-tomba úne Ísu súntavesa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise kwéesa ⁴² sésa kwemá Ísuma Yósépi ááninkoman-iyé. anóvowi átaamo tuwánáúndayaanivo nóra sénawa

kwíyómpakemba kunkáumne kwésiyo suwaná ⁴³ Ísu simátimena séna íma mirá iséise oró séna ⁴⁴ kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivo kembá si'mákaiwaima tááyaina'a kesópa'a tíya'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁴⁵ mindáyavai naaóvá'á Áánútun-aa simátímakowai agaimarésa sésa Áánútu amápa-kwaasi simái agaráátinkaniye siráawe. kesivon-áái ísámai kawé'á íyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁶ kesivombá íma awánaraavo kemá Áánútunopakemba kunkáundawai keyááma kesivombá awánaraumpo kesivon-áái ísámai kawé'á íyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁷ árai'a simátime'a sé'a kesááiyavesa áraire sésa kenká'á aráápamai kwémaewai aúnaí'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. ⁴⁸ kemá maí'mai'a ónááon-tomba úne. ⁴⁹ kentíkwá'náma kavóná-marava'a mésa máána-tomba neémesa úwoi putaráawe. ⁵⁰ ánivo kwíyómpaken-tomba mirán-tómbá náiyawaima úwoi maí'mai'a ónááowe. ⁵¹ kemá kwíyómpaken-tomba maí'mai'a ónááon-tomba úne. mintómbó nésamo ésa maí'mai'a ónááowe. kesúma tímúna'a naantávé'a pó'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

⁵² Ísu súwasa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise ésa sésa nóra éna mindá'á kwenáúma simínata nánaumno suwaná ⁵³ Ísu simátimena séna árai'a sune. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai pó'a kesúmo ímo né'o kesí naaemó ímo né'o é'a íma maí'mai'a ónááowe. ⁵⁴ ánivo kesúma kesí naaemá naawái aúnaí'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaamba pó'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁵⁵ kesúma kawé-tómbán-íye. kesí naaemá kawé'-nómbán-íye. ⁵⁶ kesúma kesí naaemá naawái kesé tarúmai máyáawa'a kemá miwísé tarúmai máyaumne. ⁵⁷ kesivo si'mákaiwaima maí'mai'a kwéintave'a kemá maí'mai'a kwéune. kemá maí'mai'a kwéundayave'a pó'a kesúma naawái maí'mai'a ónááowe. ⁵⁸ kentíkwá'náma toómbá neémesa úwoi putaráawe. kemá súnda-tomba kwíyómpaken-tomba íma mirán-tómbán-íye. kemó súnda-tomba mintómbá naawái aasiyaasí maí'mai'a ónááowe Ísu séna ⁵⁹ Kápénéamu-naopa'a mono'-náúmpá'á mináímbá simátímakaiye.

⁶⁰⁻⁶¹ Ísu simásuwowasa kwenánaaemba kwakón-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa ísámai iséise ésa sésa kwemó sin-áínkómá íya sinkáin-aimba póna umbái kwétaiye suwaná Ísu arumpin-ímáyáámá éna simátimena séna mináíntávé'a kayókáawe. ⁶² kemó kwíyómpakembo kwaási úranda'o kumpaáruraundawaimo kuntuweré'o íyóna'o suwáné'o é'a nóra imáyáawa ónááoo. ⁶³ kwaásiti asirayánkó íma túwa'naa ivo Áánútun-amanko aúnaí'a umái maí'mai'a kwéumatinkaiwaiman-íye. mirámó intembá kemó súnda-aimba aúnaí'a umái maí'mai'a ónááon-aimba imbánivo ⁶⁴ évakarawaima kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu súmba Ísuma kampa'á siyé mó sun-áímbá kwená kuntu'ó íníwainkwara'a naaóvá'á ísaronka'a póna évakarawai kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu simásuwena ⁶⁵ séna mindáyave'a á'a simátime'a sé'a kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivomó tááyaina'a ténááowe siráíye.

⁶⁶ Ísu súwasa kwenánaaemba kwakón-kwaasi évakarawai Ísuma ivá'á auwésa kwesé íma kwénaauwana ⁶⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna kegwárará ivá'á kwésiyouwao séna tísaa úwana ⁶⁸ Sáímoni Pítaa séna anóndakoo nááwa ewa kónaunawa seénó. emá aúnaí'a umái maí'mai'a ónaumne-aimba kwésene. ⁶⁹ ívé'a entávéta séta árai'a séne. Áánútunopakemba kawé'ná'á óneya kwésune súwana ⁷⁰ Ísu simátimena séna kemá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasima ítátinkaundanivo keinárawapinkemba moórá sáwína'a paáriniye súmba ⁷¹ Sáímoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásintavena séna

Yútási kwemá kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Ísuna kuntaru'á mayáníwaiman-iye. kwentávéna mináímbá siráíye.

7

Ísu áúnava'maati kwaasái.

¹ minkákémbá Yútiyaa-ayampaken-kwaasi Ísumba tuvuwónáe kwésuntavena Ísuma Yútiyaa-ayampa'a íma kwénaaena Káríri-ayampa'a kwénaauwana ² Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbó kwégauvon-kanaama sáwíyanka'a túwasa ³ Ísu áúnava'maa'a aká'áamba simánkesa sésa maanáyámpá'á tuwéma Yútiyaa-ayampa'a kwaási torupanááopa'a ená mayáíma komáénasa pósa ená kwaási ená kawé'-má'yái awánanaaowe. ⁴ amápa-kwaasi suwánanaaowe síyawaima íma aúpá'á mayáíma mayánááomba po amápa-kwaasi túranka'a mayái komayaaó sésa ⁵ Ísun-áúnava'maa'a kwentávésa íma imáyáa ésa sésa Áánútunopakemba kunkáíye sésa mináímbá simámúwana ⁶ Ísu simátimena séna amáparawai kesí ááimba suwánanaaoo-kanaama íma tiráivo kemá úwoi kwíyasa tuwánésa ⁷ marapá-kwáásí kembá íma áwáá'a tíkaavo miwíyávé'a sé'a kentí mayáíma sáwí'a kwéowe sündayavesa kembá áwáá'a síkaawe. ⁸ tanómbó opa'á koró. amáparawai kesí ááimba suwánanaaoo-kanaama íma tisa'á ívé'a íma tanómbó opa'á kúmpo kemá koró séna ⁹ Káríri-ayampa'a méraiye.

Ísu Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹⁰ Ísu máyomba áúnava'maa'a tanómbó upa'á kuwaná naaémba kwemá aúpá'á kúwasa ¹¹ Yútaa-anon-kwaasi Ísumba kwéavakaa-esa sésa náávava má'yáiyo sésa tísaa uwasá ¹² Ísuntavesa úwoi-kwaasi sáwívar-aimba iséise ésa sésa évakarawai sésa kawé-kwáásímán-iye suwasá évakarawai sésa ímanivo kampa'naampa-kwáásímán-iye sésa ¹³ Yútaa-anon-kwaasi sáwí'a umásínkáavo sésa íma avora'á sumbá aúpá'á siráawe.

¹⁴ Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbó kwégauvon-kanaama évareva kwáyowana avumpin-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenááima simátimuwasa ¹⁵ Yútaa-anon-kwaasi isésa táátavai ésa tóipimba tiyáamba áakesa sésa monor-áimbó isópa'a íma koména ísaraimbanivo nórapakena ísaraiyo suwaná ¹⁶ Ísu minímáyáámó umbá iséna séna kesí imáyáavinkemba íma simátimé'a Áánútu si'mákaiwaina imáyáavinkemba simátimune. ¹⁷ keinárawa'a imáyáama é'a sé'a náávaken-aina simásímakaiyo. kwená imáyáavinkena'i. Áánútuna imáyáavinkena'iyo-imayaama kwéowe. Áánútumo siráini'a ónáe síyawai miwímó ésa simátimunda-ainkona ááimba isánááowe. ¹⁸ kesávái-imáyáavínkén-áimbá síyawai kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kentí imáyáavinkemba kwésevo ti'mákaiwai áwí'a mósá maránáe síyawai íma kampa'naampá'á sembá árair-aimba kwésewe. ¹⁹ Mósesi amáámba simátímakombanivo íma isámai kawer-urére sembá sínkamona kwésewe súwasa ²⁰ úwoi-kwaasiyomba sésa íma tuvuwónáe-imayaa kwéeta máyaumpo enarumpimbá taraváá-kwámbá má'yáisa mirán-áimbá séne suwaná ²¹ Ísu séna monor-áimbá kwéisaan-kanaara'a íma awánaraan-awaame'a uráunda pó'a kemá sáwívar-imayaa kwéowe. ²² kentíkwá'narakemba sésa iyámpói matínkaraawasa avakaumboé-no'waamba kwaésa túra'a araa'éna umái karánááowe suwaná naaémba Mósesi mináímbá agaimakómba pósa évaka-tawai monor-áimbá kwéisaan-kanaara'a mirá kwéowe. ²³ Mósesina amáámba

íma ankáíraamba pó'a agándai-kanaara'a mirám-báyáíma iyámpói túra'a kwéowe. ánivo agándai-kanaara'a moóráwaimba asóvamankaraunda pó'a mayáíma mayaánava sé'a áwáá'a kwésiyewe. ²⁴ íma awáné-aase aintávái íma simátínkáaro. árai'a awánáíyan-aintavai simátínkáaro Ísu siráíye.

²⁵ Ísu simásuwowasa évakarawai Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sésa minkwáásíyáváiya tuvuwónáewa kwéseo sésa ²⁶ kwemá avora'á kwenááima simátímísa'anivo íma aaivimbá mayánkaraawe. anón-kwaasiyomba sésawa kwemá Áánútumo usásinankawaima Káráísitiman-iye mirá kwéseo. íya kwéseo. ²⁷ maankwáásígóná naaópa'a awánáúndanivo Áánútumo usásinankaiwaina naaópa'a íma awánáúndavakemba tíníye siráawe.

²⁸ minkákémbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a simátimena séna kembá ára suwánéra kesi máápa'a ára awánéra mirá kwéoo. íma kesí imáyáavinkemba kunkáumpo moóráwai si'mákaisa'a kunkáumne. kwemá áraite siwáímán-iye. kwembá íma awánaambanivo ²⁹ kemá á'a awánáúnda si'mákaisa'a kwenópakemba kunkáumne súwasa ³⁰ mináímbó súnkakemba tátoranae suwááesa kwená kanaamá íma tiróntavesa íma tátorowasa ³¹ úwoi-kwaasivinkemba évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima tándara'a kwená mayáígóná awaamékoma amápa'-mayaigomba usáyaaitaniye-imayaa kwéeta Ísuna mayáígómá mirám-báyáígómá póna Ísu Áánútumo usásinankaiwaiman-iye kwésune siráawe.

Ísumba koyátoraaro sésa ti'mákaan-kwasai.

³² úwoi-kwaasiyomba mináímbá sumbá áamáán-kawaa-kwaasi isésa miwíyé mono-káwáá-kwáásíyé i-kwáásíyávésa sésa Ísumba koyátoraaro sésa ti'márówasa kuwaná ³³ Ísu séna sáwíyanka'a keinárawate mé'a si'mákaiwainopa'a iyóna'a ³⁴ sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ³⁵ Yútaa-anon-kwaasi iséise ésa sésa náávára kwíndayavena síyómpo avakáá uwááeta íya awánanaumne. Kíríki-ayampara Yútaa-kwaasi máyáapara kwéna kwenáái simátiminiyo sésa ³⁶ kwemá séna sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma iyónááowe simbá póta mináínkóná ááimba íma ísaraumne siráawe.

maí'mai'a ónááon-donkona kwaasái.

³⁷ Yútaa-kwaasi kwááyu-nambo ésamo tanómbó kwégauvon-kanaara'a moórá-kanaama kwáyowana minkánáá anón-kanaama úwana minkánáará'á Ísu usásinena anónka'a séna nontávénamo kwétinkaindawai kesópakemba tamandaaró. ³⁸ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna siráintemba nonayumpinkémbó usausa intenkáámbó kesááiyavesa áraire síyawaima tirumpinkémbá nonayumpinkémbó intembá íníye Ísu súmba ³⁹ Áánútun-amankontavena siráíye. Ísu íma kwíyómpa'a kuntuwékáintavena Áánútun-amanko íma kunkáíye. Ísu imáyáa éna séna kemá púwóndavinkemba usásine'a kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amankomba ai'maráanana kuména kesááiyavesa áraire síyawai tirumpimbá kumbéniye-imayaa éna Ísu mináímbá simátímakaiye.

Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁰ Ísumo simátimumba kwaasiyomba isésa évakarawai sésa árai'a kwemá Áánútun-aai simátímíwaiman-iye suwasá ⁴¹ évakarawai sésa kwemá Áánútumo usásinankaiwaima kwéamu'maraundawaiman-iye suwasá évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima íma Kárírivakemba

tíniye. ⁴² naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima Tévitin-andarakemba Tévitina naaópa'a Pétáremuva'a marankániye agaimaréna siráiyé sésa umbá ⁴³ Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a ésa ⁴⁴ évakarawai sésa tátoranae sumbánivo íma tátokaawe.

⁴⁵ íma tátoresá i-kwáásí mono-káwáá-kwáásítópare áamáán-kawaa-kwaasitopare koyauwérówasa nóra séra íma táto'mai áí'mae'a teéó suwasá ⁴⁶ i-kwáásí sésa kwenááigoma amápa-kwaasi tááigomba usáyaaitaraiye suwasá ⁴⁷ áamáán-kawaa-kwaasi tísaa esa sésa kenkwará'á kampa'á simátiyuwaisara kwéseó. ⁴⁸ anón-kwaasiye kesáá áamáán-kawaa-kwaasiyaawe íma árai'a kwíyómpakemba kunkáiyé kwésumpo kegwará'á mirá seró. ⁴⁹ úwoi-kwaasiye su'mai áraire kwésewe. miwímá Mósesina áamáamba íma ísáamba póna Áánútu tínkaminiye suwaná ⁵⁰ áamáán-kawaa-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Níkótimasi ááéma Ísunopa'a iráiwaima simátimena séna ⁵¹ kentáásí áamáánko séna íma úwoi sé'a sáwí'a uráiyé sé'a kwenááima ísare'a kwená mayái awáné'a aaivimbá mayánkááro kentáásí áamáánko siráiyé súwasa ⁵² Níkótimasimba aká'áamba simánkesa sésa Kárírivakewain-ánaaemba kwaráánó. Áánútun-aaí aúváivimba awánamai kawer-uréo. Áánútun-aaí simátímíwaima íma Kárírivakenda'an-ivo kwemá íma Áánútun-aaí simátímíwaiman-iyé sésa [⁵³ kentí naaó'-nao'a kóyáwé uwaná Ísu Óríve-ompa'a iráiyé.]

8

moórá-ininko ó'on-kwaasiye máyon-kwasai.

¹ Óríve-omapa'a Ísu uména ² aaváyaavimba kuména anóm-bono'-naumpa'a umáyowasa kwaásiyomba kwenópa'a torupowaná mara'á ména kwenáái simátimuwasá ³ áamáamba sun-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye aarai'áí'maesa minínínkó ó'on-kwaasiye máyomba pósa áí'mai amáparawai túranka'a ankésa ⁴ Ísuntavesa sésa anóndakoo minínímbá ó'on-kwaasiye máyáísata awánéta táto'mai áí'maeta túne. ⁵ áamáán-auvaivimba Mósesi agaimaréna séna mirámó índawaimba óntandei tuvúwónanaya puwíniye agaimaréna siráiyé. nóran-imayaa éwa seénó sésa ⁶ Ísumba maka sésa mirá senaná paárínata kwembá aaivimbá mayankánáe sésa suwaná Ísu kívaréna ayáánaui'nei marará'á aúváí agaimarówasa ⁷ áísaa aisaa uwaná usásinena simátimena séna imó sáwí'o uráindawai aivar-óntámbá maimé tuvuwíno simátimena ⁸ moórágwara'a kívaréna ayáánaui'nei marará'á aúváí agaimarówasa ⁹ isésa moórá-mora-kwaasi kunákárúwasowana anón-kwaasi aiva'á kumúwasa miwán-ánaaemba kwa'maesa kumúwana minínínkówé su'mai Ísuwe máyowana ¹⁰ usásinena áísaa ena séna náávára máyao. amáparawai íma aaivimbá mayankánááo súwana ¹¹ owé íma aaivimbá maisinkánááowe súwana kegwará'á íma aaivimbá mayankáúna kómpo moórágwara'a íma mirán-uwo Ísu siráiyé.

kwaási sáma kamátinkaina'a úne Ísu siráin-kwasai.

¹² ókwara'a Ísu kwenáái simátimena séna kwaási sáma kamátinkaina'a úne. kesínaaembo kwaráiyawai íma tunínívo sáma kamái mai'mai'a ónááowe súwasa ¹³ áamáán-kawaa-kwaasi sésa eyáá ená ááimba séndamanivo íma árai'a kwésene suwaná ¹⁴ Ísu séna ímanivo kesááigona ááimba árai'a kwésune. á'a awánáúndavakemba kunkáundayavai á'a awánáúndava'a iyónaunda pó'a kemá súnda-aimba árai'a kwésune. kesí ááimba íma suwánaraawe. ¹⁵ marapá-kwáásí kentí imáyáavinkemba aaimá maisínkaavo

kemá íma aaimá kwémaitinkaumne. ¹⁶ kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. íma kewé su'mai aaivimbá maitinkánaumpo kesé kesivoé aaivimbá maitinkáyauye. miráumai kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. ¹⁷ kentí ámáán-auvaivimba agaimaréna séna kae-kwáásírái moórá-aimbo séyambo ékai mináímbá árai'a kwéseye agaimaréna siráíye. ¹⁸ miráumai kemá kesávái simátimunana kesivoé kesé mimbórá-áímbá simátimuyamba póna árair-aimban-iye súwasa ¹⁹ enavomá náávvara máyáíyo áísaa esa suwaná kesí ááimbo ímo suwánaantavai kesivombá íma kwéawanaawe. kesí ááimbo suwánaankakenkai kesivombá awánaasino Ísu súmba ²⁰ anóm-bono'-naumpa'a óntambo túwón-daumpa'a mináímbá simátimuwasá tátoranae sésa suwááesa kwená kanaamá íma túntavesa íma tátokaawe.

²¹ minkákémbá Ísu simátimena séna tiyuwé'a iyóna'a sivakáá uwááe'a íma suwánanaawe. puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ²² Yútaa-anon-kwaasi sésa kwemá séna iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe simbá póna kweyáárikara puwíndayavena siíyo suwaná ²³ Ísu séna keinárawa'a maankákén-kwáásímán-ovo kemá sanaankéndá'á úne. keinárawa'a marapákén-kwáásímán-ovo kemá kwíyómpakenda'a úne. ²⁴ simátime'a sé'a puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. kemá kwíyómpakenda'a úmpo kentáv'e'ó ímo áraire sé'o é'a kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe súwasa ²⁵ mináínkóná ááimba íma ísámai áísaa esa sésa nááwawa oónó suwaná Ísu séna aasiyaasi-táwai á'a simátímakaumne. ²⁶ keinárawatave'a sáwívar-aimba kanaán-umai sé'a aaivimbá maitinkáundanivo si'mákaiwaina aaiyé su'mai amáparawaiyave'a kwésimatimune. kwemó arupí iwáín-áái kwésimatimune súwasa ²⁷ Áánútun-aaima súmbanivo íma ísówana ²⁸ mindáyavai Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai si'mae'a taaira'á mói sínkamonaomba pó'a suwáné'a sé'a kwemó siwáímá kwená imáyáavinkemba íma sivo avowamá simámakain-aimpinkemba siráíye mirá sénááowe. ²⁹ si'mákaiwai aamoí ínkwáe-i'a úmae kwéiyunda póna íma siyuwéna kesé máyáíye súwasa ³⁰ sáwíva-kwaasi isésa kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'an-iye siráawe.

tátokaawanamo Ísu ayútínkáin-kwasai.

³¹ Ísuma Yútaa-anon-kwaasi kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'a iyémó sirówaiyavena séna kesááimo ísámaimo kawé'ó é'o é'a kesí kwaási aú'mái ménaaowe. ³² árair-aimba ísévana tátokaiyampinkemba minaráír-áínkó ayútinkaniye súwasa ³³ Ááváramun-andaraken-kwaasi únda póta íma ó'on-kwaasi tátokaawe. nóra se ayútinkaniye seénó suwaná ³⁴ Ísu séna árai'a simátime'a sé'a sáwí'o kwéowaima misáwíkómá kembá kwétatoraiye. kesí mayái úwoi mayáígwáe sésa meéyámba'mai tátokaantenkaan-kwaasin-owe. ³⁵ mirán-kwáásí kawáánákóná naaúmpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwenáánimbáa'a maí'mai'a ónááowe. ³⁶ kemó Áánútu ááninkomo ayútínkáana'o é'a ayútuwe'a ménaaowe. ³⁷ Ááváramun-andaraken-kwaasi ombánivo kesáái íma tirumpimbá kwáyáintave'a tuvuwónáe kwésewe. ³⁸ kesivo agaráásínkáin-aimba kwésumpo kentivomá simátímín-aimba kwésewe súwasa ³⁹ Ááváramu kentáásivoman-iye suwaná Ááváramun-andarakewaimo ékai Ááváramumo úntemba mirá uráasino. ⁴⁰ Áánútu árair-aimba simásímakaimba simátimundanivo tuvuwónáe kwésewe. Ááváramu íma mirá uráivo ⁴¹ kentivomó uráintemba mirá kwéowe súwasa kesáámá íma kesinóma eénkwááírákémbá kentáá masínkaraiye. kentáásivoma

mimbóráwái Áánútuman-iye suwaná ⁴² Áánútunopakemba kunkáunda pó'a Áánútu áráá'o ékai kentirumbá simésino. íma kesí imáyáavinkemba kunkáumpo kwemá si'maráísa'a kunkáumne. ⁴³ kemó súnda nóra séra íma kwéisaao. kesááigo umbái kwétiyaiye. ⁴⁴ kemá Sáátáánigo áráá'a pó'a kwenarááíma kwaránáe kwésewe. kwemá ááinkakemba tuvúkáiwaiman-iye. árai'o sií-yántáá'á íma kwempímbá kwáyáísana kampa'naampar-áínkómá avowai'a kwéiye. ⁴⁵ miráumai áraiir-aimba simátimundayavai áraiir-aimba iyémá íma kwésewe. ⁴⁶ íma sáwí'a uráunda kwéisaawe. arupí-aimba simátimuna'anivo íma áraire kwésewe. ⁴⁷ Áánútu áráá'a pósa kwenáái isésa máyáavo keinárawa'a íma Áánútu áráá'maari'a uré'a pó'a kwenáái íma ísaraawe Ísu siráiyé.

⁴⁸ Ísu simásuwowasa Yútaa-anon-kwaasi aká'áámba simánkesa sésa árai'a séta Sámériyaa-kwaasi ónana taraváá-kwámbá enarumpimbá máyáísampo mináímbá siráane suwaná ⁴⁹ Ísu séna taraváá-kwámbá íma kesirumpimbá máyáiyé. kesivo áwí'a anómbe úndanivo kesúwí'a sáwí'a umásínkáawe. ⁵⁰ íma kesúwí'a anómbe ónái. Áánútu kentávéná séna kawe'-máayái mayáánda pó'a enáwí'a mósá anómbe umánkanaumne kwésiye. ⁵¹ árai'o senda-áímbá kesáái ísámai kawe'á iyawai íma puwónááowe súwasa ⁵² Yútaa-anon-kwaasi sésa senda-aimba taraváá-kwámbó enarumpimbó máyáimba áta ísaraumne. Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátímakowaima púwúmbanivo emá se kesáái ísámai kawe'á iyawai íma puwónááowe siráane. ⁵³ kentáásivo Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátímakowaima pukáambanivo miwí usáyaaaitaniyono. emó senda náávakendara'ono suwaná ⁵⁴ Ísu séna kesúwí'o mósá maráúndarakai úwoi úsina. kesúwí'o mósá maránímbe kesivomán-iye. kwentávé'a sé'a kentáási Ísóigoman-iye kwésewe. ⁵⁵ kwembá kwéawanaumpo kemá íma awánaraawe. kemó sé'o íma awánáúmne súnarakai kemó ontembá kampa'ná'á maúsino. á'a kwéawane'a pó'a kwenáái mósá kwémaraumne. ⁵⁶ kentivo Ááváramu kemó marapá'ó kumónaunda-aimba iséna aamoí éna kembá suwánéna kwenarunkó kawe'á uráiyé súwasa ⁵⁷ Yútaa-anon-kwaasi sésa emá ívé-kwaasi íma kae-kwáái umái siyáánkai-ima maisukáampo emá séma Ááváramumba awánaraumnewa seénó suwaná ⁵⁸ árai'a simátíme'a sé'a Ááváramumbo ímo maránkaronka'a kemá maémaundaniye súwasa ⁵⁹ mináíntávái tuvuwónái sésa óntamba máyómbanivo Ísu aúpá'á anóm-bono'-naumpakemba kárúwaguraiye.

9

Ísu aúramba kavíkwáimbe kawe'á umánkarain-kwasai.

¹ Ísu kúmba moóráwaimba anówama aúgavitamba maránkarowaimba awánésa ² kwená kwayó-kwáási áísaa esa sésa anóndakoo nááwana sáwí-yantaakona anondáwa aúramba kavíkáiyo. kwendéígówá'i. anóvowineigowa'iyó suwaná ³ Ísu séna íma kwená sáwí-yantaakon-ivo íma anóvowiti sáwí-yantaakon-ivo Áánútuna kawe'-máayái kwenane'á paárínasa awánanaaontavena aúramba kavíkáiye. ⁴ si'mákaiwaina mayáiyá máyáano. sámó kainká'ó mayáímó kwémayaawanamo no'wáámbo aúráísanamo mayáímó máyáan-kanaamo ánásaintemba miráumai mayáímá mayáúnda-kanaama ánásanimba póta ívé'a Áánútuna mayáiyá mayánaumne. ⁵ marapá'ó maúnda kwaási sama kamátinkaina'a úne séna ⁶ marará'á awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraambá úmarena aúranka'a a'maréna

7 simámena séna nonkwaaúnkó áwí'a Síróamu-kwaaumpimba awaa'á koyoraaó súwana mirá uráíye. Síróamuwemo súmba kwenááivinkemba kwántámai séna ai'marái-kwáúné súwana koyotuwéna aúramba awánamai kawé'á éna túwasa ⁸ kwená naaópaken-kwaasiye ókwaasiye awánésa sésa kwemá aampa'ó ména óntantemo inaaí síma sima'a indará'íyo suwasá ⁹ évakarawai sésa owé kwemán-íye suwasá évakarawai sésa ímanivo mimbórá-óikwárará'íyo suwaná kwemá séna ímanivo kemá úne súwasa ¹⁰ áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawé'á iíyo suwaná ¹¹ moóráwai áwí'a Ísuma kwemá awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraaní'a úmarena súranka'a a'maréna simásimena séna Síróamu-kwaaumpimba awaa'á koyoraaó sísá'á isé'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawé'án-íye súwasa ¹² áísaa esa sésa náávára kuráíyo suwaná íma awánáúmne siráíye.

¹³⁻¹⁴ simátimuwasa áí'maesa ámáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówana Ísuma toímá aúranka'a a'maréna aúramba kawé'á umánkaron-kanaama Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa mayáímá aambá áúmbakon-kanaama úwasa aúramba kawé'á umánkarowaimba áí'maesa ámáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówasa ¹⁵ áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawé'á iíyo suwaná toímá súranka'a asínkáisa'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawé'á umásínkáíye súwasa ¹⁶ ámáán-kawaa-kwaasi évaka'a sésa agándaan-kanaara'o mirá uráintavena íma Áánútunopakemba kunkáíye suwasá évakarawai sésa sáwí-imayaa-kwaasimo énarankasi íma kanaán-umai kawé'-máýáí-áwáámé'á isinó suwasá imáyáama taaínkaa'a ésa ¹⁷ sésa enaúramba kawé'á umánkaraivo kwentávái nóin-imayaawa kwéono áísaa esa suwaná Áánútun-aaí simátímíwaiman-íye súwasa ¹⁸ ánivo miYútáá-ánón-kwáási aúrambo kawé'ó umánkontavesa íma imáyáa umbá anóvowi tááyowasa ¹⁹ tuyasá tísaa esa sésa kenkáítí táánina'íyo. ánivo aúgavitana maránkaraayana'íyo. nóra ena aúramba awánamai kawé'á kwéíyo suwasaráí ²⁰ kesááninkain-íye. maránkarauyamba aúgavitane. ²¹ ánivo ívé'a nóra isaná aúramba kawé'á umái kwéawanaiyompo kwemá anómban-ivo áísaa íyana kweyáárika'a simátimino siráííye. ²² ááéma Yútaa-anon-kwaasi sésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaiman-íye síyawai mono'-náúmpá'á íma iyónááowe sumbá póna minánóvowí Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasarai ²³ sésarai anón-umaguraivo kwembá áísaa oro siráííye.

²⁴ simásúwóyasa ókwara'a aúramba kawé'á umánkarowaimba ááyowana túwasa sésa minkwáásígó sáwí-imayaa kwéíye sewatá ísaraunda po Áánútu aúranka'a arupí umái simásimiyo suwaná ²⁵ sáwí-kwaasiya'i. kawé-kwáásiyá'íyo. kemá íma isáúmne. moórá-yantaatave'a isáúnda súramba kavíkwimbanivo ívé'a súramba awánáúmne súwasa ²⁶ nóraumai aúramba kawé'á umánkaraiyo áísaa esa suwaná ²⁷ á'a simátimundanivo íma isáawe. ókwara'o simátimena'o é'a isánááoo. kwenaráái kwaránáemo sé'a kwená kwayó-kwáási-í'a ónááowe súwasa ²⁸ aká'áamba simánkesa sésa emá kwenaráái kwaráampo kesáámá Mósesi arááíya kwégwaraumne. ²⁹ Áánútu Mósesimba aaí simámakaivo minkwáási náávaken-kwaasiya'íyo suwaná ³⁰ mindá'á mirá séna kemá mirá sembánivo minkwáási ó'oran-kwaasin-íye. kemá súramba kawé'á umásínkaraisa'a sune. ³¹⁻³³ kwemó ímo Áánútunopakembo kunkénaraankasi íma mirá uráisino. Áánútuma sáwí-imayaa kwéowai tááíma íma kwéisaivo kwená mayáímó máýáawai tááíma kwéisiaye. Áánútu áwí'o mósá maráawai tááíma kwéisiaye. maambáramó úmaronkakemba íma moórá-augavitan-kwaasi máýáísana kawé'á umánkaraiye sewa'á kwéisaumne súwasa ³⁴ enanóma aampa'á

maránkaraisa po úwoivaken-kwaasima éma enáái kentáá kawekwaásíyá kwésimasimendayaanivo mono'-náúmpákémbá kunákárúwaa suwaná kunákárúwaraiye.

³⁵ minkákémbá Ísu ai'mátukaan-aimba iséna avakáá-umai awánéna áísaa ena séna kwiýómpakemba kwaási úrandakona arááíya kwégwaraano súwana ³⁶ Ísuntavena séna anóndakoo emó sénda nááwawa'iyo. simásímína'a kwenaráái kwaráano súwana ³⁷ Ísu séna á'o aúrambo suwánáánda kemá úne súwana ³⁸ emá Ísóigoma óne séna kivairena kwená imáyáa mósá makáíye.

³⁹ kwená imáyáa mósá marówana Ísu séna marapá'á kunkáunda pósa kwaási avuntambá taaínkaa'a ónááowe. túrambo kavíkáindawai túramba kawé'á umái awánáíyasa túrambo awánemayaiyawai túramba kaviyíniye súwasa ⁴⁰ amáán-kawaa-kwaasimo évaka'o máyówai iséna áísaa esa sésa ewá séwa kentááyavaiya túramba kavíkáiwai owéwá seénó suwaná ⁴¹ Ísu séna túrambo kavíkáawaimo máyáankakai kentí sáwí-imayaagona meéyámbá íma kwáyáisino. áta awánáúmne sentávéna kentí sáwí-imayaagona meéyámbá kwáyáíye Ísu siráíye.

10

sipisípigona kusavá'ó kárákwiraan-kwasai.

¹ Ísu séna árai'a simátime'a sumpo ísáaro. sipisípi kusavá'ó kónáe síyawai ímo sipisípigona ontavímbó usávekesamo ésa kusarákémbó maatésamo ésa miwí umóyándáraware sénááowe. ² sipisípira'a kárákwiraiwai ontavímbá usá kwéveraiye. ³ miráumai ontará kawááná'á onta tiyánkáísana usáverena kwená sipisípi túwí'a utaisasá kwenáái iséna kwenópa'a kowaná ⁴ sipisípi kusavínkémbá tí'maena aiva'á kwisasá kwenáái isáantavesa ánaaemba kwégwaraawe. ⁵ ánivo ó'on-kwaasi táái íma ísámai tínaaemba íma kwa'maésa kwéesa inkaisésa kóyáwé kwéowe ⁶ Ísu mirá simátimuwasa mináínkóná áaimba íma ísaraawe.

Ísu sipisípira'a kárákwirain-kwasai.

⁷ mináínkóná áaimba íma ísóntavena Ísu séna árai'a simátime'a sé'a sipisípigona ontamá kemá úne. ⁸ íma kunkáundara'a évakarawai tiráawai umóyándáraware. miwí táái sipisípiyonko íma ísaraawe. ⁹ kemá ontamá úne. kesópa'o tíya'o é'a usáveraro senasá usáveraiya'a kárákwiyonaumne. toómbó náíyávésamo ésa kunákárúwaresa násuwesa ó'a usáveranaaowe. ¹⁰ umóyán-ámpá-kwaásímó tíyawaimo ésa kwaási tínkambai áwáávi-tantaa'a ónááombanivo kemá kunkáunda pósa ó'oran-kawe'a umái maí'mai'a ónááowe. ¹¹ sipisípira'a kawé'á umái kárákwiraundana'a úne. sipisípira'o kawé'ó umáímo kárákwirainda'a séna kesí sipisípi túwa'naa ónaumne séna puwíníye. ¹² ánivo óntantavaiye sésa sipisípira'a tavíkáawai áwáávite ín-íyánkómbá awánéna sipisípi ivátíyuwesa kóuwana sipisípiyomba vamái kwatúwáísasa kówitawaa'a umáguraawe. ¹³ miwí sipisípira'o taviyí-ímáyáámá tuwésa óntane su'maimo mayái-ímáyáá kwéowe. ¹⁴⁻¹⁵ sipisípira'a kawé'á umái kárákwiraundana'a úne. kesivo kembá súyaisa'a kemá kesivombá aúyáunana mirámó úndantemba kesí sipisípi amápa'a túyáunasa kembá kwésuyaawe. kesí sipisípima túwa'naa ónaundayave'a pó'a kemá puwónaumne. ¹⁶ kesí sipisípi évaka'a ó'on-kusava'a máyáamba pó'a kotíráanasa kesáái ísámai tésa mimbóráí'a umái máyaiya'a amáparawaira'a kárákwiyonaumne. ¹⁷⁻¹⁸ púwóndavinkemba usásinanaunda-imayaama kesivomá símísa'a kemá owé súndayavena kwenarumbá kwésimiye. kemó ímo owé súndarakai íma kanaán-umai sínkamosino. kesí imáyáavinkemba

puwónaunda pó'a kanaará'á puwónaumne. púwóndavinkemba kanaán-umai usásinanaumne. kesivomá simásimena séna mirán-uwo séna mirámó ónaunda-asirayamba símakaiye Ísu siráíye.

¹⁹ Ísu mináímbá súntavesa Yútaa-anon-kwaasi imáyáa ésa taaínkaar-uwasá ²⁰ évakarawai sésa taraváá-kwámbá arupimbá máyáintavena uwo'aó'á kwéíye. nóra séra kwenáái kwéísaa suwasá ²¹ évakarawai sésa taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma mirá-áímbá sisinó. taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma aúgavitan-kwaasi aúramba kawé'a umái awánéna máisino siráawe.

Yútaa-anon-kwaasi tínaaemba umánkaraan-kwasai.

²² Yútaa-kwaasi anóm-bono'-nambo uráan-kanaamo túntemba Yérúsaremu-naopa'a tanómba kwégauvunka'a minkánáá táúgwí-kanaa póna túwana ²³ Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména Sórómoni áúgwimai úmakopa'a kwéguwasa ²⁴ Yútaa-anon-kwaasi torupésa taúkúmaresa áísaa esa sésa entávéta sáwívar-imayaaya kwéune. Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaima ewá ónómpo arupí umái sinatá ísáano suwaná ²⁵ Ísu séna simátimuna'anivo íma ísaraawe. kesivo simásímakaim-bayaima kwémayaunda póna kesí ááimba avora'á kwévaariye. ²⁶ keinárawa'a íma kesí sipisípiyomba pó'a kesááyave'a íma áraire kwésewe. ²⁷ kesí sipisípi túyáúnasa kesáái ísámai kesínaaemba kwégwaraawa'a ²⁸ imáyáama timúnasa aúnaí'a umái maí'maí'a kwéomba pósa íma puwónááowe. kawáá úndavinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ²⁹ kesivomá símakaimba kwená asirayánkó amápar-asirayankomba usáyaaitaisasa kesivomá kawááímpinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ³⁰ kesé kesivoé mimbóráí'a kwéuye Ísu siráíye.

³¹ súwasa Ísumo sún-aintavesa Yútaa-anon-kwaasi ókwara'a tuvuwonáe sésa óntamba máyówana ³² Ísu simátimena séna kesivomá simásímakaim-bayai kawé'-máayáimá kwémayauna'a kwéawanaavo nóim-bayaiya mayáúndayavaiya sínkamonaao súwasa ³³ íma kawé'-máayáyávéta inkamónáeta kwéumpo Áánútumba aká'áamba simánkaandayaveta inkamónaundayaawe. marapá-kwáásígómá séma Áánútuma úne séndayaveta inkamónaundayaawe suwaná ³⁴⁻³⁵ Ísu séna Áánútun-aai aúváivimba ímo kampar-áimbó kwáyáin-auvaivimba agaimaréna séna Áánútu séna ísóigoman-owe siráíye agaimaréna siráíye. Áánútun-aai simátímakowaiyavena séna ísóigoman-owe siráíye. ³⁶ kesivomá ításinkena si'mákaisa'a marapá'á kunkáumpo Áánútu ááninko úne kwésundayave'a Áánútumba íma aká'áamba kwésimankaumne. ³⁷ kesivoná mayáímó ímo kwémayaundarakai kentávé'a kwíyómpakemba kunkáiye sé'a íma áraire sesinó. ³⁸ kwíyómpakemba kunkáiye sé'a íma áraire sembánivo kesí mayááyávé'a Áánútuna mayáimá kwémayaiye sé'o é'a minká'á sé'a kwesé avowáe mimbóráí'a kwéoye sénááowe Ísu súwasa ³⁹ moórágwara'a tátoranae sésa umbá táto'mai toviráyuwowana kóuraiye.

⁴⁰ Ísu miwí tiyuwéna Yótáni-nomba kóaatena ááéma Yóni nombá pétinkaropa'a komáyowasa ⁴¹ kwaásiyomba torupésa sésa Yóni ímo awánáúnda-mayaima mairáimbanivo minkwáásíyávéna simásímakain-aimba árair-aimba siráíye suwasá ⁴² sáwíva-kwaasi Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba kunkáiye siráawe.

11

Árásárási pukáin-kwasai.

¹ moóráwai áwí'a Árásárási Pétáni-naopa'a máyowana áí'a úwasarai ámánaakai túwí'a Máriaa Máátae mimbórává'a mészaya ² Máriaa ó'on-tawai áséi-kwiyumba ún-basawemba Ísu aísamaira'a atímarena kwena'nóntáunei uwátukai-ininko éna tiyóvígomba áí'a kwéuwasarai ³ minúnándarái moóráwaintavesarai sésarai Ísumba kosímame se anóndakoo enarumbá ámakaandawaimba áí'a kwéiye kosimámiyo suyaná kosimámuwana ⁴ Ísu iséna séna Árásárásimbo áí'o kwéimba íma pu'mái ánásaindayavena áí'a kwéivo Áánútu áwíkwara ááninko súwíkwara'o mósá maránááontavena áí'a kwéiye Ísu séna ⁵ Máátaante Máriaante Árásárásinte kwenarumbá tímakomba póna ⁶ áí'a kwéun-aimba iséna kae-táwai aáno maéna ⁷ minká'á kwená kwayó-kwáásiyávéna séna ókwara'a Yútiyaa-ayampata kónaumne súwasa ⁸ sésa anóndakoo Yútaa-anon-kwaasi óntandei tuvuwónáe sésa kwéopa'a ókwara'a mináyámpá'á kónáe kwésene suwaná ⁹⁻¹⁰ Ísu miwí simátimena séna túnkwisasamo kombá íma sama kaisasá pósa tanaambá kwévaavo samo kaisasamó kombá íma tanaambá kwévaawe. mirámó ontembá isa'á ívé-kanaa kawé'á umái mayáímá mayánaumne Ísu séna ¹¹ kentáási kwaásigo Árásárási aúmá kwégwaimba pó'a usásinankaandayave'a kónaumne súmba ¹²⁻¹³ Árásárási pukóntavena Ísu súmbanivo kwená kwayó-kwáási imáyáa ésa a ún-kwaiguráimba póna usásinaniye-imayaa ésa sésa anóndakoo kawé'á imbá póna áí'a érankaniye suwaná ¹⁴ Ísu avora'á séna Árásárási pukwiyé. ¹⁵ áí'o ipa'á íma kwesé máyaunda kawé'á imbá póta kwenópataamo kondá suwáné'a kentávái árai'a Áánútumpakemba kunkáiyé simásinkanaaowe súwana ¹⁶ kwená kwayó-kwáásívínkémba moóráwai áwí'a Tómasi kwááyu áwí'a ávárawaama kwemá simátimena séna Yútaa-anon-kwaasi Ísumba inkamónááomba póta kweséya puwónáeta kónaumne Tómasi siráiyé.

Ísuma puwíyampinkemba usásinanaaowaina ááimban-iyé kwaasái.

¹⁷ súwana Ísu Pétáni-naopa'a kúmba Árásárási puwúwasa utámárówana éiyaimba kwaúinka'a Ísu koísaraiye. ¹⁸ Pétáni-nao'a Yérúsaremuva'a egwaa'á pósa ¹⁹ Máátaante Máriaante tiyóvígo pukóntavesa Yútaa-kwaasiyomba ivi'á kogwétesa máyówana ²⁰ Ísu kwétiyemo sumbá Mááta iséna kwétupa'a kúwana Máriaa naaúmpa'a máyowana ²¹ Mááta Ísuntavena koséna anóndakoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino. ²² ívé'o Áánútumbo áísaa inanamó éna mirá íniye-imayaa kwéune súwana ²³ Ísu séna enayóvi pukáimpinkemba usásinaniye súwana ²⁴ Mááta séna naaén-kanaama tínana pukáindavinkemba usásinaniye-imayaama kwéune súwana ²⁵ Ísu séna púwómpinkemba kwéusasinaawemo sewáíná ááimba kemá úne. aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowaina ááimba kemá úne. kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa puwónááombanivo usásinanaaowe. ²⁶ mésa kesááiyavai áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa íma puwónááowe. mindáyavai emá áraire kwéseno Ísu Máátaantavena súwana ²⁷ Ísóigoo emá Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawai óne. Áánútu ááninko óne. marapá'á kumíníyondawai emá óne Mááta siráiyé.

²⁸ Mááta simásuvena kwéna áúkontavena aúpá'á áápimba simámena séna anóndako kwétena kwéaayaiye súwana ²⁹ Máriaa iséna avekáán-umai

usásinena kwétupa'a kúmba ³⁰ Ísuma Máátaamo taawánónka'a ména íma naaópa'a túmba ³¹ Máriyaa usásinenamo kúmba Yútaa-kwaasi ivi'á ton-kwáásí awánésa imáyáa ésa sésa utamánkáapa'o ivi'ó táíndayavena kwiye sésa kwa'maésa kumbá ³² Ísu máyonka'a Máriyaa kwéna anóndakomaniye sésa aísamaivimba kívaréna sésa Ísóigoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino súwasa ³³ Máriyaae kwenánaaemba kwakón-kwaasiye ivi'ó tombá Ísu tuwánówana arumbá éna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana ³⁴ tísaa ena sésa náánkara utamánkarao súwasa anóndakoo taawánaao suwaná ³⁵ Ísu ivi'á tómba ³⁶ Yútaa-kwaasi awánésa sésa pukáiwaimba aruntávéna umánkáiye suwasá ³⁷ évakarawai sésa aúgavitan-kwaasi aúramba kawé'á umánkaraimbanivo nóra sésa íma asóvamankaisana pukáiyó siráawe.

Ísu Árásárasimba usásinankarain-kwasai.

³⁸ suwaná Ísuna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana utamánkaropa'a kúmba murí-áivimbá mámakesa óika'a óntandei awáá umásúwówana Ísu koawánéna ³⁹ sésa óntamba akwátúwáaro súwana Mááta pukówai ámánaako sésa Ísóigoo éiyain-tawai kwáimba póna ánkúte íniiye súwana ⁴⁰ Ísu sésa á'a simáme'a súnda kesááiyavaimo áraire sémo kenká'ó agevamáimo mémo e Áánútuna kawé'-máayáimá awánaniyone súwasa ⁴¹ óntamba akwátúwówana Ísu kwíyómpa'a awánéna sésa kesivoó kesáái kwéisaandayave'a súwi sune. ⁴² kesáái kwéisaampo maanáimbá kwésunda pósa maanká'á máyaan-kwaasi kentávésa árai'a Áánútu ai'mákaisana kunkáiye sénááowe simásuwena ⁴³ anónka'a sésa Árásárasíyo iyuwó súwana ⁴⁴ pukówaima iráimba ampaantanéi avakúma ánáan-kwisuwesa aiyayaanka'a asááúmaresa a'nómpá'á káátamaresa mirán-úmakon-tantaakwara'a iyúwana Ísu sésa iyátúwéwana máino siráíye.

anón-kwaasi Ísuna áamáyu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Mááka 14:1-2, Áríku 22:1-2

⁴⁵ Yútaa-kwaasiyomba Máriyaanopa'a kun-kwáásí Ísumo úmba awánésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiye suwasá ⁴⁶ évakarawai ímaniye sésa ámaán-kawaa-kwaasitopa'a kosésa Ísumo ún-aimba simátímúwasa ⁴⁷ mináimbá isésa ámaán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé aaimó isón-kwaasi tááyesa sésa íma awánáúnda-mayai maémáyáimba póta nóraya ónaumno. ⁴⁸ úwoimo túwáananamo éna mirám-báyáimá maémáyainda pósa amáparawai kwenááiyavesa áraire sénááowe. minká'á Árómaani-kamaani-kwaasi tésa anóm-bono'-namba tayawísíyuwesa kentáamá amáparawaima sáwí'a umásínkáávainivo nóraya ónaumno suwaná ⁴⁹ moórawai áwí'a Káyavaasi minkánáá aiva'-mónó-káwááná'á póna sésa íma kawé'á umái kwéisaawe. ⁵⁰ Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo sésa moórawai puwíníye Káyavaasi siráíye.

⁵¹ mináimbó súmba íma kwená imáyáavinkemba siráivo minkánáá aiva'-mónó-káwááná'á máyontavena póna Áánútu imáyáama amúwana paárumai sésa Yútaa-kwaasi amáparawaiyavena ísámai Ísu puwíníye. ⁵² íma Yútaa-kwaasiye su'mai Áánútu áráá'a ovó ó'on-o'om-baravaken-kwaasi mimbórái'a umái méigwae sésa Ísu puwíníye. ⁵³ Káyavaasi mináimbá súwasa minkákémbá Yútaa-anon-kwaasi Ísuna áamáyu-aimba suwaná ⁵⁴ mindáyavena Ísu íma Yútaa-anon-kwaasi túranka'a kwéna

tiyuwéna ugóná ayááivá'á Éváráímu-naopa'a kúmba kwená kwayó-kwáásíyé koméraawe.

⁵⁵ komáyówana tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwíyanka'a tínimba pósa tirumbó kawé'ó íyanesa naa'ó'-naokemba Yérúsaremu-naopa'a koyorupésa ⁵⁶ Ísuntavesa mivá maava'a awánésa anóm-bono'-naumpa'a torupésa sésa tanómbo opa'á tíní. íya tíníyo siráawe. ⁵⁷ mono-káwáá-kwáásíyé áamáan-kawaa-kwaasiye sumbá Ísumbo awánésamo ésa simásimiyata tátóráano sumbá mindáyavesa úwoi-kwaasi sésa tanómbo opa'á tíní. íya tíníyo siráawe.

12

Máryaa Ísu aísamaira'a áséi-kwiyum-basawemba pékain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Máaka 14:3-9

¹ tíyótaasa í-tánón-kánáámá sáwíyanka'a túwana ava'moraé-kanaa úwoi kwáyowana Ísu Pétáni-naopa'a kwéna pukómpinkemba usásinankarowai áwí'a Árásárásina naa'opa'a kúwasa ² Ísuna toómbá agaimarówana Ísuwe Árásárásiye toómbó naivá'á máyóyana Máata mintómbá maimái tíma'maena kúwana ³ Máryaa áséi-kwiyumba um-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakena Ísu aísamaira'a sáwíva'a atímarena kwena'nóntáunei uwaúwana mimbásáwén-kwíyúnkó anónka'a naaúmpa'a iyúwana ⁴⁻⁵ moóráwai áwí'a Yútási Isakérióti séna nóra sénawa mimbásáwémbá ivátuwena anón-ontamba 300 kina mairéna ímo óísambo makáan-kwaasi taaín-timiyo séna mináimbó siráimba Ísuna kuntaru'ó mayáníwaima séna ⁶ íma óísan-iyaaín-kwaasiti imáyáa éna séna kwemá Ísuna kwaásiti óntanka'a kárákwironda'a umóyándá'á póna minóntámpinkémbá mayánáe séna mináimbá súwana ⁷ Ísu séna minínimbá aúwéwana úwoi máino. púwónanamo pésinkanintavena mirá kwéiye. ⁸ ímo óísambo maráán-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne Ísu siráíye.

Árásárásina áamáyu-aimba siráan-kwasai.

⁹ súwasa Pétáni-naopa'a Ísu máyáíye sumbá sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi isésa Árásárási pukówana usásinankarowainte kotuwánanae sésa kuráa. ¹⁰⁻¹¹ Árásárásimba usásinankarontavesa pósa Yútaa-kwaasima miwítí anón-kwaasi tiyuwésa Áánútunopakemba kunkáiwainopata kónáe sésa suntavái mono-káwáá-kwáásí Árásárásina áamáyu-ainkwara'a siráawe.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Máaka 11:1-11, Árúku 19:28-40

¹² tíndauraamba áséi-masawemba pérankomba póna ívékaamba Yérúsaremuva'a Ísu kwétiyemo sumbá kwaásiyomba isésa ¹³ taayánáma ayáiresa aampakémbá kogwéairesa anónkar-anonka'a sésa Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye. kwená Ísareri-kwaasiti kawááná'án-íye kwenáwí'a mósá kwémaraumne suwaná ¹⁴ moórá-poima áwí'a tónkigo Ísumba ayáá'maena túmba ¹⁵ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Sáiyono-naopaken-kwaasi táá'a kaivó kentí kawááná'á kwétiye. naanté-tónkígó ayáá'maena kwétiye

agaimarénamo siróntemba miráumai Ísu tiráíye. ¹⁶ mitáwai kwená kwayó-kwáásí íma imáyáama umái tááka'a makómba pósa Ísu pukómpinkemba

kwíyómpa'a iyúnka'a tááka'a marésa sésa aúváivimba kwáyáinka'a póna mirán-iyé siráawe. ¹⁷ Ísuma Árásárási pukómpinkemba usásinankomba awánésa évaka-kwaasi simátímúwasa ¹⁸ isésa mindáyavesa pósa aampakémbá koáírówasa ¹⁹ mono-káwáá-kwáásí iséise esa sésa amáparawai kentáámá siyuwésa kwenarááíye su'mai kwégwaraavo nóraya ónaumno siráawe.

Kíríki-ayampaken-kwaasi Ísumba awánanae siráan-kwasai.

²⁰ Yérúsaremu-naopa'a monor-áimbá isánáe sésa Yútaa-kwaasi kuwasá Kíríki-kwaasiye kwésa ²¹ Vírípima Káríri-ayampa'a Pétésáítaa-naopaken-kwaasigonopa'a tésa sésa Ísumba awánanaeta túne suwaná ²² Vírípima Éndarumba kosimái áí'maesarai Ísumba kosimámúyana ²³ Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba póna kesúwíko anómbo índayavena ívé'a kwévaariye. ²⁴ árai'a simátíme'a sé'a ánáyumbo úwoimo kwaíndamo éna íma arambá iyánívo ayumbá u'maráawana aáyánkarena áruma kwiréna sáwívar-aramba imái ávu káníye. ²⁵ mirámó ontembá tirááímo táíndai'o ésa íma kawé'a umái ménaaovo maambárarákén-ímáyáámó tuwáiyawai aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁶ kentávésa ená mayáímá mayánáe síyawai kesínaaemba kwáráaro. mirámó iyawai kesé ménaaowe. kesí mayáímó mayáiyawaima kesivo kentúwí'a mósá maráníye Ísu siráíye.

Ísu kwemó puwúntavena siráin-kwasai.

²⁷ Ísu simásuwena séna kesirunkómá umbaiyé taimbá pó'a nóra sénaumno. kesivoó maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwaaó íma mirá sénaumpo kemá mindáyave'a kunkáumne. ²⁸ kesivoó enáwíko anómbo íníye súwana kwíyómpakemba aái séna á'a kesúwí'a anómbo uráunda pó'a moórágwara'a ónaumne súwasa ²⁹ máyón-kwaasiyomba isésa évakarawai sésa kwíyónaai siyé suwasá évakarawai sésa Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aái kwésimamiye suwaná ³⁰ Ísu simátimena séna mináimbó isáámbo íma kembá kwésuwa'naa-ivo kembá kwétuwa'naa-iyé. ³¹ marapá-kwáásímó aaivimbó maitinkáín-kánaámá kwétiye. marapá-kwáásítí sáwí-kawaana'a kwatiyuwánín-kanaama kwétiye. ³² taaira'á mói sinkánááon-tawaima amáparawaima imáyáama tíménasa kesópata ténááowe Ísu séna ³³ mirámó siráimba taaira'á inkamíyana puwíníntavena súwasa ³⁴ kwaásiyomba isésa sésa Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima aasiyaasí maí'mai'a íníye siráivo emó sénda kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba pósa taaira'á mói sínkamiya'a puwónaumne sémpo emá nááwa se ewá seénó suwaná ³⁵ Ísu séna kwaási sáma kamátinkaina'a úndanivo sáwíyanka'a kesé ménaumne. kwaásimo túnín-ayampa'o kombá náávara'i kwégowasa pósa íma kwéawanaawe. túnín-tantaako kesópa'a tivó sé'a sáma kamátinkaipa'a máéro. ³⁶ sáma kaimbá pó'a kentávé'a sé'a kentáásí ságayanda'a óne sembá pó'a ságayanko áráá'maa'a aú'mái ménaaowe Ísu siráíye.

Yútaa-anon-kwaasi Ísuntavesa íma áraire siráan-kwasai.

Ísu simásuwena tiyuwéna aúpá'á méraiye. ³⁷ túranka'a kawé'-máyaí íma awánaraan-awaame'a uráimbanivo kwentávésa íma árai'a Áánútunopakemba kunkáiye siráawe. ³⁸ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowaima áwí'a Áísáya siráin-aimba árai'a súmba

Ísóigoo kawer-áimbá kosimátimunasaya mináíntávésa íma áraire kwésewe.
ená asirayámbá agaráátinkaandamanivo íma kwéawanaawe

Áísáya agaimaréna siráíye. ³⁹ Ísun-aaiyavesa íma áraire suntavéna naaóvá'a
Áísáya agaimaréna séna

⁴⁰ Áánútuma túramba kavítúwáísasa
pósa túramba íma kwéawanaawe.

Áánútuma táá'a kaúntinkaisasa
pósa íma kwéisaawe.

Áánútumo simbá mirá uráunda
pósa kesópa'a íma tíya'a sáwí-imayaa
maitiyuwé'a kawé'a umátinkanaumne

Áánútu siráíye Áísáya agaimaréna séna ⁴¹ Ísuna ságayamba awánomba póna
mináimbá agaimaréna siráíye.

⁴² Yútaa-anon-kwaasi évaka'a Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba
kunkáíye sésa áamáan-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'a íyóvo sésa aambá
áúmbaraavainiye sésa íma avora'a sumbá ⁴³ Áánútuma kesúwí'a mósá
maráínkwaé-imayaama ímanovo kwaási évakarawai kesúwíta mósá
maráígwáé-imayaama ésa mirán-ímáyáámá umbá pósa Ísuntavesa áraire
íma avora'a siráawe.

Ísu simátimuwasa taaínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁴ íma avora'a suwaná Ísu anónka'a séna kesááiyavesa áraire
sésa kenká'a agevamái máyáawai íma kentáváíyé su'mai kwésevo
si'mákaiwaintavaigwara'a áraire kwésewe. ⁴⁵ kesí ááimbo suwánaawaimo
ombá íma kené su'mai kwésuwanaavo si'mákaiwainkwara'a kwéawanaawe.
⁴⁶ marapá'ó kumúnda kwaási sáma kamátinkaina'a únda pósa kenká'a
agevamái máyáawai íma túnín-ayampa'a ménaaowe. ⁴⁷ kesááima ísámai
íma kawé'a kwéowai aaivimbó maitínkáima íma kemá úne. marapá-
kwáásí íma aaivimbá maitínkáandayave'a kumúndanivo sáwí'o umáímo
máýáampinkemba kawer-ámpá'a métinkanae'a kunkáumne. ⁴⁸ naaén-
kanaara'a kesáái isésa tínaaemba umásinkaiyawai sésa kawer-áimbá
sínaaemba umámakaundaniye sénááowe. ⁴⁹ íma kesí imáyáavinkemba
súnda pó'a kesivo si'mákaiwaima simásímakain-aimba súnda pó'a naaén-
kanaama tínsa sésa kawer-áimbá sínaaemba umámakaunda ímo oráámbá
uráundaniye sénááowe. ⁵⁰ kesivon-ááima aúnái'a umái maí'mai'a ónááon-
aimban-íye. súnda-aimba kesivo simásímakain-aimba kwésimatimune Ísu
siráíye.

13

Ísu kwená kwaási tísamaira'a nombá pétinkarain-kwasai.

¹ tíyótaasa í-tánón-kánáá aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba
Ísu imáyáama éna séna marapá'a tuwé'a kesivonópa'a kuntuweré'a
iyónaunda-kanaama kwétiye séna marapá-kwáásí kwenááima ísón-
kwaasi ávááraumai imáyáama tiména miwíyáwáíyé séna puwíníye súwana
² Sáátáánigo Sáímoni ááninkomba áwí'a Yútási Isakériótimba Ísuna
kuntaru'a uwó-ímáyáámá ámakowasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé
toómbá kwénowana ³ avowámá amápar-asirayamba ámakowana póna
Áánútunopakemba kunkáunda pó'a kuntuweré'a iyónaumne-imayaama
Ísu éna póna ⁴ toómbá némáyonkakemba usásinena paákákén-únánkwátói

ayú'marena táúri úsúmaena ⁵ táávepimba nombá atímarena kwená kwayó-kwáásí tísamaira'a nombá pétinkena táúrinei uwátuwena ⁶ Ísuma Sáimoni Pítanopa'a túwana séna Ísóigoo íma kesísamaira'a nombá pésinkaaó súwana ⁷ Ísu séna kemó úndama ívé'a íma kwéisaanda po aáo isáníyone súwana ⁸ Pítáa séna kesísamaira'o nombó pésinkendayave'a a'áo síma síma'a ónaumne súwana Ísu séna enaísamaira'o ímo nombó pérankaanamo éma kesí kwaási-i'a íma ínáyone súwana ⁹ Pítáa séna Ísóigoo ená kwaási-i'a ónáo sumpo sísamairare su'mai íma pésinkenda síyayaampakwara si'nómpákwará'a nombá pésinkaaó súwana ¹⁰ Ísu séna nombó pékaawaimo ésa íma amápa-kuva'a nombá peránááovo tísamairare su'mai nombá peránááowe. keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye súmba ¹¹ Ísu kwená kuntaru-kwáásígómbá ísarontavena séna keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye siráíye.

¹² Ísu simásuwena tísamaira'a nombá pétinkayuwena paákákén-únánkwátóimo ayú'maromba maimái úmaena ménamo toómbó némáyopa'a kwéna tísaa ena séna kemó úndawaina ááimba ára kwéisaao. ¹³ kentáv'é'a sé'a amápa-tantaa'a agaráásinkaandawaima Ísóigoma ónemo sembá árai'a mirán-kwáásímá úne. ¹⁴ kemá kentí agaráátinkaina'a Ísóigoma pó'a tísamaira'a nombá kwévetinkaundayave'a kemá moórá-mora-umai nombá pétinkaaro. ¹⁵ kemó kentí kwayó'ó maráúndantemba keinárawakwara'a mirán-oro. ¹⁶ árai'a simátime'a sé'a kwayó-kwáásímó ésa miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaaitanaaowe. ti'mákaiwain-aaí maimaésa kosimátímakaawaimo ésa ti'mákaiwaimba íma usáyaaaitanaaowe. ¹⁷ miráumai kemó uráunda á'a awánaraavo mirámó iyambo é'a tirumbá kawé'á ónááowe. ¹⁸ keinárawapinkemba íma amáparawaiyave'a sumpo ítátinkaunda-kwaasi á'a túyaraumne. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kesé moórávinkembo toómbó naráiwaima kesí kuntaru-kwáásímán-íye agaimaréna siráimba árai'a siráíye. ¹⁹ íma paáruraisa'a simátimunda póna aánomo paárina'a kentáv'é'a sé'a árai'a séna Áánútunopakemba kunkáíye sénááowe. ²⁰ árai'a simátime'a sé'a ti'maráanasa kwíyawai táái ísámai kawé'á íyanten-umai kesáái ísámai kawé'á ónááowe. kesááimo isáiyanten-umai si'mákaiwain-aaí isánááowe Ísu siráíye.

moóráwai kesí kuntaru'á íníye Ísu siráin-kwasai.

Mátíyu 26:20-25, Máaka 14:17-21, Árúku 22:21-23

²¹ Ísu simásuwena kwenarumbá umbaí tówana séna árai'a simátime'a sé'a keinárawapinkemba moóráwai kembá namuro-kwáásirá'á agaráátinkaniye súwata ²² kwená kwayó-kwáásí moórá-mora-umai méta kwenaúvínaayaivimba éta nááwantavena síiyó séta ²³ kwená kwayó-kwáásí Ísuma kembá arumbá símakowaima Ísuna egwaa'á máyaawanana ²⁴ Sáimoni Pítáa kentáv'éna aúwánáán-awaame'a éna séna nááwantavai seénó se áísaa uwo súwa'a ²⁵ avakáá-umai áísaa e'a sé'a Ísóigoo emó senda nááwa'íyo séwánana ²⁶ Ísu séna kemó toómbó nompí tu'mái aménaunda-kwaasi kwemán-íye séna toómbá maimaéna nompímbá tu'mái mindá'á Sáimoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásimba amúwana ²⁷ mintómbá mayówana Sáátáánigo kwenarumpimbá iyúwana Ísu simámena séna emó ónáo sindaí'a maaránka'a uwó Ísu súwasa ²⁸ toómbó kwénaapa'o máyón-kwaasi Ísumo sún-ainkona ááimba íma ísámai kawer-umbá ²⁹ sésa Yútási óntanka'a tavíkówaintavena Ísu séna ímo óísambo makáan-kwaasi évaka'a timiyó

Ísu siyé sésa tanómbo káúvón-kanaaratavai sésa toómbá meéyán-uwo Ísu siyé suwaná ³⁰ Yútási Ísumo amún-tomba maimaéna avekáán-umai máápa'a kumúwana túnkuraiye.

aúná-amaambo simátímakain-kwasai.

³¹ Yútási máápa'a kumúwana Ísu séna ívé'a kwaási úrandako súwí'a anómbo umái kwévaarisana kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómbo umái kwévaariye. ³² kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómbo intembá ívé'a Áánútu kesúwí'a anómbo íniye. ³³ kesí iyámpóiyono. sáwíyanka'a kesé mé'a tiyúwáana'a sivakáá ónááowe. Yútaa-kwaasiyave'o á'o simátíme'o súndantemba kentáv'é'a sé'a iyóndara'a íma kanaán-umai iyónááowe. ³⁴ aúná-amaamba simátíména'a kesirumbó timúndanten-umai moórá-mora-umai kentirumbá tíméro. ³⁵ moórá-mora-umaimo kentirumbó timíyasamo ésa tuwánésa sésa Ísuna kwayó-kwáásín-owe sénááowe Ísu siráíye.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Máaka 14:27-31, Árúku 22:31-34

³⁶ Ísu simásuwowana Sáimoni Pítaa áísaa ena séna Ísóigoo náávara iyíníyono súwana iyóndara'a ívé'a íma sínáaemba kwaráníyompo aáno sínáaemba kwaráníyone súwana ³⁷ Pítaa séna Ísóigoo nóintavaiya ívé'a íma ánaaemba kwaránaumno. íma pó'a áwa'naa umai púwónana kawé'á íniye súwana ³⁸ Ísu séna áwa'naa umai puwónaumnemo sènda kemá árai'a simáme'a sé'a kokórigomo ímo ááimo siráindara'a kaumborá'á kentávái séma íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu siráíye.

14

Áánútunopa'a iyónááon-amba kemá úne Ísu siráin-kwasai.

¹ Ísu simásuwena simátiména séna kentirumbá íma sáwí'a é'a íma anón-imayaa oró. Áánútuwe aráápamái mé'a kesé aráápamái máéro. kentí imáyáa Áánútumpa'a tuwé'a Áánútuna imáyáa é'a ánivo kesí imáyáa oró. ² kesivoná naaópa'a sáwíva'-maru'a kwéraiye. ímo mirámó uráinkakai íma simátimusino. ³ kemó iyúnda kentí maru'á uto'mayaa umátinkanae'a iyúne. usauwé'mae'o kuntí'mae'o iyónda kemó máyaundara'a uménaaowe. mirá ona'á kesé ménaaowe. ⁴ kemó iyúnda-amba á'a awánaawe súwana ⁵ Tómaasi simáména séna anóndakoo emó iyónda-naopa'a íma awánáúmne. nááraumai minámbá awánanaumno súwana ⁶ Ísu séna Áánútunopa'o iyónááon-amba kemá úne. kemá áraikona ááimba úne. kemá maí'maí'a ónááowaina ááimba úne. kesivoná naaópa'a íma úwoi iyónááomba pó'a kemá minámbá únda pó'a iyónááowe. ⁷ kesí ááimbo kwésuwanekai kesivombá awánaasino. ívé'a kwéawanaawe súwana ⁸ Vírípi séna anóndakoo enavombá agaráásínkénanaya kentáá kanaa íno súwana ⁹ Ísu séna ayáátáaka'a keséma máyaundanivo emá kesí ááimba íma kwésuwanaane. kesí ááimba suwánaawaima kesivombá á'a kwéawanaavo nóra isa enavombá agaráásinkaa seénó. ¹⁰ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáíye. mináíntáv'é'a áraire seró. íma kesí imáyáavinkemba súmpo kesivomá kesé ména kwená mayáímá isa'á sune. ¹¹ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáimba pó'a mináíntáv'é'a áraire seró. ímo mirámó sé'o é'a kesí mayáímá awané'a sé'a árai'a kwíyómpakemba Áánútunopakemba kunkáíye seró. ¹² árai'a simátíme'a sé'a kentáv'é'a árai'a Áánútunopakemba kunkáíye síyawaima kemó úndantem-bayai miwígwará'á

mayánááowe. kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amamba ai'maráándayavena miwítí mayáígó kesí mayáígómbá usáyaaitaniye. ¹³ kesí imáyáamo é'o sísaa íya'o é'a mirá ónaumpo kentáv'é'a ísámai kesivo áwí'a mósá maránááowe. ¹⁴ kesí imáyáamo é'o sísaa íya'o é'a kemá mirá ónaumne Ísu siráíye.

Áánútun-amamba ai'maráanana kumíníye siráin-kwasai.

¹⁵ Ísu mináímbá simásuvena séna kentirumbó símakaambo é'a kesáái ísámai kawé'á ónááowe. ¹⁶ kesivombá áísaa onaná karáá'á tutinkáníwaimba ai'maráínana kumbéna kesé aasiyaasí maí'mai'a íníye. kwemá áraikona ááimban-íye. ¹⁷ marapá-kwáásí kwembá íma awánésa kwenáái íma ísáamba pósa íma kanaán-umai sésa kesé tamaiyó sevó kesé ména kentirumpimbá maí'mai'a ímbá pó'a kwembá kwéawanaawe. ¹⁸ sáwíyanka'a tiyuwáúndanivo íma megusaamó ontembá ónááovo usauweránáumne. ¹⁹ sáwíyanka'a marapá-kwáásí kembá íma suwánanaaombanivo keinárawa'a ókwara'a suwánanaaowe. kesé ménaunda pó'a kemá aúnaí'a umái ménaaowe. ²⁰ minkánáámá tínimba pó'a sé'a árai'a avowáe ména kesé máyáísata kwesé máyaumne mirá sénááowe. ²¹ kesááimo taagwiyavésamo kawé'ó kwéowai tirumbá kwésimewe. tirumbá simíyawaima kesivoé kesé sirunkái timéyauye. kesirumbó timúndawaiyavaiye simái avora'á paárumai ménaumne súwana ²² Yútási Isakérióti aráámáómá áwí'a Yútási séna Ísóigoo nóintavaiye séwa úwoi-kwaasiyavaiye simái íma avora'á paárumai ménaumne seénó. kentááyáváyíe simái avora'á paárumai ménaumne seénó súwana ²³ Ísu séna tirumbá símakaawaima kesáái ísámai kawé'á íyana kesivomá arumbá miwí timínakai kesé kesivoé miwísé kumbéyauye. ²⁴ kesáái ísámai íma kawé'á kwéowai tirumbá íma símakaawe. súnda-aimba íma kesí imáyáavinken-aimban-ivo kesivo si'mákaiwaina imáyáavinken-aimban-íye.

²⁵ kesé máyaundara'a mináímbá kwésimatimune. ²⁶ ánivo kesivomá kwenamambá kentí karáákómbá ai'maráínana kumbéna kesí anondá éna amápa-tantaa'a agaráátinkena súnda-aimba timína'a tááka'a maránááowe. ²⁷ tiyuwé'a paru kwéumatinke'a kentirumbó kwempa'ó maráíyántáá'á kwétimune. marapá-kwáásí íma kwétimewa'anivo kesirumbó kwempa'ó maráúndantemba miráumai kwétimune. mindáyavena kentirumbá íma sáwí'a éna íma táá'a kaíno. ²⁸ tiyúwáandanivo kentópa'a usauweránaumnemo súnda á'a kwéisaawe. kentirumbó símakaambo é'a kesivonópa'a íyóndayave'a aamoí ónááowe. kesivomá kembá usáyaaitaraintavaiye simái aamoí ónááowe. ²⁹ íma paáruraisa'a simátimunda póna paárina'a kentáv'é'a sé'a árai'a siráíye sénááowe. ³⁰ Sáátáánigo maambárará'á sáwí-kawaana'a kwétimba pó'a íma ayáátááka'a aaimá simátimundanivo kwená asirayánkó íma kembá tátoraniye. ³¹ kesivomá simásímakaimba mirá únda suwánésa sésa avowámbá arumbá ámakaiye sénááowe. usásinaiyata konó Ísu siráíye.

15

árai'a ándáma kemá úne Ísu siráin-kwasai.

¹⁻⁵ Ísu simátimena séna árai'a ándáma kemá úne. kesivomá minándará'á tavíkaiwaiman-íye. ándáma kemá úne. ándágo amaimá kemán-owe. ímo arambó iyáínda-amaimo éna ayááisiyuwaniye. arambó iyáínda-amaimo éna ayááe'marainana aráságáyó agaimái arambá iyáníye. ayááe'maraintemba simátímakaunda-ainkoma mirá kwéena tirumbá arupí kwéíye. kesé tarúmai maíya'a kemá kempá'á tarúmai máéno. amaiyé su'maigomo éna íma arambá iyáníye. mirámó intembá kesémo ímo tarúmaimo

maíyambo éna íma arambá iyáníye. kemá kesé tarúmai máéna'a pó'a kesémo tarúmaimo maíyawaimo é'a sáwívar-aramba imái ménaaowe. kembó ivá'ó siyuwésamo ésa íma arambá imái ménaaowe. ⁶ amaimó ayááisuwainda-amaimo aáyánkáíndamo éna aú'mái agaisuwáníye. kesémo ímo tarusíyawaima mirá íníye. ⁷ kesémo tarúmaimo maíyawai kesááimo kentirumpimbó táto'maraiyawaima áísaa íyana póna mirá umátinkaniye. ⁸ sáwívar-arambo imáímo maíyan-kwaasimo tuwánésamo ésa sésa Ísu arááíma kwáráan-kwaasin-owe síyana kesivo áwíkomo éna anómba íníye. ⁹ kesivomó arumbó símakainten-umai kesirumbá kembá kwétimune. kemó é'a misírúntáváiyé simái máéro. ¹⁰ kesivoná áamáamba ísámai kwenaruntaváiyé simái máyaundantemba kesí áamáambo isé'o é'a kesiruntaváiyé simái ménaaowe. ¹¹ mináímba simátímakaunda pó'a kesí aamoi-yántáákó kentirumpimbá anómba kwáyaina'a aamoi umái máéro. ¹² kesirumbó timúndantemba moórá-mora-umai tirumbá tíméro. mindá kesí áamáamba kwétimune. ¹³ kentí kwaásiyavaiye simái kwétuwa'naa-e'a puwónáe sésamo puwíyamba íma moórá-aimba simái usáyaaitamai tirumbá timénááowe. ¹⁴ kesááimo isémáyayawaimo é'a kesí kwaási-i'a ónááowe. ¹⁵ anón-kwaasigona kwayó-kwáásí anóndakona mayái íma awánaraambanivo kwenávárawaisai kwená mayái awánaraawe. mirámó ontáv'e'a pó'a kesivomó amápar-aimbo simásímakaimba simátimunda pó'a íma kesí kwayó-kwáásíyé sendá kesívarawaisaiye sénaumne. ¹⁶ keinárawa'a íma kembá ításinkaawa'a kemá keinárawa'a ítátinkaunda pó'a kwégwe'a asirayán-arámbá koimái sáwívase umái máéro. kesí imáyáamo é'o kesivompá'ó áísaa íyanamo éna mirá umátinkaniye. ¹⁷ moórá-mora-umai tirumbá tíméro sé'a mirán-ámáámba simátímakaumne Ísu siráiyé.

marapá-kwáásí tíyámba umátínkaraan-kwasai.

¹⁸ Ísu mináímba simátimena séna marapá-kwáásímó keinárawatavesamo tíyambo umátinkaiya'o é'a tááka'a maré'a sé'a aiva'á kentáásí Ísóigomba áyámba umánkaraawe sénááowe. ¹⁹ kemá marapá-kwáásívínkémbá kembá ítátinke'a kendéin-owe súnda pósa marapá-kwáásí tíyámba kwéumatinkaawe. kembó úwoimo marapá-kwáásímó onkákái kentávésa sésa kenkáán-kwáásín-owe sésa tirumbá tímésino. ²⁰ kwayó-kwáásí miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaítaraawemo súnda imáyáama oró. kentí anóndako únasa pósa marapá-kwáásí aká'áamba simásinkesa sáwí'a umásínkáanten-umai keinárawa'a aká'áamba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaovo kesááíma ísámai kawé'á iyawai kentááíma isánááowe. ²¹ keinárawa'a kesí kwaási-i'a ombá pósa marapá-kwáásí aká'áamba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaowe. si'mákaiwaimba íma awánaamba pósa sáwí'a umái mirá ónááowe. ²² kemó ímo kusimátimundarakai marapá-kwáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáísino. kusimátimunasa miwítí sáwí-imayaama ivá'á túwááraamba íma ivá'á túwáawana úwoi kwáyáiyé. ²³ tíyambo masinkáiyawai kesivonkwará'á tíyámba kwéumankaawe. ²⁴ kemó ó'owimo usáyaaítamaimo ímo ó'on-o'om-bayaimo mayáúndarakai marapá-kwáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáísino. kesí mayáímá awánésa kenté kesivonté tíyámba kwéumasinkaawe. ²⁵ Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna úwoiyavesa kembá tíyámba kwéumasinkaawe siráinka'a póna mináímba ívé'a kwévaariye. ²⁶ kesivonópa'a iyé'a kentí karáá'á tutinkáníwaimba ai'maráanana kesivonópakemba kwenamankó keinárawate kumbéna kwemá áraikona ááinda'a póna kentávéna amápa-tantaa'a kusimátiminiye. ²⁷ kemó mayáímó ááimbo asááwándarakemba á'a

suwánaraamba pó'a kentáváígwará kesí mayáíyáváígwará'á simátímapa'a kónááowe.

16

¹ naaémba kesááiyave'a íma asiramái mé'a siyúwáavo sé'a mináímbá kwésimatimunda imáyáa oró. ² naaémba marapá-kwáásímó keinárawatavesamo mono'-náúmpákémbá kwatuwánáemo sénááomba mindáyavesa sésa Ísuna kwayó-kwáásí tínkamiyawai Áánútuna mayáímá kwémayaawe kampa'á sénááowe. ³ kenté kesivonté íma suwánaamba pósa miráumai sáwí'a umátinkanaaowe. ⁴ ívé'a mináímbá kwésimatimunda póna mindá paárina'a táaka'a maré'a sé'a simásimakaimba kwévaariye sénááowe. mindáyave'a kwésimatimune Ísu siráíye.

Áánútun-amanko mayáímá kwémayain-kwasai.

Ísu simásuwena séna keinárawate máyaunda pó'a mináímbá íma simátímake'a ⁵ si'mákaiwainopa'a íyóndatavaiye sé'a ívé'a simátímakaana'a náávara iyónó sé'a íma sísaa owa'á ⁶ iyónaumne sún-da-aimbo ísááwana tirunkó umbaí taise'a pó'a náávara iyónó sé'a íma sísaa owe. ⁷ árai'a simátíme'a sé'a ímo iyúndarakai kentí karáá'á tutinkáníwaima íma kúmísino. iyé'a kwembá ai'máráanana keinárawate kumbéna kawe'á umátinkaniye. ⁸ kumbéna marapá'á máyáan-kwaasi kentí sáwí-imayaagona ááimba agaráátinkaniye. arupímo umáímo maígona ááimba agaráátinkaniye. Áánútumo aaivimbó maitinkáníwaina ááimba agaráátinkaniye. ⁹ kesááiyavaimo ímo áraire síyawaiyavena simátimena séna kentí sáwí-imayaa úwoi kwáyáíye síníye. ¹⁰ kesivonópa'a iyúnda íma suwánanaaomba póna kentí karáá'á tutinkáníwaima arupí umái ménaaomba kunagaráátinkaniye. ¹¹ maambárará'á sáwí-kawaana'a á'a aaivimbá mayánkaraimba póna Áánútu aaivimbá maitinkáníyema simátiminimbaniye. ¹² sáwívar-aimba simátimusina umbai-áímbá pó'a ívé'a íma kanaán-umai isánááomba pó'a naaémba isánááowe. ¹³ Áánútun-amankoma kumbéna amápa-tantaatavena árair-aama va'mái simátiminiye. íma kwená imáyáavinkemba simátiminivo simámakain-aimba simátimena aáonomo paárinin-tantaa'a simátiminiye. ¹⁴ sún-da-aimba simátiminana kesúwí'a anómba íníye. ¹⁵ amápar-aintomba kesivondéímá mindá kendéímán-íye. miráumai sé'a simámakaunda-aimba Áánútun-amankoma simátiminiye Ísu siráíye.

tirumbá umbaí tamái naaémba kawe'á uráin-kwasai.

¹⁶ Ísu simásuwena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowe súwasa ¹⁷ kwená kwayó-kwáásívínkémbá évakarawai sésa kesivonópa'a iyúnda pó'a sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo simbá nóintavaiya kwésiyo. ¹⁸ sáwíyankaremo simbá mináínkóná ááimba íya kwéisaumne. nóintavaiye séna kwésiyo suwaná ¹⁹ Ísu miwí tuwánarena áísaa ónáe kwéuwana simátimena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo sún-da-aintave'a keinárawa'a ávááraumai kemó sún-da-aintave'a ísámae kwénaaowe. ²⁰ árai'a simátíme'a sé'a keinárawa'a iví'á táiyasa marapá-kwáásí aamoí ónááombanivo kentirumbá umbaí tamái mé'a naaémba kentirumbá etóyóí ónááowe. ²¹ moórá-ininkomo iyámpóimo maránkarainda-kanaama tíanamo éna áí'o kwéuwanamo maránkaraintavaiye séna ísámai umbaí táínana naaémba miníyámpóí awánéna aamoí umánkaniye. ²² mirá ontembá kentirumbá ísámai umbaí té'a naaémba suwáné'a aamoí ónááowe. aamoimó íí-yántáá'á

íma maitiyuwánááowe. ²³ minkánáá tína'a íma sísaá ónááovo kesivombá áísaa íyamba kentávè'a ísámai áísaa íyantavena póna mirá umátinkaniye. ²⁴ kesivombá íma áísaa uráavo ívé'a kentávè'a ísámai áísaa íyamba mirá umátinkainana kentirunkó anómba aamoí ina'a máéro Ísu siráíye.

marapá-tántáá'á Ísu usáyaaitaraiye siráin-kwasai.

²⁵ Ísu simásuwena séna kwántámai-aimba simátimunda pó'a naaén-kanaama tína'a kesivon-áái paárumai simátimenaumne. ²⁶ minkánáámó tína'a kesí imáyáa ontávái kesivombá áísaa íya'a kemá íma áísaa onaná ²⁷ kwemá úwoi tiména kwenarumbá tímakaintavena póna úwoi timíníye. kentávè'a sé'a Áánútunopakemba kunkáíye sé'a tirumbá símakaantavena kesivomá arumbá tímakaiye. ²⁸ kesivonópakemba marapá'á kumbáyaunda pó'a ívé'a marapá'á tuwé'a kesivonópa'a iyónaumne Ísu súwasa ²⁹ kwená kwayó-kwáásí sésa ívé'a íma kwántámai-aimpinkemba sémpo avorató kwésimasimene. ³⁰ kesáámá séta áísaa ónáisaye íma súnayaama emá ísaraandana'a po paárumai kwésene. miráyá séta Áánútunopakemba kunkáane kwésune suwaná ³¹ Ísu séna kentávè'a Áánútunopakemba kunkáíye sembánivo ³² sáwíyanka'a siyuwé'a kentí naaó'-nao'a kóyáwé owa'a keyáa maúsina kesivomá kesé máyáíye. ³³ mináímbá simátimunda pó'a kesé tarúmai mé'a aánoumai kwempa'á máéro. marapá-kwáásí aká'áamba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaombanivo marapá-tántáákwará kwaásigwara'a usáyaaitaraunda pó'a kentirumbá aamoí umái ménaaowe Ísu siráíye.

17

Ísu kwená kwaásiyavena ísámai Áánútumpa'a námúnaa siráin-kwasai.

¹ Ísu simásuwena kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó minkánáámá kwétiye. kesúwí'a anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano. ² amápa-kwaasi tavíkáundayavai asirayámbá símakaanda pó'a símakaanda-kwaasi aúnaí'a umái maí'maí'a umátinkaunda mindáyavai kesúwí'a anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano. ³ eyáama áráir-Isoigoma óne. kembá sí'makaandana'a úne. empáré kempáré tésa kenkáísááima ísááwai aúnaí'a umái maí'maí'a kwéowe. ⁴ marapá'á enáwí'a anómba umái símakaanda-mayaima ánásaumne. ⁵ kesivoó maramá íma taróruraandara'a esé máyauyana kesúwí'a anómba kwáyáinka'a po ókwara'a mirán-ínkwáe'a kwésune. ⁶ marapá-kwáásívínkémbá ená kwaási-i'a umátinke símakaandawaima entávái mirándá'á máyáíye simái paárumatinkaunasa enáái kwéisaawe. ⁷ símakaandayavesa sésa mintántáá'á Áánútu ámakaintantaare kwésewe. ⁸ símakaanda-aimba simátimunda kwéisaawe. enópakemba kunkáunda-aimba isésa sésa Áánútu ai'mákaisana kunkáíye kwésewe. ⁹ miwíyávé'a ísámai kwéaisaa-une. marapá-kwáásí úwoi-kwaasiyave'a íma áísaa úmpo símakaanda-kwaasi ená kwaásiyave'a ísámai kwéaisaa-une. ¹⁰ ená kwaási kesí kwaásiman-owe. kesí kwaási ená kwaásima ésa kesúwí'a anómba kwéowe. ¹¹ marapá'á íma máénda enópa'a iyóndanivo miwímá marapá'á ménaaowe. kawe-késívóo miwírá'á emá taviyénda pósa Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái ménaaowe. esé kesémo tarúmaimo maúyantemba miwímá tarúmai ménaaowe. ¹² miwísé mé'a tavíkáunda Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái mésa íma sáwí-amba kwakáawe. ánivo moórawai sáwí-amba kwaránimba póna mináímbá

Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna siráin-aimba paáriniye. ¹³ enópa'a íma iyúnda marapá'á mé'a miwí tirumpimbá kesí aamoi-yántáákó anómba kwégwaintavai mináimbá kwésimatimune. ¹⁴ enáái simátímakaumne. kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndantemba miwímá íma árai'a marapá-kwáásímá ombá pósa marapá-kwáásí úwoi-kwaasima tíyamba kwéumatinkaawe. ¹⁵ íma sé'a miwímá marapákémbá kuntiraaó súmpo Sáátáánigo sáwí'a umátínkáivo se taviyiyó kwésune. ¹⁶ kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndanten-umai miwímá íma árai'a marapá-kwáásímán-owe. ¹⁷ enááima árai-aimba póna tirumpimbá kwáyainasa ená kwaási-i'a umái ménaaowe. ¹⁸ kembó si'maráána'o marapá'ó kunkáundantemba miwímá ti'maráanasa marapá-kwáásívimbá ménaaowe. ¹⁹ miwíyáváyé sé'a enarááíye su'mai kwaráúnda pósa enarááíye su'mai kwaránááowe.

²⁰ íma maankwáásíyé su'maiyave'a áísaa e'a súmpo miwí táái isésa kentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáíye síyawaiyavaigwara'a kwéaisaa-une. ²¹ kesivoó áísaa e'a sé'a esé kesémo tarúmaimo maúyantemba miwímá enté kentéva'a tarúmai ménaaowe. miwímá tarúmai máyáamba pósa marapá-kwáásí tuwánésa sésa árai'a Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáíye sénááowe. mindáyave'a námúnaavinkemba kwésimamune. ²² esé kesémo mimbóráí'o umáimo maúyantemba símakaanda-asirayamba tímakaunda pósa mimbóráí'a umái ménaaowe. ²³ emá kesé tarúmai máéna'a kemá miwísé tarúmai máyaunda pósa miwímá tarúmai ménaaowe. marapá-kwáásí mindá tuwánésa sésa Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáíye sénááowe. enarumbá símakaandanten-umai miwígwará'á tímakaunda pósa marapá-kwáásí tuwánésa sésa áraire sénááowe. ²⁴ kesivoó maramá íma taróruronka'a enarumbá siméma asirayámbá símakaane. símakaanda-kwaasi kesé maígwáé sé'a súnda pósa kesí asirayámbá awánanaaowe. ²⁵ kesivoó arupínako óne. marapá-kwáásí embá íma kwéawanaambanivo kemá awánáúnda símakaanda-kwaasi kentávésa sésa Áánútuma ai'mákaisana kunkáíwaiye kwésewe. ²⁶ entávái mirándá'á máyáíye simái paárumatimunasa enarumbó símakaandantemba miwí tirumbá simíya'a miwísé ménaumne. entávái mirándá'á máyáíye simái paárumatinkare'a paárunte kónaumne Ísu námúnaavinkemba mirá siráíye.

18

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Árúku 22:47-53

¹ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Kítáróni-nomba kóaatessa taai-kanáágúnévimbá komáyówana ² Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé mintái-kanáágúnévimpá'á kóyo untavéna Yútási Ísuna kuntaru-kwáásí mintái-kanáágúnévá'á awánéna ³ mivá'á kúmba áamáan-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé i-kwáásígwará mono'-nánkár-í-kwáásígwará'á ti'márówana Yútási tí'maena taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaésa oómbá to'maésa mintái-kanáágúnévá'á kumbá ⁴ Ísu kwenópa'o tínín-tantaakomba awánéna kwená kwaásivinkemba usásinena miwí túrampa'a koména tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa ⁵ Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná miwántávé'o sembá kemá úne súwana Yútási Ísuna kuntaru-kwáásímá póna miwísé máyomba ⁶ kemá úne Ísu súwasa miwí tayauwéropa'a tanaambá vowaná ⁷ Ísu moórágwara'a tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa Ísu

Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná ⁸ Ísu séna á'a simátimunda maandá kemá úne. kembó sivakáá ontavé'a maankwáásí étinkaiyasa koró Ísu súmba ⁹ Áánútuntavai siráimba símakaanda-kwaasi íma sáwí-amba kwakáawe sirónka'a póna paárumai mináímbá súwana ¹⁰ Sáímoni Pítáa taánasatama ámurandavinkemba taú'maena aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásí áá'a agáúsuwomba minkwáyó-kwáásígó áwí'a Márakáasi kwenáá'a agáúsuwowana ¹¹ Ísu Pítaantavena séna ená taánasatama ámurandavimba kwiyuwó. sí'a índai'a umásinkanaaombanivo kesivoná mayáímá íma tuwánáúnda pó'a mirámá ónaumne Ísu siráíye.

Ísumba áí'maesa Ánásinopa'a máánkaraan-kwasai.

¹² Ísu súwasa i-kwáásíyé miwítí anón-kwaasiye mono'-nánkár-í-kwáásíyé Ísumba táto'mai ayáánka'a asááúmaesa ¹³ áí'maesa aiva'á moórá-kawaana'a áwí'a Ánásinopa'a máánkówana kwemá Káyavaasi aísáánkoma póna minkánaámá Káyavaasima aiva'-mónó-káwáánákómá póna ¹⁴ ááéma simátimena séna Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moóráwai puwíníye siráiwaina aísáánkonopa'a máánkaraawe.

Pítáa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

¹⁵ máánkówasarai Ísuna kwayó-kwáásírái moóráwai Sáímoni Pítaawe moóráwaiye Ísun-ánaaemba kwa'maésarai kuyambá aiva'-mónó-káwáánákó moóráwaimba awáanasuwowana aaimá ísópa'a Ísumba ánkaroopa'a umáyowana ¹⁶ Pítáa aan-taaréivímbá máyowana aiva'-mónó-káwáánákómá awánówaima usauweréna ontará'óárákwiron-arasigontavena simámuwana ontá tiyankówana Pítaamba áí'maena usáverowana ¹⁷ minárásígó Pítaamba awánéna áísaa ena séna minkwáásígóná kwayó-kwáásíyá'ono súwana Pítáa séna a'áo ke ó'on-kwaasi úne súwasa ¹⁸ táúgwitavesa ésa mayái-kwáásíyé i-kwáásíyé iramá agaimarésa tiyáámba kwégauvuwana Pítáa mináímbá simásuwena irará'á koména ayáámba kauráíye.

aiva'-mónó-káwáánákómá Ísumba áísaa uráin-kwasai.

Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Árúku 22:66-71

¹⁹ Pítáa irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákómá Ísuntavena séna simátímakaanda-aimba simásimiyo. ená kwayó-kwáásíyáwáigwará'á simásimiyo súwana ²⁰ Ísu séna Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpare simáti simati eémáyaunda avora'á seémáyaunda íma aúpá'á simátimakaumpo ²¹ nóintavai kwésisaa-ono. kesááimo ísaraawai tísaa inasá simátimakaunda-aimba ísaraamba pósa sénááowe súwana ²² mono'-nánkár-í-kwáásígó Ísumba tuvuwéna séna aiva'-mónó-káwáánákómó simpímbá íma mirá siyó súwana ²³ Ísu séna sáwí-aimbo súndarakai misáwí-áímbá ááéma avora'á isinó. kawer-áímbó súndayavai nóinkakena sínkamono súwana ²⁴ Ánási ai'marówasa ayáámpinken-anda íma ayútuwesa mindánankwara'a áí'maesa Káyavaasi aiva'-mónó-káwáánákónópa'a máánkaraawe.

Pítáa íma awánáúnda-kwaasiman-iye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:71-75, Mááka 14:69-72, Árúku 22:58-62

²⁵ aiva'-mónó-káwáánákónópa'a Ísumba máánkówana Pítáa irará'á ména ayáámba kwégauvuwasa irará'ó máyón-kwaasi áísaa esa sésa egwárará minkwáásígóná kwayó-kwáásí oónó suwaná mináímbá umémpa'a

tuwéna séna ke ímaniye súwana ²⁶ aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásí Pítaantavena séna emá minkwáásígóe taai-kigáúvá'á máyaaya'a tuwánaraunda áraira súno séna Pítaama áá'a agáúsukowai akún-ándárakéwáímá súwana ²⁷ Pítaa moórágwara'a séna ke ímaniye súwana kokórigo áái siráíye.

Ísumba áí'maesa Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Árúku 23:1-5

²⁸ kokórigo áái súwasa irataró'a Káyavaasina naaúmpakemba Ísumba áí'maesa kámááni-anondakona pááimpa'a máankesa sésa íma Yútaa-kwaasiti naaúmpa'an-ivo ó'on-kwaasiti naaúmpa'a iyéta tíyótaasa í-tánómbá íya náúnavaíyaawe sésa íma íyúwana ²⁹ Árómáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátí kunákáruwena kuntísaa ena séna minkwáásí nóinkakena aaivimbá mayankánáe séo súwasa ³⁰ ímo sáwí'o uráinkakai íya áí'maeta túsino suwaná ³¹ Páírátí séna keyáárika'a áí'mae'a kentí áamáambo makéntenumai simánkáaro súwasa miYútáá-ánón-kwáásí sésa Árómáani-kamaani-kwaasi moóráwaimbo tuvú'máimo utáiyávái aambá áúntukaawe sumbá ³² ááéma Ísu simátimena séna taaira'á mói sínkamiya'a puwónáumne siráin-aimba paáruwasa áí'maesamo kumbá mináíntávésa uwaná ³³ Páírátí naaúmpa'a kuntuweréna iyéna Ísumba ááyena séna emá Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana ³⁴ Ísu séna ená imáyáavinkena sísaá ó. kwaási simámakaawa sísaá oónó súwana ³⁵ Páírátí séna kemá íma Yútaa-kwaasima úne. ená kwaásiye mono-káwáá-kwáásíyé áí'maesa kesópa'a tiráavo norá ónasawa'iyó súwana ³⁶ Ísu séna kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáíye. kemó kawáái'o úndamo marapá'ó kwáyáinkakai kesí kwayó-kwáásí áái'a tíyáásino. Yútaa-kwaasi kembá tátoraavo sésa áái'a tíyáásino sésa tátokaawe. kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáíye súwana ³⁷ Páírátí áísaa ena séna kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a sene. mindáyave'a marapá'á kumúnana masínkaraimba pó'a arupí-aimba kwésimatimune. arupí-aintavesamo aamoimó owái kesááima kwéisaawe súwana ³⁸ Páírátí séna nói-aina arupí-aimban-iyó siráíye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-31, Mááka 15:6-20, Árúku 23:13-25

Páírátí simásuwena kunákáruwena Yútaa-kwaasitavena séna kwemó sáwí'o uráimbo simásímakaamba avakáá únda íma isáúmpo ³⁹ tíyótaasa í-tánón-kánáá tintembá moórá-kwaasi ááyaawa'a ándávakemba ayúrankaundantemba minkánáámó tinká'á Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno tísaa ena súwasa ⁴⁰ anónka'a sésa ímanivo kwembá íma ayúranke Párápásimba ayúrankaao suwaná Párápásima ááite tiyéna umóyánté in-kwáásímán-iyé sésa kwembá ayúrankaao siráawe.

19

¹ suwaná Páírátí i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nesa ² anón-kwaasiti kánumo'an-iyé sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpimbá kuvérankesa naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iyé sésa umánkesa ³ kanaaráá'a ankésa moórá-morai kwenópa'a tésa sésa Yútaa-kwaasiti kawáánará óne sésa tiyáándeí tuvúto'na uráawe.

⁴ tuvúto'na uwaná moórágwara'a Páírátí kunákáruwena amápa-kwaasiyavena séna maísáaro. íma sáwí'a uráintave'a áí'mae'a túranka'a máankaraana'a awánaaro. íma sáwí'a uráíye súwana ⁵ Ísu

kunákáruwena a'nómpímbá áwí-andagwara naaeyayán-únánkwátóigwara'a kunákáruwowana Páírátí simátimena séna minkwáásígómbá awánaaro súwasa ⁶ mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánkár-í-kwáásíyé awánésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí séna kwemá íma sáwí'a uráimba pó'a kemá íma tuvuwónaumpo keinárawa'a áí'mae'a taaira'á máyuvuworo súwasa ⁷ Yútaa-kwaasi sésa kwemá séna Áánútu áánimba úne seémáyaimbanivo kentáásí áamáánkoma séna mirámó síndawaimba tuvuwíyana puwíno símakaampimba póta tuvuwónaumne suwaná ⁸ Áánútu áánimba úne siráin-aimba Páírátí isówana ávááraumai áá'a kówana ⁹ naaúmpa'a kuntauweréna umaéna Ísumba áísaa ena séna náávakewaiya'ono súwana Ísu iséna íma aaí súwana ¹⁰ Páírátí séna kemó áísaa únda nóra se íma aaí kwésono. kemó aaimó senasamó ésa ayúrankanaaowe. kemó senasamó ésa taaira'á tuvuwíyama puwíníyone. minásíráyámbá tokáumne súwana ¹¹ Ísu séna Áánútumo minásíráyámbó ímo ámakainkakai íma toráasino. Áánútu ámakaivo sí'maenamo enká'ó másínkaiwaina sáwí-mayaigoma ená sáwí-mayaigomba usáyaaitaraiye siráíye.

¹² Ísu súwana Páírátí mináímbá iséna séna nóra'iyo ke minkwáásí ayúrankanae'a kwéune súwasa Yútaa-kwaasi anónka'a sésa emó ayúrankemo éma íma Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási-i'a kwéone. Ísu séna kemá kawáánákómá úne siráintavai Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakomba usáyaaitanae siráintavai mindáyavaiye séma íma ayúrankaao suwaná ¹³⁻¹⁴ Páírátí mináímbá iséna Ísumba áí'maena máápa'a óntan-ayaumá kwáyom-barupa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba áwí'a Kápata-marupimba kumbéna aaivimbá maitínkarom-barupa'a kumbéna Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-íye súwana tiyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tíniye úwana ívékaamba kwáyá'wái sáwíyanka'a tíniye úwana Páírátí Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-íye súwasa ¹⁵ ímaniye sésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí tísaa ena séna kentí kawáánákómbá taaira'á tuvuwíyane'a kwéowe súwasa mono-káwáá-kwáásí sésa Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanako kweyááma kentáásí kawáánákómán-íye suwaná ¹⁶ Yútaa-kwaasi tááigo usáyaaitontavena Páírátí séna Ísumba taaira'á tuvúwóro séna tímakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Árúku 23:26-43

¹⁷ Páírátí timúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa taaimá tuvuwónááon-taima kwenká'á amúwana áúgwaata'maena tuvuwónááon-ayampa'a kúmba mináyámparé sésa áwí'a a'nómayaampare Yútaa-kwaasi tááivinkemba Kórígótaavare mináyámpá'á kúwasa ¹⁸ taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kae-kwáásírái Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa Ísumba avumpimbá tuvúsúmarowana ¹⁹ Páírátí kwená mayái-kwáásíyávéna séna Ísu Násáretivakewaima Yútaa-kwaasiti kawááná'án-íye sé'a agaimái taaira'á aráápamankaaro súwasa ²⁰ kaumbo-kwáásí tááivinkemba Yútaa-kwaasi tááivinkenkwara Áróamáani-kwaasi tááivinkenkwara Kíríki-kwaasi tááivinkenkwara'a agaimái aráápamankarowasa sáwíva-kwaasi awánomba tuvúwún-ayampa'a anón-daopa'a egwaa'á kwáyontavai sáwíva-kwaasi mináúváímá awánésa

táámpamai ísówasa ²¹ Yútaa-mono-kawaa-kwaasi Páírátintavesa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iye íma mirá simái agayáámpo kwemá sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á úne mirá simái agayaaó suwaná ²² Páírátí sésa á'a agaimakáumne siráíye.

²³ i-kwáásí Ísumba taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaronka'a kwená unáánkwátói maimaésa éiyainka'a taaímbaresa moórá-mora-i-kwaasi éiyain-kwaasi minúnánkwátói maimaésa moórá-ampaanta paákár-únánkwátói íma arúmakon-ampaantama maimaésa sésa ²⁴ tararáívo sésa aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaítana mayáníyo sumbá Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna sésa kesí unáánkwátói taaímbai maimaésa moórá kesí ampaantarátávésa aávéima tiyaráawe sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe.

²⁵ i-kwáásí mirá uwasá Ísuna kwaasi taaira'á tuvúkón-taigona ááimpimbo máumba Ísumba anówa úwana kwenáúnko Kóropasi awainínkó áwí'a Máriyaa úwana Mágátáaraa-naopaken-ininko áwí'a Máriyaa úwasa miráumai-inimba taaigoná ááimpimba máyówana ²⁶ Ísu kwenanówamba awánéna kembá Yónimba suwánéna anówantavena sésa mindá enáánimban-iye sésa ²⁷ kentávéná sésa mindá enanóman-iye súwa'a isé'a kesí naaúmpa'a móankare'a kárákwiraumne.

Ísuma pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Máaka 15:33-41, Árúku 23:44-49

²⁸ minkákémbá Ísu imáyáama éna amápa'-mayaima ánásaumne súmba sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaunda-mayai amápa'-mayai ánásasuwaumne sésa Ísun-aai Áánútuna aúváivinkemba paárinintavena Ísu sésa nontávái kwésinkaiye súwana ²⁹ ándá-aran-domba ikaa'-nómbá anavéúmpimbá kwáyowana paru-táyánáma mindómpimbá tu'maéna oviyen-tamayopimba kinúvaimaena naínkwáe sésa Ísu óika'a mósá marówana ³⁰ Ísu néna sésa amápa'-mayaima ánásasuwaumne sésa a'nómbá kívaimai avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáíye.

Ísuna akwámpimbá kwaantáándéí agaivaráin-kwasai.

³¹ Ísu kweyáárika'a puwúwana Yútaa-kwaasima agándon-kanaama týótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tینی́ye úwasa pósa sésa agándai-kanaara'a puwíyan-kwaasi taaira'á máévo sésa Páírátinopa'a tésa sésa puwíyan-kwaasi íma úwoi tiyúwéwasa taaira'á máéro. tísamaima ankaisíyasa ááéma puwíyasa taairakémbá marapá'á maitiyúwáaro suwaná ³² Páírátí owé súwasa i-kwáásí Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaron-kwaasi tísamaima koankaisésa ³³ Ísunopa'a tumbá á'a pukóntavesa kwenáísamaima íma ankáisúmba ³⁴ moórá-i-kwaasigo Ísuna akwámpimbá kwaantáándéí agaivówana naaegwára nonkwára'á kunkáíye.

³⁵ mindámó awánáúndawaima simátímakaumne. awáné'a árair-aimba súnda pó'a isé'a sé'a áraire sénááowe. ³⁶ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna sésa kwenayáátámba íma ankaisíníye agaimaréna sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe. ³⁷ moóráva'a agaimaréna sésa kwaan-táándéímó agaiváíndawaimba avuwónááowe agaimaréna sirónka'a póna paárruraiye.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Máaka 15:42-47, Árúku 23:50-56

³⁸ Yósépima Árímatíyaa-naopakewaima Ísun-aaí isówai póna Yútaa-anon-kwaasi táároi inkaiséna kwenáwí'a áúyotukomba póna Ísuma puwúnka'a Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana Páírátí séna kanaámpó mayáníyone súwana Yósépi Ísun-auma komayówana ³⁹ Níkótimasima ááéma Ísunopa'a no'wáámbe tiráiwai áséi-kwiymba úm-basawemba anóm-basawemba kae'á maimaéna Yósépimba kóái'maesarai ⁴⁰ Ísun-auma komaimaésarai ampaantavímbá mináséi-kwíyúm-básáwénkwará'á asááúmaesarai tésarai Yútaa-kwaasi miráumai utaantembá pósarai miráumai utarááíye. ⁴¹ Ísumbo tuvúkáan-ayampa'a taai-kigáúma kwáyowana utaráam-buri-aima ímo kwaási utaróm-buri-aima kwáyowasarai ⁴² agándai-kanaama sáwíyanka'a tíniye sésarai mimbúrí-áímá egwaa'á kwáyontavesarai Ísumba mimpímbá máutaraaiye.

20

Ísuma pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Mááka 16:1-8, Árúku 24:1-12

¹ sontaará'á irataró'a íma sán-karowana Máríyaa Mágátáaraa-naopaken-ininkoma utamánkaropa'a kwéna koawánómba murí-áigóná óikaken-ontamba maisukówana koawánéna ² isaiséna Sáimoni Pítaante kenté tasimásiména séna kentáásí anóndakon-áúma murí-áívínkémbá maimaéna náávára makááo súwakai ³ Pítaqe kesé utamánkóm-buri-aiva'a kónáe sékai ⁴ isaisékai kówayamba kemá Pítaamba kóyaaita kwé'a aiva'á murí-áívímbá kówándá ⁵ kivaire'a ampaantawé su'mai kwáyomba awáné'a íma murí-áívímbá usáverááwánana ⁶ Sáimoni Pítaa téna murí-áívímbá usáverena awánómba ampaantawé su'mai kwáyowana ⁷ Ísu a'nónkákén-ámpáántá moórá-ayampa'a kwáyowana awánówa'a ⁸ murí-áívímbá aiva'á kówándawai usávere'a awáné'a sé'a árai'a pukáimpinkemba usásinkaiye séwándanivo ⁹ Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna pukáindavinkemba usásinaniye siráimba íma ísámai kawé'á ówáyamba ¹⁰ kenkáísí naaópakai kuráuye.

Ísu paáruwana Máríyaa awánarain-kwasai.

Mááka 16:9-11

¹¹ naaópa'a kówayana Máríyaa murí-áígó óika'a ména ivi'á kwétena kivairena murí-áívímbá awánómba ¹² kae-kwáásí kwayán-únánkwátóigwara'a Ísumba utamánkóm-barupimba mésarai moóráwai a'nómpá'á maúwana moóráwai aísamaiva'a maúwana umái máyóyana Máríyaa tuwánówasarai ¹³ sésarai menínínkóo nóintavai ivi'á kwétaano suyaná Máríyaa séna kesí Ísóigomba maimaéna náávára makááo sé'a íma kwáyáísa'a kwéawanaumne ¹⁴ simásuwéna tagwántámai awánómba Ísuma úmbanivo íma aúyówana ¹⁵ Ísu séna menínínkóo nóin-ivira kwétewa nááwana kwéavakaa-ono súwana Máríyaa séna taai-kigáúrá'á tavíkáiwaima iyé-ímáyáá éna séna emó maimaémo nááva'o maké simásimiyo. komayánáivo súwana ¹⁶ Ísu séna Máríyaa súwana mégwanténa kwenááivinkemba séna Araponai súmba maanáipínkémbá kwántámai séna kesí Ísóigoo súwana ¹⁷ Ísu séna kesivonópa'a iyóndayavai kwéumpo íma tátoraa. kesívarawaisai kosimátíme se kesivo kentivonópa'a iyúne. kesí Ísóigo kentí Ísóigonopa'a iyúne súwana ¹⁸ Máríyaa Mágátáaraa-naopaken-ininko Ísuna kwayó-kwáásí kosimátiména séna Ísóigomba awánáúmne séna Ísóigomo sún-aimba simátímakaiye.

*Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.
Mááka 16:14-18, Árúku 24:36-49*

¹⁹ misóntááóná enónka'a Ísuna kwayó-kwáásí Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasa naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁰ ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwará'á agaráátinkowasa miwítí Ísóigomba awánésa pósa ávááran-aamoi umánkówana ²¹ Ísu moórágwara'a séna aánoumai máéro. kesivomó si'mákaintemba umái keinárawa'a ti'maráana'a kesí mayáímá komáyáaro séna ²² kwenááma aútimena séna Áánútun-amankomba tíménana kesé méniye. ²³ sáwí-imayaamo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá ánásaniye. ímo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá úwoi kwaíkwai'a íniye Ísu siráiyé.

Tómáasi Ísumba awánarain-kwasai.

²⁴ Ísuma paárúwasa kwená kwayó-kwáásí awánasuwonka'a Tómáasi kwááyu-awi'a ávárawaao kwemá ó'opa'a máyomba ²⁵ túwasa simámesa sésa Ísóigoma paárisata awánáúmne suwaná Tómáasi séna ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwará'ó awáné'o tátorekai sé'a pukáimpinkemba usásinkaiye súsino súwana ²⁶ avakaeté-no'waamba maisuwésa Tómáasigwarar-umai ókwara'a kwená kwayó-kwáásíyé naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁷ Tómáasintavena séna siyáánarumpimba táto'mai awáné sukwámpimbá táto'mai awáné se kentávái kamparé sénavainivo áraire siyó súwana ²⁸ Tómáasi séna kesí Ísóigoo emá kesí Áánútu óne súwana ²⁹ Ísu séna ááéma íma suwánarempo kamparé siráandaniye. ívé'a suwánáánda po áraire kwésene. ímo suwánewaimo ésa árairemo sésamo ésa aamoí ésa tirumbá kawé'á ónááowe Ísu siráiyé.

³⁰ Ísuma kwená kwayó-kwáásí súranka'a ó'on-o'om-bayai-awaame'a agaráásinkowa'a évaka'a maankwándááíwimbá íma agaimaráúndanivo évaka'a agaimakáúmne. ³¹ Ísuma Áánútu áánimba póna kwemá usásinankaiwaiman-iye séna maanáúváímá agaimakáunda pó'a Ísuntavesa áraire sénááowe. mirámó síyawaimo ésa Ísuwe tarúmai maí'mai'a ónááowe sé'a mindáyave'a maanáúváímá agaimakáúmne.

21

avakaeté-kwaasima Ísumba awánaraan-kwasai.

¹ naaémba Táípíriyasi-kwaaukon-awampa'a Ísu miráumai paárúwasa kwená kwayó-kwáásí awánaraawe. ² kwená kwayó-kwáásí torupésa miwí túwí'a Sáimoni Pítaawe Tómáasi kwááyu-awi'a ávárawaawe moórawai Káriri-ayampakemba Kéna-naopaken-kwaasi áwí'a Nátáníowe Sépéti ááninkaiye ó'on-kae-kwaasiye miráumai-kwaasi torupówana ³ Sáimoni Pítaa simátimena séna noyáá'a kotoránáe'a kúne súwasa kesáágwara'a montá kónáeta kwéune sésa nompí-sípíwimbá usámaaisesa kumbá no'wáamba noyááramai kwima-kwimar-umbá íma noyáá'a torówana ⁴ irataró'a Ísu nonawámpá'á máyowasa íma aúyowana ⁵ Ísu séna iyámpóiyono. noyáá'a tokááo súwasa ímaniye suwaná ⁶ Ísu séna kwase-únámbá tiyáánúrapar-ayampa'a nompímbá túwéwana kumína'a noyáá'a asínáaro súwasa kwemó súnuten-umai sáwíva'-noyaa'a asínówana mindómpí-sípíwimbá íma kanaán-umai máráára'naraa éna ógwitowa'a ⁷ kemá Pítaantave'a

sé'a epínda Ísóigoman-iyé séwánana Pítaa mináímbá iséna mayáímo mayáíndayavena paákákén-únánkwátói ayú'maromba minúnánkwátói maimái úmaena nompí-sípí tuwéna nompímbá ásávena nonáámááíva'a kúwana ⁸ nonáámáái egwaa'a kwáyowata ó'on-kwaasiya mindómpí-sípí maimaéta kwase-únámbá tavisímaeta kówándaya ⁹ nonáámááíva'a ásávaawandaya iramá kwégowana noyáákwara toónkwará'á kwéagayowata awánaawananaya ¹⁰ Ísu séna tórán-doyaa'a évaka'a maimaé'a teró súwana ¹¹ Sáimoni Pítaa nompí-sípímbá usámaaisena kwase-únámbá tavisímaena nonáámááíva'a mámarowana anón-doyaa'a ¹⁵³ noyáá'a kwéna sáwíva'-noyaa'a kwáyombanivo kwase-únámbá íma tararówana tavisímaena nonáámááíva'a mámarowana ¹² Ísu simásimenaya séna tamandaaró súwata nááwa'ono séta áísaa ónái séta ówándaya íma áísaa eta Ísóigoma iyé-ímáyáámá ówánanaya ¹³ Ísu noyáákwara toónkwará'á maimái símakaintawe. ¹⁴ Ísu pukómpinkemba usásinomba kaeká'á paárumba ívékwarakaamba paárúwata awánaraundayaawe.

Ísu Pítaantavena kesí kwaásira'a taviyiyó siráin-kwasai.

¹⁵ toómbá násuwowana Ísuma Sáimoni Pítaantavena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. miwímá usáyaaítewa enarumbá kwésimeno súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípi-araaka'a taviyiyó séna ¹⁶ ókwara'a Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó séna ¹⁷ kaumborá'á Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana kaumborá'á áísaa ena súntavena Pítaa arumbá umbái tówana séna Ísóigoo amápa-tantaa'a á'a awánaraandayavai ená imáyáamo umánkaundagwara'a á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó. ¹⁸ árai'a simáme'a sé'a emá aú-kwaasima máyaanda po ená unáánkwátói ane'maké ená imáyáavinkemba úwoi kwénaaempo anónu'mai kéma enayáamba árútuwenasa ímo embó arááímo táíndava'a máankanaaowe Ísu séna ¹⁹ mináímbó súmba Pítaamo miráumai taaira'á puwéna mindá Áánútu áwí'a mósá marániye séna Pítaantavena séna kesirááíma kwaraaó siráíye.

Ísunte Yóninte mindáraití kwaásai.

²⁰ Ísu Pítaantavena simásuwowana Pítaa kogwanténa moóráwaimba awánarai. ááéma toómbá narópa'a Ísun-aóká'á ména séna Ísóigoo nááwa ená kuntaru-kwáásí íníyo siráiwaimba ²¹ Pítaa kogwanténa awánéna Ísuntavena áísaa ena séna Ísóigoo minkwáásíndó súwana ²² Ísu séna kemó súndamo é'o é'a kwemó éna úwoi maambárará máyaina'a kemá kumónaumnemo súndamo éna éna íma endéín-ivo kendéímán-iyé. emá kesirááíma kwaraaó Ísu súwasa ²³ kwená kwayó-kwáásí íma kawé'a umái isónkakemba sésa kwemá íma puwíníye sésa simátíma'mae kuwaná kwemá íma puwíníye Ísu íma mirá siráimbanivo kwemó éna úwoi máyaina'a kemó kumónaumnemo súndamo éna éna íma endéín-iyé Ísu siráíye.

²⁴ íma puwíníyemo siráan-kwaasi kemá Yóni úne. mináímbá kwésimatimatuwe'a aúváívimba kwéagaisuwaunda mináímbá árair-aimban-iyé. ²⁵ Ísumo mairáim-bayaima évaka'a agaé'a évaka'a íma agairáunda pó'a

amápa'o agaisuwé'o é'a maranéí káátamaranaumpo náávara maránaumno
sé'a sune.

kemá Yóni súnda-aimba ánásaiye.

aantá-kwaasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Árúku kae-kwáái aiyayaan-iyayo. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimakáye. Áánútunopa'o iyí-ámbá Yútaa-kwaasiti monor-áimbá isaná Ísuma marapá'á kunkáinka'a kwenááiyavai áraire sésa kwenká'á aráápamai kwémaen-amban-iyé. Áánútun-amanko Ísuna kwayó-kwáásiyé kwená aampa'ó kwégun-kwaasiye asirayámbá timúwasa Ísun-aai aiva'á Yútaa-kwaasi Yérúsaremuva'o máyówai simátímúwasa mináíntávái áraire sésa kwenká'á aráápamai máyówai Yútaa-kwaasiti maravá'á ó'on-daopimpa'a kosimátímakaawe. minkákémbá évakarawai ó'om-baravaka'a Yútaa-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye kosimátin-tasimatin-uraawe. Árúku mirán-áimbá agaimakáye.

aantá-kwaasiti mayáímó mairáan-kwasai.

¹ Tíóvíráasiyo ívé-kwandaaivimba moórá-kwasai sénaumpo isaaó. aiva-kwándááíwimbá Áánútu Ísumba ai'marówana marapá'á kunkáin-ainkwara mayáímá kumbairáin-ainkwara aaimá siráin-ainkwara avumpimbá amápa'-mayaima mairáinkwara'a komaé tamae umái kwená mayái marapá'á ánásowana ² Áánútu kunairówana kwíyómpa'a iráin-ainkwara'a aiva-kwándááíwimbá agaimakáunda isa'á ívé-kwandaaivinkwara'a agaimaráúmpo isaaó. Ísu kesí aantá-kwaasiye séna ítámakaiye. Ísu íma kwíyómpa'a irónka'a Áánútun-amankona asirayáinkwára'á ména aantá-kwaasi kwená amáámba simátímakaiye. ³ Ísu pukáimpinkemba usásinena kae-kwáái aiyayaan-kanaama 40 kanaama moórá-mora-tawai paárurena kwenáuma kawé'á umái agaráátinkowasa awánésa sésa árai'a Ísu pukáimpinkemba usásinena máyáye suwaná paáruronka'a Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba simátíma'maena iráíye. ⁴ moórá-tawai torupésa toómbá kwénowana Ísu paárena séna maanká'á Yérúsaremu-naopa'a íma tuwé'a úwoi mé'a kesívo kesimambá timénaumnemo asiramái siráimba kwéamu'mare'a máyáanana úwoi timíno. mináimbá á'a simátíme'a sé'a ⁵ Yóni nombá pétinkaraimbanivo sáwíyanka'a Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómba umátinkanivo amu'maré'a máéro Ísu siráíye.

Áánútu Ísumba kunairówana iráin-kwasai.

⁶ Óríve-omapa'a Ísuwe aantá-kwaasiye torupésa Ísumba áisaa esa sésa Ísóigoo ívéra Áróamáni-kamaani-kwaasi ti'mátuwewa Ísareri-kwaasiya kawáá iníyono suwaná ⁷ Ísu séna moórá-kanaamo tínimba ívéra'i. aánowa'iyó. Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá iníye. kawé-kánáámó sáwí-kanaamo paárinimba Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá iníye. mirán-kánáámó tínimba sáwíyan-aimbanivo ⁸ kemó sendá anón-aimbanivo isáaro. Áánútun-amankoma kentópa'a kúminimba kwená asirayámbá tirumpimbá anómba umátinkaina'a kesááigwara kentáváigwára'á simátíme'a Yérúsaremu-naopare Yútiyaa-ayampare Sámériyaa-ayampare amápar-ayampare kosimátíma'mae'a nááóro ⁹ Ísu simásuwowasa awánomba Áánútu Ísumba kunairówana ainánkó Ísumba káataguwasa íma awánowana ¹⁰ Ísumo iyúmba kwíyómpa'a karátuwesa máyówasarai avekáán-umai kae-kwáási kwayán-únánkwátói úmaesarai egwaa'á méсарai ¹¹ sésarai

Káríri-ayampaken-kwaasiyono. íma kwíyómpa'a karátuwe'a máéro. awánaawanamo Áánútu kunairáisanamo kwíyómpa'o íyínten-umai ókwara'a miráumai kumíniye sirááíye.

Yútásina mayáírá'á usámairain-kwasai.

¹² mindárai simásúwóyasa aantá-kwaasi Óríve-omapa Yérúsaremu-naor-egwaar-omapa'a tuwésa Yérúsaremu-naopa'a koyauwerésa ¹³ máyón-daumpa'a ávúmayaatanaan-daumpa'a umésa miwímá Ísuna aantá-kwaasi moórá-morawai túwí'a Pítaawe Yóniye Yémésiye Éndaruwe Virípiye Tómaásiye Pátóromuwe Mátíyuwe Árávíási ááninko áwí'a Yémésiye moóráwai kwemá Árómaani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai áwí'a Sáimoniye moóráwai ó'on-Yemesi ááninko áwí'a Yútásiye miráumai-kwaasi aantá-kwaasi ¹⁴ tayorupontembá námúnaa seémáémbani. minkwáásiyónté évakar-inintone Ísumba anówawe Ísun-ává'awaawiye tayorupamáí mésa námúnaa seémáémbani.

¹⁵ námúnaa síma-sima kwéesa moórá-kanaama sáwíva-kwaasi 120 kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráan-kwaasi tayorupamáí máyówana Pítaa usásinena simátimena séna ¹⁶⁻¹⁷ kesí kwaásiyono. naaóvá'á Áánútun-amankoma kentáá síkwá'náomba áwí'a Tévítimba simámena Yútási-aai súwana agaimakáimba póna mináímbá paáriníye. ááéma kentááyáváíyé Yútásintavaiye Ísu kesí mayáí máyáaro séna ításinkowata aantá-kwaasiti mayáí-íta umáíya mairáúndayaawe. naaémba Yútási tí'maena Ísunopa'a túwasa táto'mai áí'maesa ándávimba ánkaraawe. [¹⁸ Yútási misáwí-máyáígóná meéyámbá óntamba mairéna maramá meéyán-umasuwena mimbárává'á ándáma uréna kweyááríka'a kwenanumarambá arátuwena ámu'a kuvánkaar-úwana ayánaruntomba marapátá kunturáíye. ¹⁹ Yérúsaremu vaken-kwaasi isésa miwí tááivinkemba mimbárágó áwí'a Akeotaava'an-íye sésa kwántámai-kwí'a naae-márává'án-íye siráawe.] ²⁰ ánivo monor-ímó agaimakón-auvai-kwandaavimba Tévíti agaimaréna séna

kwená naambá tu'nambá isasá

mimpímbá íma kwaási kwégwaewe

agaimaréna séna moóráva'a agaimaréna séna

kwená mayáírá'á moóráwai usámayaniye

agaimaréna sirónka'a póta ²¹⁻²² moóráwai Yútásina mayáírá'á usámayaniwaimba avakáá-umaiya airánaundayaawe. Ísu Káráisitima pukáimpinkemba usásinkain-aimba kweséya tásáumai simátíma'maeta kónaunda póta Yóni nombá kwévetinkowana Ísu mayáímá ááimba ásámai mayówata kuré-ire úmae kwénaaowananaya Áánútu Ísumba kunairówana kwíyómpa'a iyúwasa awánaraawaivinkemba moóráwaimba airáananaya kwemá Yútásimo tukáim-bayai usámayaniye Pítaa simásuwowasa ²³ isésa kae-kwáási túwí'a tésa moóráwai kaumbo-kwí'á tamámakaawai moórá-awí'a Yósépi moórá-awí'a Paasapasí moórá-awí'a Yásátasi uwaná moóráwai áwí'a Mátáyáasi miráumai-kwaasirai túwí'a tamásuwesa ²⁴ námúnaa sésa Ísóigoo amápa-kwaasiti imáyáa awané tirumbá tuwáné minkáé-kwáásíwínkémbá nááwa Yútásina mayáí aantá-kwaasiti mayáírá'á usámayaniyo. agaráásínkénata awánaano. ²⁵ Yútási kwená mayáí ivátuwena puwéna kwená mayáígóná meéyámbá sáwí-marupa'a kunkáíye sésa ²⁶ námúnaa simásuwesa kae-kwáási túwí'a kae-kwándááivímbá agaimái anavéúmpímbá kuvé'makowana moóráwai moórá-kwandaai mósá mairéna

awánómba Mátáyáasiye sésa agaimakówana aantá-kwaasi sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasivimba komayái mairáíye.

2

Áánútun-amankoma kunkáin-kwasai.

¹ naaémba toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáamá túwasa Ísun-aaiyavesa áraire siráawai amápa'a mimbórá-náúmpá'á torupamáí máyówana ² avekáán-úwana kwíyómpakemba anón-undaraamba torówasa kwéisowana máyón-daumpa'a kuména móanoni'a úwana ³ iraronkáán-tántáá'á paárurena taaínkaar-umai moórá-mora-kwaasi tinepimpá'á kóyáwé úwana ⁴ Áánútun-amankoma tirumpimbá anómba umátinkowasa máyówana Áánútun-amankoma asirayámbá timúwasa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba siráawe.

⁵ toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá túntavesa Yútaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówai ó'on-o'om-baravakemba Yérúsaremu-naopa'a tayorupamáí máyówana ⁶ úndáraamba torónka'a isésa mindámbó kwáyopa'a tayorupowasá miwí tááivinkemba kwésuwasa isésa táátavai ésa ⁷ ávááraumai imáyáa ésa sésa kwésewai amápa'a Kárírivakewai mináímbá kwésewain-owe sésa ⁸ moórá-morawai sésa kesááivinken-aíne simásaraawe. ⁹ kesáámá évaka'a Páátíyaa-maravakewaiya évaka'a Mítíyaa-maravakewaiya évaka'a Iramu-máravákéwáíyá évaka'a Mésópótemiyaa-maravakewaiya évaka'a Yútiyaa-maravakewaiya évaka'a Kápátósiyaa-maravakewaiya évaka'a Pontasi-máravákéwáíyá évaka'a Ésiyaa-maravakewaiya ¹⁰ évaka'a Vírísiyaa-maravakewaiye évaka'a Pámpíriyaa-maravakewaiya évaka'a Ísípi-maravakewaiya évaka'a Árípiyaa-maravakewaiya Sáíríni-maragona egwaakéwáíyá évaka'a Árómaa-naopakewaiya miráumai-naopakemba tayorupamáí méta ¹¹ Árómaa-naopakewaiya évaka'a Yútaa-kwaasiya évaka'a á'on-ampa'a tuwéta Yútaa-monor-ampata kwégwareta ánivo évaka'a Kíríti-maravakewaiya évaka'a Árépiyaa-maravakewaiya tayorupamáí máyaunasaya Áánútu kawé'-máayái mairáin-aimba kwésesa moórá-morawai kesááivinkenta kwésewata kwéisaundayaawe sésa ¹² táátavai ésa ávááran-imayaa ésa iséise ésa sésa mintántáákóná ááimba náára íníyo suwasá ¹³ évakarawai kwíráái sésa miwí uwoaó'-nómbá nésa uwoaó'á ésa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewe siráawe.

Pítaa simátímakain-kwasai.

¹⁴ simásúwówana aantá-kwaasi 11 kwaasi usásinompimba Pítaa usásimbai ména torupamáí máyón-kwaasiyavena anónka'a simátimena séna kesí Yútaa-kwaasiyono. Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye ó'om-baravaken-Yutaa-kwaasiye maísáaro. Kárírivakewai ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewaina ááimba simátimumpo ísáaro. ¹⁵ uwoaó'-nómbó nésa uwoaó'ó owémó kwéseмба minkwáásí íma uwoaó'á kwéowe. kwaási no'wáámба uwoaó'-nómbá nésa uwoaó'á kwéovo ívé'a aaváyaavimba isasá minkwáásí íma uwoaó'á kwéowe. mintántáákóná ááimba maará ínivo ¹⁶ naaóv'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Yóweri agaimaréna siráin-aimba kwévaariye. maarán-áímbá agaimaréna séna

¹⁷ Áánútu séna naaén-kanaa maará ónaumne. kesimambó amáparawaimo timénaunda kentáanimbaare kentiyáámúmbaare kesáái avora'á simátimenaaowe. kentí ívé-kwaasiye anónutan-kwaasiye kaaimbá awánanaaowe. ¹⁸ árai'a minkánáará'á kesimambá kesí

kwayór-ínínákwá'á timénaunda kesáái avora'á simátimenaawe.
¹⁹ kwíyómpa'a marapá'á ó'on-o'om-bayai-awaame'a ónaunda
 naaegwára iragwára anón-umunkwara'a paáriníye. ²⁰ aaváúma
 tunínana kwíyómba naaerírí'a váina'a mirámó ónaunda kesí
 ó'on-o'on-kanaa ságyan-kanaama paárinimba ²¹ kentávésamo
 Ísóigowemo síyawaima sáwí'o umáímo maíyampinkemba kawer-
 ámpá'á métinkanaumne Áánútu siráíye

Yóweri agaimaréna siráíye Pítaa mináímbá simásuwena ²² séna Ísareri-
 kwaasiyono. senda-áímbá ísáaro. Áánútuma Ísumba Násáretivakewaimba
 asirayámbá amúwana simámakaim-bayai maéna kawé'-má'yái ó'on-
 o'om-bayai-awaame'a uráimba keinárawapimba úmba awánaraawe.
²³ naaóvá'á Áánútu imáyáamo éna mirá-mira ónaumnemo siráinka'a
 pósa évakarawai Ísumba áí'mai keinárawa'a tímúwa'a tuvuwónáe sé'a
 sáwí-kwaasi tímúwasa áí'maesa taaira'á tuvúwúwana puwúmbanivo
²⁴ Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. pukéna marapá'á maígómá íma
 kanaán-umai tátorowana Áánútu Ísumba ayúrankowana pukáimpinkemba
 usásinkaiye. ²⁵ mindáyavena naaóvá'á kentáá síkwá'náo áwí'a Tévíti Ísun-aai
 agaimaréna séna

aasiyaasí Ísóigo kesé má'yáísa'a awánaraumne. kwemá sirávaimai má'yáimba
 pó'a íma sáwí-imayaa kwéune. ²⁶⁻²⁷ mindáyave'a kesirumbá kawé'á
 umái mé'a Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne. púwón-ayampa'a
 kesimambá íma másiyuwaníyone. kesirumbá ámakaunderawaima ená
 kwayó-kwáásí únda po puképa'a íma másiyuwenana súma kaviráníye.
 mindáyave'a máyaunda pó'a imáyáa é'a púwóndavinkemba
 usásisinkaniye. ²⁸ púwíndavinkemba usásine maí'mai'a ínáyone
 séma kesé máyaunda póna kesirumbá kawé'á umái anómba ína'a
 ménaumne

Tévíti agaimaréna siráíye Pítaa mináímbá simásuwena séna ²⁹ kesí
 kwaasiyono. kentáá síkwá'náo áwí'a Tévítin-aai avora'á simátimunda
 kwemó agaimakáimba íma kwesávái siráíye. kwemá puwúwasa
 utámakowana kwená maravaraambá á'a awánaraamba póna agaimarómba
 íma kwesávái siráíye. ³⁰ naaóvá'á Áánútu séna Tévítimo kawááná'ó ménamo
 uráintemba moórawai minákúmpákéwái anondára'a kawááná'á méníye
 Áánútu siráimba Tévíti Áánútun-aai simátímakaiwai póna kwemá séna
 Áánútu siráin-aimba árai'a paáriníye Tévíti siráíye. ³¹ Tévíti Áánútumo
 naaémbo ínín-imayaa éna séna Áánútumo usásinkaiwaima Káraísiti kwemá
 puwíndavinkemba usásinaniye súntavena séna

pukén-ayampa'a íma máuwainana

áuma kaviráníye

Tévíti súmba ³² mindá Ísuntavena siráíye. ánivo Áánútu Ísumba
 pukáimpinkemba usásinankowata áta awánaraundayaawe. ³³ Áánútu
 kunái'maena anón-kwaasi póna ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankena
 kwenamambá ámakaiye. avowámó árai'a kesimambá aménaumnemo
 siráimba ámakaisana kwenamambá kembá símakaimba kwéise'a
 kwésuwane'a kwéowe Pítaa mináímbá simásuwena séna ³⁴ Tévíti íma
 kwíyómpa'a iráiwai séna

kesí Ísóigontavena séna Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á
 mara'á ména'a ³⁵ ená namuro-kwáásí usáyaaaitaana miwí

ánásanaaowe Tévíti siráíye. kwemá íma kwíyómpa'a iráiwai póna kwesávái íma siráíye.

³⁶ ánivo keinárawa'a taaira'á tuvúkáawaintavena Áánútu séna kemá usásinankaundawai Káráísiti éna Ísóigoma iyémá Áánútu siráimba pósa Ísareri-kwaasi amáparawai kawe'á umái isáaro Pítaa simásuwowasa ³⁷ ísómbe tirumbá umbái tówasa Pítaawe aantá-kwaasiyavaiye sésa sáwí'a uráumpo nóra ónaunanayaawa síiyó suwaná ³⁸ Pítaa séna keinárawa'a moórá-morawai amáparawai misáwí-ímáyáá tínaaemba umáme'a Áánútunopa'a té'a Ísu Káráísitintave'a isámai nombá péráaro. mindáyavena kentí sáwí-imagaa maitiyuwéna Áánútun-amankomba úwoi timíníye. ³⁹ Áánútu kesópa'a terómó sendawáímá kesimambá timénaumne Áánútu siráimba pósa keinárawatavaiye kentíráá'maatavaiye ó'on-o'om-baravakewaiyavaiye asirayán-áímbá siráíye Pítaa siráíye.

⁴⁰ Pítaa simásuwéna ó'on-o'om-ainkwara kawer-áínkwará'á simásuwéna égési umái simátiména séna ívé'o sáwí-kwaasi méwaimo é'a sáwí-meyamba mayánááowe. kemá ívé'a sáwí-ampa'a tuwé'a pó'a íma sáwí-meyamba mayánááowe Pítaa súwasa ⁴¹ sáwíva-kwaasi isésa kwenááiyavesa áraire sésa nombá kwéveresa mitáwai sáwíva-kwaasi 3,000 kwaasi Ísun-aaiyavesa árairemo suwasá Ísuna kwaasi sáwíva-kwaasi-i'a ésa ⁴² torupamáí maivá'á iyésa aantá-kwaasi Ísun-aai simátíma'mae kwáávantán-úmaesa kwéiyesa moórá-mora-umai-kwaasi kwétuwa'náa-esa Ísuntavesa isámai aráá-tomba kwénesa námúnaa sinté iráawe.

⁴³ námúnaa sinté iyésa mirámó umbá aantá-kwaasi kawe'-máiyái ó'on-o'om-bayaima kwémayowasa pósa amáparawai táátavai uwasá ⁴⁴ Ísun-aaiyavesa áraire suwái mimbórá-ímáyáá kwéesa torupanté kwéiyesa imáyáa ésa kentáásí náaindaamba amáparawainein-iyé sésa ⁴⁵ miwítí maramá miwítí náaindaamba ó'on-kwaasi timésa óntamba mairésa taaínkaar-umai ímo makón-kwaasi tímatuwesa ⁴⁶ aasiyaasi-táwai Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a Áánútuntavesa isámai torupanté kwéiyesa ó'on-o'owiti naaúmpa'a komésa Ísuntavesa isámai aráá-tomba kwénesa tirumbá kawe'á umái mésa toómbá taaínkaar-umai kwétimesa nésa ⁴⁷ Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai tuwánésa miwíyávésa kawe'á kwéowe suwaná aasiyaasi-táwai Ísóigo évakarawai sáwí'o umáímo máyómpinkemba kawer-ámpá'á métinkowasa Ísun-aaiyavesa áraire suwáiyé torupamáí méraawe.

3

Pítaa aísamaima kawe'á umánkarain-kwasai.

¹⁻² moórá-kwaasi anówa maránkarompinkemba aísamaima pukurón-kwaasi máyowasa aasiyaasi-táwai áí'maesa anóm-bono'-nankona ontará'á áwí'a kawer-óntará'á móankarowana ména anóm-bono'-naumpa'o iyún-kwaasiyavena óntantavai inaaínaaí sún-kwaasi máyonka'a anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóníye iyúyana aaváúmá toraétáápa'a kúwasa námúnaa kwéesen-kanaara'a iyúyana ³ tuwánéna séna óntamba símékaiyo súwasarai ⁴ túramba kararésarai Pítaa séna kenkáí suwánaao suyaná ⁵ siméyááoíye-imagaa éna tuwánówana ⁶ Pítaa séna íma óntamba makáumpo Ísuna asir-ayándéí kawe'á umánkanaumne. Ísu Káráísitima Násáretivakewaina asir-ayámbá kwáyáintave'a sé'a usásine naauwó sune Pítaa séna ⁷ ayáánúrapa'a táto'mai usásinankowana aísamba aísána kawe'á úwana ⁸ usásinkwena

tokávára taúvaraa'a éna aamoí éna Áánútu áwí'a mósá kwémarena mindáraiye anóm-bono'-naumpa'a ⁹ kweyáárika'a marapá'á iyéna Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai awánésa ¹⁰ sésa miwá aasiyaasi-táwai anóm-bono'-nankona kawer-óntará'á ména óntan-inaai síma-síma'a indá'án-iyé sésa táátavai ésa kweyáárika'a marapá'á kwéiyuntavesa tiyáámba tuvimpín-ésa táátavai uráawe.

Pítaa simátímakain-kwasai.

¹¹ kweyáárika'a kwéiyena aamoí éna Pítaante Yóninte tine'á tátorowasa amáparawai táátavai ésa miwítópa'a tóyo ésa anóm-bono'-naumpa'a Sórómoni áúgwimai úmakopa'a tóyo uwaná ¹² Pítaa tuwánéna séna Ísareri-kwaasiyono. mintántáátávái íma táá'a kaíno. íma túramba kenkáí aráá'a sivuwóro. íma kenkáísí asirayánkó kawé'á umái arupí umái mékai kwéuvo ¹³ Áánútuna asirayánkó mirá kwéísana minkwáásí kweyáárika'a kwénaaiye. mirá uráintavai Áánútu Ísu áwí'a mósá maréna kentáá síkwá'ná Ááváramu Áísákaa Yákópo miwítí Ísóigoma kwená kwayó'nákó áwí'a Ísumba póna mósá makáíye. ánivo Ísumba áí'mae'a Áróamáni-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana Páírátí séna ayúrankanae súwa'a a'áo siráawe. ¹⁴ kawé-kwáásí arupí umái máyon-kwaasiyave'a a'áo sé'a moórá-kwaasi inkamúwana puwúwasa ándáva'a áúkon-kwaasiyave'a ayúrankaao siráawe. ¹⁵ mirá uráantave'a aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowaina ááin-kwaasi kemá tuvúwana pukáimpinkemba Áánútu usásinankowakai awánarauye. ¹⁶ awánarauyawai Ísuna asirayánkó aísamaima pukón-kwaasi kawé'á umánkaraiye. Ísuna asirayántávéna áraire siráimba isaná minkwáásí kawé'á umái kwénaaísa'a kwéawanaawe Pítaa siráíye.

¹⁷ Pítaa mináímbá simásuwena séna keinárawate kentí kawáánárawate íma awánamai Ísumba kawer-uré'a tuvukáawe. ¹⁸ naaóvá'á Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena séna simátíme'a sé'a kemó usásinankaundawaimba sáwí'a umánkanaaowe Áánútu siráinka'a póna keinárawa'o Ísumbo uráamba mináímbá paáruraiye. ¹⁹ mindáyave'a kentí sáwí-imayaa tínaaemba umásuwe'a Áánútunopa'a tíyana póna Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyuwáníye. ²⁰ moórá-mora-tawai Ísóigo kwená asirayámbá timína'a kwesé ménaaontave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró. Áánútuma túwa'naa ínkwáe séna usásinankaiwaimba Ísumba ai'maráínana kumíníntave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró. ²¹ Ísu kwíyómpa'a umáyáimba póna naaén-kanaamo éna amápa-tantaa'a aúnaí'o índá-tawai ókwara'a marapá'á kumíníye. naaóvá'á Áánútu mináímbá simátímuwasa Áánútun-aaí isón-kwaasi kawé-kwáásí isésa simátímakaawe. ²² Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Mósesi séna Áánútu kentí Ísóigo kembá kesí mayái mayaaó séna si'mákainten-umai Áánútun-aaímo simátíminiwaimba keándarakemba moóráwaimba ai'maráínana kwenáái simátíminasa isánááowe. ²³ ímo isáiyawaimo éna Áánútu kwená kwaásivinkemba tí'maena moóráva'o tinkáíndawai ánásanaaowe Mósesi siráíye. ²⁴ Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Sámúwéri kwemá simátímakonka'a naaén-kwaasi simátímíntemba mai-simátíma'maesa iyémáyáamba kwévaariye. ²⁵ naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'ná áwí'a Ááváramuntavena séna enándáraken-kwaasiyavena amápa'-marava-kwaasi kawé'á umátinkanaumne Áánútu asiramái siráíye. Ááváramun-andaraken-kwaasi owaná póna keinárawatavena Áánútu mináímbá asiramái siráíye. ²⁶ miráumai Áánútu Ísuntavena kesí mayái mayaaó séna

ai'marówana keinárawapimba kunkáiyé. amáparawai kentí sáwí-imayaa tínaaemba umásuwaiyana aiva'á keinárawa'a kawe'á umátinkanintavena keinárawapimba kunkáiyé Pítaa Ísareri-kwaasiyavena simátímakaiye.

4

Pítaante Yóninte aaivimbá maitínkaraan-kwasai.

¹ anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóniye kwésimatimuyasa tóyo ésa mono'-máyaí-kwáásíyé mono'-nánká'ó kárákwirowaiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé tóyo ésa ² miwí táái taisésa áwáá'a suwasarái mindárai Ísu pukáimpinkemba usásinkain-aimba simátímúyasa úwoi-kwaasi isésa sésa Ísu pukáimpinkemba usásinkaintavesa amápa-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe suwasá mináimbá isésa kamparé sésa áwáá'a kwésesa ³ mindárai tátoresá sésa eénáimba póta aaváyaavimba aaivimbá maitinkánaumne sésa kawáá-kwáásí ándáva'a tínkómbanivo ⁴ úwoi-kwaasi sáwíva'a 5,000 kwaasi mindárai tááiyavesa árairema siráawe.

⁵ aaváyaavimba aaivimbá maitinkánaumne sésa kwáúmba aaváyaavimba Yérúsaremu-naopa'a Yútaa-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye amáámba sun-kwáásíyé miráumai-kwaasi miwí táái isánáe sésa torupésa ⁶ aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánásiye kwená akún-ándá-kwáásíyé Káyavaasiye Yóniye Arekesándaawe torupamáí mésa ⁷ Pítaante Yóninte tááyowasarai miwítópa'a tuyasá tísaa esa sésa aísamaimo pukáin-kwaasi nóra urááiyó. nááwana asirayáná keináraivimba kwáyáintavaiya kawe'á umánkaraaiyo. nááwa áwíra tékai kawe'á umánkaraaiyo suwaná ⁸ Áánútun-amankoma kwempímbá anómba umánkowana Pítaa séna Ísareri-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye isáaro. ⁹ aísamaimo pukáin-kwaasi kawe'á umánkaraundayave'a kwésisaa-owe. nóra séra kawe'ó umánkaraundayave'a kwésisaa-owe. ¹⁰ avora'á simátíménda keinárawate amápar-Isareri-kwaasiye isáaro. Ísu Káráísitima Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiwaimba kwenáwíka'a súyana kwená asirayánkó minkwáásí kawe'á umánkáísana keinárawapimba kawe'á umái máyaísa'a kwéawanaawe. ¹¹ Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba Ísun-aaí agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiyé sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráiyé mináimbá Ísuntavena agaimaréna siráiyé. ¹² kwewé su'mai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpátá mésinkanintaawe. Áánútu séna kwenáwíka'e su'mai kwená asirayánkówé su'mai kwaási sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye Pítaa siráiyé.

¹³ Pítaa mináimbá kwésimatimena Pítaae Yóniye íma táá'a kwégowasarai asiramái simátímúyasa minkáwáá-kwáásí tuwánésa táátavai ésa mindáraimo úwoi-kwaasirai ímo aúváívimbo awánaroyawaiyavesa pósa táátavai ésa sésa Ísuwe kwénaauyantavesarai mirá kwéoiye sésa ¹⁴ awánomba Pítaante Yóninteyopa'a aísamaima kawe'á umánkaron-kwaasi máyowasa awánésa mindáraimo simátimenaon-aintavesa avakáá uwááesa ivátiyuwesa ¹⁵ sésa máápa'a kúmókaiyo suwasarái kúmúyasa minkáwáá-kwáásí iséise esa sésa ¹⁶ mindáraiye nóra ónaumno. ó'om-bayai kawe'-máyaíma mairááyamba pósa Yérúsaremuven-kwaasi amápa'a isáamba póta íma kamparéyá sénaundayaanivo ¹⁷ ó'on-o'on-daopaken-kwaasi íma isánááontaveta mindáraiaveta simátimeta séta Ísu áwíka'a íma simátímékaiyo sénaundayaaniye sésa ¹⁸ tááyowasarai íyúyasa sésa

Ísun-aai íma simátímékaiyo. Ísu áwí'a íma taakaiyó suwasarái ¹⁹ Pítaae Yóniye sésarai kemó mirá simásinkaiyakaimo Áánútun-aaimo tuwékaimo Áánútu aúrampimba kawerá íniya ke mináímbá ókwara'a ísáaro. ²⁰ keiráímá awárauyan-tantaa ísarauyan-tantaa'a íma tuwáyauvo úwoi simátimeyaaye suyasá ²¹⁻²² kawáá-kwáásí ó'onkwara'a asiramái simátímatuwesa sésa ánivo úwoi kárúwaakaiyo sirá. aísamaima kawe'á umánkaron-kwaasi kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a íma kweyáárika'a kwénaauwasarai kawe'á umánkóyasa úwoi-kwaasi isésa Áánútu áwí'a mósá maróntavesa mindárai íma tínkamesa úwoi kárúwaakaiyo siráawe.

asiramái ménaumne sésa námúnaa siráan-kwasai.

²³ kárúwaakaiyo suwasarái Pítaae Yóniye kentí kwaásitopa'a tésarai mono-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye simátímakaan-aimba másimátímúyasa ²⁴ isésa Áánútumpa'a námúnaa sésa Ísóigoo kwíyómba maramá uwí-nómbá tarórumarena miwán-arumpimba tarórumaraanda-yantaakakwara'a kwégawaa-one. ²⁵ naaóvá'á emá sunaná enamankómá ená kwayó-kwáásí kentáá síkwá'náomba Tévítimba kusimámuwana agaimaréna maará séna nóintavai ó'om-baravakewai áwáá'a sésa nóintavai áamáyu-aimba suwááesa áúkaawe. ²⁶ ó'om-baravaken-kawaa-kwaasi tokwaa úmae tayorupésa Ísóigonte kwemó usásinkaiwainte áái'a tiyamátinkanae siráawe mináímbá Tévíti agaimaréna siráíye. ²⁷ mináímbá paárúwasa Yérúsaremu-naopa'a Érótiye Póntiyasi Páírátíye ó'onkaa-kwaasiye Ísareri-kwaasiye torupésa Ísuna áamáyu-aimba sésa emó usásinankaandawaimba ená kawekwáyó-kwáásí Ísuntavesa áamáyu-aimba siráawe. ²⁸ naaóvá'ó emó mirá ónááowemo siráanda pósa torupésa mirá uráawe. emó ímo mirá ónááowemo siráandarakai íma Ísumba tuvúkásino. ²⁹ Ísóigoo mono-káwáá-kwáásí tááimo simáímo káráraamba ísaraanda po súwa'naa ínáyonda póta íma inkaiséta enáái úwoi asiramái simátimenaunderaawe. ³⁰ ená asirayámbá símínata tí'o índakwaasiya asóvamatinkavata konó. ená kawekwáyó-kwáásígó áwí'a Ísuwe súnanaya kwená asirayánkó ó'on-o'om-bayaima kawemáyáímá paáriniye ³¹ námúnaa simásúwówana torupamái máyón-daumpa'a toraá'náára'a úwana Áánútun-amankoma miwívímbá anómba umátinkowasa Áánútun-aai asiramái simátíma'mae kuráawe.

náaindaamba moórá-mora umátímakaan-kwasai.

³² Ísuna aampa'á kwéguwai mimbórá-ímáyáá kwéesa mésa kentí náaindaantavesa íma kendéi kendeiye kwésesa úwoi moórá-mora-umai tíma'maesa kuwasá ³³ aantá-kwaasi ávááraumai asirayáankwará'á mésa Ísu pukáimpinkemba usásinkain-aimba asiramái simátíma'maesa kwégwesa Áánútu aantá-kwaasi túwa'naa úntavesa kawemáyáí maimaé kwéguwasa ³⁴⁻³⁵ Ísuna aampa'á kwéguwai maramá naambá makówai ó'onkwaasi kwétimesa óntamba mairésa aantá-kwaasi tímúwasa taaínkaar-umai íma makón-kwaasi tímakaamba pósa Ísuna aampa'á kwéguwai amápa-tantaa'a íma aáváán-túwówana ³⁶⁻³⁷ moóráwai áwí'a Yósépi póna kwegwará'á mirá éna moórá-marama ó'on-kwaasigomba aména óntamba mairéna aantá-kwaasi tíména kwemá Árívái-andarakewai Sáíparasi-ayampakemba tamáyowasa aantá-kwaasi moórá áwí'a simámesa Kíríki tááivinkemba Páánápáasiye sésa kwántámai-kwi'a tirávayaina'a iyémó suwáímá minóntámbá tímakaiye.

5

Ánánáesinte Sáváeraantei kwaasái.

¹ Páánápáasi minóntámbá tímúwasarai moóráwai áwí'a Ánánáesi awainínkó áwí'a Sáváerae mésarai moóra-marama ó'on-kwaasi kwétimesarai óntamba mairésarai ² taaináyauyo-aimba awainínkómbá simámuwana mirá ínáyone súwana minóntámbá taaínkaar-urena évaka'a kwesávái maéna évaka'a maimaéna aantá-kwaasi mói tiména kampa'á séna amápa'a timúne súwana ³ Pítaa séna Ánánáesiyo Sáátáánigo áisaa umai isánáe sintávái owé se mararákén-óntámbá amápa'a timúne siráanda Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane. ⁴ mimbáramá ená maramá isa tuwé óntamba mairé ená óntamba isa évaka'a timé íma sáwí'a éma mararákén-óntámbá évaka'a timúne íma sénda amápa'a timúne séndama sáwí'a ómpo íma kwaásiye su'mai kampa'á simátíyukaampo Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane Pítaa súwana ⁵ Ánánáesi iséna pu'maéna tuvamúwasa mináímbá ísaraan-kwaasi ávááraumai táátavai uwasá ⁶ ívé-kwaasi tésa puwúmba taasááúmaesa maimaéna máutaraawe.

⁷ máutaawana awainínkó sáwíyanka'a ména awaikómó puwún-aimba íma ísarena Pítaa-iyaitopa'a túwana ⁸ Pítaa séna keináraití mararákén-óntámbá amápara símakaiyo súwana minínínkó séna owé amápa'an-íye kampa'á súwana ⁹ Pítaa séna enawaikóe esé mimbórá-ímáyáá ekai Ísóigon-amankomba kampa'á simáu'mai awánayae sirááiye. enawai'ó mágwéutaan-kwaasi tésa embá tamaimaéna máutanaaowe Pítaa súwana ¹⁰ pu'maéna Pítaa aísamaivimba tuvamúwasa ívé-kwaasi tésa puwúmba taawánésa maimaéna awaikómbó utamánkópa'a máutowasa ¹¹ Ísóigona kwaásiye ó'on-kwaasiye iséna táátavai uráawe.

ó'on-o'om-bayai kawé'-máýáígóná kwaasái.

¹² aantá-kwaasi kwaási túranka'a ó'on-o'om-bayai kawé'-máýáíma maimaéna íyúwasa Ísuna aampa'á kwéguwai anóm-bono'-namba Sórómoni áúgwimai úmakopa'a aasiyaaí torupamáí kwémauwasa ¹³⁻¹⁴ ó'on-o'on-akwa'a sáwíva'a Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa miwísé torupamáí maémaémbanivo ó'on-kwaasi tuwánésa sésa kawé-kwáásín-owe sésa táátavai ésa íma miwísé torupamáí máýówasa ¹⁵ aantá-kwaasimo uráamba iséna tí'o ún-kwaasi tuvaipímbá taagwiya'maéna naambáru'a mátinkesa sésa Pítaa kwénaaena amankó'naanko taaugwétáínasa asóvaigwae suwasá ¹⁶ ó'on-o'on-daopakemba tí'o ún-kwaasigwara tirumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigwara'a tí'maesa Yérúsaremu-naopa'a mátínkówana Áánútu Pítaamba áwa'naa úwasa amápa'a asóvasaraawe.

kawáá-kwáásí aantá-kwaasi sáwí'a umátínkaraan-kwasai.

¹⁷ mirá kwéuwana aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaási Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé sésa amáparawai íma kentáásiraaíma kwaráavo aantá-kwaasi tirááíma kwaráawe sésa tíyántavai ésa ¹⁸ táto'mai ándáva'a tiyúwówana ¹⁹ mindó'wáámbá kwáúnka'a Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakendako ontamá tisuwéna tí'maena máapa'a móruntinkena séna ²⁰ anóm-bono'-naumpa'a umé'a aúna-amba kwaási kawé'a umái maí'mai'a ónááon-ankona ááimba usimátíméro súwasa ²¹ iséna irataró'a anóm-bono'-naumpa'a uména mináímbá simátímakaawe.

anóm-bono'-naumpa'a moóráva'a kwésimatimuwasa moóráva'a aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaásiye tésa ándá-kwaasi táái isánáe sésa Ísareri-anon-kwaasi tááyowasa tésa mono'-nánkár-í-kwáásíyávésa sésa

aantá-kwaasi ándáva'a máyáavo kotí'mae'a teró suwasá ²² kumbá íma máyówasa koyauwerésa tésa sésa ²³ ándá-namba ontamá umásuwesa i-kwáásí ontará'á máyáawata onta tisuwéta awánáúndaya íma máyáawata úne suwasá ²⁴ mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánká'ó kárakwirowaiye isésa táátavai ésa sésa mindá nóraya ónaundaya'iyo simásuwesa sáwívar-imayaa kwéuwana ²⁵ moóráwai téna séna ándáva'a mátíyukaan-kwaasi anóm-bono'-naumpa'a mésa kwésimatimewa'a tuwánáúmne súwasa ²⁶ mono'-nánká'ó kárakwirowaiye kwembó áwa'naa un-kwáásíyé kotí'maesa kwempa'á tésa sésa úwoi-kwaasi miwí táái isésa sínkamovo sésa kwempa'á ²⁷ ti'maesa aaimó isái-kwáásítópa'a mátínkówana aiva'-mónó-káwáánákó ²⁸ séna á'a simátimeta séta minkwáásígón-áái kwenáwíka'a íma simátíma'mae'a koróyá siráundaya isa'á á'a simátíméwasa Yérúsaremuwaken-kwaasi amápa'a isáyaraawa'a ke kampa-kúvimbá sinkéta minkwáásí tuvúkáawe kwésewe aiva'-mónó-káwáánákó súwasa ²⁹ Pítaa-iyai ó'on-aanta-kwaasiyonkwara'a sésa Áánútun-aai aivar-áínkómá póna kwaasi tááigomba usáyaitaraimba póta kentááiya íya iséta Áánútun-aaiya iséta miráyá ónaumne. ³⁰ keinárawa'a Ísumba taaira'á inkámúwana puwúwana kentáá síkwá'náona Ísóigo Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena ³¹ séna anón-kwaasi póna sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye séna ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankena Ísareri-kwaasi kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwáníye séna Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankaraiye. ³² mináímbá iséta kawe'á umáíya kwésimatimunanaya Áánútun-amanko mináímbá kawe'á umái kwésimatimiye. Áánútuma kwenáái isámai kawe'á kwéowai kwenamambá kwétimisana Áánútun-amanko mináímbá kwésimatimiye aantá-kwaasi siráawe.

³³ simásúwówasa aaimó isái-kwáásí isésa tirumbá sáwíte úwasa tínkamona-imayaa uwaná ³⁴ miwítí avumpinkémbá moóráwai usásinena áamáán-kawaa-kwaasigo áwí'a Kámérieri kwemá usásinena miwí táái káráyuwena kwemá Áánútun-aai aúvái-kwandaavinkemba aasiyaasí simáti simati kwéuwasa kwenáwí'a mósá makáawai kwemá usásinena aantá-kwaasiyavena séna sáwíyanka'a máápa'a kumónááowe súwasa máápa'a kúmúwana ³⁵ séna Ísareri-kwaasiyono. minkwáásíyávái mirá ónáemo síyamba kakaariyá íma mirá é'a isáiyuwe'a mirán-oro. ³⁶ ááéma moóráwai áwí'a Tiutaásí usásinena séna anón-kwaasi únda pó'a kesirááíye sé'a kwaránááowe súwasa sáwíva-kwaasi 400 kwaasi kwarówana moóráwai Tiutaásímbá tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé ésa kwená mayái ivátukaawe. ³⁷ minkákémbá túwí'o aawásó-tawai moóráwai Kárírivakewai áwí'a Yútási usásinena tááyowasa sáwíva-kwaasi kwenarááíma kwa'maésa kwéguwana moóráwai tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé umáguraawe. ³⁸ mindáyavai imáyáa é'a minkwáásíyómbá íma ándáva'a mátíyuwe'a tíyúwéwasa máéro. miwítí mayáígóná ááimbo marará-kwáásítí imáyáavinkembo énamo éna ánásaniye. ³⁹ miwítí mayáígóná ááimbo Áánútuna imáyáavinkembo ína'o é'a íma kanaán-umai karánááovo úwoi kwaíkwai'a íníye. Áánútumpakembo ína'o é'a minkwáásí sáwí'o umátinke'o é'a Áánútunkwara'a sáwí'a umánkanaaowe Kámérieri súwasa aaimó isái-kwáásí isésa kwenááiyavesa owé sésa ⁴⁰ aantá-kwaasi tááyowasa íyúwasa túwíruku'a nésa asiramái sésa Ísun-aai kwená asirayámbá íma simátíméro sésa ti'mákaawe.

⁴¹ ti'márówasa kwéesa tigaeyávái uráasina Áánútu imáyáa timúwana tirunkó kawe'á úwasa sésa Áánútu asirayámbá símakaisata Ísuntaveta asiramáíya máyaundaya pósa sí'o iní'a umásínkáantaanivo sirunkó kawetá isatá máyaumne aantá-kwaasi simásuwesa ⁴² aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a kwaásiti naúmpimpa'a Ísuna áséi-kwasai simátíma'maesa kwénaesa Áánútumo usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundayawai kwemá Ísuman-iye sésa simátíma'maesa kuráawe.

6

avakaeté-kwaasi túwa'naa uráan-kwasai.

¹ simátíma'maesa kuwasá Ísun-aaí isésa sáwíva-kwaasi kwená aampa'á kwégwesa máyónka'a Yútaa-kwaasi ó'om-baravaken-kwaasi Kíríki tááivinken-aimba sun-kwáásí Yérúsaremuva'a máyón-Yutaa-kwaasiyavesa í'ái tinkésa óntamba taaínkesa Kíríki-ketorinimba íma tímúnkakemba í'ái tínkówasa ² mindáyavesa aantá-kwaasi Ísuna aampa'á kwéguwai amáparawai tááyowasa tuwasá sésa Áánútun-aaí simátimunda-mayai tuwéta óntamba taaínkaar-umai tímúnda-mayaimo máyáandaya uwóví'a ónaundayaawe sésa ³ keinárawapinkemba avakaeté-kwaasi túwí'o tewatá óntambo taainái-máyái timénaumne. mindárawa'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásí Áánútun-amanko miwívimbá anómba umátínkáin-kwaasi túwí'a tewatá óntambo taainái-máyáíyá timéta ⁴ kesáá Áánútunopata námúnaa kwéseta Áánútun-aaí simátíma'maeta kónaundayaawe aantá-kwaasi suwasá ⁵ isésa tirumbá kawe'á kwéuwasa avakaeté-kwaasi túwí'a tombá moóráwai áwí'a Sítíveni kwemá Áánútun-amanko kwempimbá anómba umánkowana Ísuntavai imáyáa umái asiraiwái úwana moóráwai áwí'a Vírípi úwana moóráwai áwí'a Pórókórasi úwana moóráwai áwí'a Náíkéna úwana moóráwai áwí'a Táímóno úwana moóráwai áwí'a Páménasi úwana moóráwai áwí'a Níkóráasi kwemá Ántíoku-naopaken-kwaasi póna ó'on-ampakemba Yútaa-monor-ampa'a kuréna minkákémbá Ísuna aampa'á kwétuwai úwasa ⁶ miráumai-kwaasi tí'mai aantá-kwaasitopa'a móitinkowasa Ísóigona mayái mayóntavesa tine'á tátokesa Áánútumpa'a námúnaa siráawe.

⁷ Áánútun-aaí simátíma'maesa kwéguwasa Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sáwíva'a Ísuna aampa'á kwéguwasa Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái máyón-kwaasi sáwíva'a Ísun-aaí isésa kwená aampa'á kwéguwasa miráumai kwégwesa sáwíva-kwaasi-i'a uráawe.

Sítívenimba tátokaan-kwasai.

⁸ Ísóigo Sítívenimba áwa'naa úwana asirayánkwará'á ména amápa-kwaasi túranka'a ó'on-o'om-bayai kawé-máyáímá maéna máyowasa ⁹ moórá-tawai évakarawai Sítíveninopa'a tésa kampar-áiné-ímáyáá ésa kwesimá kwesiman-esa miwímá Yútaa-kwaasima pósa évakarawai Sáíríni-maravakewai évaka'a Arekesándiyaa-maravakewai évaka'a Sírísiyaa-maravakewai évaka'a Ésiyaa-maravakewai miráumai-mapaken-kwaasi mimbórá-mónó'-náúmpá'á mésa Sítíveninopa'a tésa kampar-áiné-ímáyáá ésa kwesimá kwesiman-umbanivo ¹⁰ Áánútun-amanko Sítívenimba kawer-ímáyáá amúwana póna Sítívenin-aaigo miwí tááigomba usáyaaítowasa ¹¹ ivátuwesa kwésa aúpá'á óntamba torupamáí évaka-kwaasi tímésa sésa Sítíveni Mósesimba simái sáwí'a umánkena Áánútumba simái

sáwí'a umánkaraisata ísaraumne. kosimátíméro suwasá ¹² minkámpár-áimbá tasimátímúwasa úwoi-kwaasiye anón-kwaasiye áamámba sun-kwáásíyé ísówana tirunkó sáwí'a úwasa Sítíveninopa'a tésa tayáto'mai áí'maesa monor-ánón-kwáásítópa'a máankesa ¹³ kampar-áimbó sun-kwáásí kotí'maesa mátínkówasa kampa'á sésa minkwáásígó anóm-bono'-namba simái sáwí'a úmae iyéna Mósesina áamámba simái sáwí'a úmae iyéna ¹⁴ séna naaóvá'á Mósesimo áamáambo simátímakain-amaamba Ísu Násáretivakewaima ivátuwena ó'on-amaamba kwésena Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-namba tawísiyuwaniye Sítíveni siráíye. mirán-kámpár-áimbá kwésuwasa ¹⁵ amápa-kwaasi Sítívenimba awánomba kwíyómpakemba Áánútuna kwayó-kwáásí tóikaamba aukówasa awánaraawe.

7

Sítíveni monor-ánón-kwáásí simátímakain-kwasai.

¹ mirá simásúwówana aiva'mónó-káwáánákó Sítívenimba áísaa ena séna kwésen-aimba árair-aina'i. kampar-áiná'iyó súwana ² Sítíveni séna kesivoísái kesuwaaísáíyó simátíménda ísáaro. naaóvá'á kentáá síkwá'náo Ááváramu íma Áránaava'a komáyonka'a Mésópótemiyaa-marava'a máyonka'a Áánútu asirayánkwáráwái kuména ³ Ááváramuntavena séna ená maragwára enamááraawigwara'a tiyuwé kwina'á moórá-marama agarááránkáandava'a koméníyone súwana ⁴ iséna mimbáramá Káútéa-kwaasiti maravá'á tuwéna teémena Áránaava'a tamáyowana avowá puwúwana Áánútu ai'marówana teémena maavá'á máyaundava'a túwana ⁵ minkánáá Áánútu íma maramá amúmba asiramái séna aáo maambáramá enkwára enaísaavutantambo iyawaigwara'a timénaumne. Áánútumo súmba Ááváramu iyámpói íma maránkaronka'a mináimbá simámena ⁶ moórá-ainkwara'a séna enaísaavutantambo iyawai ó'on-kwaasiti maravá'á koméwasa umbai-máyái timésa sáwí'a umátínkéwana sáwívar-ima 400 íma ánásaina'a ⁷ sáwí'o umátínkanaaowaima sáwí-meyamba timénaunda pósa enaísaavutantambo iyawai mimbáramá tuwésa maavá'á tésa kesí imáyáa mósá maránááowe séna ⁸ mináimbá naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna aáo maambáramá enkwára enaísaavutantambo iyawaigwara'a timénaumne siráimba mináimbá simái tarúmarena póna túra'a kárámai araa'éna uwó Áánútu siráíye.

súwana Ááváramu ména Áísákaamba ankéna avakaumboé-no'waamba kwaéna áúra'a kárámai araa'éna umánkowana Áísákaa anón-éna Yákópomba ankéna áúra'a kárámai araa'éna umánkowana Yákópo anón-éna sísamaivakemba kae'á kumbaimái-iyampoi tinkéna túra'a kárámai araa'éna umátínkáva'a kuráíye.

⁹ mirá umátínkáva'a kúwasa minávaráwáínónnda tívako áwí'a Yósépintavesa naaénkewai íma kentáará'á kárákwiyiniye sésa tirumbá sáwí'a umánkesa áí'maesa ó'on-kwaasiva'a mátimesa óntamba máyówasa miwí Yósépimba áí'maesa kweémesa Ísípi-marava'a máánkówana Áánútu kwesé máyowasa ¹⁰ umbai-máyái amésa sáwí'a umánkómbanivo Áánútu kwesé ména áwa'naa ena kawer-ímáyáá aména kwená umbai-yántáá'á ánásamankowana mimbáramá Ísípi-marara-kawaanako Yósépina kawer-ímáyáá iséna séna Ísípi-marava'a amápa-kwaasira'a kawé'á umái kárákwíye kesí náaindaanka'a mirán-uwo súwana kwemó súntemba kwéuwana ¹¹ naaémba ayawaimá téna Ísípi-maravare Kénááni-maravare amápar-ayampa'a ayawaimá tówasa tááiyavai ésa kentáá síkwá'náyomba toómbá

íma kentáávimbá kwéraiye. ¹² Ísípi-marava'a toómbá kwáyáíye-aimba isáúmpo komeéyán-oro Yákópo séna áánimbaa'a ti'marówasa komeéyá úmaesa ¹³ tivowánópa'a tamáyówana mintómbá ánásowana ó'a kuwana Yósépi miwítí egwaa'á tamaéna séna kemá Yósépi kentívá'a úne súwasa kesí imáyáao pukáane súndayaawe suwaná Ísípi-marara-kawaanako Yósépina ááimba iséna awaaísái tuwánówana ¹⁴⁻¹⁵ Yósépi awaaísái simátimena kesivombá kosimámiyana ená akúmbá tí'mae Ísípiva'a tiyó Yósépi siyé. kosimáméro Yósépi súwana avowámá iséna kwená akúmbá 75 kwaasi tí'maena Ísípiva'a kawe'á umái komésa púwúwasa ¹⁶ naaémba miwí tísaavutomba tiyáántamba maimaé teémesa Sékémuva'a máutomba naaóvá'á Ááváramu Émon-andaraken-kwaasima óntamba tímatukombarava'a máutaraawe.

¹⁷ ánivo kentáá síkwá'náyomba Ísípi-marava'a komésa sáwíva-kwaasi agairáawe. Áánútu Ááváramuntavena asirayán-áímbá séna Kénááni-marama enaísaavutantambo iyawai timénaumne siróntemba timínín-kanaa ákíse únka'a ¹⁸ moórawai Ísípi-marara-kawaanako Yósépimo naaóvá'ó pukóntavena kwená mayái-áímbá íma ísarowai póna ¹⁹ kentáá síkwá'náya umbai-máyái tiména maimái sáwí'a kwéumatinkowasa iyámpói máápa'a tiyuwówasa pukáawe.

²⁰ iyámpóiyomba púwúwana minkánaávimbá Mósesi kawer-óígwárár-iyámpói ánkarena anówama naaúmpa'a aúpá'á ánkarowana kaumbo-kwíyómbá putuwéna ²¹ máápa'a áí'maena móru ánkarowana Ísípi-kawaanako ayáámúnkoma awánómba aráái tówana kesáánine séna kárákwirowana anón-úwasa ²² Ísípi-kwaasi miwítí ááimba kwésimama'mae iyúwana Mósesi kwéisena anón-éna kwemó mayóm-bayaigoe kwenááigoe kawe'á uráíye.

²³ Mósesi mirán-kwáásí ména kae-kwáái aiyayaan-ima 40 íma maisuwéna kesí kwaási Ísareri-kwaasi kotuwánanae séna kúmba ²⁴ Ísípi-kwaasigo Ísareri-kwaasigomba sáwí'a umánkowana Mósesi tuwánéna Ísareri-kwaasi áwa'naa ena Ísípi-kwaasigomba tuvúwúwana puwúwana ²⁵ Mósesi imáyáa éna séna Áánútu mimbáyáíráátávéna usásisinkaraimba pó'a Ísípivakemba Ísareri-kwaasi tí'mae'a koónaunda mimbáyáíyávésa owé sénááowe siráimbanivo Ísareri-kwaasi íma mirán-imáyáa uwaná ²⁶ Mósesi kogwaéna usásinena kúmba Ísareri-kwaasi kaekó áái'a tiyóyana tuwánéna tiyoráínda-imayaa éna séna kae'náraiyo mimbórá-naoraama óívo áái'a tiyaáyavo súwana ²⁷ aiva'ó ááimba'maimo tiyón-kwaasigo Mósesimba améntáyuwena séna nááwa embá usásinankaraisa kentáásí kawáái'a éwa aaiyá kwésimasimeno. ²⁸ tindaumo Ísípi-kwaasimo tuvuwónanamo puwéiraintena kembá mirá ínnyono súwana ²⁹ Mósesi iséna inkaiséna kweéme kweéména Mítíyani-marava'a ó'on-kwaaiti maapa'a koména kaer-iyámpói matínkaraiye.

³⁰ Mósesi kaer-iyámpói matinkéna ména kae-kwáái aiyayaan-ima 40 íma maisuwéna moórá-tawai kavóná-marava'a kwégwena Sáínai-omapa'a egwaa'á kwáyonka'a kwéguwana sáwíyan-taivinkemba irá kwégena íma mintái kówana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaima mimpímbá máyowana mintái íma kówana ³¹⁻³² Mósesi awánéna anón-imayaa éna egwaa'á koména awánówana Áánútu séna enaíkwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne súwana Mósesi mináímbá

iséna ayántámbá tówana úwoiva'a karakówana ³³ Ísóigo séna máyaunda póna á'oram-barama kwáyáipa'an-ivo kawe'-márává'á méraapa'an-ivo maambáramá sáwí'a ónavainivo aísamai ánáamba ayútuwaa. ³⁴ Ísípiva'a kesí kwaási sáwí'o kwéumatinkaawasamo ivi'ó kwétaamba tuwánáúnda pó'a túwa'nnaa ónaumpo usásinena'a ai'maráana kweéme kweéme Ísípiva'a kuré kesí kwaási Ísareri-kwaasi kótí'mae Kénááni-marava'a kwaaó Áánútu Mósesintavena siráiyé.

³⁵ kwembá Mósesimba Ísareri-kwaasi tínaaemba umánkesa sésa nááwa embá usásinankaraisa kentáási kawáái'a éwa aaiyá kwésimasimeno siráawe. siráan-kwaasiyavena Áánútu mináímbá siráiyé. kwembá Mósesintavena Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaima sáwíyan-taivinkemba aai simámakaiye. kwembá Mósesimba Áánútu kawáá-máyái aména ai'marówana Ísípivakemba Ísareri-kwaasi kótí'maena Kénááni-marava'a kuráiyé. ³⁶ kwemá Mósesima Ísípiva'a ímo awárom-bayai ó'om-bayai mayówasa sésa úwoi tí'mae kóuwo suwaná tí'maena kúmba nonkó áwí'a naae-nóné supa'á kwéna ímo awárom-bayai kawe'-máayái komaéna tí'maena kúmba kavóná-marava'a kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a komáyówana ímo awárom-bayai kawe'-máayái maimaéna iráiyé.

³⁷ kwemá Mósesima simátimena séna Áánútumo kembó usásisinkarainten-umai naaémba moóráwaimba kentísaavutantambo íyawaivinkemba usásinankaniye. Áánútun-aai simátiminiwaimba usásinankaniye. ³⁸ kwemá Mósesima kavóná-marava'o Áánútuna kwaási Ísareri-kwaasimo méraapa'a miwisé ména kentáá síkwá'náyonte ména Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kwesé ména Sáínai-omapa'a umáyowana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai Áánútuna ámaámba simámuwana ímo ánásai-aimba simámuwasa simátíma'maesa kuráanta kwéisaumne.

³⁹ Mósesin-aai simátímúmba kentáá síkwá'ná íma isésa tínaaemba umámesa Ísípiva'a tayauweránáe-imayaa uwaná ⁴⁰ naaémba Áánútu Mósesimba ááyowana omápa'a umáyowasa Mósesi awaaó áwí'a Érónintavesa sésa Mósesi Ísípivakembo síkaiwaiya náávara kóuraiyo. íma awánáúndavata kóuraivo moórá-isoigomba tarórumarewata kwenarááya kwaráano sésa ⁴¹ óntandankakemba purumakan-aráákaamba úmaresa minkámpár-ísóigóná aamoimá umánkesa póima tuvú'mái kwénesa úmakon-tantaatavesa aamoí ésa toóní'a umái kwénowana ⁴² mindáyavena Áánútu ánaaemba umátíyuwowasa kwíyóntavesa aaváyúyávésa otávésa kesí ísóigoman-iyé siráawe. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna séna

Ísareri-kwaasiyono. kavóná-marava'a kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a mé'a póima tuvú'mái neémaémba íma kentávé'a ísámai neémaémbanivo ⁴³ kentí kampar-ísóigóntávé'a ísámai kwená ampanta-námbá maimaé'a kwénaaowe. minkámpár-ísóigó áwí'a Mórókowe siráawe. okáán-tántáá'á tarórumake'a áwí'a Erevááníyé kwése'a toré kwénaaowe. minkámpá-káér-ísóírái úmare'a kesí ísóigowe kampa'á sé'a áwí'a maé kwéiyowe. mirá uráantave'a kentí maravákémbá tí'maráana'a kweéme'a moórá-marava'a áwí'a Pépíróni-marava'a koménaaowe

Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna siráiyé.

⁴⁴ naaóvá'á kavóná-marava'a Áánútu Mósesimba agaráárankena Áánútuna naambó ampantará'ó ónááomba maará ónááowe séna

agaráárankowasa Áánútumo súntemba mirán-dámbá umái maimaésa kavóná-marava'a kwénaaowe. ⁴⁵ naaémba miwí táánimbaa'a kentáá síkwá'náyomba mindámbá maimáyówana Yósúwa tí'maena Kénááni-marava'a kúmba Áánútu túwa'naa ena mimbárává'ó máyón-kwaasi kwatuwówasa kóuwasa koyavíresa mindámbá minká'á mámaresa máyówana naaémba Tévíti Ísareri-kwaasiti kawááná'á máyompimba mindámbá úwoi kwáyowana ⁴⁶ Tévíti kawé'á umái máyowana Áánútu aamoí umáankowana Tévíti Áánútumba áísaa ena séna ená naambá ónaum. íya ónaumno. emá Yákópona Ísóigoma po owé sina'ó é'a ená naambá ónaumne súwana ⁴⁷ Áánútu séna emá íma ínáyompo enááninko Sórómoni kesí naambá íníye siráimbanivo ⁴⁸ Áánútu kwíyómpa'o máyáimba kwaási úmakaan-daumpa'a íma máyáíye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna séna

⁴⁹ Ísóigo séna kwíyómpa'a kárákwíye'a marará'á kárákwiyunda pó'a úmaraniyonda-naumpa'a íma úwoi marapá'á kumbénaumne.

⁵⁰ kesávái mintántáá'á amápa'a tarórumakaumne Ísóigo siráíye agaimaréna siráíye Sítíveni siráíye.

Sítíveni mináímbá simátímatuwena aaimó isái-kwáásíyávái simátimena séna ⁵¹ keinárawa'a tirunté máráamba mé'a pó'a Áánútuna aampa'ó ímo kwáráan-kwaasiraani'a umái mé'a Áánútun-aai kwéisaambanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. kentíkwá'náyomba Áánútun-amankomba tínaaemba umámemaentemba kemá mirá kwéowe. ⁵² kentíkwá'náyomba Áánútun-aai simátíma'maesa kwéguwai amáparawai sáwí'a umátinkesa Áánútuna kawé-kwáyóná'á kumíníye-aimba simátímakowai tínkamuwasa pukáawe. naaémba kwemá kumúwa'a kuntaru'á umái tuvúwúwana pukáíye. ⁵³ ánivo kwíyómpakewaima Áánútuna áamáamba simátímakowa'a keinárawa'a ísaraambanivo íma ísámai kawé'á uráawe Sítíveni siráíye.

Sítívenimba óntandei tuvúkáan-kwasai.

⁵⁴ Sítíveni mináímbá simátímumba aaimó isái-kwáásí ávááraumai tirunkó sáwí'a úwasa i'naiyámbá mésa tíyántavesa uwaná ⁵⁵ Sítívenimba Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkarowana kwíyómpa'a awánómba Áánútuna ságayamba kwáyowana Ísu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowana Sítíveni awánéna ⁵⁶ séna awánaaro. kwíyómba taaínkaar-isaná Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á Ísuma kwaási úrandako máyáimba awánaraumne súwasa ⁵⁷ miwí anónka'a kwáá'a tésa kwenáái íma isánáe sésa tááka'a tiyáándeí awááesa Sítívenimba tarááparaapa ésa ⁵⁸ tátokesa taagwiya'maesa marur-awámpá'á máyuwesa óntamba mairésa tuvúkáawe. Sítívenintavesa kampar-áímbá siráawai paákár-únánkwátói ayútuwuwana ívé-kwaasi áwí'a Sóro minúnánkwátói kárákwírowasa ⁵⁹ Sítívenimba óntandei tuvúto'naa uwaná Ísóigonka'a námúnaavinkemba séna Ísu Ísóigoo kesimambá kumbaimaéna'a púwóno séna ⁶⁰ arauntaúmbá airéna anónka'a séna Ísóigoo sáwí'a kwéumasinkaambanivo miwí íma sáwí'a umátinke miwítí sáwí-imayaa maitiyuwaaó Sítíveni simásuwena pukáíye.

8

Sóro Ísuna kwaási sáwí'a umátínkarain-kwasai.

¹⁻³ Sítívenimbo tuvúmba Sóro arunkó aamoí úmbanivo évakarawai Áánútun-aaiyavesamo asiramáímo máúwai Sítíveni áúma maimaé máutesa anón-ivi'a tombánivo Sóro Ísuna aampa'ó kwéguwai tínkambai ánásanae

séna kúmba naaúmpimpakemba aarakwá'á koyavisimái ándáva'a tíyupa'a kúwasa Yérúsaremuva'a Ísuna aampa'ó kwéguwaima aivarí'a umái sáwí'a umátinkowasa kóyáwé uwasá aantá-kwaasiye su'mai Yérúsaremuva'a máyówasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáásí Yútiyaa-ayampa'a Sámériyaa-ayampa'a kóyáwé uráawe.

Sámériyaa'a áséi-kwasai kosimátímakaan-kwasai.

⁴ Ísuna aampa'ó kwéguwai kóyáwé ésa Ísuna áséi-kwasai kosimátíma'maesá kurá. ⁵ Vírípi Sámériyaa-naopa'a kúmba kosimátimena séna Áánútumo usásinankaiwai amu'maráúndawaiyaamo á'o kunkáimba kwemá Ísuman-iyé ⁶ Vírípi simátimumba kawé'á umái ísówana ímo awánarom-bayai mayówasa awánowana ⁷ taraváá-kwámbá tirumpimbá máyówaiyavena aai súwasa taraváá-kwámbá kwáá'a tumásuwesa kóuwasa kwaási kawé'á umái máyówana aiyayaamba pukón-kwaasi asóvamatinkowasa kawé'á umái mésa ⁸ Sámériyaaavaken-kwaasi ávááraumai tirunkó kawé'á umái méraawe.

⁹ Sámériyaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáímoni ména anón-kwaasi úne séna pukaa'á agaimaéna kwéiyuwasa táátavai kwéesa ¹⁰ anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kwená mayái awánésa kwenaráái kwégwaresa sésa Áánútuna asirayánkóe kwená asirayánkóe moórái'a uráiyé kampa'á suwaná ¹¹ ayáátáaka'a pukaa'á agaimaéna kwégum-bayai mayówasa kwenaráái kwégwaresa táátavai uráambanivo ¹² naaémba Vírípi Áánútuna áséi-kwasai kosimátimena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-kanaama kosimátimena Ísu Káráísitin-aii kosimátimuwasa isésa sésa árair-aimban-iyé suwaná Vírípi minákwá'á nombá pétinkowana ¹³ Sáímoni kwegwára'á áraire súntavai Vírípi nombá pérankowana Vírípiye kwénaauwana ímo awánóm-bayai mayówana awánéna áátavai uráiyé.

¹⁴ mirámó Sámériyaaava'o kwéumba Yérúsaremuva'a aantá-kwaasi mésa Sámériyaaavaken-kwaasi Áánútuna áséi-kwasai isésa mináímbá méyatokaan-aimba isésa Pítaante Yóninte tí'márówasarai kweémesarai ¹⁵ Sámériyaaava'a komésarai Ísuna aampa'ó kwéguwaiyavai ísámai námúnaavinkemba sésarai Áánútun-amankomba mayánááowe sirááiyé. ¹⁶ Vírípi nombá pétinkaronka'a Ísóigo Ísuntavena ísámai nombá pétinkowana Áánútun-amamba íma marómba pósarai Pítaae Yóniyé námúnaavinkemba sésarai ¹⁷ tiyáámba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumúwasa mairáawe.

¹⁸ aantá-kwaasirai tiyáámba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaúwasa máyómba Sáímoni awánéna asirayámbá meéyáambaranae séna Pítaante Yóninteyavena séna óntamba maékai ¹⁹ minásíráyámbá simékaiyo. ó'on-kwaasi siyáámba tátoraanana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaínkwáe súwana ²⁰ Pítaa séna Áánútu úwoi kwétimin-tantaatavai óntandei meéyán-ónáe sénda po ená óntankwara'a esé iravímbá ánásayaaoyé. ²¹ Áánútu aúranka'a ená imáyáa íma arupí imba po maambáyái kenkáisi mayái íma súwa'naa ínáyone. ²² ená sáwí-imayaagomba ánaaemba umásuwe Ísóigomba áísaa inaná ená sáwí-imayaagona anondá mayauwáníye. ²³ Áánútu íma asirayámbá ámakaintavai enarumbá sáwí'a umásínkaanana ená sáwí-imayaao anómba éna embá tátokaiye Pítaa súwana ²⁴ Sáímonima Pítaante Yóninteyavena séna súwa'naa ékai Ísóigomba námúnaavinkemba áísaa íyana emó sénda misáwí-yántáá'á íma kempá'á tíno Sáímoni siráiyé.

²⁵ súwasarai Pítaae Yóniye Ísóigon-aaí simátimesarai Ísuwe naaémáúyan-aimba simátimesarai Yérúsaremuva'a kónáe sésarai aampa'á kweémesarai Sámériyaa-ayampa'a naaó'-nao'a Áánútuna áséi-kwasai kosimátíma'maesarai kurááíye.

Vírípinte Ítíópiyaavaken-kwaasintei kwaasái.

²⁶⁻²⁸ mindárai Yérúsaremuva'a kuyaná Vírípi Sámériyaava'a máyomba moóráwai anón-kwaasi Ítíópiyaa-maravakewai éna Ítíópiyaa-kwaasiti kawáá-ínínkó áwí'a Káándásina óntanka'a kárakwirowai Áánútuna imáyáa éna Yérúsaremuva'a kweémena Áánútu áwí'a mósá maréna koyauweréna kwená káárivimba anóm-poigo tavisímaena kún-kaarivimba kúmba Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai Vírípintavena séna usásine Yérúsaremuva'kemba Kásaava'a kwégon-ampa'a kwaaó súwana iséna usásinena minámpá'á kweémena kavóná-marava'a kúmba Ítíópiyaa-maravaken-anon-kwaasi kwená káárivimba kweémena aúváí-kwandaavimba awánéna naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya agaimakón-aimba awánómba ²⁹ Áánútun-amanko Vírípintavena séna kwená káárigona egwaa'á kwaaó súwana ³⁰ isaaísena kúmba Áísáya agaimakón-aimba táámpamai kwésuwana Vírípi iséna áísaa ena séna mináínkóná ááimba kwéisaano súwana ³¹ á'a moóráwai simásiminimba pó'a isánaumpo kesí káárivimba usáataao súwana Vírípi minkáárivimbá usáatena umaúwana ³² mináúváí-kwándááivínkén-áimbá táámpamai séna

sipisípi áyáumo karánáesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aaí siráíye. sipisípi tuvuwónáesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aaí siráíye. ³³ kwenáwí'a mórúna tuwésa sáwí'a umái aaivimbá mayánkaraawe. kwená kwaási sáwí-mayai mairésa tuvuwówana marapá'á máyáin-kanaama ánásaraiye. mindáyavesa miwítí sáwí-mayai íma kanaán-umai avora'á simátimenaaowe

agaimaréna siráíye. ³⁴ Ítíópiyaavaken-kwaasi mináimbá táámpamai simásuwana Vírípintavena áísaa ena séna Áánútun-aaímo simátímakowai nááwantavena mináimbá siráíyo. kwesávéna sirái. ó'owantavena siráíyo súwana ³⁵ Vírípi Áánútun-aaímo aúváívinkembo táámpamaimo simámakainten-umai Ísuna áséi-kwasai kwésimamena ³⁶ aampa'á kuyambá nombá kwáyopa'a kwésarai uyaná Ítíópiyaavaken-kwaasigo séna nombá kwáyáínka'a pésinkainkwae sé'a únana nóinko aampimbá ítáraiyo súwana [³⁷ Vírípi séna Ísumpa'o arumbó amé kwenááiyavai áraire simáímo maína'o é'a nombá pérankanaumne súwana Ísu Káraísintave'a árai'a Áánútu áánimban-íye kwésune séna] ³⁸ káárimo maisoréna kúwaintavena séna káári tátoraao súwana iséna tátorowasarai Vírípiye Ítíópiyaavaken-kwaasiye nompímbá kumbésarai Vírípi nombá pérankowasarai ³⁹ úwoiva'a iyúyana Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena kóúwana Ítíópiyaavaken-kwaasi awánómba íma máyombanivo aamoí untáva'a kwená naaópa'a kúmba ⁴⁰ Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena Ásátóti-naopa'a máánkarowana Vírípi mináyámpá'-náópa'a Áánútuna áséi-kwasai simátíma'maena Sísáriyaa-naopa'a kuráíye.

¹ minkánáámá Sóro Ísóigona aampa'á kwéguwaiyavena arumbá sáwí'a éna tínkamonaé síma-síma'a kwéena aiva'-mónó-káwáánákónópa'a ² koáísaa ena séna aúvái agaimái símína'a maimaé'a Támásikasi-naopa'o Yútaa-mono'-naumpimpa'o máyáan-kwaasiti anón-kwaasi mátíméno súwana owé séna mináímbá agaimaréna séna Sóro Ísuna aampa'á kwégwiyawai tivakáá-umai tuwánéna táto'mai tí'maena teémena Yérúsaremuva'a ándáva'a mátiyuwaniye séna agaimaréna súwana ³ Sóro mináúvái maimaéna kweémena Támásikasi-naopa'a egwaa'á kúmba kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana kuména aúgáyagaya úwana ⁴ tuvamúwana aagíwé su'mai séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a kwéono súwana ⁵ emá nááwa seénó súwana kemá Ísuma súmpo kembá sáwí'a umásinkaampo ⁶ usásine Támásikasi-naopa'a koménana moóráwaimo síndantemba mirán-uwo súwasa ⁷ Sóroemo kun-kwáásí íma aái sumbá mésa íma kwaási ane'á kwéawanesa aaimó sune su'mai ísówana ⁸ Sóro usásinomba aúramba íma kawé'á umái awánówasa kwaási ayáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a máánkarowana ⁹ kaumbo-nó'wáámbá ména íma aúramba awánéna toómbá nombá íma naráíye.

¹⁰ Sóro kaumbo-nó'wáámbá kwaúwana moóráwai Támásikasiva'a ména Ísuna aampa'á kúwai áwí'a Ánánáesima aúramba karákéna kaainkáání'a umái awánómba Ísóigo simámena séna Ánánáesiyo súwana wó séna Ísóigoo kemá úne súwana ¹¹ usásine aampa'á kwaaó. minánkó áwí'a apumó uráin-ampa'a kuré Yútásina naaúmpa'a kwée moóráwai Táásási-naopakewai áwí'a Sóromba koawánaao. kwe námúnaa kwésiye. ¹² kaainkáání'a awánarainka'a moóráwai áwí'a Ánánáesi téna ane'á tátoraisana aúramba kawé'á umái awánaraiye Ísóigo súwana ¹³ Ánánáesi séna Ísóigoo sáwíya-kwaasi kwenáái simásímakaawe. Yérúsaremuva'a ená kwaási sáwí'a umátínkarain-aimba simásímakaawe. ¹⁴ aiva'-mónó-káwáánákó aúvái agaimái ámisana ená imáyáa mósá máraán-kwaasi ándáva'o tiyuwáíndayavena Támásikasiva'a tiráíye súwana ¹⁵ Ísóigo séna kesí mayái aménana kesáái kosimátin-tasimatimba ó'on-daopaken-kwaasiye kawáá-kwáásíyé kesí kwaási Ísareri-kwaasiye kosimátin-tasimatimba ínimba po usásine kwenópa'a kwinaná ¹⁶ kesí mayái Sóro kwémayainasa kwaási sáwí'a umánkanaaowe. mindáyave'a ke agaráárankanaumne Ísóigo siráíye.

¹⁷ súwana Ánánáesi iséna kwéna sún-daumpa'a uména Sóro ane'á ayáámba tátorena séna Sóroo kesí kwaásima óne. aampa'á kwéte Ísóigo Ísumba awánaraandawaima si'maráísa'a túne. aúramba kawé'á umái awánenana Ánútun-amanko arupimbá anómba umánkaindayavena si'maráísa'a túne súwana ¹⁸ Sóro aúrampinkemba amanonoí takúwana aúramba kawé'á umái awánéna usásinowana Ánánáesi mono'-nómbá pérankowana ¹⁹ toómbá násuwena áúgoma kawé'á úwana méraiye.

Sóro Támásikasiva'a simátímakain-kwasai.

Sóro Támásikasiva'a évaka'-no'waamba kwaéna Ísuna aampa'á kwéguwaise ména ²⁰ avekáán-úwana mono'-náúmpá'á uména Ísun-aai simátimena séna árai'a Ísuma Ánútú áánimban-íye súwasa ²¹ kwenáái ísón-kwaasi táátavai ésa moórá-morawai tísaaisaa esa sésa Yérúsaremuva'a Ísuna imáyáa mósá máraán-kwaasi tínkamin-kwaasiman-íye. Ísuna imáyáa mósá máraán-kwaasi tí'mae ándáva'a mono-káwáá-kwáásirá'ó mátinkanae séna maanká'ó tiráin-kwaasiman-íye. Ísumpa'a téna máyáíye sésa táátavai uráawe.

²² suwaná Sóro asiramái simátíma'mae iyéna séna árai'a Áánútumo usásinankaiwaimba amu'maráúndawaiya Ísuman-iye séna kwenááigo iyúwasa Támásikasivaken-Yutaa-kwaasi iséna kwembá íma anondá simámakaawe.

²³ íma anondá simámúmba sáwíva'-no'waamba kwaésa torupamáí mésa Sórona áamáyu-aimba sésa ²⁴ tuvuwíyanesa no'wáamba kwáyá'wái Támásikasi-naokona óntan-kurigona aaumémpa'a mésa ontará'á takárákwi-karakwi kwéuwana moóráwai áamáyu-aimba sumbá kosimámuwasa ²⁵ moórá-no'waamba Sóron-aaí iséna Ísuna aampa'á kwéguwai Sóromba powaivímbá áítumai óntan-kurigona avaapimbá túsúyuwesa ándára tátoresá túwówana kumeémena marapá'á móruna tuwéna kóuraiye.

Sóro Yérúsaremuva'a komérain-kwasai.

²⁶ Sóro Yérúsaremu-naopa'a kweémena kwéna séna Ísuna aampa'á kwégowaise koménae'a kúne súwasa miwí sésa Ísun-aaí íma ísaraiwai kampar-áimbá kwésiye sésa kwenáároi inkáísúwana ²⁷ moóráwai áwí'a Páánápáasi Sóron-aaí iséna kawé'á úwana áí'maena aantá-kwaasitopa'a kwéna Sóron-aaí kosimátimena Sóro Támásikasi-ampa'o kwégwenamo Ísóigombo awánówana aaí simámakain-aimba simátimena Sóro Támásikasi-naopa'o Ísun-aaímo asiramáímo simátíma'maena kuráin-aimba simátimuwasa ²⁸ iséna áraire suwaná Sóro miwíse ména Ísuna asirayámbá kwáyowana Yérúsaremu-naopa'a Ísun-aaí asiramái kosimátintasimatin-ena ²⁹ ó'on-Yutaa-kwaasi Kíríki-kwaasi tááivinkemba kwésenkwaasi simátimuwasa aaí kwésima-kwesiman-esa tuvuwónáe sésa ³⁰ áamáyu-aimba sumbá Ísuna aampa'á kuwái iséna Sóromba áí'maesa kweémesa Sísáriyaa-naopa'a máankesa sésa Táásási-naopa'a kwaaó sésa ai'márówana mindáópa'a kóuraiye.

³¹ kóúwasa Ísuna aampa'ó kun-kwáásímó tínkamumba étínkówasa aánoumai kwempa'á maésa Yútiyaa-ayampa'a Káríri-ayampa'a Sámériyaa-ayampa'a Ísuna aampa'á kwéguwai aánoumai kwempa'á máyówana Áánútun-amankoma túwa'naa úwasa asiramái mésa Ísun-aaí simátímúwasa iséna áraire sésa mirá kwéesa sáwíva-kwaasi-i'a ésa Ísóigo áwí'a mósá marésa kwenáísamaivimba méraawe.

Pítaa Árítaa-naopa'a kuráin-kwasai.

³² Pítaa aampa'á kwénaena naaó'-nao-kwaasiti naaópa'a kwéna Áánútuna kwaási tuwánáíndayavena Árítaa-naopa'a kúmba ³³ moóráwai áwí'a Íniyasi ména aambó naaí íma naaéna avakaumboé-ima maisuwéna naaúmpare su'mai ména kwégwauwana ³⁴ Pítaa awánéna séna Íniyasiyo Ísu Káráísiti asóvamankaivo usásinke ená kwandaaí arusaaó súwana usásinkwena kúwasa ³⁵ Árítaa-naopaken-kwaasiye Séróno-naopaken-kwaasiye amápa'a awánéna Ísóigompa'a tésa méraawe.

Pítaa Yópaa-naopa'a kuráin-kwasai.

³⁶ Yópaa-naopa'a moórá-ininko ména áwí'a Tápítaama póna Kíríki-kwaasi tááivinkemba mináwí'a Tókáasiye kwésuwana kwemá Ísuna aampa'á kún-inimba aasiyaaí kawé'-máyaí kwémaena óísamba íma makón-kwaasi kwétuwa'naa úwana ³⁷ áí'a úwana puwúwasa kwenáúma sese umásuwesa maimaésa ávúmayaan-tanaan-daumpa'a móankaraawe. ³⁸ Yópaa-naopakemba Írítiyaa-naopa'a egwaa'á pósa Yópaavaken-kwaasi Ísuna kwaási Pítaa Írítiyaava'a tamáyon-aimba iséna kae-kwáásí ti'márówasarai Pítaamba

kosimámesarai sésarai isaaisé kesópata tiyó sésa si'maráawakai túye suyaná ³⁹ Pítáa usásinena mindáraise kúwasa áí'maesa minínimbá puwúwasa matuwé máyón-daumpa'a ávúmayaatanaan-daumpa'a íyúwasa Pítáanopa'a ketorínimbá tayorupamáí maésa íví'a tésa Tókáasi íma pukáinka'a aru-símakain-unankwatoiyé sésa agarááránkówana ⁴⁰ awánéna séna máápa kárúwaaro súwasa kúmúwana Pítáa kívaréna Ísóigompa'a námúnaa simásuwena mégwantena minínimbá awánéna séna Tápítaao usásinaao súwana aúramba kwégararena Pitaamba awánéna usátorauva'a maúwana ⁴¹ Pítáa kousásinankena Ísuna aampa'á kun-kwáásíyé ketoríniné tááyowasa áúvamankomba uawánésa ⁴² Yópaa-naopa'a kosimátíma'maesa kuwasá isésa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á aráápamái máyówana ⁴³ Pítáa Yópaa-naopa'a sáwíva'-no'waamba kwaéna moóráwai áwí'a Sáimoni kwená naaúmpa'a máyowana minkwáásígó kwaan-áúwarasinei kwená mayái máyón-kwaasigona naaúmpa'a méraiye.

10

Pítáa Kóniríyasina naaúmpa'a iráin-kwasai.

¹ Sísariyaa-naopa'a moóráwai áwí'a Kóniríyasi ména Árómaavakemba sáwívar-i-kwaasira'a 100 i-kwaasira'a kárákwirowai máyowasa miní-kwáásí túwí'a Ítári-i-kwaasiye kwésesa uwaná ² Kóniríyasi Áánútun-aaiyavena asiramái ména kwená akúnté Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá maréna Yútaa-kwaasimo ímo óísambo makón-kwaasi kwétuwa'naa-ena Áánútumpa'a námúnaa símae iyúmba ³ moórá-tawai enónka'a námúnaa kwésuwana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aúranka'a paárúwana kawé'á umái awánówana séna Kóniríyasiyo súwana ⁴ áá'a kówana aúramba kararéna séna Ísóigoo nóran-aina simásiminyewa seénó súwana emó námúnaamo séndawai kwaásimo túwa'naa óndawai Áánútu aúranka'a kawé'á óndayavai Áánútu ená imáyáa imbá pó ⁵ ená kwaási ti'marénasa Yópaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáimoni Pitaamba koaíráaro. ⁶ kwemá araámáo Sáimonina naaúmpa'a ména minkwáásígó kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpa'a uwí-nónkóná awámpá'-náúmpákémbá koaíráaro ⁷ simásuwena áúyokuwana Kóniríyasi kwená mayái máyón-kwaasivinkemba kae-kwáyó-kwáásiráínte moórá-i-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá marówainte miráumai-kwaasirau tááyowasa ⁸ tuwaná kwíyómpakewaimo simámakon-aimba simátimena séna miráumai Yópaa-naopakemba koaíráaro séna ti'mákaiye.

⁹ ti'marówasa aampa'á kógwaesa kweémesa Yópaa-naopa'a egwaa'á kumbá kwáyá'wái Pitaama naan-ávúmayaapa'a uména Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana ¹⁰ áái ankówana toómbá nánáe súwasa toómbá agáyómba kaaínkáání'a umái awánómba ¹¹ kwíyómba taaínkaar-úwana mimpínkémbá anón-ampanta éiyain-araaira'a tátoresá túwówana kuména marapá'á kumúwana awánómba ¹² minámpántávimbá kwaí-kwaamba póíma iraankavayaambá aváá'-númámá ó'on-o'on-kwai-kwaamba máyowana ¹³ aaiógowé su'mai séna Pítáao usásinke tuvú'mái agandaaó súwana ¹⁴ Pítáa séna Ísóigoo ímanivo kentáásí amáámba Yútaa-kwaasiya mirán-tántáá'á aambá áúmbakaawata pó'a íma kwénaumne súwana ¹⁵ minááiógowé su'mai ókwara'a séna Áánútu kawé-tántáaré siráin-tantaatavai íma aambá áúmbakaawe siyó súwana ¹⁶ kaumborá'á kaaínkáámbá awánówana kwíyómpa'a minámpántámá iráíye.

¹⁷ iyúwana Pítaa minkááínkáán-áínkóná ááimba nóra aainá'iyó súmba Kóníríyasimo ti'marón-kwaasi Sáímonina naambá taawánésa ontará'á tamésa ¹⁸ tááyamai taáísaa esa sésa Sáímoni Pítaa maandáúmpará kwááyu máyáiyó suwaná ¹⁹ Pítaa minkááínkáán-áínkóná ááimba avakáá-úwana Áánútun-amankoma séna kaumbo-kwáásí embá avakáá-úmgesa kwétevo ²⁰ usásinke kumuwó. kemá ti'maráúnasa tentávái íma kaer-ímáyáá e miwísé úwoi kwaaó súwana ²¹ Pítaa kuména minkwáásíyávéna séna kwésivakaa-on-kwaasi úmpo nóintavera kwésivakaaó súwasa ²² kentáásí kawáánákó áwí'a Kóníríyasi si'maráísata enópata túne. kwemá kawe-kwáásí Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá maráísasa pósa Yútaa-kwaasi amápa'a kwentávésa kawe-kwáásíyé kwésewe. moóráwai Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kusimámena séna ti'márénasa Pítaamba Yópaa-naopakemba koairéwana enópa'a téna aai tasína isaaó sisatá túne suwaná ²³ Pítaa tí'maena naaúmpa'a tinkówasa kwáúmba aaváyaavimba Pítaa usásinena miwísé kuráiyé.

miwísé kúwasa Yópaa-naopakemba Ísuna aampa'á kun-kwáásí évaka'a aúyoresa ²⁴ aampa'á kógwaesa kweémesa Sísáriyaa-naopa'a kumbá Kóníríyasi kwenamáára kwená kwaásiye tááyowasa taylorupamáí mésa Pítaamba amu'makówana ²⁵ Pítaa Kóníríyasi naambó kwáyonka'a ontará'á kúwana Kóníríyasi aamoí éna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbaúwana ²⁶ Pítaa séna emó óndanten-kwaasi úmpo usásinaao séna usásinakena ²⁷ aai simáma'maena Kóníríyasiye naaúmpa'a iyúmba sáwíva-kwaasi torupamáí máyómba utuwánéna ²⁸ séna kentáásí amáámba ísaraawe. Yútaa-kwaasiya ó'onkaa-kwaasiye íma moórárata tágárotamaiya kwémaumne. miwítí naaúmpata íya kwénaaundarata Áánútu agaráásinkena amápa-kwaasi íma sáwí-kwaasin-owe siráisa'a awáraunda póta íma sáwí-kwaasiye sénaunda pó'a úwoi kawe'á umái ménaumne. ²⁹ mindáyavai sááyaamba íma a'áo súnda túmpo nóintavaiya sááyaraao Pítaa súwana ³⁰ Kóníríyasi séna éiyain-do'waamba kwaé'a ívékaamba eénáínka'a kesí naaúmpa'a námúnaa súnana avekáámbá moóráwai ságyan-unankwatoi umásorena súranka'a kumbaéna ³¹ séna Kóníríyasiyo emó námúnaamo sémo kwaási túwa'naa ema Áánútu aúranka'a kawe'á óndayavena Áánútu ená imáyáa imbá pó ³² ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáímoni Pítaamba koairáaro. araámáó Sáímonina naaúmpa'a máyáiyé. kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpakemba uwí-nónkóná awámpá'-náúmpákémbá koairáaro súwa'a ³³ avekáán-umai ti'maráúnasa embá koairáawa kawe'á umái téne. kesáá Áánútu aúranka'a torupamáí méta Ísóigo simámakain-aimba simásiminkwae séta amu'makáunaya kwétene Kóníríyasi siráiyé.

Pítaa simátímakain-kwasai.

³⁴ Kóníríyasi simásuwowana Pítaa séna ívé'a kwéisaumne. árai'a Áánútu íma Yútaa-kwaasiye su'mai kwégarakwiyivo ³⁵ amápa'-mapaken-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí umái kawe'á umái máyáawai Áánútu miwí aamoí kwéumatinkaiye. ³⁶ Áánútu Ísu Káráísitimba ai'marówana Ísareri-kwaasiyavai áséi-kwasai simátímakaimba á'a ísaraawe. Ísu Káráísiti amápa-kwaasiti Ísóigoman-iyé. mináséi-kwásáiyávésa árairemo síyawai tirumbá kawe'á umái kwempa'á ménaaomba ³⁷ ke ísaraawe. Yóni simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a nombá peránááowe siráimba Ísun-aai aiva'á Káríri-ayampakemba kwétena Yútiyaa-marava'a kóyáwé uráiyé. ³⁸ Ísu Násáretivakewain-aai ísaraawe. Áánútu kwenamambá Ísumba

ámakowana kwempímbá anómba umánkowana Áánútu asirayámbá aména kwesé méraintavena naaó'-nao'a kawe'-má'yái kó'yáwé éna Sáátáánigo tátorain-kwaasi kawe'á umátínkáva'a kuráiyé. ³⁹ Yútiyaa-marava'a Yérúsaremu-naopa'a mayáímá mairáimba awánaraundayaawe. kwembá taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmarowana puwéna ⁴⁰ kaumbo-táwai maisuwówana Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana paárúnta kesúrandeiyá awáraumpo ⁴¹ íma amápa-kwaasi awánaraawe. Áánútu simátíméromo siráinta Ísunta awánéta pukáimpinkemba usásinonka'a toómbá nombá kweséya naráumne. ⁴² Ísu asiramái simásimena séna Áánútu imáyáa siména pukén-kwaasigwara túvaren-kwaasigwara'a aaivimbá maitinkáníyone siyé simátíméro Ísu siráiyé. ⁴³ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai Ísun-aaí simátimesa sésa kwenááiyavesa áraire sésa kwesé aráápamái maíyawai Ísuna asirayánká'á Áánútu miwítí sáwí-imayaa maitiyuwáníye naaóvá'á siráawe Pítaa siráiyé.

⁴⁴ Pítaa mináímbá kwésimatimuwana kwéison-kwaasivimba Áánútun-amankoma minámápáráwáivimbá kuména ⁴⁵⁻⁴⁶ Áánútun-amankoma kumbaúwasa ó'on-o'on-aimpinkemba Áánútu áwí'a mósá márówasa Yútaa-kwaasi Ísuna aampa'á kun-kwáásí Pítaa Yópaavakemba tuwáiyé táátavai ésa sésa Áánútu ó'onkaa-kwaasigwara'a kwenamambá úwoi kwétimiye sésa táátavai uwaná Pítaa séna ⁴⁷ Áánútu kwenamantá símakaintenta miwígwará'á kwétimimba póta nombá peránááomba íma aambá aunónaumpo úwoi nombá peránááovo ⁴⁸ pétinkaaro súwasa Ísu Káráisitintavesa ísámai nombá pétinkowasa Pítaantavesa sésa kaumbo-káé'-no'waamba keséya kwaíníyone suwaná mirá uráiyé.

11

Yérúsaremuva'a Pítaa simátímakain-kwasai.

¹ ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaí isésa tátokaawemo sumbá aantá-kwaasiye Ísuna aampa'á kuwái Yútiyaa-maravaken-kwaasiye mináímbá isésa máyówana ² Pítaa Yérúsaremu-naopa'a kúwasa évaka-kwaasi áwáá'a aéésa Yútaa-kwaasi túra'a kárámai araa'éna kwéontemba ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá orómó sirón-kwaasi Pítaamba áwáá'a aéésa ³ sésa emá ó'onkaa-kwaasiti naaúmpa'a ugwaé ímo túmo kárámai araa'éna úmakaan-kwaasiti naaúmpakemba toómbá umandaráne suwaná ⁴ Pítaa amápa-tantaa'a uráimba simátimena ⁵ séna Yópaa-naopa'a mé'a Áánútumpa'a námúnaa séwándara'a kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpakemba anón-ampanta éiyain-araaira'a tátoresá túwówana kuména kesí egwaa'á kumúwa'a ⁶ mimpímbá árimba awánaawanda póima kwái-kwaamba iraankavayaambá áváá'-numama máyowa'a awánaawanana ⁷ aaigówé su'mai séna Pítaa usásinke tuvú'mái agandaaó súwa'a isé'a ⁸ sé'a Ísóigoo ímanivo kentáásí amáámba mirán-tántáá'á aambá áumbakaawata pó'a íma kwénaumne séwánana ⁹ minááigówé su'mai ókwara'a séna Áánútu kawe-tántáaré siráin-tantaatavai íma aambá áumbakaawe siyó súwa'a ¹⁰ kaumborá'á kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpa'a minámpántámá iráiyé. ¹¹ avekáámbá Sísáriyaavakemba kaumbo-kwáásí kesópa'a ti'marówai tumbá ¹² Áánútun-amanko simásimena séna íma kaer-ímáyáá e miwísé kwaaó súwa'a kówánasa Yópaavakemba maankwáásí ava'moraé-kwaasi Ísun-aaí isáawai súyorowata Sísáriyaa-naopata Kóníríyasina naaúmpata

kówánana ¹³ simásimena séna Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kesí naaúmpa'a kumbáyáísa'a awánáúnana séna ti'márénasa Yópaa-naopakemba moóráwai áwí'a Sáímoni Pítaamba koaírewana ¹⁴ téna aaí tagwésimatimina'a egwára ená akúnkwará'á amápa'a kwéisewana Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye kwíyómpakewai siráíye Kóníríyasi súwa'a ¹⁵ aaí kwésewanana Áánútun-amanko aiva'ó kentáávimbó kunkáintemba miwívimbá mirá úwa'a ¹⁶ awáné'a moóra-aimba sáaka'a makáumne. ááema Ísóigo séna Yóni nombá pétinkaraimbano Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye Ísóigo siráin-aimba sáaka'a makáumne. ¹⁷ ánivo kesáá Ísóigo Ísu Káraísitin-aaiyaveta áraire séwánanaya Áánútu kwenamankómbó símakaintenta ó'onkaa-kwaasi miwí mirá kwéowa'a awánaraunda pó'a kemá Ísuna mayái-kwáásímá pó'a nombá pérómba íma aambá aunówánasa úwoi nombá pékaawe Pítaa súwasa ¹⁸ mináimbá isésa áwáá'o áumba ivátuwesa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa Áánútu mirá kwéena íma Yútaa-kwaasiye su'maiya aaí kwésimasimintaanivo ó'onkaa-kwaasiyavaigwara'a aaí kwésimatimisasagwara'a miwítí sáwí-imayaa tínaemba umámesa Áánútunopa'a tésa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe siráawe.

Ántíokuvakewai Ísuna kwaásiti kwaasái.

¹⁹ ááema Sítívenimba tuvúwúwana puwúwasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáásí sáwí'a umátínkówasa kóyáwé uráamba évaka'a Vínísiyaa-marava'a kuwasá évaka'a Sáíparasi-marava'a kuwasá évaka'a Ántíoku-naopa'a kuwasá miwímá minkáúmbó-marává'á máyón-kwaasi Yútaa-kwaasiye su'mai Ísun-aai kosimátimesa ²⁰ miwívínkémbá évaka'a Sáíparasi-maravakewai évakarawai Sáírini-maravakewai miwímá Ántíoku-naopa'a komáyónka'a Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiyegwara'a Ísóigo Ísuna áséi-kwasai kosimátimuwana ²¹ Ísóigona asirayámbá miwísé máyowasa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráawe.

²² Ántíokuvaken-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráan-aimba suwasá Ísóigona kwaási Yérúsaremuva'a máyón-kwaasi mináimbá isésa Páánápáasimba ai'márówana Ántíoku-naopa'a kweémena ²³ koména Áánútu kawé'á umátínkaromba tuwánéna aamoí éna asiramái simátimena séna kentirunkaké isámai Ísóigontavai máero séna ²⁴ Páánápáasi kawé-kwáásí úwana Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkowana Ísóigonte aráápamai asiramái ména aaí simátíma'maena kwéiyuwasa sáwíva-kwaasi isésa Ísóigompa'a tésa méraawe.

²⁵ máyówana Páánápáasi Sóromba avakáá úmaena Táásási-naopa'a kúmba ²⁶ koawánéna koái'maena Ántíokuva'a tésarai moóra-i tamaisuwésarai Ísóigona kwaásiye mésarai sáwíva-kwaasi tayorupontembá Ísun-aai simátíma'maesarai iyúyasa Ísuna aampa'á kwéguwaiyavai sésa Káraísitina kwaásiye suwaná aiva'á Ántíokuva'a mináimbá paáruraiye.

²⁷ mináimbá paárúwana minkánáá évakarawai Áánútun-aai simátímakowai Yérúsaremuva'a tuwésa kweémesa Ántíokuva'a kuwaná ²⁸ miwívínkémbá moóráwai áwí'a Ákápáasi kwemá usásinena Áánútun-amanko kwesé máyowana séna anón-ayawaima amápa'-mapa'a táníye súnka'a póna naaemba Áróamáni-kamaaniti kawááná'á áwí'a Kórótíyasa máyonka'a mináyáwáímá paáruraiye. Ákápáasi mináimbá súwasa ²⁹ isésa

Ísuna aampa'á kwéguwai moórá-morawai sésa óntamba torupamáí Ísun-
aai isáawai Yútiyaa-marava'a máyáan-kwaasi timénáe sésa ³⁰ mirá ésá
minóntámbá Páánápáasinte Sóronte tímúwasarai maimaésarai kweémesarai
Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi mátímakaaiye.

12

ókwará'a sáwí'a umátínkaraan-kwasai.

¹ minkánáá Érótimba anówainkoma araámáó Érótima Yútaa-kwaasiti
kawaáná'á kwemá Ísuna aampa'á kwéguwai évakarawai sáwí'a umátinkena
² moóráwaimba ai'marówana Yóni awaaó áwí'a Yémésimba koyáto'mai
anumarambá arátuwowana puwúwasa ³ Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesamo
ímo áraire suwáí aamoí kwéuwana Éróti awánéna aamoí umásinkaigwae
séna moóráwaimba ai'marówana Pítaamba koyátokai. Yútaa-kwaasi ímo
intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaavimba moórá-tawai Pítaamba
koyáto'maena ⁴ ándáva'a máánkowasa siyáánkain-umai ava'moraé-i-
kwaasi kwenká'á kárákwirowasa éiyain-eiyain-kwaasi anondánonda umái
kárákwiyuwasa Éróti séna naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tiyótaasa í-tánón-
kánáámá ánásaina'a Pítaamba áí'mae'a Yútaa-kwaasi túranka'a aaivimbá
mayanké'a inkamónaumnemo kwésumba ⁵ Pítaa ándáva'a máyombanivo
Ísóigona kwaási Ísóigompa'a námúnaa simái Pítaamba áwa'naa uráawe.

Pítaamba ándávakemba ayúránkarain-kwasai.

⁶ námúnaa kwésesa Pítaantavai isámai áísaa uwaná aaváyaaraamba
Éróti Yútaa-kwaasi túranka'a Pítaamba aaivimbá mayankánaumne
kwésuwana ívé'-no'waankaamba Pítaamba aiyayaanka'a asááúmakesa
kaer-í-kwáásí évareva'a máyóyana Pítaa aúnn-kwaigúwasarai kaer-
í-kwáásí ontará'á kárákwiroyana ⁷ avekáámbá Ísóigona kwayó'ná'á
kwíyómpakewai kumúwana ándá-naumpa'a sán-kówana Pítaamba ayoírá'á
kwétuvuwana aúsuwana usásinowana séna avekáán-usásinaa kwésuwana
Pítaa ayáámpinken-anda kweyáárika'a ayú'maena marapá'á kumúwana
⁸ kwíyómpakewai séna enámúranda uré enaísamai ánáamba maimái uwó
súwana mirá úmayowana ená paákákén-únánkwátói kuvé'máenakai kesé
kúmóyo súwana ⁹ Pítaa ándá-naumpakemba kwenánaaemba kuména íma
kwaásin-iyé-imayaa éna kaaimbá kwéawanaumne-imayaa kwéena ¹⁰ i-
kwáásímó máyon-ontara'a kunáyaaitesarai minkákémbá moórá-ontara'a
i-kwáásímó máyon-ontara'a kunáyaaitesarai minkákémbá ándávakembo
naaópa'o kónáesamo uwasamó titinkémaen-ontara'a asirayán-óntará'á
kúmúyana kweyáárika'a tigúwasarai kunákárúwagwesarai aampa'á kuyaná
avekáán-úwana kwíyómpakewai Pítaamba auwéna aúyokuwana ¹¹ Pítaa
imáyáa éna séna íma kaaimbá awánáúmpo árai'a Ísóigo kwená kwayó'ná'á
ai'maráísana kuména Éróti sínkamona kwéisana ayáámpinkemba
kuntavíyuwaisa'a túne. Yútaa-kwaasigwara'a sínkamonaesamo ombá
kuntavíyuwaisa'a túne Pítaa siráiyé.

¹² Pítaa simásuwana Máriyaana naambó kwáyopa'a kwéna Yóni
Máákaamba anówana naambó kwáyopa'a kúwasa sáwíva-kwaasi
mindáúmpá'á torupamáí mésa Pítaantavai isámai Ísóigompa'a námúnaa
kwésuwana ¹³ mindánkóná ontará'á kotuwátuwar-úwana moórá-arasi
mindáúmpá'á kígau ún-arasigo áwí'a Áróta ontará'á kuména ¹⁴ séna
nááwa'ono súwana Pítaa séna kemá úne súwana Pítaa amósamba iséna
kunaamoí úmaena ímo ontamó tiyankómba isaaiséna sáwíva-kwaasitopa'a
usimátimena séna Pítaa ontará'á máyáiyé súwasa ¹⁵ miwí sésa emá uwo'aó'á

éma kampa'á séne suwaná minárásígó ókwara'a séna árai'a Pítaa ontará'á máyáiyé súwasa miwí sésa Pítaan-amankon-iyé ¹⁶ kwésuwana Pítaa ontará'á árimba tuván-tuvan-úwasa isésa onta kuntisuwésa awánomba kwemá Pítaa úwasa táátavai uwaná ¹⁷ aaisékéwa'a simátíméno séna Ísóigo ándávakemba kembá sí'maena aampa'á mésiyuwaivo Yémésinte Ísun-aaimo ísáan-kwaasiye kosimátíméro Pítaa simátimena tiyuwéna ó'on-daopa'a kuráiyé.

¹⁸ kúwasa irataró'a i-kwáásí Pítaamba kárákwirowai awánomba íma máyowasa kantumbá ésa Pítaa náávára kóuraiyo suwaná ¹⁹ Éróti iséna Pítaamba avakáá oró súwasa avakáá uwááesa tuwówana Éróti miní-kwáásí aaivimbá maitinkéna séna tínkamoro séna évakarawai tí'marówasa tínkamuwasa púwúwana Éróti mirá umásuwena Yútiyaa-marava'a tuwéna kumeémena Sísáriyaa-naopa'a kumbéraiye.

Éróti pukáin-kwasai.

²⁰ Éróti Sáítóni-naopaken-kwaasiye Táyya-naopaken-kwaasiye ávááraumai áwáá'a tiyúwasa minkáé'-náópaken-kwaasi tayorupamáí mésa sésa Érótimo kárákwiwai-maravakemba kentáásí toómbá kwémayaundayaawe sésa mináímbá simái kawer-ónáe sésa Érótinopa'a tumbá kwená naaka'ó kárákwirowai áwí'a Párasatasimba másimamuwana isówasa minááisámbá másimai tukáawe.

²¹ minkákémbá Éróti anón-kanaa úwana kwenká'ó kárákwirowaina unáánkwátói úmaena kárákwirowai maé'maer-únka'a uména ayáátáar-aimba kwésuwasa ²² Érótimba simái arumbá iyaésa sésa íma kwaásigo kwésivo Ísóigo kwésiye anónka'a suwaná ²³ Éróti mináíntávéna íma Ísóigo úmpo úwoi-kwaasi úne séna aúpá'á tuwówana Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai tuvuwúwana uvowánkó arumbá unkarówana pukáiyé.

²⁴ puwúwasa Ísóigona kwaási Áánútun-aai kosimátin-tasimatin-uwasá isésa áraire sésa Ísóigompa'a tésa méraawe.

²⁵ Ántíokuvaken-kwaasi Yérúsaremuven-kwaasiyavesa óntamba timénaumne sirómba pósarai Páánápáasiye Sórowe kwéti'matuwesarai mimbáyái ánásowasarai ívé-kwaasigo áwí'a Yóni Máákaamba áí'maesarai Yérúsaremuva'a tuwésarai kweémesarai Ántíokuva'a kurááiyé.

13

Áánútu Páánápáasinte Sóronte mayái tímakain-kwasai.

¹ Ántíoku-naopa'a Ísóigona kwaásivinkemba Áánútun-aai kwésimatimen-kwaasiye kawer-ímáyáá kwéagaraantinkaan-kwaasiye mésa moóráwai áwí'a Páánápáasi úwana moóráwai avután-kwaasigo áwí'a Símiyoni úwana moóráwai Sáíríni-maravaken-kwaasigo áwí'a Árúsiyasi úwana moóráwai áwí'a Mánéyeni kwemá Éróti kawáánákóná naaúmpa'a maémaumba úwana moóráwai Sóro úwana umái mésa ² moórá-kanaa Ísóigona kwaási Áánútuna imáyáa mósá kwémaresa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésunka'a Áánútun-amanko simátimena séna Páánápáasinte Sóronte kesí mayáír'á usásintinkaraumpo mindárai tiyúwáaro súwasa ³ toómbá íma nombá námúnaawe su'mai kwésesa Áánútuna mayái mayáígwáe sésa tine'á tiyáándeí tátoresá tí'marówasarai kurááiyé.

Sáíparasi-marava'a kosimátímaayan-kwasai.

⁴ Áánútun-amanko Páánápáasinte Sóronte ti'marówasarai Yóni Máákaamba áí'maesarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Sérúsiyaa-naopa'a kumésarai uwí-nónkóná avumpim-bárává'á áwí'a Sáíparasi-marava'a kónáe sésarai nompí-sípí táto'mai usáatesarai kweémesarai ⁵ Sáíparasi-marava'a Sárámisi-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá kunásávesarai Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpímpá'á Áánútun-aai simátíma'maesarai kwéguyana Yóni Mááka túwa'naa úmaena kúwasarai ⁶ kawer-áimbá simátíma'maesaya marapá'á kweémesaya Páávoso-naopa'a kuwaná moóráwai mindáoopa'a Yútaa-kwaasigo ména kwenáwí'a Paayísu Kíríki táávinken-kwi'a Érímasa kwemá pukaa'á agayón-kwaasi póna kampa'á séna Áánútun-aai simátimundawai úne súwana ⁷ moóráwai kámááni-kwaanako áwí'a Sésiasa Porasa ména kawer-ímáyáágwára-kwáásí póna Áánútun-aai isánáe séna Páánápáasinte Sóronte tááyowana Érímasa pukaa'á agayón-kwaasigo kámááni-kawaanakoe aasiyaasí maí'mai'a úwai máyowana kámááni-kawaanako Páánápáasinte Sóronte tááyowasarai tuyaná Érímasaagwara'a téna ⁸ mindárai táái tasimái karéna kámááni-kawaanako Ísun-aaiyavai áraire sivo séna mindárai táái tasimái karówana ⁹ Sóro moórá-awí'a Póro Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkowana Póro pukaa'á agayón-kwaasigomba aráá'a avuwéna ¹⁰ séna Sáátáánigo aráá'a po kawer-ánkóná uwa-kwáásí éma amápa-sawisawaa-imayaa empímbá anómba umánkaraimba po Ísóigona kawer-ámbá sáwí'a úmae iyóndayavena ¹¹ ívé'a Ísóigo ená meéyámbá amína aúramba kavíkwína évaka-tawai sámó káínda íma awánaniyone Póro súwana avekáámbá Érímasaamba aúrampa'a ítáguwana siyáánka'o táto'maesamo naaiyane séna kwaási tivakáá úmae kwénaauwana ¹² kámááni-kawaanako Ísóigon-aai iséna áátavai éna Ísóigomo úmba awánéna séna Ísóigon-aai árair-aimban-iye séna kwempá'á téna méraiye.

Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a kurááyan-kwasai.

¹³ Póro kwesé kwénaauwaise Páávoso-naopa'a tuwésaya nompí-sípí táto'mai usáatesaya kwémesaya Pámpíriyaa-marava'a Pékaa-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá kunásávesaya kúmúwana Yóni Mááka tiyuwéna Yérúsaremuva'a kóúwasarai ¹⁴ mindárai marapá'á kweémesarai Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a kwésarai Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Yútaa-mono'-naumpa'a mara'á umáyóyasa ¹⁵ aúvái-kwandaavinkemba Áánútuna áamámba Mósesi agaimakómba simátimesa Áánútun-aai simátímakowai agaimakón-aimba simátímúwasa Yútaa-mono-kawaanarawa'a moóráwaimba ai'marówana mindáraitopa'a téna séna kentáásí kwaásiraiyo kwaasái kwáyainakaimo ékai kentáásí imáyáa simái kawé'á umásinkaakaiyo súwana ¹⁶ Póro usásinena séna maísáaro. kesí Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá máraáawaiye ísáaro. ¹⁷ naaóvá'á Ísareri-kwaasiti Ísóigo kentáá síkwá'náyavena séna kesí kwaásiman-owe súwasa ó'on-kwaasiti maravá'á Ísípi-marava'a mésa sáwíva-kwaasi agáyówana Áánútu kwená anón-asirayamba kwáyontavai Ísípiwakemba tí'maena ¹⁸ kavóná-marava'a mátinkowasa sáwívar-ima 40 ira'a kwénaaesa aasiyaasí Áánútuntavesa sáwí-imayaa kwéumbanivo Áánútu miwírá'á kárákwirena íma tiyuwówasa ¹⁹ Kénááni-marava'a avakaeté-maravaken-kwaasi moórá-mora-umai máyówana Áánútu tínkambaena

kwéiyuwasa évaka'a putásowana miwítí maramá maimaéna kwená kwaási Ísareri-kwaasi mátimuwasa ²⁰ mimbárává'á mésa sáwívar-ima 450 ima maisukáawe.

450 ima maisúwówana Áánútu moórá-mora-kwaasi kawáá-máyáírá'á usásintinkava'a kúwana Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Sámúwéri kwemá usávaaruwasa mirán-káwáá-kwáásí ánásasowasa ²¹ Ísareri-kwaasi Áánútu íma kentáárá'á kárákwiyinkwae sésa kentáávínkémbá moóráwaimo éna kentáárá'á kárákwiyiniye suwaná Áánútu séna Pénisamini-andarakewai Kísaa ááninko áwí'a Sóro kwemá kárákwiyi-mayai mayáníye súwana mimbáyái mairéna 40 ima maisuwówana ²² Áánútu mimbáyái Sóropakemba Yési ááninko áwí'a Tévítimba amúwana mayówana séna Tévíti kemó súndanteni'a kwéimba pó'a aamoí kwéumankaumne Áánútu siráíye. ²³ naaóvá'á Áánútu séna Tévítin-andarakembo aánomo usásinankaandawai kwemó éna Ísareri-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye siráimba Ísuntavena árair-aimba siráíye. ²⁴ Ísu íma amápa-kwaasi túranka'a paárurowana Yóni nombó pétinkowai amápar-Ísareri-kwaasiyavena simátimena séna kentí sawi-ímáyáá tínaaembo umáme'o Áánútumpa'o tíya'o é'a nombá pétinkanaumne súwasa mirá uwaná nombá pétinkena ²⁵ kwená mayái sáwíyanka'a ánásaniye kwéuwana simátimena séna kentí imáyáaomo kentáváímó nááwa'iyo sénááomba kwéamu'maraawai kemá íma kwemá úmpo kesínáaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimó sendamá uwóví'a ónaumne Yóni siráíye Póro siráíye.

²⁶ Póro simásuwena séna kesí kwaási Ááváramun-andaraken-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá máraawaiye isáaro. sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaimba kentááyávéna Áánútu siráíye. ²⁷ Yérúsaremuven-kwaasiye miwítí kawáánárawate sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniyemo siráin-aimba Ísuntavai sirómba íma imáyáa uráawe. aasiyaasi-táwai monor-áímbá kwéison-kanaama Áánútun-aai simátímakowai agaimakón-aimba aúvái-kwandaavinkemba táámpamai kwésuwasa isésa Ísuntavai sirómba íma imáyáa uráavo tuvúwana pukáivo mináúvái-kwándááívínkén-áímbá paáruvaiye. ²⁸ tuvuwí-ámbá avakáá umbá íma sáwí'a uráimbanivo Páírátintavesa úwoi sésa tuvuwíníyone siráawe. ²⁹ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba Ísun-aai agaimakómba amápa'a mirá uwasá taairakémbá maimái murí-áívímbá máutamankowana ³⁰ Áánútu pukáimpinkemba usásinankowana ³¹ ayáátááka'a moórá-mora-tawai kwená kwaási túranka'a paáruvaiye. ímo tuvúkónka'a Kárírivakemba Yérúsaremuva'a kwesé kuráawai pukómpinkemba usásinenamo moórá-mora-tawaimo paárumai máyomba minkwáásí awánésa sésa awáraundayavai ísaraundayavai Ísareri-kwaasi kosimátíma'maeta kónáe sésa kuráamba mimbáyái paái kwémayaawe. ³²⁻³³ Páánápáasiye kesé mináséí-kwásái simátíméyanekai túye. Áánútu kentáá síkwá'náyavena mirá ónaumne sirómba kesáa máyaunda-kanaavinta mirá éna Ísumba pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináímbá monor-ímá agaimakón-auvaivimba kaepímbá agaimaréna séna emá kesáánimba óna'a kesí mayáírá'á ánkaraumne agaimaréna siráíye. ³⁴ Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraimba póna íma ókwara'a puwínana áuma kaviráníntavena Áánútu séna

Tévítintave'a sé'a árai'a kawé'á umánkanaumne siráundantemba embá
 kawé'á umánkanaumne
 Áánútu siráíye. ³⁵ moóráva'a monor-ímá agaimakón-auvaivimba
 agaimaréna séna

Áánútu kwená kawé-kwáyó'ná'á íma
 auwáínana áúma kaviráníye

agaimaréna siráíye. ³⁶ mináímbá íma Tévitintavena siráivo Tévíti Áánútuna
 mayái kwémaena puwúwasa maimaésa aikwá'námo utámakompimba
 máutamarrowana áúma kaviraráivo ³⁷ Áánútu Ísumba pukáimpinkemba
 usásinankarowaimba kwenáúma íma kaviraráíye Póro siráíye.

³⁸ Póro simásuwena séna kesí kwaásiyono. ísámai kawé'á oró.
 Ísuma pukáimpinkemba usásinankaraiwaintavena kwaásiti sáwí-imayaa
 sáwí-mayai maitiyuwáníye Áánútu siráíye. mináímbá simátimunda ísámai
 kawé'á oró. ³⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo kwárágwaimo
 ombá minamáánkó kentí sáwí-imayaa íma maitiyuwáínana arupí umái
 máyáawain-owe Áánútu íma sínívo Ísumo éna kwenááiyavesa áraire séna
 kwenká'á aráápamai máyáawaiti sáwí-imayaa maitiyuwáínana miwíyávéna
 arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye. ⁴⁰ miráumai Áánútun-aai
 simátímakowai tááigo kempá'á tivó sé'a kárákwimai kawé'á oró. ⁴¹ naaóvá'á
 Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna séna

árai-aintavai simái sáwí'a on-kwáásí ísáaro. keinárawa'o máyáan-
 kanaara'a mayái máyáanda mimbáyáímó awáné'o é'o ímo kesópa'o
 té'o é'a úwoi puwónááowe. mimbáyáíyávésamo simátimiya'a
 mináíntávésa íma áraire sénááowe
 séna agaimaréna siráawe. mináímbá kempá'á tivó sé'a kárákwimai kawé'á
 oró Póro siráíye.

⁴² mináímbá simásuwena Pórowe Páánápáasiye máápa'a kumónáe
 kwéuyasa kwaási séna ókwara'a monor-áímbó ísáan-kanaa tínakai
 mináímbá másíyata isánaumne ⁴³ simásuwesa máápa'a kumésa sáwíva-
 kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Yútaa-monor-ampa'a kwéguwaiye
 Póronte Páánápáasinte kwa'maésa kuwasarái sésarai Áánútu úwoi kawé'á
 umátinkanivo úwoi asiramái kwená aampa'á koró siráíye.

⁴⁴ suyaná Yútaa-kwaasi monor-áímbó kwéison-kanaa túwasa
 mindáópaken-kwaasi amápa'a Ísóigon-aai isánáe séna Yútaa-mono'-
 naumpa'a umáyówasa ⁴⁵ Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa
 mináímbá kwáráavo séna Póronte Páánápáasinte aká'áámba simátinkesa
 kampar-áímbá kwéseye séna simái kárówasarai ⁴⁶ miwí táároi íma
 inkaisésarai asiramái sésarai aiva'á árai'a Áánútun-aai simátimuyamba
 mináímbá tínaaemba umáme'a íma sínkáíye sembá pó'a aúnaí'o umáímo
 maí'mai'o ónaunda uwóví'a ónaumne-imayaa ombá pó kai tayauwerékai
 ó'onkaa-kwaasiva'a Áánútun-aai kosimátimeyauye. ⁴⁷ ááéma Ísóigo
 simásimenaya séna

emá ó'onkaa-kwaasi sama kamátinke kesáái kwésimatiminasa kesí
 aambá awánáíya'a amápa'-maravaken-kwaasi sáwí'o umáímo
 máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanaumne

Áánútu mináímbá simásímakaimba pó kai ó'onkaa-kwaasi kwenáái
 kosimátimeyauye Póro siráíye.

⁴⁸ Póro súwasa ó'onkaa-kwaasi isésa Ísóigon-aaiyavesa aamoí ésa tirumbá
 kawé'á umái máyówana Áánútu séna kesí kwaási é'a aúnaí'a umái

maí'mai'a ónááowe súwasa miwí Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa méraawe.

⁴⁹ Ísóigompa'a aráápamai mésa mimbáravá'á Ísóigon-aai kosimátin-tasimatin-uwasá sáwíva-kwaasi isésa ⁵⁰ Yútaa-kwaasi Póronte Páánápáasinte tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópaken-anon-kwaasiye aarai túwí'a kwáyon-inimba Yútaa-monor-aimba asiramái máyón-ininte mindárai táái simátimesa miwítí imáyáa tavisuwasá isésa Póronte Páánápáasinte sáwí'a umátinkesa aaisambá tiyésa miwítí maravákémbá ti'mátuwowasari ⁵¹ Áánútu minkwáásí íma aamoí umátinkaniye-umasitai'a ésarai tísamaivakem-barama uwáésarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Áíkóniyamu-naopa'a kuyasá ⁵² Ántíoku-naopa'a Ísuna aampa'á kun-kwáásí máyówana Áánútun-amanko miwívimbá anómba umátinkowasa tirumbá kawé'á umái méraawe.

14

Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kurááyan-kwasai.

¹ Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kwésarai ááémo urááyantemba Yútaa-mono'-naumpa'a umésarai áséi-kwasai asiramái simátímúyasa isésa sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa máyómbanivo ² évaka-Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa tínaaemba umámesa íma áraire sirówai Póronte Páánápáasinte sáwí-aimba simátínkówasa ó'onkaa-kwaasi isésa mindáraiye Ísun-aai ísówaiye tirumbá sáwí'a umátínkómbanivo ³ mindárai ayáátááka'a mindáopa'a mésarai miwí táároi íma inkaisésarai Ísóigon-aai asiramái simátímúyana Ísóigo kwaási úwoi kawé'á kwéumatinkaimba awánaigwae séna mindárai kwená asirayámbá tímúwasarai ímo awánarom-bayai kawé'-máayí máyóyasa ⁴ mindáópakewai kaepí taaínkaar-urésa évakarawai sésa Yútaa-kwaasi táaiyavesa áraire suwasá évakarawai sésa aantá-kwaasi táaiyavesa áraire siráawe.

⁵ suwasá ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-kwaasiye miwítí anón-kwaasiye torupamáí mésa tímááyu-aimba sésa óntandei Póronte Páánápáasinte tínkamonaé suwasaráí ⁶ mináímbá isésarai kawé'ó iyapa'a méyae sésarai Áríkoniyaa-marava'a kwésarai Árisitaa-naopare Tépi-naopare ó'on-o'on-daopare ⁷ áséi-kwasai simátíma'maesarai kurááiyé.

Árisitaava'a Tépi'a kurááyan-kwasai.

⁸ moórawai Árisitaa-naopa'a anówa arupinkémbá aísamai sáwí'a umáguomba maránkarowana íma aaintómba ááémo maúnka'a ména ⁹ Póro kwésimatimun-aimba iséna árair-aimba kwésimba póna kawé'á umásinkaniye-imayaa úwana Póro minímáyáámó úmba awánéna aráá'a avuwéna ¹⁰ anónka'a séna enaísamaine usásinaao súwana usásinkwena aamoí éna kweyáárika'a marapá'á kúmba ¹¹ sáwíva-kwaasi Póromo úmba awánésa miwí tááivinkemba Áríkoniyaa-aimpinkemba sésa kentáásí ísóigorai kwaásiraan-umai marapá'á kentáávimbá kumbáyaiye sésa ¹² miwítí ísóigo áwí'a mindárai tamátimesa sésa Páánápáasintavesa Súsiye sésa Pórontavesa aaiyé simátímiwaiye sésa Émisiye sirá. ¹³ marukón-awampa'a minkámpár-ísóigó áwí'a Súsi kwená mono'-námbá kwáyowana minkámpár-ísóigóntávái ísámai póí'o umándon-kwaasigo purumakambá kwémaena moigwáán-aramba kwétararena umái maimaéna mindáókona kuri-óntará'á mói marówasa sáwíva-kwaasi miwítí ísóigontavaimo póí'o umándaante

miráumai Ísuna aantá-kwaasiraira'a póí'a umándanae ¹⁴ sun-áímbá isésarai sáwí'an-ye sésarai kentí unáánkwátói tarátuwesarai isaisésarai sáwíva-kwaasivimba komaésarai anónka'a sésarai ¹⁵ kenkáí nóra ónáera kwéoo. keirái kemó onten-kwáási úye. áséi-kwasai tasimátimuyamba pó'a mirán-kámpári'o tuwé'a árair-Isoigompa'a teró. árair-Isoigo kwíyómba éna maramá éna uwí-nómbá éna mimpímbá kwáyáin-tantaa'a úmarena asirayáankwáráwái máyáíye. ¹⁶ ááéma Áánútu úwoi tíyukowa'a kentí imáyáavinkemba amápa'-mapaken-kwaasi kwénaaesá ¹⁷ miráumai kwéombanivo Áánútu máyáíye sígwáe séna aaí sisaná aa'a téna toónkó kawé'a isa'a kwéne'a tirumpimbá aamoí kwéowe. miráumai awáné'a mirámá iní-Ísóígó máyáíye sígwáe séna Áánútu kawerí'a kwéíye ¹⁸ mindárai mináímbá suyasá amápa-kwaasi asirésa mindárraira'a póí'a umándanaumne kwésuwasarai íma mirá oró simái tuvímbaesarai iyúyasa ivátukaawe.

¹⁹ ivátuwowasa évaka'-Yútaa-kwaasi Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopakemba évaka'a Áíkóniyamu-naopakemba tésa amápa-kwaasiti imáyáa tavisuwasá isésa Póromba óntandei tuvuwéa á'a púwiye-imayaa ésa tavisímaesa mindáókona awámpá'a mátúwówasa ²⁰ Ísuna aampa'a kuwái taúkúmakea taawánowana usásinena mindáópa'a kwéna kogaúmba usá aaváyaavimba usásinesarai Pórowe Páápápáasiye mindáópa'a tuwésarai Tépi-naopa'a kurááiye.

Síriyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a ókwara'a kurááyan-kwasai.

²¹ Pórowe Páánápáasiye Tépi-naopa'a áséi-kwasai kosimátímúyasa isésa áraire sésa Ísuna aampa'a kwéguwasarai mindárai Árisitaa-naopa'a ókwara'a komésarai minkákémbá Áíkóniyamu-naopa'a komésarai minkákémbá Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a ókwara'a komésarai ²² miráumai kwénaesarai Ísóigon-aaiyavesa áraire sirówai miwítí imáyáa asiramátinkesarai sésarai Ísuna aampa'a asiramái koró sésarai Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a kónáe sé'o é'a minámpá'a umbaiyé tain-ámpá'a kónááowe sésarai ²³ miráumai mindáópata kwénaesarai maará ésarai Ísóigona kwaásivinkemba miwítí anón-kwaasi usásintinkava'a kuyasá Áánútuna imáyáa ésa toómbá íma nésa námúnaawe su'mai kwésesa mindárai Ísóigompa'a aráápamai máyówaiyavai Ísóigo kárákwitinkamae iyíníye simátímakaaiye.

²⁴ simátimesarai Písítiyaa-marava'a kóyaaitesarai Pámpíriyaa-marava'a kwésarai ²⁵ Pékaa-naopa'a komésarai áséi-kwasai kosimátimesarai minkákémbá Átériyaa-naopa'a kumésarai ²⁶ nompí-sípí táto'mai usáatesarai teémesarai Síriyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a ókwara'a tirááiye. ááéma mindáópa'a Ísóigona kwaási mindáraiayavesa Áánútu túwa'naa úmaena iyínívo kwená mayái komáyáakaiyo sirówasarai mimbáyái komaisuwésarai tirááiye.

²⁷ Ántíokuva'a tuyasá Ísóigona kwaási tayorupamáí máyówasarai Áánútumo simátimuni'o urááyan-aimba sésarai Ísuna aampa'a ó'onkaa-kwaasi agaráátinkauyasa mináíntávái áraire sésa minámpá'a kwégowe-aimba tasimátimesarai ²⁸ mindáópa'a Ísun-aai ísówai ayáátáaka'a méraaiye.

15

Yérúsaremuva'a torupamáí mésa siráan-kwasai.

¹ Ántíoku-naopa'a máyóyasa évakarawai Yútiyaa-maravakemba Ántíoku-naopa'a komésa Ísun-aai ísówaiyavesa sésa Áánútumo Mósesimbo simámakon-amaambo ímo isé'o túra'o kárámaimo araa'énamo íyanamo éna Ísóigo sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á íma métinkaniye suwasarái ² Pórowe Páánápáasiye mináíntávái áwáá'a tiyésarai kwesimá kwesiman-esa Ántíokuvakewai Ísun-aai ísówai sésa Yérúsaremuva'a aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiye mináíntávái kotísaa oró sésa Póronte Páánápásinte évaka-kwaasiye ti'márówasa kuráawe.

³ Ísóigona kwaási ti'márówasa kweémesa Vínisiyaa-marava'a Sámériyaa-marava'a naaó'-nao'a komáyówasa Ísun-aai ísówai torupamáí máyówai simátimesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-aai isésa áraire sésa kwempá'á tésa máyáawe suwasá isésa tirumbá kawé'á úwasa ⁴ naaó'-nao'a simátímatuwesa kweémesa Yérúsaremu-naopa'a komáyówasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiye miwítí anón-kwaasiye tiyáámba kwétimesa aamoí uwasá Áánútumo mayáímó tímakaim-bayaimo mairáan-aimba másimatimuwasa ⁵ isésa évakarawai Ísun-aaiyavai áraire sumbánivo amáán-kawaa-kwaasiti aampa'á kwéguwai usásinesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavai áraire kwésewai Mósesi simátímakon-amaamba isésa túra'a kárámai araa'éna orómá kosimátíméro suwasá ⁶ aantá-kwaasiye anón-kwaasiye sésa mináímbá torupamáí méta imáyáa umáíya senó siráawe.

⁷ suwasá torupamáí mésa ayáátááka'a mináímbá suwaná Pítaa usásinena séna kesí kwaásiyono. ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai isésa Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna ááéma Áánútu keinárawapinkemba usásisinkena si'marówa'a kosimátimewanasa isésa áraire siráawe. kemá mináímbá á'a ísaraawe. ⁸ Áánútu amápa-kwaasiti imáyáa tuwánéna ó'onkaa-kwaasiyavena séna kesí kwaásiman-owe séna kwenamambó símakonten-umai miwímó tímakomba awánaraumne. ⁹ Áánútu Yútaa-kwaasiya ór-amba íma agaráásinkenaya ó'onkaa-kwaasi íma ór-amba agaráátinkena kwéivo Áánútu amápa-kwaasiya mimbórá-ámbá kwéagaraasinkaiye. miwí Ísun-aaiyavai áraire sunkákémbá miwítí sáwí-imayaa maitiyuwéna kawer-imáyáá umátínkaraiye. ¹⁰ Mósesin-aigo kentáá síkwá'náya umbái tiyówasa íma kanaán-umai kwakáawe. kentáágwára'á miráumai umbái taisatá íya kanaán-umai kwakáumne. mindáyavai ó'onkaa-kwaasi Ísuna aampa'á kowáíyáwáímó Mósesin-aai kwaráaro síyasamo ésa umbai-ámbá kwaránááowe. mirámó íyanamo éna Áánútu áwáá'a sína'a pó'a íma mirá ónááowe. ¹¹ Ísóigo Ísu úwoi súwa'naa enaya sáwí'o umáímo máyaundavinkenta kawer-ámpá'á mégwésinkaintaawe. mináíntáváiýá áraireya sénáísae mirámó kwéintenta ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéiye Pítaa siráíye.

¹² Pítaa súwasa isésa amáparawai árai'a siyé sésa íma aai suwasarái Pórowe Páánápáasiye Áánútu tímakaim-bayai ó'onkaa-kwaasivimba mimbáyái mairááyan-aimba simátimesarai Áánútuna mayái ímo awánaraam-bayai kawé'-máýái mairááyan-aimba ¹³ simátímatuwoyana Yémési séna kesí kwaásiyono. kesáái ísáaro. ¹⁴ ááéma Áánútu ó'onkaa-kwaasiyavena imáyáa éna minkwáásívínkémbá évakarawai usásintinkena séna kesí kwaásiman-owe siráin-aimba Pítaa ívé'a simásímakaiye. ¹⁵ Áánútun-aai simátímakowai mináímbá aúvái-kwandaaivimba agaimarésa sésa

¹⁶ Ísóigo séna naaémba kumé'a Tévitina naambá tawísíyukaan-damba kunumásuwanaumne. sáwí-yantaakwara'a kawé'á

kunumasuwanaunda pósa ¹⁷ ó'onkaa-kwaasi kesópa'a ténááowe.
kesí kwaásiman-owe sendawái kesópa'a ténááowe séna
¹⁸ Ísóigo mináimbá naaóvá'á sirómba póna ívékwara'a mirá kwésiye Yémési siráíye.

¹⁹ Yémési simásuwena séna Ísóigo siráin-aintave'a imáyáa é'a sé'a
ó'onkaa-kwaasi Áánútumpa'a kwéten-kwaasi umbai-máyái íma timénaumpo
²⁰ aúváíma agaimái timéta séta kampar-ísóígóntávái imáyáa ésa póí'o
umándaamba mimpóí íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá
íma oró. póíma tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo
kwáyáina'a mimpóí íma naaró. naaegwará'á íma naaró. mináimbá aúváí-
kwandaavimba agaimaráúmpo awánaaro. ²¹ ááémo maémaén-kwaasiye
ívé'o máyáan-kwaasiye ayáátáaka'a aasiyaasí monor-áimbá kwéisaan-
kanaara'a mináimbá Mósesin-aai simátíma'maesa kuráawe. mindáyaveta
aúváí-kwandaavimba agaimaráúmpo awánaaro Yémési siráíye.

aúváí agaimái ó'onkaa-kwaasi tímakaan-kwasai.

²² súwasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiye miwítí anón-kwaasiye
sésa kanaám-pota kentáávímbá évakarawaiye ti'maráanasaya Pórowe
Páánápáasiye Ántíokuva'a kwíyapa'a miwísé kónááowe sésa miwítí
avumpinkémbá kae-kwáásí túwí'a mósá makáan-kwaasirai túwí'a tombá
moóráwai áwí'a Sáírásí úwana moóráwai kaer-áwí'á Yútásiye Paasapasíyé
umái ²³ aúváí timésa ti'marówasa kurá. mináúváívímbá agaimarésa
maará sésa kesáá kentí kwaásiya úne. aantá-kwaasiye anón-kwaasiye
moórá-aimba sénaumpo kentáásí kwaási ísáaro. ó'onkaa-kwaasi Ántíoku-
naopa'a Síriyaa-marava'a Sírisiyaa-marava'a máyáan-kwaasi ísáaro.
²⁴ kentáávínkémbá évakarawai kentópa'a kwésa ímo simátímakaunda-
aimba miwítí imáyáavinkemba kosimátímúwa'a isé'a tirumbá sáwí'a
úwa'a umbai taráanta iséta ²⁵⁻²⁶ torupamáí méta imáyáa éta mimbór-
áimbá simái kae-kwáásí usásintinketa ti'maráúnasaya Páánápáasiye
Póroe migóíye. mindárai kesí kwaásiya siruntá tímakaundanaraiye
sínkamiyakai puwúyavo-imayaa íma ésarai Ísóigo Ísu Káráísitina mayái
kwémayauye-imayaa ésarai asiramái kwémayaaíye. ²⁷ Yútásinte Sáírásinte
ti'maráúnasarai migóíyamba pósarai aúváívinken-ainkwara simátimeyaaoi-
ainkwara'a mimbór-áimbá pósarai kosimátimeyaaoiye. ²⁸ Áánútun-
amankowe kesááwé mimbór-áimbá simáiya íma umbai-áimbá simátimumpo
maanáúváívínkén-áimbá simátimundaya ísáaro. ²⁹ kampar-ísóígóntávái
imáyáa ésa póí'o umándaamba mimpóí íma naaró. naaemá íma naaró.
póímo tuvú'newana kwená naaemó ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a
mimpóí íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. kesáámó
súnda-aimbo é'o é'a kawé'á ónááowe. mináimbá ánásaiye. aúváíma agaimái
timésa siráawe.

³⁰ suwasá mináúváíma timésa ti'marówasa maimaésa kweémesa Ántíoku-
naopa'a kuwasá Ísóigona kwaási torupamáí máyówasa mátímúwasa
³¹ mináúváí-kwándáávínkémbá táápamai simátímúwasa kawer-áimbá isésa
tirumbá kawé'á úwasarai ³² Yútásiye Sáírásiye Áánútun-aai simátímakoyan-
kwaasi ayáátáaka'a simátimesarai miwítí imáyáa arupí umátímúyasa
isésa asiramái máyówasarai ³³ miwísé évaka'-no'waamba máyóyasa
Ísun-aai ísówai sésa á'a kanaán-ivo ti'mákaan-kwaasitopa'a kawer-
áimbá kosimátímékaiyo suwaná ³⁴ Sáírásí ó'on-imayaa éna mindáópa'a

máyowasarai ³⁵ Pórowe Páánápáasiye ayáátáaka'a Ántíokuva'a mésarai mindáraiye évakarawaiye mésa Ísóigon-aa simátíma'maesa kuráawe.

Pórowe Páánápáasiye tarákaa'a urááyan-kwasai.

³⁶ naaémba Póro Páánápáasintavena séna naaó'-nao'a Ísóigon-aaimo simátímakauyamba Ísun-aaimo ísaraawai kawerá umáíya máyáawa tuwánámaekai kóyauye Póro súwana ³⁷ Páánápáasi séna Yóni Máákaamba áí'mekai kóyáe súwana ³⁸ Póro séna kweséya téwáyana Pámpíriyaa-marava'a kenkáí másiyuwena kwená naaópa'a tayauweréna kuráimba pókai íma áí'mekai kóyauye Póro súwasarai ³⁹ mináíntávái kayorésarai aaisambá simásuwesarai mindárai tarákaar-uyaná Páánápáasi Yóni Máákaamba áí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesarai kweémesarai Sáíparasi-marava'a kuyaná ⁴⁰ Póro séna ke Sáírásimba airánaumne súwasa Ísun-aaí ísówai námúnaa simásuwesa sésa Ísóigo úwoi kawe'á umátinkanivo kokaiyó suwaná Sáírásimba áí'maena kúmba ⁴¹ Síriyaa-marava'a Sírisiyaa-marava'a naaó'-nao'a kwénaaesarai Ísóigona kwaási túwa'naa úmaesarai kuyasá kawe'á umái méraawe.

16

Tímóti mindáraiye kuráin-kwasai.

¹ Pórowe Sáírásiye mirá uyambá Tépi-naopa'a Árisitaa-naopa'a kuyaná moóráwai áwí'a Tímóti mindáopa'a ména Ísuna aampa'á kwéguwai úwana anówama Ísuna aampa'á kwégun-inimba Yútaa-inimba úwana avowámá Kíríki-kwaasi úwana umái máyówasa ² Árisitaa-naopakewai Áíkóniyaa-naopakewai Ísun-aaí ísówai Tímóti áwí'a mósá makáawe. ³ avowámá Kíríki-kwaasi póna áúra'a íma kárámai araa'éna urómbe pósa Yútaa-kwaasi mináyámpá'ó máyáan-kwaasi mirán-áímbá ísówana Póro séna Ísóigona mayáírá'á Tímótimba airánáe séna Yútaa-kwaasi aamoí ígwáe séna Tímótimba áúma kárámarena ⁴ áí'maena naaúwasa naaó'-nao'a kwénaaesaa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiye Yérúsaremuva'a siráan-aimba Ísóigona kwaásiyavai simátíma'maesa kweésa sésa mináímbá ísáaro suwasá ⁵ Ísóigona kwaási Ísumpa'a asiramái mésa ó'on-kwaasi simátíma'maesa kuwasá isésa aasiyaasi-táwai évakarawai Ísun-aaiyavesa áraire sinté kwégwesa sáwíva-kwaasi-i'a uráawe.

Póro kaainkáámbá awánarain-kwasai.

⁶ Pórowe Sáírásiye Tímótiye Vírísíyaa-marava'a Káresíyaa-marava'a kwénaaesaa Ésiyaa-marava'a áséi-kwasai kosimátimenae sumbá Áánútun-amanko íma kónááowe súwasa ⁷ isésa kweémesa Mísiyaa-maragona oóvímbá kwésa Pítíníyaa-marava'a kónáe sésa uwaná Ísun-amanko íma kónááowe súwasa ⁸ isésa Mísiyaa-marava'a kómaatesa kweémesa Táróasi-naopa'a kumbésa ⁹ no'wáámba Póro kaainkáámbá awánówana Másétóniyaa-maravaken-kwaasigo koku'á taména séna Másétóniyaava'a tasúwa'naa uwo asiramái súwana ¹⁰ Póro kaainkáámbá awánéna simásimuwata usásineta séta Másétóniyaa-kwaasiya áséi-kwasaiya kosimátimunanya Áánútuya kwésaayaisata Másétóniyaava'a kónáeya siráundayaawe.

Árítiyaama Ísumpa'a tiráin-kwasai.

¹¹ sɛ́ta Táróasi-naopa'a nompí-sípí táto'mai usáateta kówáanaya mindómpí-sípígó apu úmaena kúwata Sámóteresi-marava'a kog-waéwándaya usá aaváyaavimba kweémeta Níápórisi-naopa'a marapá'á kunásáveta ¹² minkákémbá Vírípai-naopa'a marapá'á kuráundayaawe. mindá Másétóniyaa-marava'a anón-daopa'a Áróamáani-kamaani-kwaasi kárákwiraan-daopa'a évaka'-no'waamba kógwaeta ¹³ Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa túwata imáyáa éta Yútaa-kwaasi nonawámpá'á torupamáí mésa námúnaa kwésewe sɛ́ta naaópa'a tuwéta nonawámpá'á kumówándaya aaraiyómbá torupamáí máyówata kumbéta simátimewanasaya ¹⁴ isésa uwaná moórá-ininko Táýátaira-naopaken-ininko áwí'a Árítiyaama kwená mayáí óoraan-tantaa'a ampantará'á tásuwena kwétimena óntamba kwémaena kwemá Áánútuna imáyáa éna kwenáwí'a mósá makón-inimba Ísóigo imáyáa amúwana Póron-aai kawe'á umái isówana ¹⁵ minínínkógwára kwená akúnkwará'á nombá pétinkowana minínínkó sɛ́na kentávái sé'a Ísóigon-aaiyavena áraire sɛ́na Ísumpa'a asiramái máyáin-ininkoman-iye sé'a kesí naaúmpa'a taménaaowe asiramái súwata kwená naaúmpata koméraumne.

Pórowe Sáírásiye ándáva'a máyóyan-kwasai.

¹⁶ moórá-arasi mayáí kwémayon-arasigomba évakarawai óntamba tuwésa meéyán-uráan-arasigomba taraváá-kwámbá kwenarumpimbá máyowana évaka-kwaasitopa'o naaémbo kwínín-aimba simátimuwasa óntambo ámúmba kwembó meéyámbakaan-kwaasi timúwasa maémaémbani. moórá-tawai námúnaa kwésupa'a kumówáanaya minárásígó suwánéna ¹⁷ Póronte kenté sínnaemba kwa'maéna kwégwena anónka'a sɛ́na Áánútu kwíyómpa'a máyáiwaina mayáí kwémayaan-kwaasiman-owe. Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á mégwétinkain-aimba kwésimatimewaiman-owe minárásígó sɛ́na ¹⁸ sáwívaka'a kwa'maéna kwégwena mirá súwana Póro arumbá umbái tówana mégwantena kwenarumpimbó máyon-taravaa-kwankontavena sɛ́na Ísu Káráísitina asirayámbá kwáyáintavai égési umái sé'a minárásí auwé kóao súwana avekáámbá auwéna kóúwasa ¹⁹ minárásígómbó meéyán-uráawai awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sɛ́sa íma kawer-óntámbá mayánaumne sɛ́sa Póronte Sáírásinte tiyáánka'a táto'mai tavisímaesa naambárupa'a kawáá-kwáásitópa'a mátinkesa ²⁰ Áróamáani-kamaani-kwaasitop'a mátinkesa sɛ́sa maandárai Yútaa-kwaasirai kentáásí naaópa'a sáwí-mayai kwémayaaiye. ²¹ kentáásí áamámba kwégaesarai ó'on-ampar-amaamba kwéseye. maandáraimo séyan-amaamba íya kwaránaumpo Áróamáani-kwaasiti áamámba kwaránaumne suwasá ²² sáwíva-kwaasi taúkúmaresa anónka'a símae iyésa sɛ́sa áraire suwasá kawáá-kwáásí mindáraití unáánkwátói tarátíyuwesa sɛ́sa kunánaandei tínkamoro suwasá ²³ ávááraumai tínkambaresa tavisímaesa ándáva'a avúsúyuwesa ándáva'o kárákwiron-kwaasiyavai sɛ́sa ontará'á kárákwimai mindárai kawe'á uwo suwaná ²⁴ avumpin-dáúmpá'á móavusuyuwená tísamairai taái umairéna aráápamarena ándáneí kárárumarowasarai méraaiye.

²⁵ mésarai no'wáán-avuntamba Pórowe Sáírásiye námúnaa kwésesarai Áánútuna imá kwésuyasa ándáva'o máyón-kwaasi isówana ²⁶ avekáámbá anóm-barima tówana naamayáámbá karekó'a umágúwana amápar-ontama tigúwana ándáva'o máyón-kwaasi tíyayaampimpaken-andama kweyááríka'a ayúkúwasa ²⁷ ándá-naumpa'o kárákwirawai aúmá kwáyomba póna usásinena

awánóm̄ba ontan-tigurówana usáawanena séna ándá-kwaasi kóuraawe-imayaa éna anón-kwaasigon-aaroi inkaiséna kwená taánasatama mósá taúkéna kwenáúvimba agaiváíndayavena úwana ²⁸ Póro awánéna anónka'a séna íma mirán-uwo. kesáámá amápata úwoiya máyaumne súwana ²⁹ ándá-naumpa'o kárákwirowai kwená kwaásiyavai séna oómbá kúra-simero súwasa kúrar-amuwana avekáán-umai ándá-naumpa'a iyúmba ayántámbá kwétowana anóndaraima óye séna Póronte Sáírásinte tísamaivimba kumbaéna ³⁰ usásinena tí'maena máápa'a kumbéna séna nóra onaná sáwí'o umáímo máyaundavinkemba Áánútu kawer-ámpá'á mészinkaniyo súwasarai ³¹ mindárai sésarai Ísóigo Ísu Áánútumpakemba kunkáiwain-aaiyavai áraire sinaná ewé ená akúné sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye simámesarai ³² minkwáásiyómbá Ísóigon-aai simátímúyasa isésa ³³ mindó'wáán-avuntamba ándá-naumpa'o kárákwirowai tí'maena tírósáánumpar-avima kwésese umátíyuwena mitáwai kwesé kwená kwaásiye mono'-nómbá pékaawe.

³⁴ nombá pé'maena Póronte Sáírásinte tí'maena kwená naaúmpa'a mátínkarena toómbá tímúwasarai kwénoyasa kwewé kwená akúné Ísun-aaiyavai áraire siráamba pósa tirumbá kawé'á umái méraawe.

³⁵ máyówasa usá aaváyaavimba Áróamáni-kawaa-kwaasi i-kwáásí tí'márówasa ándá-naumpa'a kwésa sésa mindárai ayútínkénasarai kókaiyo suwaná ³⁶ ándá-naumpa'o kárákwirowai Pórontavai séna Áróamáni-kawaa-kwaasi i-kwáásí tí'marááwasa tésa sésa Póronte Sáírásinte ayútinkaa semba pókai ayútínkáanakai tirumbá kawé'á ínakai kokaiyó súwana ³⁷ Póro i-kwáásiyávái séna íma kawer-áimbá sésa kempímbá íma kwáyáin-aimba simái kunánaantamba sínkamesa ándáva'a avúsúyukaawe. Áróamáni-kwaasiti aúváíma tokáuyan-kwaasi úyambanivo sínkamomba uwóví'a ésa minámáámbá káráyukaawe. ívé'a aúpá'á ayúsinkai-imayaa owakái íma mirá óyauye-imayaa ékai Áróamáni-kawaa-kwaasi kesópa'a tésa ontá tayisúwéwakai kóyauye Póro súwasa ³⁸ i-kwáásí isésa koyauwerésa Póron-aai tasimátimesa Áróamáni-kwaasiti aúváí tokááin-kwaasiye simátímúwasa isésa táátavai ésa ³⁹ ándá-naumpa'a komésa sésa keinárai Áróamáni-kwaasiti aúváíma tokááyan-kwaasi óyata íma ísareta úwoiya tínkankaunda mindá uwóvíta éta tínkankaumne sésa tí'maesa máápa'a kumésa aánoumai sésa kentáásí naaópa'a tuwékai kokaiyó suwasarái ⁴⁰ Pórowe Sáírásiye ándáva'a tuwésarai Árítiyaana naaúmpa'a kuyasá Ísun-aai ísówai torupamáí máyówasarai miwítí imáyáa kawé'á umátinkesarai tiyuwésarai kurááíye.

17

Tésárónaikaa-naopa'a koméraayan-kwasai.

¹ Pórowe Sáírásiye kwésarai Ámpíporisi-naopa'a Ápóróniyaa-naopa'a kóyaatesarai Tésárónaikaa-naopa'a kuyaná mindáópa'a Yútaa-kwaasiti mono'-námbá kwáyowana ² Póro úntemba Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwésunka'a mono'-náúmpá'á uména Áánútun-aai aúváí-kwandaavinken-aimba simátimumba monor-áimbó ísaan-kanaara'a kaumborá'á simátimena ³ séna aúváí-kwandaavinkemba séna Áánútumo usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkaiyana puwéna usásinaniye siráimba mináínkóná ááimba avora'á simátimune. mináímbá Ísuntavesa siráawe Póro súwasa ⁴ isésa Yútaa-kwaasi évaka'a mináíntávésa áraire sésa Póronte Sáírásinte

tínaaemba kwarésa Kíríki-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówaiye sáwívar-inimba túwí'a kwáyon-ininte miráumai-sawiva-kwaasi kwakáawe.

⁵ kwárowasa Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa sésa mináimbá kwáraávo sésa sáwí-kwaasi kavóná-kwaasi tirówasa torupamáí mésa áái'a tiyánáe sésa imáyáa tímúwasa Yésónona naambá taúkúmaresa Póronte Sáírásinte tayáto'maeta amápa-kwaasi túranka'a aaivintá maitinkánáisiye sésa tivakáá umbá ⁶ íma máyóyasa Yésónowe Ísun-aai ísówai évakare tavisímaesa mindáópaken-kawaa-kwaasitopa'a mátinkesa anónka'a sésa Pórowe Sáírásiye sáwí-aimba kwémaresarai amápa'-marava'a kwétesarai ívé'a maankákwará'á kentáásí naaópa'a tamáyaayana ⁷ Yésóno kwená naaúmpa'a matínkaraiye. Árómáani-aiva-kawaanakona áamámba karésa sésa kentáará'ó kárákwiraiwai Ísuman-iye kwésewe suwasá ⁸ amápa-kwaasiye kámááni-kawaa-kwaasiye isésa tirumbá sáwí'a úwasa áái'a tiyái-ímáyáa uwasá ⁹ kawáá-kwáásí Yésónompi kwimái évaka-kwaasiyavai sésa óntamba simíyata ayútínkáana'a ti'mátuwaaro suwasá óntamba tímúwasa ayútínkówasarai kurááiye.

Pérea-naopa'a kuráan-kwasai.

¹⁰ ayútínkówasarai kuyasá no'wááni'a únka'a Ísun-aai ísówai Póronte Sáírásinte tínkamovo sésa ti'márowasarai Pérea-naopa'a kweémesarai kuyambá Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á umésarai Ísun-aai simátímúyasa ¹¹ minkwáásíyómbá íma Tésárónaika-kwaasiraamba ésa kawer-ímáyáa kwéesa Póron-aai kawé'á umái isésa aasiyaasi-táwai Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba awánésa sésa Póro áraira kwési. kampará kwésiyo sésa aasiyaasi-táwai Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba táámpamai awánomba ¹² Yútaa-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaiyavesa áraire suwasá Kíríki-inimba túwí'o kwáyon-inimba sáwíva'a Ísun-aaiyavesa áraire suwasá Kíríki-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaiyavesa áraire suwasá ¹³ Póro Pérea-naopa'a Áánútun-aai kwésimatimiyemo sun-áimbá Yútaa-kwaasi Tésárónaikaavaken-kwaasi isésa Pérea-naopa'a tésa miwítí imáyáa tayavisimái suwasá isésa Póromba áwáá'a aéesa áái'a tiyamánkai-imayaa uwasá ¹⁴ avekáámbá Ísun-aai ísówai Pórontavai inkámóvo sésa uwí-nómpá'á kumuwo suwaná kumúwasarainivo Sáírásiye Tímótiye mindáópa'a úwoi máyóyasa ¹⁵ Póromba áí'maesa kumeémesa Áténesi-naopa'a móruna auwésa kuntauwerésa miwítí naaópa'a iyésa Sáírásinte Tímótinte usimátimesa sésa avekáán-umai kesópa'a kúmókaiyo Póro siyé usimátímakaawe.

Póro Áténesi-naopa'a mérain-kwasai.

¹⁶ Póro Áténesi-naopa'a kuména Sáírásinte Tímótinte kwétimu'marena awánomba mindáópaken-kwaasi sáwíva'a kampar-ísóí úmakesa miwán-áwí'a mósá kwémarowana Póro tuwánéna arumbá umbái tówana ¹⁷ Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówaiye usimátimena Áánútuna áséi-kwasai usimátimena aasiyaasi-táwai mindáókona marupá'á máyón-kwaasi Áánútun-aai simátíma'maena iyúwasa ¹⁸ Épíkúriyaan-aai ísámai kuwáiyé Sítóikin-aai ísámai kuwáiyé Póronopa'a tésa kwesimán-kwesiman-esa évakarawai sésa aaiyé símaena nááín-kwaasi nóine kwésiyo suwasá évakarawai sésa ó'ombapaken-isoigontavena kwésiye sumbá Póro Ísun-aai séna pukáípinkemba usásinkaiye simátímakaintavesa mináimbá suwasá ¹⁹ Póromba áí'maesa

kawáá-kwáásímó torupamáí mésamo évakar-aimbo simáímo kawer-un-áyámpá'á áwí'a Áríópagasi-ayampa'a Póromba áí'maesa máankesa sésa aúná-aimbo kwésimatimenda-aimba simásímínata ísáano. ²⁰ kesáá mináíntá ísáunda mináínkó á'oran-ivo ókwara'a mináínkóná ááimba simásímínata ísáano sésa ²¹ Áténisi-naopaken-kwaasiye ó'om-bapaken-kwaasi mindáópa'a tamáyón-kwaasiye aasiyaasi-táwai torupamáí mésa aúná-aine su'mai kwésewe. mindáyavesa mináínkóná ááimba simásímínata ísáano siráawe.

²² suwaná Póro usásinena Áríópagasiva'a torupamáí máyón-kwaasiyavena séna Áténisi-naopaken-kwaasi ísáaro. monotávé'o asiramáímo máyáawai á'a tuwánaraumne. ²³ kentí naaópa'a kwénaae'a tuwánáúna'a évaka-tantaa'a úmake'a miwán-áwí'a mósá kwémaraamba tuwánaraumne. óntan-taareira'a aúváíma agaimaréna séna íma awánáúnda-isoigontavai maanóntán-tááréímá úmakaumne agaimaréna siráimba úwa'a awánaraumne. minísóígómbá íma awánaan-isoigon-aaí simátimune. ²⁴ kwemá kwíyómba maramá mimpímbá kwáyáin-tantaa'a úmarena amápa-tantaaka'a kárákwirena íma kwaási úmakaan-daumpa'a méraiye. ²⁵ kweyááma kwaásimo máyáawaina ááinkoma póna táama kwétimena amápa-kwaasira'a kárákwiyena kwempímbá ímo ááimo ánkariwaima póna íma kwaási kwembá áwa'naa owáímán-íye. ²⁶ Áánútu aiva'á moórá-kwaasi úmakowasa kwempínkémbá ó'on-o'on-kwaasi sáwíva'a paáruresa amápa'-marava'a kóyáwé uráawe. Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa'-marama taaín-timena amápa-kwaasiti kanaamá makáíye. ²⁷ kembá sivakáá-umai suwánaigwae séna Áánútu mirá uráíye. kwemá íma némpa'a máyáivo egwaa'á máyáimba póta awánanaundayaawe. ²⁸ moóráwai séna kwemá máyáísata póta kesáámá máyaumne siráíye. keinárawapinkemba moóráwai agaimaréna séna árai'a kwená iyámpóíya úne agaimaréna siráíye. ²⁹ Áánútuna iyámpóíya póta kwaásimo kentí imáyáavinkembo óntambo úmaken-tantaatavetaamo éta kesivowéyá íma sénaumne. ³⁰ ááemo miwímó mésamo sáwí'o umbá Áánútu miwíyávéná íma sáwívar-aimba siráivo ívé'a amápa'-mapaken-kwaasiyavena séna sáwí-amba tuwé'a kesópa'a teró Áánútu kwésiye. ³¹ kwená imáyáavinkemba amápa-kwaasi aaivimbá maitinkánín-kanaama tíníye. aaivimbó maisinkánín-kwaasiya á'a usásinankaraiye. pukáimpinkemba usásinankaraimba pósa árai'a kwemá aaivimbá maisinkáníntaaniye sénááowe Póro siráíye.

³² pukáimpinkemba usásinankaraiyemo súmba isésa évakarawai aká'áámba suwasá évakarawai sésa moórá-tawaimo índa simásímínata ísáano suwaná ³³ Póro tiyuwéna kóúwasa ³⁴ évakarawai kwenánaaemba kwa'maesa kwésa kwenáái isésa Ísun-aaiyavesa áraire sumbá miwíwínkémbá moóráwai áwí'a Táyonisi kwemá Áríópagasi kánísórona'a úwana moórá-ininko áwí'a Tamarísiye minkáé'nárai umái évakarawaivi kwimái Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráawe.

18

Póro Kórinti-naopa'a komérain-kwasai.

¹ Póro Áténisi-naopa'a simátímatuwena tiyuwéna Kórinti-naopa'a komáyowana ² moóráwai Yútaa-kwaasigo áwí'a Ákwíra máyowana kwembá anówa Pontasi-marává'á ména maránkarowana ména anón-éna Ítárimarava'a Árómaa-naopa'a koména awainínkó áwí'a Párisirae máyóyana mimbárává'á kárákwiron-kawaa-kwaasigo áwí'a Kórótíyasa Yútaa-kwaasi

áwáá'a tí'mai Árómaa-naopakemba ti'mátuwowasa kuwasarái Ákwírae Párisirae Kórínti-naopa'a komáyóyana Póro mindáraitopa'a kwéna³ kwená moórá-mayai-kwaasitopa'a póna mindáraise koména ampanta-námbá kwéesaya óntamba kwémaesaya⁴ Yútaa-kwaasimo monor-áimbó kwéison-kanaamo túntemba Póro Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména Yútaa-kwaasiye Kíríki-kwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tígwaé séna Ísun-aai simátíma'maena iráíye.

⁵ kwésimatimunka'a Sáíráíye Tímótiye Másétóniyaa-marava'a tuwésarai Kórínti-naopa'a kúmúyana Póro aasiyaai-táwai kawer-áimbá simátíma'maena kwéiyena Yútaa-kwaasiyavena séna Áánútumo usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya amu'maráúndawaiya kwemá Ísumaniye súwasa⁶ kwenáái araisésa sáwí-aimba simánkówana kwená unáánkwátóirakemba kankambá apiviyéna séna Áánútumo sáwí'o umáímo máyáampinkembo kawer-ámpá'ó ímo métinkanimba kentí ááinko ína'a sáwí'a ónááowe. kemá íma sáwí'a umátinkaumpo keyáárika'a sáwí'a ontávé'a tiyuwé'a ó'onkaa-kwaasiva'a kosimátíma'mae'a kónaumne Póro simásuwena⁷ tiyuwéna moórá-kwaasigona naaúmpa'a komáyowana mindáúmpákén-kwáásígó áwí'a Tísíyasi Yásási kwemá ó'onkaa-kwaasigo éna Áánútuna imáyáa mósá marówai úwana kwená naambá Yútaa-kwaasiti mono'-nánkóna egwaa'á kwáyowana Póro mindáúmpá'á koména kawer-áimbá kosimátíma'maena iyúwana⁸ moóráwai áwí'a Kárisipasi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkár-ánón-kwáásígó Ísóigon-aaiyavena áraire súwasa kwená akúnkwará'á áraire kwésuwasa Kórínti-naopaken-kwaasi sáwívarawai Póron-aai isésa Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa mono'-nómbá pékaawe.

⁹⁻¹⁰ nombá pérówana moórá-no'waamba Póro kaainkáámbá awánówana Ísóigo séna íma áá'a kaíno. kemá esé ménaunda po íma ivátuwe kesáái úwoi simátíma'mae kwaaó. mindáópakemba sáwívarawai kesáái isésa kesí kwaási-i'a ónááomba pósa íma sáwí'a umánkanaaowe Ísóigo súwana¹¹ Póro mindáópa'a moórá-i umái ava'moraé-kwiyomba ména Áánútun-aai simátíma'maena iráíye.

¹² simátimuwana Árómaani-kamaani-kwaasi áwí'a Káriyomba ai'márówana Kíríki-kwaasiti maravá'á kogárákwironka'a Yútaa-kwaasi Póromba tátoresá áí'maesa Káriyonopa'a máankesa¹³ sésa maankwáásígó évakaraimba kwésimatimena Áánútumpa'o iyónááon-amba moórá-ankwara'a kwéagaraatinkaiye. mináínkó kentáásí amáámba kwéaraaisiye suwaná¹⁴ Póro sénáe súwana Káriyo Yútaa-kwaasiyavena séna minkwáásígó kámááni-kwaasi tááimo sáwí'o énamo sáwí-mayaimo mairáinkakai kentáái ívé'a kawé'á umái isáúsina.¹⁵ ánivo kentí ááíne kentúwíre kentí amááne su'maiyave'a tásísa ontávé'a ivátuwe'a keyáárika'a mináimbá másimai kawé'á oró. ke íma mirán-áimbá isánaumne séna¹⁶ aaimó sií-náúmpákémbá ti'mátuwowasa¹⁷ moóráwai áwí'a Sósénisi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkár-ánón-kwáásígómbá tátokesa aaimó isón-dankona egwaa'á inkámúwana Káriyo mindáyavaimo ímo imáyáamo úmba ivátukaiye.

Póro Antíokuva'a ókwara'a kuráin-kwasai.

¹⁸ Póro Kórínti-naopa'a ayáatááka'a Ísun-aai ísówaiye ména tiyuwéna séna Párisiraante Ákwíraante tí'maena Síriyaa-marava'a kónáe séna Sénkíriyaa-naopa'a kumbéna Áánútuntavena árair-aimba séna a'nóntáu amápa'a káráyuwena mindárai tí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesaya kweémesaya¹⁹ Évésasi-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá marapá'á

kunásávesaya Póro Párisiraante Ákwíraante minká tiyuwéna Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména aai kwesimá kweiman-uwasa ²⁰ miwí sésa ayáátááka'a keséya méniyone suwaná ímaniye simásuwena ²¹ kwéna séna Áánútumo owé sénamo si'maráína'o é'a koyauweránaumne séna nompí-sípí táto'mai usáatena Évésasi-naopa'a tuwéna kweéména ²² Sísáriyaa-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá marapá'á kunásávena kunkéna Yérúsaremuva'a marapá'á iyéna Ísóigona kwaásiyavena kawer-áimbá simátímatuwéna Síriyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a koména ²³ évaka'-no'waamba kwaitinkéna tiyuwéna Káresiyaa-ayampa'a Vírísíyaa-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaaena Ísun-aai ísówaiyavena simátíma'maena iyúwasa asiramái méraawe.

moóráwai áwí'a Ápórosina kwaasái.

²⁴ moóráwai Yútaa-kwaasi áwí'a Ápórosi éna kwemá Arekesándiyaavaken-kwaasi Évésasi-naopa'a tamérai. kwemá Áánútun-aai kawé'á umái kwéisená aúvái-kwandaavinken-aimba kawé'á umái simátíma'maena iyúwana ²⁵ moóráwai Ísóigona aampa'á kwégun-aimba simámakowana aamoí éna asiramái simátímena Ísun-aai arupí umái simátíma'maena iyéna Yóni nombó pétinkon-aíne su'mai iséna Ísuna kwaási nombó kwévetinkon-aimba íma ísómba ²⁶ Évésasi-naopa'a taména Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á asiramái simátímúwasarai Párisírae Ákwírae isésarai áí'maesarai kentí naaúmpa'a máankesarai Áánútuna aampa'á kwégun-aimba amápar-aimba kawé'á umái simámakaaíye.

²⁷ simámuyana Ápórosi iséna séna Ákáyaa-marava'a kónáe súwasa Évésasi-naopaken-kwaasi Ísun-aai ísówai áwa'náa ónaumne sésa aúváiima agaimái aménaya Ísun-aai ísááwai Ákáyaa-marava'a máyáawai mátímínasa kawé'á umánkáaro suwaná mináúvái maimaéna kweéména kúmba Áánútu úwoi áwa'náa úwana Ísuna aampa'á kuwái túwa'náa éna ²⁸ avora'á Yútaa-kwaasiye aai kwesimá kwesiman-éna Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba simátímena séna Áánútumo usásinankaiwaimba kwéamu'maraundawaiya kwemá Ísuman-íye súmba kwenááigo miwí tááigomba usáyaaítowana miráumai Ísuna aampa'ó kuwái túwa'náa uráíye.

19

Póro Évésasi-naopa'a kuráin-kwasai.

¹ Ápórosi Kórinti-naopa'a máyowana Póro avumpim-bárává'á kweéména Évésasi-naopa'a kúmba Ísuna aampa'ó kun-kwáásí máyówana ² Póro tuwánéna tísaa éna séna Ísun-aaiyave'a áraire siráan-kanáa ára Áánútun-amankoma kentirumpimbá kumbéraiyo súwasa miwí sésa ímaniye. Áánútun-amankon-aaiya íya ísaraumne suwaná ³ Póro séna nóran-aaina kwésesa nombá pétinkaraao súwasa miwí sésa Yóni simátímakain-aimba kwésimasimesaya nombá pésinkaraawe suwaná ⁴ Póro séna Yóni séna sáwí-imayaa tínaaemba umásuwe'a Áánútumpa'a teró súwasa mirá uwaná nombá pétinkena séna moóráwai kesínaaemba tíniwain-aaiyavai áraire sé'a kwesé aráápamai máéro Yóni siráíye. miwántávéna Ísuwe siráíye Póro súwasa ⁵ miwí isésa Ísóigo Ísuntavesa ísámai nombá pérówana ⁶ Póro tine'á ayáámba

tátorowana Áánútun-amanko miwívimbá anómba umátinkowasa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésesa Áánútun-aai simátimesa ⁷ sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi mirá uráawe.

⁸ mirá uwaná Póro miwísé ména kaumbo-kwíyónká'á Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á kwéiyena Áánútu kwená kwaási kwégawaa-in-aimba asiramái simátíma'maena iyúwasa ⁹ évakarawai tirunté marésa mináíntávésa íma áraire sésa amáparawai túranka'a Ísóigona aantavésa simái sáwí'a uwaná Póro tiyuwéna Ísuna aampa'ó kun-kwáásí tí'maena moóráwai áwí'a Tíránasi ira-námbá úmakon-daumpa'a mói tínkarena aasiyaasi-táwai Ísóigon-aai simátíma'maena kwéiyena ¹⁰ kaer-í maisuwówasa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ésiyaa-marava'a máyón-kwaasi amápa'a Ísóigon-aai ísaraawe.

Síva áánimbaati kwaasái.

¹¹ Ísóigon-aai ísówana Áánútu Póromba asirayámbá amúwana ímo awárom-bayai ó'om-bayai mayówasa ¹² évaka-kwaasiyomba ampantanéi Póro ane'á to'maésa kentí kwaásimo tí'o úwai tine'á máyo'marowasa asóvwasa kentí kwaási tirumpimbá taraváá-kwámbá máyowasa mirá máumatinkowana taraváá-kwámbá kóuwasa ¹³ évaka'-Yútaa-kwaasi kwénaesa kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'maesa kwégwesa taraváá-kwántávésa sésa asiramái séta Ísu áwíka'a Póro kwésin-awíka'a kóroya kwésune suwaná ¹⁴ moóráwai áwí'a Síva Yútaa-mono-kawaa-kwaasigo áánimbaa'a avakaeté mésa pósa mirám-báyái máyówana ¹⁵ taraváá-kwánkó simátimena séna kemá Ísumba awáné'a Póromba awáné'a kwéumpo kemá nááwiya'o simásuwowana ¹⁶ taraváá-kwánkó arumpimbá máyon-kwaasigo tínkamuwana naaé kwégumuwana unáánkwátói tarátíyuwena minávákáété-kwáásí usáyaatena tuwéntáiyuwowasa unáánkwátói-iyaaimba máápa'a kúmúwasa ¹⁷ Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amápa'a Évésasi-naopaken-kwaasi mináímbá isésa táátavai ésa Ísóigo Ísu áwí'a mósá makáawe.

¹⁸ sáwívarawai máyónka'a Ísun-aaiyavesa áraire suwái tésa kwaási túranka'a paárésa sésa sáwí'a uráumne sésa ¹⁹ miwívínkémbá pukaa'ó agayáan-kwaasi miwítí aúvái-kwandaai tamairésa pukaa'ó agáyón-aimba kwáyontavesa tamaimái iravimbá agaisuwésa mináúvái-kwándááímó meéyán-uraamba sáwíva-kwaasi aíyayaamba naikamáiyavai minóntánkó áwí'a 50,000 kina tuwésa ²⁰ mirá anón-tantaa'a umbá pósa Ísóigon-aai asiramái simátíma'maesa kuwasá sáwívarawai mináíntávésa áraire siráawe.

Évésasiva'a anónkar-anonka'a siráan-kwasai.

²¹ mirá uwaná Póro séna Másétóniyaa-marava'a Ákáyaa-marava'a kwénaae'a Ísóigon-aai simátíma'mae'a naaónáe séna minkákémbá Yérúsaremuva'a kuré'a Árómaa-naopa'a kónaumne séna ²² Tímótinte Érásátasinte áwa'náa í-kwáásírái ti'marówasarai Másétóniyaa-marava'a kuyaná Ésiyaa-marava'a kweyáá méraiye.

²³ máyowasa minkánáá Évésasi-naopaken-kwaasi Ísóigona aampa'ó kuwáiyávésa tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópakemba anónkar-anonka'a suwaná ²⁴ moóráwai áwí'a Témítiyasi minkwáásígó óntandei

úmakena miwítí kampar-ísóígóná kító'-mono'-nane séna minkámpár-ísóí-ínínkó áwí'a Átémísiye sésa kwená mayái-kwáásíyómbá úmakowasa sáwíva-kwaasi óntamba mágwétimesa minkámpár-ísóígóná naambá kwémeyan-uwana ²⁵ Témítíyasi mimbórá-máyái kwémayon-kwaasi tááyowasa taylorupowaná simátimena séna kentáásí anón-ontamba mimbáyáírákéntá kwémayaumne. ²⁶ ánivo Póro séna kwaásimo úmáráamba kampar-ísóígómbá kwéumaraawemo sin-áímbá Ésiyaa-marava'a Évésasi-naopaken-kwaasiye ó'on-o'on-daopaken-kwaasiye isésa áraire kwésewe. kemá Póron-aaí á'a ísaraawe. ²⁷ Póron-aaigo kentáásí mayáímó sáwí'o índayavena kwéiye. íma miráwé su'mai ínivo Ésiyaa-maravaken-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye kentáásí ísóí-ininko áwí'a Átémísi mósá kwémaraamba Póron-aaigo Átémísina mono'-námbá úwoisankaamba simái umásukaimba póna kwenáwí'a kumíníye siráíye.

²⁸ súwasa mináímbá isésa tirumbá sáwí'a úwasa aaisambá sésa anónkar-anonka'a sésa Évésasi-naopaken-kwaasi kentáásí Átémísi áwí'a anónba kwéiye sésa ²⁹ ayamái suwasá mindáópa'a tésa anónkar-anonka'a kwésesa Pórowe kwénaauyan-kwaasi Másétóniyaavaken-kwaasirai moóráwai áwí'a Káyási uwaná moóráwai áwí'a Árísítakasi mindárai tavisímaesa torupamáí máyópa'a mátínkówana ³⁰ Póro amápa-kwaasi torupepá'á iyónáe súwasa Ísuna aampa'ó kuwái íma kwaaó sésa tátorowasa ³¹ mimbárávákén-ánón-kwáásí évakarawai Pórona kwaási pósa aaí tuwésa sáwíva-kwaasi torupepá'á íma iyuwó Pórontavesa siráawe.

³² suwasá torupon-kwáásíyómbá sáwívar-imayaa uwaná miwítí imáyáa sáwí'a úwasa évakarawai ó'on-aintavesa suwasá évakarawai mirá suwasá évakarawai sésa nóin-aintavaiye sэтаawa tayloruparáumno-imayaa uwasá ³³ Yútaa-kwaasi miwítí avumpinkémbá moóráwai áwí'a Arekesándaamba túranka'a máánkarowasa évakarawai anónka'a sésa emá aaí siyó suwaná miwí táái karánáe séna ayáámba mósá tuwówasa ³⁴ awánomba Yútaa-kwaasi úntavesa mimbórá-áímbá ayáátáaka'a tavisimái anónka'a sésa Évésasi-naopaken-kwaasi kentáásí Átémísi áwí'a anónba kwéiye siráawe.

³⁵ anónka'a kwésuwana mindáópaken-anon-kwaasigo aúváímo agayóndako tiyorái-imáyáa éna séna Évésasi-kwaasiyono. amáparawaiya awánaúnda Átémísina mono'-námbá kwégawaa-eta ó'oran-ontamba kwíyómpakemba marapá'á kunkáin-ontamba kwégawaa-une. ³⁶ mináímbá íma kanaán-umai karánááovo amápa'a aaiseré'a mé'a íma sáwí'a oró. ³⁷ mindárai mono'-náúmpákémbá íma umóyámbá ésarai kentáásí ísóí-inintavai íma simái sáwí'a uráaya'anivo úwoi tí'mae'a maanká'á tiráawe. ³⁸ Témítíyasiye kwená mayái-kwáásíyé aaí simátinkanae sésamo ésa aaimó simátinkai-kanaa úwoi kwáyáíye. anón-kwaasi máyáamba pósa aaí simái kawe'á umátinkanaaowe. ³⁹ ánivo keinárawa'o ó'on-aimbo kwáyáina'o é'a amápa-kwaasimo torupamáímo máyáampimba simái kawe'á umásuwanaaowe. ⁴⁰ kesáámó aaivintáámó ménaundaya ívé'o áái'o tiyéta Áróamáani-kamaani-kwaasi tésamo tásisaa esayaamo nóinkaken-aira tiyááomo síyata kesáámó sénaunda-ainta íma kwáyáíye. ⁴¹ aúváímo agayón-kwaasigo simásuwena torupamáímo máyón-kwaasi ti'mátuwowasa kóuraawe.

20

Póro Másétóniyaa-maravare Kíríki-maravare kwénaaun-kwasai.

¹ miwí táái ánásowana Póro Ísuna aampa'á kun-kwáásí tááyowasa tuwaná miwítí imáyáa simái kawe'á umátinkena séna Ísun-aaiye su'mai maimái tirumpimbá kawe'á oró séna ánivo méwaro séna tiyuwéna Másétóniyaa-marava'a kweémena ² mivá'á naaó'-nao'a kwénaaena Ísuna aampa'á kun-kwáásíyávéna ávááraumai simátíma'maena kwénaauwasa tirumbá kawe'á úwana tiyuwéna Kíríki-marava'a kweémena ³ koména kaumbo-kwíyómbá maisuwéna nompí-sípívimbá Síriyaa-marava'a kónáe séna úwasa Yútaa-kwaasi kwená áamáyu-aimba sumbá iséna ivátuwena Másétóniyaa-marava'a marapá'á kónaumne súwasa ⁴ maaráumai-kwaasi moóráwai Pérea-naopakewai Pírasi ááninko áwí'a Sópata úwana Tésárónaika-naopakendarai túwí'a Árisítakasiye Sékandaawe uyaná Tépi-naopakewai áwí'a Káyási úwasarai Ésiyaa-maravakendarai túwí'a Tikikásaawe Tóvimasiye uyaná Tímóti úwasa umái Pórowe kwéna ⁵ aiva'á Táróasi-naopa'a koména kentáásimu'a makówata ⁶ Yútaa-kwaasimo ímo intóráin-tantaakwara-pereti úwoi-peretimo kwéagayon-kanaama ánásonka'a Vírípai-naopakemba nompí-sípí táto'mai usáateta kweémeta éva'aasei-no'waamba mindómpí-sípívimbá kógwaeta Táróasi-naopa'a marapá'á kunásáveta aiva'ó komésamo kentáásimu'o makón-kwaasiyeya kométa moórá-sontaaya méraumne.

Yútíkásaamba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

⁷ sontaará'á Ísuntaveta ísámai toómbá néta aráá-tomba naandayávéta torupamáí máyaawananaya Póro aaváyaa kónáe séna simátíma'maena no'wáán-avuntamba iyúmba ⁸ ávúmayaatanaan-daumpa'a méta sáwívar-omba kúra'maketa máyaawananaya ⁹ moóráwai ívé-kwaasigo áwí'a Yútíkása naan-aváápímbá umáyowana Póro Ísun-aai simátíma'maena kwéiyuwana Yútíkásaamba áugávaa'á úwana kwaeguréna meminkákémbá toká'maena marapá'á kuntuvamúwasa marapá'á kunkéna kunawánomba pukúwasa uwaná ¹⁰ Póro kuména kunkívairena taparéna awánéna séna íma imáyáa oró. pukéna kusúvarena umái máyáíye simátiména ¹¹ mindáúmpá'á iyéna Ísuntavéna ísámai toómbá topámbai tímúwasa nowaná Póro simátíma'maena kwéiyuwana mói irataró'a tiyuwéna kúwasa ¹² puwúwanamo usásinankon-kwaasigomba áí'maesa kwená naaúmpa'a máankesa tirumbá kawe'á úwasa méraawe.

Póro Máiritasi-naopa'a kuráin-kwasai.

¹³ máyówana Póro simásimenaya séna keinárawa'a nompí-sípívimbá Ásoso-naopa'a kwégwiya'a kemá marapá'á kweéme'a Ásoso-naopakemba nompí-sípí táto'mai usáate'a kónaumne súwata aiva'á kunkéna nompí-sípí táto'mai usáateta kweémeta Ásoso-naopa'a kówáananaya ¹⁴ Póro marapá'á kweémena Ásoso-naopa'a kuréna nompí-sípí táto'mai usáatowata kweémeta Mítírini-naopa'a kógwaeta ¹⁵ irataró'a kweémeta Káyoso-marava'a kóyaaitaawananaya enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Sémoso-marava'a kóyaaitaawananaya enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Máiritasi-naopa'a kówáananaya ¹⁶ toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá sáwíyanka'a tíníye kwéuwana Póro séna avekáámbá Yérúsaremu-naopa'a kuré'a mintánómbá komandánáe séna nompí-sípívimbá Évésasi-naopa'a kóyaaitanaundapo Ésiyaa-marava'a íma ayáátááka'a ménaumne súwata Máiritasi-naopata kuráumne.

Póro Évésasivaken-kwaasiyavai méwaro siráin-kwasai.

¹⁷ Máiritasi-naopata kówánanaya Póro moóráwaimba ai'marówana Évésasi-naopa'a kweémena Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiyavena kosimátimena séna Póro kwétaayaivo teró siráiyé súwasa ¹⁸ tuwaná simátimena séna kesáái ísáaro. kesí aiva-táwai Ésiyaa-marava'a kesé komé'a kemó ówánda suwánaraawe. ¹⁹ Yútaa-kwaasi sínkamiyanesa kwésuwana sirunkó umbaí kwétowa'a íma imáyáa é'a Ísóigona kwayó'ná'á úne sé'a kwenáísamaivimba mé'a kwená mayáí mairáumne. ²⁰ íma aúp'á tuwé'a amápar-aimba úwoi simátimé'a kembó túwa'naa íí-áímbá torupamáí máyáampine kentí naaúmpare simátíma'mae'a iráunda á'a ísaraawe. ²¹ Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye ávááraumai simátimé'a sé'a sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a Ísóigo Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwesé aráápamai máéro simátíma'mae'a iráumne. ²² ánivo Áánútun-amanko Yérúsaremuva'a kwaaó simásímakaimba pó'a mirá ónaumne. kesine'ó paárinintavai íma isáúnda úwoi kwégune. ²³ amápa'-naopa'o kúnda Áánútun-amanko asiramái simásimena séna umbai-yántáá'á umánkesa ándáva'a máánkanaaowe simásímimba mindáwe su'mai ísaraumne. ²⁴ sínkamiya'o puwónaundara'a íma kárákwiyonaunda pó'a Ísóigo Ísu símakaim-bayai maimái ánásanaumne. Áánútu úwoi kwésuwa'naa-i-aimba áséi-kwasai simátíma'mae'o kwéiyunda-mayai maimái ánásanaumne.

²⁵ mimbáyáí mairáunda keinárawapimba kwénaae'a Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátímakaunda pó'a naaémbo é'a kembó ímo suwánáiyamba ken-ísaraumne. ²⁶⁻²⁷ íma inkaiséwánda Áánútun-aai amápar-aimba simátímakaunda pósa keinárawapinkembo évakarawaimo kesááimo ímo isésamo Áánútumpa'o ímo tésamo ombá íma kesí ááinkoman-ivo kentí ááínko ína'a mirá ónááontave'a mináímbá ívé'a asiramái kwésimatimune. ²⁸ Áánútu ááninkomba ai'marówana kuména kumpuwéna kwená naaenéí meéyán-umásukaimba Ísóigona kwaásin-ovo kárákwiyoro. Áánútun-amanko kembá usásintinkaraivo kentúrakwara Ísóigona kwaásirakwara'a kawé'á umái kárákwiyoro. sipisípira'o kárákwiyonten-umai kárákwiyoro. ²⁹ áwáávitemo índa-iyamba téna sipisípi tavamáímo kwaráíntemba kemá kónasa kwaási tésa tasáwí'a ónááowe. ³⁰ moórá-kanaa tínsa keinárawapinkemba évakarawai usásinesa Ísuna aampa'á kon-kwáásití imáyáa tavisénáe sésa kampar-áímbá síyasa évakarawai áraire sésa kwaránááowe. ³¹ mindáyave'a kárákwimai kawé'á oró. kaumbo-í kwéte'a moórá-morawaimba sirumbá kwéumatinke'a aaváyaavimba enónka'a no'wáámba aasiyaasí simátínkámae'a iráumne. mináíntáv'é'a imáyáa umái kawé'á oró.

³² kawé'á íyana Áánútu kárákwitinkamae iyína'a máéro. kwenááigo asiramátinkaniye. kwená kwaásimo kawé'ó kwéumatinkaintemba kenkwará'á kawé'á umátinkaniye. ³³ óntantavai unáánkwátóiyavai á'owiti náaindaantavai íma súran-anda kwéune. ³⁴ mayáímá kwémae'a minóntándéí ímo makáunda-yantaa'a mégwémae'a kembó súwa'naa on-kwáásití toómbá unáánkwátóí kwémaitime'a kwéune. mirámó ówánda á'a suwánaraawe. ³⁵ asirayám-báyáímó mayááwánda suwánaraamba pó'a mirá kwée'a pasusimáímo máyáan-kwaasi túwa'naa ónááowe. Ísóigo Ísu siráin-aimba imáyáa oró. kwemá séna kwémayaawai tirunkó kawé'á kwéimbanivo kwétimatuwaawai tirunkó kaweté kwéiyé Ísu siráin-aimba Póro siráiyé.

³⁶ Póro simásuwena kívaréna minánón-kwáásíyé Ísóigompa'a námúnna simásuwowasa ³⁷ amáparawai ávááran-ivi'a kwétesa Póromba tayaparésa

paruvará umánkesa uwaná ³⁸ Póro séna naaémbo é'a íma suwánanaaowe siráin-aintavai tirumbá umbaí kwétowasa nompí-sípívimbá móruna áúkaawe.

21

Póro Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹ móruna aúwówata minkwáásíyávéta méwaro séta tiyuwéta nompí-sípívimbá usáateta arupí umái kweémeta Kóso-naopa'a kóyaaaiteta kweémeta kógwaeta usá aaváyaavinkaamba Áróso-naopa'a kóyaaaiteta kweémeta Pátaraa-naopa'a kuréta marapá'á ásáveta ² awánaawandaya Vínisiyaa-marava'a kwíní-nompi-sipi kwáyowata mimpímbá usáateta kweémeta ³ Sáiparasi-marama siyáánepa'a kwáyowata kóyaaaiteta kweémeta Síriyaa-marava'a kówándaya Táyaa-naopa'a náaindaamba mógwéyuwowata marapá'á ásávaawanasaya ⁴ Ísuna aampa'á kuwái máyówata tuwánéta moórá-sontaa miwísé máyaawanasaya sésa Áánútun-amanko simátímakain-aimba Pórontavesa simámesa sésa inkámóvo Yérúsaremuva'a íma kwaaó simáma'maesa iyúwata ⁵ miwísé máyaawandakanaa ánásowata mindáópa'a tuwéta kówánasaya minkwáásíyómbá miwítí aarai-iyámpóise sí'maesaya naambáru'a tuwésa uwí-nómpá'á kúmúwata kívaireta Áánútumpa'a námúnaa simásuweta ówánasaya ⁶ kentááyávésa ánivo koró suwatá miwíyávéta ánivo méwataao simásuweta nompí-sípívimbá usáataawanasaya miwí kuntuuwerésa miwítí naaópa'a iráawe.

⁷ miwítí naaópa'a iyúwata nompí-sípívimbá Táyaa-naopata tuwéta Tórémesi-naopata marapá'á ásáveta Ísun-aaí isówai tuwánéta siyáánta kwétimeta moórá-no'waamba miwísé kwaéta ⁸ usásineta marapá'á kweémeta Sísáriyaa-naopa'a kówándaya ááéma aantá-kwaasi avakaeté-kwaasira'a Ísuna mayái tímakowaivinkemba moóráwai áwí'a Vírípina naaúmpata umáyaawananaya kwemá Ísun-aaí kwésimatimuwai máyowasa ⁹ ayáámúmbaa'a éiyaimba mésa íma kwaaí mairésa úwoi mésa Áánútun-aaí kwésimatimesa tivowáe máyówata ¹⁰ évaka'-no'waamba mindáúmpátá kwégwaewananaya moóráwai Áánútun-aaí kwésimatimuwai áwí'a Ákápáasi Yútiyaa-maravakemba ¹¹ kuména Póro ámúr-anda kumbairéna kwenáísamai ayáánka'a asááumai umásítai'a umái agaráárankena séna Áánútun-amanko séna maanámur-ándáo avowámó Yérúsaremuva'o iyínasamo ésa Yútaa-kwaasi táto'mai miráumai asááúmaresa áí'maesa ó'onkaa-kwaasi mátimenaawe Áánútun-amanko siráíye Ákápáasi kusúwata ¹² iséta keséya máyón-kwaasiye Pórontaveta séta Yérúsaremuva'a íma iyuwó asiramái séwánanaya ¹³ Póro séna nóintavai iví'á kwétera kaer-ímáyáá kwéumasinkaawana kesirunkó umbaí kwétaiyo. Yérúsaremuva'o iyónasamo kembó tátoranaaomba íma sáá'a kwégaiye. Ísóigo Ísun-aaí simátimudayavaimo sínkamonaesamo sésa úwoi sínkamonaawe Póro súwata ¹⁴ kwenááiya íma kanaán-umaiya araaisénaumne séta ivátuweta séta Ísóigona imáyáara'a mirá ónááowe siráundayaawe.

¹⁵ mirá simásuweta évaka'-no'waamba miwísé kwaéta kentáási náaindaamba to'mayaa úmaeta mindáópa'a tuwéta Yérúsaremuva'a iyówánasaya ¹⁶ Sísáriyaavaken-kwaasi Ísuna aampa'á kuwái évaka'a keséya Yérúsaremuva'a iyésa moóráwai áwí'a Nésonona naaúmpata móisinkowana minkwáásígó Sáiparasi-maravaken-kwaasi ayáátáaka'a Ísuna aampa'á kwéguwai séna kesí naaúmpa'a ménaaowe súwasa kwená naaúmpata móisinkaraawe.

Póroe Yémésiye aaí simátímakaayan-kwasai.

17 móisinkesaya kentí naaópa'a kúmúwata Yérúsaremuva'a umáyaawanasaya Ísun-aaí ísówai aamoí kwéumpinkemba sirówata
 18 ugwaéwándaya usá aaváyaavimba Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi Yémési torupamátinkowasa máyópata Póro sí'maenaya kúwata komáyaawananaya
 19 Póro ayáámba tíma'mai parubará éna séna Áánútu ámakaim-bayaimo ó'onkaa-kwaasivimbo mairáin-aimba amápar-aimba simátimuwasa 20 isésa Áánútu áwí'a mósá marésa Pórontavesa séna kentáásí kwaásiyo. sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésesa Mósesina áamámba íma tuwésa asiramái isésa méraamba á'a ísaraane. 21 évakarawai miwíyávái séna Póro ó'onkaa-kwaasiti naaó'-nao'a kwénaaena Yútaa-kwaasi mindáópaka'a máyáan-kwaasiyavai simátimena séna Mósesina áamámba ivátuwe'a kentí iyámpói túra'a íma kárámai araa'éna umátinke'a Yútaa-kwaasiti aambá íma kwáráaro Póro kwésiye sewasá isésa 22 emó tiráanda-aimba isésa áwáá'a kwésevo 23 simáméendantenta uwó. maanká'á éiyain-kwaasi mésa Áánútumpa'a árair-aimba símakamba po 24 egwára'á mirán-uwo. Yútaa-kwaasiti áamámba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á e minéiyáin-kwáásítí pói'o meéyán-umátiyuwe mono-káwáá-kwáásí timé miwísé a'nóntáu káráyuwenasa awánésa Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire sewái séna emá Mósesina áamámba isé máyaanasa entávái kampar-áimbá simánkaraawe seró. 25 ánivo ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráawaiyaveta ááéma moórá-aimba séta agaimaréta séta kampar-ísóígóntávái imáyáa ésa pói'o umándaamba mimpói íma naaró. naaemá íma naaró. póimo tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpói íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. ááéma mináímbá agaimaréta tukáundayaawe suwaná Póro iséna 26 usá aaváyaavimba minkwáásí tí'maena Yútaa-kwaasiti áamámba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á usá umásuwena Póro anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono-káwáá-kwáásíyávéna séna avakaeté-no'waamba maisuwéta Yútaa-kwaasiti áamámba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á umái ánásasuweta moórá-morawai pói'a úmaeta Áánútunka'a máamenaundayaaniye simátímakaiye.

anóm-bono'-naumpa'a Póromba tátokaan-kwasai.

27 simátimena máyowana minávákáété-nó'wáámbá ánásowana Póro anóm-bono'-naumpa'a umáyomba évaka'a Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravakewai uawánésa Pórontavesa sáwí-aimba simánkesa inkamí-imáyáá kwéesa tátokesa anónka'a sésa 28 Ísareri-kwaasi súwa'naa oro. maankwáásígó naaó'-nao'a kwénaaena Ísareri-kwaasiyavena sáwí-aimba simátinkena Mósesina áamámba simái sáwí'a kwéumankena maanánóm-bónó'-námbá simái sáwí'a kwéiye. ívé'a ó'onkaa-kwaasi tí'maena maanánóm-bónó'-náúmpá'á Yútaa-kwaasiye su'maimo iyí-náúmpá'á mógwétinkaisana póna maankáwé'-námbá sáwí'a kwéiye sumbá 29 Évésasi-naopaken-kwaasigo áwí'a Tóvimasi Póroe Yérúsaremuva'a kwénaauwasa awánonka'a pósa imáyáa ésa Póro áí'maena anóm-bono'-naumpa'a móankaraiye-imayaa kampa'á ésa mindáyavesa mináímbá siráawe.

30 mináímbá anónka'a simásuwowasa mindáópaken-kwaasi mimbórávímbá takwiyésa Póromba tayáto'mai mono'-náúmpákémbá tavisímaesa máá'aruva'a mórúna auwésa mono'-nánkóná onta mósá kwéumaresa 31 sáwíva-kwaasi Póromba inkamír-inkamí'a kwéuwana moóráwai Áróamáani-i-kwaasiti anóndakontavena usimámena séna

Yérúsaremuva'a amápa-kwaasi áái'a kwétiyaawe súwana ³² avekáán-umai i-kwáásíyé miwítí kawáá-kwáásíyé tí'maena isaaíséna kuména kwaási torupamáí máyómpimba tavákáara'a úmaena kumúwasa i-kwáásíyé miwítí anóndakone tuwánésa inkamé máyómba úwoi máyówana ³³ anóndako Póromba tayátorena i-kwáásíyávéna séna kaer-ándánéí taasááóro simásuwena tísaa ena séna maankwáásí nááwa'iyo. kwe nóra uráíyo súwasa ³⁴ évakarawai ó'on-o'on-aintavesa suwasá évakarawai mirá suwasá uwaná anóndako mináínkóná ááimba íma iséna i-kwáásíyávéna séna mindá'á áí'mae'a i-kwáásítí naaúmpa'a iyóro súwasa ³⁵ áí'maesa ontavi-karáúrávámbá iyúmba inkamónáesa kwéuntavai i-kwáásí tiyáánka'a toká'maesa kwéiyuwasa ³⁶ tínaaemba kwa'maé kwéiyesa tuvuwíyana puwíno símaesa anónka'a iráawe.

Póro simátímakain-kwasai.

³⁷ i-kwáásí Póromba áí'maesa miwítí naaúmpa'a iyónáe suwaná Póro miwítí anóndakomba simámena séna moórá-aimba simámenae súwana anóndako séna Kíríki-kwaasi tááivinkemba kwésempo ³⁸ emá íma Ísípimaravaken-kwaasi óne. minkwáásígó Áróamáani-kamaani-kwaasiyavena aaisambá tiyéna sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi simái tí'maena áái'o tiyáí-yántáá'á maimaésa kavóná-marava'a kuráamba íma kwemá óne súwana ³⁹ Póro séna Yútaa-kwaasi úne. kesinó kembá Sírísíyaa-marava'a Táásási-naopa'a masínkarena anón-daopa'a masínkaraiye simásuwena séna moórá-aimba simátimenae súwana ⁴⁰ anóndako séna ánivo mirán-uwo súwana Póro ontará-karáúr'á ména aaiseránááontavena ayáámba mósá tuwéna séna kemó senda-áímbá ísáaro súwasa aaisérówana Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípírun-aimpinkemba simátímakaiye.

22

¹ Póro simátimena séna kesívárawaisai kesivoísáíyo aai simátínkáamba anondá mináímbá sénaumpo ísáaro séna ² Ípírun-aimpinkemba súwasa miwí tááivinken-aimba pósa iséna aaisékésa kwenáái kawe'á umái ísówana Póro séna ³ kemá Yútaa-kwaasi úne. kesinó Sírísíyaa-marava'a Táásási-naopa'a masínkówa'a anón-é'a Yérúsaremuva'a Kámérierinopa'a tamáyaawanana kentáá síkwá'nái áamáamba asiramái simásíma'maena iráíye. maanká'ó máyáan-kwaasimo Áánútuntavaimo asiramái máyáantemba Áánútun-aaí asiramái mé'a méyatokaumne. ⁴ Ísuna aampa'á kun-kwáásí sáwí'a kwéumatinke'a tavisímae'a ándáva'a aarai-kwaai mátínkarauumne. ⁵ ááéma aiva'mónó-káwáánákówé monor-ánón-kwáásíyé aúvái simésa Támásikasi-naopa'a Yútaa-kwaasi maimaé mátimiyo suwa'á Ísuna aampa'á kun-kwáásí kotí'mae'a Yérúsaremuva'a ándáva'a mátinkanae sé'a Támásikasi-naopa'a kuráumne. ááémo mináúvái mó símakaan-kwaasi kotísaa e'o é'a kentávái árai'a kwésiye seró.

⁶ ánivo aampa'á kweéme'a Támásikasi-naopa'a egwaa'á kówánana kwáyá'wái kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana kuména ságáyáagaya úwa'a ⁷ marapá'á tuvamówánana aaiyé su'mai kwéisaawanana sááyena séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a kwéono súwa'a ⁸ emá nááwa kwéseno séwánana kemá Násáretivakewaima Ísuma únama sáwí'a kwéumasinkaane súwasa ⁹ kesémo máyón-kwaasi ságayamba awánésa kwésimasimun-aimba íma kawe'á umái ísówana ¹⁰ áísaa e'a sé'a Ísóigoo ke nóra ónaumno séwánana Ísóigo séna usásine Támásikasi-naopa'a kwínaná moórawai Áánútumo embó ámakaim-bayai-aimba simámino

súwana ¹¹ ságayanko sùgáyáagaya úwa'a íma kwéawanaawanasa kesé kwénaaun-kwaasi siyáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a kuráawe.

¹² kuwaná moóráwai áwí'a Ánánáesi Ánútun-aaiyavena asiramái ména kentáási áamáamba kwéisowasa Yútaa-kwaasi Támásikasi-naopakewai kwenáwí'a mósá makówai ¹³ kesópa'a téna kesí egwaa'á taména séna Sóroo kesí kwaásiyo. ó'omba kawé'á umái aúramba awánaniyone súwa'a avekáámbá súramba awánamai kawé'á ówánana ¹⁴ séna kentáá síkwá'nási Ísóigo embá usásinankaintavai kwená imáyáa kwaráníyone. kwená kawé-kwáyóná'á awáné kwenáái isé ónda po kwenáái kwaráníyone. ¹⁵ awánáánda-yantaa isáánda-yantaa'a amápa-kwaasi simátíma'mae naaíníyone. ¹⁶ íma úwoi maé usásine Ísóigo Ísumba ááyenana ená sáwí-imayaa mayauwáína Ísuntavai isámai mono'-nómbá peraaó Ánánáesi simásuwowa'a mirá uráumne.

¹⁷ mirá é'a koyauweré'a Yérúsaremuva'a tamé'a anóm-bono'-naumpa'a Ánútumpa'a námúnaa kwése'a kaainkáámbá awánaawanana ¹⁸ Ísóigo simásimena séna Yérúsaremuva'o máyáan-kwaasi kesáái simátímínasa íma kawé'á umái isánááovo avekáámbá usásine maanká'á tuwaaó Ísóigo súwa'a ¹⁹ Ísóigoo mono'-náúmpímpá'á kwénaae'a enááiyavai áraire sen-kwáási táto'mai tínkambai tavisímae'a ándáva'a mátíyukaunda á'a suwánaraawe. ²⁰ Sítíveni enáái simátímakaiwaimba tuvúkáanka'a kemá mé'a sirunkó kawé'á kwéuwa'a tuvúkáan-kwaasiti paákár-únánkwátóira'a kárákwiraawanasa tuvúwúwana pukáíye séwánana ²¹ Ísóigo séna ai'maráana usásine nánka'a ó'onkaa-kwaasi kesáái simátíma'mae naauwó Ísóigo siráíye Póro siráíye.

²² Póro súwasa naaémbo sún-aintavesa áwáá'a sésa anónkar-anonka'a kwésesa áike'a tuvuwíyana puwíno. mirán-kwáási íma maambárává'á méniye ²³ anónkar-anonka'a kwésesa miwítí unáánkwátói ayúkésa awáávána kwéesa ovaí káúresa óipa'a kwéiyaata uwaná ²⁴ Áróamáani-anondako i-kwáásiyávéna séna áí'mae'a kentí naaúmpa'a iyóro súwasa mirá uwaná séna Pórombo áwíruku'a náiyana Yútaa-kwaasi tááigona ááimba sínata isáano súwasa ²⁵ Póromba ándáneí asááúmankesa áwíruku'a nánáe sésa uwaná i-kwáásií kawaáná'á máyowana Póro kwentávéna séna kemá Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáundawaimba ímo sísa ombá aaivimbó maisinkésamo súwíruku'a nánááon-imayaa kwéomba pósa áamáamba karésa uwóví'a ónááomba pósa íma úwoi súwíruku'a nánááowe Póro súwana ²⁶ iséna kwená anóndakomba kosimámena séna minkwáási Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáiwaimban-ivo nóra ónaumno súwana ²⁷ anóndako iséna Póronopa'a téna séna Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáano súwana owé súwana ²⁸ anóndako séna kemá anón-ontamba kwétuwe'a mináúvái-kwándáái maimái tokáumne súwana Póro séna kesivo tokáimba pó'a kegwára'á úwoi tokáumne súwana ²⁹ áwíruku'a nánáe sun-kwáási mináímbá isésa nénka'a kuwaná anóndakogwara'a áátavai éna séna Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáiwaimba asááúmankaunda uwóví'a úne séna áátavai uráíye.

Póromba monor-ánón-kwáásitópa'a máánkarain-kwasai.

³⁰ áátavai éna usá aaváyaavimba anóndako séna Yútaa-kwaasi Pórombo simánkáan-ainkona ááimba síya'a isánáe séna mono-káwáá-kwáásiyé monor-ánón-kwáásiyávéna séna torupamáí méwaro séna i-kwáásiyávéna Póro ayáámpinken-anda ayútuwaaro súwasa ayútuwowana áí'maena torupamáí máyónka'a máánkaraiye.

23

¹ máánkarowana Póro monor-ánón-kwáásí tuwánamai kawer-éna séna kesí kwaásiyono. kemá ááégwara ívékwara'a Áánútu aúranka'a kawé'á umái mé'a moórá-yantaa'a sirunkó íma umbaí kwétaiye súwana ² aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánánáesi kwemá Pórona egwaa'ó máyówaiyavena séna ói'a turáráaro súwasa mirá uwaná ³ Póro kwentávéna séna empímbá sáwí-imayaa kwáyáimba póna Áánútu embá inkamíniye. emá mé imáyáa e áamáamba kwa'mái aaivimbá kwéankaumne séndanivo mináamámbá karé se ói'a turáráaro sénasa sói'a turáráamba áamáamba karáane Póro súwasa ⁴ kwená egwaa'á máyówai sésa Áánútuna aiva'-mónó-káwáánákómbá simái sáwí'a kwéumankaane suwaná ⁵ Póro séna aiva'-mónó-káwááná'á iyémó sewa'ó isékai íma mináímbá súsino. Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimbá agaimaréna séna kentí kwaásira'o kárákwirewai íma simái sáwí'a umánkáaro agaimaréna siráimba pó'a uwóví'a úne Póro siráiyé.

⁶ Póro simásuwena monor-ánón-kwáásí tuwánéna imáyáa éna évakarawai Sátúsi-monor-aimba sésa púwómpinkemba íma usásinanaaowe-aimba sun-kwáásí owasá évakarawai áamáán-kawaa-kwaasi owé-imáyáa éna anónka'a séna kesí kwaásiyono. kesivomá áamáán-kawaa-kwaasigo éna kembá masínkaraimba kemá áamáán-kawaa-kwaasi úne. Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aaivimbá kwémaisinkaawe Póro simásuwowasa ⁷ isésa áamáán-kawaa-kwaasi Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí keiyái keiyai aaisambá simái taaínkaar-uráawe. ⁸ Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkanin-aintavesa kamparáímbán-iyé kwésesa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakendarawa'a íma máyáawe kwésesa kwaási timambá íma máyáiyé suwasá áamáán-kawaa-kwaasi sésa Áánútu pukén-kwaasi usásintinkaniye. Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a máyáawe. kwaási timambá máyáiyé kwésuwasa mináíntávái taaínkaar-esa ⁹ aaisambá sésa áamáán-kawaa-kwaasivinkemba áamáamba sun-kwáásí usásinesa asiramái sésa kesáámó awánáúndaya Póro íma sáwí'a kwéivo Áánútuna kwayó'nákó kwembá simámakai. moóráwai kwíyómpakewai kwembá simámakaiyo. íya isáúmne suwasá ¹⁰ aaisambá anónkar-anonka'a siráawe.

aaisambá anónkar-anonka'a suwaná i-kwáásítí anóndako séna Póromba aaisan-aéemesa tavisíyapa'a aiyayaamba tawiyévainivo i-kwáásiyávéna séna kwaásiti avumpimbá komé'a koái'mae'a kentí naaúmpa'a iyóro súwasa miwítí naaúmpa'a móankaraawe.

¹¹ móankarowana mindó'wáámbá Ísóigo Pórona egwaa'á kumbéna séna asiramái mé kentávái Yérúsaremuva'a simátímakaantemba Árómaa-naopa'a kosimátiminyone Ísóigo siráiyé.

Póromba áamááyu-aimba siráan-kwasai.

¹² súwasa usá aaváyaavimba Yútaa-kwaasi évaka'a torupamáí mésa Póromba áamááyu-aimba sésa tuvútuweta toónkwará nonkwárátá nánaundayaanivo ímo tuvuwéta toónkwará nonkwárátá íya nánaundayaawemo asiramái ¹³ sun-kwáásí kae-kwáái aiyayaan-kwaasi mésa sésa ¹⁴ mono-káwáá-kwáásiyé anón-kwaasiyavesa kosimátimesa sésa torupamáí méta asiramái séta Póromba tuvútuweta toónkwará nonkwárátá nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwará nonkwárátá íya nánaundayaawe.

¹⁵ miráumai keinárawate monor-ánón-kwáásiyé Árómaani-anondakontavai kampa'á kosimáme'a sé'a Póromba áí'mae kesópata tinatá áísaa umai mináínkóná ááinta isánáe sewé kosimáme'a seró. mináímbá isésamo aampa'ó áí'maesamo tiyata tuvuwónaundayaawe siráawe.

¹⁶ suwaná Póromba ámanaako ááninko áamáyu-aimbo sumbá iséna isaaiséna i-kwáásítí naaúmpa'a iyéna Póromba mináímbá usimámuwana ¹⁷ iséna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna mindá'á áí'mae anóndakonopa'a kwínaná moórá-aimba kosimámino súwana ¹⁸ áí'maena anóndakonopa'a kwéna séna ándáva'o umáyáin-kwaasigo áwí'a Póro sááyena séna minívé-kwáásí áí'mae anóndakonopa'a kwínaná moórá-aimba simámino sisa'á enópa'a áí'mae'a túne súwana ¹⁹ anóndako mindá'á ayáán-to'maena ímo kwaásimo máyón-ayampa'a ánkarena áísaa ena séna nóin-aina'íya sina'á ísáano súwana ²⁰ mindá'á simámena séna Yútaa-anon-kwaasiye monor-ánón-kwáásíyé moórá-aimba sésa usá aaváyaavimba enópa'a iyésa kampa'á usésa Póromba áí'mae kesópata kumínata áísaa umai mináínkóná ááinta isánáe kampa'á usenááowe. ²¹ miwí táái íma isaaó. kae-kwáái aiyayaan-kwaasi asiramái sésa Póromba tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawe sésa aúpá'á aampa'á kárákwiresa miwí tááiyavai owé síníyono sésa kárákwiraawe. mindáyavai miwí táái íma isaaó. minívé-kwáásígó anóndakomba mirá simámuwana ²² iséna séna simásimenda-aimba íma ó'on-kwaasi simátime anóndakomba simámakaumne. íma siyó séna ai'mákaiye.

Póromba áí'maesa anóndakonopa'a kunkáan-kwasai.

²³⁻²⁴ minívé-kwáásí ai'maréna i-kwáásítí kawáánákái tááyowasarai tuyaná séna ívé'-no'waamba Póromba áí'maekai Sísáriyaa-naopa'o kámááni-anondakonopa'a mórúna aúwákaiyo. sáwívar-i-kwaasi 200 i-kwaasi to'mayaa íyasa évaka-kwaasi ósin-arósáanumpimbo nááón-kwaasi 70 kwaasi to'mayaa íyasa sáwíva'a 200 kwaasi kwaantáámbó tokáan-kwaasi to'mayaa íya'a Pórombo ayáá'maena kwínín-osimba to'mayaa umánke'a ívé'-no'waamba Póromba kawé'á umái kárákwimai áí'mae'a kámááni-anondako áwí'a Víríkisinopa'a mórúna aúwáaro séna ²⁵ aúvái agayéna maará simámena séna ²⁶ kentáásí anón-kwaasi Víríkisi isaaó. kemá Kórótíyasa Árísiya sáwíyan-aimba simámenaumpo isaaó. kawerá umái máyaano. ²⁷ Yútaa-kwaasi minkwáásí áwí'a Póromba tátokesa tuvuwíyanesa kwéowa'a Áróamáni-kwaasiti aúvái tokáin-kwaasigo isa'á isé'a Yútaa-kwaasi tiyáámpinkemba tavisimái kesí i-kwáásí tiyáámpimba tinkáúnasa áí'maesa migowé. ²⁸ minkwáásígómbó simánkén-aimba isánáe sé'a áí'mae'a miwítí anón-kwaasitopa'a kunkáumne. ²⁹ íma sáwí'a uráintavai isasá miwítí amáán-aine su'mai simánkaraawe. kemó ándáva'o auwé'o tuvúwónanamo puwínini'a íma uráíye. ³⁰ Yútaa-kwaasi évaka'a áamáyu-aimba sewa'á isé'a enópa'a ai'maráanasa áí'maesa kumónááowe. kwembó simánkaraan-kwaasiyave'a simátime'a sé'a kwembó aavimbó mayánkáan-aimba enaúranka'a simái kawer-oró. mináúvái-kwándááívímbá agaimaréna siráíye.

³¹ agaimaréna súwasa i-kwáásí simátimunteмба mirá ésa mindó'wáámbá Póromba áí'maesa kweémesa Ántípátisi-naopa'a kunkwaésa ³² usá aaváyaavimba i-kwáásí marapá'á kwénaaun-kwaasi kuntauwerésa miwítí naaópa'a íyúwasa ósin-arósáanumpimba kwénaaun-kwaasi Póromba áí'maesa ³³ kweémesa Sísáriyaa-naopa'a ósin-arósáanumpinkemba marapá'á kumbaésa mináúvái anóndakomba móru amésa Póromba aúranka'a móru ánkárowana ³⁴ mináúvái táámpamai iséna Pórontavai séna emá náám-baravaken-kwaasiya'ono súwana Póro séna kemá Sírísíyaa-maravaken-kwaasi úne súwana iséna ³⁵ ánivo aaimó simánkaraan-kwaasi kumíya'a

isánaumne séna kwená kwaásiyavena séna Érótimo uráin-daumpa'a máánkare'a kawé'á umái kárákwiyo súwasa mirá uráawe.

24

Yútaa-kwaasi Póromba simánkaraan-kwasai.

¹ kárákwiyuwasa éva'aasei-no'waamba kwaésa aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánánáesiye anón-kwaasiye Póromba aaimó simánkénesa Sísáriyaa-naopa'a Víríkisinopa'a kúmúmba moórawai áamámba kawé'á umái isón-kwaasi áwí'a Tétárasí kwesé Víríkisinopa'a kumbésa ² Póromba ááyowana túwana Tétárasí aai simánkena anóndakomba simái arumbá airaréna séna kentáásí anóndakoo kawer-ímáyáágwára-kwáásí po kawé'á umái kárákwiraanata ayáátááka'a paru umáíya máyaumne. ená imáyáavinkemba kawé'á umái súwa'naa ónata maémáyaundayaawe. ³ kesáá naaó'-nao'a máyaunda-kwaasiya aasiyaasi-táwai entávái aamoí kwéundayaawe. ⁴ íma ayáátáár-aimba sénaumpo embá ávón-kaíyávinivo ákí-aimba sénaumpo usúká'mai isaaó. ⁵ maankwáásígó aosaambá kwimái amápa'-marava'a kwénaaena Yútaa-kwaasi simái tirumbá airaráísasa Násáretivakewaina aampa'á kwégwaresa kwéowana mirámó on-kwáásítí aiva'ná'á ména mirá kwéiye. ⁶ mirá kwéena ó'onkaa-kwaasi áí'maena anóm-bono'-naumpa'a móankaraisana ména sáwí'a uráintavaiya maankwáásíyá tátoketa [kentáásí monor-ánón-kwáásítópá'a aai simánkanae kwéunanya ⁷ i-kwáásítí anóndako áwí'a Árísiya kuména kusínkambaiya siyáámpinkemba Póromba kunái'maena uména ⁸ simásimenaya séna enópa'a móru sénááowe sisatá kwégumundayaawe.] maankwáásígómbó áísaa inanamó éna aavimbó mayánkaraunda-aimba kwe sína amápar-aimba isaaó Tétárasí súwasa ⁹ Yútaa-kwaasi kwembá áwa'naa esa mináimbó simbá árair-aimba siyé siráawe.

Póro Víríkísimbo mósimamakain-kwasai.

¹⁰ suwaná kámááni-anondakoma aúwana-anawaame'a éna Pórontavena e siyó súwana Póro séna emó kárákwiyoonda ayáátááka'a íma maisu'maé iráanda pó'a enaúranka'a anondá ke aai sénaundayavai sirunkó aamoí kwéiye. ¹¹ Áánútuna imáyáa é'a kwenáwí'a mósá máraandayave'a Yérúsaremuva'a umé'a siyáánkai umái kae'-nó'wáámbá ánásaraivo évakarawai tísaa inasá árai'a siyé sénááowe. ¹² anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpimpare máá'aruvare íma aaisankáámbá sé'a íma kwaási simái áái'o tiyái-áimbá siráunda Yútaa-kwaasi suwánaraawe. ¹³ kembó simásínkáamba kampa'á sevó mináínkóná ááimba íma kwáyáíye. ¹⁴ avorá'á ke simámenaumne. Ísuna aampa'á kwégwe'a kentáá síkwá'nái Ísóigona imáyáa é'a áwí'a mósá kwémaraunasa Ísuna aantavái maankwáásíyómbá sésa kampar-ámbán-íye kwésewe. Mósesina áamámba isé'a Áánútun-aai simátímakowai agaimakón-aimba isé'a áraire kwésune. ¹⁵ miwí sésa Áánútu amáparawai sáwí-kwaasiye kawé-kwáásíyé pukémpinkemba usásintinkaniyemo kwésesa amu'maráantemba kemá mirá kwéune. ¹⁶ mindáyavai kesí imáyáavimba sáwí'an-ivo sé'a Áánútu aúrankare kwaási túrankare kawé'á umái máyaumne.

¹⁷ ánivo ó'on-o'om-barava'a kwénaae'a évakar-ima maisuwé'a Yérúsaremuva'a kesí kwaási íma toómbá makáan-kwaasi óntamba kwétime'o Áánútuntavai ísámai póí'o ondayávé'a iráumne. ¹⁸ mimbáyái kwémae'o Yútaa-kwaasiti áamámba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á umásuwe'a Áánútuntavai ísámai póí'o ondayávé'a anóm-bono'-naumpa'a

umáyaawanasa kesópa'a sáwíva-kwaasi íma tamésa túwaai kwésesa máyówasa Yútaa-kwaasi suwánowasa ¹⁹ évakarawai Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravaken-kwaasi mésa suwánaraawe. sáwí'o uráanasamo suwáresa enaúranka'a simásínkáaro. ²⁰ monor-ánón-kwaásítópa'a máyaawandara'o sáwí'o uráanasamo suwánaresaraankasi moórá-aine su'mai siráasino. moórá-aine su'maimo senkákái isáásino. ²¹ monor-ánón-kwaásítópa'a máyaawandara'a anónka'a sé'a Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aaivimbá kwémaisinkaawe séwánasa kemó siráunda-aintavai kwésimasinkaawe Póro siráiyé.

²² súwana Víríkisi Ísuna aampa'á kwégun-aimba á'a isarena séna i-kwaásítí anóndako áwí'a Árísiya kwemá kumína'a maanáimbá isámai kawer-ónaumpo koró simásuwena ²³ Póromba kárákwirowaintavena séna ándáva'a kawé'á umái kárákwiye íma aiyayaanka'a asááúmárenasa ímo kwemó makáinda-yantaa'a kwená kwaási áwa'naa ónáe síyamo e úwoi owé sinasá áwa'naa oro Víríkisi siráiyé.

Póro Víríkisinte Túrúsíraante simátímakain-kwasai.

²⁴ Víríkisi simásuwena ména évaka-tawai maisuwéna awainínkómbá Yútaa-inimba áwí'a Túrúsíraamba áí'maena taména Póromba ááyowana téna séna Ísu Káráísitin-aaiyavai árairemo sésa aráápamai máyáan-ainkona ááimba simátimuwasarai isóyana ²⁵ Póro kawer-áinkóná ááimba kwésena ke túra'a kárákwiyi-aimba kwésena Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-aimba súwana Víríkisi áá'a kówana séna ánivo kwaaó. naaémbo ímo mayáímó kwáindara'a ááyanaumne séna ²⁶ imáyáa éna Póro ándáva'a meéyán-onaná ayúsinkainkwae séna óntamba simína'a ayúrankanaumne-imayaa éna mindáyavena aasiyaasi-tawai Póromba ááyowana túwasarai kwaasái símae irááiyé.

²⁷ kwaasái símae íyúyana kaer-ímá maisuwéna moóráwai áwí'a Pósiyasi Vésétasi kwemá Víríkisina anondá kámááni-mayai usámayanimba ákíse úwana Víríkisi Yútaa-kwaasi tirumbá kawé'á ínkwáe séna Póromba íma ayúránkaraivo úwoi ándáva'a ánkaraíyé.

25

Póro aiva-káwáánákónópa'a kónaumne siráin-kwasai.

¹ Póro ándáva'a máyowana Vésétasi mináyámpá'á Sísáriyaa-naopa'a taména kaumbo-nó'wáámbá tagwaimái tuwéna Yérúsaremuva'a umáyowasa ² Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwaásiyé kwenópa'a tésa sésa Pórombo simánkaraundantenta óta simánkanae sésa ³ súwa'naa e Póromba kunai'márenana Yérúsaremuva'a iyíno. mináimbá sumbá évakarawai aampa'á kárákwiresa inkamíyanesa-imayaa ésa mináimbá suwaná ⁴ Vésétasi séna Póro Sísáriyaa-naopa'a ándáva'a máyáiyé. kemá sáwíyanka'a kumónaumpo ⁵ keinárawapinkemba anón-kwaasi kesé kwégumesa Póro sáwí'o uráinda-aimba síya'a isáano simásuwena Vésétasi ⁶ avakaumboé-no'waana'i. siyáánkai-no'waana'iyó. kwaéna Sísáriyaa-naopa'a kumbéna usá aaváyaavimba aaimó isón-daumpa'a uména Póromba koái'mae teró súwasa koái'maesa tuwasá ⁷ Yútaa-kwaasi Yérúsaremuvakemba kúmúwai Póromba kunúkúmare mésa áúiyaaín-aimba simánkówana ⁸ Póro miwí táái anondá simátimena séna kemá íma Yútaa-kwaasiti áamámba káráre'a anóm-bono'-namba íma sáwí'a é'a Áróamáni-kamaani-kwaasiti áamámba íma káráraumne Póro súwana ⁹ Vésétasi Yútaa-kwaasi tirumbá kawé'á ínkwáe séna Póromba áísaa éna séna Yérúsaremuvara íyínara simánkaraan-aimba isámai kawer-ónaumno súwana ¹⁰ Póro séna

ímaniye. Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási ómpo kesáái ísámai kawe'án-uwo. Yútaa-kwaasiti áamáamba ímo káráraunda á'a suwánaraane. ¹¹ áamáambo káráre'o sáwí'o uráundarakai tuvuwónáemo sembá íma a'áo súsono. úwoi sínkamosino. simásínkáan-aimba íma árair-aimba pó'a íma iyónaumpo Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái ísámai kawe'á íníye Póro súwana ¹² Vésétasi iséna kwená kawer-ímáyáágwárá-kwáásiyé aái simásuwena Pórontavena séna Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónáe sénda pó'a ai'maráana kwíníyone Vésétasi siráíye.

Póro Ágáripante Pénáisinte simátímakain-kwasai.

¹³ Vésétasi simásuwena máyowana naaémba moóráwai Yútaa-anon-kwaasi áwí'a Ágáripa úwana ámánaanko áwí'a Pénáisi úwana mindárai Sísáriyaa-naopa'a kumésarai Vésétasi kámááni-kawaa-mayai mairóntavesarai kwenópa'a kumésarai ayáámba kwéamesarai ¹⁴ évaka'-no'waamba kwáúyana Vésétasi Ágáripaamba Póron-aai simámena séna Vírísiki moóráwaimba íma ayúnránkáimba úwoi ándáva'a ánkáísana máyáíye. ¹⁵ Yérúsaremuva'a umáyaawandara'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye monokáwáá-kwáásiyé kesópa'a tésa kwembó simánkaraan-aimba sésa tuvuwó suwa'á ¹⁶ simátíme'a sé'a moórá aosaambá kwáyáinasa mináósáámbá ísáíyuwesa tínkamonaaoovo Áróamáani-kwaasi íma úwoi tínkamonaaoowe. moóráwaimba aaivimbó mayánkéwana túranka'a ména miwí anondá aái simátíminasa Áróamáani-kwaasi mirámó sínda-aimba kawe'á umái isánááowe. Áróamáani-kwaasiti ááimba mirán-áimbán-íye. simátímewanasa ¹⁷ kúmúwa'a íma úwoi mé'a usá aaváyaavimba aaimó síí-náúmpá'á umé'a Póromba ááyaawanasa áí'mae íyúwasa ¹⁸ kwembó simánkaraan-kwaasi usásinowa'a sáwí'o uráinda-aimba sénááowe-imayaa ówánasa ¹⁹ kentááiye su'mai sésa moóráwai áwí'a Ísu pukáiwaintavai sésa Póro séna kwemá usásinena úwoi máyáíye siráin-aintavai aaisambá siráawe. ²⁰ kemá sé'a nóraumi mináínkóná ááimba isánaumno sé'a Póromba áísaa e'a sé'a Yérúsaremuvara íyínara simánkaraan-aimba ísámai kawer-ónaumno séwánana ²¹ Póro séna ímaniye. ándáva'a máyaunasa kárákwiraamba pó'a Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái ísámai kawe'á íníye súwa'a kárákwiraan-kwaasiyavai sé'a kárákwimai kawe'á uréwana aambá paárína'a ai'maráanana kwíníye siráumne ²² Vésétasi súwana Ágáripa séna mindákón-áái isánáe súwana séna ánivo aaváyaa isáníyone Vésétasi siráíye.

²³ súwasarai Ágáripaawe Pénáisiye kwairóyamba usá aaváyaavimba usásinesarai kawer-únánkwátói úmgesarai i-kwáásítí anón-kwaasiye mindáópaken-anon-kwaasiye aánoumai íyúyasa amáparawai kwétuwanowasarai aaimó síí-náúmpá'á íyúyana Vésétasi Póromba ááyowasa áí'mae íyúwana ²⁴ Vésétasi séna anóndako Ágáripaemo máyáan-kwaasiye ísáaro. Yérúsaremu-naopakewaiye maankákéwáíyé Yútaa-kwaasimo aaimó maankwáásímó simánkaraamba awánaaro. tuvuwíyana puwínomo anónka'o símae iráamba ²⁵ avakáá úmae'a iyúnda íma sáwí'a uráimba póna íma puwíníye. Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónaumne siráintave'a ai'maráanana kwínimba ²⁶ kemó aúváímo agaimáímo aménaunda íma kwáyáíye. mindáyavai mamáyáan-kwaasivimba Ágáripa aúranka'a máankaunda po kwemó sínda-aimba isé simásímína'a aúváí agayánaumne. ²⁷ ándáva'o máyáin-kwaasimo úwoimo ai'maré'o

simánkaraan-aimbo ímo aúváivimbo agaimáímo aménaunda uwóví'a ónaumne Vésétasi siráíye.

26

Póro anondá simátímakain-kwasai.

¹ súwana Ágáripa Pórontavai séna ánivo simánkaraan-aimba anondá simátimiyo súwana Póro ayáamba mósá tuwéna simánkaron-ainkomba anondá síndayavena séna ² kentáásí anóndako Ágáripao Yútaa-kwaasi simásínkaraan-aimba enaúranka'a anondá sénaundayavai sirunkó aamoí kwéíye. ³ Yútaa-kwaasiti ááinkwara áamáánkwara'a kawé'a umái kwéisaandayavai sirunkó kawé'a kwéintavai íma sívón-kaiyé sé kesáái kawé'a umái isáníyone. ⁴ kemá iyámpóírakemba kesí Yútaa-kwaasivimba mé'a Yérúsaremuva'a komé'a kemó ówándawaina ááimba Yútaa-kwaasi amápa'a suwánaraawe. ⁵ áamáán-kawaa-kwaasiti aampa'a arupí umái kuráumne. áamáán-kawaa-kwaasi Áánútuna imáyáaya éta asirayán-ámpátá kwégwareta minámpá'a arupí umái kuráumne. Yútaa-kwaasi ayáátáaka'a suwánaraamba pósa sésáinasamo ésa kentávái árai'a siyé sénááowe. ⁶ naaóvá'a Áánútu kentáá síkwá'náyavai árair-aimba simátímakomba paáríníntavai amu'makáumnemo siráunda-aintavai aaivimbá maisínkaraawe. ⁷ kentáá síkwá'ná sísamaivakemba kae'a kumbaimái-kwaasivinkemba Yútaa-kwaasi no'wáamba aaváyaavimba eenáínka'a Áánútuna imáyáa mósá kwémaresa mináráír-áimbá amu'maráantemba mirá kwéundayavai aaivimbá maisínkaraawe. ⁸ Yútaa-kwaasiyono. Áánútu kwaási pukémpinkemba kanaán-umai usásintinkaniye-aintavai nóra isará íma áraire kwéseo.

⁹ ááéma kemá imáyáa é'a Ísu Násáretivakewaina aampa'a kwégowai sáwí'a umátinkanaumne-imayaa uráumne. ¹⁰ Yérúsaremuva'a mirá ówánana mono-káwáá-kwáásí si'márowa'a Áánútuna kwaási sáwívarawai tí'mai ándáva'a tínkaraawanasa tínkamiyasa púwóro sumbá kegwára'a mirán-oro siráumne. ¹¹ aasiyaasi-táwai mono'-náúmpímpá'a kwénaae'a Ísun-aai simái sáwí'a ígwáe sé'a tínkambae'a iráumne. sirunkó ikaa'a vówa'a némpa'-naopimpakwara'a kwénaae'a tínkambae'a kuráumne.

¹² anóndako Ágáripao mindáyavai mono-káwáá-kwáásí aúvái agaimái simúwa'a Támásikasi-naopa'a maimaé'a kówánda ¹³ kwáyá'wái ságayamba aaváúgómbó usáyaatarai-sagayamba tuwówana kwíyómpakemba kuména kesinepakéné kesé kun-kwáásí tinepakéné sán-kówata ¹⁴ marapátá tuvamówánanaya aaiyé su'mai súwa'a isááwánana simásimena Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna Sóroo nóintavai kembá sáwí'a kwéono. póímo ándámo kwímakaawanamo ayáambo kawésíntemba emá mirá kwéone súwana ¹⁵ Ísóigoo nááwa'ono séwánana Ísóigo séna kembá Ísumba sáwí'a kwéumasinkaana'a úne. ¹⁶ usásinaao. kesí mayái mayáínkwáe sé'a usásinanke'a enaúranka'a paárúnda ívé'o suwánáandarakemba agarááránkáanda-aimba simátíma'mae iyíníyone. ¹⁷ ai'maráana Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye simátímínasa évaka'a áwáá'o aíya'a miwí tiyáámpinkemba airánaumne. ¹⁸ simátímínasa túnín-ampa'a ivátuwesa sámó kain-ámpá'a teró. Sáátáánigona asirayámbá tuwésa Áánútuna asirayámbá tamáyáaro. simátímínasa kesááiyavesa áraire sésa aráápamai maíya'a miwítí sáwí-imayaa maitiyuwé'a Áánútundei-i'a umátinkaunda-kwaasivimba mótinkanaumne Ísu simásímakaiye.

¹⁹ anóndako Ágárípao kwíyómpakemba simásímakain-aimba íma tuwé'a úwoi mirá kwéune. ²⁰ aiva'á Támásikasi-naopa'a simátíme'a naaémba Yérúšaremuva'a simátíme'a minkákémbá Yútaa-kwaasiti maravá'á simátíme'a ó'onkaa-kwaasiti maravá'á simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a kawé'-má'yái mayáiyasa tuwánésa sésa Áánútumpa'a tiráawain-owe sígwáe sé'a simátíma'mae'a kuráumne. ²¹ mindáyavai anóm-bono'-naumpa'a máyaawandara'a Yútaa-kwaasi kembá tátokesa tuvuwónáe siráambanivo ²² Áánútu súwa'naa úmaena ívékwara'a kwéiyisa'a maanká'á mé'a anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kesáái kwésimatime'a Áánútun-aai simátímakowai agaimakáan-aimba Mósesi agaimakáin-aimba kwésimatimunda-aimba mimbórá-áimbá kwésimatimune. ²³ maará sésa Áánútumo usásinankaiwaiyavesa agaimarésa sésa áí'a índai'a íyana aiva'ná'á pukáimpinkemba usásinankaniye-aimba agaimakáamba pósa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye pukáimpinkemba usásinkain-aimba isésa sámó kain-ámpá'á kwígwáe sésa agaimarésamo siráan-aimba kemá kwésimatimune Póro siráíye.

²⁴ Pórombo simánkaraan-aimba anondá kwésimatimuwana Vésétasi anónka'a séna Póroo uwoaó'á kwéone. aúváiima awánamae kwéíye po uwoaó'á kwéone Vésétasi súwana ²⁵ Póro séna anóndakoo íma uwoaó'á kwéumpo súnda-aimba árair-aimba arupí-aimban-íye. ²⁶ súnda-yantaa'a íma aúpá'á uráavo amápa-kwaasi táápimba siráamba egwárá'á mináimbá ísaraampo kemá íma inkaisé'a úwoi kwésimamune. ²⁷ Áánútun-aai simátímakowai tááiyavai áraire kwéseno. árairemo kwésemba á'a ísaraumne Póro súwana ²⁸ Ágárípa séna ákí-aimba simásimenda-imayaa e Ísun-aaiyavai áraire sénaumne-imayaa oónó súwana ²⁹ Póro séna íma ákí-aintavai íma ayáátáár-aintavai kwésune. kembó asááuraan-andaoma íma keinárawapimba kwaínkwáe kwésundanivo Ísun-aaiyavai áraire siráundantemba kesáái kwéisaan-kwaasiye esé mirá sénááontavai Áánútumpa'a námúnaa kwésune Póro siráíye.

³⁰ súwasa Ágárípaawe Vésétasiye Pénáisiye amápa-kwaasiye usásinesa ³¹ máá'aruva'a kumbésa keáimbá sésa íma sáwí'a uráintavai ándáva'a ankésa tuvuwíyana puwíno siráawe suwaná ³² Ágárípa Vésétasintavena séna Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónaumne ímo siráinkakai ayúrankaanana kówisina mináimbá siráimba po ai'márénana Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kwíno Ágárípa siráíye.

27

Póro Árómaa-naopa'a kuráin-kwasai.

¹ súwana Vésétasi to'mayaa éna séna Ítári-marava'a Árómaa-naopa'a nompí-sípívimbá kwígwáe séna Póronkwara évakar-anda-kwaasigwara'a moórá-kwaasigontavai kárákwímae kwínkwáe séna méankowana minkwáásígó áwí'a Yúríyasi kwemá Áróamáani-aiva-kwaasigona i-kwáásítí kawáánákómbá méankowana ² moórá-nompi-sipi Átámítivakemba kwáyowana Ésiyaa-maragona awámpáká'-náópa'a kónáe súwata mindómpí-sípívimbá usáateta Másétóniyaa-maravake Tésárónaika-naopakem-kwaasi áwí'a Árísítakasi kwesé usáateta kweémata ³ usá aaváyaavimba Sáítóni-naopa'a marapá'á kunásávaawananya Yúríyasi Póromba arumbá umánkena séna úwoi ená kwaási kotuwánenasa ímo tokénda-yantaa'a áméro súwana mirá úwata koyauweréta ⁴ mindómpí-sípívimbá usáateta

kwégowananya úndá toréna nompí-sípí táto'marowana íma kúwata nonavuvumpa'á kwáyom-barago áwí'a Sáíparasi-marava kwáyopa'a mináyámpá'á úndá íma torówata mivátá kweémeta ⁵ Sírísiyaa-marava'a Pámpíriyaa-marava'a kóyaaiteta Árísiyaa-marava'a Máíraa-naopa'a marapá'á kunásávaawananaya ⁶ moórá-nompi-sipigo Arekesándiyaavake-sipigo Ítári-marava'a kónáe sú-sipigo kwáyowana i-kwáásítí kawáánákó awánéna mindómpí-sípívimbá mósinkaraiye.

⁷ mósinkowata kówándaya sáwíyan-unda toréna mindómpí-sípígó íma aintówata évaka'-no'waamba kwaéta mirá úmaeta Náítasi-naor-egwaata kówándaya anón-unda toréna nompí-sípí ai'á tosétuwowata sínaaempakenta koyauweréta nonavuvumpa'-márágó áwí'a Kírítí-marava'a úndá íma torópa'a kweémeta ayááivá'-márámá áwí'a Sáómóni-marava'a kóyaaiteta ⁸ uwí-nónawampakavamba suwesaraayávái úmaeta kweémeta Árásea-naokona egwaa'á kawé-kwáúné supa'á ⁹ ayáátááka'a komáyaawananaya aiva'-mónó-káwáánákó Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a avumpin-dáúmpá'á kwéiyun-kanaa ánásowana minkánáá úndá torái-kánáá uwí-nónkó tuvántááva kwéuwasa inkaisésa íma nompí-sípívimbá kwénaaunkanaa túwana Póro imáyáa éna simátimena séna ¹⁰ ívétaamo nompí-sípívimbó kónaundayaamo sáwí-yantaa'a kesinetá paáriniye. íma náaindaane su'mainivo nompí-sípíyé kwaásiye aúyoranaaowe. mináimbá kemá á'a ísaraunda póta aáno ménaumne Póro súwana ¹¹ i-kwáásítí kawáánákó Póron-aai íma iséna nompí-sípímó avúsúmai kúwain-aaiye misípígó avowán-áaiye su'mai iséna Póron-aaiyavai íma áraire-imayaa úmba ¹² misípígó kwáyompa'a úndámo torái-kánáá íma kawé'á ún-ayampa'a mésa sáwíva-kwaasi sésa tuwéta Víníki-naopata komáyáananaya úndá torái-kánáá ánásainata kónaumne sumbá Víníki-naopa'a Kírítí-marava'a kwáyondaopa'a kawé'-nónkwaumpa'a ímo úndámo torón-kwaumba kwáyowasa mináimbá siráawe.

anón-unda torówana uwí-nónkó aintásarain-kwasai.

¹³ suwaná tiyáánepakemba sáwíyan-unda torówasa awánésa sésa Víníki-naopata kónaumne sésa nompímbó túwówanamo táto'matuwe máyon-anda mósá tavisimái kwémaresa uwatá Kírítí-maragona uwí-nónawampakavanta kówándaya ¹⁴ Kírítí-maravakemba anón-unda toréna ¹⁵ mindómpí-sípí tátorowana íma aiyámba'mai kúwana avúsúmae nááún-tamayo'a tuwówana úndáo kweyáárika'a améntamaena kúwana ¹⁶ nonavuvumpa'á sáwíyam-barago áwí'a Kóta-mara kwáyowana úndá íma kwétoropata kówándaya tínaaempa'o kárárumakesamo tavisímaesamo íyú-sipi tavisimái ¹⁷ anó-sipivimba marésa anó-sipi tawísívo sésa ándáneí asááumai kawer-úmarówana Árípiyaa-mara-ayampa'a uwí-nómpímbá nonáámáái-oma'a kwáyowasa minómáká'á ai'á máikwiyivo sésa úndáo avúsúmai kwégon-ampanta ayú'mai móruna márówana kwempa'á kúwana ¹⁸ usá aaváyaavimba minúndá paaí kwétorowasa óísamba taaímbai uwí-nómpá'á kwétuwesa ¹⁹ usá aaváyaavimba misípívimbó mayáímó máyón-kwaasi mayái-yántáá'á nompá'á kwétuwowana ²⁰ minánón-úndá paaí kwétorowata ayáátááka'a aaváúmá o'á íma awánéta sípígomo kwínín-amba íma awánéta imáyáa éta kentáásí maráyá íma awánaandaya maavátáyá ánásanaumne-imayaa uráundayaawe.

²¹ imáyáa ówándaya ayáátááka'a toómbá íma kwénowana Póro túranka'a taména séna Kírítí-marava'a kwéteta seéwánda íma kesáái ísaraawe. ísekai sáwí'o íi-yántáá'ó náaindaambo tuwái íya awánaúsino. ²² ánivo

tirumbá asiramái máéro. nompí-sípíyé su'mai sáwí'a ínivo kwaási íma puwónaundayaawe. ²³ Áánútuna imáyáa mósá kwémaraunda ívé'-no'waamba kwemá kwená kwayó'ná'a ai'maráísana kwíyómpakemba kesópa'a kumbéna ²⁴ séna Póroo asiramái maiyó. emá Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kwinaná enáái isáníye. Áánútu embá kawe'á umánkáimba póna esémo kwégon-kwaasi kárakwiyinasa íma puwónááowe siráíye. ²⁵ mindáyavai asiramái máéro. simásímíntemba Áánútu mirá ínimba á'a isáúmne. ²⁶ úndáo nompí-sípí améntayuwainata nonavuvumpa'á maragóná awámpátá kónaumne Póro siráíye.

²⁷ súwana uwí-nómpímbá áwí'a Étériyaa-nompimba sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-no'waamba úndá toréna améntámaena kúwasa no'wáán-avuntamba sípivim-bayai-kwaasi sésa maragóná egwaatá kwégumne sésa ²⁸ ándá-ayaira'a umbaimó tón-tantaa'a aríkwímbakesa nompímbá tu'mái tavisimái awánomba mindónkwááúmbá ayáátááka'a 120-ra'a kwáyowasa kwégwesa ó'a móyu'mai awánomba ákíra'a 90-ra'a úwasa ²⁹ maragóná awámpá'á óntamba kwáyaindara'a tuvamúnavo sésa táátavai ésa éiyain-anda ayútúwówana ánaaempakemba nompímbá kuména tátorowasa avekáá iraráinata nóin-tantaara kwáyáíya awánanae sésa ³⁰ nompí-sípívím-báyái-kwáásí imáyáa ésa aúpá'á kónaumne-imayaa ésa kampa'á sésa aipakén-ándá ayútuwanae sésa sáwíya-sipi nompá'á mórúna túwówana ³¹ Póro i-kwáásiyé miwítí kawáánákóntáváíyé séna sípivim-bayai-kwaasimo ímo anó-sípívímbó máésamo ésamo amápa'a ánásanaaowe Póro súwasa ³² i-kwáásí sáwíya-sipigona ándá káráyuwowana kóuraiye.

³³ kóúwana sáwíyanka'a irataró'a Póro séna sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-no'waamba káno'a mé'a íma toómbá naráávo ívé'a toómbá naaró. ³⁴ kemá asiramái simátime'a sé'a toómbá né'a túma kawe'á ína'a mé'a íma ánásanaaowe ³⁵ Póro simásuwena amápa-kwaasi túranka'a toómbá mairéna Áánútuntavena súwi séna toómbá topámbai nówasa ³⁶ awánowana tirumbá kawe'á úwata toómbá naáwánda ³⁷ mindómpí-sípívímbá sáwíva-kwaasi 276 kwaasi máyaawanda-kwaasi toómbá naáwánanaya ³⁸ símú'a vówanaya misípí umbái tówasa mimpímbó kwáyon-tomba áwí'a úwítí-tomba nompímbá maisu'márówana etóyói úwata maémaumne.

nonkó tuvántáávanena misípí tawísíyukain-kwasai.

³⁹ máyaawananaya irataró'a úwasa awánomba íma awánom-barama kwáyowasa awánomba mivá'á nonkó irówana kawe'-nónaamaai kwáyowasa awánésa sésa meivátá íyónanaya kawe'-nónaamaaiva'a póna sípigo úwoi iyíníye sésa ⁴⁰ sípigombo tátorain-anda káráyuwowana nompá'á kumúwasa avúsúmaesa nááún-tamayoka'a kárárumaron-anda ayútuwesa aipa'á ampantá aríkwímaresa úndáomo kweyáárika'a avúsínata nonáámááíva'a kónáe sésa ⁴¹ kuwaná nompímbá nonáámáái-oma'a kwáyowana mimpímbá misípígó ai'á mááritowana nonkó áyámiva'a tuvántáávanemena tawísíyukaiye.

⁴² tawísíyuwowasa i-kwáásí sésa ándá-kwaasi nombá tuvámbai kóvainivo tínkamona suwaná ⁴³ i-kwáásítí kawáánákó Póromba áwa'naa ena séna íma tínkamoro simásuwena séna nombó tuvámbaimo kawe'ó uréwai nompímbá ásáware'a tuvámbae'a aápa'a koró. ⁴⁴ évakarawai ímo nompímbó tuvámbai awánarewai nompí-sípígóna taai-ayái mairé'a minká'á tátoke'a avúsúmae'a aápa'a koró súwata mirá éta amápa-kwaasiya kawe'á umáíya aápata kóyo uráundayaawe.

28

Mórata-maravata kóyoraunda-kwasaiya.

¹ aápata kawé'a umáíya komáyaawanasaya mindónávúmpá'-márágó áwí'a Mórata-marawe suwatá ísaraumne. ² aa'á téna táúgwí'a kwéuwasa mimbárávákén-kwáásí kawé'a umásinkesaya iramá agaisínkówata siyáánta kwégauvowananaya ³ Póro iráárí'a komaimaéna mimpímbá máagaimarowana koko'a úwana kwaaiivainkó téna Póro ayáánka'a tauntorówasa ⁴ kwaási awánésa keáímbá sésa moórá-kwaasi tuvúwísana púwísana nompí-sípívímbá timbá nonkómá íma tuvúkáimba póna ívé'a kwená anondáma maéna iraankavayaankó váínana puwíníye keáímbá kwésuwana ⁵ Póro ayáámba tuvimpín-úwana miníráánkáváyáámbá tará'maena iravímbá tuvamúwana íma Póromba áí'a úwasa ⁶ minkwáásí Pórontavai imáyáa ésa intoráínana puwíníyo. marapá'a tuvaména puwíníyo-imayaa ésa ayáátáaka'a aúrampimba avú'maresa mésa amu'matuwé máyówana íma ave'a puwúwasa imáyáa mórana ésa sésa minkwáásí ísógoman-íye siráawe.

⁷ suwaná mimbárávákén-ánón-kwáásígó áwí'a Pápáriyasi kwená maramá egwaa'á kwáyowai kawé'a umásinkenaya másinkowata kwená naaúmpata kaumbo-nó'wáámbá kogwaéwánanaya ⁸ Pápáriyasi avowámbá kokotámba ankéna ayánómbá naaegwára'á kwéuwana máyowana Póro kwenópa'a kwéna awánéna Áánútumpa'a námúnáa kwésena ayáándeí ane'á tátorowana mináí'á ánásowasa ⁹ awánésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa Póronopa'a tuwaná miráumai asóvamatinkava kúwasa ¹⁰ aamoi-yántáa'á símúwata máyaawanasaya nompí-sípívímbá kónáe séwánda-tawaiya ímo makáawanda-yantaa'a símúwata kuráumne.

Árómaa-naopa'a kuráunda-kwasaiya.

¹¹ moórá-nompi-sipigo Arekesándiyyaavakemba áwí'a keáváráwái-ísóí-sípígó éna úndámo torái-kánáa mimbárágóná nonkwaaúmpímbá kwáyowata kaumbo-kwíyómbá maisuwéta mindómpí-sípívímbá usáateta kweémata ¹² Sísari-marava'a Sáírákusu-naopa'a kwéta marapátá ásáveta kaumbo-nó'wáámbá kwaéta ¹³ nompí-sípívímbá usáateta kwéta Árísiyamu-naopa'a kógwaeta usá aaváyaavimba sínáaempakenta úndá toréna siméntámenaya kwéguwata kae'-nó'wáámbá kógwaeta Ítári-marava'a Pútiyori-naopa'a marapá'a ásávaawanasaya ¹⁴ Ísun-aai ísówai máyówata kotuwánaawanasaya simásimesaya sésa moórá-sontaa keséya ménaaowe suwatá miráumaiya moórá-sontaa miwísé maéta Árómaa-naopata marapátá kówándaya ¹⁵ Árómaa-naopakemba Ísun-aai ísówai kówándainta isésa aampaké kotiránáe sésa Ápíyasi-naopa'a máákéti-maruka'a amápa-kwaasi kwááyumo kwaí-námbá kaumbo kwáyopa'a tuwaná Póro tuwánéna Áánútumpa'a aamoi úwana arunkó kawé'a uráíye.

Póro Árómaa-naopa'a mérain-kwasai.

¹⁶ Póro arunkó kawé'a kwéuwata Árómaa-naopa'a kówánanaya mindáópaken-kamaani-kwaasi Pórontavai séna íma ándá-naumpa'a maé úwoi-naumpa'a ménana i-kwáásígó enká'á kárákwiyiniye súwana ¹⁷ kaumbo-nó'wáámbá maisuwéna Póro mindáópakemba Yútaa-kwaasiti anóndarawa'a tááyowasa kwená naaúmpa'a tuwaná simátimena séna kesí kwaásiyono. Yútaa-kwaasi simái íma sáwí'a uráumpo kentáa síkwá'nái amáámba íma

káráraundanivo Yérúsaremu-naopa'a kembá táto'mai Áróamáani-kamaani-i-kwaasira'a tíméwasa ándáva'a sínkaraawe. ¹⁸ sínkaresa sínkamiyanesa kesáái avakáá-omba íma isasá ayúrankanae sewasá ¹⁹ Yútaa-kwaasi mináímbá kárówa'a kesí ááimba íma sáwí'a uróntavai sé'a Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái isániye. kesí Yútaa-kwaasi aái simátinkanae íma súnnda kesáái isáínkwáe sé'a Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a tiráumne. ²⁰ Yútaa-kwaasiya Áánútumo usásinkaiwaimbo amu'makáundawain-aai séwánasa tátokesa siyáánka'a asááuraamba pó'a tááyamai tuwáné'a simátimenae Póro súwasa ²¹ isésa miwí sésa Yútiyaavakemba Yútaa-kwaasi íma entávái aúvái agaimái túwáawana tiráíye. íma évakarawai aái másimasimesaya entávái sáwí-aimba íma kwésimankaawe siráawe. ²² amápa'-mapa'a Ísuna aampa'á kwégontavai sáwí'a kwéumatinkaamba kwéisaumpo mináímbá simásímínata isáano siráawe.

²³ simásuwesa moórá-tawai Póro simátiminin-kanaa marésa komésa minkánáá túwasa sáwíva-kwaasi Póro máyopa'a tuwaná aaváyaavinkemba ááimba ásárena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátíma'maena no'wáámba móanasaraiye. naaóvá'á Mósesi agaimakáin-aimpinkene Áánútun-aai simátímakowai agaimakáan-aimpinkene Ísun-aai simátíma'maena iyéna Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna simátimuwasa ²⁴ isésa évakarawai sésa árair-aine suwasá évakarawai sésa kampar-áiné suwasá ²⁵ miráumai aaisankáá simái taaínkaar-uwaná Póro séna naaóvá'á Áánútun-amanko moóráwaimba Áánútun-aai simátímakowaimba áwí'a Áísáyaamba simámuwana kentíkwá'náyomba simátímakomba mináímbá árair-aimban-íye. ²⁶ Áísáya agaimaréna séna

Áánútu séna minkwáásiyávái kosimátime se kwéisaambanivo íma isámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á kwéowe.

²⁷ miwítí imáyáao umbái kwétaisana tááko aaimó isáiyávéna ávón-kaisaná túranko awánaiyavena ávón-kwégaivo ímo mirámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaaomo tuwésamo kesópa'o tenkákái sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawe'á umátinkausino Áánútu siráíye

Áísáya agaimaréna siráíye. Póro simásuwena ²⁸ séna kemá mirá kwéowa'a pó'a simátime'a sé'a Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á kwémetinkain-aimba ó'onkaa-kwaasi kosimátímakaundaya Áánútun-aai kwéisaawe ²⁹ Póro mináímbá simásuwowasa [Yútaa-kwaasi kwesimá kwesiman-esa aaisa-símaesa kóuraawe.]

³⁰ kóuwana Póro mindáópa'a ména kaer-ímá maisuwéna kwená óntamba naanka'á kwétuwena máyomba sáwíva-kwaasi kwenópa'a tuwaná aamoí éna ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba Ísóigo Ísu Káráísitin-aai simátíma'maena iráíye. kámááni-kwaasi mináíntávái íma aambá aúnúwana asiramái simátíma'maena iráíye.

kemá Áríku súnnda-aimba ánásaiye.

Árómaa

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaamba avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Kórínti-naopa'a ména maanáimbá agaimái Árómaa-naopa'a máyón-kwaasi agaimái moórá-ininko áwí'a Vípimba amúwana mátímakaiye. Árómaa-naopa'a kámááni-kwaasiti aiva'-náópa'a Ítári-marava'a kwáyon-daopa'an-iyé. Póro Árómaa-naopa'a kwíníyena póna Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasivimba mayái mayáníyena póna miwí túwa'naa umai to'mayaa umátinkanae séna maarán-áimbá agaimái Vípimba amúwana mátímakaiye. Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amáparawai sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokowana Ísun-aaiyavai áraire sewáiyé su'maiyavai arupí umái máyáawe Áánútu siráiyé. Áánútun-amankoma sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokaimpinkemba iyátínkáísasa Ísuwe tarúmai aúnái'a umái kwémaewe. Áánútuna áamáánkona mayái-áínkwará'a agaimái amúwana mátímakaiye.

¹ kemá Póro Ísu Káráísitina mayái-kwáásígó é'a maanáimbá agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kembá aantá-kwaasi ítámarena séna kesáái áséi-kwasai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. ² naaóvá'á Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena mináséi-kwásái simái asirámakain-aimba súwasa aúváí-kwandaavimba agaimakáawe. ³ mináséi-kwásái Áánútu ááninko kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitintavesa simái agaimakáawe. kwemá kwaásimo kunaúkáimba anóndako áwí'a Téviti aísaaavutantamba uráiwaiman-iyé. ⁴ kwenamankó Áánútunopakemba póna Áánútu kwembá pukáimpinkemba usásinankaraintaveta minánón-ásiráyámbá awánéta séta Áánútu ááninkoman-iyé kwésune. ⁵ ó'on-o'om-baravaken-kwaasi kwenáaiyavesa áraire sésa taagwiyavónááontavena Áánútu Káráísitimba imáyáa amúwana kentávéná séna kesáái kosimátíma'mae naauwó séna kawe'-máayái símakaiye. ⁶ Ísu Káráísitina kwaási-i'a ónááontavena Áánútu tááyena keinárawa'a Árómaa-naopa'a máyáawai gwara'a táayaraiye. ⁷ mináíntávé'a imáyáa kwée'a maanáúváí agaimaráúmpo ísáaro. keinárawa'a Árómaa-naopa'a máyáawai Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaási-i'a ónááontavena táayaraiwai ísáaro. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

⁸ keinárawa'a Ísu Káráísitiye aráápamai máyáan-ainko amápar-ayampa-kwaasiva'a kóyáwé isasá ísáawa'a Ísu Káráísitina mayáiyávé'a imáyáa é'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁹ Áánútuna mayái karuwaa'a umái kwémae'a ááninkon-aai áséi-kwasai kwésimatime'a keinárawatave'a námúnaa símae kwéiyunda Áánútu kwéisaiye. ¹⁰ kentópa'o ímo kúndayave'a sé'a Áánútumpa'a áísaa úmae iyé'a arááímo táínamo e aambá kwisínkéna'a Árómaa-naopa-kwaasiye komáéno kwésune. ¹¹ Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isa'a kotúwa'naa ona'a kwenáaiyave'a asiramái imáyáa ónááontave'a kentópa'a kónáe sé'a kwéune. ¹² mirámó ína'o é'a

keinárawa'a túwa'naa ona'á kembá súwa'naa ónááowe. Ísu Káráisitintave'a imáyáa kwé'e'a túwa'naa ona'á kembá mirá ónááowe.

¹³ kesí kwaásiyono. kentópa'o ímo kúndayave'a sáwí-imayaa ováínivo maanáimbá ísáaro. sáwíva-kanaa kónáe sé'a únda moórá-yantaako tátoraísa'a máyaumne. ó'onkaa-kwaasivimbo Áánútuna aambó agaráátinkaawanasamo kwakáantemba keinárawa'a ó'onkaa-kwaasi owa'á mirá ónáe sé'a kwéune. ¹⁴ Áánútu súwa'naa uráintave'a sáwíva-kwaasi anón-daopare sáwíyan-daopare amápar-aimbo ísaraawaiye ímo ísaraawaiye túwa'naa onó. ¹⁵ mirámó únda Árómaa-naopa'o máyáan-kwaasi áséi-kwasai kosimátimenae sé'a kwéune.

áséi-kwasaiyona asirayán-kwásái.

¹⁶ áséi-kwasaiyave'o ímo sigaeyávé'o kwéunda maarán-áimbán-iyé. áséi-kwasaiyavesa árairemo kwésewai Áánútu kwená asirayándéi miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaiye. aiva'á Yútaa-kwaasi ísaraawasa naaémba ó'onkaa-kwaasi kwéisaawe. ¹⁷ Ísu Káráisitinaaiyavetaamo áraire kwésundayavenaya mindáyavenawe su'mai Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésisata kwenaúranka'a arupí umáíya máyaumne. áséi-aimpinkemba mirán-áíntá ísaraumne. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna Áánútun-aaíyavesa áraire kwésentavena Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésimba pósa aúnaí'a umái kwémaewe agaimaréna siráíye.

Áánútumba tínaaemba umámakaan-kwasai.

¹⁸ Áánútu maanáimbá agaráásínkaraiye. marapá-kwáásí sáwí-imayaa ésa sáwí'a ésa mirámó kwéomba Áánútuna árair-ainkona aambá áúmbakaamba póna Áánútu áwáá'a séna kwíyómpakemba sáwí-meyamba timíníye. ¹⁹ Áánútu kwená ááimba íma aúpá'á maréna avora'á agaráátínkaraimba marapá-kwáásí awánésa íma imáyáa uráamba póna sáwí-meyamba timíníye. ²⁰ Áánútu maramó tarórurainkakene minavumpinkéné Áánútuna ááimba awánésa kwená asirayámbó kwaíkwai'o kwéin-asirayamba kawe'á umái awánésa Áánútun-ane'a túrandei íma kwéawanaambanivo kwená ááimba á'a kwéisaawe. Áánútu tarórurain-tantaa'a awánésa pósa kwemó máyáin-aimba kanaán-umai kwéisaawe. mindáyavesa sáwí'o kwéomba miwítí ááinko isasá sáwí'a kwéowe. ²¹ Áánútu máyáin-aimba ísaraambanivo ivátuwesa kwenáwí'o mósá marésamo árai'a máyáíye seráámbá íma mósá marésa súwi íma sésa ivátuwesa kaé'náer-imayaa kwéesa túnkain-ayampar-imayaa kwéesa ²² kampa'á sésa kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne sembánivo sáwí-imayaagwara-kwaasi ésa ²³ Áánútu maí'mai'a kwéiwaina imáyáa íma mósá marésa kwaási áúwawaakaamba numamá kwaí-kwaamba iraankavayaambá tarórumakesa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraawe.

²⁴ kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráísasa miwívimbá miwí túma sáwí'a kwéowe. ²⁵ Áánútun-aaí árair-aimba araaisésa kampar-áimbá kwégwaresa Áánútu amápa-tantaa'a taróruraiwaina imáyáa íma mósá marésa kwená mayái íma kwémaesa kwemó uráin-tantaakona imáyáa mósá marésa mintántáákóná mayái kwémayaawe. Áánútu áwíre su'mai mósá máraáraamba árai'a mindá íma mósá kwémaraawe.

²⁶ kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráísasa aaraí tuwai'máá'a tiyuwésa keiyái kesuwainíné sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa ²⁷ kwaai miráumai tuwainímbáá'a tiyuwésa keiyái kesuwainí kesuwai símae kwénaaesa mirá-sáwí'á úmae kwénaaontavena Áánútu miwí túra'a sáwí-meyamba arupí umái kwétimiye.

²⁸ Áánútu kwenáái árair-aimba arááíséntavenawe séna ánaaemba umátímísana miwítí sáwí-imayaago táái tinkéna isasá kentí imáyáavinkeni'o kwéomba uwóví'a kwéowe. ²⁹ ó'on-o'o-sawi-imayaago miwívimbá anómba isasá sáwí'o kwéomba íma agandésa túran-anda ésa sáwí'a umátinkesa kawé-máyáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tínkamowasa púwówasa aaisambá sésa kampa'a simátiyuwesa simái sáwí'a kwéumatinkesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa ³⁰ túwí'a kumínkwáe sésa kampar-áimbá kwésesa Áánútumba tíyamba kwéumankesa sáwí-aimba kwésimatinkesa kampa'a sé'a anón-kwaasiya úne sésa túma maé iyésa aúna-sawi-mayai mayánáe sésa mirá ésa tinóvowi táái araaisésa ³¹ tirumpimbá kawer-áimbá íma kwáyáísasa simáímo asirámakaini'a íma ésa miwítí kwaásiti imáyáa íma ésa tirumbá íma umátinkesa mirámó kwéomba ³² Áánútu ámaámba símarena séna mirá-sáwí'ó kwéowai puwónááowe siráimba isésa íma ivátúwáamba mirá úmae iyésa íma agandésa mirámó kwéowaiyavesa aamoí kwéowe.

2

Áánútu aaivimbá kwémaitinkain-kwasai.

¹ évakarawai tuwánésa sésa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésewai simátíménda ísáaro. mirámó kwésemba keinárawakwara'a mirá-sáwí'á kwéomba póna aaivimbá maitinkáína'a sáwí-meyamba mayánááowe. ² mirá-sáwí'ó kwéowai Áánútu aaivimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímimba kwemó arupí umáímo mirámó kwéin-ainta ísaraumne. ³ évakarawai tuwáné'a sé'a sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésemba mirá-sáwí'á kwéomba pó'a Áánútu aaivimbá íma maisinkéna sáwí-meyamba simíníye íma seró. ⁴ sáwí'a kwéowana Áánútu arumbá umátinkena íma ááéma sáwí-meyamba tíména timu'maréna máyáíye. mindáyave'a úwoisan-tantaa'an-íye íma seró. sáwí'o kwéomba tuwé'a Áánútumpa'a ténááontavena arumbá umátinkena timu'maréna máyáíye. ⁵ ánivo kemá tirunté maré'a sáwí'o kwéomba íma tuwé'a Áánútumpa'a íma kwétewe. mirá-sáwí'á úmae kwéiyontavena Áánútumo áwáá'o sénamo arupí-sawi-meyambo tímínín-kanaa tínana Áánútu ávááraumai sáwí-meyamba tímínana anómba íníye. ⁶ minkánáá tínana amáparawai miwítí mayáiyávéna kawé-méyáné sáwí-meyane anondá tímíníye. ⁷ kawé'a úmae kwéiyesa sésa Áánútu kentáá súwí'a mósá maréna ságamasinkenaya maí'mai'o ónaunda-ita umásinkaniye kwésewai Áánútu aúnaí'a umái maí'mai'a ónááoni'a umátinkaniye. ⁸ kesáyáváíyé su'mai imáyáa ésa kawer-áimbá tínaaemba umámesa sáwí-aimba kwégwaraawai Áánútu ávááraumai áwáá'a tiyéna sáwí-meyamba tímíníye. ⁹ sáwí'o kwéowai Áánútu tí'a índai'a umátinkena umbai-yántáá'a tíména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹⁰ kawé'ó kwéowai Áánútu ságamatinkena túwí'a mósá maréna paru umátinkena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹¹ íma taaínkaar-umai-meyamba tímínívo arupí umai-meyamba tímíníye.

¹² ó'onkaa-kwaasi Áánútu naaóvá'ó Mósesimbo simámakain-amaamba íma isésa sáwí'a kwéontavena máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa arááíséntavena Áánútu minámáánkóná ááinkwara'a aaivimbá maitinkániye. ¹³ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa ímo kwaráíyanamo éna Áánútu arupí umái máyáawe íma síníye. ¹⁴ Áánútu ó'onkaa-kwaasi kwená áamáamba íma simátímakowasa miwítí imáyáavinkembo minámáámbó kwarésamo ombá minámáámbá ísaraan-kwaasiraamba kwéowe. ¹⁵ mirámó kwéomba Áánútuna áamáamba miwítí imáyáavimba kwáyáísasaraamba máyáawana tirumpimbá aaí kwéna kawe'ó ontávéná mináínkó séna kawe'á kwéowe séna sáwí'o ontávéná sáwí'a kwéowe kwésiye. ¹⁶ moórákanaamo t́inanamo éna Áánútu Ísu Káráísitintavena sínana kwemá kwaásiti imáyáa aúpár-imáyáa taaímbarena aaivimbá maitinkániye. áséi-kwasaimo kwésimatimunda mináínkwará'á kwésimatimune.

Yútaa-kwaasi Áánútuna áamáamba tokáundaya póna kwésuwa'naa-iyé siráan-kwasai.

¹⁷ Yútaa-kwaasiya úne kwésewai ísáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraundaya póta kawe'á umáíya máyaundaya Áánútuna kwaásiya úne sé'a kentúma mósá kwémaraawe. ¹⁸ minámáámbá ísaraantave'a Áánútumbo arááímo tainí'o kwéon-aimba isé'a kawe'ó kwéon-tantaare sáwí'o kwéon-tantaare kanaán-umai taaímbare'a ¹⁹ asiramái sé'a kawer-ámbó ímo awánaraan-kwaasi kanaán-umai agaráátinketa t́nkain-ayampa'o máyáan-kwaasi kanaán-umai sáma kwégamatinketa ²⁰ táá'a íma ísáan-kwaasi kwéagaraatinketa iyámpóíraani'a on-kwáásí kwéagaraatinkaundayaawe kwésewe. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraantave'a imáyáa é'a sé'a amápar-aimba iséta árair-ainta kwésune-imayaa kwée'a pó'a mirán-áímbá kwésewe.

²¹ évakarawaimo kwéagaraatinkaamba keinárawakwara'a mináímbá kwaráaro. umóyámbá íma orómó kwéseмба keinárawakwara'a íma mirán-oro. ²² aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma orómó kwéseмба keinárawakwara'a íma mirán-oro. kampar-ísóígó sáwí-yantaa'a iyémó kwéseмба keinárawakwara'a sáwí'a kwée'a minkámpár-ísóígóná naaúmpa'a sáwí'a kwéomba mindá ivá'á túwáaro. ²³ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanta ísaraumne sé'a kentúma mósá kwémaraambanivo minámáámbá araaisé'a sáwí'a ombá kwaási tuwánésa sésa Áánútu áwí'a sáwí'a kwéumankaawe kwésewe. ²⁴ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Yútaa-kwaasi sáwí'a kwéontavesa ó'onkaa-kwaasi
tuwánésa Áánútumba simái sáwí'a kwéumankaawe
agaimaréna siráíye.

²⁵ Yútaa-kwaasi ontáv'é'a túra'a kárámai araa'éna kwée'a sé'a Áánútuna kwaásiya úne kwésewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwaráamba Yútaa-kwaasi ombá mindá kawe'á kwéumatinkaivo minámáámbá íma kwaráamba Yútaa-kwaasi é'a túra'a kárámai araa'éna uráamba mindá íma kawe'á umátinkaisa'a úwoi-kwaasiraamban-owe. ²⁶ ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwarááawanamo imbá Áánútu séna Yútaa-kwaasiraamba é'a túra'a kárámai araa'éna kwéowairaamba é'a kesí kwaasiraamban-owe kwésiye. ²⁷ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimarówa'a Yútaa-kwaasi isé'a túra'a kárámai araa'éna uráambanivo minámáámbá arááíraamba pósa ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna

kwéowai mináamámbá kwégwaraawaimo ésa aaivimbá maitinkánááowe. 28-29 túra'a kárámai araa'éna kwéowai mindáyavenawe su'mai íma Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-ovo Áánútun-amanko miwítí sáwí-imayaa maitiyukaiwai Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-owe. agaimakáin-amaanko íma mirá kwéumatinkaivo Áánútun-amanko mirá kwéumatinkaiye. mirámó kwéon-kwaasiyavesa ó'on-kwaasi íma aamoí kwéumatinkaavo Áánútuwe su'mai aamoí kwéumatinkaiye.

3

¹ ímo ó'onkaavimban-ivo Yútaa-kwaasivimba nóran-kawe-tantaara paáruraiyo. túmo kárámaimo araa'énamo uráamba mindá nóran-kawe-tantaara paáruraiyo sembó ² sísaa íya'o é'a anondá sé'a kawetántáá'á paáréna aiva'á Yútaa-kwaasi Áánútun-aaimo tátoranaaontavena simátímakaiye sénaumne. ³ simátímakaimbanivo évakarawai Áánútuntavesa íma imáyáa ésa kwenáái íma kwétaagwiavowe. mirá kwéovo Áánútu íma mirá éna kwemó siráintemba kwéena simái asirámakaini'a kwéiye. ⁴ kwaási kampar-áimbá kwésevo Áánútu árar-aine su'mai kwésiye. Áánútuntavena simái aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna enááigo árar-aine su'mai isasá kwaási ísaraawe. íma kanaán-umai aaivimbá mayankánááovo enááigo amápa-kwaasi táái kwéusayaitaiye agaimaréna siráiyé.

⁵ kesáámó sáwítaamo úndavinkemba Áánútuna kawé'-máayái avora'á kwégwaintaveta sáwíta kwéunanaya Áánútu sáwí-meyamba símimba sáwí'a kwéiyeya íma seno. mirán-áimbá kwaásiti imáyáavinkemban-ivo íma miráyá seno. ⁶ Áánútumo ímo arupí umáimo ménaraankasi naaémba amáparawaimo máyáawaina áaintavena íma tísaa isinó.

⁷ moórá-aimba ísáaro. kesáámó kampar-áimbó súndavinkemba Áánútuna árar-aimba avora'á paárisana kwenáwí'a mósá anómba kwéiyintaveta kesáámó sáwí'o kwéundayavenaya Áánútu aaivimbá maisínkáimba sáwí'a kwéiyeya íma seno. ⁸ mirán-kámpár-áimbó kwésemba mimpínkémbá sésa kesáámó sáwí'o kwéundaya mimpínkémbá kawetántáá'á paárinana Áánútu áwí'a iyíníye íma mirán-áimbá seró. évakarawai kesúwí'a sáwí'a umásinkanaaontavesa kentávésa kampa'á sésa mirán-áimbá kwésiye kwésevo Áánútu miwí aaivimbá maitinkéna arupí umái sáwí-meyamba timíníye.

amáparawai íma arupí umái máyáan-kwasai.

⁹ kemá Póro mináimbá imáyáa é'a sé'a Áánútu aúranka'a íma maarán-íye. Yútaa-kwaasiya kawé-kwaásiyá únasaya ó'onkaa-kwaasi sáwí-kwaasi owémá íma mirán-ivo ké'naan-aimba sé'a sáwí-imayaago amáparawai tátokaiye kwésune. ¹⁰ mindáyavena Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu aúranka'a amáparawai íma arupí umái máyáawe. ¹¹ ánivo amáparawai arupí ii-yántáá'á íma kawé'a umái kwéawanesa Áánútuwe maénáe íma kwésewe. ¹² amáparawai Áánútumba tínaemba umámesa sáwí-amba kwarésa kaé'náe'a ésa íma kawé'a kwéowe. ¹³ kwaásimo pu'máimo kaviraantembá miwí tááigo mirá kwéisasa kampa'á kwésimatiyuwaawana miwí tááigo kwaavainkómó

kwaásimo vaintembá kwéisasa ¹⁴ anómba simái sáwí'a umátinkesa ¹⁵ ááema tínkamowasa púwówai mésa ¹⁶ kwénaaopa'a tí'a úní'a umái umbai-yántáá'á timésa ¹⁷ íma paru umátinkesa ¹⁸ Áánútu áároi íma inkaisésa ivátuwesa máyáawe agaimaréna siráíye.

¹⁹ Áánútu amápa'-maravaken-kwaasiyavena amáámba séna mináímbá kwaráaro siráimbanivo araaiséta amáparawaiya Áánútu aúranka'a sáwí'a éta súnda arupí umáíya máyaumneya íma árai'a kwésune. ²⁰ Áánútumo siráin-amaamba kwáyáísata amáparawaiya íma árai'a séta amápar-amaamba kwégwaraundaya póna Áánútu kentááyávéná séna arupí umái máyáawe síníye sénaundaya kampar-áímbá sénaundayaawe. amáámba kwéiseta sáwí'a uráumneya kwésundayaawe.

Ísun-aaiyavai áraire sewái Áánútu arupí umátínkáin-kwasai.

²¹ Áánútu aúna-amba agaráásinkenaya Áánútu aúranka'o kwaásimo arupí kwéumatinkain-amba agaráásinkenaya kwemó siráin-amaamba íma imáyáa éna minámbá agaráásínkaraiye. mináíntávésa naaóvá'á Mósesiye Áánútun-aaí simátímakowaiye minámbá paáriníye-aimba simátimesa agaimakáawe. ²² kwaási Ísu Káráísitavesa sésa árai'a kentáási sáwí-imayaavinkemba iyásínkaraiye kwésewana miwíyávéná Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai Áánútu arupí kwéumatinkaimba mimbórá-ámbá kwáyáíye. ²³ amáparawai sáwí'a ésa Áánútumbo arááímo kwétaini'o umáímo ménaesamo ombá ívé'a íma miráumai máyáawana póna ²⁴ Áánútu úwoi túwa'naa ena arumbá umátínkáísana Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkembo iyátinkena Áánútu aúranka'a arupí umátinkanintavena pukáíye. ²⁵ Áánútu séna sáwí'o kwéom-beyamba maitiyuwánintavena Ísu Káráísiti puwínana kwená naaemá kumíníye siráimba mináíntávéta séta árai'a mirá kwéíye kwésundayavenaya kentáási sáwí-meyamba kwémaisiyuwaiye. ááemo sáwí'o uráamba Áánútu íma ááema sáwí-meyamba tiména kwemá arupí kwéimba awánanaaontavena séna naaémba Ísu Káráísiti puwéna miwítí sáwí-meyamba maitiyuwáníye siráíye. ²⁶ ívé'a Áánútu arupí kwéimba awánanaaontavena kwaásimo sáwí'o kwéontavena imáyáa éna maará kwéíye. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-meyamba kwémaitiyuwain-aintavesa áraire kwésewai Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaiye.

²⁷ miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávímbá íma kwáyáíye. kentáási kawe'-máýáíyávéná ímanivo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavena mindáwe su'maiyavena Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumasinkaintaawe. miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávímbá íma kwáyáíye. ²⁸ simátimunda árair-aimban-íye. Áánútuna amáánta kwégwaraundayavenaya ímanivo kwenááiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumasinkaintaawe. ²⁹ íma Yútaa-kwaasiye su'mainovo ó'onkaa-kwaasigwara'a túwa'naa ínintavena Áánútu máyáíye. ³⁰ mimbóráwái Áánútu ména Yútaa-kwaasiya kwenaúranka'a arupí umásinkenaya ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéumatinkaiye. ³¹ kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundayavenaya Áánútu arupí kwéumasinkaisata miráumai Áánútuna amáámba íma tuwéta minámáánkóná ááimba awánéta kwégwaraumne.

4

Ááváramu Áánútun-aaiyavai áraire siróntavai arupí umái máyáane Áánútu siráin-kwasai.

¹ Ááváramu Yútaa-kwaasiya síkwá'náma kwenááimo simátíménda ísáaro.

²⁻³ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena

Áánútu séna arupí umái máyaane siráiyé

agaimaréna siráiyé. Ááváramuna kawe'-máýáiyávénamo Áánútumo sénamo

arupí umái máyaane siráinkakai Ááváramumo kwená mayáiyávénamo áuma

maéna iyúmba kwáísino. Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena

Áánútu séna arupí umái máyáane siráimba mindáyavena Áánútu aúranka'a

Ááváramu áuma maéna iyúmba íma kwáyombaniye.

⁴ moórá-aimba ísáaro. moóráwaina mayái kwémayaawana

meéyámbó kwétimimba íma úwoi kwétimivo miwítí mayái awánéna

meéyámbá kwétimiye. ⁵ maarán-áimbá árair-aimban-iyé. kawe'-máýái

kwémayaundayavena arupí umái máýáawe-aimba Áánútu íma kwésivo

Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundayavenaya Áánútu séna arupí umái

máýáawe kwésiye. sáwí'o uráundayaamo arupí kwéumasinkainta

Áánútuman-iyé. ⁶ Áánútu kawe'-máýáímó mairáantavena íma imáyáa

éna Áánútun-aaiyavesa áraire siráantavena imáyáa éna arupí umátínkáiwai

miwí tirunkó kawe'á kwéiyé. mináíntávéna naaóvá'á Tévíti aúváivimba

agaimaréna séna

⁷ Áánútu sáwí'o uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwéna íma imáyáa úmae

íyísana tirunkó kawe'á kwéiyé. ⁸ sáwí'o uráawai Áánútu íma imáyáa

úmae íyísana tirunkó kawe'á kwéiyé

agaimaréna siráiyé.

⁹ mináímbá túra'o kárámaimo araa'énamo uráawai Yútaa-kwaasiyavenawe

su'mai íma séna ímo túra'o kárámaimo araa'énamo uráawaiyavenagwara'a

Tévíti séna miwítí sáwí-imayaagwara'a maitiyúwáísana tirunkó kawe'á

kwéiyé-aimba siráiyé. ó'omba mináímbá sé'a Áánútun-aai aúváivimba

agaimaréna séna

Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái

máyaane siráiyé. ¹⁰ Ááváramu áúra'a íma kárámai araa'éna urónka'a

Áánútu kwentávéna séna arupí umái máyaane séna ¹¹ Áánútun-aaiyavena

áraire siróntavena arupí umái máyaandawai ómpo enáúra'a kárámai

araa'éna uwó súwana mirá uráiyé. miráumai túra'o ímo kárámaimo

araa'énamo uráawaigwara'a Áánútun-aaiyavesa áraire kwésentavena

Áánútu séna arupí umái máýáawe kwésiye. miwí Ááváramumo mirámó

siráintemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésesa pósa Ááváramuntavesa

kentáá síkwá'náraamban-iyé kwésewe. ¹² súra'o kárámaimo araa'énamo

kwéundawaiya kwemá kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. súra'o

kárámaimo araa'énamo kwéundayavetaawe su'mai ímanivo Ááváramumo

mirámó siráintemba Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundayavetaawe

Ááváramuntaveta kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. Ááváramu áúra'o ímo

kárámaimo araa'énamo urónka'a Áánútun-aaiyavena áraire séna máyomba

póna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai tíkwá'náman-iyé.

Áánútun-aaiyavai áraire sewái Áánútu simái asirámakaimba timínín-kwasai.

¹³ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-aimba séna ewé enaisaavutantamba ónááowaiye amápa'-marama kentí maramá kwáyáiyé siráiyé. Ááváramu Áánútuna áamámba kwakóntavena ímanivo kwenááiyavena áraire súwana Áánútu séna arupí umái máyaane súntavena Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-aimba siráiyé. ¹⁴ Áánútu simái asirámakon-aimba Mósesimbo simámakain-amaambo kwégwaraawaiyavena íma siráivo Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewaiyavena siráiyé. mirámó ímo uráinkakai Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai úwoiyavesa sesinó. Áánútu simái asirámakaimba úwoiyavena sisinó. ¹⁵ áamáán-aimba kwáyáísasa arááírántavena moórá-amba Áánútumo áwáá'o sénamo sáwí-meyambo timínín-amba paáruraiye. áamáán-aimbo ímo kwáyáinkakai íma arááísísina. áamáán-aimba kwáyáiyé.

¹⁶ Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena simái asirámakon-aimba siráiyé. miráumai Ááváramu aísavutantambo ónááowai Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowai Áánútu úwoi túwa'naa ena simái asirámakaimba timíníye. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo ísaraawaiye su'mai ímanivo Ááváramumo Áánútun-aaiyavenamo áraire siróntemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai kwemá úwoi kwétuwa'naa-iyé. Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundawaiya Ááváramu kentáá síkwá'náraamban-iyé. ¹⁷ Áánútu aúranka'a Ááváramu máyowana maarán-áimbá simái agaimaréna séna

ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'áma

óne Áánútu siráiyé

agaimaréna siráiyé. Áánútu púwómpinkembo kwéusasintinkaiwai éna kwemó aaimó sisanamó ímo kwáyáin-tantaakomo kwévaariwain-aaiyavena Ááváramu áraire siráiyé. ¹⁸ kwaási ímo paáronaaon-tantaatavena Áánútu Ááváramuntavena súwana Ááváramu árai'a mirá ínáyena siyé siráimba póna ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'náman-iyé. Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna

enaisaavutantambo ónááowai

sáwíva-kwaasi paáronaaowe

agaimaréna siráimba pósa paáruraawe. ¹⁹ ááéma Ááváramu anónu'mai karéna ména sáwívar-ima 100 íma maisuwéna máyowana awainínkó Séraa ageínimbá máyowana póna íma imáyáa éna Áánútuntavena asir-amái imáyáa kwéena ²⁰ Áánútu simáímo asirámakon-aintavena áraire séna íma kaer-ímáyáa éna asiramái ména Áánútu áwí'a mósá maréna ²¹ séna Áánútumo simáímo asirámakainten-umai kanaán-umai iyámpói simíníye séna ²² miráumai Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena séna arupí umái máyaane siráiyé.

²³ arupí umái máyaane siráimba íma Ááváramuntavenawe su'mai siráivo ²⁴ kentááyávénagwara'a mirán-áimbá siráiyé. Ísóigo Ísumba pukáimpinkemba Áánútu usásinankaraiwain-aaiyaveta áraire súndayavenaya séna arupí umái máyáawe kwésiye. ²⁵ kesáámó sáwí'o uráundayavenaya kentáási sáwí-meyambo maisiyuwáníntavenaya

Áánútu Ísu Káráísitimba ai'marówana kuména kumpuwúwana Áánútu kwenaúranka'a arupí umásinkanintavenaya pukáimpinkemba usásinankaraiye.

5

Áánútu arupíya umásínkáin-kwasai.

¹ Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenaúranka'a arupíya umásínkarenaya Ísóigo Ísu Káráísitina mayáíma imáyáa éna paru kwéumasinkaisata mimbóráí'a umái kwémaumne. ² Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-ipata mósinkaraisata méta Áánútuwe ságyan-ayampata ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya sirunkóyá aamoí kwéiye. ³ umbai-yántáá'ó kesópata kwáyáimba sirunkóyá aamoí isatá minúmbái-yántáá'á kwáyáintaveta asiramái méta íma sívón-káinta ⁴ mindáyavena Áánútu séna kawe'á umái máyáawe sisatá mindáyaveta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaunana sirunkóyá aamoí kwéiye. ⁵ kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaundaya kentááyávéná íma awinkánimba póna íma sigaeyá íniye. Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbéna Áánútumo kentááyávénamo anón-imayaamo imbá kwéagaraasinkaimba póta kwesémo ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya póna íma sigaeyá kwéiye.

⁶ kesáá íma asiramái máyaawanana Áánútumo siráin-kanaamo tiráimba kesáámó sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkembo kusúwa'naa índayavenaya Ísu Káráísiti kumpukáíye. ⁷ arupí-kwaasigombo áwa'naa ónaundayave'a puwónáe senkákái umbái taisinó. kawe-kwáásígómbó áwa'naa ónaundayave'a kwená anondá puwónáe sésa púwósino. íya púwósino. íma isáúmne. ⁸ ánivo kesáámó sáwítaamo umáíyaamo máyaundaya súwa'naa índayavenaya Ísu Káráísiti kumpukáíye. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba Áánútu arumbó símimba mindá kwéagaraasinkaintaawe. ⁹ Ísu Káráísiti kentááyávéná imáyáa éna pukáintavena Áánútu aúranka'a arupí umásínkarainta pónaya Káráísiti árai'a kentáási sáwí-meyamba maisíyukaintavenaya Áánútu íma áwáá'a siyíníye. ¹⁰ kesáá Áánútumbo síyámba umánkaraundaya kwenááninko kentááyávéná imáyáa éna pukáimba póta Áánútuwe mimbórá-ímáyáávátá máyaundaya miráumai Ísu Káráísiti úwoi ména póna árai'a kawer-ámpá'ó kwégundayavenaya kwégarakwiye. ¹¹ íma mináiné su'mainivo maarán-áínkwará'án-iye. Ísóigo Ísu Káráísiti Áánútunte mimbóráí'a umásínkáisanaya póna Áánútuntavena kesirunkóyá aamoí kwéiye.

Áándamunte Ísuntei kwaasái.

¹² maarán-áímbá ísáaro. aiva-kwáásígó Áánútun-aai arááíraimba póna sáwí'o kwéon-amba paáruraiye. sáwí'a uráimba póna púwón-amba paáruraiye. amáparawai sáwí'a kwéomba pósa púwón-ampa'a kwégowe. ¹³ Áánútumo Mósesimbo amáámbo ímo simámakonka'a kwaási sáwí'a uráamba isaná Áánútu misáwí'ó uráan-aimba íma agaimakáíye. ¹⁴ aiva'á Áándamu máyowasa matinka-matinka úmaesa tunka'á Mósesi usá máúnka-kwaasiyomba pukáawe. Áándamu Áánútun-aai arááírowasa kwempínkén-kwáási évakarawai íma mirá umbá sáwí'a umbá pósa pukáawe.

Áándamu naaémbo paárinuwaimo íninteni'a éna Káráisitimo évaka-tantaa'o íninteni'a íma uráivo ¹⁵ sáwí'a uráimbanivo Áánútu úwoi kwésuwa'naa-intaawe. Áándamu Áánútun-aaí arááíraimba pósa amáparawai pu'maé kwéiyomba áráir-aimban-ivo Áánútu amáparawai úwoi túwa'naa ínintavena moóráwaimba Ísu Káráisitimba ai'marówana kuména kawé'á umátínkáva'a kwéiyimba minánkó usáyaaitaraiye. ¹⁶ Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawaiya sáwí'a úmae kwéiyunanaya Áánútu íma mirá éna kawé'á kwéumasinkaintaawe. aiva-táwai aiva-kwáásígó Áánútun-aaí arááírowana Áánútu séna sáwí'a ónda po puwíníyone séna naaémbo sáwíva-kwaasi sáwí'a uwaná séna úwoi túwa'naa e'a kesúranka'a arupí umátinkanaumne siráiyé. ¹⁷ Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawai puwí-ámpá'á kwégwaraawana minánkó tátokaivo moóráwai Ísu Káráisiti maarán-ánón-káwé'-máyaí mairáiyé. Áánútuntavesa súwa'naa uwo sewáí úwoi kawé'á umái kwétuwa'naa-ena kwenaúranka'a arupí umái kwéumatinkaisana Káráisiti túwa'naa isasá asiramái mésa sáwí-mayaigomba kwéusayaaítaawe.

¹⁸ ánivo mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. aiva-kwáásígó sáwí'a urónkakemba Áánútu amáparawaiyavena séna sáwí'a kwéesa puwónááowe siráimba póna moóráwai Ísu Káráisiti kawé'á urónkakemba sáwí'o uráampinkemba iyátinkena aúnaí'o umáímo maí'maí'o ónááoni'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ aiva-kwáásígó Áánútun-aaí arááíronkakemba amáparawai sáwí'a uráimbanivo moóráwai Ísu Káráisiti Áánútu siráini'a urónkakemba Áánútu kwenaúranka'a sáwívarawai arupí kwéumatinkaiye.

²⁰ sáwí'a umbá Áánútu kwená amáamba Mósesimba simámakomba mindáyavena miwítí sáwí-mayaigo anómba uráiyé. mirá umbánivo Áánútu arumbá umátínkámae iyúwana anómba uráiyé. ²¹ ááéma sáwí'o urón-imayaago tátokowasa pósa puwí-ámbá kwakáawe. mirá uráimbanivo ívé'a Áánútumo arumbó kwéumasinkaiwaiya tátoraísata kwenaúranka'a arupí umáíya máyaundaya kentáásí Ísóigo Ísu Káráisiti aúnaítaamo umáíya maí'maí'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

6

Ísuwe tarúmaiya máyaunda-kwasai.

¹ simátíménda ísáaro. maarán-áimbá íma seró. Áánútu úwoi súwa'naa úmae iyínana anómba ínintaveta sáwí'a úmae kwéiyeta ménae íma seró. ² púwón-kwaasimo miwítí sáwí-mayaigomo ímo ókwara'o tátotuwenamo kwáíntemba kentáávímbá sáwí-mayaigo íma tátotuwenam kwáyáísata póta íma sáwíta úmaeta kwéiyeta ménaumne. ³ maarán-áimbá ísaraawe. nombó pésinkaanta Ísu Káráisiti kweséya tarúsinkaisata kweséya pukáara'naraamba umáíya máyaunanaya kentáásí sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyisata máyaumne. ⁴ nombó pésinkaanta kesáá Ísu Káráisitiye puwúnasaya utaráara'naraanta kwéunanaya kentáásí sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyiye. Áánútu kentáásivowa ó'oran-asirayandei pukáimpinkemba usásinankaraintemba kentáá usásisinkaraara'naraamba uráísata aúnaí'a umáíya máyaumne.

⁵ Ísu Kárásitima pukáimba kwemó kwaásiti sáwí-mayaigomba usáyaaitaraintemba kweséya tarúmai máyaundayavenaya sáwí-mayaigo kentáá íma tátokaiye. miráumai Ísu Kárásitimo pukáimpinkembo

usásinankaraintemba kweséya tarúmai máyaundayaveta aúnaí'a umáíya máyaumne. ⁶⁻⁷ maarán-áimbá ísaraawe. púwówanamo imbá sáwí-imayaago íma tátotuvena kwáyáísana kentáásí sáwí-imayaagona asirayámbá ánásainana kesáámó sáwí'o úmae kwéiyundawaiya íma táto'mae iyíníntavena Ísu Káráísiti taaira'á pukáísana kentáásí sáwí-imayaago kentáá íma tátokaiye. ⁸ Ísu Káráísitiye pukáara'naraanta umáíya máyaundaya póta mináimbá árair-aimba isatá kweséya máyaumne. ⁹ maarán-áintá ísaraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinkaisana puwí-ásíráyánkó íma tátoraísana ókwara'a íma kwévuwiye. ¹⁰ sáwí'o kwéombo ánásanintavena mimbórá-táwai pukáimba póna mindáyavena íma ókwara'a puwéna usásinena ména Áánútuntavena imáyáa kwéena máyáíye. ¹¹ miráumai imáyáa é'a sé'a pukáara'naraanta umáíya máyaunanaya sáwí'o kwéundawaiya íma tátotuvena kwáyáísata méta Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya Áánútu aamoí ínkwáe-i'a umáíya máyaumne.

¹² kentí sáwí-imayaayave'a tirááyave'a ováínivo sáwí'o kwéowai keinárawa'a íma tátoraino. ¹³ kentúwawaa'neiye kentiyáánamaineiye íma owé simái sáwí'a kwée'a pukáara'naraan-umai máyáawanamo usásintinkaisa'o máyáawai Áánútumpa'a kentúwawaa'a amé'a kwentávé'a owé simái kentúwawaa'neiye kentiyáánamaineiye kwená kawé'-máýáíyé su'mai máýáaro. ¹⁴ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kárákwiysisana Áánútu úwoi túwa'naa iwáí kárákwiysisana póna kentí sáwí-imayaago kentúra'a íma tátoraino.

Áánútu kwená mayái-kwáásí-í'a umátínkain-kwasai.

¹⁵ mináimbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáará'á íma kárákwiysisana Áánútu úwoi súwa'naa iwáí kárákwiysisata mindáyaveta íma úwoi sáwí'a úmaeta iyóno. ¹⁶ kwená mayái mayánaumnemo sembá kwemá kárákwiysisana kwená mayái-kwáásí máyáawe-aimba ísaraawe. miráumai sáwí'o íyanamo éna misáwí-ímáyáágó tátokaina'a misáwí-máyái maimaé kwéiye'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-aaimo isáíyanamo éna kwemá kárákwiraina'a kwená mayái maimaé kwéiyiyana kwenaúranka'a arupí umátinkaniye. ¹⁷ ááémo sáwí'o uráam-bayaigo tátokowasa naaémba árair-aimba simátíma'mae iyówa'a isé'a kentirumpimbá asiramái tátokaawa'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁸ sáwí'o kwéum-bayaigo tátokompinkemba Áánútu iyátinkowa'a arupí-mayai kwémayaawana minárupí-máyáígó tátokaiye. ¹⁹ íma asiramái máyáantave'a kesáái isánááon-aimba simátímune. ááéma sáwí'a ónáe sé'a ó'on-o'on-tantaakwara'a sáwí'a uwaná tátokombanivo ívé'a kawé'á ónáe sé'a kawé'-máýáíyé su'mai kwémae'a Áánútundei-i'a oró.

²⁰ ááémo sáwí'o um-báyáígó tátokonka'a kawé'ó íí-ímáyáá íma kwée'a ²¹ sáwí'o uráamba ívé'a tigaemá kwéiye. sáwí'o untavéna íma kawé-tántáá'á kentópa'a tiráíye. mirá-sáwí'ó úmae iyómpinkemba máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a kwéowe. ²² Áánútu sáwí'o kwéumpinkemba iyátinkena kwená mayái-kwáásí-í'a umátínkaraimba pó'a Áánútundei-i'a umái mé'a aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ²³ sáwí'o kwéom-bayaigona anondá puwónááombanivo Áánútu kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitina mayái imáyáa éna aúnaítaamo umáíya maí'mai'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

7

Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraunda-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. amáparawai áamáan-aimba ísaraamba pó'a simátíménda ísáaro. úwoimo máyáanka'a áamáan-ainko kárákwiraimba póna puwíyamba mináínkó íma kárákwiyiniye. ² áamáánkomo siráintemba aarakwá'ó ombá awaikómó aúvamaimo máyáinka'a awainínkó kwesé tarúmai máyáísana awaikómó púwísanamo imbá tarúmaimo máyaayamba kwéanasaiye. ³ awaikómó máyáinka'a aaraigómó ó'on-kwaasigoe námae kwénaaisanamo imbá sáwí-inimban-iyé kwésevo awaikómó puwínanamo éna áamáánko siráintemba ó'on-kwaasimo mayánímbo éna kanaán-iyé.

⁴ kesí kwaásiyono. miráumai keinárawatavenawe séna Ísu Káráísiti pukáimba Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba imáyáa é'a Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáantave'a pukáara'naraambo umáimo máyáamba minámáánkó íma tátokaivo Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawe. Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankaraiwai Ísunde-i'i'a umái mé'a pó'a Áánútuna mayái kwémayaawe. ⁵ ááéma sáwí-imayaayaveta sirááyavetaamo uráundarata íma mirán-oro siráin-amaamba iséta imáyáa éta ivátuweta sáwí-imayaayaveta sirááyaveta éta sáwí'a éta puwónaunda-amba kwaréta ⁶ miráyá uráunda ívé'a Áánútu sáwí-imayaago tátokaimpinkenta iyásínkáísanaya Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaanko íma tátokaisata ááéraan-amba Mósesimo agaimakáin-amaankona aambá íma kwaréta aúna-amba Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraumne.

Áánútuna áamáambo ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino siráin-kwasai.

⁷ mináímbó imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaantave'a sáwí-amaamban-iyé íma seró. minámáán-áímbó ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino. túran-anda íma oró. minámáánkómó ímo mirá siráinkakai súran-andamo úndayave'a sáwí'a kwéune íma súsino. ⁸ minámáánkó séna túran-anda íma oró siráimba kempímbá sáwí-imayaa kwáyáimba pó'a minámáámbá araisénáe sé'a súran-anda ávááraumai uráumne. minámáánkómó ímo kwáyáinkakai sáwí'o kwéunda íma imáyáa é'a sáwí'a kwéune súsino. ⁹ áamáánko íma mirá oró siráimba íma isé'a kawé'a umái máyaumne-imayaa é'a mé'a naaémbe minámáámbá ísaraunda araisénáe sé'a arááíraunda ¹⁰ mindá puwónaundawai úne. minámáámbó kwakáundarakai kawé'a umái máyausino. minámáámbá arááíraundawai pó'a puwónaundawai úne-aimba ísaraumne. ¹¹ minámáánkó séna íma mirá oró siráimba kempímbá sáwí-imayaago kwéna póna kampa'a simásiyuwaisa'a mináímbá araisénáe sé'a arááíraunda pó'a puwónaundawai úne.

¹² miráumai Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaan-aimba íma mirá oró-áímbá Áánútun-ai arupí-aimba kawer-áímbán-iyé. ¹³ minkáwér-áínkó íma puwónaundai'a umásínkaraivo kesí sáwí-imayaago puwónaundai'a umásínkaraiye. sáwí-imayaayave'a siráái kwétaimba pó'a minámáámbó araisénáe sé'o arááíraunda puwónaundawai é'a kesí sáwí-mayaigona ááimba ávááraumai sáwí'a úwa'a awánaraumne. minámáánkó séna íma sáwí'a oró siráimba pó'a kemó sáwí'o uráunda kesí sáwí-imayaago anómbe sáwí'a úwa'a awánaraumne.

sáwí'o kwéundawaiya tátokain-kwasai.

¹⁴ áamáamba Áánútumpakemba kunkáivo kemá marapákén-kwáásí únana sáwí'o kwéundawai tátokaisa'a minímáyáágóná mayái kwémayaumne. ¹⁵ kawe'ó úndayavena kwésinkaisa'a mirá ónáé súndanivo íma mirá kwéune. sáwí'o úndayavena íma kwésinkaisa'a íma mirá ónáé súndanivo mirá kwéune. mirámó kwéunda íma kawer-ímáyáá kwéune. ¹⁶ íma sáwí'a ónáé súndanivo mirá-sáwí'ó kwéundayave'a sé'a Áánútu siráin-amaamba kawer-ámáámbán-iyé kwésune. ¹⁷ sáwí'o kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempímbá kwáyáísa'a sáwí'a kwéune. ¹⁸ marapá-kwáásí únda kanaán-umaimo kawe'ó únda kempímbá íma kwáyáísa'a awánaraumne. kawe'ó úndayavena kwésinkaisa'a íma kanaán-umai kawe'á kwéune. ¹⁹ kawe'á ónáé sé'a úndanivo íma mirá é'a íma sáwí'a ónáé sé'a úndanivo úwoi sáwí'a kwéune. ²⁰ íma sáwí'a ónáé súndanivo mirá-sáwí'á kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempímbá kwáyáísa'a sáwí'a kwéune.

²¹ maarán-áínkóná ááimba kwáyáíye. kawe'á ónáé sé'a úndanivo sáwí-imayaago tavisímae kwéiyisa'a ²² kesirumpimbá Áánútuna áamáántave'a aamoí kwéundanivo ²³ moórá-ainkona ááimba kempímbá kwáyáísa'a sáwí'o ónáé súndawai kembá tavisisaná Áánútuna áamáamba kawer-ámáámbá pó'a kwaránáé súndawai tavisisaná sáwí'o ónáé súndawai tavisimái tátokaiye. ²⁴ eésé'á kwéunana sirunkó sáwí'a kwéisa'a máyaundayave'a sé'a sáwí'a kwéé'a puwónaundai'a kwéundavinkemba nááwa siráníyono kwésunana ²⁵ Ísóigo Ísu Káráísiti siráísa'a Áánútuntave'a súwi kwésune.

miráumai kesirumpinkén-ímáyáá kwéé'a sé'a Áánútuna áamáamba kwaránáé súndanivo kesúgoma sáwí-imayaavinkemba sáwí'a kwéiye.

8

Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéon-kwasai.

¹ miráumai Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai miwítí sáwí-meyamba maitíyukaintavena Áánútu íma aaivimbá maitinkéna sáwí-meyamba íma timíníye. ² ááéma sáwíta uráundawai tátokowata puwónaundawaiya ówánanaya Ísu Káráísiti iyásínkaraisata kweséya aúnái'a umáíya máyaunanaya Áánútun-amanko kárákwiyisana Áánútu aaivimbá íma maisinkénaya íma sáwí-meyamba simíníye. ³ Áánútu kwená áamáamba siráimbanivo sáwí'a ónáé séta minámáámbá íma kanaán-umaiya kwakáunda póna minámáánkó sáwíta umáíya máyaundavinkemba íma síkaisata máyaunanaya naaémba Áánútu ááninkontavena séna sáwí'a kwéomba po miwíyávái se kumpuwíníyone séna ai'marówana kesáámó sáwí'o kwéundawaiyaamo úndanten-augwarawai maimaéna kentáásí sáwí-imayaamo maisiyuwáíndayavenaya kumpukáíye. ⁴ Áánútu mirá uráimba póta sáwí-imayaayavetaamo sirááyavetaamo kwéunda ímo mirá kwéetaamo Áánútun-amankomo siráini'o kwéetaamo éta Áánútuna áamáánkó siráintemba miráyá umáíya arupíya ónaumne. ⁵ sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo kwéowai miwítí sáwí-imayaago tátokaivo Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéowai kwená kawer-ímáyáágó kwégarakwiye. ⁶ miwítí sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-amankombo arááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai paru umái aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ⁷ sáwí-imayaayavesa tirááyavesa kwéon-imayaawe su'mai kwéowai Áánútuna áamáamba íma kanaán-umai taagwiyaavésa

Áánútuna namuro-kwáásiráámbá kwéowe. ⁸ sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétaini'o kwéowai Áánútu íma aamoí kwéumatinkaiye.

⁹ Áánútun-amankomo kentirumpimbó máyáimbo é'a sáwí-imayaayave'o tirááímo kwétaini'a íma kwée'a Áánútun-amanko siráini'a kwée'a máyáawe. Ísu Káráisitín-amanko tirumpimbó ímo máyáiwai íma kwená kwaási-i'a kwéowe. ¹⁰ Ísu Káráisitín-amanko kentirumpimbó máyáimbo éna Áánútu kwenáúranka'a arupí umátínkaraimba pó'a kentimankó maí'mai'a íníwai é'a sáwí'o uráantave'a kentúgoma puwíníwaiman-owe. ¹¹ Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana kwenamankómó kentirumpimbó máyáimbo éna keinárawakwara'o éna puwónááompinkemba usásintinkaniye. kwenamankó kentirumpimbá máyáintavena Áánútu mirá íníye.

¹² kesí kwaásiyono. mináímbá imáyáa íyata íma kentáásí imáyáavinkeni'a éta Áánútun-amankombo arááímo kwétainita umáíya máéno. ¹³ sáwí-imayaayave'o tirááíyave'o kwéombo éna Áánútu séna máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máéro siráivo Áánútun-amankomo túwa'naa ína'o sáwí-imayaamo tuwé'o é'a aúnái'a umái ménaaowe.

¹⁴ Áánútun-amankomo kwésintembo kwégwaraawai Áánútu áánimbaa'an-owe. ¹⁵ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá máyáiwai íma inkaisí-í'a umátínkáísana inkaisí-yántáákó íma tátokaisa'a máyáavo Áánútu áánimbaari'a umátínkáísa'a Áánútumba kwéaaye'a sé'a kesivoó kwése'a kwémaewe. ¹⁶ kesáá séta Áánútu áánimbaata úneyaamo kwésunda Áánútun-amanko kentáásirumpimba ména séna mindá árarir-aimbaan-iyé kwésiye. ¹⁷ Áánútuna iyámpói úndaya póta Áánútumo kentááyávénawe sénamo to'mayaa úmakaimba maimaéta Ísu Káráisitimo mayánínten-umaiya mayánaundayaawe. umbai-yántáá'ó kwempímbó kwáyontemba kentáávímbá umbai-yántáá'á kwáyáimba póta naaémba kweséya ságayan-ayampa'a ménaundayaawe.

Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkanin-kwasai.

¹⁸ maarán-áímbá imáyáa é'a sé'a árai'a Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkainata mindáyaveta imáyáa kwéeta kentáávímbá kwáyáin-umbai-yantaataveta íma anón-imayaa kwéundayaawe. ¹⁹ Áánútu áánimbaare ayáámúmbaareya únasaya Áánútumo tarórurain-tantaako kwaí-kwaankowe taaigówé amápa-karaan-tantaakowe kentáámó suwánanaaontavesa mósá titaagwirésa amu'marésa máyáawe. ²⁰ naaóvá'á Áánútu tarórurain-tantaatavena séna kampindágwiniye séna kwená imáyáavinkemba séna íma miwítí imáyáavinkemba siráimba maarán-imáyáa éna séna ²¹ naaémba kampindái-yántáá'á aambá áúntinkaanana taróruraunda-yantaa'a ó'a íma kampindámae iyíníye. kesí iyámpóímo iyátínkáanasamo kawé'ó umáímo ménaaontemba mintántáákó miráumai kawé'á umái kwéniye Áánútu minímáyáa uráíye. ²² maarán-áíntá ísaraumne. aaraimó iyámpóímo tinkésamo eésé'ó ontembá Áánútumo amápa-tantaa'o tarórurain-tantaako eésé'á kwéena Áánútumo paárinintavena amu'maréna máyáíye. ²³ íma Áánútumo tarórurain-tantaakowe su'mainivo kesáágwárá'á miráyá kwéeta Áánútumo to'mayaa úmakain-tantaa'o simíníntaveta imáyáa ónaundayavenaya Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kesirumpintá kumbáyáísata eésétá kwéeta

amu'maréta máyaunanaya Áánútu kwenayáámúmbaare kwenáánimbaare síkenaya aúna-kuwawaa'a umásinkanintaveta amu'maréta máyaumne.

²⁴ Áánútu kawer-ámpá'a mésinkonka'a séta árai'a Áánútuna iyámpóíya éta kweséya ménaumne séta amu'maréta máyaumne. awánasuwaunda-yantaataveta íya amu'maréta ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta ménaumpo ²⁵ ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta méta séta árai'a paáriníye séta íma sívón-káínata asiramái amu'maréta ménaumne.

²⁶ íma asiramái-kwaasi méta kawer-ámpátá kwégunanaya umbai-yántáákó kwétatoraisana póna Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isata nóraumaiya Áánútumba áísaa onanayá súwa'naa íníyo séta sirumpintá kanagíré su'mai téta íma kanaán-umai aaí kwésunanaya Áánútun-amanko kentááyávéná imáyáa éna Áánútumpa'a aaí kwésisana ²⁷ Áánútun-amanko Áánútumbo arááímo kwétain-aimba séna kwená kwaási-imayaa éna mirán-áímbá kwésimba póna Áánútu kentáásí imáyáa awánaiwai póna kwenamankómó sin-áímbá kwéisaiye.

²⁸ maarán-áímbá ísaraumne. kwená kwaási-i'a ónaundayavenaya ítámakaisata kwená imáyáa kwéeta máyaunanaya sáwí-yantaare kawé-tántáaré kesópataamo timbá Áánútu mintántáá'a kawé'a kwéumasinkaintaawe. ²⁹ naaóvá'a Áánútu kwendéí-i'a umái ítámakowaiyavena séna kesááninkaamba ónááowe siráimba póna kwenááninko Ísu kentáásuwaao-i'a isatá kwenáúnavarita úne. ³⁰ naaóvá'a ítámakowaiyavenaya sááyena kwenáúranka'a arupí umásinkenaya kwenááninkaani'a kwéumasinkaintaawe.

Áánútu arumbá kwésimenaya Ísumba ai'marówana kumpukáin-kwasai.

³¹ Áánútu miráumai súwa'naa uráimba pó'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. sáwí'a umátinkanae sésayaamo mirámó ónááomba íma kanaán-umai kentáá usáyaaitanaaowe. ³² Áánútu kwenááninkomba íma tátorena kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwáínkwáe sénaya ai'marówana kumpukáíye. mirá uráimba póna súwa'naa ínín-tantaa'a úwoi simíníntaawe. ³³ Áánútu kentáá ítámakaiwaiya kwenáúranka'a arupíya umásínkarainta pósa évakarawai íma kanaán-umai aaivimbá maisinkánááontaawe. ³⁴ évakarawai kentááyávésa puwígwaé sésa íma aaivimbá maisinkánááowe. Ísu Káráísiti kentááyávénaya séna puwéna usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'a ména kentáá súwa'naa umai Áánútumpa'a kwéaisaa-íye. ³⁵ mirá kwéintavesa évakarawai íma kanaán-umai Káráísitiyeyaaamo máyaundavakenta sirááwanaya Káráísiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáásí imáyáa íma kwétuwaiye. umbai-yántáá'ó kesópataamo tındawe aosaambó kwisinkánááontaawe sáwí'ó umásinkanaaontaawe sááímo sinkáníntaawe unáánkwátói-iyaaínta ménaundayaawe évakarawaimo sínkamonaaontaawe puwónaundayaawe mirán-tántáá'ó kesópataamo tínimba Káráísitiyeyaaamo máyaundavakenta íma kanaán-umai sirááwanaya Káráísiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáásí imáyáa íma kwétuwaiye.

³⁶ naaóvá'a Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna ená kwaásiya úndarakemba évakarawai kentááyávésa sésa tínkamonasa puwígwaé-imayaa úmae kwéiyowe. sipísípimo tuvúwówanamo púwíntemba kentááyávésa tínkamonasa puwígwaé kwésimae íyówe agaimaréna siráíye. ³⁷ mirá-sáwí'ó umásínkáanta íma imáyáa únanaya Ísu Káráísiti arumbá kwésimimba póna asiramásínkáísata miwí kwéusayaaitaundayaawe. ³⁸⁻³⁹ maarán-áímbá árair-aimba isa'a

ísaraumne. Áánútu arumbá kwésimenaya Ísóigo Ísu Káráísitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpukáimba pósa Áánútunopa'o máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. puwónaundayaawe úwoi máyaundayaawe Áánútunopa'o máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. kwíyómpaken-kwayo'naraware taraváá-kwáné ívé'o kwáyáin-tantaare naaémbo paárinin-tantaare kwíyómpakewaiye kwaántá-kwaasiti máápakewaiye Áánútumo tarórurain-tantaare mirán-tántáátónkó íma kanaán-umai Áánútunopa'o máyaundavakenta sirááwanaya Áánútu kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye.

9

Póro Ísareri-kwaasi arumbá umátínkarain-kwasai.

¹ kemá Póro Ísu Káráísitina kwaásima é'a árair-aine su'mai kwésunana Áánútun-amanko kesirumpimbá ména kárákwiyisa'a maarán-áimbá árair-aimba kwésimatimune. ² kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkembo kemá tiráunda isa'a imáyáa únana sirumbá kwéisana sirunkó umbaí támae kwéiyiye. ³ miwí Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire sembá pósa árairemo sésamo kesí anondámo usámaiyanamo Áánútumo siyuwáinanamo Ísu Káráísitimo ánaaembo umásiyuwanimba mindá kanaániye kwésune. ⁴ miwí kesí kwaási Ísareri-andarakewai Áánútu kwenáanimbaari'a umái ítámakena kwená ságayamba agaráátinkena aaimá simái tarútinkena kwená áamámba simátimena simái asirámakain-aimba simátimena Áánútuna imáyáamo mósá kwémaraan-amba agaráátinkowasa ⁵ ááéeraan-anon-kwaasi miwí tíkwá'náma uwaná Ísu Káráísiti iyámpói aú'mái miwítí ándáva'a kumbéna amáparawaira'a kárákwiyisata kwenáwíta mósá ma'maéta kwéiyunda mindá árair-aimban-iyé.

⁶ Áánútu Ísareri-andaraken-kwaasivinkemba íma amápa'a ítámakaivo évakarawai ítámakaimba Áánútu asirámakain-aimba arááíraiye íma seénáisiye. ⁷ Ááváramu aísavutnantamba uráawai íma amáparawain-ovo évaka'a Áánútuna iyámpói owaná naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna enááninko áwí'a Áísákaa kwenáisaavutnantamba ónááowaiye su'maiyavena séna enáisaavutnantamba kwéowe sénááowe Áánútu siráiyé. ⁸ mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. Ááváramu aísavutnantamba uráawaivinkemba íma amáparawain-ovo Áánútu kesí kwaásima owémó asiramáímo siráiwaiye su'mai Áánútuna kwaásiman-owe. ⁹ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-aimba séna súnda-kanaama tína'a máyáanana Séraa inaamaí-iyámpói ankániye sirómba ¹⁰ mináimbá kentáá síkwá'náma Áísákaantavena siráiyé. kwemá anón-éna aaraí mayówana awainínkó áwí'a Árépéka agováraer-iyampoi ¹¹ íma tínkaroyasarai miníyámpóirái íma mayái mairóyanka'a ¹² Áánútu minínínkóntávéna séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwái naaén-iyampoigona mayái mayániye siráiyé. Áánútu kwená imáyáavinkemba kwená kwaási-i'a umái ítámarena tááyaraivo miwítí mayái íma awánarena tááyaraiye. miráumai naaóvá'á séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwai naaén-iyampoigona mayái mayániye siráiyé.

¹³ Áánútun-aai aúváivimba miníyámpóiráiyávéna agaimaréna séna

Yákópomba ítámare'a Ísomba
sínaaemba umámune Áánútu siráiyé
agaimaréna siráiyé.

¹⁴ évakarawai mindáyavesa imáyáa ésa kampa'á sésa Áánútu íma arupí kwéiyemo kwésemba mindá kampar-áimbán-iyé. ¹⁵ naaóvá'á Áánútu Mósesintavena séna sirumbá umátinkanae súndawaiyave'a sirumbá kwéumatinkaumne. kawe'á umátinkanae súndawaiyave'a mirá kwéune siráiyé. ¹⁶ miráumai kwaási tiráái kwétaintavenawe kwaási kawe'-máayái kwémayaantavenawe ímanivo Áánútu kwená imáyáavinkemba séna sirumbá umátinkanae siráintavena kwená kwaási-i'a umái kwéitamaraíyé. ¹⁷ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Mósesi máyonka'a Ísípi-marava'a kárákwirowai kwentávéna Áánútu séna amápa'-maravaken-kwaasi kesí asirayándéímó enane'ó úndama awánésa kesúwí'a isáígwáe sé'a embá kárákwiyi-mayaira'a usásinankaraumne Áánútu siráiyé agaimaréna siráiyé. ¹⁸ miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba kwembó arááímo tainí'o énamo sirumbá umátinkanaemo simbá arumbá umátinkena kwembó arááímo tainí'o énamo tiruntémó máraani'o imbá tiruntémá máraani'a kwéumatinkaiyé.

Áánútu áwáá'a tiyéna arumbá umátinkenamo in-kwásái.

¹⁹ mindáyave'a imáyáa é'a maarán-áimbá íma seró. sáwíta kwéundaya nóra séna Áánútu aavintá kwémaisinkaiyo. Áánútu imáyáa éna séna sáwí'a ónááowe siráimba mindáya sáwí'a kwéundayaawe. miráumai aavimbó kwémaisinkainta mindá sáwí'a kwéiyé mináimbá íma seró. ²⁰ keinárawa'a úwoi-kwaasi máyáavo Áánútumo siráinda-aimba anondá íma seró. maarán-áimbá imáyáa oró. sawei-ánáveumba ombá kari'-máramá mairésa sawei-ánáveumba úmaraawana misáwéi-ánáveunko íma maarán-áimbá séna nóra éra kembá mirá kwéumasinkao íma kwésiye. ²¹ sawei-ánáveumbo ombá mimbórá-kárlí'-máramá mairésa kaer-ánáveumba úmaresa moórávimba úwoi-mayai maésa moórávimba kawe'-máayái kwémayaamba mindá miwínéimán-iyé.

²² Áánútu miraráámbá kwéiyé. Áánútuna asirayáné áwáá'o kwésine awánanaaontavena sáwí'o uráan-kwaasimo tínkaminimba miwítí meéyámbá póna ááéma íma tínkamimba timu'maréna ména naaémba tínkaminiye. ²³ kentáá ítámarenaya arumbá umásínkáinta póta kweséya ságayan-ayampata méta kwená ó'oran-kawe'-mayai awánanaundayavenaya Áánútu sáwí'o uráan-kwaasi íma ááéma tínkamimba timu'maréna máyáiyé. ²⁴ íma Yútaa-kwaasivinkene su'maiya sááyaraivo ó'onkaa-kwaasigwara'a tááyaraiyé. ²⁵ miráumai naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Ósíya agaimaréna séna

Áánútu séna íma kesí kwaási-i'a uráan-kwaasiyave'a kesí kwaásiman-owe sé'a ímo sirumbó tímakaundayave'a sirumbá kwétimune sénaumne.

²⁶ íma kesí kwaásiman-owe siráundava'a máyáawaiyave'a naaémba kesáanimbaa'an-owe sénaumne Áánútu asirayáankwáráwái síníyé Ósíya agaimaréna siráiyé. ²⁷ naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

Ísarerin-andaraken-kwaasi sáwíva'a ésa nonáámááíraamba umái sáwíva-kwaasi ménaaovo Áánútu íma amápa'a tiránívo évaka'a sáwí'o umái máyáampinkemba tiráníyé. ²⁸ Ísóigo amáparawai avekáán-umai aavimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímatuwaniye agaimaréna siráiyé. ²⁹ moóráva'a Áísáya agaimaréna séna

Ísóigo amápar-asirayambo tokáiwaimo sénamo évakarawai íma
tínkamonda tiyúwáanasa mésa iyámpói tinkánááowe siráinkakai
Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiyemo
putásaraantemba kesáágwará'á miráyá úsino
agaimaréna siráiyé.

Ísareri-kwaasi Ísun-aaiyavai íma áraire siráan-kwasai.

³⁰ mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. ó'onkaa-kwaasi Áánútu
aúranka'a arupí umáímo máyáan-ambo ímo avakáá uráawai Ísu Káráísitin-
aai isésa sésa áraire siráamba póna Áánútu kwenaúranka'a arupí
umátínkaraiye. ³¹ miwí mirá uráavo Yútaa-kwaasi Áánútu ítámakaiwai sésa
Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwaráananaya kwenaúranka'a
arupíya umásinkaniye siráavo Áánútu Mósesimbo simámakain-amaankona
ááimba íma isésa kwenaúranka'a íma arupí umái máyáawe. ³²⁻³³ Áánútuna
ámáamba kwaráananaya kwenaúranka'a arupíya umásinkaniye siráavo
kwenááiyavesa íma áraire siráantavena íma arupí umátínkaraiye Áánútun-
aai aúváí-kwandaavimba Ísuntavena simái agaimaréna séna
Áánútu séna ísáaro. Sáiyono-naopa'a moóra-ontamba maráúnda
pósa minóntánká'á tísamaima turarésa tanaambá vánááowe.
óntantavenamo siráintembo íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai
íma tigaeyávésa ónááowe siráiyé
mináímbá agaimaréna siráiyé. óntanemo siráimba Ísuntavena siráiyé.
óntanka'o tanaambó vaantembá Ísu Káráísitin-aai araisésa miráumai
tanaankáámbá vará'naumai máyáawe.

10

¹ maanáímbó simátíménda ísáaro. kesí kwaási Yútaa-kwaasi sáwí'o
umáímo máyáapinkemba Áánútu iyátinkanintavena ávááraumai sirááíma
kwétaisa'a Áánútumpa'a áísaa úmae'a kwéiyune. ² Yútaa-kwaasi Áánútuna
mayái mayánáe sésa karuwaa'á kwéombanivo Áánútun-aaigona ááimba
íma ísaraamba tuwánaraumne. ³ Áánútumo kwenaúranka'o arupímo
kwéumatinkain-amba íma awánésa kampar-ántávésa árair-amban-
iyé sésa pósa Áánútuna árair-amba íma kwégwaraawe. ⁴ ámáamba
kwaráúndayavena Áánútu kwenaúranka'a arupí umásinkaniye sésa Yútaa-
kwaasi kwaráan-amba Ísu Káráísiti séna minámbá ánásaivo kesááiyavesa
áaire sewáíyávésa Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaimbanivo
Yútaa-kwaasi minámbá íma kwégwaraawe.

⁵ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwaráananaya Áánútu
arupíya umásinkaniye kwésen-aintavena naaóvá'á Mósesi agaimaréna
séna
minámáámbó amápa'o kwaráíyawai
kawe'á umái ménaaowe
siráiyé. ⁶ Áánútun-aaiyavesa áairemo kwésewaimo arupí umátínkáin-
aintavena agaimaréna séna
maarán-áimbá íma seró. nááwa kwíyómpa'a irénawa Káráísitimba áí'maena
kumíníyo. ⁷ nááwa pukáan-kwaasi máyáapa'a kuréwa Káráísitimba
áí'maena tíníyo. mirán-áimbá íma seró. ⁸ Áánútun-aai ken-
tirumpimbá egwaa'á kwáyáísa'a kwésewe

agaimaréna siráíye. Ísu Káraísitin-aaiyave'a áraire seró-áimbá kwésimatimundayaawe. ⁹ mináimbá maarán-áimbán-íye. Ísu kentáásí Ísóigoman-íye avora'ó simátíme'o kentirunkákémbó sé'o Ísu pukáimpinkemba Áánútu usásinankaraiyemo síyanamo éna sáwí'o umáímo máyáampinkemba Áánútu iyátinkaniye. ¹⁰ Áánútun-aaiyaveta kesirumpintá áraire kwésundaya kwenaúranka'a arupíya kwéumasinkaintaawe. avora'ó mináimbó kwésimatimundaya sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta kwéiyasinkaiye. ¹¹ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna siráintembo íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa ónááowe siráíye.

¹² mináimbá amápa-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútu aúranka'a mimbóráí'a kwéontavena siráíye. Áánútu amáparawaira'a kárákwiraiwai éna súwa'naa ínkwáe sésamo simámén-kwaasi anón-kawe'a kwéumatinkaiye. ¹³ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Ísóigontavesa séna sáwí'o umáímo máyaundavinkemba siráníyone kwésewai amáparawai mirá íníye agaimaréna siráíye.

¹⁴ Áánútu íma máyáíye-aimbo sewáímó ombá súwa'naa uwo íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo isáawaimo ombá mináíntávésa áraire íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo kosimátíméwasamo ombá mináimbá íma kanaán-umai kwéisaawe. ¹⁵ ímo ti'máraáwasamo ombá íma kanaán-umai kogwésimatimewe. Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna áséi-kwasaimo kosimátíméwai aamoí kwéumatinkaawe agaimaréna siráíye. ¹⁶ mináséi-kwásái kwéisesamanivo évakarawai arááíraawe. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

Ísóigo kawer-áimbá kosimátimunasaya mináíntávésa íma áraire kwésewe agaimaréna siráíye. ¹⁷ Ísu Káraísitin-aaimo simátíméwasamo isésamo ombá kanaán-umai áraire kwésewe.

¹⁸ Yútaa-kwaasi Ísu Káraísitin-aai árai'a á'a ísaraawe kwésune. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna amápa'-marava'a kwénaesa simátímúwana mináínkó kóyáwé uráíye

agaimaréna siráíye. ¹⁹ Yútaa-kwaasi Ísareri-kwaasi mináínkóná ááimba á'a ísaraamba mindá árair-aimban-íye. naaóvá'á Mósesi Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna

Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiyave'a sé'a úwoi-kwaasiman-owe siráamba miwíyávé'a kesí kwaásiman-owe sénaundayave'a áwáá'a kwétiye'a tirunkó sáwí'a umátinkaniye

Áánútu siráíye Mósesi agaimaréna sirówana ²⁰ naaémba Áísáya íma áá'a kwégowana agaimaréna séna Áánútu séna

nóra simáíya Áánútumpa'a ténaumno-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne. Áánútumba agaráásínkáaro-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne séna ²¹ Ísareri-kwaasiyavena séna túwa'naa ónaumne sé'a kesópa'a teró símae kwéiyunasa kesáái araaisésa kembá tínaaemba kwéumasuwaawe

Áánútu siráíye Áísáya agaimaréna siráíye.

11

Áánútu Ísareri-kwaasi arumbá kwéumatinkain-kwasai.

¹ simátíménda ísáaro. árai'a Áánútu kwená kwaási Yútaa-kwaasi íma ánaaemba umátímakaiye. kemá miwívínkéwái é'a Ísareri-kwaasi pó'a Ááváramu aísavutnantambo úndawai é'a Pénisamini minándarákéwáímá úne. ² naaóvá'a Áánútu Yútaa-kwaasi ítámarena ánaaemba íma umátímakaiye. Íráiyaan-aai agaimakáimba ísaraawe. naaóvá'a Íráiyaa Ísareri-kwaasiyavena í'ái séna Áánútuntavena séna

³ Ísóigoo enáái simátímakaawaivinkemba sáwívarawai tínkamuwasa púwúwasa óntan-taareima tawísíyuwesa entávésamo imáyáamo ésamo póímo tuvú'máímo agaimakáan-taareima tawísíyukaawe. enááimo simátímakaawaivinkemba keyáá máyaunda pósa kenkwárá'a sínkamonaqowe

Íráiyaa súwana ⁴ Áánútu simámena séna

ímanivo kesí kwaási ménaaontavena sáwívarawai 7,000 kwaasi tátokaunasa kampar-ísóígó áwí'o Páárimba kwenáwí'a íma mósá makáawe

Áánútu simámakaiye. ⁵ mirámó uráintemba ívékwara'a Áánútu arumbá umátínkáíwaiyavena Yútaa-kwaasivinkemba évakarawai ítámakaisasa máyáawe. ⁶ miwítí mayáíyávéna íma ítámakaivo arumbá umátinkenayavena ítámakaiye. miwímó kawé'-máýáímó mairáawaina anondá íma ítámakaivo kwemá arumbá umátinkenayavena ítámakaiye.

⁷ miráumai Ísareri-kwaasi Yútaa-kwaasi Áánútumo kwenaúranka'o arupímo kwéumatinkain-amba avakáá uwááesa owasá amáparawai íma awánaraavo Áánútumo ítámakaiwai évakarawai awánaraawe. Áánútu tááyaraimba táá'a káúnkurain-kwaasiraamba ésa íma ísáawasa évakarawai ísaraawe. ⁸ naaóvá'a Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu séna tívón-kamatinkaumne súwana tívó kwégowasa íma kanaán-umai aai ísaraamba mirámó uraántemba ívékwara'a mirá kwéowe agaimaréna siráísana ⁹ Tévíti agaimaréna séna

toóntávésawe su'mai anón-imayaa ésa sésa kawé'a umáíya máyaumne síyambanivo minímáýáágó kampa'a simátiyuwainasa sáwí'a umái mésa sáwí-meyamba mayánááowe. ¹⁰ miwí túramba kavíkurainasaraamba íma awánanaaowe. miwítí umbai-yántáá'a kwaíkwai'a éna íma ánásaniye

Tévíti siráíye. ¹¹ mináímbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Yútaa-kwaasi kampar-ámbá kwégwaraambanivo naaémba íma mirá ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútun-aai arááíraanka'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumo sáwí'o umáímo máýáampinkemba kawer-ámpá'ó métínkáin-aimba isésa áraire kwésemba Yútaa-kwaasi isésa tirunkó sáwí'a ínasa kegwarátá miráumai kwaránáe sénááowe. ¹² Yútaa-kwaasi sáwí'a ésa sáwí-amba kwégwaraamba mindáyavesa ó'onkaa-kwaasi kawer-ámbá kwégwaresa kawé'a umái máyáawe. miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa kawer-ámbá kwaránááomba sáwívarawai tuwánésa ávááraumai kawé'a umái ménaaowe.

ó'onkaa-kwaasi kawer-ámpá'a mégwétinkain-kwasai.

¹³ íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu kentávéna séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaimba mimbáyái anóm-bayaiman-iye kwésune.

¹⁴ ó'onkaa-kwaasi kwésimatimunda imáyáa é'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi isésa tirumbá sáwí'a ínasa kegwarátá miráumai kwaránáe sénááowe-imayaa

kwéune. Yútaa-kwaasi mirá íyana Áánútu kawer-ámpá'á métinkanintave'a ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae kwéiyune. ¹⁵ Áánútu Yútaa-kwaasi ánaaemba umátímakainka'a ó'onkaa-kwaasi sáwívarawai kwená kwaási-i'a umátínkaraisasa miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Áánútumpa'a tiyana Ísu Káráisitina kwaási-i'a umátinkanimba pukésa usásinaara'naraamba ónááowe.

¹⁶ Yútaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. évakarawaimo toómbó ayááímó topámbaimo Áánútumbo amémba mintómbá mútú'a Áánútundeiman-iyé. évakarawaimo sésamo mintái-ánú'á Áánútundeiman-iyé semba mintáimá amápa'a kwendéimán-iyé. ¹⁷ moórá-taigo áwí'a órívema kígauva'a kwáyáin-taima mintáiráámbá umái Yútaa-kwaasi máyáawe. Áánútu minórivé-táigó ayáánamai arátuwena úmípakemba áváár-orive-taigo ayáánamai ará'mai máyavusumaraisana ávóiraken-anomba tamandéna anón-uraiye. áváár-orive-taigo ayáánamairaamba kemá ó'onkaa-kwaasiman-owe. ¹⁸ mindáyave'a kentúwí'a íma maimaé iyé'a arátukain-ayaanamaiyave'a úwoisamba owatá kesáá anómba úne íma seró. mintáigó asirayámbá kwétimivo keinárawa'a mintáigómbá íma asirayámbá kwéamevo kentúwí'a íma maimaé iyóro.

¹⁹ kentúwí'a íma mósá maré'a sé'a Áánútu kentáá máyavusumarinintavena ayáánamai arátukaiye íma seró. ²⁰ maarán-áimbá árair-aimban-iyé. Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire siráantavena arátukaisa'a keinárawa'a áraire siráantavena miwí tinondá máyáawe. mindáyave'a íma kentúwí'a mósá máréwana táá'a káína'a kárákwiyoro. ²¹ Yútaa-kwaasi ayáánamai-uramban-ovo Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire sentávéna arátúwáísasa máyáamba pó'a keinárawa'o mirámó íyanamo éna Áánútu mirá íníye. ²² Áánútu évakarawai arumbá umátinkena évakarawai sáwí-meyamba timínimba imáyáa oró. sáwí'o uráawai sáwí-meyamba tiména kembá kawe'á kwéumatinkaiye. kawe'ó umátínkáipa'o ímo maí'mai'o íyanamo éna ayáánamaimo arátukaintemba keinárawa'a mirá íníye. ²³ Yútaa-kwaasimo sáwí-ambo tuwésamo Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire síyanamo éna Áánútu asirayámbá tokáiwai tiréna ááémo maémáempa'a mótinkaniye. ²⁴ ó'onkaa-kwaasi áváár-orive-taigo ayáánamairaamba owaná Áánútu arátuwena kawer-órívé-táivímbá máyavusumakaimba mindá umbái tairáiyé. Yútaa-kwaasi kawer-órívé-táiráámbá owaná Áánútu minkáwé-táigó ayáánamai arátukaimbanivo ókwara'a maimaí Yútaa-kwaasi máyavusumaranimba mindá íma umbái téna kanaán-umai íníye.

Áánútu amáparawai arumbá kwéumatinkain-kwasai.

²⁵ kesí kwaásiyono. kesáá anón-kwaasiya úne sevó sé'a avora'ó simátíménda ísáaro. Ísareri-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire sembánivo íma mirá úmae iyésa naaémbo ó'onkaa-kwaasimo Áánútumo ítámakaiwaimo Áánútunopa'o tiyanka'a Ísareri-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááowe. ²⁶ miráumai Áánútu Ísareri-kwaasi sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáiwai Sáiyono-naopa'a paáréna Yákópo aísavutantamba uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwáníye. ²⁷ sáwí-imayaa maitiyúwáandara'a simáimo tarúmakaunda-aimba paáriniye Áánútu siráiyé

agaimaréna Ísareri-kwaasi Yákópo aísavutantamba uráawaiyavenawe miwítí anón-daopa'a áwí'a Sáiyono-naopatavenawe agaimaréna siráiyé.

²⁸ Yútaa-kwaasivinkemba sáwívarawai Ísu Káraísitin-aai arááíraamba pósa Áánútuna namuro-kwáásiráámbá ompínkémbá ó'onkaa-kwaasi kwenáái isé'a áraire siráawe. Yútaa-kwaasi tíkwá'náma Áánútu simái tarúmakaintavena miwí tísavutantamba uráawai kwená kwaási-i'a umái ítámakaiye. ²⁹ Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítámakena kawé'a umátinkaraimba íma ivátiyuwena ó'on-imayaa íníye.

³⁰ ááéma kemá ó'onkaa-kwaasi Áánútun-aai arááíraawasa naaémba Yútaa-kwaasi mirá uráamba póna ívé'a Áánútu keinárawa'a arumbá kwéumatinkaiye. ³¹ Yútaa-kwaasi Áánútun-aai arááíraawana keinárawa'o arumbó kwéumatinkaintemba naaémba miwí arumbá umátinkaniye.

³² amáparawai Áánútun-aai arááísúwana Áánútu séna sáwí'o kwéomba mindágo tátokaiye séna arumbá umátinkanintavena mináímbá siráiyé.

Áánútu áwí'a anómba úmae kwéiyin-kwasai.

³³ Áánútu ávááraumai arumbá umátinkena kawer-ímáyáá éna amápa-tantaatavena imáyáa isaná mirám-baaran-aimbo Áánútunopa'o kwáyáimba íma kanaán-umaiya kwéisaunanaya mirám-baaram-bayaimo kwémayaimba íma kanaán-umaiya kwéawanaundayaawe. ³⁴ Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna

Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma kanaán-umai kwéisaawe. Ísóigomo máyáim-bayai íma kanaán-umai táásá umai kwémayaawe. ³⁵ moórá-yantaa'a simíya'a kemá anondá tíménoma íma siwáímá póna kwemá ísarena kwétimiwaiman-iyé

agaimaréna siráiyé. ³⁶ Áánútu amápa-tantaa'a úmáráísana kwená asirayámbá kwáyáintavena amápa-tantaa'a kwáyáimba pósa kwenáwí'a mósá maránááontavena amápa-tantaa'a kwáyáiyé. mindáyaveta Áánútumo mayáímó kwémayaimba íma kanaán-umaiya amápa'a kwéawanasaundayaanivo kítoka'a kwéawanaundayaaniye. kwenáwí'o anómba úmae kwéiyimba árair-aimban-iyé.

12

Áánútuna mayái kwémayaan-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútu ávááraumai arumbá umátínkáintave'a maarán-áímbá asiramái simátimune. keinárawa'a kentúma Áánútumpa'a kwéame'a kwentávé'a imáyáa kwéé'a kwená mayáíyé su'mai kwémayaiyana aamoí umátinkaniye. mirámó é'o é'a kwená imáyáa árai'a mósá maránááowe. ² marapá-kwáásímó sáwí'o kwéontemba íma mirá é'a Áánútu kwésin-aintave'a owé síyana kentí imáyáa aúnái'a umátinkaina'a aúna-kwaasiraamba umái ménaaowe. mirámó é'o é'a Áánútumbo arááímo kwétain-aimba isé'a Áánútumo aamoímó kwéin-aimba isé'a kawé-máyái-áímbá isé'a kwená kasenku-ímáyáámó kwéimba isánááowe.

³ Áánútu úwoi súwa'naa uráintave'a maarán-áímbá simátimune. kentúma íma maé iyé'a anón-kwaasiya úne íma seró. Áánútu túwa'naa isa'á íma kwaásiiti asirayánká'án-ivo Áánútuna asirayánká'á kwená mayái kwémayaamba mindáyave'a imáyáa é'a kentúma íma maé iyóro.

⁴ kentúwawaa'a imáyáa oró. tíyayaanko kwená mayái kwémayaisana moórá-mora-yantaako mirá kwéísata ⁵ miráumai kesáá sáwíva-kwaasi

méta Ísu Káraísitiyeya tarúmai mimbórá-kúwawaa'a ma'mái máyaunanaya
 6 Áánútu úwoi súwa'naa isatá moórá-morawaiya kentáásí mayái
 mayánaundayavena Áánútu asirayámbá siménaya Áánútu asirayámbó
 timénamo kesáái simátíma'mae nááóromo siráinda áráir-aimban-iyé sé'a
 mirán-oro. 7 asirayámbó timénamo túwa'naa orómó siráindawai mirán-
 oro. asirayámbó timénamo kesí aambó agaráátínkáaro siráindawai mirán-
 oro. 8 asirayámbó timénamo asiramátínkáaro siráindawai mirán-oro.
 kenti náaindaambo taaímbaimo kwétimewai kawé'á kwéovo mirán-oro.
 kárákwiraawai kawé'á kwéovo mirán-oro. kawé'ó kwéumatinkaawai aamoí
 kwéiyapakemba mirán-oro.

9 moórá-morawaivimbo tirumbó kwétimemba íma kampa'á síyamba árai'a
 tirumbá tíméro. sáwí-mayai tínaaemba umáme'a kawé'-máayái tátoraaro.
 10 Ísu Káraístina kwaási ontávé'a mimbórá-ákúnkáání'a é'a pó'a moórá-
 morawaivimba tirumbá kwétimé'a moórá-morawai túwí'a mósá máraamba
 karuwaa'á é'a máéro. 11 Ísóigompa'a imáyáa kwée'a íma tívón-káína'a
 tiyáántán-kwimai Ísóigona mayái karuwaa'á oró. 12 Ísu Káraísitimo
 kumíníntave'o amu'maré'o máyáamba tirunkó aamoí ínana umbai-yántáá'ó
 kentópa'o kwáyáimba íma imáyáa é'a asiramái mé'a Áánútumpa'a námúnáa
 símae iyé'a íma agándáaro. 13 Áánútuna kwaási ímo toómbó makéwai
 túwa'naa e'a namu-kwaasímó tíya'o é'a toómbá naambá tíméro.

14 sáwí'o umátínkáawaiyava'a Áánútuntave'a sáwí'a umátinkaa'o íma sé'a
 kawé'á umátinkaa'o seró. 15 aamoimó kwéowaise kegwára'á aamoí oró. ivi'ó
 kwétaawaise kegwára'á ivi'á taaró. 16 mimbórá-imáyáa umái mé'a anón-
 kwaasiya úne íma sé'a moórá-morawai túwa'naa e'a úwoi-mayaigwara'a
 máyáaro. kesávái-imáyáámó ombá keyáá kawer-imáyáágwára-kwáásíyá
 úne íma seró.

17 sáwí'o umátínkarewa'o é'a anondá íma mirá umátínkáaro. kwaási
 túranka'a kaweré su'mái umái máéro. 18 amáparawaivimba paru umái
 ménae sé'a tiyáántán-kwimai miráumai máéro. 19 sáwí'o umátinkaiya'o
 é'a anondá íma mirá é'a méwana Áánútu anondá sáwí-meyamba timíníye.
 mindáyavena Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Ísóigo séna sáwí'o íyawaina anondá-meyamba timénaunda mindá
 kendéímán-iyé. sáwí-mayaiyave'a meéyámbá timénaumne siráíye
 agaimaréna siráíye. 20 mináímbá imáyáa é'a maarán-oro. Áánútun-aaí
 aúváivimba agaimaréna séna

namuro-kwáásímó tááimo kwétinkaimbo é'a toómbá tíméro. namuro-
 kwáásímó nontávénamo kwétinkaimbo é'a tíméro. mirámó íyasamo
 ésa sáwí'o umátínkáantavesa tigaemá íníye

agaimaréna siráíye. 21 sáwí'o kwéowaina ááimba íma usáyaaítanivo kenti
 kawé'-máayígó sáwí-mayaigomba usáyaaítaino.

13

kárákwiraan-kwasai tísamaivimba áíkwiyon-kwasai.

1 amáparawai marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba
 áíkwiyoro. Áánútumo asirayámbó ímo tímakainkakai íma kárákwiyi-
 mayai mairáasino. Áánútu miráumaimo kárákwiraawai usásintinkaraiye.

2 marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi Áánútu usásintinkaimba pó'a miwí
 táái isé'a íma arááiséro. araaísíyambo é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a
 é'a sáwí-meyamba mayánaáowe. 3 kawé'ó kwéowai kárákwiraan-anon-
 kwaasiyavena íma táá'a kaisasá sáwí'o kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasi

táároi kwéinkaisewe. kárákwiraan-anon-kwaasi táároi íma inkaisénáemo sé'o é'a kaweré su'mai íyasa aamoí umátinkanaaowe. ⁴ kárákwiraan-anon-kwaasi túwa'naa íya'a kawe'á umái ménaaontavena Áánútu miwímá usásintinkaraiye. sáwí'o é'o é'a miwí táái inkaiséro. asirayámbá tokáamba pósa sáwí'o íyawai sáwí-meyamba timénááovo inkaiséro. Áánútu usásintinkaraimba pósa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba timénááowe. ⁵ mindáyave'a marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áikwiyo. Áánútu áwáá'a síníyeyavaiye su'mai ímanivo arupí-aintave'a kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áikwiyo. ⁶ miwí mirám-báyáímó kwémayaamba mirám-báyái mayánááontavena Áánútu usásintinkaraimba pó'a táákísi ⁷ ó'on-o'on-takisi orómó síya'a arupí umái mirá é'a anón-kwaasi túwí'a mósá máraáro.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

⁸ óntambo tímakaiya'a amataáama íma maé'a ááéma tíméro. moórá-morawaivimba tirumbá kwétime'a mirámó ombá Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe. ⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko séna aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaare íma oró. tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. túran-anda íma oró. mirám-baaran-amaankona ááimba maarán-íye.

kesávái-ímáyáámó ontembá

kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró.

¹⁰ miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowai íma sáwí'a umátinkanaaowe. miwítí kwaásivimba tirumbá kwétimewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe.

¹¹ Ísu Káráisitimo kumínín-kanaa sáwíyanka'a tína'a Ísumo kumínín-kanaamo ímo imáyáamo ontembá íma é'a kárákwiyoro. Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire siráundarata Áánútumo siránín-kanaa sáwíyanka'a tínimba póta máyaundaya ívé'a minkánáá sáwíyanka'a tíníye. ¹² marapá'ó túnkain-ayampa'o máyáamba kwéanasaimba pó'a sáwíyanka'a kwíyómpa'a ságayan-ayampa'a ménaaovo mindáyave'a sáwí-mayai tínaaemba umáme'a tiyáántán-kwimai kawe'-máayái maé'a máéro. ¹³ ságayan-ayampataamo máyaunda-kwaasiyaamo kwéundantenta mirá kwée'a kawe'á umái máéro. íma torupamáí mé'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á oró. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma kwée'a aaisané íma kwése'a kawe'-máayáímó kwémayaantave'a kentirunkó íma simái sáwí'a umátínkáaro. ¹⁴ sáwí-imayaayave'o tirááyave'o kwéomba íma owé sé'a tínaaemba umáme'a Ísóigo Ísu Káráisitintave'a sé'a kentáará'á kárákwiyuwo seró.

14

kwaásiti mayáigómbá íma simái sáwí'a oró-kwásái.

¹ maísáaro. Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo asiramáímo kwégwaraawaiyave'a íma tiyuwé'a keséya máéro sé'a miwítí ó'on-o'on-imayaayave'a íma aaisambá simái taaínaaro. ² Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésewaivinkemba évakarawai sésa amápa-tomba kwénaundaya kanaá kwéiye sewasá évakarawai Áánútuna aampa'ó ímo asiramáímo kwégwaraawai sésa kígaUVaken-tone su'mai néta póí-ama'a íya nánaumne sewasá ³ amápa-tombo kwénaawai póí-ama'o ímo kwénaawaiyavesa íma simái sáwí'a umátínkáaro. kwenááyavesa áraire kwésesa póí-ama'a kwénaawaiyavena Áánútu séna kesí kwaásiman-owe siráimba pósa

kígauvaken-tone su'mai kwénaawai póí-ama'o kwénaawaiyavesa sáwí'a kwéowe íma seró. ⁴ moóráwaina mayái-kwáásígóntávé'a sáwí'a óne íma seró. íma keinárawa'nein-ivo kwená anón-kwaasigondei póna kweyááríka'a séna kawé'-má'yái maé sáwí-mayai maé kwéone kwená anón-kwaasigo kwésiye. Ísóigo kanaán-umai áwa'náa ínimba póna kawé'-má'yái kwémaena asiramái méníye.

⁵ évakarawai moórá-mora-tawaiyavesa sésa anóm-bono'o síi-táwain-ivo amápa-tawai úwoi-kanaaman-iye sewasá évakarawai sésa amápa-tawai mimbórá-táwairaani'an-iye kwésewe. amáparawai imáyáa ésa moórá-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináimbá mirán-oro. évakarawai moórá-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináimbá mirán-oro. ⁶ évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa moórá-tawaiyavesa anón-tawaiman-iye sewasá évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa toómbá Áánútunopa'a súwi simái kwénaawe. évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa évaka-tontavesa íma nánaumne sésa kwénaan-tontavesa Áánútumpa'a súwi kwésewe. ⁷ métaamo puwónaundayaawe íma kendéiyáánivo Áánútundein-iye. ⁸ máyaundaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta máyaunda póta púwóndaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta puwónaumne. máyaundayaawe puwónaundayaawe Ísóigondei-ita kwéune. ⁹ Ísu Káráísiti pukáan-kwaasirare úwoimo súvaimo máyaunda-kwaasirataawe kárákwiyinintavena pukéna usásinkaiye. ¹⁰ mindáyave'a imáyáa é'a Ísu Káráisitina kwaási ontávé'a moórá-morawaiti mayái awáné'a sáwí-mayaiman-iye íma sé'a íma simái sáwí'a umátínkáaro. Áánútu amáparawai máyáawaina ááimba tísaa ínínka'a Áánútu aúranka'a amáparawai máyaundayavenaya póna sísa ínintave'a mindáyave'a kwaásiti mayáígómbá íma simái sáwí'o oró. ¹¹ mináíntávéna Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Ísóigo séna máyaundayave'a sé'a kesúranka'a amáparawai kívairesa kesí imáyáa mósá marésa avora'á sésa árai'a emá Áánútuma óne sénááowe Áánútu siráíye

agaimaréna siráíye. ¹² miráumai minkánáámó tínimba Áánútu aúranka'a amáparawaiya kesáámó máyaundawaina ááinta simámenaundayaawe.

kentáási mayáígóná aambá kawer-áné su'mai awánésa íma sáwí-amba kwaráígwáe siráin-kwasai.

¹³ mindáyaveta imáyáa kwéeta moórá-morawaiti mayái awánéta sáwí-mayaiman-iye íma séta maarán-imáyáa éta kesí kwaási kesí mayái awánésa sáwí'a ónái seváínivo kaweré su'mai ónái séta mirá ónaundayaawe. ¹⁴ Ísóigo Ísuwe tarúmai máyaunda pó'a maarán-áimbá árai-aimba iyé-áimbá ísaraumne. amápa-tomba kwáyáimba íma sáwí'a isasá náíyanamo éna íma sáwí'a umátinkanivo kampa'ó sésamo naananá sáwí'a umásinkaniye sésamo náíyanamo éna sáwí'a umátinkaniye. ¹⁵ évakarawaimo mintómbá íma nánaumnemo sen-tómbó náíyasamo ésa mináimbó sewái tuwánésa mintómbó náíyantavesa sáwí-amba kwaránááowe. mirámó kwéomba sáwí'a é'a tirumbá íma kwétimewe. mirán-tómbó kwénaamba miwíyáváíyé séna Káráísiti pukáiwai tuwánésa sáwí-amba kwáraávo sé'a kárákwiyoro. ¹⁶ kawé-tántáá'án-iye sé'o kwéomba évakarawai tuwánésa simái sáwí'a umásínkáavo sé'a kárákwiyoro. ¹⁷ Áánútu kentáará'á kárákwiraimba mirám-baaran-tone noné naawasá íma naawasamó kwéomba ímanivo Áánútu kentáará'á kárákwiraimba maará kwéíye. kwenaúranka'a arupí umái paru

umái máyaunanaya Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isana sirunkóyá aamoí kwéiye. ¹⁸ mirámó kwéomba Ísu Káráísitina mayái kwémayaawana Áánútu aamoí kwéumatinkaisasa tuwánésa sésa kawé'a kwéowe kwésewe.

¹⁹ mindáyaveta imáyáa éta paru umái méta moórá-morawai asirayámbá timénáe séta siyáántán-kwimaiya mayáiyá máyáano. ²⁰ évakarawaimo kampa'ó sésamo mintómbá naananayá sáwí'a umásinkaniye sewa'ó ombá mintómbá nánáe sé'o né'o ombá tuwánésa sáwí-amba kwaráavainivo kárákwiyoro. Áánútumo kentirumpimbó kwémayaim-bayaigomba sáwí'a iváínivo kárákwiyoro. amápa-tombo naambá mindá kanaán-ivo évaka-tombo kwénaambo tuwánésa sáwí-amba kwaráamba sáwí'a umátinkaamba mindá sáwí'an-iye. ²¹ póí-amare ándá-aran-done ó'on-o'on-tone kwénaundamo suwánésa sáwí-amba kwaráavo sé'a miwíyávé'a imáyáa é'a mintómbó kwénaamba ivátiyuwe'a mirámó ombá kawé'a kwéowe. ²² mintántáátávé'o imáyáamo kwéomba Áánútune su'mai simáméro. kentirumpinkén-imáyáánéímó kwéomba íma sáwí'a kwéune kwésevo kentirunkó kawé'a iní'a kwéowe. ²³ évaka-tontave'a kaer-imáyáá toké'a nánaum. íya nánaumno kwésewai kentirumpinkén-imáyáágó íma naaó kwésina'o né'o é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a ónááowe. kentirumpinkén-imáyáágó kawé'an-iye ímo kwésisasamo mirámó ombá sáwí'a kwéowe.

15

Ísumo ímo kwesávái-imáyáámó uráintemba mirá oró-kwásái.

¹ kesáá Áánútuna aampa'á asiramáiya kwégwaraundawaiya Áánútuna aampa'ó ímo asiramáimo kwégwaraawai túwa'naa ono. sirááimo tainí'o kwéundayaawe su'mai íma imáyáa éta ² kentáásí egwaa'ó máyáawai Áánútuna aampa'á asirámae kónááontaveta miwíyáváiáwárá'á imáyáa éta túwa'naa ono. ³ Ísu Káráísiti íma kwesávái-imáyáá éna kwaásiyavena imáyáa uráíye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Káráísiti Áánútuntavena séna simái sáwí'o umánkaraawai pósa kembá sáwí'a umásinkaraawe siráíye agaimaréna siráíye. ⁴ naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimakáamba maarán-áíntávésa agaimakáawe. súwa'naa ínanaya íma ááéma sívón-káínata Áánútun-aaiyaveta asiramái imáyáa kwéeta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. mindáyavesa aúváíma agaimakáawe.

⁵ íma tívón-káína'a asiramái máéro séna Áánútu kwétuwa'naa-iye. Ísu Káráísitimo máyáintemba miráumai mé'a keinárawapimba mimbórá-imáyáá oró séna Áánútu kwétuwa'naa-isa'a ⁶ pó'a mimbórá-imáyáá kwée'a mimbórá-áímbá kwése'a Áánútu áwí'a Ísóigo Ísu Káráísiti avowa áwí'a mósá máráamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Ísu Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye túwa'naa uráin-kwasai.

⁷ Ísu Káráísitimo keinárawatavenamo aamoí kwéintemba keinárawapimba moórá-morawaiyave'a aamoí kwée'a mirámó kwéowana Áánútu áwí'a anómba kwéiye. ⁸ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasiya síkwá'náyavenaya simái asirámarowana Áánútumo siráintembo ínintavena minásíráyán-áímbó paárinintavena Ísu Káráísiti kumbéna Yútaa-kwaasi túwa'naa úwasa ⁹ ó'onkaa-kwaasi sésa Áánútu arumbá umásínkáísata kwenáwí'a mósá

maráúmne sénááontavena Ísu Káráísiti kunkáíye. mináíntávéná Áánútun-
 aai aúváiivimba agaimaréna séna
 ó'onkaa-kwaasivimba máyaunda enáwí'a mósá maré'a monor-ímó kwésunda
 enáwí'a mósá kwémaraumne
 agaimaréna súwana ¹⁰ moóráva'a agaimaréna séna
 ó'onkaa-kwaasiyono. Áánútumo ítámakaiwaiye tirunkógwará'á aamoí íno
 agaimaréna súwana ¹¹ moóráva'a agaimaréna séna
 ó'onkaa-kwaasiyono. Ísóigo áwí'a mósá máraaro. amáparawaise kwenáwí'a
 mósá máraaro
 agaimaréna súwana ¹² Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna
 séna
 Tévíti avowa áwí'a Yési kwenándarakemba moóráwai paárinana ó'onkaa-
 kwaasira'o kárakwiyinintavena Áánútu usásinankainasa kwembá
 amu'maréa ménaaowe
 agaimaréna Ísu Káráísitintavena siráíye. ¹³ kwesé ménaaomba amu'maré'a
 máéro séna Áánútu kwétuwa'naa-íye. kwesé aráápamai máyáantavena paru
 umátinkena tirumbá kawé'á umátínkáísana kwenamankó asiramátínkáva'a
 kwéiyisa'a kwesémó ménaaomba amu'maré'a máyáamba mindáyave'a
 námúnaa kwésune.

Áánútuna mayái kwémayaundayavai aamoí kwéune siráin-kwasai.

¹⁴ kesí kwaásiyono. imáyáamo kwéunda-aimbo simátíménda ísáaro.
 kawé-kwáási-úrumba pó'a kawer-ámbó kwégwaraan-aimba amápa'a
 isé'a kanaán-umai kwéagaraatinkaawe. keinárawatave'a mirán-imáyáá
 kwéune. ¹⁵⁻¹⁶ maanáúváiivimbá évakar-aimba asiramái simátimunda
 mináímbá imáyáá ónááontavena íma sáá'a kwégaisa'a sune. ó'onkaa-
 kwaasivimba Ísu Káráísitina mayái mayánaundayavena Áánútu si'mákaimba
 póna íma sáá'a kwégaisa'a asiramái maanáúváiivimbá simátimune.
 Áánútuntave'a sé'a maanó'ónkáá-kwáási ená kwaási owaná enamankó
 ená kwaási-i'a umátínkaraiye senaná Áánútu aamoí ínintave'a kenáái
 áséi-kwasai kwésimatimune. ¹⁷ Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútuna
 mayái kwémayaundayave'a aamoí kwéune. ¹⁸ Ísu Káráísiti asirayán-imáyáá
 símisá'a ó'onkaa-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire sénááontave'a mayái
 miwíivimbá mairáunda mináímbá íma sáá'a káína'a pó'a simátíménda ísáaro.
 aai kwésimatime'a mayái kwémayaunda ¹⁹ Áánútun-amanko asirayámbá
 kwésimisa'a ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayai maimaé'a kuráumne.
 Yérúsaremu-naopakemba ó'on-o'om-daopa'a kwénaae'a Káráísitin-aai áséi-
 kwasai simátíma'mae'a iyé'a Írírikamu-marava'a kuráumne. ²⁰ kemá
 sé'a naaó'-nao'a Ísu Káráísitin-aaimo ímo ísaraan-daopa'a áséi-kwasai
 kosimátimenae. kosimátímakaan-kwaasivimba íma kosimátimenaumpo
 ó'on-daopimpa'a kosimátíma'mae'a naaónaumne sé'a mináséi-kwásái
 ímo ísaraan-kwaasivimba kosimátímakaumne. ²¹ naaóvá'á Áánútun-aai
 aúváiivimba mirán-áímbá agaimaréna séna
 ímo simátíméwasamo ísaraawai naaémba Áánútuna aambá awánanaaowe.
 ímo ísaraawai naaémba
 Áánútun-aai isánááowe
 agaimaréna siráimba pó'a Ísu Káráísitin-aaimo ímo ísaraan-kwaasivimba
 kosimátímakaumne.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

²² ímo ísaraan-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimundara'a kentópa'a
 kónáe sé'a úmae iyúnda simátimunda-mayaigo sáwívaka'a kembá

tátokaiye. ²³ kentópa'a kónáe sé'a úmae iyúnda sáwívar-ima maisuwé'a íma kanaán-umai kwégundayave'a ívé'a maandáópímpá'á kesí mayái ánásasuwe'a ²⁴ kentópa'a kónáe-imayaa kwéune. Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaópa'a kotuwáné'a komáyáana'a súwa'naa íya'a Sépéni-marava'a kónaumne. ²⁵ aiva'á Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna kwaási kotúwa'naa ónaumne. ²⁶ Áánútuna kwaási Másétóniyaa-maravakewaiye Ákáyaa-maravakewaiye sésa ayawai taisasá Áánútuna kwaási Yérúsaremu-naopakewai toómbá íma makáawai túwa'naa ónáe sésa miwítí óntamba torupámakaamba pósa simíya'a maimaé'a Yérúsaremuva'a kwé'a mátimenaumne. ²⁷ miwítí imáyáavinkembo mirámó kwéomba mindá kawe'án-iyé. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aai kosimátímakaamba pósa imáyáa ésa miwítí óntamba Yútaa-kwaasi toómbá íma makáawai kwétimemba mindá kawe'á kwéovo mirán-oro. ²⁸ torupámakaan-ontamba maimaé'a kweéme'a amáparawai mátímatuwe'a Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaó'a kómé'a minkákémbá Sépéni-marava'a koónaumne. ²⁹ kentí naaópa'a komáyáanana Ísu Káráísiti ávááraumai kawe'á umátinkaniye-imayaa kwéune.

³⁰ kesí kwaásiyono. kentáási Ísóigo Ísu Káráisitintave'a imáyáa é'a Áánútun-amanko arumbá kwéumasinkaintave'a imáyáa é'a asiramái simátimé'a sé'a Áánútumpa'a námúnaa kwésumpo keinárawakwara'a súwa'naa umai asiramái námúnaa seró kwésune. ³¹ Yérúsaremu-naopa'a kónaunda Yútiyaa-ayampaken-Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire kwésewai sínkamovo sé'a súwa'naa umai námúnaa seró. mivá'á Áánútuna kwaási máyáawai túwa'naa on-óntántávésa aamoí ónááontave'a námúnaa seró. ³² mimbáyái ánásasuwaanana Áánútumo owémó sína'o é'a aamoí é'a kentópa'a kweéme'a kotuwáné'a aúnái'a umái ménaumne. ³³ Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya keinárawate máyáiyé sé'a námúnaa kwésunda árair-aimban-iyé.

16

kawe'á umái máéro siráin-kwasai.

¹ moórá-ininko áwí'a Vípi kesímánaakaanta éna Áánútuna kwaási Sénkiriya-naopakewai kwétuwa'naa-isa'a kwenáái simátimune. ² keinárawate kwesé Ísóigona kwaási ontávé'a kentópa'o kwínimba aamoí umánke'a keséya maiyó sé'a évaka-tantaa'o kwempímbó ímo kwáyáinda áwa'naa oro. sáwívarawai túwa'naa ena kenkwará'á súwa'naa intávé'a pó'a áwa'naa oro.

³ moórá-ininko áwí'a Párisiraawe awaikó áwí'a Ákwíraawe kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. mindáraiye kewé Ísu Káráisitína mayáiyá kwémayaumne. ⁴ ááéma sínkamiyakai puwúyavo-imayaa íma ésarai súwa'naa uráaya'a aamoí kwéumatinkaumne. kewé su'mai ímanivo ó'onkaa-kwaasi ó'on-o'om-baravakewai Áánútuna kwaásigwara'a aamoí kwéumatinkaawe. ⁵ mindáraití naaúmpa'a Áánútuna imáyáa ésa torupamáí kwémaewaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

moóráwai áwí'a Épinitasi kwemá kesí kwaási-i'a kwéintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá Ésiyaa-maravakewai aiva'á Ísu Káráisitín-aaiyavena áraire siráiwaiman-iyé. ⁶ moórá-ininko áwí'a Máriyaantave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá keinárawatavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiye. ⁷ kae'á Yútaa-kwaasi túwí'a Ádónaikasiye

Yúniyasinteyave'a kawé'á umái máékaiyo kwésimatimune. kemá Ísu Káraísitin-aaiyave'a íma áraire siráundara'a áraire siráayawai Ísuna aantá-kwaasiyomba minkáé'nárai tuwánaraan-kwaasirai ésarai ááéma kesé ándáma uráaiye.

⁸ moóráwai Ámpíriyetasintave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesí kwaási-i'a éna Ísóigoe tarúmai máyáie. ⁹ moórá Épáanintave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesé Ísu Káraísitina mayái kwémayaiye. moóráwai kesí kwaási-i'a iwáímá áwí'a Sítékisintave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. ¹⁰ moóráwai Ápérísi Ísu Káraísitina aampa'á asiramái kwégwaraiwaintave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. Árisítopurasina akúntávé'a kawé'á umái máéro kwésimatimune. ¹¹ moórá Yútaa-kwaasigo áwí'a Érótiyoninteyave'a Násísáasina akúmbá Ísu Káraísitina kwaásiyeyave'a kawé'á umái máéro kwésimatimune.

¹² moóráwai Táraívinae moóráwai Táraívosiye mindárai Ísóigona mayái kwémayaayawaiyave'a kawé'á umái máékaiyo kwésimatimune. moóráwai Pésisi Ísóigo Ísuntavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiwaintave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. ¹³ moóráwai Árúvusi Ísu Káraísitina mayáímó kwémaenamo usáyaaitaraiwainte anówa kesinóraamba uráin-ininkoteyave'a kawé'á umái máékaiyo kwésimatimune. ¹⁴ évakarawai túwí'a Ásínkiritasiye Vírígonowe Émísiye Pátáropasiye Émásiye miwísé Ísóigona kwaási máyáawaiyave'a kawé'á umái máéro kwésimatimune. ¹⁵ évakarawai túwí'a Vírórógasiye Yúriyaawe Nériyasiye kwenámáánaakowe Órímpasiye miwísé Áánútuna kwaási máyáawaiyave'a kawé'á umái máéro kwésimatimune.

¹⁶ keinárawapimba moórá-morawaiti imáyáa kwée'a tiyáamba tíméro. Ísu Káraísitina kwaási amáparawai keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésimatimewe.

¹⁷ kesí kwaásiyono. maarán-áimbá asiramái simátimune. évakarawai simátímakaunda-aimba íma kwa'mái sésa kampar-áimbá kwésimatimewasa isésa taaínkaar-esa évakarawai kawer-áimbá tuwésa sáwí-ampa'a kwégowe. kárákwiye'a mirán-kwáásí tínaaemba umátíméro. ¹⁸ mirán-kwáásí kentáásí Ísóigo Ísu Káraísitina mayái íma kwémaesa sáwí-imayaayavesa tirááiyavaimo om-báyái kwémaesa kampa'á simátiyuwanae sésa kwaasái kwésimatimesa simái tirumbá kwéairaraawasa ímo kawé'ó umáímó aaimó isáawai minkámpár-áíntávésa áraire kwésewe. ¹⁹ keinárawa'o áséi-kwasaimo asiramáímó taagwiyávón-aimba amáparawai kwéisaantave'a imáyáa é'a aamoí kwéumatinkaumne. kawé'-máýáiyávé'a imáyáa úmae iyé'a sáwí-mayaiyave'a íma imáyáa kwéomba mindá sirááíma kwétaiye. ²⁰ Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya túwa'naa ína'a sáwíyanka'a Sáátáánigomba usáyaaitanaaowe. kentáásí Ísóigo Ísu úwoi túwa'naa úmae iyíntave'a námúnaa kwésune.

²¹ kesé mayái kwémayaiwai áwí'a Tímóti kawé'á umái máéro kwésimatimiye. évaka-Yutaa-kwaasi túwí'a Árúsiyasiye Yésónowe Sósipataawe kawé'á umái máéro kwésimatimewe.

²² kemá Tétiyasi Póro sin-áimbá maanáúvái kwéagaye'a keináraware kesé Ísóigona kwaási úndayave'a kawé'á umái máéro kwésimatimune.

²³ moóráwai áwí'a Káyási kawé'á umái máéro kwésimatimiye. kwená naaúmpa'a kwégwaunasa Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi mindáúmpá'á torupamáí kwémaewe. moóráwai áwí'a Érásátasi kwená naaópakewaiti

óntanka'a kárákwiraiwai kawé'á umái máéro kwésimatimiye. moóráwai áwí'a Kótasi Áánútuna kwaásigo kawé'á umái máéro kwésimatimiye.

[²⁴ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi túwa'náa úmae íyimba árair-aimban-
iye sé'a námúnaa kwésune.]

²⁵ Áánútu áwí'a anómba úmae iyóno. Ísu Káráísitin-aai áséi-aimba kwésimatimun-aimba ísare'a áraire kwésemba póna Áánútu kanaán-umai asiramátínkáimba pó'a kwenááiyave'a asirayán-ímáyáá kwéowe. naaóvá'á Áánútu mináséi-kwásái aúpá'á makówasa kentáá síkwá'náwe miwí tísaavutantamba uráawaiye mináínkóná ááimba íma ísaraawe. ²⁶ Áánútun-aai simátímakaawai mináímbá agaimakáawe. Áánútu maí'mai'a kwéiwai ívé'a paáriníye kwésimba pósa amápa'-maravaken-kwaasi mináínkóná ááimba isánááowe. mináíntávésa áraire sésa taagwiyavónááontavena mináínkóná ááimba paáruraiye. ²⁷ Ísu Káráísitimo uráintaveta Áánútu áwí'a anómba úmaeta kwéiyune. Áánútu mimbórá-Ísóígó ména kweyáá amápa-tantaatavena ísaraiwai kwenáwí'a anómba úmaeta kwéiyundaya árair-aimban-iye.

kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

1 Kórinti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai ava'moraé-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Évésasi-naopa'a ména maanáimbá agaimái Kórinti-naoraa-kwaasi mátímakaiye. Kórinti-naopa'a anón-daopa'a Ákáyaa-marava'a kwáyon-daopa'a Kíríki-kwaasi sáwíva'a máyówasa évaka-Yutaa-kwaasigwara'a máyáapa'an-iyé. ááéma Póro Ísun-aaí kosimátíma'mae iyúwasa Ísuna aampa'á kwégwesa mésa naaémba taaínkaa'a ésa sáwí'a umái máúwana Póro mináimbá iséna maanáimbá agaimái tuwówasa mátímakawe.

¹ kemá Póro maanáimbá agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kembá aantá-kwaasi-i'a umái ításinkena séna Ísu Káráísitin-aaí kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. kentáásí kwaási áwí'a Sósénisintave'a súnana maanáúváimá kwéagayaiye. ² Áánútuna kwaási Kórinti-naopa'a máyáawai ísáaro. Áánútu kwendéi-í'a umátínkaraisa'a Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáawai ísáaro. amápa'-maravakewai Ísóigo Ísu Káráísitimpá'a námúnaa kwésewaiye keináraware Áánútu ítátinkariye. Káráísiti miwírá'á kárákwiraiwai éna kentáárákwará'á kárákwiraiye. ³ Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

⁴ keinárawatave'a ísámai aasiyaasí Áánútumpa'a súwi kwésune. Áánútu Ísu Káráísitina mayáiyávéna imáyáa éna kwétuwa'naa-imba mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁵ Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáantavena Áánútu kawé'ó umátínkáimba keinárawapimba anómba uráintave'a pó'a kwenáái isé'a kawé'á umái kwésimatimewe. ⁶ Ísu Káráísitin-aaí simátímakaunata tirumpimbá tátoké'a asiramái mé'a pó'a kwenáái kawé'á umái kwésimatime'a ⁷ Ísóigo Ísu Káráísitimo marapá'ó kumínimba amu'maré'a máyáamba Áánútun-amanko kwétimin-asirayamba maimái tátokaawe. ⁸ asiramátínkáva'a iyínana póna naaén-kanaamo Ísóigo Ísu Káráísitimo kumínín-kanaa tínana kempímbá sáwí-aimba íma kwéniye. ⁹ Áánútu sinteni'o kwéena kwenááninko kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitinte tarútinkaindayavena táayaraimba sinteni'o kwéiwai póna mirá uráiyé.

taaín-taimba uráan-kwasai.

¹⁰ kesí kwaásiyono. kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitina asirayámbá símakaintave'a asiramái kwésimatimune. mimbórá-áimbá sé'a íma taaínkaari'a é'a mimbórávimbá mé'a mimbórá-imáyáá é'a mimbórá-máyái máyáaro. ¹¹ keinárawatopakemba moórá-ininko áwí'a Kórówina akúmpákén-kwáásí évakarawai tasimásimesa sésa keiyái aaisan-áimbá kwésesa taaínkaar-umai máyáawe tasimásimakaawe. ¹² mináísán-áínkóná ááimba évakarawai sé'a Póro kentáásí anón-da'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Ápórosi kentáásí anón-da'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Pítaa kentáásí anón-da'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Ísu Káráísiti kentáásí anón-da'an-iyé kwésewe. ¹³ Ísu Káráísiti mimbóráwái anón-da'a máyáivo íma taaínkaa'a umái máéro. kemá Póro íma keinárawatave'a imáyáa é'a taaíra'á pukáumne. íma kentávé'a ísámai nombá pékaavo Ísuntave'a ísámai nombá pékaawe.

14-15 évakarawai sé'a Póro kentáásí anóni'a índayavena nombá pésinkaraiye sevó sé'a sáwívarawai íma nombá pétinkaraunda mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. keinárawapinkemba íma sáwívarawaiman-ivo kae-kwáásí túwí'a Kárísipasiye Káyásiye minkáé'náraiye su'mai nombá pétinke'a sáwívarawaimo ímo pétinkaraundayave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁶ ánivo moórawai áwí'a Sétevanasiye kwená akúné nombá pétinke'a imáyáa é'a á'owima íma pétinkaraumne. ¹⁷ Ísu Káráisiti íma simásimena séna nombá pétinkamae naauwó íma simásímakaivo áséi-kwasai simátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. Ísu Káráisiti taaira'á pukáin-ainkona ááimba íma ísáavo sé'a Káráisitin-aai avora'á kwésimatime'a kwaásiti kawer-ímáyáávínkén-áimbá íma sé'a tavisí-áimbá íma kwésimatime'a avora'á Káráisitin-aai kwésimatimune.

Ísumo pukáimba Áánútuna asirayánkómán-iyé kwaasái.

¹⁸ sáwí'o umáímo kwémaewaina aambó kwégwaraawai Ísu Káráisitimo kwaásiyavenamo imáyáa éna pukáin-aintavesa sésa úwoi-aimban-iyé kwésevo Áánútunopa'o kwégon-amba kwégwaraundawaiya mináintávéta séta Áánútu kwésuwa'naa in-ásíráyámbá iyéyá kwésune. ¹⁹ sáwí'o umáímo kwémaewaina aambó kwégwaraawaiyavena Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna marapá-kwáásí kawer-ímáyáámán-iyé kwésen-imayaa ánásasuwe'a ó'on-o'on-imayaagwara-kwaasiti imáyáa maitiyuwánaumne agaimaréna siráiyé. ²⁰ marapá-tántáátávésa kawer-ímáyáa kwéowaiyavena Áánútu séna minímayáa úwoisan-tantaa'an-iyé siráiyé. kawer-ímáyáágwáráwái íma aiva'á kwíyasa pósa áamáambo ísaraawai íma aiva'á kwíyasa pósa marapá-tántáátávésa kwaasái símae kwénaaowai íma aiva'á kónááowe.

²¹ Áánútu kawer-ímáyáa éna séna marapá-kwáásí miwítí kawer-ímáyáávínkémbá íma kanaán-umai kesí ááimba suwánanaaowe súmbanivo imáyáa éna séna kesááyavesa áraire síyawai sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanaumne Áánútu súwata mináséi-kwásái kwésimatimunasaya évakarawai úwoi-aimban-iyé kwésewe. ²² Yútaa-kwaasi sésa ímo awánaanda-i'o inatá Ísu Káráisitin-aaiyavesa áraireya sénaumne sewasá Kíríki-kwaasi kawer-ímáyáámán-iyé kwésen-imayaa kwéavakaa-ombanivo ²³ kesáá Ísu Káráisitimo kentááyávénamo imáyáamo énamo pukáin-ainta kwésimatimunasaya Yútaa-kwaasi mináimbá isésa Ísu Káráisitin-aai tínaaemba kwéumamewasa Kíríki-kwaasi mináimbá Áánútuna kawer-ímáyáávínkén-áimbá isésa úwoi-aimban-iyé kwésewata ²⁴ Yútaa-kwaasivinkene ó'onkaa-kwaasivinkene Áánútu ításinkaraiwaiya séta Áánútuna kawer-ímáyáávínkémbá Ísu Káráisiti pukáisana Áánútuna asirayánkó sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta kwéiyasinkaintaawe. ²⁵ marapá-kwáásí sésa Áánútuna imáyáa úwoi-imayaaman-iyé kwésen-imayaa kawer-ímáyááo póna kwaásiti kawer-ímáyááómbá usáyaaitaraiye. kwaasi sésa Áánútu aamoisayámbá iyémó kwésen-aamoisayanko kwaásiti asirayámbá usáyaaitaraiye.

²⁶ kesí kwaásiyono. Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkaronka'a máyówaina ááimba imáyáa oro. keinárawapimba marapá-kwáásí túranka'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásí íma sáwíva'a máémba moórá-mora-umai mé'a marapá-kwáásí túranka'a asirayán-kwáásí íma sáwíva'a máémba

moórá-mora-umai mé'a marapá-kwáásí túranka'a túwí'o kwáyon-kwaasi sáwíva'a íma máémba moórá-mora-umai méraawe. ²⁷ marapá-kwáásí sésa úwoi-kwaasiman-owe kwésen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkena marapákén-káwér-ímáyáágwárá-kwáásí Áánútuna kwaási tuwánésa sésa kentáásí kawer-ímáyáá úwoisamban-iye sénááontavena Áánútu mirán-kwáásí ítátinkaraiye. marapá-kwáásí sésa aamoisayán-kwáásímán-owe kwésen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkena marapákén-ásiráyáankwárá-kwáásí Áánútuna kwaási tuwánésa sésa kentáásí asirayámbá úwoisamban-iye sénááontavena Áánútu mirán-kwáásí ítátinkaraiye. ²⁸ marapá-kwáásí sésa úwoi-kwaasiman-owe sésa simái sáwí'a kwéumatinkaawaiye ímo méraawaiye Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkaraiye. marapá-kwáásí sésa anón-kwaasiman-owe kwésen-kwaasi ánásanaaontavena úwoi-kwaasivinkemba Áánútu ítátinkaraiye. ²⁹ Áánútu aúranka'a miwí kentúwí'a íma mósá maránááontavena úwoi-kwaasivinkemba Áánútu ítátinkaraiye. ³⁰ Áánútu Ísu Káráísitinte tarútinkaraisa'a máyáawana póna Ísu Káráísiti kentáásí kawer-ímáyááóná ááini'a Áánútu umánkaraiye. Ísu Káráísiti pukáintavena Áánútu kwenaúranka'a arupíya umásinkenaya kwená kwaási-i'a umásinkenaya sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta maisiyuwéna siráísata máyaumne. ³¹ mináíntávéná naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna moóráwaimo kesúwí'o mósá maránáe sénamo éna íma mirá éna Ísóigo áwí'a mósá maráíno agaimaréna siráíye.

2

Ísu taaira'á pukáin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. kentópa'o komé'a Áánútun-aai paárurain-aimba kosimátimewandara'a kesúwí'a maé iyígwáe-aimba íma simátimé'a Áánútun-aai avora'á simátímakaumne. ² ááéma imáyáa é'a sé'a kentópa'a komáénda íma mirám-baaran-tantaakona imáyáa é'a simátimé'a Ísu Káráísitintave'a imáyáa é'a kentááyáváyíyé séna taaira'á pukáin-aine su'mai imáyáa é'a kosimátimenaumne sé'a ³ kentópa'a komáéwandara'a sáá'a kwégowa'a tavaravamá kwéuwa'a aamoisayán-kwáásí mé'a ⁴⁻⁵ aaimó simátimewandara'a Áánútun-aaiyavesamo áraire síyawaina ááimba íma kwaásiti kawer-ímáyáávínkémbán-ivo Áánútuna asirayámpínkémbán-iye sé'a simátimé'a Áánútun-amankona mayáíyé asirayáné agaráátinkááwána'a awánaraawe.

Áánútuna kawer-ímáyáágóná kwaasái.

⁶ Áánútuntave'a asiramái máyáawaiyave'a kawer-ímáyáávínkémbá kawer-áimbá kwésimatimune. minkáwér-ímáyááo marapá-kwáásívínkéne marapá'ó kárákwiraawaimo ánásanaaowaivinkene ímanivo ⁷ minkáwér-ímáyááo Áánútumpakemban-iye. Áánútu maramá íma urónka'a séna to'mayaa é'a naaémba paáronana mindá'á kawe'á umátinkainasa ságayan-ayampa'a ménaaowe siráimba kentááyávéná séna minkáwér-ímáyáá aúpá'á makáimba póna kwáyowasa ⁸ marapá'ó kárákwiraawai íma kawe'á umái ísaraawe. ísaresaraai Ísóigo ó'oran-aainkwarawaimba taaira'á íma tuvúwúwana pukáísino. ⁹ mináíntávéná naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna

Áánútu to'mayaa umái kwembó tirumbó ámén-kwaasi timíniye. túrandei íma awánésa táá'a íma isésa íma imáyáa uráan-tantaa'a Áánútu to'mayaa úmakaimba timíniye

agaimaréna siráiyé. ¹⁰ ánivo Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya ména Áánútumo to'mayaa úmakainta agaráásínkaraintaawe. Áánútun-amanko amápa-tantaa'a awánéna Áánútumo kwenarumpimbó imáyáa éna to'mayaa úmakaimba awánaraiye. ¹¹ kwaásimo ombá moóráwaina imáyáa íma kwéawanaivo kwenamankówé su'mai kwéawanaiye. miráumai Áánútuna imáyáa íma kwéawanaavo kwenamankówé su'mai kwéawanaiye. ¹² Áánútu marapákén-ásiráyámbá íma siménaya kwenamankómbá ai'marówana keséya ména asiráyámbá símakaiye. Áánútumo to'mayaa umáímo kwésiminta awánanaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbáyáiyé.

¹³ mináíntá kwésimatimunda íma kwaásiti kawer-ímáyáávínkén-áimbán-ivo Áánútun-amanko simásímakain-ainta kwésimatimune. Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáin-kwaasiyaveta Áánútuna árair-ainta kwésimatimune. ¹⁴ Áánútun-amankomo tirumpimbó ímo máyáiwai kwemó kwétimin-tantaa'a íma kanaán-umai kwémaesa mintántáátávésa sésa úwoisamban-iyé kwésesa marapá-kwáásí Áánútun-amankomo kwétimin-tantaa'a íma kanaán-umai kwéisaavo Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwaiye su'mai mintántáá'á isésa kawé-tántáá'an-iyé kwésewe. ¹⁵ Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwai kanaán-umai amápa-tantaakona ááimba taaínkaar-umai sáwí-aaine kawer-ááiné kwéisaavo marapá-kwáásí Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwai tuwánésa miwítí mayáígóná ááimba íma kwéawanaawe. ¹⁶ naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma isáamba pósa íma kanaán-umai kwená imáyáa arupí kwéumankaawe

agaimaréna siráimbanivo Áánútun-amankomo sirumpimbó máyáiwaiya Ísu Káráisitina imáyáaya kwéisaumpo marapá-kwáásí kentáásí mayáígóná ááimba íma kwéawanaawe.

3

Áánútuna mayái-kwáásítí kwaasái.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútun-amankomo tirumpimbó anómbo umáímo máyáin-kwaasimo kwésimatimundantemba kentópa'a komáyaawandara'a keinárawa'a íma mirá simátíme'a Ísu Káráisitintave'o ímo asiramáímo máyón-kwaasi untávé'a taíntuwe-yaintuwe'a simátímakaumne. ² umarambó asirayán-tómbó ímo tímémbo náámbo tíméntemba Káráisitín-aaima íma asirayán-áimpímbán-ivo etóyóí-aimpinkemba simátímakaumne. ááéma íma kanaán-umai ísaraantave'a mirán-áimpínkémbá Káráisitín-aai simátímakaumne. ívékware'a mirán-umai mé'a pó'a íma kanaán-umai kwéisaawe. ³ Ísu Káráisitintave'a íma asiramái imáyáa kwée'a marapá-tántáátávé'a imáyáa kwée'a mé'a tirumbó sáwí'o kwéumatinke'o aaisan-áimbó kwéseмба marapá-tántáátávé'a imáyáa kwée'a marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai kwémaewe. ⁴ évakarawai Póro kentáásí anónnda'an-iyé sewasá évakarawai Ápórosi kentáásí anónnda'an-iyé kwéseмба marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai kwémaewe.

⁵ kenkáí súwí'a mósá maré'a taaínkaar-umai máévainivo Áánútuna mayái-kwáásíráiyé su'mai úye. Ísóigo Apórosintavena séna kesí mayái mayaaó séna kentávéná kesí mayái mayaaó súwakai kwená mayái mayááwáya'a Ísóigon-aaiyave'a áraire siráamba kwená mayái-kwáásírái úye. ⁶ kígauva'o ánýumbo ontembá Ísóigon-aai simátimewanana námáimo umáimo siyútúwáantemba Apórosi miráumai túwa'naa úwana Áánútumo ánýumbo anómbó umátínkáintemba kwemá imáyáa timúwa'a kwenáái tirumpimbá tátokaawe. ⁷ ánýumbo iwáiyé námáimo umátínkáiwaiye mindárai íma anón-kwaasi óívo Áánútu anómbó kwéumatinkaiwai kwemá anóndakoman-iye. ⁸ ánýumbo iwáiyé námáimo iwáiyé mimbóráí'a umái máyaayamba póna Áánútu miwítí mayáígóná meéyámbá timíníye. ⁹ kesé Apórosiye Áánútuna mayái-kwáásí úya'a keinárawa'a Áánútuna kígauraamba owatá miráyáámó úndaya Áánútundeiya úmpo mirápá'a kenkáiyávé'a íma imáyáa ombá keinárawa'a kwétaainaawe. íma taaínkaar-oráámbá kwétaainaawe. keinárawa'a Áánútumo kwéin-dankaani'a kwéowe.

¹⁰ Áánútu súwa'naa úwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. naambó kwéon-kwaasira'o kárákwiraiwaimo kawer-ímáyáámó énamo ávombo áyáintemba Ísu Káráísitin-aaimo simátímakaunda ávonkaamba aitínkáva'a kówánasa minávónká'ó naambó kwéowai mimbáyái kárákwiyoro. ¹¹ ó'on-avomba íma ayánááovo mimbórá-ávómbó Áánútumo á'o aimakáimba minávómbá Ísu Káráísitiman-iye. ¹² minávónká'á naambá ónááovo évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáimo imáyáamo kwéowai kwááyu-yantaa'a taaineiyé owáinéiyé íyasa évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo asiramáimo imáyáamo kwéowai asiramáimo kwaíkwai'o ínín-tantaa'a kóri-ontandeiye ó'on-o'on-ontandeiye ónááowe. ¹³ Áánútuna kwaásiti mayái naaémba paárindara'a iramó évaka-tantaa'o kénamo évaka'o ímo kaintembá Ísu Káráísitimo kumínín-kanaamo tíndara'a Áánútuna kwaásiti mayái paárínana évaka'-mayai ánásainana évaka'-mayai úwoi kwéniye. ¹⁴ minávónká'ó naambó kwéomba asiramáimo kwaíkwai'o ínín-tantaa'nei kwéowai miwítí mayái kwáyainasa miwítí kawe'-méyámbá mayánááovo ¹⁵ kwááyu-yantaa'nei kwéowai miwítí mayái ánásainasa mimbáyáígóná meéyámbá íma maésa miwíyé su'mai kawe'á umái ménaaowe. kwaásiti náaindaambo kágwisasamo miwíyé su'maimo kawe'ó umáimo máentemba miwí mirá ónááowe.

¹⁶ keinárawa'a ímo taaínkaar-umaimo máéraamba taaínkaar-umai kwémaémbanivo Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáimba Áánútuna mono'-nánkáámbá kwéomba imáyáa oro. ¹⁷ Áánútuna mono'-námbá aoka'-námbá isa'á keinárawa'a mindánkáámbá owasá évakarawaimo keinárawa'o sáwí'o umátinkaawa'o sáwí'o umáimo máyáambo éna Áánútu miwí ánásasuwanimba ímo taaínkaar-oráámbá kwétaainkaar-owe.

¹⁸ kentí imáyáao kampa'á simátiyúwáivo sé'a kárákwiyoro kwésune. marapá-kwáásí túranka'a kawer-ímáyáágwára-kwáásíyá úne kwésewai Áánútu aúranka'a kawer-ímáyáá ónááontavesa marapákén-káwér-ímáyáá íma aiva-tántáá'án-iye seró kwésune. ¹⁹ marapá-kwáásí kawer-ímáyááwémó kwésen-imayaayavena Áánútu séna sáwí-imayaaman-iye kwésiye. mináintávéná naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

marapá-kwáásí miwítí imáyáa mósá kwémaraawana Áánútu sisaná miwítí imáyáao kampa'á kwésimatiyuwaiye

agaimaréna súwana ²⁰ moóráva'a agaimaréna séna
kawer-ímáyááwémó kwésen-imayaayavena

úwoi-imayaawe Ísóigo siráiyé

agaimaréna siráimba ²¹ mindáyave'a kwaásimo kwéowain-auma íma maé
íyóro. amápa-tantaa'a túwa'naa ínimba kwáyáiyé. ²² kemá Pórowe
Ápórosiye Pítaawe túwa'naa ínimba ónaundaya máyaumne. marawé amápa-
tantaa'o kwáyáine úwoimo ménaaona'i. puwónááona'i. mindá túwa'naa
ínimba kwáyáiyé. ívé'o kwáyáin-tantaare naaémbo paárinin-tantaakwarare
mindá túwa'naa ínimba kwáyáiyé ²³ keinárawa'a Káráisitina kwaási owaná
Káráisiti Áánútundeiman-iyé.

4

Ísóigona aantá-kwaasiti kwaasái.

¹ keinárawa'a kentááyávé'a imáyáa é'a sé'a Káráisitina mayái-kwáásí ésa
Áánútumo aúpá'ó makáimba agaráátinkena séna mináímbá simátíma'mae
nááóro. mimbáyáír'á kárákwiyoro siráiwai owé-ímáyáá oro. ² moóráwaina
mayáír'á kárákwiraiwaimo sisasamó ontembá mirán-oro. ³ Áánútuna
mayáír'á kárákwiraundawaiyave'a keinárawara'o ó'owiya'o sé'a kawé-
má'yá'yá'i. sáwí-mayaiya'iyó sé'o kwésemba íma anón-imayaa é'a kesí
mayá'yávé'a íma awáné'a kawé-má'yá'yá'i. sáwí-mayaiya'iyó kwésune.
⁴ kesirumpinkén-ímáyááómó sénamo kaweré su'mai uráanemo sínimba
kawé-má'yá'yá'i. sáwí-mayaiya'iyó-aimba íma kendéímán-ivo Ísóigondei
póna kwésuwanaíyé. ⁵ mindáyave'a Ísóigomo ímo kunkáindarare Ísóigomo
siráin-kanaamo ímo tiráindarare íma taaínkaare'a sáwí'an-owe. kawé'an-
owe íma seró. Ísóigomo kumíndara'a kwaásiti aúpár-ímáyááwé kwaásiti
ááine paárinana mitáwai Áánútu kwaásiti kawé-má'yá'yávéna kawé'an-owe
síníyé.

⁶ kesí kwaásiyono. arupí ónááontave'a simátímakaunda-aimba Ápórosiye
kesémo siráunda íma kenkáráíyé su'mainivo amápa-kwaasiyavaigwara'a
siráumne. Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna siráantemba
mirán-oro. moórá-anondako áwí'a maé iyé'a moórá-anondako áwí'a simái
sáwí'a kwéomba kentúma maé kwéiyomba mirá ímo oráámbá kwéowe.
⁷ keinárawa'a íma usáyaaaitaraawain-ovo mirámó kwéon-kwaasi-i'a Áánútu
umátínkaraiyé. Áánútu mirán-kwáásí-í'a umátínkaraivo kentúma íma maé
iyé'a sé'a kesáá keyáárikata mirán-kwáásíyá máyaumne íma sero.

⁸ keinárawa'o maarán-áimbó sembá kampa'á sé'a kawé-kwáásí-
í'a umáíya máyaumne. íma Ápórosiye Pórowe simásímakaayan-
imayaavinkemban-ivo kentáásí imáyáavinkenta Áánútuna imáyáa
iséta mindáraiya usáyaaaitaraumne kampa'á kwésewe. keinárawa'o
usáyaaaitaraankakai keiráígwár'á miráumaiya usáyaaaitauyasino. sáwí-
yantaakomba usáyaaaitaigwae sé'a súnnda íma usáyaaaitaraawe. ⁹ imáyáamo
únda Áánútu kwená aantá-kwaasiya amápa-kwaasi tínaaempata sínkarainta
tínkamowasamo púwón-kwaasimo kwaási túranka'o mótinkesamo
tínkankaantemba kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare kwaási túrankare
Áánútu kentáá mirá umásínkaraintaawe-imayaa kwéune. ¹⁰ Ísu Káráisitín-
aaimo kwésimatimundayavesaya sésa sáwí-imayaagwara-kwaasin-owe
kwésevo keinárawa'a kesávé'a sé'a Ísu Káráisitiye tarúmaiya méta kawer-
ímáyáágwárá-kwáásíyá úne kwésewe. kesáá amoisáyán-kwáásíyá úna'a

keinárawa'a kesávé'a sé'a asirayán-kwáásíyá úne-imayaa owáímá pó'a kentúwí'a maé iyé'a kesúwíta kwétuwaawe. ¹¹ Áánútuna mayái maimaé kwénaaundaya ááéwe ívére nontáváiyé toóntáváiyé sáái kwésinkaisata íma naambá makéta íma kawer-únáánkwátói makáunasaya kwésinkamowata ¹² toómbá íma úwoi mayánaundayaveta anóm-bayai kwémaeta óntamba kwémayaunasaya simáímo sáwí'o kwéumasinkaanta Áánútu kawé'a umátinkaniye-aimba kwésimatimunasaya sáwí'o kwéumasinkaanta asiramái méta íma ivátuwaunasaya ¹³ kentáá súwí'a kumínkwáe sésa kamparámbá kwéseмба anondá kawer-áímbá kwésimatimunasaya ááéwe ívére kentááyávésa sésa ovairáán-kwáásín-ovo miwí táái íma ísáaro kwésewe.

¹⁴ kesí iyámpóiyone sé'a imáyáa kwéundawai tááko pééi sína'a isé'a kawé'a ónááontave'a maanáúvái kwéagayaumne. ¹⁵ Káráísitina kwaási owasá sáwívarawai Ísu Káráísintin-aai kwésimatimemba íma sáwívarawai kentivoísái máyáavo aiva'á Káráísitin-aai simátimewana'a Káráísitiye tarúmai máyáantave'a keyáá kentivomá úne. ¹⁶ mindáyave'a kwakwiye'a sé'a kemó úndantemba mirán-oro kwésune. ¹⁷ mindáyave'a moóráwaimba Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kweémena kwíniye. kwemá Ísóigoema tarúmai máyáiwai íma siyuwéna asiramái ména kesááninkaamba umái máyáiwai kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kwéna Ísu Káráísiti aúranka'o máyaunda-aíne Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáawai kwésimatimunda-aíne kosimátimena kemó máyaundanten-umai máéro-aimba kosimátiminiye.

¹⁸ keinárawapinkemba évakarawai sésa Póro úwoi aúváivinken-aimba kwésivo kentáásopa'a aaimó simásimindayavenaya íma tíníye kwéseмба kentúma maé iráawe. ¹⁹ ánivo Ísóigomo owémó sína'o é'a sáwíyanka'a kentópa'a kwé'a túmo maé iráawai siráan-aíne su'maiyave'a íma kónaumpo miwítí asirayámbá Áánútunopakena'iyó. awánaandayave'a kónaumne. ²⁰ Áánútumo kentáará'ó kárákwiraimba maarán-íye. íma aaineiyé su'mai kárákwiraivo Áánútuna asirayánká'ó kwémaewai miwírá'á kárákwiraíye. mindáyave'a Áánútuna asirayánkára máyáa. íya Áánútuna asirayánkára máyáao sé'a kotuwánanaumne. ²¹ imáyáa oro. keinárawatopa'o ímo kuráandara'o sáwí-imayaamo tuwé'o kawé'ó umáímo méwa'a kentí imáyáa é'a paru umáíya koménaumne. ímo mirámó uréwa'o é'a asiramái arupí koumátinkanaumne. mindáyave'a imáyáa oro.

5

avowán-awaininkomba mairáin-kwasai.

¹ keinárawapinkemba moóráwai anómba sáwí'a éna avowán-awaininkomba mairáíye sewa'á ísaraumne. keinárawa'a Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai mirá-sáwí'ó kwéiwaintave'a étuwaaó íma sewaná úwoi mirá kwéimbanivo Áánútuna aambó ímo kwégwaraawai íma mirá kwéesa mirámó kwéowaiyavesa sáwí-meyamba mayánaáowe kwésewe. ² keinárawapimba moóráwai ména anó-sawí'a kwéisa'a kawé'a umáíya máyaumne kampa'á kwése'a kentúma maé kwéiyovo sáwí'a uráin-kwaasiyavena kentirunkómó umbaimó táína'a minkwáásí ai'mátuwaaro. ³ kemó kentópa'o komékai minánó-sáwí'ó uráiwaimba aaivimbá mayanké'a sáwí'a kwéone súsina. kemá némpa'a mé'a kesí imáyáao kentópa'a kwáyáísa'a misáwí'ó uráiwaimba á'a aaivimbá mayánkaraumne. ⁴ torupamáímo maíyampimba kesí imáyáao kentópa'a kwáyainana Ísóigo Ísuna asirayámbá keinárawate kwáyáíntave'a misáwí'ó uráiwaimba

aaivimbá mayánkáaro. ⁵ Áánútuna kwaási kárakwiraampinkemba ai'mátuwenana Sáátáánigo umbai-yántáá'á amínana sáwí-amba tuwáinana Ísóigo Ísumo kumíndara'a kwembá airáníntave'a mirá é'a aaivimbá mayanké'a aúwáaro.

⁶ kawe'á umáíya máyaumne kwése'a makáawanamo moórá-kisaamo kampindénamo imbá amápa-kisaava'o kóyáwé intembá keinárawapimba moóráwai miráumai sáwí'o índawai keinárawapimba tivó sé'a ai'mátuwaaro.

⁷ tíyótaasa-tanon-kanaa tóyo ésa Yútaa-kwaasi toómbó intóráín-tantaa'a tuwésa aúná-tomba marésa sipisípi-araa'a tuvú'mái kwénaawe. miráumai Ísu Káraísiti kentááyáváiyé séna pukáimba pó'a aúnaí'a umái mé'a mindáyave'a misáwí'ó uráimba kwétuwe'a kawe'á umái máero. ⁸ sáwí'o kwéone sáwí-yantaatavaiye íma aamoí é'a kawe-tántáátáváiyé áarair-aintavaiye su'mai aamoí oró.

⁹ ááéma moórá-auvai agaimái simátime'a sé'a aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaise íma máero siráunda ¹⁰ mináímbó siráunda Áánútuna kwaásivinkembo mirámó kwéowaise íma máero siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane túran-andawe ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí ésa mirámó kwéon-kwaasiyave'a íma sé'a Áánútuna kwaásivakewaimo mirámó iíyávé'a siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi amápa'-marava'o máyáamba íma tiyuwé'a miwísé úwoi máero. ¹¹ ánivo agaimakáunda-ainkona ááimba maarán-áímbán-iye. moóráwai Áánútuna kwaási úne kwésiwei aarai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane aúran-andawe éna marapá-tántáátávéna aamoí éna Áánútuntavena íma aamoí éna simái túwí'a sáwí'o umátinkena uwo'aó'-nómbá néna uwo'aó'á kwéiwise íma mé'a kwesé íma toómbá naaró. agaimakáunda-ainkona ááimba mirán-áíntávé'a siráundawe.

¹²⁻¹³ ímo Áánútunopa'o tiráawai kemá íma aaivimbá maitinkánaumpo Áánútu aaivimbó maitinkánímba mindá kwendéímán-iye. keinárawapinkemba Áánútuna kwaási sáwí'o uráawai aaivimbá maitinkáaro. keinárawapinkemba moóráwai misáwí'ó uráindawaimba ai'mátuwaaro.

6

Ísóigona kwaásivimbo umbai-yántáá'ó kwáinda arupí umátínkáaro siráin-kwasai.

¹ moórá-aimbo sáwí'o kwéomba simátíménda ísáaro. keinárawapinkemba évakarawai sáwí'o ombá ímo Áánútunopa'o tiráan-anon-kwaasitopa'a mátínkare'a aaivimbá maitínkáamba sáwí'a kwéoyo Áánútuna kwaási anón-kwaasira'a mátínkare'a iséise é'a arupí umái máero. ² naaémba Áánútuna kwaási anón-kwaasi-i'a ésa amápa'-maravaken-kwaasi táái isésa kawé-máyáiyé sáwí-mayaiye sésa taaínkaar-esa naaémba mirá ónááovo ívé'a sáwíyan-aimba kanaán-umai iséise é'a arupí umái máero. ³ naaémba kwíyómpaken-kwayo'narawa táái isánááomba mindá anón-tantaa'an-ivo marapá'ó máyáan-kwaasi tááimo arupí ónááomba mindá sáwíyan-tantaa'an-iye. ⁴ moórá-yantaa'o arupí ónáé sé'o é'a Áánútuna kwaásivimbo túwí'o ímo kwáyainda-kwaasiyave'a arupí umásínkáaro íma sé'a túwí'o kwáyaindawaiyave'a arupí umásínkáaro seró. ⁵ sáwí'a kwéune sé'a misáwí'ó kwéomba ivátuwe'a kawé'á ónááontave'a maanáímbá kwéagayaumne.

keinárawa'a sé'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne kwésembanivo íma aai ísámai arupí kwéumatinkaavo ⁶ Áánútun-aaiyavesa ímo áraire siráawaira'a mátinke'a sé'a moórá-aimba arupí umásínkáaro sé'o kwéomba mindá sáwí'an-iyé.

⁷ Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasira'o mátinke'a aaivimbá maitínkáamba sáwí'a é'a Áánútuna aambá íma kawé'a umái kwégwaraawe kwésune. kentí anón-kwaasimo ísátinkaiyan-ainkomo éna ayááímó úwoimo kwénimba mindá kítoka'a sáwí'an-ivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasitopa'o aaivimbó maitínkáamba mindá anómba sáwí'an-iyé. ⁸ mirámó ombá Áánútuna kwaási kentiná'awaawi sáwí'a kwéumatinke'a kentúwíkwara'a sáwí'a kwéowe.

⁹ sáwí'o kwéowaimo Áánútumo kárákwiraipa'o ímo kónááowaimo ontembá kwéowe. kampar-ímáyáá íma é'a simátimunda-aimba ísáaro. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa kwaai-úmóyáné kesuwainíné sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa aarai miráumai keiyái sáwí'a úmae kwénaaesá ¹⁰ umóyámbá ombá túran-anda ésa uwo'aó'-nómbá nésa uwo'aó'á ésa simái túwí'a sáwí'a umátinkesa kwétinkamesa umóyámbá ésa mirámó kwéon-kwaasi Áánútu kárákwiraipa'a íma kónááowe. ¹¹ keinárawapinkemba évakarawai mirámó uráan-kwaasiraani'a kwéombanivo kentáási Áánútun-amanko Ísóigo Ísu Káráísitina asirayándéi misáwí-yántáá'á maitiyuwéna Áánútunde-i'a umátinkena kwenaúranka'a arupí umátínkaraiye.

túwawaa'nei Ísóigona mayái mayánááon-kwasai.

¹² keinárawapinkemba évakarawai sé'a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iyé kwésevo kemá sé'a évakari'o kwéomba íma kawé'a kwéumatinkaiye sé'a moórá-aimba amápari'o kwéunda kanaán-ivo évakari'o kwéunda miwá kembá tátoranintave'a a'áo kwésune. ¹³ toónkó tirumpimbó kumíníntavena isaná tirunkó toómbó náníntavena kwáyáimba póna Áánútu minkáé-tántáá'á ánásasuwaniye. mirá ínivo túwawaatavesa imáyáa ombá maarán-iyé. túwawaa'nei aarai-úmóyámbá ónááomba ímanivo mintúwawáá'nei Ísóigona mayái mayánááowe. mirámó ónááontavena Ísóigo túwawaaka'a kwétuwa'naa-iyé. ¹⁴ Áánútu Ísóigomba pukáimpinkemba usásinankaraintemba kwená asirayándéi kentáá súwawaa'a usásisinkanintaawe.

¹⁵ kentúwawaa'a Káráísiti aiyayaankaambo kwéimba pó'a eénánká'ó kwénaaínda-ininkowe íma maé'a mimbórá-túmá aú'mái máéro. ¹⁶ moóráwai eénánká'ó kwénaaínda-ininkoe máyáimba mimbórá-túmá aú'mái máyááíye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna minkáé'nárai mimbórá-túmá ma'mái máyááíye

agaimaréna siráíye. ¹⁷ ánivo Ísóigoe tarúmai máyáíwai kwenamankó kwesé máyáísana mimbóráí'a umái máyáíye.

¹⁸ aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéomba tínaaemba umáméro. ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o kwéomba túgo íma sáwí'a kwéivo aarai-úmóyámbó kwéomba túgo sáwí'a kwéíye. ¹⁹ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba póna kentúma Áánútun-amankona naambá kwáyáimba á'a ísaraawe. kentúma Áánútundeima isa'á kesúma kendéiyáámá póta sirááímo kwétaini'a úwoi ónaumne íma seró. ²⁰ Ísu Káráísiti keinárawatavaiye sénamo pukáimba mimbéyámbá

keinárawa'a kwendéímán-ovo marapá'ó máyáamba Áánútu áwí'a anómba úmae íyóro.

7

aaraimó kwémayaan-kwasai.

¹ évakar-aimbo agaimáímo sísaa-uraan-aintave'a simátimune. awá-kwáásí aaraí íma maésa úwoimo ménaaomba mindá kawe'án-ye. ² ánivo keinárawa'a úwoi kwaásivimbo máyáawai aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné anómba kwéompimba máyáantave'a umóyámbá únavo sé'o aaraí mayáíyasa kwaai mayáíyasamo ónááomba mindá kawe'án-ye. ³ kwaaigó kwenáúma íma aambá aunínívo mindá awainínkóndéímá isaná awainínkó kwenáúma íma aambá aunínívo awaikóndéímá isaná miráumai kwenáwa'na-awa'naa umái méyaaoye. ⁴ awainínkó kwenáúma íma kárakwiyisana awaikó kwégarakwisana awaikó kwenáúma awainínkó kwégarakwiye. ⁵ íma aambá aunésarai ánivo kanaán-ye sésarai Áánútuntavesarai imáyáa ésarai námúnáa símae iyóyááoyantavesarai sáwíyan-kanaa agándayaaoye. minkánáa ánásainasarai mimbórávimbá koyauwé'mái méyaaoye. íma kanaán-umai kentúra'a kárakwirewana ayáátáaka'a nénka'a méyana kawe'ó umáímo méyan-asirayamba ánásainana Sáátáánigo sáwí'a ígwáe séna tavisívó sé'a simátimundantemba mirán-oro.

⁶ mináíntávé'a íma asiramái simátimé'a sé'a mirán-oro sé'a mirán-áíntávé'o sísaa omba simátimé'a sé'a mirámó ónááomba kawe'án-ye kwésune. ⁷ kemó aaraimó ímo makáundantemba amáparawai mirámó ónááomba siráái kwétaiye. ánivo ímo mirámó ónááomba Áánútu mirám-baaran-tantaakona asirayámbá kwétimiye.

⁸ simátíménda awá-kwáásíyé ketor-íniné ísáaro. kemó máyaundantemba mirámó ónááomba kawe'án-ye. ⁹ ánivo ímo kanaán-umaimo kentúra'o kárakwiye'o é'a aaraí mayáíyasa kwaai mayáíyasa ónááowe. aaraí mayáíyasa kwaai mayáíyasa ónááomba mindá íma sáwí'an-ivo úwoimo mésamo aaraí mayánáe-imayaamo anómba únavo sé'a aaraí mayáíyasa kwaai mayáíyasa ónááomba kanaán-ye.

¹⁰ aaraí máyáísana kwaai máyáísana kwéowai simátimé'a sé'a íma kesí imáyáavinkemban-ivo Ísóigona imáyáavinkemba kwésimatimune. aaraigó awaikómbá íma auwéna kówíno. ¹¹ ánivo awaikómbó auwénamo éna ó'omba íma kwaai mayáíno. ímo mirámó énamo éna koyauweréna awaikónópa'a tíno. kwaai íma kentuwainímbáa'a ti'mátuwaaro.

¹² moórá-aimba simátíménda Ísóigo simátimiyo íma siráivo kemá kwésimatimune. keákwákómó ékai awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráísana awainínkó íma áraire kwésin-ininko awaikóntávéna esé méyae sínanamo éna íma ai'mátuwaino. ¹³ ánivo awainínkó Áánútun-aaiyavena áraire siráísana awaikó íma áraire kwésiwai awainínkóntávéna esé méyae sínanamo éna íma ai'mátuwaino. ¹⁴ kwaai Áánútun-aaiyavena íma áraire kwésiwai awainínkó Áánútun-aaiyavena áraire siráin-ininkoe tágárotamai máyáintavena Áánútu séna awaikómá isaná póna kanaán-ye kwésiye. aaraí Áánútun-aaiyavena íma áraire kwésin-ininko awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráiwaiye tágárotamai máyáintavena Áánútu séna awainínkómá isaná póna kanaán-ye kwésiye. ímo mirámó kwéinkakai miwítí iyámpói Áánútuna kwaásiti iyámpóíraamba íma osinó. ánivo miwíyávéna Áánútu séna kesí kwaásiti iyámpóíraamban-owe séna kanaán-ye kwésiye.

¹⁵ keákwákómó ombá awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráisana awainínkó íma mirá kwésisana awainínkó áraire siráisana awaikó íma mirá séna auwé'a kónáe sésa mirá ónááomba kanaán-umai kóyáwé ónááowe. Áánútun-aaiyavesa áraire sewái owasá íma áraire sewáíye íma tarúmai máyáamba pósa kóyáwé ónááomba kanaán-íye. Áánútu paru umái ménaaontavena tááyaraimba pósa auwé'a kónáe sésamo ésa kanaán-íye. ¹⁶ aaraí ísáaro. enawaikómbá áwa'náa inanawá Áánútun-aaiyavena áraire síní. íya áraire síníyo. mináímbá íma ísaraawe. ánivo kwaai ísáaro. enawainínkómbá áwa'náa inanawá Áánútun-aaiyavena áraire síní. íya áraire síníyo. íma ísaraawe. mindáyave'a íma ááéma tuwé'a kóyáwé oro.

Áánútu kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro siráin-kwasai.

¹⁷ Ísóigo amápa-kwaasi tínkámae kuráimba kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro. Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáan-kwaasi mináímbá kwésimatimune. ¹⁸ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o mé'o Yútaa-kwaasi kentúmo kárámaimo araa'énamo owasamó ó'onkaa-kwaasi kentúmo ímo kárámaimo araa'énamo owasamó kwéomba mindá kanaán-ivo úwoi mirá kwée'a ó'on-kwaasi-i'a ónáe íma sé'a máéro. ¹⁹ túmo kárámaimo araa'énamo owasá ímo túmo kárámaimo araa'énamo owasamó kwéomba íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aaimo kwétaagwiyaivesamo máyáamba anón-tantaa'an-íye. ²⁰ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a máénten-umai miráumai máéro. ²¹ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a keinárawa'a meéyámbakaawaiti mayáímó mairáawaimo ombá íma anón-imayaa ombánivo mimbáyáímó tuwánááon-ambo kwáyaina'o é'a tuwánááowe. ²² Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a keinárawa'a meéyámbakaawaiti mayáímó mairáawaimo é'a Ísóigo sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátínkaraiwaiman-owe. ánivo Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a úwoimo máyáawaimo é'a Ísu Káráisiti meéyámbakaisa'a kwená mayái-kwáásín-owe. ²³ Ísu Káráisiti pukáimba keinárawatavena mimbéyámbá uráisa'a kwená kwaási-i'a uráamba pó'a kentí imáyáa tátoranae síya'o é'a a'áo sero. ²⁴ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a máénten-umai Áánútuwe tarúmai máéro.

awá-kwáásítí kwaasái.

²⁵ awá-kwáásiyávéna Ísóigo íma asirayán-áímbá simásímakaisa'a kesí imáyáavinkemba kwésune. Ísóigo arumbá umásínkáintave'a súnda-aimba pó'a kawer-áiné sénááowa'a simátimune. ²⁶ umbai-yántáá'á kwáyáintave'a imáyáa é'a kwésumpo máyáantemba miráumai máéro. mirámó íyamba kawé'an-íye. ²⁷ aaraí makáawai ti'mátuwanae íma síyasa aaraí íma makáawai aaraí mayánáe íma seró. ²⁸ ánivo aaraimó mayánááombo é'a íma sáwí'a ónááowe. inaamarúmó kwaaimó mayánááombo é'a íma sáwí'a ónááowe. aaraí mayáiyasa kwaai mayáiyasa ónááomba marapá'ó ménaaomba umbai-yántáá'á kwénimba mindá imáyáa é'a mirán-ovo sé'a aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááomba kawé'an-íye kwésune.

²⁹ kesí kwaásiyono ísáaro. Áánútumo siráin-kanaa sáwíyanka'a ánásanimba pósa aaraimó makáawai miwítí umbai-yántáátávésa íma anón-imayaa ésa aaraimó ímo makáawaimo mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. ³⁰ tirunkómó umbaimó kwétaiwai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa tirunkómó ímo umbaimó

kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. tirunkómó aamoimó kwéiwai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa tirunkómó ímo aamoimó kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. óísambo kwémeyanowai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa óísambo ímo kwémeyanowai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. ³¹ marapá-tántáá'ó kwémeyanowai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa mirám-báyáímó ímo kwémayaawai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. marapá'ó máyaan-kwaasimo kwémayaam-bayai ánásanimba pó'a súnda-aimba marapá'ó kwáyáin-tantaatavena íma aiva-tántáá'án-ye seró.

³² marapá-tántáátáv'é'o ímo anón-imayaamo ombá siráái kwétaiye. awá-kwáásí Ísóigona mayáiyávésa imáyáa ésa Ísóigomo aamoimó kwéini'a kwéovo ³³ aaraigwáráwái marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwainímbáá'o aamoimó kwéom-bayai kwémayaawana ³⁴ kaer-ímáyááo kwétavisiye. ímo kwaaimó mairáan-inaamaru-inine Ísóigona mayáiyávésa imáyáa ésa sésa súwawaare imáyáawe Ísóigomba aménáe kwésevo kwaagwárá-ínímbá marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwai'máá'a aamoí ígwáe sésa mirám-báyái kwémayaawe.

³⁵ aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa oró-áímbá íma kwésumpo túwa'naa ónaunda-aimba kwésimatime'a kawé'á umái ménaaontave'a mináímbá kwésimatime'a Ísóigontave'a imáyáa é'a kwená mayáiyé su'mai mayánáaontave'a mináímbá kwésimatimune.

³⁶ moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo ménamo naaémbo kwentávénamo mayánáe-imayaa anómbo énamo sénamo íma kawé'á umái máyaunda pó'a mayánáemo síndamo amápa-tantaa'o kanaamó ínanamo éna úwoi mayáníye. mayáíndamo éna kanaán-ye. ³⁷ moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo kwená imáyáamo asiramáímo énamo kwenáúra'o kárákwiyenamo sénamo íma mayánaumpo úwoi méníye sínanamo amápa-tantaa'o kanaamó ínanamo éna mirámó énamo ímo mayánímba kawé'án-ye. ³⁸ miráumai moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaíndawaimo mayánímba kawé'án-ivo moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaíndawaimo ímo mayánímba ávááraumai kawé'án-ye.

³⁹ áamáanko séna keákwákómó ésarai awaíko máyáíndara'a tarúmai méyana awaíko puwínana kwaaiyávénamo ankáínana Ísóigona kwaásigokare su'mai maíno. ⁴⁰ ánivo imáyáa é'a ímo kwaaimó maénamo úwoimo ménimba arunkó kawé'á kwéinana méníye. Áánútun-amanko mináíntávéna mimbórá-áímbá kwésiye-imayaa kwéune.

8

póimo tuvú'mái kampar-ísóígómbá amén-kwasai.

¹ agaimái sísa e'a sé'a póimo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kárámaimo kwaántái-taareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba minámá'á meéyámba'maimo nánaundaya kanaawá'iyó-aimbo sísa e'o sen-áímbá simátíménda ísáaro. mirám-baarawaina ááimba awánasaraundaya póta miráyá ónáe-aimba ááéma íma seró. mirámó kwéombo é'a kentúma maé kwéiyovo kwaásimo tirumbó tímémbo kwétuwa'naa-omba mindá kawé'án-ye. ² évakarawaimo moórá-yantaatavesa imáyáa ésa sésa á'a awánasaraumnemo kwési yawai íma kanaán-umai awánasaraavo ³ Áánútumbo tirumbó améwanamo ímbá Áánútu miwí tuwánasariye.

⁴ mináimbá imáyáa é'a ké'naan-aimba póimo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o káramaimo kwaántái-taareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba minámá'á meéyámba'maimo nánááon-aimbo sendá ísáaro. kwaántá-kwaasi íma asirayáankwárá-kwáásín-ovo mimbóráwái asirayáankwáráwái Áánútuma iyé-áintá ísaraumne. ⁵ kwíyómpare maraparé sáwíva-tantaa'a kwáyáísasa évakarawai sésa kentáásí asirayáankwáráwái ména kenká'á kárákwiraiye sewaná mirámó kwésen-tantaa'a sáwíva'a kwáyáivo ⁶ kesáá mimbóráwáintávéta séta kentáásí Áánútu éna kentáásivowama iyéyá kwésune. amápa-tantaa'a úmakaimba póta kwenáwí'a mósá maréta kwená kwaási-i'a úndayaveta máyaumne. mimbórá-Ísóigómá máyáimba Ísu Káráísitima póna Áánútumo siráintemba amápa-tantaa'a uráimba kwená asirayáankátá máyaumne. miráumai kwaántá-kwaasi íma asirayáankwárá-kwáási owé-áimbá ísaraumne.

⁷ mináintá ísaraumpo amáparawai íma ísaraawe. évakarawai póí tuvú'mái kwénesa kwaántá-kwaasiyavesa imáyáa ésa tímémáembanivo Áánútunopa'o tiráanka'a ááéraan-imayaa ésa kwaántá-kwaasi tímém-poiman-iye sésa mimpóí kwénaamba tirumpin-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéesa sésa mimpóímá ímo naaráámbá kwénaumne kwésewe. ⁸ mintómbó ímo néta nétaamo kwéundaya Áánútu íma imáyáa éna náúndayavenaya aamoí umásinkenaya ímo náúndayavenaya aamoí umásinkenaya íma mirá kwéiye. ⁹ kwaántá-kwaasi tímém-poimo né'o ímo né'o kwéomba mindá kanaán-ivo Áánútuntavesamo ímo asiramáímo máyáawai tuwánésa keinárawa'o ontembá mirá ésa miwí tirumpin-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a mirá ovó sé'a kárákwiyoro. ¹⁰ keinárawa'a sé'a kwaántá-kwaasi íma asirayáankwáráwái ombá pó'a tímém-poimo úwoimo kwénaunda kanaán-iye sen-kwáási kwaántá-kwaasiti mono'-náúmpá'ó toómbó kwénaambo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáímo kwéowai tuwánésa sésa keséya mintómbá nánaumnemo kwésesamo kwénaamba tirumpinkén-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéowe. ¹¹ miráumai mintómbá kwénaunda kanaán-iye kwésemba mindá Áánútuntavesamo ímo asiramáímo máyáawai sáwí'a umátínkáawe. Ísu Káráísiti miwíyáváyíyé séna pukáiwai kentívá'awaawi sáwí'a umátínkáawasa sáwí-amba kwégwaraawe. ¹² kentívá'awaawi sáwí'a umátínke'a miwímó ímo asiramáímo máyáan-imayaa sáwí'a umátínkáamba Káráísitimba sáwí'a kwéumankaawe. ¹³ kemá Póro sé'a kwaántá-kwaasi tímém-poimo naanasá kesívárawaisai suwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'o ama'ó ímo naanasá suwánésa misáwí-ámbá íma kwaránááowe.

9

Póro aantá-kwaasiti mayái kwémaena meéyámbá íma mairáin-kwasai.

¹ kwaási kembá íma kwétatoraavo Áánútu kesáái simátiminkwae séna aantá-kwaasi-i'a umásínkaraiwaima é'a súrandei kentáásí Ísóigo Ísumba awáné'a kwená mayái keinárawapimba komayááwánda suwáné'a Áánútun-aaiyave'a áraire siráamba mindá kesí mayáígón-áúma paáruraiye. ² évakarawai kentávésa sésa íma Ísóigona aantá-kwaasiman-ivo úwoi-kwaasiman-iye kwésewa'a keinárawa'a íma kanaán-umai mirán-áimbá kwésewe. Ísóigo si'mákowa'a keinárawa'a kwenáái kosimátimewana'a áraire siráamba pó'a mindáyave'a imáyáa é'a kentávé'a sé'a árai'a Ísóigona aantá-kwaasiman-iye seró.

³ évakarawai keinárawapinkemba kentáv'é'a sé'a Ísóigon-aaí simátiminkwae séna íma ai'mákaiwaiman-iye kwésemba maarán-áimbá anondá simátimune. ⁴ áséi-kwasai kosimátimewandara'a toómbó ímo meéyámbare'o úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino. ⁵ Ísóigona aantá-kwaasiye Ísóigo ává'awaawiye Pítaawe tuwainímbáá'o tí'maesamo áséi-kwasaimo kosimátíma'mae kwénaaontemba kemó kesuwainímbó áí'mae'o áséi-kwasaimo kosimátíme'o kentí toómbó úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino. ⁶ évakarawai áséi-kwasai kosimátímakaamba toómbó meéyámba'mai nánááontavesa íma mayái kwémayowa'a úwoi toómbá tímúwasa naráavo Páánápáasinte kenkáiyavaiye su'mai imáyáa é'a sé'a toómbó náyááoiyantavesarai mayái kwémaesarai óntamba mairésarai toómbá kwémandaaíye-imayaa kwéomba mindá sáwí-imayaa kwéowe.

⁷ maarán-áimbá imáyáa oro. i-kwáásí miwítí mayáírákém-béyámbá toómbá kwénaawe. kígauomo kwéowai minkígáúvákén-tómbá kwénaawe. póimo máraawai mimpóímá tuvú'mái úwoi kwénaawe. miráumai mayáímó kwémayaawai meéyámbá kwémaraawe. ⁸ mináimbá kwaásiti imáyáavinken-aimba kwésimatimumpo Áánútun-aaí aúváí-kwandaaivimba mirán-áimbá kwáyáimba simátíménda ísáaro. ⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimaréna séna

kwaásiti toómbá úwítí-aramba ásimá piyíndayavena purumakankó aísamai tamái mapándáapa umái ásimá pítúwáínka'a purumakankóná óika'a íma asááésa túwéwana úwoi ména évaka'a náníye

siráimba mimbáyáígóná meéyámbá póna mintómbá évaka'a úwoi náníye. Áánútu íma purumakantáváíyé su'maiyavena mináimbá agayaaó siráivo ¹⁰ kentááyavenagwara'a mináimbá siráíye. kígauomo kwéowai mimpínkén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwémaraawe. námáimo kwéowai minkígáúvákén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwéowe. ¹¹ miráumai keinárawapimba Áánútun-aaí kosimátímakaundaya pó'a toóné évaka-tantaaremo úwoimo siménaaonta kawé'án-iye. ¹² kentáásínaaemba évakarawai keinárawapimba Áánútuna mayái kogwémaesa sésa toómbá síméro suwa'á úwoi tímúwasa naráawe. miwímó toóné évaka-tantaare úwoimo mairáantemba kesáágwárá'ó úwoimo máyáandaya kanaániye. kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo kemó simíyan-tomba siyáán-umai máyáanata Ísu Káráísitin-aaí íma ísáavo séta kesí mayáírákémbá toómbá meéyámba'mai néta anóm-bayai kwémaeta íma ivátuweta mimbáyáírákémbá toómbá meéyámba'mai naráumne.

¹³ maarán-áíntáv'é'a imáyáa oro. Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a mayái kwémayaawai mindáúmpákén-tómbá úwoi kwénaawasa óntan-taareira'a Áánútuntavesa póí tuvú'mái kwéagayaawai mimpínkén-tómbá úwoi kwénaan-aimba ísaraawe. ¹⁴ miráumai Ísóigo Ísu asiramái séna áséi-kwasai kosimátimiyawaitopakemba toómbá úwoi tímíyasa nánááowe siráíye.

¹⁵ keinárawapimba komé'a Ísu Káráísitina áséi-kwasai kosimátimewandara'a kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyombanivo íma maéta toómbá síméro íma siré'a ívékwara'a simígwáe sé'a íma maanáúvái kwéagayaumne. ávááraumaimo sááimo sinkáína'o puwónáe sé'o é'a toómbá síméro íma sénaumne. miráumai kesí mayáírákén-tómbó kwénaandayave'o é'a íma aambá áúsinkaaro. ¹⁶ Áánútu asiramái simásímakaisa'a áséi-kwasai kwésimatime'a mináséi-kwásáímó ímo kwésimatimekai kesópa'a umbai-yántáá'a paárisino. mindáyave'a

mináséi-kwásái kwésimatimundayave'a íma kesúma maé kwéiyune. ¹⁷ kesí imáyáavinkembo áséi-kwasaimo kwésimatimekai meéyámbá mayánáe súšina. íma mirá é'a Áánútu simásímakaintave'a kwésimatimune. ¹⁸ mindá áráir-aimba póna kesí meéyámbá maarám-béyámbán-iyé. áséi-kwasai kwésimatimunda toómbó úwoimo kwémayaundarakai kanaán-isinó. toómbá íma úwoi mairáunda pósa íma maarán-áímbá sénááowe. áséi-kwasai ísaraundarata toóntá ámakaumne íma seró.

áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iyé. áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iyé.

¹⁹ keinárawa'a kembá íma táto'makaawa'a kemó siráanteni'a kwée'a toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo íma maéta mirán-tántáá'ó mairáundarakai esimái-kwaasi Áánútunopa'a tiráasino. íma mairáundayave'a sáwívarawai túwa'naa únasa Áánútunopa'a kwétewe. ²⁰ Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a Yútaa-kwaasivinkemba mé'a miwímó ontem-báyái kwémayaunana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kembá tátokaivo minámáánkómó tátokain-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá miráumai mé'a Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a miráumai máyaumne. ²¹ Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a ó'onkaa-kwaasi Áánútuna áamáambo ímo ísaraan-kwaasivimba mé'a miwímó ontem-báyái kwémae'a Áánútuna áamáamba Ísu Káráísiti siráin-amaamba íma araisé'a úwoi kwétaagwiavune. ²² évaka-tontave'o náúnavo kwéesen-kwaasi túwa'naa únasa Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a mirán-tómbá íma né'a máyaumne. évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire síyana Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanintave'a mirám-baaran-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá kwéune. ²³ áséi-kwasai kóyáwé ínana Áánútu kawé'a umátinkena kenkwará'á mirá umásinkanintave'a mirá kwéune.

²⁴ maarán-áímbá imáyáa oro. amáparawai isaaiséa kwégowana moóráwai kóyaaitena meéyámbá kogwémaena aamoí uráíye sen-áímbá kwéisaawe. miráumai Áánútumo aamoí umátinkanintave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á miráumai koró. ²⁵ kesúma asiraínkwáe sésa isaaiséa kwénaaomba tiyáántán-kwimai kwégwesa miwí túra'a kwégarakwiyesa ánásanim-beyambo mayánááontavesa mirá kwéovo kwaíkwai'a ínimbeyamba mayánaundayaveta Áánútuna aampatá kwégune. ²⁶ miráumai íma úwoi kwégumpo ayááivá'á kwáyáim-beyantave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á kwégune. ²⁷ kesúra'o sirááímo kwétaini'a ímanivo Áánútumbo arááímo kwétaini'a umái kwaráúndayave'a kesúra'a kárákwire'a áséi-kwasai kwésimatimunana naaémba Áánútu íma aamoí umásínkáivo sé'a kesúra'a kwégarakwiye.

10

kwaántá-kwaasiti imáyáa íma mósá máráro siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. maarán-áímbá imáyáa oro. naaóvá'á Yútaa-kwaasiya síkwá'náya Ísípi-marava'a ándávakemba Áánútu ayútinkowasa miwí túra'a íma kárákwiyesa sáwí'a uráamba imáyáa oro. Áánútu ayútinkowasa Ísípi-marava'a tuwésa kwéguwana aambá agaráátinkena ainámbá amáparawai

túrampa'a makówasa mináínánkó kún-ayampa'a kwéguwana Áánútu anón-domba tuwínkaa'a úmarowasa amáparawai mimpímbá kóaatosa kavóná-marava'a kwégwesa ² miwítí anóndako Mósesiye tarúmai máyówana Mósesi mináínámbá kwa'maéna kwéguwasa kentáá síkwá'náma mirá kwéuwana Áánútu nombá tuwínkaa'a úmarowana mimpímbá Mósesi kóaatowasa miwígwará'a mimpímbá kóaatosa ³⁻⁴ noné toóné íma kwáyopa'a kwéguwana Áánútu toóné noné timúwasa amáparawai kwénowana Áánútu óntan-ayau tinkówana minóntámpínkémbá nombá kumúwasa kwénesa kwénaauwana minóntámbá miwítí egwaa'a kwáyowasa naráawe. minóntántávéta séta Ísu Káráisitiman-iyé kwésune. ⁵ kavóná-marava'a kweéme kweémesa Áánútun-aaimo kwarááraamba sáwívarawai íma kwarésa sáwí'a uwaná mindáyavena Áánútu íma aamoí umátinkena kavóná-marava'a tínkámaena kwénaauwasa pukáawe.

⁶ sáwí-imayaawe su'mai ésa sáwí'o kwéuntavesa aamoí uráavo kesáá miráyá únavo séta miwímó uráantaveta imáyáa éta kentáásúra'a kárákwiyono. ⁷ miwívínkémbá évakarawai kampar-ísóígómbá úmakesa kwená imáyáa mósá makáavo kesáá íma mirá ónáisaiye. mináíntávéna Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

kwaási mara'a mésa toóné noné
násuwesa usásinesa tiraimá makáawe.

kampar-ísóígóntávésa imáyáa ésa mirá uráawe agaimaréna siráiyé. ⁸ miwívínkémbá évakarawai aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné uráavo kesáá íma mirá ónáisaiye. mirá untavéna mimbórá-kánaávímbá Áánútu sáwíva-kwaasi 23,000 kwaasi tínkamuwasa pukáawe. ⁹ miwívínkémbá évakarawai Ísóígomba masínkáánkái sésa Áánútu kentáará'a íma kawé'a umái kwégarakwiye kampa'a sésa sáwí'a uráavo kesáá íya mirá ónáisaiye. mirá untavéna Áánútu iraankavayaantómbá ti'marówasa vovasá pukáawe. ¹⁰ miwívínkémbá évakarawai Áánútumba í'ai ánkaraavo kesáá íma mirá síyataao. mirá untavéna Áánútumo kwíyómpakembo ai'marówai tínkamuwasa pukáawe.

¹¹ miwívímbá mirán-tántáa'a paárúwana Áánútun-aai aúváivimba agaimakáimba kesáá ánásanin-kanaavinta máyaundawaiya mináímbá kwéiseta imáyáa éta íma miráyá éta kárákwiyono.

¹² miráumai kesávé'a sé'a asiramái máyaundawaiya úne kwésewai moórá-yantaako tavisína'a sáwí'a únavo sé'a kárákwiyoro. ¹³ sáwí'o ónááon-umbai-yantaa'o kentópa'a tiráimba mindá amápa-kwaasitopa'a tiráiyé. Áánútu tiráváyáiwaima séna sáwí-asirayan-tantaako kentópa'a téna tavisína'a sáwí'a ovó séna mirán-tántáa'ó tuwánááon-amba amáá-ontama agaráátinkaina'a kanaán-umai asiramái mé'a íma sáwí'a ónááowe.

¹⁴ kesí kwaásiyono. Yútaa-kwaasiya síkwá'náma uráantemba mirá únavo sé'a kampar-ásíráyáńkwáráwáítí imáyáamo mósá kwémaraamba tínaaemba umáméro. ¹⁵ kawer-ímáyáámó kwéon-kwaasi owa'a asiramái simátimé'a sé'a simátimunda-aimba kawé'a umái imáyáa oro. ¹⁶ Ísu Káráisitimo kentááyáváyíé sénamo kwená naaemó kumúwanamo pukáintaveta imáyáa éta aráá-tomba kwénaundaya ándá-aran-domba Áánútumpa'a súwi séta mindómbá kwénaundaya maará séta Ísu Káráisitina naaenéiyá tarúmaiya máyaumne. minaráá-tómbá topámbaiya kwénaundaya maará séta Ísu Káráísiti áúneiya tarúmaiya máyaundaya ¹⁷ minaráá-tómbá mimbórá-tómbá

kwáyáísata mimpínkéntáámó amáparawaiya kwénaundayaveta mimbórá-kwáásí-í'a umáíya méta sáwívarawaiya úndanivo mimbórá-kwáásí-í'a umáíya kwémaumne.

¹⁸ Ísareri-andarakewai Yútaa-kwaasimo kwéomba imáyáa oro. Áánútuntavesa imáyáa ésa óntan-taareira'a póí tuvú'mái agaimái kwéamesamo kwéomba Áánútuwe tarúmai máyáawe. ¹⁹⁻²⁰ súnda-ainkona ááimba simátíménda ísáaro. kwaántá-kwaasimo toómbó tímémba kwaántá-kwaasi kwétuwa'naa-ontavaiya kwétimeo. ímaniye. kwaántá-kwaasima kwétimen-tomba anón-tantaara'iyo. ímanivo úwoisan-tomban-iye. súnda-ainkona ááimba maarán-áímbán-iye. póímo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kwaántá-kwaasimo kwétimesamo máyáamba íma Áánútumba kwéamesa máyáawe. kwaántá-kwaasimo tímé'o miwísémo tarúmaimo máyáamba miráumai íma máéroyavena siráái kwétaiye. ²¹ Ísóigoe tarúmai maésa kwaántá-kwaasiye tarúmai maésa kwéomba íma kanaán-umai kwémaewe. Ísóigontave'a imáyáa é'a ándá-aran-done toóné kwénaavo kwaántá-kwaasiyave'o imáyáamo ésamo kwétimesamo mintómbó kwénaapa'a íma komé'a naaró. ²² mirámó é'o sé'o Ísóigo íma aivaráwáímán-iye síyanamo éna áwáá'a tiyíniye. Ísóigona asirayánkó kentáásí asirayámbá usáyaaitaraivo íma mirán-oro.

²³ keinárawapinkemba évakarawai sé'a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iye kwésevo kemá Póro sé'a évakari'o kwéomba íma kawe'á kwéumatinkaisana évakari'o kwéomba íma kwétuwa'naa-iye kwésune. ²⁴ miráumai kesávé'o túwa'naa ónááom-bayaiye su'mai íma maé'a ó'owigwara'o túwa'naa ónááom-bayaigwara'a máyáaro. ²⁵⁻²⁶ maarán-áímbá imáyáa oro. naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna marawé minká'ó kwáyáin-tantaare

amápa'a Ísóigondeiman-iye

agaimaréna siráimba Áánútu kentááyávéná imáyáa éna makáimba pó'a máákétirakemba póí-ama'a úwoi meéyán-ure'a íma anón-imayaa é'a sé'a sáwíra'u. kawerá'únó íma kwése'a úwoi naaró. ²⁷ moóráwaimo Áánútun-aaiyavenamo ímo árairemo siráindawai tááyena séna kesí naaúmpa'a toómbá naarómó sína'o owémó sé'o é'a komé'a íma áísaa e'a náávaken-tona'iyo íma sé'a úwoi kwéne'a sáwíra'u. kawerá'únó íma sé'a úwoi naaró. ²⁸⁻²⁹ ániyo moóráwaimo sénamo kwaántá-kwaasi tímakaan-tomba iyémó sínímbo é'a kanaámpó úwoi nánaumne-imayaa kwéombanivo mináímbó sin-kwáásígó imáyáa éna séna Ísu Káráisitina kwaási kwaántá-kwaasimo póímo tímémba kanaán-iye kwésivo íma naaró.

keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwaántá-kwaasimo tímén-tombo náundaya mindá kanaán-iye. ániyo moóráwaimo kwesávénamo sénamo kwaántá-kwaasimo tímén-tomba náúnavo kwésiwei kwemá kentááyávéná naavó íma sisinó. ³⁰ toóntávéta Áánútumpa'a súwi kwéseta kwénaunanaya moóráwai séna íma naaró ímo seráámbá kwésiye keinárawa'a sentávé'a ³¹ kemá Póro sé'a Áánútu áwí'a mósá máraam-bayaiye su'mai maé'a toóné noné kwéne'a mayáímó kwémayaamba Áánútuntave'a imáyáa é'a kwenáwí'a mósá máraaro. ³² Yútaa-kwaasiyavaiye ó'onkaa-kwaasiyavaiye Áánútuna kwaasiyavaiye imáyáa é'a kawe'á oro. tuwánésa sáwí-amba kwaráavo sé'a kárákwiyoro kwésune. ³³ imáyáa é'a sé'a suwánésa aamoí umásinkaigwae sé'a máyaumne. kesáváiyé su'mai kawé'ó ií-máyái íma kwémayaumpo amáparawaigwara'o kawé'ó umátínkáim-bayai

kwémayaunda póna Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba tiráínasa kawé'á umái ménaaom-bayai kwémayaumne.

11

¹ Ísu Káráísitimo uráintemba mirá kwéumpo kemó úndantemba keinárawa'a mirán-oro.

Áánútuntavai imáyáa ésa torupamáí máyómba aarai ti'nónká'á káátaraan-kwasai.

² kentáv'é'a imáyáa úmae iyé'a simásímakain-aimbo simátímakaunda-aimba kwétaagwiyavontave'a aamoí kwéumatinkaumne. ³ simátíménda ísáaro. Káráísiti amáparawaira'a kárákwiyisasa kwaaimó ombá tuwainímbáaka'a kárákwiyowana Áánútu Káráísitinka'a kárákwiraiye. ⁴ miráumai Áánútuntavesa imáyáa ésa torupamáí máyáamba kwaaimá námúnaa kwésesa Áánútun-aaí kwésimatimemba ti'nónká'ó kánumo'o káátaresamo ésa Káráísiti áwí'a sáwí'a ónááowe. ⁵ torupamáí máyáamba aaraimá námúnaa kwésesa Áánútun-aaí kwésimatimemba ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa tuwai'máá túwí'a sáwí'a ónááovo aarai ti'nónká'á káátaraamba tuwánésa tuwai'máá'a kárákwiraawe kwésemba mindáyavesa ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa tuwai'máá túwí'a sáwí'a ónááowe. sáwí'o on-ínimbó tigaeyávái ígwáe sésamo ti'nóntáumo káráyuwaantemba ti'nónká'á íma káátaraan-inimba sáwí-ininkaamba ésa pósa tigaeyávái kwéowe. ⁶ aaraimó ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa ti'nóntáu káráyuwaaro kwésune. ánvivo ti'nóntáumo káráyuwaamba tigaeyávái ésa pósa ti'nónká'á káátaro. ⁷ Áánútu asirayánkwáráwái amápa-tantaaka'o kárákwiraiwaimo intení'a kwaai mirá ésa pósa torupamáí máyáamba ti'nónká'á íma káátaraawe. Áánútu tuwai'mááka'a kárákwiraisasa tuwai'máá'o ontení'a aarai ésa pósa torupamáí máyáamba ti'nónká'á káátaraawe. ⁸ Áánútu aivar-ínimbá awaikó arausandéí úmakaivo kwaai íma aaraigó arausandéí úmakaiye. ⁹ kwaagó aaraigónká'á ménintavena íma úmakaivo aaraigómá kwaagónká'á ménintavena Áánútu úmakaiye. ¹⁰ mindáyavaiye kwíyómpaken-kwayo'narawa túranka'a máyáantavaiye aarai ti'nónká'á káátaro. tuwánésa sésa tuwai'máá'a kárákwiraawe sénááowe. ¹¹ ánvivo Ísóigo aúranka'a máyáamba aarai kwaai tiráváyáawasa pósa íma keyáá kwémaewe. ¹² Áánútu aivar-ínimbá kwaagó arausandéí úmakaisasa aarai mésa kwaai matínkáawasa kwémaemba Áánútu amápa-tantaakona ááimban-iyé.

¹³ Áánútuntavesa imáyáa ésa torupamáí máyáamba aarai ti'nónká'ó ímo káátaresa námúnaa kwésemba kanaawá'i. íya kanaán-iyó. imáyáa oro. ¹⁴ kwaásiti ááimba imáyáa é'a sé'a kwaai miwí ti'nóntáu ayáátáaka'o kwáíntavesa tigaeyávái owasá ¹⁵ aarai kentí ayáátáa-ti'nontauyavesa aamoí kwéomba Áánútu tímakaisana ti'nóntáugo ti'nómayaanka'a kwégaataiye kwésewe. ¹⁶ keinárawapinkembo évakarawaimo ti'nónká'ó káátamakaantavesamo narú'nárúr-áimbó síya'o é'a sé'a kesáá Áánútuna kwaásiya torupamáí máyaunasaya ó'on-o'on-daopa'a Áánútuna kwaási torupamáí máyáamba mirá úndayaanivo ó'on-aaimba íma kwáyáiyé sénauumne.

Ísóigontavai imáyáa ésa aráá-tomba naráan-kwasai.

¹⁷ sáwí'o kwéon-aintave'a simátíménda ísáaro. Áánútuntave'a imáyáa kwé'e'a torupamáí máyáamba íma moórá-morawai kawé'á kwéumatinke'a

sáwí'a kwéumatinkaawe. ¹⁸ torupamáí máyáampinkembo taaínkaar-umaimo máyáan-aimbo sewa'ó isáúnda áráir-aimban-iyé. ¹⁹ taaínkaar-umai mé'a évakarawai ó'on-imayaa owasá évakarawai ó'on-imayaa kwéowa'a áráir-aimbo sen-kwáásí kwéisaawe. ²⁰ torupamáí máyáamba sé'a aráá-tomba nánaumne sembánivo Ísóigontave'a íma imáyáa é'a aráá-tomba né'a ²¹ évakarawai kentí naaúmpakembo maimaé'o tiráan-tontave'a imáyáa é'a kwénaawasa toómbó ímo makáawai táái kwétinkaisasa évakarawai uwo'aó'-nómbá kwénesa uwo'aó'á kwéowa'a mirá kwéomba aráá-tomba sáwí'a umái kwénaawe. ²² mirámó kwéomba toómbá íma taaínkaar-e'a toómbó ímo makáawai timé'a sáwí'a umátínkáawasa tigeayávésa ombá mindáyave'a íma aamoí kwéumatinkaumpo sáwí'a kwéowe. kentí naaúmpa'a toóné noné násuwe'a torupamáí mé'a Ísóigontave'a imáyáa é'a aráá-tomba naaró.

²³ Ísóigo simásímakaimba simátímakaunda maarán-áimbán-iyé. moóráwai Yútási Ísóigo Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á íma agaráátínkaronka'a mindó'wáámbá Ísu Káráisiti toómbá maisoréna ²⁴ Áánútumpa'a súwi séna topaména séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a ísámai kesúma ayú'maranaumne. miráumai kentáv'é'a imáyáa kwée'a námae iyóro súwasa ²⁵ toómbá násúwówana pérétimo mayóntemba ándá-aran-domba kwáyon-anaveumba maisoréna séna mindá kesí naaemán-iyé. kesí naaemá keinárawatavena kumínimba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaiye. maandómbó kwénaamba kentáv'é'a imáyáa kwée'a námae iyóro Ísu Káráisiti siráiyé. ²⁶ mintóné mindóné kwénaamba kentááyávéná Ísóigo pukáiyé-aimba kwésimatimewe. mirá úmae kwéiyiyana Ísóigo marapá'á kumíníye.

²⁷ miráumai Ísóigontavesa imáyáa ésa aráá-tomba nánáe sésa ombá aiva'ó ímo kawer-imáyáámó ésamo úwoimo aráá-tone ándá-aran-done nésamo imáyáamo ésamo úwoisamba iyémó sésamo ésa Ísóigo áúwe naaewé sáwí'a íyana sáwí-meyamba tinkáníye. ²⁸ mindáyavesa máyáawaina ááimba kawer-imáyáá ésa taaímbai ísáiyuwesa sáwí'o umáimo máyáamba kawer-imáyáá ésa aráá-tomba nánááowe. ²⁹ Ísu Káráisiti kentááyáváyíyé séna pukáin-ainkona ááimbo ímo imáyáamo urésamo úwoimo mintóné mindóné kwénaambo é'a kesávésa aaivimbá kwíyana Áánútu sáwí-meyamba timíníye. ³⁰ keinárawapinkemba évakarawai mirá é'a Ísu Káráisiti kentááyáváyíyé séna pukáimba íma imáyáa é'a aráá-tomba úwoisamba iyé-imáyáá kwéomba pó'a évakarawai aamoisáyán-kwáásí máéwasa évaka'a tí'a iwái máéwasa évaka'a pukáawe. ³¹ ánivo máyaundawaina ááimbo imáyáamo kawe'ó étaamo taainétaamo sáwí'o kwéunda arupí kwéundarakaiya Ísóigo sáwí-meyamba íma símísino. ³² ánivo Ísóigo arupí umásinkanintavenaya sáwí-meyamba kwésiminta póna marapá-kwáásímó sáwí-meyambo kwaíkwai'o ínín-beyambo timíndara'a miwísé sáwí-meyanta íma simíníntaawe.

³³ kesí kwaásiyono. mináíntáv'é'a imáyáa é'a toómbá né'a Ísóigontave'a imáyáa é'a aráá-tomba nánááontave'a torupamáí máyáamba moórá-morawai ténááontave'a timu'maré'a mé'a aráá-tomba naaró. ³⁴ tááimo kwétinkaina'o é'a kentí naaúmpa'a toómbá násuwe'a torupamáí mé'a toómbá nánááowe. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba íma timíníye. ó'on-aintavaigwara'o agaimái sísaa-uraan-aimba kentópa'a kweéme'a komé'a simátimenaumne.

Áánútun-amanko asirayámbá kwétimin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. ó'on-o'om-bayaimo mayánááontavena Áánútun-amanko asirayámbá kwétimimba íma ísámai usúkáavo sé'a simátíménda ísáaro. ² Áánútuna aambó ímo kwakónka'a Sáátáánigo tátorena tavisúwa'a sáwí-amba kwaré'a kwaántá-kwaasi kampar-ásíráyánkwáráwái íma aaí kwésewaiti imáyáa mósá makáamba ísaraawe. ³ Áánútun-amanko keinárawate íma máyowa'a sáwí-amba kwakáantave'a imáyáa é'a maarán-áimbá simátíménda ísáaro. évakaraiwaimo sésamo Ísu kárákwiraiwaima iyémó kwésemba Áánútun-amanko miwí tirumpimbá máyáiwai kwésevo évakarawaimo sésamo Áánútu Ísumba sáwí'a umánkaniyemo kwésemba Áánútun-amanko miwí tirumpimbá íma máyáie.

⁴ Áánútuna kwaási-i'o owáímá kwená mayái kwémayaantavena Áánútun-amankoma ó'on-o'on-asirayamba kwétimimba mimbóráwái kwétimiye. ⁵ Áánútuna mayái ó'on-o'om-bayai kwémayaantavesa Ísóigo Ísuntavesa ísámai mimbáyái kwémayaawe. ⁶ Áánútuna mayái kwémayaantavena kwemá ó'on-o'on-asirayamba kwétimisasa mimbáyái kwémayaawe. ⁷ amáparawai kawe'á umátinkanaaontavena Áánútun-amanko moórá-morawai tirumpimbá ména Áánútuna asirayámbá kwéagaraatinkaiye. ⁸ Áánútun-amanko moórá-morawai kawer-ímáyáa kwétimisasa mináimbá kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-morwai ímo ísaraan-aimba kwésimatimisasa kwésimatimewe. ⁹ Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa Áánútuntavesa asiramái mésa sésa árai'a Áánútu siráini'a íniye kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai asirayámbá kwétimisasa tí'o imbá kwéasovamatinkaawe. ¹⁰ Áánútun-amanko moórá-morawai asirayámbá kwétimisasa ímo awánaraam-bayaigwara'a kawe'á umái kwémayaawe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa asirayánkómbá taainésa sésa moórá Áánútun-amankompinken-asirayamban-iyé sésa moórá kwaántá-kwaasiti asirayámbán-iyé kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa íma ísaraan-aimpinkemba kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa miwímó siráan-aimba miwígwará'á íma ísaraan-aimpinkemba pósa kwántámai kwésewe. ¹¹ Áánútun-amanko kweyáa kwená imáyáavinkemba mirá éna moórá-morawai ó'on-o'on-asirayamba kwétimiye.

Ísóigo áúwawaakaamba umáíya máyaunda-kwasai.

¹² moórá-aimba sénaumpo ísáaro. kwaási túvimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba mimbórá-áumán-iyé. mirámó intembá kesáa Ísu Káráisitina kwaásiya sáwíva-kwaasimo máyaundaya kweséya tarúmai mimbórá-kwáásiráámbá umáíya máyaumne. ¹³ évakarawaiya Yútaa-kwaasiya únasaya évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá évaka'a meéyámbakaawaiti mayái kwémayaan-kwaasi owasá évaka'a úwoimo máyáan-kwaasi owaná Áánútu kwenamambá ai'marówana kentáásirumpimba kumbéna tarúsinkenaya mimbórá-kwáásiráámbá kwéumasinkaiye.

¹⁴ kesáa mimbórá-kwáásiráámbá umái máyaundaya imáyáa é'a maarán-áimbó simátíménda ísáaro. mimbórá kúwawaapimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba ¹⁵ aísamaigomo sénamo kemá íma ayáamba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne sínimba mimbórá áúvimba kwáyáie. ¹⁶ áákomo

sénamo kemá íma aúramba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne sínimba mimbórá áúvimba kwáyáíye. ¹⁷ amápa kúwawaapa'o aúrane su'maimo kwáyáinkakai íma áá'a ísáísino. amápa kúwawaapa'o ááre su'maimo kwáyáinkakai amápa-kwiyumba íma ísáísino. ¹⁸ ánivo Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa kúwawaa'a úmakena amápa-tantaa'a kwenamááre su'mai ma'maéna kuráíye. ¹⁹ áúwawaapinkembo mimbórá-yántáá'ó kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kwáyáísino. ²⁰ amápa-tantaa'a kwáyáimbanivo mimbórá kúwawaa'a umái kwáyáíye.

²¹ miráumai aúranko ayááankontavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma sínana a'nónkó aísamaigontavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma síníye. ²² miráumai túwawaapinken-tantaataveta séta aamoisayámbán-íye kwésundaya ímo kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kawe'á umái kwáyáísino. ²³ túwawaapinken-tantaatavetaamo séta úwoisamban-íye kwésundaya kawe'á umáíya kwégarakwiyundayaawe. avora'á íma agaráátinkaraundayantaa'a aúpá'á makéta kwégarakwiyundayaawe. ²⁴⁻²⁵ avora'á kwáyáintantaa'a íma kwégarakwiyundayaawe. áúwawaapinken-tantaako amápa'a kawe'á umái mayái maéna moórá-mora-yantaako kwenáúra kwenaura'a kárakwiyinintavena Áánútu kwenamááramaa'a maréna úwoisamban-íye kwésunda-yantaa'a kwégarakwiyíye. ²⁶ áúwawaapinkembo moórá-yantaakomo áí'o ínana amápa kúwawaapakemba áí'a umásaniye. áúwawaapinkembo moórá-yantaako kawe'ó ínana amápa kúwawaapakemba kawe'á umásaniye.

²⁷ túwawaatave'o súnda-ainkona ááimba maarán-áímbán-íye. keinárawa'a Ísu Káraísiti áúwawaakaamba umái mé'a moórá-morawai kwenaiyayaankaane aúrankaane mirán-tántáákáámbá umái máyáawe. ²⁸ Áánútu kwená kwaási moórá-morawai mayái tíména mirám-báyái mayánááontavena asirayámbá kwétiména kwená aantá-kwaasi aiva'á usásintinkena miwí tínaaemba simátímakain-aimba simátimenaaowai usásintinkena miwí tínaaemba kwená aambá agaráátinkanaaowai usásintinkena miwí tínaaemba ímo awánaraam-bayai mayánááowai usásintinkena tí'o kwéin-kwaasimo asóvatinkanaaowai usásintinkena miwí tínaaemba túwa'náa ónááowai usásintinkena miwí tínaaemba ó'on-o'on-bayaira'o kárakwiyonaaowai usásintinkena miwí tínaaemba ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááowai usásintinkena mirá ónááowai usásintinkava'a kuráíye.

²⁹ Áánútu aantá-kwaasiti mayái tímakaimba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútu simátímakain-aimba simátímémba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútuna aambá kwéagaraatinkaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ímo awánaraam-bayai kwémayaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ³⁰ Áánútuna asirayándéi tí'o kwéimbo asóvatinkaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ó'on-o'on-aimba ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба amáparawai íma mirá sewasá évakarawai sewasá mináínkóná ááimbo kwántámai kwéseмба amáparawai íma mirá owasá évakarawai kwéovo Áánútu kwená imáyáavinkemba mirán-ásiráyámbá kwétimiye. ³¹ Áánútu kwétimin-asirayamba mayánáemo kwéseмба imáyáa é'a sé'a Áánútuna mayái usáyáaitamai-mayai mayánáemo sé'a tiyáántán-kwimai mayái máyáaro.

mináimbá kemá imáyáa é'a sé'a kawer-áimbán-ivo kwaásimo tirumbó tímémba minánkó amápar-ankomba usáyaaitaraimba minánkóná ááimba simátíménda ísáaro.

13

kwaásimo tirumbó tíméwaina ááimban-ye siráin-kwasai.

¹ Áánútun-amankomo asirayámbó simínataamo ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sétaamo kwíyómpaken-kwayo'narawa tááivinkenkwara'o sétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éta mináimbá úwoi-aimba séta kámoyambo úwoimo tontembá mirá éta però'o úwoimo tuvúwóntemba mirá ónaundayaanivo kwaásiti imáyáamo étaamo éta kawé'a umátinkanaumne. ² Áánútumo asirayámbó simínataamo simásímakain-aimbo simátimetaamo Áánútumo aúpá'ó marénamo avora'ó marénamo uráin-aimba isétaamo ímo ísaraunda-aimba Áánútu simásímakain-aimba isétaamo Áánútuntavetaamo asiramáímo métaamo sétaamo árai'a Áánútu siráini'a íniye sétaamo Áánútumo siráintemba umbai-máyáímó maétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo éta úwoi-kwaasiya úne. ³ makáunda-yantaa'o amápa'o tímatuwetaamo Áánútuna mayáíyá kwémayaundayavaiya sáwí'a umásinkaamba aamoí éta kanaán-iyemo sétaamo mirámó étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éna siráunda-ainko íya súwa'naa íniye.

⁴ kwaásimo tirumbó tíméwaina ááimba maarán-áimbán-ye. kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o kwéumatinkaamba anondá íma mirá ombá túwa'naa esa kwaásimo tirumbó tíméwai túwí'o kwáyáin-kwaasiyavesa tirumbá íma sáwí'a umátinkesa kwaásimo tirumbó tíméwai miwí túwí'a íma maé iyésa ⁵ kwaásimo tirumbó tíméwai kesávésa amápa-tantaa'a kawé'a kwéune íma sésa sáwí-aimba íma sésa kwaásimo tirumbó tíméwai kesáái usáyaaítainkwae íma sésa kwaásimo tirumbó tíméwai íma ááéma áwáá'a sésa kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o umátínkáamba íma imáyáa úmae iyésa ⁶ kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o uráantavesa íma aamoí ésa kawé'ó uráantavesa aamoí ésa ⁷ kwaásimo tirumbó tíméwai umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba úwoi mésa kwaásimo tirumbó tíméwai amáparawaiyavesa íma inkaisí-imáyáa ésa amáparawai kawé'a ónááontavesa timu'marésa mésa kwaásimo tirumbó tíméwai amápar-umbai-yantaapimba asiramái mésa íma ivátuwesa miráumai kwémaewe.

⁸ kwaásimo tirumbó tímémba minánkómá kwaíkwai'a éna íma ánásainana Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimim-bayai ánásainana ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkemba kwésem-bayai ánásainana ímo ísaraan-aimbo Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimem-bayai ánásaniye. ⁹ ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aimba íma kanaán-umai ísáyasaraundayaawe. Áánútumo simásímakain-aimba simátímakaunda íma kanaán-umai simátímatasaraundayaawe. ¹⁰ Áánútu kasenkuí'a ónaumnemo siráimba naaémba paárinimba póta ímo ísáyasaraunda-ainkwara'a ánásagwinata amáparawaina ááinta awánanaundayaawe.

¹¹ iyámpói máyaawandara'a iyámpóimo kwésentemba mirán-áimbá sé'a iyámpóimo kwéontemba mirá é'a iyámpóimo kwéontemba mirán-imáyáa uráumpo kwaási-i'a uráunda iyámpóira'o uráunda-yantaa'a tukáumne.

¹² iyámpóimo ímo kawé'ó umáimo ísáantemba Áánútuna kwaásiya íma kawé'a umáíya Áánútuna ááimba kwéawanaundayaawe. nompímbó kwaási tói'o ímo awánamaimo kawé'ó úndantenta ívé'a miraráántá kwéundaya Áánútuna ááimba íma kawé'a umáíya kwéawanaundayaanivo kwaási tói'o

avoratáámó awánáúndantemba naaémba miráyá ónaundaya Áánútuna ááimba kawe'á umáíya awánanaundayaawe. ívé'a íma awánasaraundaya Áánútu kentáámó suwánasarauintemba naaémba Áánútuna ááimba awánasanaundayaawe. ¹³ mirá ínivo ívé'a Áánútuwe aráápamaiya máyaunda-amba isaná árai'a Áánútuwe mai'mai'a ónaundayaawemo kwésunda-amba isaná Áánútumbo tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amba isaná umái minkáumbó-ámbá kwáyáivo usáyaaitarain-amba Áánútumbo tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amban-iyé.

14

Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-kwasai.

¹ kwaásimo tirumbó tímén-amba asiramái kwaré'a Áánútumo kwétaain-timin-asirayamba mayánáe sé'o Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anón-tantaa'a imbá pó'a minásíráyámbá mayánáe seró. ² Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisasamo ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба íma kwaásiyavesa kwésevo Áánútuntavesa sésa kwaásimo mináínkóná ááimbo ímo ísaraantavesa kwaásiyavesa íma kwésewe. Áánútun-amanko asirayámbá kwétimisasi aúpár-áimbá kwésevo ³ évakarawai Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba asiramái arupí umái kawe'á kwéumatinkaamba mindáyave'a sé'a Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anón-tantaa'a imbá pó'a minásíráyámbá mayánáe seró kwésune. ⁴ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai kesávésa simái kwéasiraavo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewai Áánútuna kwaási amápa'a asirayámbá kwétimewe.

⁵ Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisa'o ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááomba siráái kwétaivo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-asirayamba maé'a simátimenaaomba ávááraumai siráái kwétaiye. torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба mináímbó kwántámai síníwaimo ímo ménamo simátiminasamo ésa mináínkóná ááimba íma kawe'á umái íséwanga mináínkó íma túwa'naa íníye. miwí tááigo íma túwa'naa ínítavesa Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewasa avora'á kwésimatimentavesa miwí ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai usáyaaitaraawe.

⁶ kesí kwaásiyono. kentópa'a komé'a ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sendamó é'a íma ísáiyana kesááigo íma túwa'naa ínivo Áánútumo paárurain-aina'i. ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aina'i. Áánútumo simásímakain-aina'i. Áánútuna aambó kwaráan-aina'i. mirán-áimbó avora'ó simátíméndamo é'a ísáiyana kesááigo túwa'naa íníye.

⁷ ontóímó ímo kawe'ó umáímo sínasamo ésa íma ísámai kawe'á ónááovo kawe'ó umáímo sínasamo ésa ísámai kawe'á ónááowe. ⁸ moóráwaimo ímo kawe'ó umáímo aayamáímo sínasamo ésa íma ísésa tayorupanááowe.

⁹ miráumai torupamáí máyaiyampimba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo síya'o é'a mináínkóná ááimba íma isánááomba keáínkáámbá sénááowe.

¹⁰ amápa'-marava'a sáwíva-kwaasi mésa ó'on-o'on-aimba kwéseмба mináínkóná ááimba kwáyáivo ¹¹ moóráwai kwenááivinken-aimba sína'a sé'a imáyáa é'a ó'on-daopaken-kwaasiye senaná kentávéna imáyáa éna ó'on-daopaken-kwaasiye síníye. mirámó kwésen-ainko íma túwa'naa íníye. miráumai torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo

kwésemba mináínkó íma túwa'naa íníye. ¹² Áánútun-amankomo kwétaain-timin-asirayamba mayánaáomba aamoí é'a pó'a Áánútuna kwaási kawe'á umátínkáin-asirayamba tiráái kwétaina'a mairé'a Áánútuna kwaási kawe'á umátínkáaro.

¹³ mindáyave'a ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai Áánútumpa'a áísaa íyana mináímbó kwántámaimo simátimenaontavena asirayámbá timíníye. ¹⁴ Áánútun-amankomo asirayántáámó símakaisataamo ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo Áánútuntaveta námúnaa kwésundaya sóikakenta kwésumpo kentáásí imáyáao úwoisankaamba umái kwémaíye. ¹⁵ mindáyaveta maaráyá ónaumne. Áánútun-amankomo asirayántáámó símakaimba ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkenta Áánútumpata námúnaa séta kentáá sááivinkenkwarata sénaumne. ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinken-ima séta kentáá sááivinken-igwarata sénaumne. ¹⁶ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'a námúnaa kwése'a kwenáwí'a mósá máraámba moóráwaimo úwoi-kwaasimo miráwaina ááimbo ímo awánaraiwaimo keinárawa'o torupamáimo máyáampimbo ménamo éna kwésen-ainkona ááimba íma ísaraindayavena póna íma kanaán-umai áraitavaiye síníye. ¹⁷ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba kawe'án-ivo mináínkóná ááimba íma ísaraindawaimba mináínkó íma asirayámbá amíníye.

¹⁸ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba évaka-tawai kwésevo kemá ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo kwésunda sáwíva-tawai kwése'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁹ ánivo Áánútuna kwaási torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo ayáátáár-aimbo kwésunda sáwíyan-tantaa'an-ivo ísaraan-aimpinkembo asirayámbá timínín-aimbo ákí-aimbo kwésunda mindá anón-tantaa'an-íye.

²⁰ kesí kwaásiyono. iyámpóimo ímo kawer-ímáyáámó ontembá íma mirá é'a táákaevayan-kwaasimo onten-ímáyáá oró. umarambó ímo sáwí-imayaamo ontembá mirán-oro. ²¹ naaóvá'á Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Ísóigo séna kesí kwaási kesáái íma ísaraamba pó'a simátimenaumne. ó'on-aimbo kwésewai simátíménasa miwí tááivinkemba simátimesa sáwí'a umátínkaiyasa pósa kentávésa íma imáyáa ésa kesáái íma isánaáowe agaimaréna siráíye. ²² naaóvá'á Áánútu mirá éna kwená kwaási kwenáái ímo ísarowai kwená asirayámbá agaráátinkomba awánaraantemba Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésen-aimba isésa sésa Áánútuna asirayámpínkémbá kwésewe sénááowe. ánivo Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésiyawai isésa sésa Áánútuna asirayámpínkémbá mirá kwésewe sénááowe. ánivo Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai isésa íma mirán-áimbá kwésewe.

²³ Áánútuna kwaási torupamáí máyaiyampimba amáparawaimo ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo síyasamo úwoi-kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-kwaasimo usávé'maimo isésamo ésa maawí uwo'aó-kwáásímán-owe sénááowe. ²⁴ ánivo amáparawaimo Áánútumo simátímakain-aimbo avora'ó síyasamo úwoi-kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-kwaasimo usávé'maimo isáíyanamo éna mináínkó tirumbá airaráínasa sáwí'a uráumne sésa ²⁵ miwítí aúpá-sáwí-ímáyáá avora'á

mémaresa Áánútu aúranka'a kívarresa kwená imáyáa mósá marésa sésa árai'a keinárawapimba Áánútu máyáaye sénááowe.

Áánútuntavai imáyáa ésa torupamáí maíyanka'a arupí umái máéro siráin-kwasai.

²⁶ kesí kwaásiyono. kemó sún-da-ainkona ááimba maarán-áimbán-iyé. Áánútuntave'a imáyáa é'a torupamáí maíyanka'a moóráwai maarán-iyá sénau-mne sínana moóráwai Áánútun-aaivinken-aimba simátiminana moóráwai Áánútumo agarááránkaraimba simátiminana moóráwai ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkemba sínana moóráwai mináímbó kwántámai sína'a miráumai Áánútuna kwaási asirayámbá kwétimentavai mirá úmae'a iyóro. ²⁷ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááombo é'a kaumbo-káé-kwaasiye su'mai sé'a aiva'á moóráwai sínda kwántámai simásuwainana kwenánaaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwainana kwenánaaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwainana'a mirá sénááovo ²⁸ mináímbó kwántámaimo síniwaimo ímo máyaina'o é'o ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai amáparawai túranka'a íma sé'a imáyáavinkemba Áánútuntave'a seró. ²⁹ Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba kaumbo-káé-kwaasimo usásimbaimo kwésimatimemba évakarawai isé'a mináímbá taaímbai kwéisaawe. ³⁰ mináímbó ísáan-kwaasivinkembo Áánútumo moóráwaimo simáminanamo éna kwésimatiminda-kwaasigo kwenáái ánásainana moóráwai usásinena simátiminiye. ³¹ Áánútumo aaí simátímakaiwai amápa'a sé'a moórá-morawai moórá-mora-tawai símae iyé'a pó'a amáparawai isé'a asirayámbá mayánááowe. ³² Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewai kwésemba kentí imáyáarare su'mai kwégarakwiyovo mirán-oro. ³³ kawer-ímáyáámó kwée'o paru umáímo máyáamba Áánútumba aráái kwétaivo simátímén-aimba kárákwiyoro.

Áánútuna kwaási amápa'-naopa'o torupamáímo máyáamba maará kwéowe. ³⁴ torupamáí máyáampinkemba aaraí íma aaí kwésewe. Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkembo siráintemba aaraí íma kárákwiyonaaowe. ³⁵ mindáyave'a torupamáí máyáampinkemba aaraí aaí sevó sésa moórá-ainkona ááimba tísaa ónáe sésamo ésa miwítí naaúmpa'a tuwai'máá'a tísaa ónááowe. ³⁶ kentí imáyáavinkembo mirámó kwéomba Áánútun-aaí keinárawapinkene su'mai íma paáruraisa'a keináraware su'mai ímanivo ó'on-o'om-baravaken-kwaasigwara'a ísaraavo miwímó torupamáímo mésamo ontembá mirán-oro.

³⁷ keinárawapinkemba évakarawai kesávésa sésa Áánútumo siráin-aimba ísaraundawai úne kwésiyawaiye évakarawai kesávésa sésa Áánútu asirayámbá símakaiwai úne kwésiyawaiye mirámó kwésewai maanáúvámó agaimáímo timúndavimba awáné'a sé'a mináímbá Ísóigo asiramái siráin-aimban-iyé sénááovo ³⁸ maanáúvámó agaimáímo timúndamo ímo isé'o é'a miwí tááigwara'a íma ísáaro.

³⁹ kesí kwaásiyono. Áánútumo simátímakain-aimbo simátimemba asirayán-ímáyáa é'a simátíma'mae iyé'a ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba íma aambá áúmbaraaro. ⁴⁰ ánivo amápar-aimbo kwésemba íma sáwívar-aimba sé'a paru umai arupí umai máéro.

15

Ísumba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. áséi-kwasai kosimátímakaunda-aimba moórágwara'a simátíménda ísáaro. mináséi-kwásáiyáv'e'a áraire sé'a tátoke'a asiramái máyáawe. ² asiramáimo táto'mae iyé'o é'a kawer-ámbá kwa'maé iyónááovo tóikakene su'mai áraire siráambo é'a kawer-ámbá íma kwa'maé iyónááowe.

³ aiva'á Áánútu mináimbá simásimuwa'a kembá simátímakaunda anón-aimba póna Ááúnútun-aaí aúvái-kwandaaivimba agaimarésa siráantemba sáwí-imayaaya maisiyuwáníntavena Ísu Káráisiti puwúwasa ⁴ utámárovana kae'nó'wáámbá kwaúwana Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináimbá Áánútun-aaí aúváiivimba agaimarésa siráawe. ⁵ Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinena Pítaa aúranka'a paáréna kwená kwayó-kwáásí túranka'a paáréna ⁶ moórá-tawai sáwíva-kwaasi kwesé kwénaauwai 500 kwaasi túranka'a paáruraye. minkwáásívínkémbá sáwívarawai úwoi túvamai máyáawasa évakarawai pukáamba minkwáásí túranka'a paáréna ⁷ Yémési aúranka'a paáréna kwená aantá-kwaasi amáparawai túranka'a paáréna ⁸ naaémba kemá Póro kesúranka'a paáréna Ísu Káráisiti kwená kwaási-i'a umásinkainkwae-imayaa íma uráunda kembá kwená kwaási-i'a umásínkaraiwai súranka'a paáruraye. ⁹ ááéma Ísu Káráisitina kwaási sáwí'a umátínkaraunda pó'a Ísóigona aantá-kwaasivinkemba kemá kító-kwaasi úne. íma kanaán-uraunda pósa kentáv'e'a Ísóigona aantá-kwaasima óne sembá uwó-áímbá kwésewe-imayaa kwéune. ¹⁰ ánivo Áánútu úwoi súwa'naa uráimba pó'a Áánútumo kesáái simátiminkwae séna si'mákaiwai ówánana kwemá úwoi súwa'naa úwa'a íma úwoi mé'a asirayám-báyái mayááwánana kesí mayáígó ó'owiti mayáígómbá usáyaaitaraivo keyáá mimbáyái íma mayááwánana Áánútu súwa'naa ena kesé máyowa'a mimbáyái mairáumne. ¹¹ kemó áséi-kwasaimo simátimewanda-aimba isé'a miwímó simátímún-aimba mimbórá-áímbá pó'a isé'a áraire siráawe.

púwón-kwaasi usásinanaaon-kwasai.

¹² Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankarain-ainta simátimundaya keinárawapinkemba évakarawai sé'a púwón-kwaasi íma usásinanaaowe kwéseмба нóра сэра kwéseo. ¹³ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. ¹⁴ Áánútumo Káráisitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai simátimunda-ainta úwoisankaamba umágwisa'a minúwóísánkáán-áíntáv'e'a áraire sesinó. ¹⁵ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraiyemo simátimundaya ánivo mináímbó kampar-áímbó inkákái Áánútumo uráintaveta kampar-áíntá simátiyuwausino. ¹⁶ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. ¹⁷ Áánútumo Káráisitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai úwoi-aintave'a áraire sewaná sáwí-imayaa kempímbá úwoi kwáyáisino.

¹⁸ moórá-ainkwara'a simátimenaumne. Áánútumo Káráisitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai Káráisitiye tarúmaimo mésamo pukáawai pukáampinkemba íma usásinesa Áánútuna egwaa'á íma maésa sáwí-ayampa'a máésino. ¹⁹ marapá'á máyaundara'a séta púwóndavinkemba

usásineta kwíyómpa'a Ísu Káráisitiye ménaundaya amu'maréta máyaumne-aimbo kampar-áimbó súndarakaiya marapá-kwáásí kentáá suwíráái sésa tirumbá umásínkáasino.

²⁰ árar-aimba maarán-áimbán-iyé. Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraiye. púwón-kwaasivinkemba aiva'á kwemá usásinkaimba pósa naaémba púwón-kwaasi usásinanaaowe. ²¹ aiva-kwáásígó áwí'a Áándamu kwemá sáwí'a uráimba pósa púwón-amba amáparawai kwégwaraavo moórá-kwaasigo áwí'a Káráisiti kwemá kawé'á uráimba pósa amáparawai púwómpinkemba usásintinkaniye. ²² amáparawai Áándamun-aísaavutantamba uráundawai póta kwévuwundayaanivo Ísu Káráisitina kwaásiya póta púwóndavinkemba usásinanaundayaawe. ²³ Áánútu siráin-kanáa tínata púwóndavinkemba usásinanaundayaawe. aiva'á Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraimba pósa Káráisiti marapá'á kumíndara'a Áánútu Káráístina kwaásiya púwóndavinkemba usásisinkainanaya ²⁴⁻²⁶ mindá ánásainda-kanáa Ísu Káráisiti kárákwiyinana Áánútu sínana Káráisiti kwená namuro-kwáásí usáyaaítana ó'owimo sáwí-mayaira'o kárákwiraam-bayaiye ó'on-o'o-sawí-asirayane ánásasuwena púwón-amba ánásasuwena mirámó índa kwená namuro-kwáásítí asirayámbá ánásasuwena Áánútuntavena séna kesivoó amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo síníye. ²⁷ Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu kwembá amápa-tantaa'a

usáyaaítamai-i'a umánkaraiye

agaimaréna siráivo Káráisiti Áánútumba íma usáyaaítaniye. Áánútu sínana Káráisiti amápa-tantaa'a usáyaaítaniye. ²⁸ Áánútu Káráisitimba amápa-tantaa'a usáyaaítamai-i'a umánkaraindara'a Káráisiti Áánútu ááninko Áánútuntavena séna emá amápa-tantaa'a usáyaaítamai-i'a umásinkaandawai po kenká'á kárákwiyiniyone sínana Áánútu amápa-tantaa'a kárákwiyiniye.

²⁹ évakarawai sésa púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésembanivo pukáan-kwaasiyavesa imáyáa ésa mono'-nómbá pékaawe. púwómpinkemba íma usásinanaaowe-aimbo árar-aimbo inkákái pukáan-kwaasiyavesa íma imáyáa ésa nombá péráasino. ³⁰ púwóndavinkembo ímo usásinanaetaraiya moórá-mora-naopa'a sínkamona kwéempa'a áséi-kwasai kosimátíma'mae'a íma nááúsino. ³¹ kesí kwaásiyono. keináraware kewé kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitiye tarúmai méta keinárawatave'a aamoí kwéunda mirámó árai'o úndantemba aasiyaasi-táwai imáyáa é'a sé'a ívékaamba sínkamiya'a púwóno-imayaa kwéunda mindágwara'a árar-aimban-iyé. ³² púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai kemá kwaási imáyáavinkemba sé'a aváá-kwánkómó kwaási vándaiwo sésamo kwaráantemba kembá miraráámbó kwéumasinkaamba maanká'á Évésasi-naopa'a máyaunda anón-umbai-yantaa'a kesópa'a tisa'á anóm-bayai kwémayaunda úwoiyave'a kwéune súsono. púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai kwaási imáyáavinkemba kwésentemba mirá séta aaváyaa puwónaunda póta ívé'a kawé-tómbá néta sirááímo táinda-ita ónaumneya súsono.

³³ púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésemba minkámpár-áíntávé'a árar-aimban-iyé sevó sé'a simátíménda-aimba isé'a kárákwiyoro. évakarawai árai'a sésa sáwí'o kwéon-kwaasiyemo máyáambo é'a kawer-ámbá ivátuwe'a sáwí-amba kwaránááowe kwésevo ³⁴ púwómpinkemba

íma usásinanaaowe minkámpár-áintáv'é'a sáwí-imayaawe sáwí-mayaiye ivátuwe'a kawer-ímáyáá oró. mirá ónááontave'a sé'a keinárawapinkemba évakarawai Áánútunopa'a íma tiráawe kwésune.

púwómpinkembo usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-iyé kwaasái.

³⁵ púwómpinkemba íma usásinanaaowe-imayaa é'a sísa e'a sé'a púwón-kwaasi nóra umáíya usásinesawa nóran-tuwa ma'mái usásinanaaoo-aimbo ³⁶ sísa omba sáwí-imayaavinken-aimban-iyé. puwíyampinkembo usásinanaaomba maaráráámbá uráivo isé'a kígau-anayumpa'a imáyáá oro. ayumbá u'maráawana mináyúnkó ímo úwoi áruma kwiréna aáyánkarena naaémba áruma kwégwiraíye. ³⁷ toómbá ákákese naiyampinkemba íma ó'a kwéu'maraavo ayumbá mairésa kígau úmáráawana ó'omba áruma kwikéna kwéiyiye. ³⁸ Áánútu sisaná moórá-mora-anayumpinkemba áruma kwikéna kwéanon-imba Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa-tomba á'on-a'on-augwara-tomba makáivo ³⁹ amápa'o máyáamba mimbórá kúwawaa'a íma maréna kwaási ó'on-kugwara'a tinkéna kwaí-kwaamba ó'on-kugwara'a maréna numamá ó'on-kugwara'a maréna noyáá'a ó'on-kugwara'a makáíye. ⁴⁰ kwíyómpa'a ó'oran-tantaa'a kwáyáísana marapá'á ó'oran-tantaa'a kwáyáísana kwíyómpa'o kwáyáimpimba ó'oran-kanaagune kwáísana maramó kwáyáinka'a ó'oran-kanaagune kwáísana ⁴¹ aaváúvimbá ó'ora-sagayamba kwáísana kwíyómpimba ó'ora-sagayamba kwáísana okómpimbá ó'on-o'o-sagayamba kwáísana mirá umásaraíye.

⁴² mirámó intembá púwómpinkembo usásinanaaomba maará ónááowe. púwómbo kwéutamaraan-kuwawaa'a ánásanivo mimpínkémbá usásinanaaon-kuwawaa'a kwaíkwai'a íníye. ⁴³ kwéutamaraan-kuwawaa'a aamoisáyán-kúwawaa'a sáwí-kuwawaa'an-ivo púwómpinkemba usásinanaaon-kuwawaa'a asirayán-kúwawaa'a kawe-kúwawaa'an-ivo ⁴⁴ kwéutamaraan-kuwawaa'a marapá'ó máyáan-kuwawaa'an-ivo púwómpinkembo usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-iyé. marapá'ó máyáan-kuwawaa'o intembá kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a kwáyáíye. ⁴⁵ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu aiva-kwáásígó áwí'a Áándamumba umánkaraimba úwauwa kwéena maínin-kwaasi umánkaraíye

agaimaréna siráíye. naaén-kwaasigo áwí'a Ísu Káráísiti kwaásimo aúnaí'o umáímo maí'mai'ó ónááon-amba kwikáiwai paáruraiye. ⁴⁶ kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma aiva'á paáruraivo marapá'ó máyáan-kuwawaa'a aiva'á paáruraiye. ⁴⁷ Áánútu aiva-kwáásígómbá maranéí úmarowana naaén-kwaasigo Ísu Káráísiti kwíyómpakemba kunkáíye. ⁴⁸ Áándamumbo maranéímó úmakain-kuwawaa'o kwáyáintemba amápa-kwaasi mirán-kúwawaa'a kwáyáivo Káráísiti kwíyómpaken-auwawaa'o kwáyáintemba kwená kwaási mirán-kúwawaa'a kwéniye. ⁴⁹ Áánútumo maranéímó úmakain-kwaasiraambo úndantenta Káráísiti kwíyómpakewai intentá ónaumne.

⁵⁰ kesí kwaásiyono. simátime'a sé'a Áánútumo kwíyómpa'o kárákwiraipa'a marapákén-kúwawaakwara'a íma máyaiyana kwaíkwai'ó ínín-tantaa'o kwáyáindava'a ánásanin-tantaako íma mimpímbá kwéniye kwésune.

⁵¹ Áánútumo aúpá'ó makénamo agaráátínkarain-aimbo simátíménda ísáaro. amápata íma puwéta úwoi méta súwawaata ó'on-kuwawaata

aúvínínta ⁵² mimbórá-táwai kwíyómpakemba uwíremba sínana avekáámbó tawáombo intembá avekáámbá púwón-kwaasi usásintinkainasa maí'mai'a íyata súwawaata ó'on-kuwawaata aúvíníye. ⁵³ marapá'ó máyaunda-suwawaata puwónaunda-suwawaatan-ivo kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata íma puwónaunda-suwawaata aúvíníye. ⁵⁴ marapá'ó máyaan-kuwawaa'a púwón-kuwawaa'an-ivo kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma puwín-kúwawaa'a aúvínidara'a Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna siráin-aimba paáriníye. maará séna púwón-amba ánásainana maí'mai'a ónááon-anko púwón-ankomba usáyaaitaniye agaimaréna súwana ⁵⁵ moóráwai séna púwón-anko íma usáyaaitaraimba póna púwón-ambo sáwí'o umátínkáin-asirayanko ánásaniye agaimaréna siráíye. ⁵⁶ Áánútuna áamáamba ísáe'maimo túwáan-imayaaó tátokaiye. mirámó kwéontavena púwón-ambo sáwí'o umátínkáin-asirayanko tátokaivo ⁵⁷ Áánútu púwón-amba kentáá usáyaaitamai-i'a kwéumasinkaintawe. kentáásí Ísóigo Ísu Káraísiti púwón-ankona asirayámbá ánásena usáyaaitaraimba póna Áánútu mirá kwéumasinkaisata súwi kwésune. ⁵⁸ mindáyave'a kesí kwaási asiramái mé'a íma tívón-káína'a Ísóigona mayái maimaé iyé'a íma ivátuwaaro. Ísóigona mayái kwémayaamba íma úwoi-mayaiman-ivo áúgwara'-mayaima kwémayaavo maimaé iyóro.

16

Ísóigona kwaási túwa'naa on-óntánkóná kwaasái.

¹ Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai toómbá íma makáawai túwa'naa ónááomba óntamba torupé'a maarán-oro. Káresiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai simátímakaundantemba mirán-áimbá simátimumpo mirán-oro. ² moórá-mora-sontaara'a moórá-kigauvin-ontamba taaímbai Ísóigona kwaási túwa'naa ónááopa'a maré'a kentí naaúmpimpa'a maránááomba anómba ína'a naaémba kentópa'a komáyáana'a Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai timénááon-ontamba íma avakáá-íyamba úwoi mai-timénááowe. ³ keinárawapinkemba évakarawai usásintewa'a kentópa'a komé'a aúváí agaimái timé'a tí'maráanasá Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai mináúváíyé torupámaranaaon-ontane maimaésa mátimenaowe. ⁴ mitáwai kemó komayánaunda-mayaimo kwáyaina'o é'a konasá miwí kesé kónááowe.

Kórinti-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

⁵ Másétóniyaa-marava'a Áánútuna áséi-kwasai simátíme'a naaónáe kwéunda pó'a mirá kósimatíme'a kentópa'a komáéndama ⁶ ákírara koménaum. ayáátáákara koménaumno. ímo aampa'ó kwénaaon-kanaa uwí-nómpákén-úndámó maivaiyáíndarara ó'on-daopa'a kónaumno. ó'on-daopa'o kónáe ona'ó é'a súwa'naa íya'a kónaumne. ⁷ kentópa'o ayáátááka'o koménaemo kwésunda Áánútumo owé sína'o é'a ayáátááka'a koménaumne.

⁸⁻⁹ maanká'á Évésasi-naopa'a áséi-kwasai simátimenaunda-kwaasi sáwíva'a máyáamba pósa isésa áraire sésa asiramái ménaaowai máéwasa kesí mayáíyávésa aambá aunónááon-kwaasi sáwíva'a máyáawe. mimbáyáímó kwémayaunda toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai

kaunánáe sésa torupaambá minkánáá íma tiráisa'a mé'a mimbáyái kwémayaunda póna mintánón-kánáá ánásaina'a kónaumne.

¹⁰ moórawai Tímótimo kentópa'o koménimba aamoí kwée'a áwa'naa oro. kemó úndantemba Ísóigona mayái kwémayaivo ¹¹ kwentávé'a úwoi-kwaasiman-iyé íma sé'a tínaaemba umáméro. keinárawa'o tiyuwénamo kesópa'o tínimba áwa'naa íyana kesópa'a kawé'á umái tíno. kwesémo Ísóigona kwaási kentáásí kwaási kesópa'o ténááontave'a timu'maré'a máyaumne.

¹² kentáásí kwaási áwí'a Ápórosimba asiramái simáme'a sé'a Kórintinaopa'a kentáásí kwaási kwiya-tawai esé kwaaó súnda póna ívé'a íma kanaán-umai kwínívo aambó kwáyainanamo éna kwíníye.

¹³ kentúra'a kárakwiye'a Áánútuwe aráápamai maí'maí'a úmae iyé'a íma táá'a káína'a asiramái máéro. ¹⁴ mayáímó kwémayaamba kwaásiti imáyáa umái mayái máyáaro.

¹⁵ kesí kwaásiyono ísáaro. Ákáyaa-maravaken-kwaasi Sétevanasina akúmbá aiva'á Áánútunopa'a tiráawai Ísóigona kwaási asiramái kwétuwa'naa on-áímbá ísaraawe. asiramái simátime'a sé'a ¹⁶ mirán-kwáásí kwésen-aimba taagwiyavé'a miwísé Áánútuna mayái asirayám-báyái kwémayaawai táái ísáaro.

¹⁷ keinárawapinkemba kaumbonárau túwí'a Sétevanasiye Vótúnetasiye Ákáisiye mindárau kesópa'a tewa'á aamoí kwéumpo keinárawa'a íma amáparawai kanaán-umai kesópa'a tewasá mindárau kesópa'o tembá aamoí kwéune. ¹⁸ mindárau kesí imáyáa aúnaí'a umásinkesa kentí imáyáagwara'a mirá uráawe. mirán-kwáásí túwí'a mósá maráaro.

¹⁹ Ésiyaa-marava'a naaó'-naokemba Ísóigona kwaási keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe. moórawai áwí'a Ákwíra awainínkó Párisiraawe mindáraití naaúmpa'a torupamáí máyáawai Ísóigowe tarúmai máyáawai aamoí ésa keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe.

²⁰ maanká'ó máyáawai Ísóigona kwaási amáparawai keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe. moóra-morawai tiyáamba tíméro.

²¹ ayááírá'á kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-iyé sé'a ísáaro. kemá Póro sé'a kawé'á umái máéro kwésune.

²² Ísóigompa'o ímo tirumbó améwai Áánútu sáwí'a umátinkaniye. kentáásí Ísóigo marapá'á kumíníye kwésune. ²³ Ísóigo Ísu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune. ²⁴ Ísu Káraísitiye tarúmai máyáawa'a kembá sirumbá kwétimune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

2 Kórinti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaamba umái avakaeté-
iya'io. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Kórinti-
naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái tímakaiye. Póro
Másétóniyaa-marava'a máyowana Táítási Kórinti-nao'a tuwéna Póronopa'a
kweémena Kórinti-kwaasi táái kosimámuwana Póro iséna séna aúváíma
agaimái tímakaunda isasá isésa évakarawai sáwí'o uráamba tínaaemba
umásukaawasa évakarawai íma mirá ésa kentávái sésa íma árai'a Ísuna
aantá-kwaasiman-iye kwésewe séna árai'a Ísuna aantá-kwaasiman-iye
sígwáe séna maanáúvái agaimarówasa mátímakaawe.

¹ kéma Póro maanámbá agaimaráúmpo isáaro. moóráwai áwí'a
Tímóti kentáásí kwaásigo kesé máyáísa'a agaimaráúmpo isáaro. Áánútu
kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi éma Ísu Káráísitin-
aai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaivo isáaro. Kórinti-naopakewai
Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai isáaro. Ákáyaa-marava'a Kórinti-
naopakewaiye ó'on-o'on-daopakewaiye máyáawai Ísóigona kwaási isáaro.

² Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru
kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti avowa Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne.
kwemá kentáásivowama arumbá kwéumasinkaiwai sirávayenaya súwa'naa
iwái áwíta mósá kwémaraumne. ⁴ ó'on-o'on-umbai-yantaa'a amápa'a
kentáásópa'a timbá Áánútu kwésiravayaimba póna ó'on-o'on-umbai-
yantaa'o évakarawaitopa'o tínimba Áánútumo siráváyaintenta umái
kesáá kanaán-umai miwí tirávayanaumne. ⁵ Káráísitimba áí'a úni'a
umánkówasa Káráísitina kwaási-i'a úndarakemba sí'a iní'a umásínkáamba
miráumai Áánútumo Káráísitimbo arávairaintemba miráumai anómbe
kwésiravayaintaawe. ⁶ keinárawate méta túwa'naa ówánanaya sáwí'a
umái máyómpinkemba Áánútu ti'maena kawepá'á métínkaraiye.
mirá ówándarakemba sí'a únita umásínkonta Áánútu sirávaraiye.
keinárawate máyaawandaya sí'a únita umásínkonta íma ivátuweta
asiramáíya méraumne. miráumai tí'a índai'a umátinkanaaomba kesáámó
uráundantentaamo mirámó é'o ímo ivátuwe'o asiramáímo ménaaombo éna
Áánútu keinárawakwara'a tirávayaniye. ⁷ sí'o úni'o umásínkaraantenta tí'a
iní'a umátínkáamba miráumai Áánútumo sirávairaintemba tirávayaimba séta
mindáyave'a asiramái ménaaowe asiramái séta timu'maréta máyaumne.

⁸ kesí kwaásiyono. Ésiyaa-maravata máyaawanda ó'on-o'on-umbai-
yantaa'a kentáásópa'a túmba mináímbá isáígwáe séta simátimumpo isáaro.
minúmbái-yántáá'ó ó'oran-anon-umbai-yantaa'a úwata kentáásópa'a túmba
póta puwónaumne séta súvamaiya méta ⁹ sínkamiyata puwónaunda-kanaa
tiráíye-imayaa éta súvamaiya maémaumne. íma kentáásí asirayándéimán-
ivo Áánútuna asirayándéi mayáíyá kwémaeta máyaumne. Áánútu
pukáampinkemba usásitinkaiwaina asirayándéi mayáíyá kwémaeta
máyaumne súndayavenaya minánón-úmbái-yántáá'á kentáásópa'a
tiráíye. ¹⁰ umbai-yántáápímbá puwónáe ówándavinkemba Áánútu
sáyótaasa umásinkowata súvamaiya maémaundaya póna mirá unté iyíniye.
sáwívinkemba sáyótaasa unté kwéiyiye séta máyaumne. ¹¹ keinárawakwara'a

kentááyávé'a Áánútumpa'a súwa'naa umai námúnaa seró. sáwívarawai námúnaa síyana Áánútu súwa'naa ínimba mindáyavesa Áánútumpa'a súwi sénááowe.

Póro kampar-áimbá íma simátímakain-kwasai.

¹² kwaási túranka'a máyaundayaveta imáyáa kwéundaya sirumpinkén-imáyááo séna kawé'á umáíya máyaumne sisatá aamoiyá kwéune. marapá-áínkóná ááimba íma imáyáa éta Áánútu úwoiya kwésuwa'naa-intaveta imáyáa éta Áánútuna mayáíyē su'mai kwémaeta méta íma árúvare-kwaasiraani'a umáíya maúndantemba kentúranka'a árai'a miráyá umáíya máyaumne. ¹³⁻¹⁴ kwéagaimai timúnda-auvaivimba íma kaumbo-káér-aimba kwésimatimumpo awáné'o ísaraan-aine su'mai tavisimái kwésune. kentáá sáwíyamba suwánaavo suwánamai kawer-ígwáe sé'a únda mirámó é'o é'a Ísóigo Ísu marapá'á kumíndara'a keinárawatavetaamo aamoimó ondan-tembá kentááyávé'a aamoí ónááowe.

¹⁵⁻¹⁶ keinárawa'a kentááyávé'a aamoí kwéumasinkaawe-aimba imáyáa uráundayave'a sé'a kae-táwai kentópa'a kómé'a Másétóniyaa-marava'a kónáe únda kentópa'a kómé'a tiyuwé'a kweéme'a Másétóniyaa-marava'a komé'a koyauweré'a ókwara'a kentópa'a támé'a tiyuwé'a Yútiyaa-marava'a ténaumne siráumne. kae-táwaimo kawé'ó umátínkáana'a súwa'naa íya'a Yútiyaa-marava'a ténaumne-imayaa uráundayave'a mináimbá siráumne. ¹⁷ mirá ónáe uráunda íma mirá uráundayavesa keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa árúvare-kwaasiman-iyē siráavo kentópa'a kónaumne siráunda marapá-kwáásímó ontembá íma mirá únda mimbórá-imáyáá umái mimbórá-áimbá avora'á simátímakaumne. ¹⁸ Áánútumo árai-aine su'maimo siráintemba simátímakaunderaimba íma kaer-imáyáávínkémbán-ivo mimbórá-imáyáá umái mimbórá-áimbá avora'á simátímakaumne. ¹⁹ Sáírásiye Tímótiye kewé umáíya kentópa'a máyaawanda Áánútu ááninko Ísu Káráisitín-aaiya simátímakaundera kwemá moórá-aimba avora'á séna moórá-aimba aúpá'á tuwéna mirá íma iwái póna amápar-aimba avoraré su'mai siwáín-aai simátímakaumne. ²⁰ Áánútu amápar-aimba simái asirámakaimba Ísu Káráisitintavena siráimba póna paáruraiye. Ísu Káráisiti mirán-amápá'-máíyái mairáintaveta Áánútu siráín-aintaveta árai-aine kwésunanaya Áánútu áwí'a anómba kwáyáíye. ²¹ Áánútu Ísu Káráisitimba kentááwé keináraware tarúsinkaraisata asiramái máyaundayaawe. kentáá ítámarena ²² kesí kwaásiman-owe séna árai'a kwená kwaásiya úne sénaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáimba mindáyaveta séta to'mayaa umásínkarainta mirá íníye kwésundayaawe. mirá uráintave'a íma árúvare-kwaasiraamba kwéune.

²³ Áánútu kesí mayáígómbá awánaraiwai aúranka'a kwésimatimunda-aimba árai-aimban-iyē. Kórinti-naopa'a kentópa'a kónáe séwánda asiramái simátíménana tirunkó umbái taivó sé'a ivátuwe'a íma kuráumne. ²⁴ Áánútun-aaiyave'a áraire asiramái kwése'a kwenká'á agevamái máyáamba póta kentópa'a kondayá Áánútun-aaintave'a áraire seró-áíntá íma ókwara'a sénaumpo tirunkó aamoí íníntaveta keinárawapimba tágarotamai méta mayáíyá komayánaumne.

2

¹ imáyáa é'a sé'a ókwara'a kentópa'a kwé'a sáwí'o kwéontave'a asiramái simátíménana tirunkó umbái taivó sé'a ívé'a íma kónaumne

siráumne. ² kentirumbó umbaimó tamátínkáanasamo ésa kesirumbó kawé'ó umásinkanaaowai íma ménaaowe. ³ kentópa'a íma kuráundara'a sé'a aúváivimba awáné'a sáwí'o kwéomba kawé'a umátinkaigwae sé'a kentópa'o kondá íma sirunkó umbai táníye sé'a mináúvái agaimái timé'a kawé'ó umáimo máyáantavena kesirunkó kawé'a íníwai mináúvái agaimái tímakaumne. kesirunkómó kawé'ó ínanamo éna kentirunkógwará'a kawé'ó ínimba mindá árair-aimban-íye. ⁴ mináúvái agaitimúnda sirunkó umbai tówa'a keinárawatave'a anón-imayaa é'a ávááraumai ivi'a tamátinke'a tirunkó umbai tánoyave'a íma mináúvái agaimái tímakaumpo Póro kwenarumbá ávááraumai símakaiye sénááontave'a mináúvái agaimái tímakaumne.

sáwí'o uráin-kwaasiyavai enáái ánásaiye seró siráin-kwasai.

⁵ keinárawapinkemba moórá-kwaasigo sáwí'a uráintavena íma kempíné su'mainivo keinárawapinkemba évakarawaivimba umbai-yántáá'a kwáyáíye. amáparawaivimba umbai-yántáá'a kwáyáíye-aimba mirán-anón-áimpá'a íma sénáe sé'a évakarawaivimba umbai-yántáá'a kwáyáíye-aimba kwésune. ⁶ tímakaunda-auvai awáné'a simái moórá-ainka'a maré'a asirayán-áimbá minkwáásígómbá simánke'a kwená egwaa'a íma mé'a sáwí'o uráintave'a mimbéyámbá amé'a íma ó'om-beyamba áméro. ⁷ ívé'a kwentávé'a sé'a enáái ánásaiye sé'a íma ókwara'a imáyáa úmae iyé'a aráváyáaro. kemá ámé-sawi-meyamba kwaikwai'a ínana séna íma kanaán-umai kawer-ámpá'a kónaumne séna ivátúwáivainivo ⁸ kwentávé'a sé'a embá siruntá kwéamumpo kawé'a umái maiyó seró-áimbá asiramái kwésune. ⁹ ááéma keinárawatave'a sé'a simátimunda-aimba isánááo. íya isánááo sé'a kentópa'a íma kwé'a mináúváiivimbá agaimái timake'a timu'maré'a méraumne. ¹⁰ sáwí'o uráin-kwaasigontave'a sé'a kwenáái ánásaiye sé'a ímo ókwara'o imáyáamo kwéontemba kegwará'a mirá kwéune. sáwí'o uráintave'a sé'a kwenáái ánásaiye sé'a íma ókwara'a imáyáa kwée'a Ísu Káráisiti aúranka'a keinárawatave'a imáyáa é'a mirá kwéune. ¹¹ Sáátáánigona sáwí-mayaigona ááimba awánéta kentáa usáyaaaitaivo séta sáwí'o uráintaveta ókwara'a íma imáyáa úmae iyéta séta kwenáái ánásaiye kwésune.

Táróasiva'a ména Póro anón-imayaa uráin-kwasai.

¹² Ísu Káráisitín-aai áséi-kwasai kosimátimenae sé'a Táróasi-naopa'a komáyaawanda mináimbá isánááontavena Ísóigomo to'mayaa úmba awáné'a áséi-kwasai simátíménae sé'a ówánda ¹³ kesí kwaasigo áwí'a Táítási kentí naaópakemba Táróasi-naopa'a íma téna kentáái tasimásímíntave'a avakáá uwááe'a íma awáné'a anón-imayaa é'a sé'a tiyuwé'a kónaumne sé'a Másétóniyaa-marava'a tiráumne.

Ísuna asirayándéi siyáántán-tamai ávónta kwéuvunda-kwasai.

¹⁴ maarán-áintávéta Áánútumpa'a súwiya kwésune. Ísu Káráisití usáyaaitaraintavena Áánútu kwentéya tarúsinkenaya anónka'a sisatá siyáántán-tamai ávónta kwéuvune. Áánútu si'marówata Káráisitín-aai amápa'-marava'a kosimátimunasaya kwéisaawana kwenááigo áséi-kwiunkaamba úmaena amápa'-marava'a kóyáwé kwéíye. ¹⁵ Áánútu séna Ísu Káráisití kentávéna imáyáa éna kesí mayái kwémayaimba áséi-kwiyun-kanamo kwéagayaanteni'a kwéíye kwésimba mirámó intembá Ísu Káráisitín-aai simátimunanaya Áánútu kentááyávéna séna Ísu Káráisitimo

intembá áséi-kwiyun-kanamo kwéagayaanteni'a kwéowe kwésiye. Áánútun-aráái kwaráawai minkwíyumbá ísááwasa Sáátáánigon-aráái kwaráawai minkwíyumbá ísááwasa kwéowe. ¹⁶ Sáátáánigon-aráái kwaráawai puwésa Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowai Ísu Káráisitin-aai simátimunda-aintavesa ánkúkaamba kwéiye kwésewasa Áánútun-aráái kwaráawai mináíntávésa sésa áséi-kwiyunkaamba kwéiye kwésesa maí'mai'a ónááowe. Áánútun-aai simátímén-aimba anóm-bayaiman-ivo kwaásiye su'mai íma kanaán-umai kwémayaawe. ¹⁷ Áánútu si'marówata Káráisitina mayái-kwáásí méta kwenáúranka'a Áánútun-aai áráir-aimba simátimeta íma árúvare-kwaasiraani'a umái máyaunasaya meéyámbáréwa'a anón-ontamba mayánáe sésamo ontembá évakarawai Áánútun-aai simátíménasaya meéyámbá simígwaé sésamo ontembá kesáa íma mirá kwéeta Káráisitina mayái-kwáásí méta Áánútun-aai áráir-aimba kwésimatimune.

3

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai.

¹ mináimbá kwésimatimundayaveta kentáá súwí'a íma maé kwéiyundayaawe. évakarawai aúvái agaimái tímúwasa maimaésa mátímúwa'a awáné'a kawé'an-owe siráavo kesáa íma mirá éta kentáásí mayáírár-aúvái agaimaéta mátíménata awáné'a aamoí umásinkaigwae-ita íma kweéta íma kentáásí mayáírár-aúvái agáyáaro kwésumpo Áánútu si'marówata kwená mayáiyá kwémayaumne. ²⁻³ évakarawaimo ó'owiti mayáígóná aúváimo awánésamo aamoimó umátinkáantemba évaka-kwaasi keinárawa'a tuwánésa sésa árai'a Ísu Káráisiti Póroe mayái kwémayaan-kwaasiye kwenté ti'marówasa kwenáái tasimátímúwasa isésa áraire suwaná Káráisiti kwená kwaási-i'a umátinkowana Áánútu asirayáankwáráwáín-amanko miwítirumpimba máyáísasa máyáawe kwésewe. mindáyave'a keinárawa'a Káráisiti agairáin-auvairaamba umái máyáawe. Ísu Káráisitina mayáígóná aúvái óntanka'o agairáin-auvairaamba ímanivo kempá'á kwáyáim-bayaima tuwánaantaveta aamoiyá kwéumatinkaundayaawe.

⁴ Ísu Káráisiti kentáá asirayámbá kwésimisata Áánútu aúranka'a asiramái méta mináíntá kwésune. ⁵ kentáávimbá kesí asirayámbá íma kwáyáísata mimbáyáiyá kwémayaumpo Áánútuna asirayándéiyá mimbáyáiyá kwémayaumne. ⁶ Áánútu aúvái aimba simái tarúmakain-aimba kosimátimewananya kwenáúranka'a arupí umátinkainasa ménaaontavena asirayántá símakaiye. mináúná-áimbá simái tarúmakain-aimba Áánútu Mósesimba simámakain-amaamba ímanivo Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáísata kwemó siráintenta kwéunda-aimban-iye. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba íma kanaán-umai kwáragantavesa Áánútu aúranka'a íma arupí umái mésa puwí-ámpá'á kwégovo Áánútun-amanko imáyáaya símisata Káráisitin-aaiyaveta áraire séta aúnaí'a umáiyá maí'maita kwéune.

⁷ naaóv'á Áánútu Mósesimba óntan-kwandaaira'a siyáánkai-amaamba agaimái ámakaimba minámáámbá kwaránáe sésa umbá íma kanaán-umai kwarésa arááísu'mae kwéiyesa mindáyavesa puwí-ámpá'á kwégowe. Áánútu Mósesimbo áamáambo simámakonka'a Áánútumpakemba ságayamba paáréna Mósesi óika'a ságayamba paárúwana óntan-kwandaaira'o siyáánkai-amaambo agaimarómba maimaéna Ísareri-kwaasitopa'a kumúwasa Mósesi óika'a ságayamba kwéna póna tугáýáagaya úwasa íma kanaán-umai

awánowana kwéna naaémbe uwákuraiye. ⁸ naaóvá'a Áánútu Mósesimba siyáánkai-amaamba simámakonka'a Áánútuna ságayamba paárúmbanivo ívé'a Áánútu kwenamankómbá ai'maráísana kwená kwaási tirumpimbá máyáíye-aimba kwévaarimba póna Áánútuna ságayamba anómban-íye. ⁹ Áánútu Mósesimba siyáánkai-amaamba simámakomba pósa íma kanaán-umai kwáráantavesa puwí-ámpá'a kwégowe. Áánútu minamáán-áimbá paárúnka'a kwená ságayamba kwáyowana ívé'a Áánútu kwenamankó kwenaúranka'o arupí umátínkain-aimba kwévaarisana póna kwená ságayankona asirayámbá anómba kwáyáíye. ¹⁰ ívé'a aúná-aimba simái tarúmakain-aimba kwáyáísana usáyaaitarai-sagayankona asirayámbá kwáyáimba póta séta Áánútumo Mósesimbo siyáánkai-amaambo simámakai-sagayankona asirayámbá úwoisamba iyéyá kwésune. ¹¹ Áánútu Mósesimbo simámakain-aimba kwááyu-aimban-ivo aúná-aimba simái tarúmakain-aimba kwaíkwai'a ínín-aimba anón-aimban-íye. kwááyu-aimba simámakonka'a ságayankona asirayámbá kwáyombanivo ívé'a kwaíkwai'a ínín-aimba paárisana póna anó-sagayamba asirayámbá kwáyáíye.

¹² mináimbá asirayán-áimbá kwaíkwai'a ínín-aimba ísaraunda póta íma sáá'a kwégaisata asiramái mináimbá kwésimatimundayawe. ¹³ Mósesimo uráintemba íma miráyá kwéune. Mósesi Ísareri-kwaasiyavena séna kesóika'o kwáyái-sagayamba uwákwimba awánaavo séna ampaantanéi óika'a káataraiye. ¹⁴ Ísareri-kwaasi táá'nei isésa tirunté marésa maémáenkakemba pósa ívé'a agáyáan-kwaasi Áánútumo simáímo tarúmakon-aimba aúváivinkemba awánamai isésa mináínkóná ááimba íma kawé'a umái kwéisaawe. Mósesimo óika'o ampaantanéi káátamakowasamo ságayambo ímo awánaraantemba ívé'a Áánútun-aaí aúváivimba awánaamba miwítí imáyáago ítáguraisana kumayu'á isasá pósa mináúváígóná ááimba íma awánamai kawé'a kwéowe. Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaima Áánútun-aaí aúváíma awánésa mináínkóná ááimba kawé'a umái kwéisaawe. ¹⁵ ívé'o máyáan-Isareri-kwaasigwara'a Áánútun-aaí Mósesimo agaimakón-aimba awánaamba miwítí imáyáago ítáguraisana kumayu'á isasá pósa mináínkóná ááimba íma ísaraavo ¹⁶ Ísóigo Ísu Káráísitinopa'o tembá minkúmáýú-tántáá'a ánasainkakemba mináínkóná ááimba kawé'a umái kwéisaawe. ¹⁷ Ísóigo Ísu Káráísitiyemo súnda kwenamankóntáv'é'a kwésune. Ísóigon-amankomo tirumpimbó máyáíwai sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaisasa kawé'a umái kwémaewe. ¹⁸ Ísareri-kwaasiti imáyáagomo ímo kawé'ó umáímo ísaraantemba kentáásí imáyáago íma mirá isanayá Ísóigona ságayanko kentáá sama kwégamasinkaintaawe. Ísóigo Ísu Káráísitin-amanko kentáásirumpimba ména kwenkáání'a umásinkenaya kwená ságayamba kwésimenaya mirá úmae kwéiyiye.

4

anamó kwímakaawanamo ááémo karákwintemba miráráán-kwaasiya máyaunda-kwasai.

¹ Áánútu aruntá kwéumasinkenaya mindáyavena kesí mayái máyáaro séna símakaisata kwenáái kwésimatimundaya sívón-kaiye séta íma kwétuwaumpo ² kwenáái simátimenaundayaveta aúpá'ó tigaeyávésamo kwéomba sínaaemba kwéumameta íma kampa'a simátiyuweta Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba íma simátimeta Áánútu aúranka'a avora'a árair-aimba simátimunasaya suwánésaya árair-aíne su'mai kwésewe tirunkakémbá

sénááontaveta Áánútu aúranka'a miráyá kwésune. ³ áséi-kwasai avora'á kwésimatimundaya mináínkóná ááimbo ímo isésamo ésa miwímá Áánútuna némpa'a mésa puwí-ámpá'á kwégowaiman-owe. ⁴ Sáátáánigo marapá'á kárákwiraiwai miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire kwésewe. Sáátáánigo séna Káráísitin-aaigo sama kamátínkáivo séna miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Káráísitina ságayamba íma kwéawanaawe. Áánútumo máyáintemba Káráísiti miráumai máyáísana Sáátáánigo séna Káráísiti sama kamátínkáivo séna miwítí imáyáa kwétuntinkaiye. ⁵ kesáá íma anón-kwaasi úmpo Ísu Káráísitintave'a kentáásí anóndakoman-iyé sénááontaveta kwenáái kosimatimeta kwená mayái-kwáásí máyaunda póta kwétuwa'naa-undayaawe. ⁶ ááinka'a tunkuwana Áánútu sama kaaó súwana sama karáimba kwemá sama kamásínkáiwaiyaaman-iyé. Ísu Káráísiti óir-imayaa kwéundaya Áánútuna ó'oran-aaimba awánanaundayavena sama kwégamasinkaintaawe.

⁷ kesáá íma asiramáíya méta áséi-kwasaiya tátokaumpo anamó kwímakaawanamo ááémo karákwintemba miráumaiya méta áséi-aimba tátokaundayaawe. suwánésa mináínkómó usáyaaitarain-asirayankomba awánésa sésa íma miwívínkémán-ivo Áánútumpaken-asirayamban-iyé sénááontaveta íma asiramáíya méta minásíráyántá tátokaumne. ⁸ namuro-kwáásímó tókamiyantavesamo úkóntemba ó'on-o'on-umbai-yantaako kentáá úkúraisata tu'maá'námo kwáyáimpinkenta móyuweta kwégune. évaka-tawai séta nóra séta Áánútuna mayái kwémayaumno kwésesta íma ivátá tukáumne. ⁹ sáwíta umásínkáambanivo Áánútu íma siyúwáísata máyaumne. sínkamomba íma ánásasuwaawata úwoiya súvamai kwémaumne. ¹⁰ Ísumbo sáwí'o umánkesamo inkámówanamo pukáin-ampata kwégundaya pósa Ísu maí'mai'a isaná kwená asirayámbá kentáávimbá kwáyáiyé-aimba kwéisaawe. ¹¹ máyaundaya aasiyaasi-tawai séta Ísuna kwaási-i'a úndarakemba ívéra sínkamiyata puwónaumno kwésundaya pósa kesáá máyaundawaina ááimba Ísuma póna kentáásúma ánásani-suvimba máyáiyé-aimba kwéisaawe. ¹² áséi-kwasai simátimundaya sáwíta umásinkesa sínkamiyata puwónaunda-ampata kwégundaya mindáyave'a áséi-kwaasi isé'a aúnaí'a umái máyáan-ampa'a kwégowe.

¹³ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútun-aaiyave'a áraire siré'a

pó'a kwenáái kwésimatimune

siráintemba Áánútun-aaiyaveta áraire séta kwésimatimune. ¹⁴ Ísóigo Ísumba pukáimpinkemba usásinankaraiwai Ísunte tarúsinkenaya puwónaundavinkenta usásisinkenaya kentááwé keináraware sí'maiya kwenaúrankata sínkáníntaawe. ¹⁵ mayáiyá kwémayaundaya sáwíta umásínkáambanivo túwa'naa eta íma ivátuwaunasaya ó'on-o'on-kwaasi Áánútumo úwoimo túwa'naa in-áimbá isésa sáwívarawai Áánútumpa'a súwi símae iyésa kwenáwí'a anómba úmae kwéiyowe.

Áánútuna asirayánkátá máyaunda-kwasai.

¹⁶ mináimbá imáyáa kwéundaya sívón-kaiye séta íma ivátukaumne. kentáásúma sáwí'a úmae iyísana Áánútu kentáásí imáyáa aúnaí'a kwéumasinkaiye. ¹⁷ kentáásópa'o kwáyáin-umbai-yantaataveta séta

úwoisan-umbai-yantaa'a kwááyu kwáyáiyé súnanaya naaémba minúmbái-yántáápinkémbá ó'oran-kawe-tantaa'a usáyaaaitaimba kwaíkwai'a ínín-kawe-tantaa'a paáriniye. ¹⁸ mindáyaveta marapá'ó awánáúnda-yantaa'a íma anón-imayaa éta kwíyómpa'o ímo awánáúnda-yantaataveta imáyáa úmae kwéiyune. awánáúnda-yantaa'a kwááyu-yantaa'an-ivo kwíyómpa'a íma awánáúnda-yantaa'a kwaíkwai'a íníye. mindáyaveta umbai-yántáátávéta séta úwoisamban-iyé kwésune.

5

¹ kentáásúma kwááyu-nankaa-suwawaata isatá minkúwawaakwarata marapátá méta maarán-áimbá kwésune. maankwááyú-námbá tawísígwíwínta Áánútumo kwíyómpa'o úmakain-daumpa'a ménaundayaawe. mindámbá kwaási íma úmakaan-damban-ivo Áánútu kwená imáyáavinkemba úmakaimba kwaíkwai'a ínín-damba mindá kwíyómpa'o ménaunda-kuwawaa'an-iyé. ² marapá'ó máyaundaya anón-imayaa éta kwíyómpa'o ménaunda-kuwawaata simínkwáeya kwéseta ³ maarán-áimbá íma séta puwéta súwawaar-iyaaínkaanta umáíya máyaumne íma kwésumpo maarán-áimbá séta kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata naankáántá ónáeya kwésune. ⁴ kentáásúma kwááyu-nankaamba isatá máyaundaya umbai-yántáá'á kwáyáintaveta anón-imayaa éta marapá-súwawaataamo tuwánaunda-aimba íma séta kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata mayánaunda-ainta kwésune. miráyá ónaunda marapáké-súwawaakaanta aúkáínata maí'maita ónaumne. ⁵ miráyáámó ónaundayavenaya Áánútu kentáá to'mayaa éna kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáísata mindáyaveta to'mayaa umásínkarainta mirá íníye kwésundayaawe.

⁶ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáintaveta kentáási imáyáa asiramáíya máyaumne. marapá'ó máyaundaya Ísóigo Ísu Káráísitiyeya íma kwíyómpakaani'a umáíya máyaundayaawe. ⁷ ívétá marapá'á máyaundaya kwenane'á íma kwéawaneta kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamáíya méta ⁸ kentáási imáyáa asiramáíya méta puwétaamo kwíyómpa'o Ísóigo Ísu Káráísitiyemo métaaraiya aamoí úsino. ⁹ maanká'ó máyaundayaawe kwíyómpa'o uménaundayaawe Áánútumbo arááímo kwétaini'a ónáe súndaya póna aamoí umásínkáísintaawe. ¹⁰ amáparawaiya Ísu Káráísiti aúranka'a máyáananaya kesáámó máyaundawaina ááintavena sísa ena marapá'ó máyáamba kawe'ó kwéowai kawe'-mékámbá tíména sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tímínimba póta kwembó arááímo kwétaini'a ónáeya kwésune.

Ísuwemo tarúmaimo máyaundaya aúnnái'a umáíya máyaunda-kwasai.

¹¹ Ísóigo máyaundawaina ááimba sísa ínintaveta kwéntávéná sáa'a kwégaisata kwenópa'a tígwaé séta kwaási kwétavisundayaawe. Áánútu máyaundawaina ááinta suwánaisa'a keinárawatemo máyaundawaina ááinta kwésuwanaamba kawe'á kwéiyé kwésune. ¹² kentáá súwí'a íma maé kwéiyundanivo máyaundawaina ááintave'a aamoí ónááontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. aamoí é'a kentááyávésamo sáwí-aimbo kwésen-kwaasi táái kanaán-umai anondá simátimenaaontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. minkwáási paáká-túwawaare su'mai tuwánésa kawe-kwáásímán-owe sésa tirumpin-imáyáa íma awáresa kawe-kwáásímán-owe kwésewe. ¹³ évakarawai kentááyávésa uwo'aó'á

kwéowe kwésewata kanaán-iyé séta Áánútuntaveta imáyáa éta miráyá kwéunasaya évakarawai kentááyávésa kawer-imáyáágwára-kwáásímán-owe kwésewata kanaán-iyé séta keinárawataveta imáyáa éta miráyá kwéune. ¹⁴ amáparawai sáwí'o kwéomba mimbéyámbá maésa púwóvo séna Ísu Káráisiti mimbóráwái kentááyávénawe séna pukáimba póta Káráisiti arumbá kwésimiwaina mayáiyé su'maiya kwémayaumne. ¹⁵ amáparawaiya sáwí-imayaago tátokaimpinkemba iyásinkanintavena Ísu Káráisiti pukáimba póta kentáámó sirááímo kwétaini'a íma kwéeta kwembó arááímo kwétaini'a kwéeta máyaumne. mirámó ónaundayavenaya kentááyávénawe séna puwúwana Áánútu usásinankaraiye.

¹⁶ ááéma marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwaréta évakarawaiyaveta kawé-kwáásímán-owe séta évakarawaiyaveta sáwí-kwaasiman-owe siráumpo ívé'a íma miráyá kwésesta ááéma marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwakáunda Káráisitintaveta úwoi-kwaasiman-iyé siráundaya ívé'a íma miráyá kwésune. ¹⁷ mindáyaveta Ísu Káráisitiyemo tarúmaimo máyaundaya aúnaí'a umáíya méta ááémo uráundanten-imayaa íma éta ívé'a aúna-imayaa umáíya máyaumne. ¹⁸ Áánútu mirá kwéivo ááéma Áánútuna namuro-kwáásíráámbá umáíya máyaawananya Áánútu kesí kwaási-i'a umái maígwáe séna Ísu Káráisitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpuwówana kwená kwaási-i'a umásinkenaya séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata mimbáyáiyá kwémayaumne. ¹⁹ mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. Ísu Káráisiti amáparawaiyavenaya imáyáa éna pukáimba mindáyavena Áánútu imáyáa éna kwaásimo sáwí'o kwéomba íma aaivimbá kwémaitinkaivo kwená kwaási-i'a kwéumatinkena kentááyávénawe séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata kwésimatimune.

²⁰ kesáá Ísu Káráisitina aantá-kwaasiya únanaya simásímísata keinárawa'a kwésimatimundayaawe. Áánútu keinárawatavena asiramái siráisata siráin-ainta kwésimatimune. Káráisiti pukáintavena Áánútuna namuro-kwáásíráámbá umái máyáampinkemba kwená kwaási-i'a kwéumatinkaivo kwenááiyave'a owé seró. ²¹ Ísu Káráisitimpimba sáwí'o íí-áímbá íma kwáyowana Áánútu kesáámó sáwí'o únda-aimba kwempíntá ámakaiye. Káráisitiye tarúmaiya méta Áánútu aúranka'a arupí umáíya ménaundayavenaya Áánútu mirá úwana Káráisiti kesáámó sáwí'o únda-aimba maimaéna mindánankwara'a pukáimba póna Áánútu kwená namuro-kwáásíráání'a umáíya máyaundawai kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiye.

6

¹ Áánútuwe tagárotamai méta mayái kwémaeta asiramái simátimeta séta Áánútu úwoi kwétuwa'naa-imba pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááímo kwétaini'a oró kwésune. ² naaóvá'á Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna

úwoi túwa'naa uráunda-kanaa kentáái
isé'a sáwí'o umáímo máyómpinkembo

tíkaunda-kanaa túwa'naa uráumne

Áánútu siráíye agaimaréna siráimba mindáyave'a ísáaro. ívé'a Áánútu úwoi kwétuwa'naa-in-kanaama éna sáwí'o umáímo máyáampinkemba kwétirain-kanaama ímbá pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááímo kwétaini'a oro.

³ kentáásí mayáígómbá awánésa sáwí-amba kwáráavo séta kawé'-má'yáiyé su'mai kwémayaundaya pósa íma árai'a sésa sáwí-mayai kwémayaawe kwésewe. ⁴ amápa'-mayai kwémayaundayaveta séta suwánésaya árai'a Áánútuna mayái-kwáásímán-owe sígwáe séta mimbáyái kwémaeta máyaumne. umbai-yántáá'ó kentáásópa'o tisasamó sí'o iní'o umásinkesaya sáwí'o umásínkáanta íma ivátuweta asiramáíya máyaumne. ⁵ Áánútuna mayáíyá kwémayaundarakemba sínkambai ándáva'o mósinkesayaamo úkúmakesamo sáwí-aimba simánkesa mirámó kwéonta anóm-bayai kwémaeta no'wáamba íma suúyá kwégwaeta úwoi mayái kwémaeta sááimo kwésinkainta íma ivátuweta asiramáíya máyaumne. ⁶ kentááyávésa Áánútuna mayái-kwáásímán-owe sénááontaveta kawé'-má'yáiyé su'mai kwémaeta kawer-ímáyáá kwéeta paru umái méta kawé'á kwéumatinkaunanaya Áánútun-amanko keséya máyáísata árai'a miwítí imáyáa kwéeta ⁷ áraiir-aimba kwésimatimunanya Áánútu asirayámbá kwésimisata mirám-báyái kwémaeta Áánútu aúranka'a arupí umáíya máyaundaya mindá kweukáámbá araa'náa uráunanaya sáwí-aínko kentáávimbá íma kwétisata Áánútu aúranka'a arupí umáíya máyaundaya mindá iwevóiráámbá umásoketa umbai-yántáá'ó kesópataamo timbá kwéusayaaitaundayaawe. ⁸ évakarawai kentáá súwí'a mósá máraawasa évakarawai kentáá súwí'a simái sáwí'a owasá évakarawai kawer-áimbá simásíméwasa évakarawai sáwí-aimba simásíméwasa áraiir-aimbo simátimundayavesaya évakarawai kentááyávésa kampa'á kwésewe sewasá ⁹ évakarawai kawé'á umái suwánésaya kampa'á sésa úwoi-kwaasiman-owe sewasá évakarawai kentááyávésamo puwónáesa owémó kwéseмба íma puwúndaya úwoiya súvamaiya máyaumpo suwánaaro. Áánútu arupíya kwéumasinkaimba íma sínkamisata kwévuwune. ¹⁰ sáwíva-tantaako kentáásirumba umbái kwétamasinkainta kentáásirumba kawé'á úmae kwéiyiye. kesáá óísamba íma makáundayawaiya éta Áánútun-aai sáwívarawaiya kwésimatimunasaya kawé'á umái kwémaewe. óísaniyaaiwai éta Áánútun-aai tátokaundayaveta kawé'á umáíya máyaumne. ¹¹ Kórinti-naopaken-kwaasi ísáaro. kentí imáyáa éta kentáásirumpinken-aimba avora'á simátímakaundaya ¹² keinárawataveta íma kayoráúna'a kentááyávé'a kayó'mái máyáawe. ¹³ kesí iyámpóímo simátimundantenkaamba simátimumpo kentí imáyáamo úndantemba kentáásí imáyáa é'a kentirumpinkén-áimbá simásíméro.

Áánútuna naankaantáán-úne siráin-kwasai.

¹⁴ oó'á tombá moórá anóm-purumakankwara moórá sáwíyam-purumakankwara'a íma kwétagarotamai kwisóvo awaira-púrúmakánkái tinumarampimbá kwímakaawasarai oó'á kwétoye. mirámó ontembá keinárawa'a Áánútun-aaiyave'a áraire sewáiyé ímo áraire sewáiyé íma tágárotamai mé'a mayái máyáaro. arupí umái máyáawaise Áánútun-aai arááíraawaise íma kanaán-umai tágárotamai mésa mayái kwémaraawe. ságayankwara tunígwara'a íma moórávimba kwáyáiyé. ¹⁵ Ísu Káráísitiye Sáátáánigowe íma mimbórá-ímáyáá óyasa Áánútun-aaiyavesa áraire sewáiyé ímo áraire sewáiyé íma mimbórá-ímáyáá kwéowe. ¹⁶ Áánútuna naaúmpa'a kwesé kwaántá-kwaasi mimbórávimbá íma ménaaowe. Áánútu asirayáankwáráwái kentáásirumpimba máyáísata kwená naankaantáán-úne. mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Áánútu séna

kesí kwaásiye mé'a miwívimbá kwénaae'a
 miwítí Ísóigo onasá kesí kwaási-i'a ónááowe
 Áánútu siráíye. ¹⁷ mindáyavena Ísóigo séna
 úwoi-kwaasivinkemba tiyuwé'a moórá-ayampa'a
 mé'a sáwí-mayaigomba tínaaemba umátimiya'a
 tiré'a ¹⁸ kentivoí'a ona'á kesáánimbaa'a
 kesiyáámúmbaari'a ónááowe.
 Ísóigo amápar-asirayamba tokáiwai siráíye agaimaréna siráíye.

7

¹ kesí kwaási ísáaro. Áánútu kentááyávéná imáyáa éna mináímbá
 simái tarúmakaaintaveta kesúrake-sawi-yantaare kentáásí imáyáavinke-
 sawi-yantaare sínaaemba umáméta kawé'a umáíya méta Áánútu aúranka'a
 sáá'a kwégaisata Áánútundei-i'a umái méta kaweré su'maiya éta miráyá
 onó.

Póro arunkó aamoí uráin-kwasai.

² kentááyávéná íma kayoré'a kentáásí imáyáa úwoi oró. íma sáwí'a
 umátinkaawanasaya sáwí-amba kwakáawe. íma kampa'a simátiyuweta
 miwítí óísanta íma mémairaumne. ³ mináímbó simátimunda íma aaivimbá
 kwémaitinke'a sune. kenti imáyáa kwéundaya simátiméta ókwara'a miráyá
 kwéune séta úwoimo máyaundaya kenti imáyáa kwéeta puwónaunda-
 kanaa tínimba úwoi kenti imáyáa kwéonanaya tíniye. ⁴ árai'a kawé'a
 umái máyáawe asiramái sé'a kentúwí'a mósá kwémaraumne. anón-umbai-
 yantaa'a kentáásópa'a kwétimba mindáyave'a íma imáyáa é'a kenti imáyáa
 únana kentááigo asiramásínkáísana sirunkó ávááraumai aamoí kwéiye.

⁵ Táróasi-naopa'a tuwéta Másétóniyaa-marava'a tamáyaawanda íma
 kawé-kánáá úwata máyaawanasaya amápa'-naopimpa'a kae'náé'a ésa
 aaisambá kwésuwana kentáásí mayááyávéná kentáásirunko umbái
 kwétowana ⁶ Áánútu tirunkó umbái kwétain-kwaasi tiráváyáiwai kwemá
 sirávayanintavena Táításimba ai'marówana keinárawa'a tiyuwéna
 kentáásópa'a téna ⁷ maavá'ó túntaveta aamoí éta keinárawatemo máyon-
 kawer-aimba simásimuntavetaagwara'a aamoí ówánanaya keinárawa'a
 kentáá suwánanae siráamba tasimásimenaya sáwí'o uráantavenamo
 kentirunkó umbaimó taráimba tasimásimenaya kentávésamo kampar-áimbó
 sen-kwáásí táái anondá simátímakaamba tasimásimenaya mirán-áíntómbá
 tasimásimuwata isááwánanaya kentáásirunko aamoí uráíye.

⁸ aúvái agaimái timé'a asiramái sé'a ó'a íma mirán-oro siráunda mi-
 naúvái awánowana sáwíyanka'a kentirunkó umbái tówa'a mináímbá isé'a
 mináúvái agairáundayavena sirumbá umátinke'a ívé'a sirunkó íma umbái
 téna ⁹ kawé'a kwéiye. kentirunkó umbái tóntave'a íma aamoí é'a kentirunkó
 umbái tówa'a sáwí'o uráambo tínaaembo umámakaantave'a aamoí kwéune.
 sáwí'o kwéontavena tirunkó umbái taíno Áánútu kwésiye. mindáyave'a
 mináúvái agaimái tímakaunda íma sáwí'a umátínkaraumne. ¹⁰ Áánútu
 tirumbá umbái tamátinkaiwai sáwí'o kwéomba tínaaemba umámewana
 sáwí'o umáímo máyáampinkemba Áánútu tiréna kawepá'á mógwétinkaisana
 mindáyavena tirunkó íma sáwí'a kwéivo marapá-kwáásí Áánútuntavesa íma
 imáyáa kwéowai tirunkó umbái tainká'á sáwí'o kwéomba íma tínaaemba
 umámesa úwoi sáwí'a ésa Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowe. ¹¹ sáwí'o
 uráantavena Áánútu kentirumbá umbái tamátínkaraimba pó'a kawé'a
 uráamba imáyáa oró. keinárawapinkemba moóráwai sáwí'a uráimba íma

asiramái simámake'a tímakaunda-auvai-aimba isé'a sé'a arupí umátinketa kawer-ámbá kwaráano sé'a sáwí'o uráantave'a tigaeyávé'a é'a sáwí-meyambo kentópa'o tíníntave'a táátave'a é'a sé'a arupí umátínkáanana Póromo ménamo éna súwa'naa íníye sé'a sáwí'o uráiwaimba ááéma sáwí-meyamba amé'a keinárawapinke-sawi-imayaa arupí umátinke'a mirá uráamba ánásaraiye-aimba ísaraumne.

¹² mináúvái agaimái tímakaunda sáwí'o uráin-kwaasigontave'a íma aiva'á imáyáa é'a sáwí'o umánkarain-ininkontave'a íma aiva'á imáyáa é'a íma mirá uráumpo Áánútu aúranka'a kentááyávé'a anón-imayaa é'a kentááyávé'a sé'a miwíyávéta anón-imayaaya kwéune sénááontave'a mináúvái agaimái tímakaumne. ¹³ mináúváimó tímakaundantení'o uráamba kentáásí imáyáa kawé'á umásínkaraawe.

Táításimba ai'marááwánanaya kentópa'a koména kwenarunkó umbaí kwétowana túwa'naa úwa'a kawé'á uwaná aamoí éna kwenarunkó kawé'á úwana kentáásópa'a téna tasímásimuwata iséta mindáyavetaagwara'a aamoiyá kwéune. ¹⁴ ááéma Táítási aúranka'a kentúma maé iráunana simátímakaunda-aimbo árair-aimbo siráundantemba Táításimba kentááimo simámakaunda-aimba árair-aimban-íye. Táítási keinárawate koména kemó kentááimo simámakaunda-aintavena árair-aimba siráíye siráimba mindáyave'a íma sigaeyávé'a kwéune. ¹⁵ Táítási keinárawate komáyowa'a kwéntávé'a aamoí é'a táátave'a é'a tiyántámbá kwétowa'a kwenáái isé'a mirá uwaná mindáyavena Táítási imáyáa éna arumbá kwétimiye. ¹⁶ keinárawatave'a sé'a amápa'-mayaimo ésa kawé'á úmae iyónááowe kwésunana sirunkó kawé'á kwéíye.

8

Ísóigona kwaási túwa'naa uráan-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Másétóniyaa-marava'o naaó'-nao'a máyáawai Áánútuna kwaási kwemá kwétuwa'naa-in-aimba simátimenaumpo ísáaro. ² anón-umbai-yantaa'a miwítópa'a téna kwétavisisasa íma ivátuwesa Áánútuntavena tirunkó kawé'á úmae iyísasa miwí kesávái óísaniyaain-kwaasi máyáantavesa íma imáyáa ésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa sáwíyan-oisamba makáampinkemba sáwíva-tantaa'a torupásuwesa túwa'naa uráawe. ³ árair-aimba simátimune. miwí sésa maarán-tántáá'á kanaán-umai timénaumpo ó'omba torupamáí timénáe sésa miwítí imáyáavinkemba mirá ésa sáwíva'a tímakaawe. ⁴ kentááyávésa asiramái símae iyésa sésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai timénáe sétaamo únda aamoí kwéune siráawe. ⁵ imáyáawe su'maimo únda-yantaare su'mai íma tímakaavo ó'on-o'on-tantaakwara'a tímésa aiva'á Ísóigontavesa sésa ená kwaási-i'a umáíya méta ená mayáíyá kwémayaumne sirésa Áánútuna imáyáavinkemba kentááyávésa sésa Áánútuna mayái simásimiyata keinárawate mayánaumne sésa ⁶ maanká'á Másétóniyaa-marava'a máyáawai mirán-áimbá siráamba póta Táításimba simáméta séta Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási túwa'naa ónááom-bayai Kórinti-naopa'a koááimba ásáre tayauweré kuré túwa'naa inasá torupamáí maráiyana ánásaino Táításimba simámakaumne. ⁷ ó'on-o'om-bayai kawé'á umái kwémaraawai é'a Áánútun-aaiyave'a asiramái imáyáa kwéé'a kwenáái kawé'á umái kwésimatime'a kwenááigona ááimba kawé'á umái kwéise'a

karuwaa'á é'a kwétuwa'naa-e'a kentirumbá kwésime'a mirámó kwéon-kwaasi ontávéta simátimeta séta Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai túwa'naa ónááomba kawé'á umái timénááowe kwésune.

⁸ maanká'á Másétóniyaa-maravakewai Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa kawé'á umái tímakaan-aimba timénaunda mirán-oro íma kwésumpo timénááo. íya timénááoo sé'a kentirunkómbá tísaa umai kwéisaumne. ⁹ kentáásí Ísóigo Ísu Káraísiti úwoi kwétuwa'naa-imba ísaraawe. kwíyómpa'a ó'oran-kawe'a umái máyomba keinárawatavena imáyáa éna kwíyómpa'a tuwéna kawé'á umái ménaaontavena úwoi-kwaasiraamba umái marapá'á kumbéraiye.

¹⁰ ké'naan-aimba kesí imáyáavinkemba sumpo ísáaro. ááéma Áánútuna kwaásivinkemba keinárawa'a aiva'á sé'a torupamáí timénáe sé'a ááimba asé'a moórá-ima maisukáavo ívé'a mimbáyái ánásasuwaaro. ¹¹ ááéma karuwaa'á umái to'mayaa é'a ívé'a karuwaa'á é'a sáwíva-tantaa'o makáawai sáwíva'a maráiyasa sáwíyambo makáawai miráumai maráiyasa miráumai maráiyana ánásaino. ¹² sáwíva-tantaa'o maráane sáwíyambo maráane Áánútu tuwánanivo timénáemo síyan-tantaa'a sáwíva-tantaapinkemba sáwíva'a maré'a sáwíyampinkemba sáwíyamba maré'a timénááomba Áánútu awánéna kanaán-íye síníye.

¹³ túwa'naa ónááomba íma amápa'a tu'mái ánáse'a kesáv'e'a kwémare'a oró. ¹⁴ ánivo ívé'a makáan-tantaa'a kwáyáintave'a mimpínkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááomba mimbóráí'a umái ménaaowe. ¹⁵ miráumai naaóv'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna moórá-tonko áwí'a máana-tone séna toóntávéna séna sáwíva'a tókúmai kwénowai tímú'a vówasa íma aráá'a mārówasa sáwíyamba tókúmai kwénowai tímú'a vówana íma táái tínkaraiye

agaimaréna siráíye. miráumai ívé'a makáan-tantaa'a kwáyáintave'a mimpínkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááowe.

Táítási Kórinti-naopa'a kuráin-kwasai.

¹⁶ Áánútu Táításimba imáyáa amísana kemó túwa'naa úndantemba kwegwará'á túwa'naa ónáe kwésisata mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁷ Táításimba simámeta séta kotúwa'naa inasá Yútiyaa-maravaken-kwaasi túwa'naa ónááontavesa évaka-tantaa'a torupamáí maránááowe sündayavenaya aamoí éna kwená imáyáavinkenkwara'a séna ó'a miwíse koménaumne Táítási siráíye. ¹⁸ Táításimba ai'maráandara'a moórá-kwaasigwara'a ai'maráanana kwesé kwíníye. kwemá áséi-kwasai simátíma'mae kwénaaisasa naaó'-naokemba Ísóigona kwaási kwenáwí'a mósá kwémaraawai kwemá Táításiye kwíníye. ¹⁹ Ísóigona kwaási naaó'-naokemba kwembá usásinankesa sésa esé mimbáyái mayaaó sewaná keséya kwénaaena túwa'naa únda-mayaiya kwémayaisasa kentáásí mayáígómbá awánésaya sésa toómbá íma makáan-kwaasi kwétuwa'naa-owe kwésesa Ísóigo áwí'a mósá kwémaraawe.

²⁰ mimbáyáímó kwémayaundaya sáwí'an-owe seváiyé séta ²¹ Ísóigo aúrankare kwaási túrankare mimbáyái kawé'á ónáe séta naaó'-nao'a kwénaaeta torupámaráan-ontantomba maimaéta ímo makáan-kwaasi túwa'naa ondayávéta kwénaaumne.

²² minkáé'nárimo ti'maráandara'a moóráwainkwara'a ai'maráanana kwéna kaumbosé koinimba kwembá sáwíva-tawai áísaa umái awánanae

súndaya kwétuwa'naa-in-kwaasigo isatá awánaraumne. keinárawa'a kawé'ó umáímo máyáan-aimba iséna póna kotúwa'naa ónáe siráíye. ²³ Táításin-aaí súnda kesé tagárotamai ména túwa'naa índayavena kesé mayáí kwémayaiye. kwesémo koóyááoiyan-kwaasi táái súnda mimbáyái mayáyááoiyantavesa naaó'-naokemba Ísóigona kwaási keinárai usásintinkaraayasaraí Ísu Káraísiti áwí'a mósá kwémaraaiye. ²⁴ mindárau kentópa'a komáyaiya'a kentirumbá tíméro. kentúmo maé kwéiyundayavesamo sésa árai'a kawé'á umái máyáawe kwésesa naaémba naaó'-nao'a Ísóigona kwaási kosimátíma'mae naaíyasa kentáái isánááowe.

9

Ísóigona kwaási túwa'naa ónáemo siráan-kwasai.

¹ évaka-tantaa'o torupamáimo Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaásimo timénááon-aimba á'a ísaraantave'a maanáúváímbá íma ayáátáaka'a simátimenaumne. ² túwa'naa ónáemo siráan-aimba ísaraumne. Másétóniyaa-maravaken-kwaasi kentáái simátimewanda kentúma maé iyé'a keinárawatave'a sé'a Ákáyaa-maravaken-kwaasi mimbáyái kwéto'mayaa-esa moórá-ima maisukáawe séwánasa isésa sésa kesáágwará'á túwa'naa ónáe sésa évaka-tantaa'a torupámakaawe. ³ kentúma maé iyéta séta mimbáyái to'mayaa úmakaaweya súnda-aimba úwoi-aimban-iyé sevó séta kaumbonárau ti'maráanasasa kentópa'a kónááowe. kemó siráundantemba to'mayaa úmaranaaontaveta minkáúmbónárau ti'maráanasaya kotúwa'naa ónááowe. ⁴ naaémba kentópa'a konasá Másétóniyaa-maravakembo évakarawaimo kesémo kwésamo ésa ímo to'mayaa úmakemba kotuwánaiyamba tigaeyávé'a íya'a to'mayaa úmakaawemo siráunda-aintave'a sigaeyávé'a ónaumne. ⁵ mindáyave'a imáyáa é'a mindárayave'a asiramái simátíme'a sé'a kemó ímo kuráandara'a miwítópa'a koméwasa simáímo asirámakaantemba évaka-tantaa'a torupámáráaro simátímakaumne. naaémba kentópa'a kona'á kentí imáyáavinkembo torupámárémba úwoi maisiménááovo íma tísaa ónaumne.

⁶ maarán-áímbá imáyáa oró. kígauomo ombá moórá sáwíyan-kigau úmakesa sáwíyan-tomba áká'mai naawasá moórá anón-kigau úmakesa anón-tomba áká'mai kwénaawe. miráumaimo kwétimemba naaémba mirán-kánái'a umái mayánááowe. ⁷ miráumai moórá-morawai timíyan-tantaatave'a imáyáa uré'a miráumai tíméro. íma timénáe-imayaa kwée'a tímévainivo. kemó asirayán-áímbó siráundayavaiye sé'a tímévainivo. imáyáa umái kawé'á uré'a tíméro. timénááontavesamo aamoimó ónááowai miwí Áánútu aamoí kwéumatinkaimba pó'a timénááontave'a aamoí oró. ⁸ Áánútu kanaán-umai ávááraumai kawé'á umátinkaimba amápa-tantaatave'a kawé'á umái mé'a ó'on-o'on-kawe'-mayai mayánááontavena Áánútu ávááraumai kawé'á kwéumatinkaimba pó'a mirán-káwé'-máyái kanaán-umai mayánááowe. ⁹ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séné ímo makáawai túwa'naa esa tímātuwaawai miwítí kawé'-máyái kwaíkwai'a íníye agaimaréna siráíye.

¹⁰ Áánútu amápar-anayumba tímísasa mairésa kwégigau-umandaawe. Áánútu minánáyúnkómbá anón-úmáráísasa áká'mai kwénaawe. miráumai Áánútu kawé'á umátinkaina'a túwa'naa íyana mimpínkémbá kawé'-máyái anómba paáriníye. ¹¹ Áánútu kawé'á umátinkaina'a aasiyaasí

kanaán-umai túwa'naa íyasa simíyataamo timénaunda-yantaatavesa Áánútumpa'a súwi sénááowe. ¹² miráumaimo túwa'naa ónááomba Ísóigona kwaási ímo makáawai túwa'naa íyana sáwívarawai tirunkó kawe'á ínasa Áánútumpa'a súwi símae iyónááowe. ¹³ keinárawatavesa sésa Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sésa asiramái imáyáa kwéesa pósa súwa'naa uráawe sésa Áánútu áwí'a mósá marésa miwíyé amáparawaiye úwoi timénááontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa ¹⁴ Áánútumo keinárawa'o anómbó kwétuwa'naa-intavesa keinárawatavesa imáyáa ésa túwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa sénááowe. ¹⁵ Áánútu amáparawaiya ó'oran-kawe'a kwéumasinkaisata póta kwenáwí'a mósá kwémaraundayaawe.

10

Póro kwená mayáiyávái simátímakain-kwasai.

¹ keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa Póro keséya taména paru umái aaí siráivo némpa'o máínka'a asirayán-áintá kwésimasimintaawe kwésewe. Ísu Káráisiti marapá'ó máyonka'a paru umái ména íma aaisambá siráintave'a imáyáa é'a asiramái simátimune. ² kentópa'o kondá íma asiramái sénáe súndanivo imáyáa é'a keinárawapinkemba évakarawai kentááyávésa kampa'á sésa marará-kwáásiti ááimba kwégwaraawemo kwésentave'a asiramái simátimenaumpo kárákwiyoro. ³ marapá'ó máyaundaya namuro-kwáási usáyaaitanae sésamo áái'o tíyáantemba íma mirá éta marapá-sáwí-yántáá'á usáyaaitanae séta Áánútuna mayái kwémayaumne. ⁴ taané iwevóiyé úmakesamo áái'o tiyamáímo usáyaaitanaesamo ontembá íma mirá éta Áánútu asirayámbá símakaisata ó'on-o'o-sawi-asirayamba kwéusayaaitaundayaawe. ⁵ kentáá sááiyavesa kampar-áinéímó kwésewai tááigomba kesááigoya kwéusayaaitaiye. évakarawai miwí túwí'a mósá marésa Áánútun-aai ísáavo sésa simái aambá áúmbaraawata aambó áúmbaraan-aimba usáyaaiteta kentáási imáyáago Ísu Káráisitín-aai isáínkwáe símae kwéiyundayaawe. ⁶ kentáá sááiya isáígwáe séta timu'maréta máyauna'a mirá íyata tuwánéta kentáá sáái íma kwéisaawai sáwí-meyamba timénaumne.

⁷ keinárawa'o máyáawaina ááimba imáyáa oró. keinárawapinkemba évakarawai sésa árai'a Ísu Káráisitina kwaásiya úne sentembá kesáágwará'á Ísu Káráisitina kwaásiya úmpo mindáyave'a imáyáa oró. ⁸ Ísóigo asirayámbá siménaya keinárawa'a íma sáwí'a umátinkanaumpo kentí imáyáa asiramátinkanaundayavenaya minásíráyámbá símakaiye. minásíráyámbó símakaimbo simátíma'mae iyúnda-aimba mindá árair-aimba isatá póta minásíráyámbó símakaimbo simátíma'mae iyúndaya mindáyaveta íma sigaeyávéta kwéune. ⁹ aúvái agaimáímo timúnda íma maarán-ímáyáa é'a inkáíséro sénaya maanáúvái agaimái kwésimiye sevó-ímáyáa kwée'a kwéagayaumne. ¹⁰ évakarawai kentávésa sésa aúváiimba asirayán-áimbá simásimenaya ááéma keséya taména aamoisayán-kwáási ména úwoi-aimba simásímakaiye kwésewai ¹¹ miwí maarán-áimbá imáyáa oró. kentí némpa'a máyaunda póta aúváivimbo simátimunda-ainta kentópa'o kwéta mimbórá-áimbá póta kosimátimenaundayaaniye.

¹² kentávésa mirán-áimbó kwésewai miwí túwí'a mósá marésa anón-kwaasiya úne sewatá íma mimbórá-kwáásiráántá umái méta miwímó máyáawaina ááimba awánéta kesáá máyaundawaina ááinta íma taainéta séta kawe'á umáiya máyaumne. sáwí'a umáiya máyaumne séta íya taainánaumne. miwí moórá-morawaimo máyáawaina ááimba tuwánésa

miwítí imáyáavinkemba sésa máyaundawaina ááinta kawe'án-ye kwésewe. mirámó kwéomba sáwí-imayaavinkemba kwéowe. ¹³ keinárawapimba Áánútumo símakainda-mayai-aimba sénaumpo ímo símakainda-aimba íma sénaumne. ¹⁴ keinárawa'o máyáapa'a Áánútu íma aambá aunéna úwoi kesáái kosimátíméro simásímakaisata úwoiya Ísu Káráísitina áséi-kwasai kosimátímakaumne. mirámó uráunda Áánútu íma aambá áúnkaisata úwoiya kosimátímakaumne. ¹⁵ Áánútumo aambó áúsinkaraim-bayaiyaveta ó'on-kwaasimo mairáam-bayaiyaveta kesáá mairáumne íma séta kentáá súya maé kwéiyune. Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a asiramái imáyáa úmae iyónááomba timu'maréta máyaunda pó'a mirámó íyata ávááraumai túwa'naa ónaundayaawe. ¹⁶ mirámó íyata kanaám-póta tiyuwéta ó'on-o'om-barava'a Ísu Káráísitin-aai simátíma'maeta naaónaumne. ó'owimo Ísu Káráísitin-aaimo simátímaken-ayampa'a íma kométa kampa'á séta kesáá simátímakaumne séta kentáá súya maé iyónaumne.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna miwí kesávái mayáiyávésa íma túwí'a mósá marésa Ísóigona mayáiyávésa kwenáwí'a mósá maráaro agaimaréna siráiyé. ¹⁸ kwaási kesávái kawe-kwáásímá úne kwéseмба ímanivo Ísóigo kawe-kwáásímán-owe kwésiwei mindá Áánútu aúranka'a kawe-kwáásímán-owe.

11

kampar-áántá-kwáásítí kwaasái.

¹ kesúma maé iyé'a sáwíyan-aimbo sendá íma aambá áúsinkaiya'a úwoi sénaumne. ² keinárawa'a sáwí-amba kwaráavo sénamo Áánútu kárákwiraintemba miráumai kenká'á kárákwiraumne. kawer-ínáámárúmó moórá-kwaasigonka'o síváúmaraantemba miráumai keinárawa'a tí'mae'a Ísu Káráísitinopa'a mátínkáana'a kwesé ménaaowe kwésune. ³ naaóvá'á iraankavayaankó moórá-ininko áwí'a Ívimba kampa'á simáuwowana mináíntávéna áraire siráiyé. miráumai évakarawai kentí imáyáa sáwí'a umátinkaiya'a Ísu Káráísitintave'a asiramái imáyáa kwéomba ivátúwáavaiye sé'a mindáyave'a anón-imayaa kwéune. ⁴ ááéma avora'á Ísu Káráísitin-aai kosimátimewana'a ísówana Áánútun-amanko keinárawate máyowasa évakarawai kentópa'a komésa Ísu Káráísitin-aagomba kwaé'náer-aimba simátimesa Áánútun-amankontavesa kampar-áímbá simátímúwa'a aamoí é'a minámbá kwaránáe siráawe.

⁵ minkwáásiyávé'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasima pósa anón-kwaasiman-owe sembánivo minkwáásí kembá íma usáyaaaitaraawe. ⁶ aaimó kwésimatimunananamo sóikomo umbái kwétaimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aagona ááimba kawe'á umái ísaraunda mindá anón-tantaa'an-iyé. sáwíva-tawai árair-aimba amápa'a simátimewana'a ísaraawe.

⁷ Áánútun-aai simátimewanda meéyámbá íma mairé'a simátímakaumne. mirámó ówánda kentúwí'a maé iyé'a kesúwí'a úwoisankaamba uráumne. mirámó uráundayave'a kentávé'a sáwí'a uráiyé-imayaa kwéombanivo íma sáwí'a uráumne. ⁸ keinárawapimba Áánútuna mayái mayááwánda Áánútuna kwaási ó'on-o'on-daopakewai súwa'naa esa évaka-tantaa'a símúwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. miwímá sésa naaémba kentáá simíníye íma sunkákémbá úwoi miwítí évaka-tantaa'a kwésimuwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. ⁹ keinárawate komáyaawanda kesí óntamba ánásowa'a

súwa'naa oró-áimbá íma sé'a máyaawanasa Másétóniyaa-maravakemba évaka'a Áánútuna kwaási tésa ímo makáunda-yantaa'a másúwa'naa uráawe. minká'ó uráudantemba naaémba mirá ondá umbai-yántáá'á timúnava sé'a súwa'naa oró-áimbá íma sénaumne. ¹⁰ Ísu Káráisitina árair-aimba kwésimatimundawai úndantemba Áánútun-ai simátímakaundarakemba keinárawa'a Ákáyaa-maravaken-kwaasivinkemba óntamba íma mairáumne-aimba símae iyónasa mináíntávésa kampar-áimbán-iyé íma sénááowe. ¹¹ nóra séra mirán-áimbá kwésuno. sirumbá íyu kwétimeru kwésuno. sirumbá á'a kwétimunda Áánútu kwésuwanaiye.

¹² Áánútuna aantá-kwaasima owémó keinárawa'o kwésen-kwaasi miwí túma maé iyésa sésa Póromo Áánútuna mayáímó kwémaenamo keinárawatopakembo óntambo kwémayaintemba miráyá kwéune sevó sé'a kentópakemba óntamba íma kwémae'a mirá ónaumne. ¹³ miwí máyówana Áánútu kesí aantá-kwaasiman-owe íma séna ti'mákaiye. Ísu Káráisitina mayái-kwáásíyá úne kampa'á sésa aká'áánkaamba sésa kwená mayái kwémayaumne kwésewe. ¹⁴ mirám-báyáímó kwémayaamba íma sáá'a kwégaiye. kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'náko ságayawairaamba Sáátáánigo aká'ááni'a kwéiye. ¹⁵ miwí kwená mayái-kwáásí ontávésa kwemó intembá arupí-kwaasiraamba ésa aká'áánikaamba kwéowe. mindáyavena íma sáá'a kwégaivo keinárawa'a íma táá'a kaíno. miwítí sáwí-mayairakemba sáwí-meyamba mayánááowe.

Ísuna mayáímó mayáúndarakemba umbai-yántáá'á kempímbá tiráin-kwasai.

¹⁶ maarán-áimbá ókwara'a súnda kentávé'a sáwí-imayaagwara-kwaasima iyé-áimbá íma seró. ánivo mirámó sé'o é'a íma a'áo sé'a siyuwáíyá'a kítoka'a kesúma maé iyónaumne. ¹⁷ kesúma maé iyúnda Ísóigo siráini'a íma kwée'a sáwí-imayaavinken'i'a kwéune. ¹⁸ sáwívarawai marapákén-tántáátávésa imáyáa ésa miwí túma maé kwéiyovo kegwárá'á kesúma maé iyónaumne. ¹⁹ keinárawa'a kesávé'a kampa'á sé'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne kwéseмба pó'a sáwí-imayaagwara-kwaasiyave'a kanaán-iyé sé'a aamoí kwéowe. ²⁰ évakarawai kentópa'a komésa kentí imáyáa tavisewa'á siráani'a owasá kentí óntamba kampa'á simátiyuwesa kwénesa kentúwí'a simái sáwí'a ésa sáwí-aimba kwésimatinkesa mirámó ombá íma a'áo kwése'a kanaán-iyé kwésewe. ²¹ sáwí'o kwéumatinkaantemba kentópa'a kométa kesáa íma kanaán-umai miráyá umátínkaraumpo sirunkó sáwí'a kwéisa'a mináimbá kwésune.

évakarawaimo miwí túmo maé iyóntemba íma sáá'a káína'a miráumai kesúma maé iyónaumne. mirámó ondá sáwí-imayaagwara-kwaasigoraamba ónaumne. ²² miwí túma maé kwéiyowai sésa Ípíru-aimpinkemba kwésune kwésewa'a kegwárá'á mináímpínkémbá kwésundawai úne. miwí sésa Ísareri-andaraken-kwaasi úne kwésewa'a kegwárá'á minándarákén-kwáásímá úne. miwí sésa Ááváramu aisaavutantamba uráundawai úne kwésewa'a kegwárá'á miráumai kwenáisaavutantamba uráundawai úne. ²³ miwí sésa Ísu Káráisitina mayái-kwáásímá úne kwésewa'a kegwárá'á miráumai Ísu Káráisitina mayái-kwáásímá é'a miwí kwéusayaaिताumne. mirán-áimbó kwésunda sáwí-imayaagwarawairaamba kwésune-imayaa é'a Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda anóm-bayai kwémae'a miwítí mayái kwéusayaaिताumne. Áánútun-ai simátimundarakemba ándáva'a sínkaraamba sáwíva-tawaiman-ivo miwímó ándáva'o tínkaraamba

íma sáwívaka'an-iyé. sáwíva-tawai sínkaraawa'a púwóra'naraamba úndanivo úwoi súvamai máyaumne. mirán-tántáá'á kesópa'a sáwívaka'a tiráivo miwítópa'a íma sáwívaka'a tiráiyé. ²⁴ Ísu Káráisitina mayái kwémayaundarakemba Yútaa-kwaasi éva'aasei-tawai purumakan-áúwarasi-andanei sínkankaamba sáwívaka'a 39 ra'a sínkankaawe. ²⁵ Ísu Káráisitina mayái kwémayaundarakemba Áróamáani-kamaani-kwaasi kaumbo-táwai kunánaandei sínkankaawe. moórá-tawai kentávésa puwínkwáé sésa óntandei sínkamúwa'a marapá'á tuvánkaumne. kaumbo-táwai nompí-sípívimbá kwénaaowanana mindómpí-sípí kunáverombanivo kemá úwoi súvamai máyaumne. moórá-tawai miráumai nompí-sípí kunáverowa'a mindómpimbá ayáátááka'a moórá-no'waamba moórá-kwaya'wai mé'a íma puwé'a úwoi máyaumne. ²⁶ Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda ó'on-o'om-barava'a kwénaaunda kavirayán-dónkó mayávóra'naraamba isa'á aampa'á umóyán-kwáásí sínkamora'naraamba kwéowa'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi sínkamora'naraamba kwéowa'a ó'onkaa-kwaasi íma Yútaa-kwaasi mirá kwéowa'a ó'on-o'on-anon-daopimpa'a kwénaaunasa sínkamora'naraamba kwéowa'a aampa'á ó'on-daopare'o kwégunda sínkamora'naraamba kwéowa'a anón-dompimbo sípivimbo kwénaaunda sínkamora'naraamba kwéowa'a évakarawai kentávésa kampa'á sésa ená kwaásima úne kwésesa sínkamora'naraamba kwéowa'a mirámó ombá úwoi súvamai máyaumne. ²⁷ Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda anóm-bayaimo mayáúnda sívón-kaisa'á mimbáyái kwémae'a sáwíva'-no'waamba íma suún-kwaé'a Ísu Káráisitina mayái kwémae'a sáwíva-tawai sáái kwésinkaimba noné toón-íyaaíne mé'a sáwíva-tawai táúgwi'a kwésiyaísa'a sáwí-unankwatoi uré'a máyaunana ²⁸ íma mirán-úmbái-yántáaré su'mainivo ó'on-o'on-daopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraunda-umbai-yantaako kesópa'a aasiyaasí kwétiye. ²⁹ Ísóigona kwaásivinkembo évakarawaimo ímo asiramáímo kwégwaraamba sirumbá kwéumatinkaunana minúmbái-yántáákó kesópa'a kwétiye. kawer-ámbó kwégwaraawanamo moóráwaimo tavisisasamó sáwí'o kwéomba sirumbá kwéumatinkaunana minúmbái-yántáákó kesópa'a kwétiye.

³⁰ íma moórá-amba kwáyáivo kesúmo maé kwéiyunda évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásímán-iyé kwésen-aimba simátíménda ísáaro. ³¹ Áánútu kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitín-avowa áwí'a mósá ma'maé'a iyónaumne. simátimunda-aimba íma kampar-áímbán-ivo Áánútu ísaraiye. évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásímán-iyé kwésen-aimba simátíménda ísáaro. ³² moórá-anon-daoko áwí'a Támásikasi-naopa'a máyaawanana kárákwirawai áwí'a Árétása kwená mayái-kwáásí anón-kwaasigo kentávéna simátiména séna áí'mae'a ándáva'a móauwaaro súwasa mindáókona iír-ontara'o kárákwirowasa ³³ évakarawai súwa'naa esa kunánaan-unampimba kembá áítumai iír-avaapimba máápa'a túsúsinkesa ándára'a tátokowa'a kumeéme'a marará'á kumówánasa siyúwówa'a kóuraumne.

12

Ísóigo kaainampákáání'o umáímo agarááránkáin-kwasai.

¹ kesúma maé kwéiyunda mirán-ááínkó íma kentáá súwa'naa ínivo kentávé'a Áánútuna aantá-kwaasiman-iyé sénááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aai simátíménda ísáaro. Ísóigo kaainampákáání'o umáímo

agaráásínkaraimba simátíménda ísáaro. ² Ísu Káráísitina kwaási máyaawanana Áánútu kusí'maena kwíyómpa'a sanaan-úramba iyúmba kesimankóná kunáikái. mútú-kwaasi kusíkaiyo íma isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye. mirámó uráunda 14 íma maisukáumne. ³ Áánútu kusí'maena kwená kawé'-mápá'á iyúmba kesimankóná kunáikái. mútú-kwaasi kusíkaiyo íma isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye. ⁴ kusí'maena kwená kawé'-mápá'á mósinkarowa'a mivá'á mé'a évaka-tantaakon-aaí ísaraunda pó'a simátíméndamo é'a sáwí'a ónaunda pó'a íma kanaán-umai simátimenaumne. ⁵ mirá uráintave'a kesúma maé iyé'a kesí mayáíyávé'a íma kesúma maé iyé'a évaka-tantaa'o kesópa'o tisasamó suwánésamo sésamo aamoisáyán-kwaásímán-iye kwésen-aintave'a kesúma maé kwéiyune. ⁶ kesúma maé iyónáe sékai árair-aintave'a kesúma maé iyúna'a kentávé'a sáwí-imayaagwara-kwaasiman-iye íma kanaán-umai sésino. ánivo kesúma íma maé kwéiyune. aaimó súndarakembo kesúmo maé iyúndarakai mináimbá isésa évakarawai kentávésa sésa anón-kwaasiman-iye sésino. mindá íma sirááíma kwétaiye. kesí mayáí awáné'a simátimunda-aimba isé'a pó'a máyaundawaina ááimba suwánaawana sirááíma kwétaimba mindáyave'a kesúma íma maé kwéiyune.

⁷ Áánútu sirówa'a ó'oran-kawe-tantaa'a sáwíva'a awánaawanana Áánútu kentávéna séna kwenáúma maé iyívo séna moórá-yantaa'a sí'o íí-yántáá'á kusúvimba marówana mindáyavena Sáátáánigo sáwí'a umásínkáísana kesúma íma maé iyónaundayavena Áánútu mirá umásínkaraiye. ⁸ kaumbo-táwai Ísóigo Ísu Káráisitimpa'a námúnaa sé'a maantántáá'á maisiyúwéna'a kawé'á umái ménaumne séwánana ⁹ minkáúmbó-táwai séna ímanivo miráumai ména'a úwoi áwa'náa ondá embá kanaán-íníye. ímo asiramáímo máyaanda kesí asirayámbá áménana minásíráyánkó embá usáyaaitaina méniyone símaena iráíye. Ísu Káráísitina asirayánkó kenká'á kárákwiyimba pó'a ímo asiramáímo máyaundayave'a aamoí kwéune. ¹⁰ Ísu Káráisitintave'a imáyáa kwéunda ímo asiramáímo máyaundawe simáímo sáwí'o umásínkáane sáwí-aimbo simásínkáane umbai-yántáá'ó kwáyáine sáwí'o umásínkáane mirán-tántáátávé'a íma imáyáa é'a aamoí únda sé'a ímo asiramáímo máyaunda Ísu Káráísiti asirayámbá símísa'a asiramái máyaumne kwésune.

Kórinti-naoraa-kwaasi imáyáa arupí umátínkarain-kwasai.

¹¹ mirán-áimbó simátimunda kesúraamba maé kwéíye'a sáwí-imayaagwara-kwaasiraani'a kwéune. keinárawa'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasin-owe kwésen-kwaasi miwí kembá íma usáyaataraawe. kemá úwoi-kwaasi úndanivo miwí kembá íma usáyaaitaraawe. Póroma Áánútuna aantá-kwaasima iyé-áimbá keinárawa'a kampar-áimbó sen-kwáásíyávé'a simátíméraamba íma simátímakaavo kemá Áánútuna aantá-kwaasima úne-aimba imáyáa ónááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aaí maanáúváivimbá kwésimatimune.

¹² Áánútuna aantá-kwaasiti mayáí maarám-báyáímán-iye. ó'oran-kawé'-mayai ímo awánaraam-bayai Áánútuna asirayándéi mayáí kwémayaambaniye. keinárawapimba komé'a mirám-báyái kwémae'a íma ivá tuwááwána'a suwánaraawe. ¹³ nóra séra kentávé'a sé'a Áánútuna kwaási ó'on-o'on-daopaken-kwaasira'a kawé'á umái kárákwiyenawa kentáára'a íma miránumai kwégarakwiyiyo kwéseмба ó'on-daopakewaira'o

kárákwirawundanten-umai keinárawaka'a kárákwiraumne. ó'on-o'on-daopa'o Áánútuna kwaásivimbo komaéwanda miwí súwa'naa uráavo keinárawapimbo komaéwanda súwa'naa oró-áimbá íma séwándarakemba mirán-úmbái-áimbá íma simátínkaraumne. mirán-úmbái-áimbó simátínkaraundarakai kawé'á ówána'a pó'a aamoí umásínkaraasino. mirán-ímáyáámó ombá ivá túwáaro.

¹⁴ kae-táwai kentópa'a komé'a tiré'a ívé'a kwéto'mayaa é'a ókwara'a kónáe sé'a kwéumpo kondá umbai-yántáá'á íma tímé'a kentí óntambo siménaaontavena íma kwésinkaivo kentirumbó siménaaontavena kwésinkaimba pó'a kónaumne. iyámpói íma tinóvwira'a kárákwimai kwétuwa'naa-ovo tinóvwimo iyámpóíra'o kárákwimai túwa'naa ontembá kemá mirá kwéumpo ¹⁵ túwa'naa ónaundayave'a makáunda-yantaa'o túwa'naa umáímo kwéanasasuwe'o anóm-bayai kwémae'o mirámó ondavimbó puwónaundayave'a aamoí kwéune. kesirumbá anómba kwétimumpo kentirumbá sáwiyamba kwésimemba mindágwara'a ánásaavainivo imáyáa umái kawé'á oro.

¹⁶ súwa'naa oro íma séwándarakemba umbai-yántáá'á íma tímakaunda-aintave'a árar-aimban-iyé seró. keinárawapinkemba évakarawai kentávésa kampa'á sésa kentáásí óntamba mayánáe séna kampa'tá simásíyukaiye kwésewe. ¹⁷ nóra séra mirá uráumno. ti'mákaundawaiya kentí óntamba maimaésawa kembá másímakaa. ¹⁸ Táításimba asirayán-áimbá simáme'a ai'mákaunda moórawai Ísu Káráísitina kwaásigwara'a ti'mákaundarai mindáraiya kampa'á simái óntamba maé másímakaiyo. Táítási íma mirá-sáwí'á uráíye-aimba ísaraawe. kwewé kewé mimbórá-ímáyáávínkémbá mayái kwémayauye.

¹⁹ kesí kwaásiyono. maanáúvái mó awánanaaomba maarán-kámpár-ímáyáá é'a kentáá súranka'a Póro kwenáái arupí ónáe séna maanáúvái agairáíye sénááowe-imayaa kwéune. íma mirán-áintávé'a kwéagae'a Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútu aúranka'a kentí imáyáa túwa'naa ónáe'a mirán-áimbá kwésimatimune. ²⁰ kentópa'o kondamó ímo kawé'ó umáímo méwa'o kotuwáné'o ímo aamoímó ónaundayave'a anón-imayaa kwéune. kentópa'o kondamó asirayán-áimbó simátíméndamo isé'a íma aamoí ónááontave'a anón-imayaa kwéune. kentópa'o kondá aaisambá sé'a kayoré'a áwáá'a sé'a taaínkaar-umai mé'a simái sáwí'a umátinke'a kwantánaanta-aimba sé'a kentúma maé iyé'a ó'on-o'on-aimba kwése'a mirá-sáwí'á kwéiya'a kotuwánáúnavo sé'a mináimbá kwésimatimune. ²¹ kentópa'o kondá aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéon-imayaa íma tínaaemba umámake'a sáwí-imayaaayave'a tirááyave'a kwéowaimba íma tínaaemba umámakenka'a kotuwánáúnavo sé'a mináimbá kwésimatimune. kentópa'o kondá mirá-sáwí'ó kwéiya'o é'a Áánútu aúranka'a keinárawatave'a sigaeyávé'a onaná sirunkó umbái táníye.

13

Ísun-aaiyavai tirunkakémbá áraire simái kárákwiyon-kwasai.

¹ kae-táwai kentópa'a komáyaawandanivo ókwara'a kónaumne. kaumbo-káé-kwaasimo mimbórá-ánká'ó síyan-aimbo éta mináínkómbá arupí ónaundayaawe. ² íma aiva-táwaiman-ivo naaén-tawai kentópa'a komáyaawanda sáwí'o uráawaiye amáparawaiye asirayán-áimbá simátímakaumne. ívé'a kentí némpa'o máyaunda mináimbá simátíme'a sé'a kentópa'o kondá sáwí'o uráantave'a kogwésimatime'a íma eétínkáanda sáwí-meyamba tíménaumne kwésune. ³ kentávé'a sé'a Ísu Káráísiti simámisanawa

kwési. kwená imáyáávinkena kwésiyo kwésewe. kentópa'o kondá sáwí-meyamba timénaundara'a suwáné'a sé'a Ísu Káráisiti kwésimamintemba kwésimasimintaawe sénááowe. kwemá Káráisiti kentirumpimbá mayái kwémaena íma aamoisáyáwái éna kwená asirayándéí mayái kwémayaiye. ⁴ ááéma kwemá asirayámbá tuwéna aamoisayán-kwáásíráámbá umái máyowasa taaira'a inkámúwana puwúwana Áánútu usásinankowana Áánútuna asirayánká'a máyáiye. miráumai kesáágwárá'a aamoisayán-kwáásí máyaundanivo Ísu Káráisitiyeya tarúmai méta Áánútuna asirayánká'a méta keinárawa'a kwétuwa'naa-une.

⁵ keinárawa'a moórá-morawai Ísu Káráisitin-aaiyave'a tirunkakéná áraire simáíya kwenká'a agevamáíya máyáaompo kesávái-imáyáá kwée'a awánaaro. Ísu Káráisiti sirumpimbá máyáiye kwéseмба tirunkakéná kwése. tóikakena kwéseompo imáyáá oró. mirámó é'a Ísu Káráisitina kwaásiya úne sé'a ⁶ kentááyávé'a Áánútun-aai simásíméwain-owe sénááowe-imayaa kwéune. ⁷ kentááyávé'a sé'a Áánútun-aai simásíméwain-owe sénááontaveta íma námúnaa súndayaanivo keinárawa'a kawé'a ónááontaveta Áánútumpa'a námúnaa súndaya Áánútuwo túwa'naa inasá kawé'a oró kwésune. íma sáwí'a ónááomba póta íma sáwí-meyamba kotíménasaya évakarawai kentááyávésa sésa íma Áánútun-aai simásíméwain-owe sénááomba mindá íma anón-tantaa'an-ivo keinárawa'a kawé'ó umáímo ménaaomba mindá anón-tantaa'an-iyé. ⁸ árair-ainko usáyaaitaino séta mayáíyá kwémaeta kwétuwa'naa-une. ⁹ kentópa'o kondayá Áánútuntave'o asiramáímo ménaaombo éta aamoiyá ónaumne. mirámó íyambo éta íma sáwí-meyamba tíméta aamoisayán-kwáásíráámbá umái méta mindáyavetaagwara'a aamoí ónaumne. sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawé'ó umáímo ménaaontaveta Áánútumpa'a námúnaaya kwésune. ¹⁰ kentópa'o kondá sáwí'o kwéontave'a asirayán-áímbá kosimátimunavo sé'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái agaimái kwétimune. íma sáwí'a umátinke'a kentí imáyáá asiramátinkanaundayavena Ísóigo usásisinkowa'a keinárawaka'a kárákwiye'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái agaimái tímúmpo awáné'a súdantemba oró.

¹¹ kesí kwaásiyono. kawé'a umái mé'a kawer-ámbá kwaré'a súdantemba é'a mimbórá-imáyáá umái mé'a paru umái máéro. mirámó íyambo éna Áánutu arumbá aména paru umátínkáíwai keinárawate méníye.

¹² Áánútuna akúní'a kwéontave'a moórá-morawai tiyáámba tíméro.

¹³ Áánútuna kwaási maanká'a máyáawai keinárawatavesa kawé'a umái máéro kwésewe.

¹⁴ Ísóigo Ísu Káráisiti úwoi kwétuwa'naa-isana Áánutu arumbá kwétimisana kwenamankó keinárawate máyáísa'a mimbóráí'a umái kwémaentave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Kárésiya

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai ava'moraé-
iya'i. avakaeté-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái
Kárésiya-marava-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái
mátímakaiye. íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiva'a Ísun-aa
simátímapa'a kuwasá áraire sésa Ísuna aampa'á kuráawe. naaémba
Póron-aa simái sáwí'a umánkaron-kwaasi Kárésiya-marava'a tésa sésa
arupí umái máyáawain-owe Áánútu sínkwáe sésa Mósesina áamámba
kwaráaro kampa'á siráawe. évakarawai minkámpár-áintávái áraire sésa
pósa Ísuna aampa'á íma kawé'á umái kwakáawe. Póro iséna maarán-
áimbá agaimaréna séna Ísun-aiyavai áraire sésa kwenká'á aráápamai
máýáawaiye su'maiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawain-owe
kwésiye. mináintávái áraire sésa Ísuna aampa'á kawé'á umái kwaráígwáe
séna maanáimbá agaimái Kárésiya-marava'a máyáan-kwaasi mátímakaiye.

¹⁻² kemá Póro maanáúvái agaimaráúmpo Ísóigona kwaási Kárésiya-
marava'a máyáawai isáaro. keséyaamo Ísóigona kwaásimo kesémo
máýáawaiye keinárawataveta séta kawé'á umái máéro kwésune.
Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivoma Ísumbo pukáimpinkembo
usásinankaraiwaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma kesáái
kosimátíma'mae naauwó sésarai si'mákaayamba íma kwaási miwítí
imáyáavinkemba si'mákaavo Áánútu kwená imáyáavinkemba si'mákaivo
isáaro.

³ Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai
paru kwéumatinkaayantave'a námúnáa kwésune. ⁴ sáwí'o umáímo
máýáampinken-asirayanko tátokaimpinkemba iyásinkanintavenayaawe
sáwítaamo kwéundavinkemba maisiyuwánintavenayaawe Ísóigo Ísu
Káráísiti pukáíye. Áánútu kentáásivona imáyáavinkemba mirá uráíye.
⁵ Áánútu áwí'o aasiyaasimó anómbo umáímo kwaíkwai'o úmaenamo
iyínimba árair-aimban-íye.

áséi-kwasai mimbórá-áimbá kwáyáin-kwasai.

⁶ Ísu Káráísiti úwoi túwa'naa úwana Áánútu kwená kwaási-i'a
umatinkaindayavena tááyowa'a isé'a ááéma Áánútumba kwéauwe'a ó'om-
bonor-aimba kwéisaantavena mindáyavena sáá'a kwégaiye. ⁷ mináimbá
íma kawer-áséi-kwásáimán-íye. évakarawai Ísu Káráísitina áséi-
kwasai kwaé'mái kwésesa kentí imáyáa kwétavisewe. ⁸ kesááwá'i.
kwíyómpaken-kwayo'narawara'i. ímo simátímaunda-aintaamo ó'on-aimbo
simátíménanayaamo éna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba simíníye.
⁹ ké'naan-aimba moórágwara'a sénaumpo isáaro. moóráwaimo ímo
simátímaunda-aimbo ó'on-aimbo simátiminanamo éna Áánútu áwáá'a
séna sáwí-meyamba amíníye.

¹⁰ kwaási aamoí umásinkaigwae sé'a mináimbá íma kwésumpo Áánútu
kembá aamoí umásinkainkwae sé'a mináimbá kwésune. ááémo kwaásimo
aamoí umásinkaigwae sé'o uráundantemba ívé'a íma mirá kwéune. ívé'o
kwaásimo aamoí umásinkaigwae sé'o mirám-báyáímó kwémaekai Ísu
Káráísitina mayáímá íma mayáúsino.

Póromba aantá-kwaasi-i'a umái usásinankarain-kwasai.

¹¹ kesí kwaási ísáaro. áséi-kwasaimo simátímakaunda íma kwaásiti imáyáavinkemban-iyé. ¹² Ísu Káráisiti paaréna simásímakaivo íma kwaási suwa'á ísaraumne.

¹³ ááéma Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwándara'a Ísuna aampa'ó kwégwaraawai ánásanaaowe sé'a ávááraumai sáwí'a umátínkáva'a kuráunda-aimba ísaraawe. ¹⁴ kentáá síkwá'námo uráantemba asiramái kwaré'a Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwánda karuwaa'á kwée'a kesimantowí usáyaaitaraumne.

¹⁵ mirá uráumpo íma kesinó masínkaronka'a Áánútu ításinkena kendéiyé siráimba póna arumbá umásinkena kwená mayáímá mayánaundayavena kembá ítamakaimbaniye. ¹⁶ Áánútumo siráin-kanaamo tiráimba kwenááninko agaráásinkena séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó súwa'a isé'a mitáwai íma kwaási kotísaa e'a sé'a nóran-aina simátíma'mae naaónaumno íma sé'a ¹⁷ Yérúsaremu-naopa'a íma kwé'a Áánútuna aantá-kwaasi íma kotísaa e'a aantá-kwaasiti mayáír'ó kesí aivarí'o uráan-kwaasira'a íma kotísaa e'a Árépiyaa-marava'a kwaásimo ímo máyáapa'a komé'a naaémba moórágwara'a Támásikasi-naopa'a kuráumne.

¹⁸ komé'a kaumbo-ímá maisuwé'a Yérúsaremu-naopa'a kwé'a Pítaanopa'a komé'a sísamaivakemba éva'aasei-no'waamba kwaé'a ¹⁹ mitáwai Ísóigo ávákomba áwí'a Yémésimba awáné'a íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a ²⁰ Áánútu aúranka'a kwéagayaunda-aimba íma kampar-áímbán-ivo árar-aimban-iyé. ²¹ mitáwai íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a Yérúsaremu-naopa'a tuwé'a Síriyaa-maravare Sírisiyaa-maravare komáyaawanasa ²² Ísu Káráisitina kwaási Yútiyaa-marava'o máyówai íma kembá suwánésa ²³ kesááiyé su'mai ísarowasa évakarawai sésa Ísuna aampa'á kwégwaraawai ánásanaaowe séna ávááraumai sáwí'a umátínkáva'a kuráiwai iyé'a Ísun-aaí simátíma'mae kwénaaiye suwasá isésa ²⁴ kentávésa aamoí ésa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

2

Póroe ó'on-aanta-kwaasiye mimbórá-ímáyáá uráan-kwasai.

¹ Áánútu áwí'a mósá márówa'a sísamaivakemba éiyain-ima maisuwé'a moóráwai Páánápásiye kesé Yérúsaremu-naopa'a kwékai moóráwaimba Táításinkwara'a áí'mekai kwékai ² Áánútu kentávéna siráintave'a Yérúsaremu-naopa'a komé'a Ísuna kwaásiti anón-kwaasiye su'mai torupamáí mé'a ó'onkaa-kwaasimo áséi-kwasaimo simátímakaundantemba simátímakaumne. ááémo simátímakaundawe ívé'o simátimundawe áséi-kwasai simátimunda-mayaigo sáwí-mayairaamban-ivo sé'a simátimewanda ísaraawe. ³ Táítási kesé ména íma Yútaa-kwaasin-ivo Kíríki-kwaasigoma kesé máyowasa áúra'a kárámai araa'éna uwó-áímbá Ísuna anón-kwaasi íma siráawe. ⁴ évakarawai kampa'á sésa Káráisitina kwaási úne sésa miwísé torupamáí máyaawanasa mindáyavesa Ísuna anón-kwaasi mináímbá siráawe. Yútaa-kwaasiti amáánko tátokaimpinkemba Ísu Káráisitina-aaigo iyátínkáin-aimba kotivúntamai isánáe sésa keséya koyorupamáí mésa sésa Yútaa-kwaasiti amáámba kwarésa túra'a kárámai araa'éna oro sésa mináínkó tátorainkwae sésa Ísu Káráisitina-aaigo íma iyátinkaniye sumbánivo Ísuna anón-kwaasi miwí táái íma isésa Táítási áúra'a kárámai araa'éna uwó-áímbá íma siráawe. ⁵ miwítí kampar-áímbá íma kwakáundaya póna áséi-kwasai árar-aimba keinárawapimba asiramái kwaíkwai'a íníye.

⁶ minánón-kwáásíyómbá kentávésa sésa áséi-kwasaimo simátímakaanda-aine su'mai simátimiyo siráawe. minánón-kwáásíyávésa évakarawai sésa túwíkwara-kwaasin-owe sewaná Áánútu túwítavai íma imáyáa kwéintavai kegwárá'á íma imáyáa é'a sé'a túwíkwara-kwaasiya'o. íya túwí'a kwáyáin-kwaasiya'o kwésune. minánón-kwáásíyómbá kentávésa moórá-ainkwara'a simátimiyo íma sembá ⁷ maarán-áimbá sésa Áánútu Pítaantavena súwanamo Yútaa-kwaasimo áséi-kwasai kwésimatimintemba Áánútu entávéna siráisa ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimene kentávésa siráawe. ⁸ Áánútu Pítaamba asirayámbá amúwana Yútaa-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimintemba kegwárá'á asirayámbá símakaisa'a ó'onkaa-kwaasi kwésimatimune. ⁹ Yémésiye Pítaawe Yóniye Ísóigo Ísuna kwaásira'o kárákwiraawai kentávésa sésa Áánútumo ámakaini'a uwo sésa Páánápáasinte kenté tiyáámba símakawe. maarán-áintávéta mimbórá-ímáyáa éta keirái ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai kosimátimeyauye. miwí Yútaa-kwaasi kwésimatimewe. ¹⁰ Ísuna anón-kwaasiyomba mimbórá-áimbá simásimesa sésa óísaniyaain-kwaasi túwa'naa oró-áimbá kosimátimiyo suwa'á mindáyave'a kegwárá'á á'a imáyáa kwée'a karuwaa'á uráumne.

Póro Pítaantavai séna sáwí'a óne siráin-kwasai.

¹¹ karuwaa'á kwée'a Ántíoku-naopa'a komáyaawanana naaémba Pítaa túwa'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a sáwí'a uráane siráumne. ¹² ááéma Pítaama ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasiye toómbá kwénowasa évaka-Yutaa-kwaasi Yémésinopakemba tésa sésa ó'onkaa-kwaasi túra'a kárámai araa'éna oro. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiye toómbá íma naaró suntavéna Pítaa áá'a kówana ivátuwena ó'onkaa-kwaasiye íma toómbá néna ¹³ póna kaer-áinkwárá-kwáásiráání'a úwasa ó'on-Yutaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasi Pítaamo úmba awánésa miwígwará'á mirá ésa Páánápáasina imáyáa tavisuwaná kwegwárá'á mirá uráíye. ¹⁴ mirámó kwéomba árair-asei-ainkona aampa'á íma arupí umái kombá kemá Póro tuwáné'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a emá Yútaa-kwaasi éma ó'onkaa-kwaasimo ontembá éma mindáyavai ó'onkaa-kwaasiyavai íma se Yútaa-kwaasimo ontembá oro íma siyó Pítaantave'a siráumne.

Ísun-aaiyavai áraire sewái Áánútu séna arupí umái máyáawai-owe sínkwásí.

¹⁵ simásuwe'a Pítaantave'a maarán-áimbá siráumne. kentáásinovowiya Yútaa-kwaasi pósa kentáá masínkaraawata Yútaa-kwaasiya éta íma ó'onkaa-kwaasi éta miwímó sáwí'o ontentá íya kwéundayaanivo ¹⁶ Yútaa-kwaasiti amáántaamo kwégwaraundawaintavenaya Áánútu íma arupí umái máyáawain-owe séna Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire kwésundawaintavenaya séna arupí umái máyáawain-owe kwésisata ísaraumne. Áánútu kentááyávéná séna arupí umái máyáawain-owe síníntaveta Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraireya kwésune. kentáási amáámbo kwaráananayaamo éna Áánútu suwánénaya arupí umái máyáawain-owe íma sínívo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraireya kwésendayavenaya arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye. ¹⁷ Káráísitiyeyamo tarúmaiya máyaundaya Áánútu kentááyávéná séna arupí umái máyáawain-owe sisatá máyaunda ó'onkaa-kwaasimo sáwí'o ontentá sáwí'a kwéundaya Káráísiti misáwí-ímáyáa símakaisata sáwí'a kwéune íma sénáisiye. ¹⁸ Yútaa-kwaasiti amáámbo tukáunda pó'a moórá-imayaamo é'o é'a sé'a Yútaa-kwaasiti amáámbo kwaránée.

mirámó onanamó éna minámáánkó arupí umásinkainkwae sékai sáwí'a úsino. ¹⁹ púwón-kwaasimo Yútaa-kwaasiti áamáamba kwáráananamo éna minámáánkó arupí umásinkainkwae-imayaamo ímo kwéontemba miráumai mé'a Áánútuntave'a imáyáa kwée'a kwená mayái kwémae'a máyaumne. ²⁰ Ísu Káráisitimba taaira'á tuvúwúwana puwún-kanaavimba sáwí'o uráundawaina ááimba ánásaraimba póna ívé'a Káráisiti kesé máyáísa'a ívé'o máyaunda ááéraani'a íma umái máyaumne. marapá'á máyaunda íma úwoi mé'a Áánútu ááninko kentávéna imáyáa éna pukáiwain-aaiyave'a áraire súndayave'a aúnaí'a umái máyaumne. ²¹ Áánútumo símakain-amaambo kwáráawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawai owémó sinkákái Ísu Káráisiti pukáimba úwoiyavena pukáisino. mindáyave'a sé'a Áánútumo úwoi kwétuwa'naa-imba íma úwoisan-tantaa'an-ye kwésune.

3

ámáán-aimba kwarésa Ísun-aaiyavai áraire sésa kwéon-kwasai.

¹ Káresiyaa-maravaken-kwaasi sáwí-imayaa kwéowai isáaro. Ísu Káráisitimba tuvúwúwana pukáin-aimba avora'á simátímakaunda isómba túrandeираani'a umái awáné'a kawé'á umái isaraambanivo évakarawai tésa kentí imáyáa tavisewa'á uwo'aór-imáyáa kwéowe. ² moórá-aimba tísaa ónaumne. áamáambo kwakáantavaiya'i. áséi-kwasaiyave'a áraire siráantavaiya'io. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáiya imáyáa oro. áséi-kwasaiyave'a áraire siráantavena Áánútun-amanko tirumpimbá máyáie kwésundanivo ³ íma kawer-imáyáa kwéowe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáísa'a pó'a aúnaí'a iígómbá ááimba ásáre'a ívé'a imáyáa kwéomba Yútaa-kwaasiti áamáánko arupí umásinkaniye-imayaa kwée'a íma kawer-imáyáa kwéowe. ⁴ kawer-ámbó kwakáamba kentópa'a tiráin-tantaa'a íma úwoisan-tantaa'an-ye. ⁵ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáísana Áánútu keinárawapimba ó'on-o'om-bayaimo ímo awánaraam-bayai mairáie. áamáambo kwakáantavena íma mirá éna áséi-kwasai isé'a áraire siráantavena mirá uráie.

⁶ naaóvá'á Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siráintavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráimba ⁷ miráumai Ááváramu siráintemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai Ááváramu áráá'maa'an-owe. ⁸ naaóvá'á Áánútu imáyáa éna séna naaémba ó'onkaa-kwaasi kesááiyavesa áraire sénááowaiyave'a sé'a arupí umái máyáawain-owe sénaumne. Áánútumo ímo mirámó uráinka'a moóráwai aúváivimba áséi-kwasai agaimaréna séna Áánútu Ááváramuntavena séna ená imáyáa é'a amápa'-maravaken-kwaasi kawé'á umátinkanaumne siráie agaimaréna siráie. ⁹ mindáyavena naaóvá'á Áánútu Ááváramumba kawé'á umánkaraintemba kwenááiyavesamo árairemo kwésewai kawé'á kwéumatinkaiye.

¹⁰ naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna agaimakáin-amaampinkemba amápar-amaamba ímo kwa'maé iyónááowai Áánútumpakemba miwítí sáwí-meyamba mayánááowe agaimaréna siráie. mindáyavena áamáamba kawé'á umái kwáráanana Áánútu aamoí ínaye kwésewai miwítí sáwí-meyamba kwáyáie. ¹¹ naaóvá'á aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu arupí umái máyáawai owémó siráiwai kwenááiyavesa árairemo
siráantavesa pósa

aúnái'a umái máyáawe

agaimaréna siráiyé. mindáyavena Áánútuma áamáambo kwaránáemo
sewáiyávéná íma arupí umái máyáawain-owe séna kwenááiyavesa
árairemo sewáiyávéná arupí umái máyáawain-owe kwésiye. ¹² moóráva'a
agaimaréna séna

ámáámbo amápar-amaambo kwaránááowai

miwímá ménaaowe

agaimaréna siráiyé. mindáyavesa áamáambo kwarésamo Áánútun-aaiyavesa
áaire sésamo kwéomba íma mimbórá-yántáá'án-ivo kae-tántáá'án-iyé.

¹³ moóráva'a agaimaréna séna

taaira'ó t́nkamowasamo púwón-kwaasi Áánútumpakemba sáwí-meyamba
maésa kwévuwowe

agaimaréna siráiyé. mináíntávéná amápar-amaambo ímo kanaán-umai
kwakáundayavenaya Áánútumpakemba kentáásópa'a sáwí-meyamba
tivó séna Ísu Káráísiti iyásinkenaya misáwí-méyámbá maéna pukáiyé.

¹⁴ Áánútu Ááváramuntavena séna amápa'-maravaken-kwaasi kawé'á
umátinkanaumnemo siráintemba ó'onkaa-kwaasi kawé'á umátinkanintavena
Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-meyamba maéna pukáiyé. kwenááiyaveta
áairemo kwésundawaiya Áánútumo siráintemba kwenamankó
kentáásirumpimba ménintavena Ísu Káráísiti iyásinkowana Áánútu kentáásí
sáwí-meyamba íma siménaya kwembá amúwana pukáiyé.

*Áánútu simái tarúmakain-aine Mósesimbo simámakain-amaane minkáé-
kwásái.*

¹⁵ kesí kwaásiyono. kwaásimo kwéomba imáyáa oro. kae'nárai
mimbórá-áimbá simái tarúmaresarai agaimakááyamba moóráwai
mináímbá íma karéna ó'on-aimba áúgwimai síníye. ¹⁶ miráumai
naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-aimba siráinka'a
Ááváramuntavaiye aísavutantamba éna naaémbo paárinwaintavaiye
siráiyé. aúváivimba agaimaréna séna aísavutantambo ónááowaiyavena íma
siráivo aísavutantambo íníwaintavena siráiyé. aísavutantambo íníyemo
siráiwai Ísu Káráísitiman-iyé. ¹⁷ agaimaráúnda-ainkona ááimba maarán-iyé.
aiva'á Áánútu Ááváramuntavena simái tarúmarena séna asirámakaunda-
aimba mirá ónaumne séna sáwívar-ima 430 íma maisuwéna Mósesimba
ámáámbo ámakaiye. ánivo mirámó uráinka'a Áánútu Ááváramuntavenamo
simáímo tarúmakain-ainko íma ánásena kwaíkwai'a kwéiyé. ¹⁸ Áánútumo
Mósesimbo simámakain-amaambo kwaráúndayavenaya ímanivo Áánútu
kawé'á umátinkanaumnemo ááémo asiramáímo siráintavena kawé'á
kwéumasinkaiye. Áánútu Ááváramuntavena kawé'á umánkanaumne
asiramái siráintavena kawé'á umánkarena póna kentáá kawé'á
kwéumasinkaiye.

¹⁹ maarán-áíntávéná Áánútu Mósesimba áamáámbo ámakaiye. sáwí'o
owáímá Áánútuna áamáámbo isésa sésa sáwí'o kwéunda ívé'a isáúmne
sénááontavena Áánútu Mósesimba áamáámbo ámakaiye. minámáámbo
kwáyainana Ááváramu aísavutantamba íníwai kwentávénamo Áánútumo
simáímo asiramánkaraiwai paáréna minámáámbo ánásasuwaníye.
kwíyómpaken-kwayo'narawa'a Áánútuna áamáámbo avumpin-
kwáásí Mósesimba simámúwana simátímakaiye. ²⁰ ánivo Áánútu

Ááváramuntavenamo siráimba kweyáá siráíye. kae'náraimo kwéseyamba avumpin-kwáásí ména kwésimatimimbanivo Áánútu Ááváramuntavenamo siráimba kweyáá siráíye.

²¹ Áánútuna áamáángo Áánútumo simáímo asirámakain-ainko íma kwéavararaiye. Áánútu Mósesimba simámakain-amaankomo asiramáímo kwénamo kwaásimo aúnaí'o umátínkáinkakai minámáámbá kwégwaraawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawain-owe sisinó.

²² ánivo Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna sáwí-imayaa amápa-kwaasi tátokaiye siráíye. Áánútu séna Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésiyawaima kawé'á umátinkanaumne simáímo asirámakain-aimba siráintemba Ísu Káráísitin-aaiyaveta árai'a kentáásí sáwí-imayaa tátokaimpinkemba iyásinkaiye kwésundawainta kawé'á kwéumasinkaiye.

²³ Ísu Káráísiti ímo kunkówata ímo kwenááiyaveta áraire kwésewandarata Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá tátokowana Káráísiti kunkáinka'a kwenááiyaveta áraire kwésunda-amba Áánútu kwégwisinkena áamáángo kentáá tátokain-amba ánásasinkaraintaawe. ²⁴ Áánútu séna Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire síyawaiyavena arupí umái máyáawain-owe sénaumne súmba póna Ísu Káráísiti ímo kunkónka'a Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá tátokaiye. ²⁵ ívé'a Ísu Káráísiti á'a kunkáimba kwenááiyaveta áraire kwésunanaya póna Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá ó'omba íma kwétatoraiye.

²⁶ Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire kwése'a kwesé tarúmai máyáantave'a Áánútuna iyámpóín-owe. ²⁷ keinárawa'a nombá péráamba Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai kwenkáání'a kwéowe. ²⁸ Ísu Káráísitiye tarúmai máyáantave'a mimbóráí'a umái máyáamba póna maarán-áimbá íma anón-aimban-iyé. évakarawai Yútaa-kwaasi owa'á évakarawai ó'onkaa-kwaasi owa'á évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémayaawai owa'á évakarawai úwoimo máyáawai owa'á kwaaimá owa'á aaraimá owa'á kwéovo amáparawai mimbóráí'a umái máyáawe. ²⁹ Ísu Káráísitina kwaásimo é'o é'a Ááváramumo uráintemba Áánútun-aaiyave'a áraire kwéseмба pó'a Ááváramu aísavutnantamba uráawai ombá póna Áánútu Ááváramuwe aísavutnantamba ónááowaiye kawé'á umátinkanin-aimba simáímo asirámakaintemba kawé'á umátinkaniye.

4

¹ simátíménda-aimba ísáaro. moórawai puwéna kesááninko kesí náaindaamba mayáníye siráinana kwemá aanávó póna iyámpói máyaindayavena úwoi-kwaasiraamba umái máyainasa ² avowámó simátímakainda-kwaasi kwená náaindaankare miníyámpóiraré kárákwirewana avowámó siráintemba anón-éna mindááíndáámbá mayáníye. ³ ááéma kesáá miráumai iyámpóiraamba umái méta kwaántá-kwaasiti aambá kwégwaraawananaya minkwáántá-kwáásí tááigo kentáá tátokowana ⁴ Áánútumo siráin-kanáa túwana ááninkomba ai'marówana marapá'á kumúwana moóra-ininko maránkarowana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwarena ména ⁵ minámáánkó kentáá tátokaimpinkemba iyásinkanintavenaya Áánútuna iyámpói-ita umásinkanintavenaya mirá uráíye.

⁶ Áánútu keinárawa'a kwená iyámpói-i'a ontávéna ááninkon-amaankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba pó'a Áánútuntave'a kesivowé

kwéseмба ⁷ mindáyave'a kwaántá-kwaasi tááigo íma tátokaiwai é'a Áánútu áánimbaari'a ombá póna áánimbaatavenamo to'mayaa uráin-tantaa'a timíniye.

Póro Kárésiyya-kwaasiyavai anón-imayaa uráin-kwasai.

⁸ ááéma íma Áánútunopa'a té'a ísaraamba kampa-tántáaré kwaántá-kwaasiti imáyáawe mósá makáawana minímáyááo keinárawa'a tátokaimbanivo ⁹ ívé'a Áánútumpa'a tiráawana keinárawa'a kwemá kwétuwanaisa'a nóra éra úwoisan-tantaare aamoimó tain-tántáaré mivá'a tirumbá kwanté'a minkwáántá-kwáásiti imáyáa mósá maré'a miwítí mayáimó kwémayaantave'a owé kwéseo. ¹⁰ ánivo évaka-tawaiye évaka-kwiyone évaka-tawaimo toómbó kwénaantavaiye évakar-iye mintántáákóntávé'a kampa'á sé'a anón-kanaawe kwése'a anón-imayaa kwéomba ¹¹ keinárawapimba mase'masáa'a kwéowana'a sáwíva-tantaakwara Áánútun-aaigwara'a kwétatoraawana póna kesí mayáigó íma áúgwara'-mayaima iyé-imáyáá kwéunana sirunkó umbái kwétaiye.

¹² kesí kwaásiyono. asiramái simátíménda-aimba ísáaro. kembó tátokain-amba tuwé'a keinárawakaamba umái máyaumpo keinárawa'a kembó tátokain-amba tuwé'a kenkáání'a oro. keinárawapimba komáyaawanda íma sáwí'a umásínkówana ¹³ sí'a úmbanivo íma kówanda mé'a áséi-kwasai simátímewana'a ísaraawe. ¹⁴ sáwí-si'o úmba kesúma sáwí'a úwa'a mirá-sí'ó úwain-aaroi íma inkaisé'a siyuwé'a kawé'a umái kárákwiraawe. kwíyómpaken-kwayo'narawara'i. Ísu Káráísitiya'iyó. komáyowa'o kárákwiraantemba kenká'á miráumai kárákwire'a ¹⁵ súwa'naa ékai túramba pí'mai símakaasino. kawé'a umái kárákwire'a aamoí umásínkaraambanivo ívé'a mirán-áámói-yántáá'á íma kwáyáimba nóintavaiya'iyó. ¹⁶ árair-aimbo simátímakaundayave'a kentávé'a kesí namuro-kwáási iyé-imáyáá kwéowe.

¹⁷ Ísu Káráísitina áséi-kwaigomba kwaé'náe'a kwéowai sáwí-imayaavinkemba kentirumbá kwéairaresa sésa kwenáái ísáavainivo kesááiya ísáígwáe sésa kentirumbá kwéairaraawe. ¹⁸ kawer-ámpá'á métinkanae sésamo kentirumbó airaránááombo éna mindá kawé'án-iye. kemó keinárawapimbo maéwándawe moórá-naopa'o tamáyaundawemo kawer-ámpá'á métinkanaemo síyanamo éna kawé'án-ivo miwí áséi-kwaigomba kwae'naér-esa kentirumbá kwéairaraawe. ¹⁹ kesí iyámpóíyono. aaraimó iyámpóímo tínkáawanamo umbai-yántáári'o intembá keinárawatave'o imáyáamo únda sirunkó umbái kwétaivo Káráísitinkaani'o ónááomba minúmbái-yántáá'á ánásaniye. ²⁰ anón-imayaa é'a keinárawapimba komé'o aaimó simátimenanda kawé'a umái isánááon-imayaa kwéunana sirunkó aamoí kwéiye.

Ékaante Séraanteyavai kwántámai-aimba siráin-kwasai.

²¹ keinárawapinkemba évakarawai sé'a Mósesi siráin-amaamba kwaráúndaya Áánútu aamoí umásinkaniyemo kwésewai minámáánkóná ááimba íma kawé'a umái kwéisaavo simátíménda ísáaro. ²² naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Ááváramu kaer-iyámpói tinkómba moórá-iyampoi kwayór-ínínkó ánkárowana moórá-iyampoi aivar-ínínkó ankówana ²³ kwayór-ínínkóná iyámpói miwítí imáyáavinkemba ánkaraivo aivar-ínínkóntávéna Áánútu séna iyámpói ankáníyone simái asirámakonka'a ánkariye. ²⁴⁻²⁵ mináínkómbó kwántámai-aimbo sendá ísáaro. mindá kaer-áímbá simái tarúmakaiye. moórá-aimba Árépiyaa-marava'a Sáínai-omapa'a Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba póna moórá-ininko áwí'a

Éka kwayór-ínimbá póna kwenaráá'maa'a kwayó-kwáásí póna áamáánko tátokaipa'a máyáawe. mináínkóná ááimba maarágwárá'á éna Yérúsaremu-naopa'a marapá'á kwáyáin-daopa'a isasá mindáópaken-kwaasi áamáánko tátokaipa'a máyáawe. ²⁶ ánivo moórá-aimba simái tarúmakain-aimba maarán-áimbán-iyé. aúná-nao'a Yérúsaremuvaakaan-dao'a kwíyómpa'a kwáyáipa'a áamáánko kwaási íma tátokain-daopa'an-iyé. ánivo mináínkóná ááimba maarágwárá'á éna Áánútun-aaiyaveta áraire súndawaiya kentáá sinówaraamba uráíye. ²⁷ mináíntávéná Áísáya Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

ageínínkó iyámpóímo ímo ánkaraínda-ininko arunkó kawé'á íno. aúkain-ininko áráá'maa'a sáwíva'a maíyasa kwaaigwárár-ínínkó áráá'maa'a sáwíyamba ménaaomba póna ímo áí'o kwéinanamo iyámpóímo ánkaraínda-ininko arunkó kawé'á ísana aamoí kwéíye agaimaréna siráíye.

²⁸ kesí kwaásiyono. Áánútu Áísákaamba ankáníyone simái asirámakainka'a ánkaraíntemba keinárawatavena Áánútu simái asirámakainka'a pó'a kwená iyámpóín-owe. ²⁹ naaóvá'á anóvowiti imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigo éna Áánútun-amaankona imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigomba sáwí'a umánkaraimba póna mirán-kwáásí mésa mirá-sáwí'á kwéowe. ³⁰ naaóvá'á aúváivimba agaimaréna séna

kwayór-ínínkónté ááninkonte ti'maraaó. tivowámá puwínda aivar-ínínkó ááninko kwená náaindaamba mayánímbanivo kwayór-ínínkó ááninko íma mayáníye

agaimaréna siráíye. ³¹ kesí kwaásiyono. kesáámá íma kwayór-ínínkó áráámaata úmpo aivar-ínínkó áráámaata úne.

5

Ísu sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátínkaraindava'a maé'a miráumai máéro siráin-kwasai.

¹ Ísu Káráísiti séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkanaumne séna iyásínkaraimba pó'a keinárawa'a iyátínkaraindava'a mé'a moórágwara'a tátoranin-ampa'a íma kwáráaro.

² kemá Póro simátimumpo kawé'á umái ísáaro. arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníntave'a túra'a kárámai araa'éna oro kwésemba mináíntávé'o owémó síyanamo éna Ísu Káráísiti keinárawatavaiye sénamo pukáin-anko íma túwa'naa íníye. ³ túra'a kárámai araa'éna orómó kwésewaiyave'a avora'á súmpo ísáaro. Yútaa-kwaasiti áamáambo kwaré'o túra'o kárámaimo araa'énamo é'o é'a Yútaa-kwaasiti áamáamba amápa'a kwa'maé'a koró. ⁴ keinárawapinkemba évakarawai sé'a áamáambo kwaráúnda Áánútu suwánéna arupí umái máyáawain-owe síníye-imayaa kwéowai

Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáamba ivátuwe'a Áánútumo úwoi kwétuwa'naa-imba tínaaemba umámakaawe. ⁵ keinárawa'a mirá kwéovo kesáá maará éta Ísu Káráísitiye aráápamai máyaunanaya Áánútun-amanko súwa'naa imbá pónaya kentááyávéná séna arupí umái máyáawain-owe sínimba amu'maréta méta séta árai'a mirá síníyeya kwésune. ⁶ Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya moóráwaimo áúra'o kárámaimo araa'éna ínana ímo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo ínimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Ísu Káráísitiyemo aráápamaimo máyaundaya túwa'naa umai máyaundaya mindá anón-tantaa'an-iyé.

⁷ Ísu Káráisitina aampa'á aamoí ésa kwégwaraamba moórawai minámbá áuntuwaisa'a ívé'a Ísu Káráisitina árair-aimba íma kwégwaraawe. ⁸ Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyaraiwai minámbá íma áuntukaivo kwaási áuntukaawa'a íma kwégwaraawe. ⁹ kwaási maarán-áimbá sésa kisaamó moórámó kampindaisaná amápa'a kwégampindaiye kwésevo kentúra'a kárákwiyoro. ¹⁰ keináraware kesááwé Ísóigowe tarúmaiya máyaundayaveta asiramái simátime'a sé'a kemó imáyáamo úndantemba mirán-imáyáá íyata mimbórá-imáyáá ónaundayaawe kwésunda póna kampar-áimbá séna kentirumbá kwéairaraiwai kemá íma awánáúnda-kwaasi kwemá sáwí-meyamba mayáníye-aimba ísaraumne.

¹¹ kesí kwaásiyono. évakarawai kentávésamo kampa'á sésa arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníntave'a túra'a kárámai araa'éna oró-áimbá kwésiyemo kampa'ó kwéseмба mináimbó paaímó kwésundarakai íma sáwí'a umásínkáasino. kemá simátime'a sé'a Ísu Káráisitimba taaira'á tuvúwúwana kentááyáváyé séna pukáíye-aimba kwésimatimunda-aintavesa áwáá'a kwésevo túra'a kárámai araa'éna oró-áimbó kwésundarakai íma áwáá'a síyésino. ¹² kampar-áimbó simátimesamo kentirumbó kwéairaraawai miwí túma kárámai sáwí'a umásuwaaro-imayaa kwéune.

¹³ kesí kwaásiyono. sáwí-imayaaomo tátokaimpinkembo iyátinkaindayavena Áánútu tááyamai mirá uráimba pó'a á'a iyátinkaisa'a máyáantave'a sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéomba íma kwaré'a kwempá-kwempa'a tirumbá timé'a túwa'naa umai máéro. ¹⁴ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna kesávái-imáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oro agaimaréna siráíye. Áánútumo siráin-amaankona ááimba mirán-áimbán-iye. ¹⁵ ánivo keinárawa'a keiyái aaisambá sé'a áwáá'a sé'a ónááombo é'a sáwí'a umái ánásanaaovo kárákwiyoro.

Áánútumbo arááímo tainí'o ésa sáwí-imayaagomba tirááiyavai ésa onkwásái.

¹⁶ simátíménda ísáaro. Áánútun-amanko kwésintemba miráumai maí'mai'a é'a Áánútumbo arááímo tainí'o é'o é'a sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéon-ambo íma kwaránááomba mindá kanaán-ivo mirán-oro. ¹⁷ sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o kwéomba isaná Áánútun-amankombo arááímo tainí'o kwéomba isaná minkáér-imáyááo tiyankéya kwéivo Áánútun-amankomo kentúra'o kárákwiraimbo é'a sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéon-amba íma kwaránááowe. ¹⁸ Áánútun-amankomo sintembó mirámó é'o é'a sé'a Áánútun-amankomba arááíma tainí'a kwéunana póna Yútaa-kwaasiti áamáanko kembá íma tátokaiye kwésewe.

¹⁹ kwaási miwítí imáyáavinkemba avora'á maará kwéowe. áwáyo-tantaari'a ésa anómba sáwí'a ésa sáwí'o kwéon-tantaatavesa íma tigaeyávésa ésa ²⁰ kígauomo umándai-yantaako áwí'a mósá marésa kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa uwaa'á kwévesa pukaa'á kwéagayesa tíyamba kwéumatinkesa aaisambá kwésesa tirumbá sáwí'a kwéumatinkesa áwáá'a kwétiyesa miwí tááigo usáyaaaitainkwae sésa íma tágárotamai kawé'á umái mésa taainkaar-umai mésa ²¹ túran-anda kwéesa uwo'aó'-nómbá kwénesa uwo'aó'á kwéesa uwo'aó'-nómbó nánááontavesa torupamáí mésa mirán-tántáá'á kwaásiti imáyáavinkemba kwéowa'a simái ságamatime'a ókwara'a simái ságamatime'a sé'a mirámó kwéowai Áánútumo kárákwirain-ayampa'a íma ménaaovo kárákwiyoro kwésune.

²² á nivo Áánútun-amanko tirumpimbá máyáiwai maará umátínkáisasa kwémaewe. tirumbá kwétimesa tirunkó kawé'á ésa paru umái mésa asiramái maésa íma tívón-káínasa mésa túwa'naa umai kawé'á umátinkesa miwítí mayái kawé'á umái kwémaesa ²³ miwí túma íma maé iyésa miwí túra'a kárákwimai kawé'á ésa mirámó kwéowaina ááimba íma aambá áúnkaiye. ²⁴ Ísu Káráisitina kwaási sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo kwéon-imayaa kentáá táto'mai tavisivó sésa sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo kwéon-amba tínaaemba umámesa tukáawe.

²⁵ Áánútun-amanko aúnái'a umásínkaraisata aúnái'a umái máyaunda póta kwenamankómó kwésintenta umáíya kwaráano. ²⁶ kentúma íma maé iyé'a kesááigo usáyaaitainkwae íma sé'a kawé-tántáá'ó índayave'a íma simái sáwí'a oró.

6

umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo sáwí'o kwéombo ésa kwétuwanaamba pósa keinárawapinkemba Áánútun-amankomo sintembó mirámó kwéowai kwempa'á arupí umátinkanaaowe. kegwará'á mirá-sáwí'á ónááovo kárákwiyoro. ² umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro. mirámó é'o é'a Ísu Káráisiti siráini'a mirá ónááowe. ³ úwoi-kwaasigomo anón-kwaasi únemo sínimba minímáyááó kampa'á simáuwaniye. ⁴ kentí mayái awáné'a kawé'-máýáímó kwáyaina'o é'a aamoí é'a ó'owiti mayáiyávé'a kesí mayáígó usáyaaitaraiye íma seró. ⁵ amáparawaitopa'a umbai-yántáá'á tínímbanivo íma ivátuwe'a asiramái mé'a moórá-morawai túwa'naa oro.

⁶ Áánútuna áséi-kwasai ísámae kwéiyowai miwítí kawé-tántáá'á amápa'a taaímbai évaka-tantaa'a Áánútun-aai kwésimatimewaitopa'a tíma'mae'a iyóro.

⁷ íma kanaán-umai Áánútumba kampa'á simáuwanaaovo áráir-aimbanivo íma moórá-imayaa oro. kawer-ánáyúmbó úmáráawaimo ombá kawé-tómbá kwéakaraavo sáwí-anayumbo úmáráawaimo ombá sáwí-tomba kwéakaraawe. ⁸ mirámó kwéomba sáwí-yantaatavesa tirááyavaiye su'mai úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma puwésa Áánútuna egwaa'á íma ménaaomba pósa némpa'a ménaaovo Áánútun-amankombo arááímo tainí'a úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma aúnái'a umái maí'mai'a ónááaowe. ⁹ mindáyaveta kesáá kawé'á úmaeta kwéiyundaya íma sívón-káínata ivátúwáano. kawé'ó úmaetaamo kwéiyundayaamo ímo sívón-káínataamo tuwétaamo éta naaén-kanaamo tínimba kawé'-méyántá maéta ménaumne. ¹⁰ mindáyaveta túwa'naa onda-ámbó kwáyáimbo éta amáparawai kawé'á umáíya túwa'naa ono. Áánútun-aaiyavesamo árairemo kwésewaiseya mimbórá-ákúni'a umái méta túwa'naayaamo ónaundaya mindá anón-tantaa'an-iyé.

¹¹ ayááirá'á kemá Póro anón-auvaivimba agaimaráúmpo awáné'a kwe-nayáánavi'an-iyé seró. ¹² évakarawai sésa suwánésa anón-kwaasimanowe sígwáe kwésewai keinárawatavesa sésa túra'a káramai araa'éna oro kwésewana miwí tááigo keinárawa'a kwétavisiye. Ísu Káráisiti keinárawatavaiye séna taaira'á pukáíye-aíne su'maimo senkákái évakarawai ísámai sáwí'a umátínkáasino. ímo sáwí'o umátinkanaaontavesa sésa túra'a káramai araa'éna oró-áínkwará'á kwésewe. ¹³ túra'a káramai araa'éna orómó kwésewai Mósesimo siráin-amaamba íma amápa'a kwégwaraawe.

kentúra'o araa'énamo mósá úmaranaaontavesa túma káramai araa'éna ígwáe kwésewe. ¹⁴ miwí mirá kwésevo kemá Póro mimbórá-áimbá mósá maré'a Ísóigo Ísu Káráisiti kentááyáváiyé séna taaira'á pukáiyee-aimba mósá kwémaraumne. Ísu Káráisiti kentááyáváiyé séna pukáintave'a púwón-kwaasimo marapá-tántáátávésamo ímo imáyáamo ontembá marapá-tántáátávé'a íma imáyáa é'a úwoisamban-iye kwésunda póna mintántáákó kembá íma kwétavisíye. ¹⁵ moóráwaimo áúra'o káramaimo araa'éna ínanamo moóráwaimo ímo áúra'o káramaimo araa'éna ínanamo ínímba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Áánútu aúna-kwaasiraani'o umásínkaraimba mindá anón-tantaa'an-iye. ¹⁶ simátimunda-aimbo kwa'maé iyíyanamo éna Áánútu paru umái arumbá umátinkena kwená kwaási amápa'a mirá umátinkaniye.

¹⁷ Ísun-aai simátimewandarakemba sínkamuwana avimá sine'á kwáyáintave'a Ísu Káráisitina mayái-kwáási óne kwésevo moórá-umbai-yantaa'a íma síméro.

¹⁸ kesí kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káráisiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-isa'a árair-aimban-iye sé'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Évésasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Évésasi-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasitopa'a agaimái tuwówana Titikása maimaéna mátímakaiye. maanáimbá isésa ó'on-o'on-daoraa tíméro séna agairáiyé. Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana ména maanáimbá agaimarówana mátímakaiye.

¹ kemá Póro maanáúváí agaimaráúmpo isáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéná séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaivo isáaro. Évésasi-naopakewai Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai íma ivátuwe'a asiramái máyáawai isáaro. ² Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Káráísitinte tarúsinkenaya ításinkarain-kwasai.

³ Áánútuma Ísu Káráísiti avowámá éna Ísu Káráísitinteya tarúsinkenaya kwíyómpa'a kwenópakemba asirayámbá siménaya kawé'a kwéumasinkaisata póta kwentávéta súwi kwésune. ⁴ naaóvá'á Áánútu maramá íma tarórurainka'a Ísu Káráísitiyeya tarúmaiya ménaundayavenaya kwenaúranka'a kwendéi-í'a onanayá kentáávímbá íma sáwí-aimba kwénintavena ítámakaiye ⁵ Áánútu kentááyávéná imáyáa éna naaóvá'á séna Ísu Káráísitina mayáiyávé'o é'a kesáánimbáa kesiyáámúmbaari'a ónááowe séna kwená imáyáavinkemba aamoí éna mirán-áimbá siráimba póna mirá uráiyé. ⁶ ááninkomba arumbá ámakaiwainte tarúsinkenaya anón-kawe'a umásinkenaya úwoi súwa'naa umásinkaraimba póta kwená ááimba ó'oran-aaimba mósá kwémaraumne.

⁷⁻⁸ pukáintavena sáwí-imayaaya maisiyuwénaya misáwí-ímáyááo tátokainta iyásinkenaya kentááyávéná ó'oran-imaya kwéimba úwoi ávááraumai súwa'naa enaya póna kentáási sáwí-imaya maisíyukaiye. ⁹ naaóvá'á kwená kawer-ímáyáávínkémbá aúpá'á to'mayaa úmakaimba ívé'a kwéavaarisata kwéawanaumne. Káráísiti kesí imáyáa íníye siráintemba póna ¹⁰ Áánútumo siráin-kanaamo tínimba amápa-tantaa'o taróruraimba kwíyómpakene marapákéne komaéyamae úmarainana Káráísiti anóndako mindára'a kárákwiyiniye.

¹¹ Áánútu kwená imáyáavinkemba to'mayaa úmakaimpinkemba mirá kwéiyé. imáyáa éna to'mayaa úmakaimba póna Yútaa-kwaasi kwená kwaási-i'a úndayavenaya Káráísitinte tarúsinkenaya ításinkaraintaawe. ¹² aiva'á Káráísitimba amu'maréta máyaundawai kwená ááimba ó'oran-aaimba isatá mósá kwémaraumne.

¹³ miráumai ó'onkaa-kwaasi árair-aimba kawer-ámpá'á métinkaniye mináséi-áimbá isé'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a kwesé tarúmai máyáamba Áánútu kesimambá timénaumne simái asirámakaintemba mirá uráimba pó'a kwená kwaási-i'a umái mé'a ísaraawe. ¹⁴ Áánútun-amanko keséya máyáaintaveta séta árai'a Áánútu kwená kwaásiyavena simái asirámakainta kesópata tíníye. árai'a Áánútu kwená kwaásiya

tátokaampinkemba iyásinkanintaawe kwéseta mindáyaveta kwená ááimba ó'oran-aaimba mósá kwémaraumne.

¹⁵ agairáúnda árair-aimba pó'a keinárawa'a Ísóigo Ísuwe aráápamai mé'a Áánútuna kwaásiti imáyáa é'a máyáawe-aimba isé'a ¹⁶ Áánútumpa'a súwi símae iyé'a keinárawa'a túwa'naa umai námúnaa súnda ¹⁷ Áánútumpa'a maarán-áintávé'a áísaa une. Ísóigo Ísu Káráisiti avowámá kentáásivowama ó'oran-aaimba kwáyáiwai kwemá kwenamambá timínana kentí imáyáa kawé'a umátinkena Áánútumba agaráátinkaina'a pó'a kawé'a umái awánanaaowe. ¹⁸ kentí imáyáa ságamatinkena tááyaraintave'a kwesémo ménaaombo amu'maré'o máyáantave'a mindáyave'a námúnaa kwésune. kwemá kwená kwaási kawé'o umáimo ménaaomba to'mayaa úmarena simái asirámakaimba awánanaaontave'a námúnaa kwésune. ¹⁹⁻²⁰ kwenááiyaveta áraire kwésundawaivinta kwená asirayánkó mayáímá kwémayaimba minásíráyámbá usáyaaitarain-asirayanko isa'a awánanaaontave'a námúnaa kwésune. Áánútu minásíráyándéí Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankena kwenayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'a kwíyómpa'a móankaraiye. minásíráyámbá kwenááiyaveta áraire kwésundawaimba símakain-asirayamba mimbórá-ásíráyámbán-iyé. ²¹ Káráisiti amáparawaira'a kárákwirena kwíyómpa'o kárákwiraawairare asirayánkwáráwáíréré aivaráwáíréré ívé'o túwí'o kwáyáiwairare naaémbo túwí'o kwéniwairare kárákwiraiye. ²² Áánútu amáparawaira'a kárákwiyinintavena kwembá usásinankena kwená kwaásiyavena imáyáa éna simámena séna usáyaaitayan-Isoigo'i'a uréma amáparawaira'a kárákwiyuwo siráiyé. ²³ a'nómpínkén-imáyááómó amápa-kura'o kárákwiraintemba Áánútuna kwaásiya Káráisitina áúraamba únanaya kwemá si'nónkáámbá éna kárákwiraiye. a'nónkó kweyáára'a íma máyáísana áúwawaako íma mirá éna mimbórá-kúwawaa'o kwáyáintemba Káráisiti amápa-kuwawaa'a aaómísamai-i'a umásinkena kwegwárá'a aaómísamai-i'a umái máyáiyé.

2

Áánútuna némpa'a máyaundavakenta aúnaí'o umáimo máyaunda-ita umásínkáin-kwasai.

¹ ááéma sáwí-imayaa kwée'a sáwí'a uráan-kanaavimba máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a mé'a pó'a ² marapákén-kwáásítí sáwí-amba kwaré'a Sáátáánigo kwaántá-kwaasiti anóndakomba kwaré'a kwemá Áánútun-aai íma ísámai kawé'a kwéowaira'a kárákwiraiwaimba kwakáawe. ³ mirámó kwéontemba ááéma miráyá uráunda sáwí-yantaataveta sirááiyaveta éta sáwí-imayaa kwarááwáananaya Áánútu sáwí-meyamba amáparawai tímínten-umai kanaán-umai simíníntavenaya ivátuwenaya ⁴ arumbá ávááraumai umásinkenaya kentáásí imáyáa anómba éna póna ⁵ úwoi súwa'naa enaya kawer-ámpátá mészínkaraiye. sáwítaamo étaamo máyaawandawaina ááinka'a Áánútuna némpa'a máyaawandarata Ísu Káráisitimbo pukáimpinkembo usásinankaraintemba aúnaí'o umáimo máyaunda-ita umásinkenaya ⁶ Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankena kwíyómpa'a móankarena Ísu Káráisitinte tarúsinkenaya aúnaí'a umásínkaraisata Káráisitimo kwíyómpa'o ménamo kárákwiraintemba kwíyómpata imáyáa éta máyaumne. ⁷ Áánútu Ísu Káráisitimba ai'marówana kumbéna kentááyáváyé séna puwéna kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwéna miráumai anón-kawe'a umásinkenaya úwoi anómba súwa'naa uráísasa

pósa kwená kawe'-má'yái awánamae iyónááontavena mirá uráíye. ⁸ Áánútu úwoi túwa'naa úwa'a kwenááiyave'a áraire suwaná sáwí-imayaaó tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á métínkaraiye. íma kentí imáyáavinkemba kwenááiyave'a áraire siráavo Áánútuma imáyáa timúwa'a áraire siráawe. ⁹ túma maé iyésa sésa kawe'á kwéunda póta kawer-ámpátá kwégune sevó séna íma kawe'-má'yáígóná meéyámbán-ivo Áánútu úwoi túwa'naa enayavena sáwí-imayaaó tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á métínkaraiye. ¹⁰ Áánútu kentáámó tarórurairwai séna kawe'-má'yái maimaé kwéiyesa ménaaowe siráimba póna kawe'-má'yái mayánaundayavenaya tarórurena Ísu Káráísitinteya tarúsinkaraiye.

mimbórá-kwáásí-íta umásínkarain-kwasai.

¹¹ mindáyave'a imáyáa oro. kentinóvowi íma Yútaa-kwaasi ovó keinárawakwara'a íma Yútaa-kwaasi owatá Yútaa-kwaasiya Áánútuna kwaásiya úndayaveta súra'a kárámai araa'ényaya kwéeta keinárawataveta úwoi-kwaasi owé-imáyáa éta séta íma túra'a kárámai araa'éna owái owéyá kwésumpo mindáyave'a imáyáa oro. ¹² minkánáávimbá keinárawa'a Káráísitina némpa'a mé'a ó'owima é'a íma Áánútumo ítámakain-kwaasi é'a Áánútu simái asirámarena tarúmakain-kwaasi íma é'a marapá'á máyówana Áánútu kesé íma máyowa'a kwesémo maéyave'a íma amu'maré'a máyówana ¹³ ááema Áánútuna némpa'a máyówai Ísu Káráísiti keinárawatavaiye séna puwéna póna tí'maena kwená egwaa'á tínkaraisa'a pó'a kwesé tarúmai méraawe.

¹⁴ Ísu Káráísiti puwúntavena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye kentáásí avumpimbó kwénamo taaínkaar-umaimo namuro-kwáásí-í'o umásinkemayonta maisiyuwéna mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya ¹⁵ Yútaa-kwaasiya kentáásí áamáamba tuwéna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye aúnaí'a umái mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya kwempá'á tarúsinkenaya póna paru umásinkanintavena mirá uráíye. ¹⁶ Ísu Káráísiti taaira'á pukáintavena síyámbo kwéunda-yantaa'a ánásamasinkenaya Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya sí'maenaya Áánútunopa'a mósinkenaya ¹⁷ mirá éna téna áséi-kwasai paru kwéumasinkain-ainta simátimena keinárawa'a ó'onkaa-kwaasi Áánútuna némpa'o máyáawai tasimátimena kesáá Yútaa-kwaasi Áánútuna egwaa'á máyaundawaiya tasimásimenaya ¹⁸ Ísu Káráísiti mirá uráintavena Áánútun-amanko súwa'naa isanayá Káráísiti kentáá Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye sí'maenaya kentáásivonopa'a kwégwisata kwená egwaa'á máyaumne.

¹⁹ mindáyave'a ááema kwááyu-kwaasi é'a ívé'a íma mirá é'a Áánútuna kwaásiye keinárawakwara'a Áánútuna kwaási-i'a umái máyáamba kesááwé keináraware Áánútuna akún-kwáásí-íta umáíya máyaumne. ²⁰ Áánútumo naankáámbó kwéumaraimba Ísu Káráísiti ávonkaamba isasá Áánútuna aantá-kwaasiye Áánútun-aaí simátíméwaiye naamayáánkaamba owa'á keinárawa'a naankáámbá kwéowe. ²¹ ávonkomo amápa'-nanamimo asááuraintemba kesáá Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaunda Áánútu kwená aoka'-námbá kwaási súneiye naankáámbá kwéumaraiye. ²² keináraware kesááwé kweséya tarúmai máyaundaya Áánútun-amanko kwaási súneiye naankáámbá kwéumarena mimpimbá kwémaiye.

3

Póro ó'onkaa-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

¹ mindáyave'a kemá Póro ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráisitin-aai simátimewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a mósínkarowa'a Ísu Káráisitina mayái-kwáásí é'a keinárawatave'a námúnaa kwésune. ² Áánútumo úwoi túwa'naa ínintavena mimbáyái símakowana mimbáyáigó kawé'a kwéumatinkaimba á'a ísaraawe. ³ Áánútumo to'mayaa úmakena aúpá'ó makáimba agaráásinkowa'a ááéma mináímpínkembá ákí-aimba aúváivimba agaimakáumne. ⁴ ááéma Ísu Káráisitin-aai aúpá'á makáimba simásimuwa'a ísaraumne. maanáúváímó agayáúnda ísámai kawé'a oro. ⁵ Áánútu naaóvá'ó máyówai mináímbá íma simátimena ívé'a Áánútun-amanko kwená aantá-kwaasiyaawe kwenáái simátíméwaiye simásímakaiye. ⁶ mináséi-kwásái maarán-áímbán-iyé. Yútaa-kwaasiyaamo áséi-kwasaimo ísaraundantentaan-umai ó'onkaa-kwaasi ísaraantavena Áánútu kawé'a umátinkáísasa ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-kwaasiye mimbóráí'a umái máyaundayaawe. Áánútu séna Ísu Káráisitina mayáiyávé'a mirá ónaumne simái asirámakaimba póna íma Yútaa-kwaasiye su'mainivo ó'onkaa-kwaasiyavenagwara'a simái asirámakaiye. ⁷ áséi-kwasai simátimenaundayavena Áánútu úwoi súwa'naa ena kwená asirayámbá siména kwená mayái-kwáásí-í'a umásínkaraiye. ⁸ Áánútuna kwaási kembá usáyaaitaraawa'a kíto-kwaasi pó'a ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai Ísu Káráisitina mayái ó'om-bayai usáyaaitaraim-bayai-aimba simátimenaundayavena usásisínkaraiye. ⁹ Áánútu simásimena séna to'mayaa úmare'o aúpá'ó maré'o mirá ónaumne siráunda-aimba simái ságamatimiyo Áánútu simásímakaiye. Áánútu amápa-tantaa'o tarórurawai aiva'á mináímbá aúpá'á makáimba kwaíkwai'o eémáyáimba ¹⁰ ívé'a kárákwiraawaiye asirayánkwáráwáiyé kwíyómpa'o máyáawai Áánútuna kwaási tuwánésa sésa Áánútu ó'oran-kawer-imayaagwarawain-iyé kwésewe. ¹¹ ááinka'a Áánútu imáyáa éna to'mayaa éna séna mirá ónaumne séna Ísu Káráísiti kentáásí Ísóigomba imáyáa amúwana mirá uráiyé. ¹² Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundayavetaawe kwenáíyaveta áraire kwésundayavenawe íma sáá'a kaisatá Áánútunopata úwoiya kwégune. ¹³ mindáyave'a simátime'a sé'a keinárawa'a áséi-kwasai simátimewandarakemba áwáá'a sésa sí'a iní'a umásínkaraavo asiramái mé'a íma ivátuwaaro. umbai-yántáá'ó kesópa'o kwáyáimba kanaán-ivo úwoi aamoí oro.

Káráísiti aruntá kwésimin-kwasai.

¹⁴ mináíntávé'a imáyáa kwée'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kívaire'a mé'a námúnaa kwésune. ¹⁵ amápar-akumba marapá'á máyáawaiye kwíyómpa'a máyáawaiye miwítí ááimba Áánútuma isa'á kwenaúranka'a kívaire'a mé'a maarán-dámúnáa kwésune. ¹⁶ Áánútun-amanko kentirumpimbá ména ó'oran-anondako póna asirayámbá timína'a asiramái mé'a ¹⁷ Ísu Káráisitín-aaiyave'a áraire kwésentavena kentirumpimbá ména kwemá tirumbó kwétimewaina ááimba isa'á kwéntávé'a asiramái tirumbá kwéame'a ménaaontave'a námúnaa kwésune. ¹⁸ Káráísiti amáparawaivimba arumbá kwétimimba anómba kwétimiye. Káráísiti asirayámbá timína'a keináraware Áánútuna kwaásiye amápa'a sé'a Káráísiti kentáávimba arumbá kwésimimba anómba kwésimimba

póna íma ánásaniye sénááontave'a námúnaa kwésune. ¹⁹ Ísu Káráísiti amáparawaivimba arumbá kwétimimba anómba kwétimimba íya kanaán-umaiya awánasaraundayaanivo ívé'a kítoka'a awáné'a naaémba awánamai kawé'á ónááontave'a námúnaa kwésune. asirayámbá Áánútumpimba anómba kwéna keinárawapimba anómba kwénintave'a námúnaa kwésune.

²⁰ imáyáamo kwéetaamo Áánútumbo kwéaisaa-undaya sáwíyan-tantaa'an-ivo kwená asirayándéimó kwésuwa'naa-enayaamo kwéimba mindá usáyaaitarain-tantaa'an-iyé. ²¹ Áánútuna kwaásiya Ísu Káráísitiyeya tarúmaiya méta ívétaamo máyaunda-kwaasiye naaémbo paáronaaon-kwaasiye séta kwenáwí'a anómba úmae kwéiyimba árair-aimba iyéyá símae iyónaundayaawe.

4

Káráísiti áúwawaata úne siráin-kwasai.

¹ Ísóigona mayáímá kwémayaundarakemba ándáva'a sínkaraawa'a mé'a maanáimbá kwakwiyé'a kwésimatimune. Áánútu tááyena séna maarán-umai máéro siráivo mirán-oro. ² kentúma íma maimaé iyé'a paru umái mé'a imáyáa kwéé'a túwa'naa e'a sáwí'o umátínkáambo é'a íma imáyáa é'a úwoi túwa'naa oro. ³ Áánútun-amanko imáyáa tímisa'a mimbórá-ímáyáará'á mé'a mirá é'a paru úmae iyónááontave'a íma ivátuwaaro. ⁴ Áánútun-amamba mimbórá máyáísata kesáá mimbórá-súraámbá umáíya máyaunanaya sáayaraimba póta kwesé ménaundayaveta amu'maréta méta mimbórá-yántáátávéta amu'maréta ménaumne. ⁵ Ísóigo mimbórá máyáísana Áánútun-aaiyaveta áraire kwésunda-anta mimbórá-ámbá isaná nombó kwéveraundaya mimbórá-ámbá isaná ⁶ Áánútu mimbóráwái ména amáparawaiya kentáásivowama ména amáparawairata kárákwirena amáparawaiya kawé'á umásinkenaya kwená kwaásivimba máyáíye.

⁷ Áánútu máyáísana Ísu Káráísiti kwená imáyáavinkemba kwená mayáíya mayánaundayavenaya kwená asirayámpínkémbá moórá-morawaiya asir-ayántá símakaintaawe. ⁸ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

sanaambó iyúnka'a tátokowai tí'maena

iyéna kwaási aamoi-yántáá'á tímatukaiye

agaimaréna siráíye. ⁹ iyúnka'o siráin-ainkona ááimba maarán-áimbán-iyé. aiva'á marapá'á kunkéna ¹⁰ kwíyómpa'a iráimba mimbóráwáímá

póna amápapimpa'a kwená asirayámbá kwáyáíye. ¹¹ aamoi-yántáá'á tímatukaiye siráin-ainkona ááimba maarán-áimbán-iyé. kwená mayáímá mayánááontavena asirayámbá kwaási tímúwasa évakarawaimo tímún-

asirayandei aantá-kwaasiti mayái máyówasa évakarawaimo tímún-asirayandei Áánútu simátímakain-aimba simátímúwasa évakarawaimo tímún-asirayandei Áánútuna kwaásira'a kárákwiyuwasa

évakarawaimo tímún-asirayandei Áánútuna aambá agaráátinkowasa miráumai Ísu Káráísitina mayáímá mairáawe. ¹² Áánútuna kwaásiya kwená mayáímá kwémaeta moórá-morawaiya túwa'naa umai mimbóráí'a umáíya

méta asiramátinkaundayavenaya asirayándéi mirá uráíye. ¹³ mindáyaveta méta Áánútu ááninkon-aaiyaveta áraire kwésundayavetaawe kwembá awánamai kawé'á kwéundayavetaawe mimbórá-ímáyáá éta tarúmai méta

sáakaevayan-kwaasi-i'a umái méta Káráisitinkaani'a umáíya ménaumne. ¹⁴ miráyáámó onasayáámó ésa iyámpóímo kampa'ó kwésimatiyuwaantemba kentáá íma mirán-umai kampa'á simásiyuwanaaowe. mirám-baaran-aimba íya kwaréta kwaási sáwí-ampa'a métinkanae sésa sáwí-imayaavinkembo kwésiyan-aimba íma iséta mirán-áimbá íya kwaránaumpo ¹⁵ árair-aine su'mai kwéseta kwaásiti imáyáa kwéeta amápa-tantaa'a sáakaevayan-kwaasi-i'a umái méta Káráisitinkaani'a umái ménaumne. kwemá kentáará'á kárákwiraisata ¹⁶ kesáá Káráisiti áúwawaata únana kentáási'nonkaamba Káráisiti éna amápa-kuwawaaka'a kárákwiraiye. tiyáamba tísamaima tínúnkoma tátokaisana ti'nónkómó imbá amápa-kuwawaapa'a imáyáa tímísana tiyáánko kwená mayái máyáísana tísamaigo kwená mayái máyáísana mirámó kwéenamo anómbo kwéimba miráumai Káráisiti kwená kwaási imáyáa tímísasa moórá-morawai kwétuwa'naa-esa kwéasiramatinkesa máyáawe.

Káráisitinte tarútinkena aúnái'a umátínkarain-kwasai.

¹⁷ Ísóigo aúranka'a asiramái simátimumpo isáaro. Áánútuna aambó ímo kwégwaraawaimo máyáantemba íma miráumai máéro. miwímá sáwí-imayaavimba mésa ¹⁸ íma isámai kawé'á ésa Áánútun-aaiyavesa tirunté marésa ti'nómbá umbái tamái máyáantavesa miwítí imáyáao túnkwisasa Áánútumo aúnái'o kwéumatinkain-ayampa'a íma mésa ¹⁹ sáwí'o kwéon-imayaawe su'mai ésa ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o kwéomba aamoí ésa mirámó kwéontavesa íma tigaeyávésa kwéowe.

²⁰ miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Ísu Káráisitimpa'a té'a kwená aampa'á kwégwe'a ²¹ kwenáái isé'a áraire sumbá Ísumpakemba árair-aimba simátima'maesa iyúwa'a ísaraawe. ²² ááéraan-imayaamo sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o uwanamó kampa'ó simátíyukaimba ivátuwe'a ²³ mirámó íyanamo éna Áánútu kentí imáyáa aúnái'a umátinkena ²⁴ kwembó arááímo kwétaini'a ónááontavena aúnái'a umái Áánútunkaani'a umátinkaina'a árai'a Áánútuntave'a imáyáa é'a arupí umái ménaaowe.

²⁵ mindáyave'a kampar-áimbá tínaaemba umáme'a kentí kwaásivimba árair-aine su'mai seró. Ísu Káráisitina akún-ándá póta mimbóráí'a umái méta póta miráyá onó. ²⁶ áwáá'o síyamba íma sáwí'a é'a ááéma paru umái mé'a áwáá-tantaa'a kwaíkwai'a ivó sé'a ákíra'a túwáaro. ²⁷ Sáátáánigo tavisína'a sáwí'a únavo sé'a áwáá'o sembá ákíra'a túwáaro. ²⁸ umóyámbó kwéowai maarán-oro. íma umóyámbá é'a évaka-tantaa'o mayánááontave'a mayáímá kwémae'a minkákémbá mairé'a ímo makén-kwaasi túwa'naa e'a tíméro. ²⁹ sáwí-aimba íma sé'a kawé'ó umátinkanin-aine su'mai sé'a mirámó é'o é'a mináímbó isánááon-kwaasi kawé'á umátinkaiyasa asiramái ménaaowe. ³⁰ Áánútun-amanko arumbá umbái taiváínivo íma sáwí'a oro. Áánútu amápa-tantaapinkemba iyásinkanin-kanaamo tínimba Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáintave'a sé'a Áánútuna kwaásima úne sénááontavena Áánútun-amanko arumbá umbái taiváínivo íma sáwí'a oro. ³¹ keinárawapimba maarán-tántáá'ó é'a tínaaemba umáméro. kayorái-yántáaré tirumbó sáwí'o iíyé áwáá'o siíyé aaisambó siíyé simáímo sáwí'o umátinkaiye amápa-tantaa'o sáwí'o iíyé ³² íma mirá é'a tirumbá umátinke'a túwa'naa e'a Ísu Káráisitimo kentí sáwí-imayaamo maitiyúwáísanamo Áánútumo ímo anondá sáwí-meyambo tímíntemba ó'owimo sáwí'o umátínkaraamba íma imáyáa é'a anondá sáwí-imayaa umátínkáaro.

5

ságyan-ayampa'a máéro siráin-kwasai.

¹ Áánútu arumbá kwétimisa'a kwená iyámpói ontáv'é'a pó'a kwemó intembá miráumai kwée'a ² moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a máéro. Ísu Káráísitimo kentáávimbó arumbó kwésimenayaamo énamo kentáásí sáwí-imayaamo maisiyuwáníntavenayaamo puwúwanamo Áánútumo aamoimó uráintemba moórá-morawaivimba kentirumbá tíméro.

³ Áánútuna kwaási ontáv'é'a áwáyo-tantaare sáwí'o iíyé túran-andawe únavo sé'a mirán-tántáákón-áái íma seró. ⁴ sáwí-aine uwo'aór-áiné aká'áán-aine súnavo sé'o Áánútumpa'o súwimo sénááomba mindá kawé'á íníye. ⁵ árai'a áwáyo-tantaa'o kwéowaiye sáwí'o kwéowaiye túran-anda kwéowaiye mirámó kwéon-kwaasi Ísu Káráísitiye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma mésa túran-anda kwéowai marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéowai Káráísitiye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma ménaaowe.

⁶ mirá-sáwí'ó kwéon-tantaatavesamo sénááomba kampa'á simátíyúwáivainivo kárákwiyoro. Áánútun-aaí ísámai sáwí'a kwéowai mirá-sáwí-áímbá kwéseмба póna Áánútu áwáá'a sínívo kárákwiyoro. ⁷ mirámó kwésewaise íma mé'a miwí íma kwáráaro. ⁸ ááéma tunkon-ayampa'a máyómbanivo ívé'a Ísóigona kwaási ontáv'é'a ságyan-ayampa'a máyáamba pó'a ságyan-kwaasi-i'a umái máéro. ⁹ ságyan-ayampa'o mé'o é'a arupí umái kawé'á umái mé'a árair-aimba simái mé'a ¹⁰ imáyáa é'a sé'a Ísóigo aamoí ínkwaé-i'a úne sé'a mirán-oro. ¹¹⁻¹² tunkain-ayampa'a máyáawai íma áúgwara'-mayai kwémayaavo íma miwisé mirá é'a avora'á simátimé'a sé'a sáwí'a kwéowe sé'a aúpá'ó kwéombo sé'o é'a tigaeyáv'é'a ónááovo avora'á simátimé'a sé'a sáwí'a kwéowe sé'a ¹³ avora'á agaráátinkaiyasa mintántáákóná ááimba awánasuwesa koyauwerésa ¹⁴ ságyan-ayampa'a taménaaowe. mindáyavesa sésa

tuúmó kwaésamo pukáara'naraambo umáímo mémpinkemba usásinewana
Káráísiti
sán-kamátinkaniye
kwésewe.

¹⁵ mindáyave'a kárákwíye'a sáwí-imayaamo umáímo máyáawaimo ontembá íma é'a kawer-imáyáa umái máéro. ¹⁶ ívé'a kentáásópa'a umbaiyántáá'á kwáyáintave'a Áánútunopa'a ténááontave'a úwoi maúnavo sé'a Áánútuna mayái máyáaro. ¹⁷ mindáyave'a íma sáwí-imayaa é'a Ísóigombo arááímo kwétaini'a umái máéro.

¹⁸ mindáyave'a sáwí'a ónááovo uwo'aó'-nómbá né'a uwo'aó'á únavo sé'a Áánútun-amankó kentáávimbá anómba umásinkainkwae sé'a máéro. ¹⁹ keinárawapimba Áánútun-aaí aúváivimba agaimakáan-aimba sé'a monorímá sé'a Ísóigontave'a tirumpimbá aamoí kwée'a imá seró. ²⁰ Ísóigo Ísu Káráísitina asirayántáv'é'a imáyáa kwée'a amápa-tantaatave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi símae íyóro.

aarakwátí kwaasái.

²¹ keinárawa'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá kwémare'a Ísuna akúní'a umái mé'a minákúmpákén-kwáásí táái ísáaro. ²² aaraiyómbá ísáaro. Ísóigon-aaimo kwéisaanten-umai kentuwai'máa táái ísáaro. ²³ Ísu Káráísitimo kwená kwaásira'o kárákwirainten-umai kwaaimá kentuwainímbáaka'a kárákwiyoro. Káráísiti kwená kwaási kawer-ámpá'á métinkaraiye.

²⁴ Ísu Káráísitina kwaásimo kwenááimo ísáanten-umai aaraimá amápa-tantaatave'a kentuwai'máá táái ísáaro.

²⁵ Ísu Káráísitimo kwená kwaásimo arumbó timénamo miwíyávénawe simáimo pukáinten-umai miráumai kwaaimá kentuwinímbáá'a tirumbá tíméro. ²⁶ Ísu Káráísiti kwená kwaási nondéi kawe'á umátinkena kwenááinei Áánúntundei-i'a umátinkanintavena ²⁷ kwená kwaási kawe'á ésa miwívimbá sáwí-aimba íma kwáyainasa kasenkui'a umái ó'oran-kawe'a umátinkanintavena pukáiyé. ²⁸ miráumai Ísu Káráísitimo kwená kwaásimo arumbó tímíntemba kwaaimá kentuwinímbáá'a tirumbá tíméro. kwaási kentúyavesamo imáyáa onten-umái kentuwinímbááti imáyáa oro. tuwainímbááti imáyáamo kwéowai kesávái-imáyáágwará'á kwéowe. ²⁹⁻³⁰ kwaási kentúwawaatavesa íma tíyántavesa ésa kawe'á umái kárákwiresa toómbá námaesa kwéiyowe. kesáa Káráísitina kwaási éta kwenáúwawaakaamba únanaya póna kwemá miráumai kentáará'á kawe'á umái kárákwiraiye. ³¹ naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna mindáyavena kwaagómó imbá anóvowi tiyuwéna awainínkóe tágarotamai mimbórá-túmá ma'mái kwémaeiye siráiyé. ³² mináímpímbá moórá anón-aimba kwáyáísana mináínkóná ááimba maarán-iyé. Ísu Káráísitiye kwená kwaásiye moórái'a umái máyáawe siráiyé-imayaa kwéune. ³³ íma mindáyavenawe su'mai siráivo keinárawa'o kesávái-imáyáámó ontembá kentuwinímbááti imáyáa oro. aaraiyómbá kentuwai'máá táái ísáaro.

6

tinóvowiye tíráá'maati kwaasái.

¹ iyámpóiyomba ísáaro. Ísóigona iyámpói-i'a ontávé'a kentinóvowi táái ísáaro. mirámó onááomba mindá kawe'án-iyé. ²⁻³ naaóvá'á Áánútu áamáamba séna kentinóvowi túwí'a anómba oro aiva'á simái asirámakaintavena séna mirámó é'o é'a kawe'á umái ayáátááka'a marapá'á ménaaowe siráiyé.

⁴ iyámpói tivoísái ísáaro. kentí iyámpóira'a kawe'á umái kárákwirewana miníyámpói tirunkó íma sáwí'a ína'a Ísóigo Ísun-aai simátíma'mae kwéiyé'a arupí umátinkaiyasa anómba onááowe.

mayái-kwáásíyé miwítí kawáá-kwáásíyéi kwaasái.

⁵ évakarawai miwítí mayái mayáígwáe sésa meéyámbakaan-kwaasi ísáaro. Ísu Káráísitin-aai ísáanten-umai kentí anón-kwaasi-taqi isé'a táátayai é'a tíyántámbá kwétaamba kentí anón-kwaasiti mayáiyávé'a íma kaer-imáyáá é'a miwí táái ísáaro. ⁶ miwí túranka'a aamoí umásinkaigwae su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a úwoi-kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísu Káráísitina mayái-kwáásí ontávé'a Áánútumbo arááímo kwétaini'a umái karuwaa'á oro. ⁷ kesí anón-kwaasiti mayáíyé su'mai ímanivo Ísóigona mayái-kwáásíyá úne sé'a tirunkó kawe'á kwéina'a mayáímá máyáaro. ⁸ maanáimbá imáyáa oro. meéyámbakaan-kwaasiye úwoi-kwaasiye kawe'-mayái kwémayaantavena Ísóigo kawe'-méyámbá timíníye.

⁹ meéyámbakaan-kwaasiti anón-kwaasi ísáaro. kentí mayái úwoi kwémayaan-kwaasira'a kawe'á umái kárákwire'a íma inkaisí-áímbá

kwésimatinke'a maarán-ímáyáá oro. miwítí anóndako kentí anóndako mimbóráwái éna kwíyómpa'a ména íma taaínkaar-umai-meyamba timínívo arupí umai-meyamba timíníye.

Ísóigona asirayánká'á máéro siráin-kwasai.

¹⁰ maan-áimbá simátíménda ísáaro. Ísóigoemo tarúmaimo máyáamba kwená asirayámbá kwétimisa'a asiramái kwémaewe. ¹¹ Sáátáánigo tavisimái kampa'á simátiyuwaivainivo asiramái ménaaontave'a áái'o tiyáí-yántáá'ó Áánútumo tímimba máyáaro. ¹² íma marapákén-dámúró-kwáásiyé áái'a tiyéta tunkurain-ayampa'o kárákwiraiwaiye kwaántá-kwaasiye sáwí-asirayankwarawaiye mirá-sáwí'ó kwéowaiye ááita kwétiyaumne. ¹³ mindáyave'a áái'o tiyáí-yántáá'ó Áánútumo tímimba ívé'a mairé'a sáwí-kanaamo tínimba asiramái mé'a íma Sáátáánigon-aaiyave'a owé sé'a íma inkaisé'a kowé'a asiramái máéro.

¹⁴ miráumai to'mayaa umái máéro. tímúr-andamo uráantemba árarir-aimba tirumpimbá tátoraaro. kweukáán-tántáá'ó tiraa'ó uré'o máyáantemba arupí umái asiramái máéro. ¹⁵ tísamaimo ánáan-kwiré'o nááóntemba áséi-kwasai paru kwéumatinkain-aimba kosimátíméro. ¹⁶ kweu'ó araa'naan-uráawanamo paroigómó túvimbo ímo péráintemba Áánútun-aai tátokewana Sáátáánigon-aigo íma túvimba perániye. ¹⁷ ti'nónká'ó kánumo'a kwimáímo kárákwiraanten-umai kawer-ámpá'á métinkena kwégarakwiye. taánasataneimo túvimbo airaráanten-umai Áánútun-amanko kwenááimo siráimba kosimátimiyasa mináínkó tirumbá airarániye. miráumai Áánútumo tímimba mairé'a to'mayaa umái máéro. ¹⁸ Áánútun-amankona asirayándéi námúnaavinkemba Áánútu kwétuwa'naa-intavai áísaa úmae iyóro. mirá ónááontave'a íma ó'on-o'on-imayaa é'a Áánútuna kwaásiyave'a amápa'a námúnaa símae iyé'a íma ivátuwe'a ¹⁹ kentáváígwará'á súwa'naa umai námúnaa seró. áséi-kwasai simátimenaunda Áánútu aai simínana íma sáá'a kwégaina'a avora'á simátime'a Áánútumo aúpá'ó makáin-aimba avora'á simátimenaumpo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa seró. ²⁰ mináimbá simátimenaundayavena Áánútu usásisinkowa'a simátimewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a másínkaraawe. áséi-kwasaimo simátimunda mindá kesí mayáímán-ivo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa síyana íma sáá'a káína'a simátíméno.

²¹ kemó mé'o kwéunda-aimba isánááontave'a moóráwai áwí'a Tikikása kosimátiminiye. kwemá kentáási kwaási Ísóigona mayái-kwáási póna íma tuwéna kawé'a umái kwémayaiye. ²² Tikikásaamba ai'maráúnana kentópa'a kweémena kentáásái kogwésimatimena kentí imáyáa koasiramátinkaina'a asiramái ménaaowe.

²³ kentáási kwaásiyono. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye aráápamai máyáawai tirumbá kwétimesarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

²⁴ Ísóigo Ísu Káráísitimba tirumbá kwéamesa íma aúwáan-kwaasivimba úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

Vírípai

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Vírípai-naoraa-kwaasitopa'a agaimái tuwówana moóráwai maimaéna mátímakaiye. Póro áséi-kwasai kosimátimuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a aráápamai méraawe. mináimbá aantá-kwaasi táái-auvaivimba 16:11-40-vimba kwáyáie. Póro ó'on-o'on-daopa'a Ísun-aa simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkarrowana máyowasa Vírípai-naoraa-kwaasi Póromba áwa'naa esa évaka-tantaa'a ámuwana súwi séna maanámbá agaimarówana mátímakaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváivímbá agaimaráúmpo ísáaro. Tímóti kesé máyáísakai Ísu Káráísitina mayái-kwáásiráí úye. Vírípai-naopakewai Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaiye keinárawaka'a kárákwiraawaiye kwétuwa'naa-owaiye maanáimbá ísáaro. ² Áánútu kentáásivowae Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ keinárawatave'a imáyáa únda-tawai Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁴ keinárawatave'a Áánútumpa'a námúnaa súnda-tawai aasiyaasí sirunkó kawé'á kwéiye. ⁵ aiva'á Áánútuna áséi-kwasai simátimuna'a isé'a súwa'naa umai kwésimatima'mae kwéiye'a ívékwara'a kwésimatimentave'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁶ Áánútu kentirumpimbá kawé'-máýáígóná ááimba ásámai maimaé kwéiyena ívékwara'a kwéiyimba póna Ísu Káráísiti kumínda-tawai minkáwé'-máýái ánásaniye. mináimbá ísaraumne. ⁷ Ísu Káráísitin-aa simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundavakenkwara'a áséi-kwasai kwésimatime'a miwí táái anondá kwésimatimunana Áánútu úwoi kwésuwa'naa-ena keinárawakwara'a úwoi kwétuwa'naa-isa'a pó'a Áánútu kentirumpimbá kawé'-máýái maimaé kwéiyiye-imayaa únda mindá kawé'an-iyé. kentí imáyáa kwéundayave'a mirán-áimbá kwésune. ⁸ imáyáamo tímakaunda íma kesí imáyáavinkene su'mainivo Ísu Káráísitina imáyáavinken-aimba tímakaunda árair-aimba isaná Áánútu suwánaraiye.

⁹ maanáíntáv'e Áánútumpa'a námúnaa simátinkanaumne. imáyáa tíma'mae kwénaae'a kawé-tántáá'á awáné'a kawerí'a é'a ¹⁰ amápa-tantaa'a taaínkaa'a é'a kawé-tántáá'á awáné'a kawer-ámbá kwaré'a Ísu Káráísiti kumínda-tawai kawé'á umái méwana kentí sáwí-meyamba íma kwáyainana ¹¹ Ísu Káráísiti imáyáa tímína'a kawer-úramba umái méwasa tuwánésa mirámó iyamba Áánútu áwí'a mósá marésa súwi sénááontave'a mindáyave'a námúnaa kwésune.

¹² kesí kwaásiyono maísáaro. umbai-yántáá'á kesópa'a tiráimba mindáyavesa sáwíva-kwaasi áséi-kwasai ísaraawe. ¹³ Ísu Káráísitin-aa simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawasa kenká'á kárákwiraawaiye évakarawaiye Ísu Káráísitin-aa ísaraawe. ¹⁴ ándáva'a máyaunda mindáyavena Ísóigo kentáásí kwaási sáwíva'a asirayámbá tímísana íma táá'a kaisasá Áánútun-aa asiramái kwésimatima'mae kwégowe.

¹⁵ súwí'a kwáyáintavesa évakarawai tirumbá sáwí'a ésa kentávésa kwenáwí'a kumíníye sésa Ísu Káráísitin-aaí kwésimatimembanivo évakarawai kawer-ímáyáávínkémbá Káráísitin-aaí kwésimatimewe. ¹⁶ áséi-kwasai simátíme'a miwí táái anondá sénaundayavena Áánútu owé sisasá ándáva'a sínkaraawe. ándáva'o máyaunda-aimba évakarawai isésa imáyáa umásinkesa Ísu Káráísitin-aaí kwésimatimewe. ¹⁷ évakarawai íma kawer-ímáyáávínkémbán-ivo sáwí-imayaa tokésa sésa Ísu Káráísitin-aaímo simátíméndamo ésa kesúya maé iyónááowe sésa Ísu Káráísitin-aaí kwésimatimewe. kentávésa sésa ándáva'a ména isáínana arunkó umbái táníye sésa Káráísitin-aaí kwésimatimewe. ¹⁸ mindáyave'a íma anón-imayaa kwéune. kawer-ímáyáávínkémbá Káráísitin-aaí kwésimatimewana sirunkó kawé'á kwéivo sáwí-imayaa tokáawaigwara'a Káráísitin-aaí kwésimatimewana úwoi sirunkó kawé'á kwéiye.

¹⁹ Áánútumpa'a námúnaa kwésewana póna Ísu Káráísitin-amanko kwésuwa'naa-isasa ayúsinkanaaombo isáúnda sirunkó kawé'á kwéiye. ²⁰ sínkamiyara puwónaum. úwoi ménaumno. mindáyave'a timu'maké'a námúnaa sé'a Ísu Káráísitintave'a íma sigaeyávé'a é'a íma sáá'a káína'a asiramái Ísu Káráísiti áwí'a mósá maránaumne. mirá úmae kwéiyundantemba Káráísiti áwí'a mósá maránaumne súne. ²¹ marapá'ó máyaundamo é'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá maránáe sé'a máyaundanivo puwé'o kwíyómpa'o iyóna marapá'ó máyaandawaimba usáyaaaitanaumne. ²² marapá'ó úwoimo mé'o é'a áúgwara'-mayai mayánaumne. úwoimo máéndayavena siráái táínana puwónaundayavena siráái táínana mirá ína'a mirámó ónaundawaimba íma ísaraumne. ²³ minkáér-ímáyááo kembá kwétavisiye. puwé'a kwíyómpa'a Káráísitiye ménaundayavena usáyaaitarain-tantaa'a póna siráái kwétaivo ²⁴ marapá'ó maúndamo é'a kawé'á umái kembá túwa'naa únda póna kawé'á íníye. ²⁵ mináímbá árair-aimba isa'á isáúnda pó'a marapá'á mé'a keinárawate koménaunda Áánútun-aiyave'a áraire símae iyónana tirunkó kawé'á ínimba mináímbá ísaraumne. ²⁶ keinárawate ókwara'a koménaundayave'a kentávé'a imáyáa é'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá maránááowe.

²⁷ moórá-aimba asiramái simátíménda isáaro. kawé'á umái mé'a Ísu Káráísitina áséi-aimba mósá maráiyasa tuwánanaaowe. mirámó íya'o é'a maanká'á mé'a isánaumno. kentópa'a komé'a tuwánanaumo. íma isáúmne. maarán-áímbá isánaundayavaiye sé'a kwésimatimune. mimbórá-ímáyáa é'a asiramái mé'a tiyáántamba kwimái asiramái mé'a áséi-kwasai simátíma'mae'a kwíyasa mináíntávésa évakarawai áraire sénááowe. ²⁸ kentí namuro-kwáásí túranka'a íma moórá-yantaatavena táá'a kánimba pósa keinárawatavesa sésa Áánútu kwená aampa'á mótínkaraisasa máyáawe-imayaa ésa kesávésa Áánútuna némpata maí'maita kwéune-imayaa ónááowe. ²⁹ Áánútu imáyáa tímísa'a Ísu Káráísitin-aiyave'a áraire siráawe. Áánútu íma tíyótaasa isa'á keinárawa'a Ísu Káráísitina kwaási-i'a onkákémbá tí'o iní'a kwéumatinkaawe. ³⁰ ááéma Ísu Káráísitina mayái siyáántámbo kwimáímo mayááwánda á'a suwánaraamba ívékwara'a mirámó únda kwéise'a tiyáántamba kwimái kwémayaawe.

2

Káráísiti Áánútu aísamaivimba máyowana áwí'a anómba umánkarain-kwasai.

¹ Ísu Káráisitiyemo tarúmaimo máyáamba kwemá kwétiravayaiye. Áánútumo kwenarumbó tímakaimba asirayámbá tímakaiye. Áánútun-amankomo arumbó tímakaimba moóravimba máyáawe. tirumbá umátínkáva'a kwénaae'a túwa'naa umai máyáawe. mirámó íya'o é'a ² mimbórá-ímáyáá umái mé'a moórá-tirumba ma'mái mé'a kentirumbó tíma'mae'o naaiyamba sirunkó anón-kawe'a íníye. ³ mayáímó kwémayaamba íma kentúma maé iyé'a kesúwí'a maimaé iyígwáe íma sé'a Áánútu aísamaivimba mé'a ó'owiyave'a sé'a kentáá usáyaaitaraawe seró. ⁴ íma kesáváiyé su'mai túwa'naa e'a amáparawai túwa'naa oro. ⁵ Ísu Káráisitimo imáyáamo intembá maarán-ímáyáá oro.

⁶ Ísu Káráisiti Áánúturaamba umái ména kwená asirayánkómó intembá umái ména minásíráyámbá íma tokéna ⁷ ivátuvena umarankááni'a mórún-úwana moórá-ininko marankówana anón-éna kwayó-kwáásíráámbá umái ména ⁸ kwaásiraamba umái máyowasa awánowana Áánútu aísamaivimba kumbéna puwínín-aintavena owé simái kató éna íma úwoi pukáivo sáwí'a ésa taaira'á inkamúwana pukáiyé. ⁹ mirá uráintavena Áánútu pukáimpinkemba usásinankena sanaan-úrumba móankena amáparawai túwika'a kwenáwí'a anómba umánkowasa ¹⁰ pósa Ísu áwí'o tánááombo ésa anómban-iyé sésa amáparawai kivaesa kwíyómpakewaiye marapákéwáiyé kwaántái marupákéwáiyé kivairea ¹¹ avora'á Ísu Káráisitintavesa sésa Ísóigoman-iyé sésa Áánútumba kentáásivowa áwí'a mósá maránááowe.

kwaásivimba sáma kamátinke'a máéro siráin-kwasai.

¹² mindáyave'a kesí kwaásiyo ísáaro. keinárawate máyaawandara'a kesáái ísámae iráantemba ívé'a íma keinárawate máyaundara'a kesáái isé'a Áánútumo sáwí-imayaa tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'ó métinkarain-aimba imáyáa é'a kwentávé'a kwée'a kwenáái tuwáúnavo sé'a táátave'a kwée'a asiramái kwená mayái máyáaro. ¹³ Áánútu aamoimó kwéim-bayai mayánáe sé'a kwéontavena kentirumpimbá mayái maimaé kwéiyisa'a pó'a táátave'a kwée'a kawer-ámpá'á kwa'maé kwégowe.

¹⁴ íma í'ái tinké'a íma aaisambá tiyé'a miráumai máéro. ¹⁵ mirámó é'a kawer-úrumba umái máiyana póna kentí sáwí-meyamba íma kwéniye. marapá'ó sáwí-ambo kwarésamo kae'náe'o úmae nááón-kwaasivimba keinárawa'a Áánútuna kwaási mé'a sáwí-imayaa kempímbá íma kwáyaina'a pó'a sáma kamátinke'a ¹⁶ maí'mai'o ónááon-aimba kentirumpimbá asiramái tátokaiya'a pó'a Ísu Káráisiti kumíndara'a aamoí é'a sé'a komáyaawanda pó'a maí'mai'o ónááon-aimba tirumpimbá asiramái tátoraamba pó'a sé'a íma úwoisan-tantaatave'a mayái kwémae'a méraumne sénaumne.

¹⁷ Áánútuna aamoi-yántáá'ó ámenteni'a umái kwenká'á agevamái máyáawe. Áánútuntavesamo imáyáaamo ésamo ándá-aran-dombo átímaraanteni'a umái kembó sínkamiyanamo kesí naaemó kumína'o púwónanamo éna ándá-aran-donkaamba kumíniye. mirámó ondamó éna kesirunkó kawe'á ínimba póna kentirunkógwára'á kawe'á íníye. ¹⁸ miráumai kesirunkómó kawe'ó índantemba kentirunkógwára'á miráumai kawe'á íníye.

Tímótiye Épavarotaitasi miwítí kwaasái.

¹⁹ sáwíyanka'a Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kwíníntave'a Ísu Káráisitimpa'a námúnaavinkemba kwéaisaa-unda póna kentópa'a kuréna koyauweréna kesópa'a téna kentáái másimasimina'a isé'a aamoí ónaumne.

²⁰ kwesé keiráíyé su'mai keinárawatavekai anón-imayaa ékai sékai kaw-erá umái máya. sáwíra umái máyaa kwésuvo ²¹ évakarawai kesávái-ímáyááwé su'mai ésa Ísu Káráísitina imáyáa íma kwéowe. ²² ánivo ááninkomo avowáná mayáímó áwa'naa intembá áséi-kwasaiyavena Tímóti kembá kwésuwa'naa in-áímbá ísaraawe. ²³ kesópa'o tínín-tantaa'a amu'ma'mái awáné'a Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kwína'a ²⁴ kemá sáwíyanka'a kentópa'a kónaundayave'a Ísóigompa'a kwéaisaa-e'a kwéamu'maraumne.

²⁵ imáyáa é'a kesí kwaásigo áwí'a Épavarotaitasi ai'maráanana kentópa'a kwíníye. mirá ónaumne kwésune. ai'marówana kesópa'a téna kentáái másimasimena kesí umbai-máyái tagwésuwa'naa-ena kesé asirayám-báyái kwémayaisana ²⁶ áí'a isa'á kwenáái ísáawana kwemá iséna anón-imayaa éna sí'o imbá asóvamasinkain-aimba kosimátimenae simbá pó'a ai'maráanana kwíníye. ²⁷ árai'a áí'a isaná puwíndayavena kwéisana Áánútu arumbá umánkena asóvamankaraiye. umbai-yántáá'á kempímbá kwáyáinka'a póna puwínana ó'on-umbai-yantaa'a tivó séna Áánútu arumbá umásinkena asóvamankaraiye. ²⁸ mindáyave'a ai'maráandayave'a aamoí únana kentópa'a kwína'a awáné'a aamoí íya'a íma anón-imayaa ónaumne. ²⁹ kentópa'a kwína'a awáné'a aamoí umánke'a Ísóigompa'a súwi síyana tirunkó anón-kawe'a íníye. mirán-kwáásí táái mósá maráaro. ³⁰ íma kanaán-umai tasúwa'naa ontávéna kentí anondá kwemá téna kovuwúnavo íma simbá úwoi tasúwa'naa éna Ísu Káráísitina mayái kwémayaimba puwíndayavena uráivo kwembá awáné'a kwenáái mósá maráaro.

3

Káráísitin-aaiyavai áraire sewái arupí-kwaasin-owe siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono senda-áímbá ísáaro. Ísóigontavena tirunkó kawé'á íno. siráunda-aimbo ókwara'o sénaunda íma sívón-káínana mináínkó kenká'á kárákwiyníye.

² évakarawai sésa túra'o kárámaimo araa'énamo é'o é'a Áánútuna kwaási-i'a ónááowe kwésevo mináímbá íma ísáaro. miwímá iyánkáán-kwáásí sáwí-mayaima kwémayaan-kwaasi tááiman-ivo íma ísáaro. miwí túra'a kárámai araa'éna ésa Áánútuna kwaásiya úne sembánivo ³ kesáámá árai'a Áánútuna kwaási-uranta úne. Áánútun-amanko kentáá imáyáa símakaintaveta Áánútuna imáyáa éta áwí'a mósá maréta Ísu Káráísitimba aamoí umánketa kentáásí mayáíyávéta íya aamoí kwéeta séta kentáásí mayáígó kentáásí sáwí-imayaa íma kanaán-umai ánásasuwanivo Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaa ánásasuwaniye kwésune. ⁴ évakarawai sésa kentáásí mayáígó kentáásí sáwí-imayaa kanaán-umai ánásasuwaniye kwésewe. mináímbó árair-aimbo inkákái kemá kawé'á úsina. kesí imáyáavinkembayai anóm-bayaiman-iyé siráunda ⁵ kesinó masinkówa'a avakaumboé-no'waamba kwaéwánasa súma kárámai araa'éna uráawe. kemá Ísareri aísavutantamba uráundawai é'a Pénisamini-andarakemba ówánasaraí kesinóvowi Ípíru-kwaasi-taavinkemba kwésuya'a mináímpínkémbá siráumne. Yútaa-kwaasiti áamámba áamáán-kawaa-kwaasi asiramái kwégwaraamba kemá áamáán-kawaa-kwaasiti aambá kwakáumne.

⁶ Áánútu aamoí umásinkainkwae kampa'á sé'a Ísuna aampa'á kun-kwáásí sáwí'a umátínkaraumne. amápar-amaambo kwakáunda suwánésa sésa kawé'á kwéíye siráawe. ⁷ mimbáyáíyávé'a kesí imáyáavinkembayai anóm-bayaiman-iyé siráundanivo minímayáá ivátuwe'a sé'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire súndayave'a ááémo mairáunda-mayaiyave'a

úwoisam-bayaiman-iyé kwésune. ⁸ Ísu Káráísiti kesí Ísóigoe tarúmai máyaunda pó'a sé'a mindá aiva-tántáá'á éna amápa-tantaakomba usáyaaitaraiye. ó'on-tantaatave'a úwoisan-tantaa'an-iyé kwésune. Ísu Káráísitintave'a imáyáa é'a sé'a Káráísiti aivarawái isa'á kwesé tarúmai máyaunda pó'a ááémo anóm-bayaimo mairáundayave'a mindá úwoisam-bayaiman-iyé sé'a ivátukaumne. ⁹ Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba kwakáundayavai sé'a mináínkó kawé'á umásinkainana Áánútu kentávéna arupí-kwaasiman-iyé síníye mirá siráundanivo ívé'a minímáyáá ivátuwe'a sé'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyaundayavena Áánútu kentávéna arupí-kwaasiman-iyé kwésiye sune. mirán-áímbá sirááíma kwétaisa'a máyaumne. ¹⁰ Ísu Káráísitintave'a imáyáa únana mirán-ímáyááó anómbe isaná sirááíma kwétaisa'a máyaumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinena asiramái máyáimba pó'a kemá mirá ónaumne-imayaamo únda sirááíma kwétaíye. Ísu Káráísitimba áí'a úni'a umánkaraamba pósa kembó sí'o índai'o umásinkaiya'o é'a kwená áíkona ááimba isánáe sé'a kwéunana sirááíma kwétaíye. Káráísitimo pukáimba kawer-ímáyáá kwéena pukówa'a mirán-ímáyáá ónáe sé'a kwéunana sirááíma kwétaíye. ¹¹ puwónaundavinkemba Áánútu usásisinkaniye-imayaa kwéunana sirááíma kwétaisa'a amu'maré'a máyaumne.

Póro ayáántán-kwimai mayái mairáin-kwasai.

¹² sirááímo kwétaiyemo sunda-aimba Ísu Káráísitina ááimba á'a maisáúmne-imayaa íma kwéune. Ísu Káráísiti kwená kwaási-i'a umásinkena kasenkuí'a íma umásínkaraisa'a mirán-kwaási auvóndayave'a asiramái siyáántán-kwimai mayái kwémayaumne. ¹³ sirááímo kwétaiyemo sunda-aimba á'a maisáúmne-imayaa íma kwéé'a maará kwéune. amápa-kwaasimo isaisésaraambo kwégwesamo mimbórá-ímáyáámó kwégwaraantemba kemá mirá kwéune. kesínáaempa'o kwáyáin-tantaa'a íma imáyáa é'a aáno paárinin-tantaare su'mai kwégware'a ¹⁴ ayááíva'o kwáyáim-beyamba mayánáe sé'a kwégwaraumne. Áánútu Ísu Káráísitina mayáíyávéna imáyáa éna séna kwíyómpa'o maí'mai'o ónááomba mindá kentí meéyámbán-iyé siráintave'a mindáyave'a siyáántán-kwimai mayái kwémayaumne.

¹⁵ mirán-ímáyáámó úndantemba sáákaevayan-kwaasiya mimbórá-ímáyáá íyataao. évakarawai ó'on-imayaa owaná Áánútu avora'á mirámó kwéowaina ááimba agaráátinkaniye. ¹⁶ Áánútun-aai ísaraamba póna mináínkó kentúra'a kárákwiyina'a máéro.

¹⁷ kesí kwaásiyono. úndantemba mirá oro. kesáámó úndantembo kwéon-kwaasi tuwáné'a mirá oro. ¹⁸ ááémo símae'o iráunda-aimbo é'a sirunkó umbái taimbá pó'a ókwara'a simátime'a sé'a Ísu Káráísiti taaira'á pukáin-aimba évakarawai isésa íma aamoí ésa namurorááni'a kwéowe. ¹⁹ toómbó nai-yántáákó áuma mósá marésa tigaemó ii-yántáá'á miwímá íma kwéisasa aamoí kwéesa marapá-tántáátávésawe su'mai imáyáa kwéiyana Áánútu miwímá ánásasuwanivo ²⁰ kesáá kwíyómpata uménaunda-kwaasi únanaya Ísóigo Ísu Káráísiti kwíyómpakemba kuména kusiráníntaveta mindáyaveta amu'makáananaya ²¹ kuména mararákémbá aamoí-súwawaakomba ó'ora-suwawaata aúsinkaniye. asirayámbá tokéna amápa-tantaa'a kanaán-umai kárákwirain-asirayandei kwená ó'oran-auwawaakaanta kentáásúwawaa'a aúsinkaniye.

4

kawer-ímáyááwé su'mai úmae íyóro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. kentí imáyáa kwéunda-kwaasiyomban-owe. Áánútun-
aai kosimátímakaundarakemba Áánútunopa'a tiráantavena sirunkó kawé'a
kwéisa'a kotuwánanae sé'a kwéune. Ísóigoe tarúmaimo máyáamba asiramái
máéro.

² kemá Póro kaer-ínínkáí túwí'a Yótiyaawe Síntikite asiramái simátime'a
sé'a Ísóigontavekai imáyáa ékai aaisan-áimbá ivátuwekai mimbórá-ímáyáa
okaiyó kwésune. ³ kesémo mimbórá-máyáímó kwémayaandawai simáménda
isaaó. minkáér-ínínkórásaráí áséi-kwasaiyavesarai súwa'naa urááyamba po
minínínkáí túwa'naa inasarái aaisan-áimbá ivátuwesarai mimbórá-ímáyáa
okaiyó kwésune. minínínkáíyé moóráwai áwí'a Kérémentiyé évakarawaiye
áséi-kwasaiyavesa kesé asirayám-báyái kwémaesa aúnaí'a umái maí'mai'a
ónááowai miwí túwí'a Áánútu kwená aúvái-kwandaaivimba agaimakáiyé.

⁴ Ísóigoe tarúmaimo máyáamba aasiyaasí tirunkó aamoí íno. ókwara'a
mináimbá sé'a tirunkó aamoí íno kwésune. ⁵ paru umái mé'a túwa'naa
íyamba amáparawai tuwánanaaowe. Ísóigo sáwíyanka'a marapá'á kumíníye.
⁶ amápa-tantaatave'a íma anón-imayaa é'a Áánútumpa'a áísaa e'a námúnaa
sé'a súwi seró. ⁷ mirámó íyanamo éna Áánútu paru umátinkaniye. Áánútuna
parugómá amápa-parugomba usáyaaitaraiye. Ísu Káráisitiye tarúmaimo
máyáamba mimpárúgó tirumpiné imáyáarare kárakwiyniye.

⁸ kesí kwaásiyono. senda-áimbá ísáaro. árair-aíne aiva-tántáaré
arupí-yantaare kaweré su'mai íi-yántáaré aamoí kwéon-tantaare kasenku-
yántáaré kawer-áimbó kwésen-tantaare áwí'o mósá kwémaraan-tantaare
miráumai-yantaatave'a imáyáa úmae íyóro. ⁹ simátímakaunda-aimba
kwéise'a táto'mai kawé'a úmae íyóro. mayáímó mairáunda suwánaraavo
mirá úmae íyóro. mirámó íyanamo éna Áánútu paru umátinkena
keinárawate méníye.

súwa'naa owe séna Póro súwi siráin-kwasai.

¹⁰ ááéma kentáv'é'a imáyáa uráamba súwa'naa ónááon-amba íma
kwaémáimbanivo ívé'a kwésuwa'naa-on-amba kwáyáísa'a kwésuwa'naa-
owana sirunkó aamoí kwéisa'a Ísóigompa'a súwi kwésune. ¹¹ ímo
makáunda-yantaatavena íma sirunkó sáwí'a kwéiye. sáwíva-tantaa'o
makáunda-tawai kanaawé sé'a sáwíva-tantaa'o ímo makáunda-tawai úwoi
kanaán-íye kwésune. ¹² ímo makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a
makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a kwéunana Áánútu imáyáa
símísana sirunkó kawé'a kwéisa'a máyaumne. amápa-tantaa'a kesópa'a
tiráimba évaka-tawai toómbá maré'a évaka-tawai káno'a maé'a évaka-tawai
sáwíva-tantaa'a maré'a évaka-tawai íma sáwíva-tantaa'a maré'a miráumai
mé'a kanaán-íye sé'a máyaumne. ¹³ Ísu Káráisiti asirayámbá símakaisa'a
amápa-tantaa'o kesópa'o tiráimba asirayámbá toké'a máyaumne.
¹⁴ ánivo umbai-yántáá'ó kesópa'o tiráimba keinárawa'a súwa'naa uráamba
kawé'a uráawe.

¹⁵ aiva'á áséi-kwasai kosimátíma'mae'a kwéiye'a kentí maramá
Másétóniyaa-marama tuwé'a ó'on-o'om-barava'a kosimátíma'mae'a
kwénaaunda-kanaavimba keinárawa'a Vírípai-naopaken-kwaasiye su'mai
kwésuwa'naa-e'a évaka-tantaa'a násímakaawe. Áánútuna kwaási ó'on-
daopimpakewai íma násímún-aimba ísaraawe. ¹⁶ Tésárónaika-naopa'a
komáyaawanda-kanaavimba évaka-tawai keinárawapinkemba évakarawai

timé'a ti'márówasa mánásímakaawe. ¹⁷ nááwiya mánásimenaao-imayaa íma kwéunda pó'a násimiyawai Áánútu kawé'-méyámbá timínda-meyanko iyíníye-imayaa kwéune. ¹⁸ Épavarotaitasimba amé'a ai'márówana

másímakain-tantaa'a aráá'a makáumne. másímakain-tantaa'a Áánútumba ámakaamba áséi-kwiyumba iséna aamoí kwéin-tantaakaamba makáumne.

¹⁹ Ísu Káráisitiye tarúmaimo máyáantavena kesí Áánútu amápa-tantaakona ááimba póna keinárawatavena kwembó arááímo tain-tántáá'á timíníye.

²⁰ Áánútu kentáásivowa kwená ó'oran-aaimba kwaíkwai'a ínimba árair-aimban-iyé.

²¹ Áánútuna kwaási Ísu Káráisitiye tarúmaimo máyáan-kwaasiyave'a sé'a kawé'á umái máéro kwésune. Áánútuna kwaási kesé máyáan-kwaasi keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe. ²² Áánútuna kwaási Árómaa-naopa'a máyáawaiye Árómaani-kamaani anóndakona kwaási mayái kwémayaawai keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe.

²³ Ísóigo Ísu Káráisiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnáa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Kórósi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimakáíye. Póro Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana máyopa'a moóráwai áwí'a Épávarasi téna séna Kórósi-naopa'a Ísuna aampa'ó kwégon-kwaasivimba kampa'-mónór-áimbá kwésimatimewe siráíye. mindá maarán-kámpár-áimbá sésa Áánútu isasá kwaási owasá avumpimbá égésinarawa'a máyáawai túwí'a mósá máraaro sésa Ísuntavai íma Ísóigoma póna kwíyómpaken-kwayo'nakaamban-iyé sésa évaka-tontavai íma naaró sésa kentú-augwiyaamba toró simái mirán-áimbá kwésewe kosúwana Póro iséna mirán-áimbá tuwáígwáe séna maanáúvái agaimái tuwówasarai Tikikásae Ónísímasiye mátímakaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváiímbá agaimaráúmpo ísáaro. moóráwai áwí'a Tímóti kentáási kwaásigo kesé máyáísa'a agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aaí kosimátíma'mae ñauwó séna si'mákaivo ísáaro. ² Kórósi-naopakewai Áánútuna kwaási Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáawai kwembá íma aúwáamba asiramáímo máyáawai ísáaro. Áánútu kentáásivowa úwoi túwa'naa ena paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

³ keinárawatave'o imáyáamo é'o námúnaamo kwésunda Áánútu Ísu Káráísiti avowámpá'á súwi kwésune. ⁴ Ísu Káráísitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaási amáparawaivimba kentirumbó kwétimen-aimba isé'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁵ aiva'á moóráwai áwí'a Épávarasi árair-aimba áséi-kwasai simátimuwa'a ísaraanka'a kwíyómpa'o Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba pó'a Ísu Káráísitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaásivimba kentirumbá kwétimewe. ⁶ aiva'á Áánútu úwoi túwa'naa in-áimbá simátimuwa'a isé'a sé'a árair-aimban-iyé suwaná mináínkó kawé'ó umátinkaraintemba mináséi-áínkó amápa'-marava'a kóyáwé éna kawé'á kwéumatinkaiye. ⁷ Épávarasi mináséi-kwásái simátíma'mae iráíwai kwembá sirumbá amakaundawai keséya kawé'-máyaí kwémayaiwai súwa'naa ena keinárawapimba Ísu Káráísitina mayái kogwémaena íma ivátuwena ⁸ tasímásimena séna Áánútun-amanko Kórósi-kwaasi imáyáa tímísasa kwaásivimba tirumbá kwétimesa kwétuwa'naa-owe siráíye.

⁹ súwa'a isé'a námúnaa símae kwéiye'a námúnaavinkemba maarán-áimbá kwésune. Áánútu kwembó arááímo kwétain-tantaa'a sáma kamátinkaina'a awánewana Áánútun-amanko kawer-imáyáa tímína'a ¹⁰ Ísóigombo arááímo kwétaini'a íyana tuwánéna aamoí ína'a miráumai mémpinkemba ó'on-o'on-kawe'-mayai kwémae'a Áánútumba kawé'á umái kwéawanaantave'a námúnaa kwésune. ¹¹ Áánútu kwená asirayámbá ó'oran-asirayandei asir-amátinkainana umbai-yántáá'ó kentópa'o tínimba íma mindáyave'a imáyáa é'a asiramái ménaaontavena kwená asirayámbá tímínana ¹² Áánútu kwená kwaásiyavena to'mayaa umái ságayan-ayampa'a kárákwirain-ayampa'a makáimba kawé'á umátinkena to'mayaa úmakaimba tímíníye. mindáyavena

kentirunkó kawe'á ina'a Áánútu kentáásivompa'a súwi sénááontave'a námúnaa kwésune.

Karáísitina ááine kwená mayáiyégóná kwaasái.

¹³ Sáátáánigo tunkwi-ayampakewaina asirayánkó tátokaimpinkemba Áánútu sirénaya ááninko kwená imáyáa kwéiwai kárákwiraipa'a mósinkowanaya ¹⁴ ááninko sáwí-imayaaomo tátokaimpinkenta iyásinkenaya kentáási sáwí-imayaa maisíyukaiye. ¹⁵ Áánútun-ane'ó súrandeiya ímo awánáúndaya Áánútumo máyáintemba Ísu Káraísiti máyáiwaintaamo awánáúndayaamo mindá Áánútunta kwéawanaundayaawe. Áánútu kwíyómba maramá íma tarórurainka'a Ísu Káraísiti ména taróruraintantaakomba amápa'a usáyaaitaraiye. ¹⁶ Áánútu súwana Ísu Káraísiti amápa-tantaa'a tarórurena kwíyómpa'o kwáyáin-tantaare marapá'ó kwáyáin-tantaare awánáúnda-yantaare ímo awánáúnda-yantaare kwíyómpa'o kárákwiraawaiye asirayánkwáráwáiyé anómbo máyáawaiye mirán-tántáá'á amápa'a taróruraiye. ááninko áwí'a mósá maránááontavena Áánútu súwana ááninko mirán-tántáá'á amápa'a taróruraiye. ¹⁷ amápa-tantaa'a íma kwáyáinka'a ááninko máyáísana amápa-tantaa'o taróruraimba kwená asirayándéi tátokaisana kwenamááaramaa'a kwáyáiyé. ¹⁸ a'nómpínkén-imáyááo amápa-kura'o kárákwiraintemba Áánútuna kwaási Káraísitin-áúraamba owaná kwemá ti'nónkáámbá éna kárákwiraiye. kwemá aivarí'a éna amáparawai usáyaaitanintavena kwená kwaásira'a kárákwiraiwai póna kwená kwaási aúnaí'a umái máyáawaina ááimba póna Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. mindáyavena kwemá taróruraintantaakomba amápa'a usáyaaitaraiye. ¹⁹ Áánútuna imáyáavinkemba kwená asirayámbá amápa'a Ísu Káraísitimpimba kwáyáísana ²⁰ Áánútu imáyáa éna séna kesááninko taaira'á puwínana kwená naaemá kumínimba pó'a amáparawai paru umátínkáanasa kwíyómpaken-tantaare marapákéntántááaré simái tarútinkaana kesópa'a paru umái ménaaowe séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkenta iyásínkaraiye.

²¹ Áánútu mináímbá keinárawatavenagwara'a siráiyé. ááéma sáwí'a é'a sáwí-imayaa kwée'a pó'a Áánútuna némpa'a mé'a kwená namuro-kwáásiráámbá umái máyómbanivo ²² ááninko marapá'á kumbéna pukáimba póna mindáyavena simái tarútinkena Áánútunde-i'a umátínkarainana sáwí-aimba kempímbá íma kwáyainana aaivimbó maitinkánín-aimba íma kwáyainana Áánútunopa'a mótinkanintavena pukáiyé. ²³ ááninko mirá uráivo aiva'á Ísu Káraísitin-aaí áséi-kwasai ísaraanka'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba póna mináímbó asiramáímo imáyáamo úmae iyé'o ímo kaer-imáyáámó é'o kwenká'ó agevamáímo ménaaombo éna Áánútu ááninko keinárawa'a Áánútunopa'a mótinkainana kempímbá sáwí-aimba íma kwáyainana aaivimbó maitinkánín-aimba íma kwéniye.

Ísóigona kwaási túwa'naa uráin-kwasai.

kemá Póro mináséi-kwásáigóna mayái-kwáási únasa amápa'-marava'a simátíma'maesa kóyáwé kwéowe. ²⁴ kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a kwéumasinkaambanivo sirunkó kawe'á kwéiyé. Ísu Káraísiti kentávéna séna kesí kwaási kesúwawaakaamba umái máyáan-kwaasi kwétuwa'naa-indara'a áí'a índai'a umánkanaaowe siráinka'a minúmbái-yántáá'á kesópa'a tiráisa'a mimbáyái kwémayaundanivo kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a

kwéumasinkaamba sirunkó kawé'a kwéiye. ²⁵ Áánútuna kwaásira'a mayái maé'a kwenáái amápa'a simátíma'mae iyé'a kawé'a umátinke'a túwa'naa ónaundayavena Áánútu usásisinkaraiye. ²⁶ ááéma Áánútu mináímbá aúpá'a makáimba ááémo paáruron-kwaasiye minká'ó paáruraan-kwaasiye íma ísaraawana ívé'a Áánútu kwená kwaási kwéagaraatinkaiye. ²⁷ Áánútu to'mayaa umái aúpá'a makáimba imáyáa éna séna amápa-kwaasiyave'a ó'oran-kawe-tantaa'a to'mayaa úmakaunda agaráátinkanaumne siráíye. to'mayaa umái aúpá'ó makáimba maarán-íye. Káráísiti kempímbá máyáimba pó'a kwesé ó'ora-sagayan-ayampa'a ménaaowe. Áánútu mirán-áímbá isáígwáe séna ívé'a kwená kwaásiya kwésimasimintaawe. ²⁸ mindáyaveta amáparawaiya Ísu Káráísitin-aaiya kwésimatimune. amáparawai Ísu Káráísitiye tarúmaimo mésa táákaevayan-kwaasiraamba umái mésa Áánútun-aaiyavesa asiramái imáyáa kwéesa ménaaontaveta Áánútumo símakain-kawer-imayaanei simátíma'maeta kwéiyeta séta kárákwiyoro kwésune. ²⁹ mimbáyái áúgwara'-mayai kwénintave'a siyáántán-kwimai kwémayaumne. Ísu Káráísiti ó'oran-asirayamba kwésimisana minásíráyánkó kawé'a umásínkáisa'a siyáántán-kwimai mimbáyái kwémayaumne.

2

¹ maanáímbó simátíménda ísáaro. keinárawate Áréótísiyaa-naopakewaiye kembó ímo suwánaraawaiye anón-imayaa é'a námúnáa sé'a kawerá umáíya máyaa-imayaa kwée'a anóm-bayairaamba umái kwémae'a ² keinárawate miwísé asiramái ménaaontavena sirááíma kwétaiye. moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a mimbórá-ímáyáa kwée'a Áánútun-aai ísámai kawé'a é'a íma kaer-ímáyáa é'a asiramái ménaaontavena sirááíma kwétaiye. Áánútumo aúpá'ó makénamo agaráátínkaraimba mináínkóná ááimba ísu Káráísitima isaná mináínkómbó kawé'ó umáímo isanááontavena sirááíma kwétaiye. ³ Áánútuna kawer-ímáyááwé kawer-áiné Káráísitimpimba kwáyáimba Káráísiti kweyáa imáyáaya símísata kwéisaumne. mináímbá isanááontave'a kwésimatimune.

Ísóigoemo tayarúmaimo mé'a maí'mai'a úmae íyóro-kwasai.

⁴ évakarawai kampar-áímbá kentirumbá airaráíya'a kawer-áímbán-íye sé'a kwáraávo sé'a mináímbá kwésimatimune. ⁵ keinárawate íma mé'a ándáva'a némpa'a máyaundanivo keinárawatave'a imáyáa kwéune. Ísu Káráísitin-aaiyave'o asiramáímo imáyáamo kwée'o mimbórá-ímáyáámó kwée'o máyáantave'a keinárawatave'a imáyáa kwéunana sirunkó kawé'a kwéiye.

⁶ mináímbá isanááontave'a anóm-bayai mairáunda pó'a Ísu Káráísitiye tamé'a sé'a kentáásí Ísóigoman-íye kwéseмба pó'a kwesé tayarúmaimo mé'a maí'mai'a úmae íyóro. ⁷ taaigó ánú'o maravímbó kuménamo taaímó tátoraísanamo asiramáímo kwáyáintemba Ísu Káráísiti keinárawate máyaina'a asiramái mé'a kwenáíyave'a áraire símae iyiyana kentirumpimba anómba íníye. moóráwai áwí'a Épávarasi Ísu Káráísitin-aai simátimuwa'a isé'a asirayán-ímáyáa kwée'a aamoí úmae íyóro.

⁸ évakarawai kampar-áímbá simátimesa ááéraan-kwaasiti aambá kwarésa kwaántá-kwaasiti aambá kwarésa íma Ísu Káráísitin-aavinkemban-ivo kwaásiti imáyáavinkemba úwoi-aimba pósa kampa'a simátiyuwesa tátoraavo kárákwiyoro. ⁹ Áánútuna asirayámbá amápa'a Káráísitimpimba kwáyáísana

kwaási kunaúkáisa'a ¹⁰ kwesé tarúmai máyáawana asirayámbá tímísa'a minásíráyánkwará'á kasenkuí'a umái máyáawe. kwemá kárákwiraawairare asirayánkwaráwáíréré amáparawairare kárákwiyena asirayámbá tímísa'a kasenkuí'a umái máyáamba pó'a évakarawai kampa'á simásiyuwesa tátoraavo sé'a kárákwiyoro.

¹¹ Yútaa-kwaasiya Áánútuna kwaásiya úne séta súra'a kárámaiya araa'éna kwéumpo keinárawa'a íma mirá kwéovo keinárawatavena Ísu Káráisiti maará uráíye. kentí sáwí-imayaao tátokaimpinkemba iyátinkena kwenane'á méaraapatinkaimba pó'a Áánútuna kwaásin-owe. ¹² Ísu Káráisiti pukáisasa utámakaavo keinárawa'a nombó péráamba púwówasamo utámaráanteni'a kwéowe. Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankowa'a mindáyave'a sé'a árai'a asirayámbá tokéna mirá uráíye sé'a Káráisitiye tarúmai máyáantave'a usásintínkáanteni'a kwéíye. ¹³⁻¹⁴ ó'onkaa-kwaasi ombá sáwí'a kwée'a sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o kwéon-ambo kwakáantave'a Áánútuna némpa'a máyómbanivo Áánútu Káráisitinte tarútinkena aúnaí'a umátínkaraiye. kesáá Áánútuna áamáamba íma ísámai kawé'á kwéowananya kesáámó sáwí'o ówándaya aúváivimba agaimarówana kentáásí sáwí-meyamba kentáásópa'a íma tíníntavena Ísu Káráisiti taaira'á pukáimba póna kesáámó sáwí'o ówándayaawe sáwí-imayaawe Áánútu maisiyuwénaya Ísu Káráisitimbo pukáimpinkembo usásinankaraintemba usásisinkenaya aúnaí'a umásinkenaya kentáásí sáwí-imayaayavena íma imáyáa úmae kwéiyiye. ¹⁵ Ísu Káráisiti taaira'á pukáinka'a Sáátáánigona asirayáné kwená kwayó'nárawati asirayáné maisuwéna usáyaaaitaraimba áái'o tiyésamo kwaásimo tínkankesamo tiyáántámbo taantembá Ísu Káráisiti miráumai amáparawai túranka'a usáyaaaitaraiye.

¹⁶ Ísu Káráisitimo keinárawatavenawe séna uráintave'a kampar-áimbá simásiyuwaavo sé'a kárákwiyoro. évakarawai évaka-tomba aambá aunésa anón-kanaa aambá aunésa kwíyómbó tayain-kánáá aambá aunésa saavaatirá'á aambá aunésa mirán-tántáá'á aambá áúnkaavo keinárawa'o mirán-tántáákómbó ímo kwaráiyasamo aaivimbó maitínkáiyamba íma ísáaro. ¹⁷ mintántáá'á aánomo paárinin-tantaakona awaamé'a umái agaráátínkaraimba mintántáákóná ááimba Ísu Káráisitima éna á'a paárruraiye.

¹⁸ évakarawai kampa'á sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-íye sésa kwíyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá maré'a aamoí oró kampa'á kwésemba miwí táái íma ísáaro. miwí kaainkáámbó awánaan-aimba kwésimatimesa sésa mindáyaveta amáparawai usáyaaaitaraumne kwésesa miwítí sáwí-imayaavinkemba kampar-ímáyáá kwéesa miwí túma maé kwéiyesa ¹⁹ Ísu Káráisiti kentáárá'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. a'nónkó amápar-auwawaaka'o kárákwiraisanamo ánúnkomo amápa-kura'o tátokaisanamo anómbó intembá Káráisiti kwená kwaásira'a kárákwimai tátokaisasa Áánútuna imáyáavinkemba anómba kwéovo minkámpá-kwáásí Káráisiti kentáárá'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. mindáyave'a miwí táái íma ísáaro.

Káráisitinte tarútinkena aúnaí'a umátínkarain-kwasai.

²⁰⁻²¹ Ísu Káráisitimo pukáintemba keinárawa'a kwemó uráinteni'o uráamba kwaántá-kwaasiti aambá kwégwarowana minánkó tátokompinkemba Káráisiti iyátínkaraiye. marapákén-kwáásí aambá áúmbakaan-tontavesa sésa íma né'a íma uwá'namai awáné'a íma

táto'mai awánaaro kwésen-aimba nóra séra kwégwaraao. ²² mináimbá kwaásiti imáyáavinken-aimba marapákén-tántáá'á póna nánááomba úwoi násuwanaaowe. ²³ mirán-áimbá kwésesa kwíyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá marésa karuwaa'á kwéesa kampa'á sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-ye sésa kentú-augwiyaamba toró sewasá évakarawai tuwánésa kampa'á sésa kawer-imáyáágwáráwáín-owe sembánivo mirán-áimbá kwáráamba sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo kwéomba íma kanaán-umai maisuwáínana ánásanivo úwoi kwaíkwai'a íníye. mindáyave'a íma kawer-imáyáágwárá-kwáásín-owe seró.

3

¹ Áánútu keinárawa'a usásitinkena Ísu Káráísitinka'a tarútinkena aúnaí'a umátinkaraimba pó'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí é'a Káráísiti Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyáin-ayampaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí oro. ²⁻³ púwón-kwaasimo imáyáamo ímo ontembá keinárawa'a miráumai marapákén-tántáá'á íma imáyáa oro. Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáamba Áánútu miráumai kwentávái asiramái maígwáe séna kwégarakwiye. mindáyave'a marapákén-tántáátávé'a íma imáyáa é'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa úmae íyóro. ⁴ Ísu Káráísiti aúnaí'a umái máyáawaina ááimba pó'a kumíndara'a kwesé mé'a ó'ora-sagayan-ayampa'a ménaaowe.

aúnaí'a umátinkáva'a kwéiyiye siráin-kwasai.

⁵ mindáyave'a ánásanintave'a sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéowanamo kwéyavisin-tantaa'a túwáaro. mindá maarán-tántáá'án-ye. áwáyo-tantaa'o kwéowaine tigaeyávé'o kwéowaine sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéowaine túran-andamo kwéowaine mirámó kwéomba túwáaro. túran-anda kwéowai marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéomba túwáaro. ⁶ Áánútun-aai íma ísámai kawé'á kwéesa mirá-sáwí'á kwéomba póna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba tímíníye. ⁷ ááema mirá-sáwí-ámbá kwaré'a miráumai méraawe.

⁸ miráumai máyómbanivo ívé'a tínaaemba umáméro. mindá maarán-tántáá'án-ye. áwáá'a kwésewaiye aaisambá kwésewaiye tíyámba kwéumatinkaawaiye simái sáwí'a kwéumatinkaawaiye sáwí-aimba kwésewaiye mirán-tántáá'á tínaaemba umáméro. ⁹⁻¹⁰ sáwí-kwaasi mé'a mirá-sáwí'á uráambanivo á'a ivátuwe'a aúnaí'a umái mé'a Áánútumbo kawé'ó umáímo awánanagaontavena kwenkáání'a umái aúnaí'a umátinkena miráumai aúnaí'a umátinkáva'a kwéiyivo keinárawapinkemba kamparáimbá íma seró. ¹¹ Áánútu mirá uráintavena maarán-áimbá íma aivar-áimbán-ye. évakarawai Yútaa-kwaasi owasá évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá túra'o kárámaimo araa'énamo kwéowai owasá évaka'a ímo túra'o kárámaimo araa'énamo kwéowai owasá anón-umipaken-kwaasi owasá ó'on-kwaasiti mayáír'á meéyámbakaan-kwaasi owasá úwoimo máyáan-kwaasi owasá mirá kwéovo mináimbá íma aivar-áimbán-ivo Ísu Káráísiti aivarí'a umái ména kwená kwaási amáparawaivimba máyáíye-aimba aivar-áimbán-ye.

¹² Áánútuna kwaási-i'a owaná arumbá kwétimena ítámarena séna kendéín-owe siráimba pó'a maará íyasa tuwánanaaowe. tiruntavé'a é'a kawé'á umátinke'a kentúma íma maé iyé'a paru umátinke'a umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba asiramái máyáamba íma ivátuwe'a ¹³ íma ááema áwáá'a sé'a évakarawaimo sáwí'o umátinkémba íma imáyáa é'a anondá mirán-oro. Ísóigo kentí sáwí-imayaamo maitiyuwéna ímo anondámo sáwí-meyambo tímíntemba keinárawa'a mirán-oro. ¹⁴ mirámó kwéomba keinárawapimba

amáparawaivimba tirumbá kwétime'a mirámó é'o é'a mimbórá-ímáyáá kwée'a minámápár-áintávé'a kawé'á umái ménaaowe. ¹⁵ mimbórá-ákúní'a umái mé'a paru umái ménaaontavena Áánútu ítámakaimba pó'a Ísu Káráisitimo parumó umátínkáimba kentáásirumpimba kwaíkwai'a ínkwáe-imayaa é'a súwi seró. ¹⁶ Ísu Káráisitina ó'oran-kawer-ainko kentirumpimbá anómba íno. keinárawapimba kawer-ímáyáávínkémbá kwenáái mósímam-besimamba úmae kwéiye'a arupí umátinke'a Áánútumpa'a súwi kwése'a Áánútun-aai aúváivimba agaimakáan-aimba sé'a monor-ímá sé'a Áánútun-amanko simátímakain-ima sé'a Áánútuntave'a tirumpimbá aamoí kwée'a imá seró. ¹⁷ mayáímó kwémae'o aaimó kwésemba Ísóigo Ísuna asirayándéí mirá kwée'a kwemá keinárawate máyáintave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi seró.

aarakwáré tíráá'maare miwítí kwaasái.

¹⁸ aaraiyómbá ísáaro. Ísóigondeiman-ovo kentuwai'máá táái ísáaro. ¹⁹ kwaai ísáaro. kentuwainímbáá'a tirumbá kwétime'a íma sáwí'a umátinke'a kawé'á umátínkáaro. ²⁰ iyámpói-inaamaru ísáaro. amápa-tantaatave'a kentinóvowi táái ísáaro. mirámó íyanamo éna Ísóigo aamoí íníye. ²¹ iyámpói tivoísái ísáaro. kentí iyámpóimo arupí umátinkanaemo kwésemba kentí iyámpói íma kawé'á úmaesa íyóvo-imayaamo é'a úwoisan-aipinkemba simái kaénáaro.

²² évakarawai miwítí mayái mayáígwáe sésa meéyámbakaawai ísáaro. amápa-tantaatave'a kentí anón-kwaasi táái ísáaro. miwí túranka'a aamoí umásinkaigwae su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a úwoi-kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísóigontave'a táátavai-imayaa kwée'a kentí anón-kwaasiti mayáiyávé'a íma kaer-ímáyáá é'a kawé'-máayái máyáaro. ²³ mayáímá kwémae'a sé'a kesí anón-kwaasiti mayáiyé su'mai ímanivo Ísóigona mayái-kwáásíyá úne sé'a kawé'-máayái kwémae'a karuwaa'á oro. ²⁴ mirámó kwéomba maarán-áimbá imáyáa oro. Ísóigo kwená kwaásiyavena to'mayaa úmakaimba mimbéyámbá timíníye. Ísóigo Káráisiti kentí anóndako úramba ména kentí meéyámbá tiména ²⁵ sáwí'o uráawai sáwí-meyamba timíníye. íma taaínkaar-umai-meyamba timínívo arupí umai-meyamba timíníye.

4

¹ meéyámbakaan-kwaasiti anon-kwaasi ísáaro. kentí mayái úwoi kwémayaan-kwaasira'a arupí umái kawé'á umái kárákwire'a maarán-áimbá imáyáa oro. miwítí anóndakoe kentí anóndakoe mimbóráwáímá éna kwíyómpa'a máyáivo arupí umái kárákwiyoro.

námúnaa sésa arupí umái maésa owáíná kwaasái.

² amáparawai ísáaro. námúnaa símae kwéiye'a mirá kwéomba íma ó'on-o'on-imayaa é'a námúnaamo kwésen-imayaa é'a Áánútumpa'a súwi seró. ³ námúnaamo kwésemba kentááyáváígwará'á súwa'naa umai seró. Áánútumba áísaa íyana aambá kwiýínata áséi-kwasaiya simátimenaumne. mináimbá aúpá'á makéna agaráátínkaraimba mináínkóná ááimba Ísu Káráisitiman-íye. aúpá'ó makéna agaráátínkarain-aimba simátimewandarakemba áwáá'a siyésa ándáva'a mósínkaraawe. ⁴ Áánútu mimbáyái símakowa'a mairáundanivo kwenáái avora'á simátimenaundayave'a súwa'naa umai námúnaa seró.

⁵ Áánútumpa'a íma tamáyáan-kwaasivimba kawer-imáyáávínkémbá kawé'a umái mé'a kanaamó kwáyaindara'a miwívimbá Áánútuna mayái maimaé iyóro. ⁶ aaimó kwésemba kawer-áiné áséi-aine su'mai kwésemba pósa tísaa iyamba anondámo simátimiyán-aimba íma avakáá é'a áséi-aine su'mai simátíméro.

⁷ kentáásí kwaásigo áwí'a Tikikása kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kweémena kesáái amápa'a kosimátiminiye. kesáámó úndantemba Ísóigona mayái-kwáásí ména mimbáyái íma ivátuwena kawé'a umái kwémaena ⁸ kentáásái kosimátimena asiramátinkanintave'a ai'maráúnana kentópa'a kweémena kwíníye. ⁹ moóráwai kentí naaópakewai áwí'a Ónísímasi kwemá kentáásí kwaásigo éna kwená imáyáa kwéundawai kawé'-máayái kwémayaiwai kwesé kwémesarai kentáávimbá paárurain-tantaakon-aaí kosimátimiyaaoye.

¹⁰⁻¹¹ moóráwai áwí'a Árísítakasi kesé ándáva'a máyáiwai keinárawatavena séna kawé'a umái máéro kwésisana Páánápáasi anáávéigo áwí'a Mááka keinárawatavena séna kawé'a umái máéro kwésisana moóráwai áwí'a Yósúwa moórá-kwí'a Yásátasi keinárawatavena séna kawé'a umái máéro kwésiye. ké'naamba maanáimbá simátimé'a sé'a Máákaamo kentópa'o kwémenamo kwínímbo é'a kawé'a umánkáaro kwésune. Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitiye tarúmáimo máyáampinkemba minkáúmbó-kwáásíyé su'mai kesé mayái kwémaesa Áánútumo kárakwiraipa'o kwaásimo ménaaontavesa kesé mayái kwémaesa kwéasiramásinkaawe.

¹² moóráwai kentí naaópakewai áwí'a Épávarasi keinárawatavena séna kawé'a umái máéro kwésena kwemá Ísu Káráisitina mayái-kwáásí éna keinárawa'a túwa'naa umai asiramái námúnaa símae kwéiyena Áánútumpa'a maarán-áimbá kwésiye. Áánútun-aaí asiramái táto'mai kawé'a é'a Áánútumbo arááímo tainí'a amápa'a kwée'a táákaevayan-kwaasiraamba umái asiramái ménaaontavena mindáyavena námúnaa kwésiye. ¹³ keinárawa'a Kórosi-naopaken-kwaasiye Áréótisiyaa-naopaken-kwaasiye Írápórisi-naopaken-kwaasiye túwa'naa ínintavena anóm-bayai kwémayaimba awáné'a kwésimatimune. ¹⁴ moóráwai áwí'a Árúku kwená imáyáa kwéundawaiya kentáásí sontaa-kwáásí éna keinárawatavena séna kawé'a umái máéro kwésisana moóráwai áwí'a Tímasi keinárawatavena séna kawé'a umái máéro kwésiye.

¹⁵ Áánútuna kwaási Áréótisiyaa-naopakewaiyaveta séta kawé'a umái máéro kwéséta Áánútuna kwaási Nímpaana naaúmpa'a torupamáí máyáawaiyaveta séta kawé'a umái máéro kwésunda kosimátíméro. ¹⁶ maanáúváíwínkén-áimbá táámpamai síya'a amáparawai isáiyuwe'a ti'maráiyasa maimaésa Áánútuna kwaási Áréótisiyaa-naopa'a máyáawai mátimiyasa awánésa isáaro. miwíyávé'a tímakaunda-auvai tímíya'a mimpínkén-áimbá isáaro. ¹⁷ moóráwai Ákípáasimba simáme'a sé'a Ísóigo ámakaim-bayai asiramái kwémae ánásaaoye simáméro.

¹⁸ ayááírá'a kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-iyé sé'a isáaro. kemá Póro sé'a kawé'a umái máéro kwésune. kemá ándáva'o máyaunda-imayaa kwée'a Áánútumpa'a námúnaa símae iyóro.

Áánútu úwoimo kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

1 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-iyayiyo. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Tésárónaikaa-naoraa-kwaasitopa'a agaimái mátímakaiye. Póro áséi-kwasai kosimátimuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a aráápamai méraawe. mináimbá aantá-kwaasi táái-auvaivimba 17:1-9-vimba kwáyáiyiye. Ísun-aai Póro ó'on-o'on-daopa'a kosimátimena Kórínti-naopa'a komáyonka'a Tímóti Tésárónaikaa-naopakén-kwaasi táái kosimátimena kwéaisaa-un-aimba kosimámuwana anondá-aimba agaimái timúwasa mátímakaawe.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváivimbá agaimaráúmpo isáaro. moóráwai áwí'a Sáírasiye moóráwai áwí'a Tímótiye kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénauμπο isáaro. Tésárónaikaa-naopakewaima Áánútuna kwaási isáaro. Áánútu kentáásivowae tarúmaimo Ísóigo Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáawaima isáaro. Áánútu úwoi kwétuwa'naa-ena paru kwéumatinkaintave'a námúnáa kwésune.

Tésárónaikaavaken-kwaasi Áánúntumpa'a agevamái máyáan-kwasai.

² námúnáamo súndarataamo únda keinárawataveta imáyáama éta Áánúntumpa'a aasiyaasi súwi kwésune. ³ Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a pó'a kwená mayáímá kawé'á umái kwémayaawe. Áánútumba tirumbá kwéametave'a pó'a kawé'-má'yáímá asiramái kwémayaawe. kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti árai'a kumíniye sentávé'a pó'a asiramái mé'a kwéamu'maraawe. miraráán-umai máyáantaveta imáyáama éta Áánútu kentáásivowampa'a súwi kwésune. ⁴ Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaási-i'a umátínkaraimba á'a tuwánaraumne. ⁵ íma kentáási imáyáavinkemba úwoi-kwasai kosimátimewandanivo Áánútun-amanko keséya máyowata Áánútuna asirayánkwará'á áséi-kwasai kosimátimeta áséi-kwasaiyaveta áraire asiramái siráundaya mináséi-kwásái kosimátimewana'a isaraawe. isówata séta Áánútuna kwaásiman-owe siráumne. keinárawate keséya maéwándarata kwétuwa'naa-eta máyaawana'a suwánaraawe. ⁶ Ísóigomo úntenkwara kesáámó ówándantenkwara'a mirá uráawe. mirámó umbá umbái tiyómbanivo íma ivátuwanæ sumbá simátímakon-aimba méyatokaawe. Áánútun-amanko imáyáama timúwa'a tirumbá kawé'á umái mé'a áséi-kwasai méyatokaawe. ⁷ miraráán-umai máyómbo pósa Áánútun-aaiyavesamo áraire kwésen-kwaasima Másétóniyaavakente Ákáyaavakente miráumai-naoken-kwaasima kembá tuwánésa kemó untembá miwímá uráawe. ⁸ Ísóigona kwaasái keinárawatopakemba simátíma'maesa kuráawe. íma Másétóniyaa-kwaasigwara Ákáya-kwaasigwarare su'mainivo amápar-ayampaken-kwaasigwara'a isaraawe. Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáan-aimba amápar-ayampaken-kwaasi isaraawe. Áánútunka'a agevamái máyáan-aimba á'a isáamba póta íma ókwarata simátimenaumne. ⁹ kentópataamo komaéwándara'a kawé'ó umásinkarontavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. kwaántá-kwaasiti aambá tuwésa Áánútunopa'a tiróntavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. Áánútu asirayánkwaráwái árair-Isoigo kwená mayáímá kwémayaantavaiye sésa kawer-áimbá kwésewe. ¹⁰ ókwara'a kwíyómpakemba Áánútu

ááninko Ísuma kumíníye sé'a kwéamu'maraantavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. Áánútu Ísuma pukáimpinkemba usásinankowana sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósinkena séna Áánútu aaivimbá maitinkáíndara'a iyátinkaundawai íma maitinkáníyemo siráiwaimba amu'maráantavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe.

2

Tésárónaikaava'a Póro mayáí mairáin-kwasai.

¹ kentáásí kwaásiyono. keinárawate komaéwándarata áúgwara'-mayaimo mayááwándaya áta suwánaraawe. ² ímo kentópa'o kówánda-kanaavimba Vírípai-naopa'a komaéwánasaya suwánamai sínkamesaya sáwí'o umásínkón-aimba á'a ísaraawe. Áánútu kwená asirayámbá símakowana póna íma sáá'a kówata úwoi poposaa umáíya Tésárónaikaavata kentópata Áánútuna áséi-kwasai kosimátímaumne. sáwí'o umásínkówaiya umbaiyá siyómbanivo íma tuwááwándaya ³ íma kampa'naampár-ímáyáávínkémbá simátimeta íma aarai-úmóyán-ímáyáávínkémbá simátimeta íma kwaé'mái-aimpinkemba simátimewandayaanivo ⁴ Áánútu kentááyávéna séna kesí kwaási ontávé'a áséi-kwasai kosimátíma'mae'a koró súwata simásímakain-aimba kosimátíma'maeta kuráumne. Áánútu kwenísarena kesiruntá taainánimba póta mayáímá kwémaeta séta kwaásimo suwánésayaamo ésa évaka'a aamoí iyasa évaka'a íma aamoí ónááomba póna Áánútu suwánéna aamoí íníye-imayaama éta mayáímá kwémaeta ⁵ kentópa'a áséi-kwasai kosimátimeta íma tirunkáámbá koairá'mai-aimpinkemba kosimátiméwándaya ísaraawe. íma simái á'owana náaindaantaveta súran-anda kwéeta kosimátiméwándaya Áánútu suwánaraiye. ⁶ íma simáímo keinárawakwara ó'on-kwaasigwara'a kesúwita anómba ónáe-imayaama ovó séta kosimátímaumne. keinárawate maéwándarata Ísu Káráisiti si'marón-kwaasiya ówándanivo íma anón-kwaasi-ita umái méta ⁷ kwempatá umái méta aaraigómó kwená iyámpóímo kárákwiyin-ita uráumne. ⁸ keinárawa'a kesiruntá tímaketa Áánútuna áséi-kwasai kosimátimeta sínkamiyata puwúnavo-imayaa íya ówándaya Áánútuna áséi-kwasai kosimátímaumne.

⁹ kentáásí kwaásiyono. keinárawate maéwándarataamo asirayám-báyáímó mayááwánda tááka'a makáawe. Áánútuna áséi-kwasaimo simátiméwándaya no'wáámba irarómba enónka'a aaváyaara'a mayáíyá mairáumne. toómbá íma úwoi simígwáe séwándaya toómbá meéyán-umai kwéneta mairáumne. ¹⁰ keinárawa'a Áánútunka'a agevamái máyáawaiye maéwándarata kawe'á umái arupí umái méta íma sáwí'a ówándaya maéwána'a suwánontemba Áánútugwara'a suwánaraintaawe. ¹¹⁻¹² tivoísáímo kentí iyámpóímo kárákwiyon-umai moórá-mora-umai kesáámá kárákwireta méta paru umátinketa Áánútun-aai kawer-áimbá kwésimatimeta séta miraráámbá íyantave'a Áánútu arááíma kwáréwana Áánútu aamoí íníye siráumne. Áánútu kwésimba pó'a kwemó kawááipa'a kwená ságan-ayamapa'a táménaaowe. mirámó íyantave'a Áánútu arááíma kwáréwana kwemá aamoí íníye.

¹³ maarán-áínkwará'á Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune. Áánútun-aai simátiméwándarata keinárawa'a sé'a kwaási taaiman-íye íma sumbá Áánútun-aaiman-íye sé'a tirumpimbá asiramái méyatokaawe.

simátímakaunda-aimba árai'a Áánútun-aaiman-iye. simátímakaunda-aintave'a áraire kwéseмба póna mináínkó kwétuwa'naa-iye. mindáyaveta iséta Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune.

¹⁴ kentáásí kwaásiyono. Yútaa-ayampaken-kwaasi Ísóigona kwaási Ísu Káráisitiyemo tarúmaimo máyáan-kwaasimo uráantemba keinárawa'a mirá uráawe. Yútaa-ayampaken-kwaasimo miwívínkémbá Ísu Káráisitin-aaiyavesa áraire kwésempinkemba sáwí'a umátínkaraantemba kentí kwaási kembá sáwí'a umátínkaraawe. ¹⁵ miYútáá-kwáásí tíkwá'náma naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai tínkanto'na úmae kwéiyuwasa putásowasa maimaé kwéiyesa mátínkamae íyówasa miwí tisaavutantamba ésa ívé'a máyáawai Ísóigo Ísuma inkámúwana puwúwasa kentáámá sáwí'a umásinkesa kwakáawe. mirá untávéna Áánútu íma aamoí umátínkaraiye. miwímá amápa-kwaasiti namuro-kwáásíráámbán-owe. ¹⁶ Áánútu sáwí-ampakemba kawer-ámpá'á métinkanintaveta ó'onkaa-kwaasiyaveta Áánútun-aai simátíma'maeta kwégundaya Yútaa-kwaasi aambá áúsinkesaya amápa-kwaasiti namuro-kwáásíráámbá kwéowe. tíkwá'náti sáwí-mayaigwara'a ívé'o máyáan-kwaasi maimaé kwéiyowana ívé'a Áánútu áwáá'a kwétiyiye.

Póro ókwara'a kotuwánanae siráin-kwasai.

¹⁷ kentáásí kwaásiyono. kembá tiyuwéta maanká'á sáwíyanka'a taméta keinárawataveta imáyáama ávááraumai kwéeta kembó kotuwánanaunda-antaveta kwéavakaa-eta ¹⁸ ókwara'a kotuwánanae séta kemá Póro sé'a ókwara'a kotuwánanae síma-síma'a kwéunana Sáátáánigo aambá áúsinkaraiye. ¹⁹ naaémba Ísóigo Ísuma kumínimba aúranka'a kométa nóintaveta amu'maránaundayawa'i. nóintaveta aamoiyá ónaundayawa'iyo. keinárawataveta imáyáa éta aamoiyá ona'á ²⁰ kentáá súwí'a mósá maráiyana sirunkóyá aamoí íniye.

3

¹ kentávékai ávááraumai imáyáama kwéekaimanivo maankákái maékai keinárawa'a ó'opa'a máyáantavekai Áténesi-naopa'a keirái maékai ² Tímótimba ai'marááwáyana kentópa'a kuráiyé. Tímóti kentáásí kawekwáásí póna kwesé keséya Áánútuna mayáiyá kwémayaunanaya póna Ísu Káráisitina áséi-kwasai simátíma'maena kwégwiye. kotirávayaina'a Áánútunka'a agevamái asiramái meígwáe sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé. ³ Áánútun-aai ímo isááwai sáwí'a umátinkaiya'a Áánútumba aúwáavo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé. Áánútu séna kesááimo ímo isááwai sáwí'a umátinkanaaowe siráimba pósa kentáá sáwí'a kwéumasinkaamba á'a ísaraawe. ⁴ keinárawate maéwándarata séta sáwí'a umásinkanaaowemo siráundaya ívé'a magwévaarisa'a kwéawanaawe. ⁵ kemá imáyáama é'a Sáátáánigo séna Áánútumba auwésa kesáái isáígwáe siráintave'a mirá uráawe. Áánútunka'a agevamái máyáao sé'a kentáái isánáe sé'a Tímótimba ai'marááwánana kentópa'a kuráiyé. kentópa'a mayáímá komayááwánda áúgwara'-mayaima mairáunda ívé'a mimbáyáígón-áúma íma kwáívo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé.

⁶ Tímóti kentópa'a koména koyauweréna kesópa'a téna keinárawatavena séna Áánútumpa'a tirumbá kwétimesa kwenká'á agevamái asiramái máyaawe séna áséi-kwasai tasimásímakaiye. keinárawa'o kentávéo sé'o kawer-áimbá kwésiyeemo senkwará'á tasimásímakaiye. kesáámó

sétaamo keinárawa'a kotuwánanaemo súna'o kentááyávé'o tatuwánanaemo senkwára'á tasimásímakaiye. ⁷ Áánútun-aai kwésimatimundarakemba évakarawai sáwíta umásínkáanka'a Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyáan-aimba tasimásímakaimba póna sirávayai-aimba tasimásímakaiye. ⁸ Ísóigompa'a tarúmaimo asiramáimo máyáan-aimba iséta póta kawetá umái máyaumne. ⁹ Áánútunka'a asiramái máyáawata póta Áánútunopata kentáásirunko kawé'á kwéisata Áánútumpata súwi kwésune. ¹⁰ keinárawatopa'o kónaunda-amba Áánútu kwi'maráníntaveta eénáínka'a aaváyaara'a Áánútumpata asiramái áísaa úmae kwéiyune. Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáambanivo moóráva'a kwéyuwaantaveta kotúwa'naa ónáe séta Áánútumpa'a asiramáiya kwésune.

¹¹ námúnaa kwésundaya pósarai Áánútu kentáásivoe Ísu kentáásí Ísóigoe umái kentópa'o kónaunda-amba kwisinkáyááoiye. ¹² námúnaa kwésundaya póna kesiruntá ávááraumai tímakaundanten-umai Ísóigoma imáyáa timína'a moórá-mora-umai ísámai kentirumbá kwétimé'a amápa-kwaasivimba kentirumbá kwétimé'a ménaaowe. ¹³ mirá iyana Áánútu kentirunkómba asiramátinkaina'a Ísu kentáásí Ísóigomo kwená kwaásiyemo kumíndara'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kawé'á umái maíyana sáwí-aimba kempímba íma kwénintaveta námúnaa kwésune.

4

miráyáámó kwéunanayaamo Áánútumo aamoíyáámó kwéumasinkain-kwasí.

¹ kentáásí kwaásiyono. moórá-ainkwara'a ísáaro. Ísoigo Ísuwe tarúmaimo máyaundayaveta kwákwiyeta asiramái simátimeta séta Áánútumbo arááímo taiwáíná ááimba agaráátinkaundaya kwa'maé kwégwiyana Áánútu tuwánéna aamoí umátinkaniye. mináínkóná ááimba á'a kwégwaraavo miráumai kwa'maé'a koró. ² Ísóigo Ísu simásímakain-amaanta simátimewanda á'a isé'a kwégwaraawe. ³ Áánútu maarámó iíyávéna kwéankaiye. keinárawa'a Áánútumpa'a té'a kwendéí taaúráaro. aarai-úmóyáné inaamaru-úmóyáné aséráaro. ⁴ kwaaimó é'a aaraimó mayánááomba arupí umái máyáaro. mirámó ónááomba Áánútu mirámó iíyávéna kwéankaiye. ⁵ Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasimo ontembá íma mirán-oro. póí-iyankomo kwaaván-ínímbó maráintemba íma mirán-oro. ⁶ Áánútuna áamáamba miráumai kwáyáíntavai aaraimó mayánááomba kentí kwaásima íma sáwí'a umátínkáaro. ké'naamba simái ságamatimeta séta mirá-sáwí-ámpá'ó kwíyanamo éna Áánútu umbai-méyámbá timíníye. ⁷ Áánútumo kwená kwaási-i'o umásínkáinta kawé'ó umáímo maíyávíyá kwéumasinkaintaawe. íma sáwí'a umái mai-íta kwéumasinkaintaawe. ⁸ mindáyavesa súnda-aimba isésa tínaaemba umámiyawaima íma kwaásiye su'mai tínaaemba umátimenaaomba pósa Áánútu kwenamambá kwétimiwainkwara'a tínaaemba umámenaaowe.

⁹ keinárawa'a kentí kwaásima Áánútun-aaiyave'a áraire kwésen-kwaasi moórá-morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba Áánútu agaráátínkaraimba pó'a á'a mirá kwéovo moórá-morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba maankwándááívímbá íma agayánaumne. ¹⁰ keinárawa'a

Másétóniyaa-ayampaken-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire kwésen-kwaasivimba á'a kentirumbá tímakaawe. asiramái sêta moórâ-morawaivimba kentirumbá tíma'mae'a íyóro kwésumpo ¹¹ asiramái imáyâa kwée'a paru umái mé'a kentúra'a kárâkwiye'a toómbó mayánááontave'a mayáímá máyáaro. mináímbá á'a simátímakaunda ¹² mirá é'a mayái mayáíya'a Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasi tuwánésa keinárawatavesa kawe-kwáásímá owémá sénááowe. mirá é'a mayái mayáíyana íma tááin-tinkaniye.

Ísóigoma kumínín-kwasai.

¹³ kentáásí kwaásiyono. Áánútun-aaiyavesamo árairemo siráan-kwaasimo púwówasamo utámakaan-kwaasi tááiyave'a tirunkó sáwí'an-ivo sêta árair-aimba simátíménda ísáaro. Áánútunka'o ímo agevamáímo mésamo Ísu kumíndara'o pukáampinkembo usásinaiyavesamo ímo amu'maráan-kwaasi tirumbá sáwí'a kwéivo keinárawa'a mirá ovó sêta senda-áíntá ísáaro. ¹⁴ Ísu pukáimpinkemba usásinkaintaveta áraire kwésumpo Ísun-aaiyavesamo árairemo sésamo pukáan-kwaasi Áánútu miwígwará Ísunkwara'o tiránín-aintaveta áraire kwésune. ¹⁵ simátíménda-aimba Ísóigoma siráin-aimban-iyé. Ísóigomo kumíndara'a úwoimo túvamaimo máyáan-kwaasi pukéwai aiva'á íma usáyaaaitanaaowe. ¹⁶ Áánútuna kwayó-káwáánákó kwíyómpakewai aai sínana Áánútuna uwírenko anónka'a aai sínana Ísóigo anónka'a kwésindavinkemba kwíyómpakemba kumínímba Ísu Káráísitin-aaiyavesamo árairemo sésamo pukáan-kwaasi aiva'á usásinaiyata ¹⁷ Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire sêtaamo úwoimo súvamaimo máyáandawaiya kusirámbayainata ainámpímbá aiva'ó iráawaise uyorupéta Ísóigomba uawánéta miráumai aasiyaasi Ísóigowe maí'mai'a ónaundayaawe. ¹⁸ mindáyave'a síma-sima kwée'a tirávaimai máéro.

5

Ísóigo kumíníntavetaamo to'mayaa ónaunda-kwasai.

¹ kentáásí kwaásiyono. Ísóigo Ísumo kumínín-kanaama íma ísare'a maankwándááívimba íma agairáumne. ² kemá ísaraamba no'wáámba umóyán-kwáásímó anompintumáívimbo tintenkáán-umai Ísóigo Ísumo éna miráumai kumíníye. ³ kwaásimo maarámó sésamo ívé'a kawe-kánáávimba aánoumai máyaumne sénááombanivo avekáámbó éna sáwí-kanaao téna tasáwí'a umátinkaniye. aaraigóná kanaamó tisanamó imbá iyámpói kwémarankaiye. mirámó ontembá misáwí-kánááómó éna íma asétinkainda amáparawaivimba tátoraniye. ⁴ kentáásí kwaásiyono. umóyán-kwáásígómó kentí náaindaambo tamaimairáina'o awáné'o é'a táátave'a ónááombanivo íma túnkaiimpimba máyáamba póna Ísóigo Ísumo kumínímba íma táátave'a ónááowe. ⁵ keinárawa'a sama kaiwái árâá'maa'a owatá kesáágwárâ'á íma túnkaiwaindeiya úmpo sama kaiwáíndéíya úne. íma sáátaveta ónaumne. ⁶ évakarawaimo ombá Ísumo kumínín-imayaa ímo ombá tavú'máímo tuúmó kwáéntenkaamba kwéovo kesáá íya miráyâ éta kárâkwimaiya kawer-ímáyááyá umáíya ménaumne. ⁷ kwaásima no'wáámba tuún-kwáéwasa uwo'aó'-nómbó kwénaqan-kwaasi no'wáámba nésa uwo'aó'á ónááovo ⁸ kesáá sama kaiwái árâá'maa'a póta íma miráráántá ondayá kawer-ímáyáá umáíya ménaumne. miráumai méta kweukáámbó avérimaiyaamo máyaundantemba Áánútunka'a agevamái méta kwaásivimba siruntá kwétimeta máyaumne.

kweu'néímó súwawaa'o ánáan-kwimaimo máyaundantemba Ísu Káráísiti kusiráníntaveta amu'maréta ménaundayaawe. ⁹ Áánútu kwená kwaási-ita umásínkaraimba kentáásí sáwí-mayairakemba Áánútu áwáá'a simásinkanintavena ímanivo Ísóigo Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-mayaigomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósinkanintavena Áánútu kwená kwaási-ita umásínkaraintaawe. ¹⁰ Ísóigo Ísu Káráísiti kentáávénáya ísámai pukáimba póta kumínataamo éta úwoimo máyaunda-kwaasigwara pukáan-kwaasigwara'o éta kweséya ménaumne. ¹¹ mindáyave'a moórá-mora-umai túwa'naa e'a kawer-áímbá síma-síma'a íyamba pó'a asiramái ménaaowe. á'a kwéomba pó'a mirá úmae iyónááowe.

¹² kentáásí kwaásiyono. moórá-aimbo asiramái simátíménda ísáaro. keinárawapimba mayáímá maésa kawer-áímbá simátimesa asiramái arupí umátinkanaaontavena Ísóigo miwí usásintinkarain-kwaasi táái taagwiyávóro. ¹³ keinárawapimba miwí mayái kwémayaantave'a pó'a miwí táái mósá maré'a kentirumbá kwétime'a máéro. keinárawapinkemba moórá-morawai paru umái máéro.

¹⁴ kentáásí kwaásiyono. asiramái súndaya kavóná-kwaasiyave'a asiramái sé'a arupí umátínkáaro. táákavuravumo íyan-kwaasi tirumbá asiramátínkáaro. aamoisayán-kwaásígwará'á túwa'naa oro. amápa-kwaasinamba kwempa'á aánoumai máéro. ¹⁵ kembó sáwí'o umátínkéwa'a anondá miwí sáwí'a umátínkáavo sé'a aambá áúntinkaaro. aasiyaasí miráumai keinárawate umái ó'on-kwaasigwara'a kawe'á umátínkáaro.

¹⁶ aasiyaasí tirunkó aamoí ína'a mé'a ¹⁷ Áánútumpa'a námúnáa símae iyé'a íma agándaaro. ¹⁸ kentópa'a ó'on-o'on-tantaa'a kawe-tántáá'á umbai-yántáákwará'á tínimba Áánútumpa'a súwi sé'a máéro. mirámó ónááomba Áánútu mirá íiyávéna kwéankaiye. Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútumpa'a amápa-tantaatave'a súwi kwésemba Áánútu mirá íiyávéna kwéankaiye.

¹⁹ Áánútun-amankomba íma aambá áúnanke'a ²⁰ Áánútun-amankoma simátimakain-aimba kwésimatimiya'a mináímbá íma tínaaemba umáméro. ²¹ amápa-tantaa'a taaíntuwe'a kawe-tántááká'á asiramái méyatoraaro. ²² amápa'a ó'on-o'o-sawi-yantaatave'a aséráaro.

²³ Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááimban-iyé. kwemá keinárawa'a kwendéí auráníntaveta námúnáa kwésune. Áánútu kentí imáyáara'a túwawaaka'a timanka'á kárákwiyina'a kawe'á umái ménaaomba Ísóigo Ísu Káráísiti kumíndara'a íma sáwí-aimba kempímbá kwénintaveta námúnáa kwésune. ²⁴ Áánútu áraikona ááimba póna kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyaraiwai kwemó siráinteni'a mirá umátinkaniye.

²⁵ kentáásí kwaásiyono. Áánútumpa'a kentááyávé'a súwa'naa umai námúnáa seró. ²⁶ Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai tiyáámba tíméro kwésune. ²⁷ Ísóigo simásímakaintave'a asiramái simátime'a sé'a maankwándááíwínkén-kwásái Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai amáparawai simátíméro.

²⁸ Ísóigo Ísu Káráísiti aasiyaasí úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnáa kwésune.

kemá Póro siráunda mináímbá kwéanasaiye.

2 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Tésárónaika-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasitopa'a agaimái tuwówana moóráwai mátímakaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváivimbá agaimaráúmpo isáaro. moóráwai áwí'a Sáírasiye moóráwai áwí'a Tímótiye kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénaumpo isáaro. Tésárónaika-naopakewaima Ísóigona kwaási isáaro. Áánútu kentáásivoe tarúmai Ísóigo Ísu Káráisiye tarúmai máyáawaima isáaro. ² Áánútu kentáásivowawe Ísóigo Ísu Káráisiye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kentáási kwaásiyono. ááéma Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a ívé'a asiramái Áánútuwe aráápamai máyáawe. ááéma moórá-morawaivimba kentirumbá tímakaamba isa'á ívé'a kentirumbá tíma'mae kwégowe. mirámó kwéomba mindáyaveta Áánútumpa'a súwi símae kwéiyeta námúnaaya kwésundaya kawetá kwéune. ⁴ Ísu Káráisitina kwaási ontávésa sáwí'a umátinkesa tí'a iní'a kwéumatinkaamba Áánútunka'a agevamái mé'a íma auwé'a kwentávé'a ísámai asiramái máyáamba póta Áánútuna kwaási moórá-mora-naopimpa'a máyáanta simátimeta kentúwí'a mósá makáumne.

⁵ miráumai asiramái máyáamba pósa tí'a iní'a kwéumatinkaamba iséta séta Áánútu arupí-meyamba timínimba póna kawe'naráwari'a kwéumatinkena kwégaragwiye kwésune. ⁶ Áánútu arupí umái máyáiwai sáwí'o kwéumatinkaawai sáwí-meyamba tiména ⁷ kentí umbai-yántáaré kentáási umbai-yántáaré ánásasiyuwanintaawe. Ísóigo Ísu kwíyómpakemba kumíndara'a kwená asirayán-kwáyó'naráwakwara'a iraráámbá kúra'mae kumíndara'a kentí umbai-yántáaré kentáási umbai-yántáaré Áánútu ánásasiyuwena ⁸ Áánútumpa'o ímo tésamo nénka'o máyáawai sáwí-meyamba tiména Ísóigo Ísuna áséi-kwasai ímo taagwiyavíyawai sáwí-meyamba timíníye. ⁹ miwítí sáwí-meyamba maarán-íye. sáwí-meyambo kwaíkwai'o ínín-ayampa'a aasiyaasi maí'mai'a íyana Ísóigo aambá ítáyuwainasa kwenópa'a íma iyésa kwená ó'oran-asirayamba íma awánanaaowe. ¹⁰ mitáwai kumíndara'a kwená kwaási kwenááiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai kwenáwí'a anómba umánkesa áwí'a mósá marésa aamoí ónááowe. Ísun-aai simátimewanata keinárawakwara'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba pó'a mirá ónááowe.

¹¹ mindáyaveta keinárawa'a túwa'naa eta maarán-áimbá námúnaa símae kwéiyune. Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyena kawe'naráwari'a umátinkanintaveta námúnaaya kwésune. Áánútu asirayámbá timína'a kentí imáyáavinkemba kawe'-máyaí maimaé iyónááontaveta námúnaaya kwésune. Áánútu asirayámbá timína'a kwenká'á agevé'a asiramái ménaaomba pó'a kawe'-máyaí mayánááontaveta námúnaaya kwésundaya pó'a ¹² keinárawapimba Ísóigo Ísu áwí'a anómba íyana Ísu kwená kwaási-i'a kwéontavena kentúwí'a maimaé iyíníye. kentáási Áánútuwe Ísóigo Ísuwe úwoi túwa'naa úyamba pó'a Ísóigo Ísu áwí'a mósá maránááontaveta námúnaaya kwésune.

2

sáwí-mayaigombo avowái'o owáíná kwaasái.

¹ kentáásí kwaásiyono. kentáásí Ísóigo Ísu Káráisiti kuména kuntorupásinkainata kweséya ménaunda-ainta avora'á simátimenaumne. ² évakarawai sésa Ísóigo Ísu á'a kunkáiyé siráan-aimba íma anón-imayaa íyana tirunkó sáwí'a íno. mináímbó simátímakaawai kentí imáyáavinkena sirá. mirámó sembá Áánútu simásímakaiye sirá. kentávésa aúváívinkemba simásímakaiyewa sirá. náávaken-ainewa siráao. ³ minkámpár-áímbá kwésimatimewa'a árai'a siyé seváímpó'a maanáímbá avora'á simátimenaumpo ísáaro. Ísóigo Ísu kumíní-tawai íma úwoi kumínívo aiva'á sáwívarawai Áánútumba tínaaemba umámiyana sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'o kumbéniwainonkaamba paáriníye. ⁴ évaka-tantaatavesamo kwaásimo sésa kesí ísóigoman-íye sésa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraambo éna aambá aunéna séna úwoisan-tantaa'an-ivo keyáá anómba úne séna Áánútuna mono'-náúmpá'á uména kampa'á séna kemá Áánútu úne síníye.

⁵ keinárawate maéwándara'a mináímbá simátímakaunda ímo tuwinkaráámbá tuwinkaráawe. ⁶ ívé'a sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaimba aambá ítánkaraimba kwéisaawe. Áánútu séna sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaina kanaamá kwétiye sínda-tawai mindá'á paáriníye. ⁷ ívé'a sáwísawaa-mayaima aúpá'á kwémayaawana sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaimba aambá tawísíyankainana paáríndara'a sáwísawaa-mayaima avora'á paárínana ⁸ sáwí-mayaigomba avowái'a uráíwaigwara'a paárínana Ísóigo Ísu ságayankwara'a kuména áama áútinkena inkaména kwená asirayámbá maisuwáníye. ⁹ sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai paáríndara'a Sáátáánigona asirayáankwárá'á paaréna ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayai kampa'-máyaí kwémaena ¹⁰ ó'on-o'on-tantaatavena kampar-áímbá simátiminasa sáwí-meyambo kwaíkwai'o ínín-ayampa'o koménaaon-kwaasi mináíntávésa áraire sénááowe. árair-aintavesa íma aamoí íyamba Áánútu sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátínkáiwain-aaiyavesa íma aamoí íyamba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹¹ mirá-sáwí-kwáásí pósa minkámpár-áíntávésa áraire sénááowe. mirá-sáwí-kwáásí póna Áánútu étinkainana kampar-áínkó miwí asiramái tátorainasa kampar-áíntávésa árair-aimban-íye sénááowe. ¹² miráumai árair-aintavesa kampar-áíné sésa sáwí'o kwéontavesa aamoí íyawai sáwí-meyamba timíníye. kemá Póro sé'a aiva'á sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai paárínana Ísóigo Ísu kuména inkaména kwená asirayámbá maisuwáníye.

asiramái máyáan-kwasai.

¹³ kentáásí kwaásiyono. Ísóigo arumbá kwétimiye. aiva'á Áánútu keinárawatavena séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinke'a kawer-ámpá'á métinkanaumne séna kwenamambá ai'marówana Áánútuna kwaási-i'a kunumátinkowa'a árair-aintave'a áraire siráantaveta aasiyaasí Áánúntumpa'a súwiya kwésimankaumne. ¹⁴ áséi-kwasai kosimátimewananya kwená kwaási-i'a umátinkaina'a Ísóigo Ísu Káráisiti ságayankwara'a máyáipa'a uménaaontavena Áánútu tááyariye. ¹⁵ mindáyave'a asiramái mé'a kosimátímakaunda-aíne aúváívimba agairáunda-aíne tirumpimbá tátoraaro.

¹⁶ Ísóigo Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivowawe kentáási imáyáa ésarai úwoi súwa'naa esarai aasiyaasí kentáási imáyáa kawé'á kwéumasinkaayata Ísu Káráísitiye ménaundayaveta kwéamu'maraundayaawe. ¹⁷ Ísóigo Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivowawe kentí imáyáa kawé'á umátinkesarai asiramátinkaiyamba póna kentí mayáíyé kentááíye kawé'á ínintaveta námúnaa kwésune.

3

súwa'naa umai námúnaa seró siráan-kwasai.

¹ kentáási kwaásiyono. moórá-aimba simátimenaumpo isáaro. kentáa súwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró. Ísóigon-aa simátíménana amápar-ayampa'a avekáámbá kóyáwé ínasa mináímbá tátoranaaontave'a Áánútumpa'a námúnaa seró. keinárawapimba Ísóigon-aaigo á'a mirá umái tátokaiye. ² moórá-yantaatave'a Áánútumpa'a námúnaa seró. évakarawai Áánútun-aaiyavesa áraire sewasá évakarawai kamparé kwésesa miwívínkémbá sáwí-kwaasi sáwí-mayai kwémayaawai sinkamovainivo kentáa súwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró.

³ Sáátáánigo tátoraivo séna Ísóigo kwemó sintembó mirámó iwái póna kárákwimai asiramátinkaniye. ⁴ keinárawataveta asiramái séta Ísóigoe tarúmai máyáamba pó'a simátimunda-ainta taagwiyaavé'a mirá úmae'a iyónááowe kwésune.

⁵ Ísóigo imáyáa timína'a sé'a Áánútu arumbá kwésimiye sé'a ménaaontaveta námúnaaya kwésune. Ísu Káráísiti imáyáa timína'a kwemó asiramáímo máyáísanamo ímo ávómo kaintembá kemá mirá ónááontaveta námúnaaya kwésune.

mayáímá máyáaro siráin-kwasai.

⁶ kentáási kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káráísitina mayáíyá kwémayaundayaveta asiramái simátimeta séta keinárawapinkemba évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire siráambanivo simátímakaunda-ainta íma kwarésa kavóná-kwaasiraamba umái máyáawata séta tiyuwé'a miwísé íma máéro kwésune. ⁷ keinárawate maéwándara'a kavóná-kwaasiraamba íma umái maéwána'a suwánaraamba kesáámó uráundantemba mirán-oro. ⁸ kentí toómbá íma úwoi kwéneta meéyán-umasuweta kwéneta no'wáamba aaváyaara'a enónka'a siyáántán-kwimai mayáíyá kwémaeta mimbáyáíwínkén-tómbá mairáumne. keinárawa'a mase'á umátinkaunavo séta toómbá síméro íma súndaya mayáíwínkén-óntándéi mairáumne. ⁹ Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaunda-anonda tísaa umáímo toómbó mairékaiya kawé'á éta úsina íma tísaa úndaya mairáumne. mayáímó asiramáímo mayááwándaya suwáné'a keinárawakwara'a mirá ónááontaveta kosimátímakaunda-anonda íya úwoi mairáumpo meéyámbakaumne. ¹⁰ keinárawate maéwándarata maarán-áímbá simátimeta séta kavóná-kwaasi mayáímó ímo kwémayaan-kwaasi toómbá íma tíméroya simátímakaumne.

¹¹ keinárawapinkemba évakarawai kavóná-kwaasi mayáímá íma máyáamba kwantánaanta-aimba símae kwénaaonta ísaraumpo ¹² miwíyávéta asiramái símae iyéta séta Ísóigo Ísu Káráísitina mayáímá kwémayaundayaveta séta ivátuwe'a kawer-umái mé'a mayáímá kwémae'a kentí mayáíwínkémbá toómbá naaró kwésune.

¹³ kentáásí kwaásiyono. kawe'-máyaíímá kwémayaamba íma tívón-káína'a mirán-káwé'-máyaíímá máyáaro. ¹⁴ maanáúváívímbá agaimakáunda-aimba évakarawai ísámai tínaaemba umásuwaiyawai tuwáné'a miwítí nénkakaamba umái méwasa imáyáa ésa tigaevimpín-umai koyauwé'mai teró. ¹⁵ namuro-kwaásiyémo kwéontemba mirá íma é'a kentí kwaásiyemo kwéontemba mináímbá simái ságamatimero.

¹⁶ Ísóigo paru kwéumatinkaiwaina ááimban-iye. kwemá kawe-kánáá sáwí-kanaa paru umátínkámaena iyíníntave'a námúnaa kwésune. keinárawate Ísóigo ménintave'a námúnaa kwésune. ¹⁷ ayááírá'a kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-iye sé'a ísáaro. amápar-auvaivimba miráumai kwéagayaumne.

¹⁸ Ísóigo Ísu Káraísiti úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune. *kemá Póro súnda-aimba kwéanasaiye.*

1 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba ava'moraé-iy'a'iyó. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkawana ména Tímóti Évévasi-naopa'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanáimbá agaimarówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Tímótiyo kemá Póro maanáimbá maanáúváíwimbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kentáásí sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiye Ísu Káráísiti kumíníye sé'a amu'maráúndawaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aaí kosimátíma'mae naauwó sésarai sí'mákaaivo ² Tímótiyo Ísu Káráísitinka'a agevamái maéndawai árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Áánútu kentáásivowawe Ísu Káráísiti kentáásí Ísóigowe úwoi áwa'naa esarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayantave'a námúnáa kwésune.

³ ááéma Másétóniyaa-marava'a kónáe séwánda-tawai entávé'a asir-amái sé'a Évévasi-naopa'a úwoi maiyó. Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba kwésewaiyavai íma mirán-áimbá seró simátimiyo. ⁴ aasiyaasí íma imáyáa umái manír-áiné tíkwá'náwe tináávúwísáiyé túwíkwara'a íma taaró simátimiyo simámakaumne. mirán-áimbó kwésemba kwaásiti imáyáa taviséna íma túwa'naa ínasa pósa Áánútumpa'a íma aráápamai maí'mai'a ónááowe. ⁵ ánivo simámunda-aimbo amáparawaimo kwarésamo ésa imáyáavinken-aine tirumpinkén-áiné kaweré su'mai úmae kwéiyinasa Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma tóikakene su'mai sésa tirunkakénkwará'á sénááomba pósa tirumbá tíméro kwésune. ⁶ évakarawai mináimbá ivátuwesa úwoi-aimba símae naaésa ⁷ Áánútuna amáámba simátimenae sésa ombánivo minámáámmbá íma kawé'á umái isésa asiramái sen-áínkóná ááimba íma ísarqawe.

⁸ amáámba kawé-tántáá'á póna mindámo kwégwaraan-kwaasi amáánko kwétuwa'naa-imba ísarqumne. ⁹ kesí amáámba kwa'mái máéro séna amáámba tíména sáwí'o uráan-kwaasi kawer-ámpá'ó kónááontavena amáámba tímakaiye. amáámbo káráan-kwaasiye aaimó ímo ísaan-kwaasiye Áánútuntavesamo ímo imáyáamo on-kwáásíyé sáwí'o kwéon-kwaasiye Áánútun-aaiyavesa kwíráái kwésen-kwaasiye tinóvowi tínkamowasa púwón-kwaasiye évakarawai tínkamowasa púwón-kwaasiye ¹⁰ aarai-úmóyámbó on-kwáásíyé kwaai-úmóyámbó on-íniné umóyán-ánká'á nááón-kwaasiye iyámpói-umoyambo on-kwáásíyé kampar-áimbó sen-kwáásíyé kampar-áimbó simátíyuwaan-kwaasiye Áánútuna árair-aimbo káráan-kwaasiye mirámó kwéon-kwaasimo kawer-ámpá'ó kónááontavena amáámba tímakaisata ísarqumne. ¹¹ mináimbá áséi-kwaaiwimba kwéna Áánútu kaweré su'mai iwái kwená ááimba ó'oran-aaínkwarawaina árair-aimban-iyé. kembá Póromba simásiména séna mináimbá simátíma'mae naauwó siráiyé.

Áánútu arumbá umásínkaraiye Póro siráin-kwasai.

¹² Ísu Káráísiti kentáásí Ísóigo simásiména séna kesí mayái kawé'á umái mayáníyondayavai mayaaó séna mimbáyáímó mayánaundayavena asirayámbá símísa'a súwi kwésimankaumne. ¹³ ánivo mimbáyái íma

mairáawandara'a kwenáwí'a simái sáwí'a umánke'a kwená mayái-kwáási sáwí'a umátinke'a kwembá simái sáwí'a umánkaraumne. minkánáará'á Ísuma Ísóigoma iyé-áintávé'a íma áraire sé'a íma ísámai kawer-é'a pó'a sáwí'a uráunda mindáyavena arumbá umásinkena ¹⁴ Ísóigo úwoi súwa'naa úmae iyísa'a Ísu Káráisitiye tarúmai mé'a kwenááiyave'a áraire sé'a kwená imáyáa kwéune. ¹⁵ Ísu Káráisiti sáwí'o kwéon-kwaasi sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkanintavena marapá'á kunkáiyé siráivo mináimbá árair-aimban-ivo isé'a tirumpimbá asiramái tátoraaro. kemó Póromo sáwí'o uráundawai amáparawaimo sáwí'o uráamba usáyaaitaraumne. ¹⁶ mirámó uráundayavena arumbá umásinkena ayáátáaka'a simu'marómba kwaási mindá awánésa kwenááiyavesa áraire sésa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááontavena íma sínkamimba simu'maréna ména arumbá umásinkaraiye. ¹⁷ Áánútu kwégarakwiyiwai maí'mai'a éna íma puwíníwai éna kwenane'á súrandei ímo awánáundawai kweyáá Ísóigoma éna kwená ááimba ó'oran-aaimba kwaikwai'a isaná kwenáwí'a anómba kwaikwai'a kwéiye.

¹⁸⁻¹⁹ Tímótiyo kesááninkaawai maanáimbá asiramái simámenaumpo isaaó. ááéma Ísóigona mayáimá mayáníyonda-aimba entá simámakaundayaama isa'á imáyáa é'a pó'a asiramái simáme'a sé'a mináintávái imáyáa umái kwaréma Ísóigowe aráápamai méma arunkakémbá árair-aimba isé méma i-kwáásímó tiyáántámbo kwimáimo asirayám-báyáímó kwémaesamo máéntemba Áánútun-aaiyavai ayáántámbo kwimái asirayám-báyái kwémae maiyó kwésune. évakarawai tirunkakémbá árair-aimba tínaaemba umámesa pósa Ísóigon-aai tínaaemba umámesa máyáawe. ²⁰ miwívínkémbá kae'nárai túwí'a moóráwai áwí'a Áíméniyasi isaná moóráwai áwí'a Arekesándaa isa'á ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye. Áánútunka'a sáwí-aimba simái tuwáyááoie sé'a ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye.

2

Áánútumpa'a námúnaa sen-kwásái.

¹ maarán-áimbá simátimiyo sé'a kwésimamune. Áánútumpa'o námúnaamo kwéseмба anón-tantaa'an-ye. mindáyavesa námúnaamo kwéseмба Áánútu amápa-kwaasi túwa'naa ínkwáe sésa kwéaisaa-esa súwi kwésewe. ² Áánútu anón-kwaasiye kenká'á kárákwiraan-kwaasiye túwa'naa ínasa námúnaa síyamba paru umáíya moórávinta méta Áánútuntaveta imáyáa éta arupí umáíya ménaumne. ³ mirán-dámúnáámó sembá Áánútu aúranka'a kawé'á umái sewaná póna aamoí éna kwemá sáwí-imayaavinkembo iyásínkáiwaiya póna aamoí kwéiye. ⁴ Áánútu amáparawai sáwí-imayaavinkemba iyátinkainasa kwená árair-aimba isánááontavena arááíma kwétaiye. miráyávésamo amápa-kwaasiyavesamo imáyáa ésamo Áánútumpa'o námúnaamo kwéseмба kawé'an-ye. ⁵ Áánútu mimbóráwái máyáísana Áánútuwe kwená kwaásiyeti avumpimbó máyáimba mimbóráwái ména minkwáásígó áwí'a Ísu Káráisiti ména kwaási Áánútunte kwétarutinkena ⁶ amáparawai sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaumne séna taaira'á pukáiyé. Áánútu amáparawai kentí sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaumne séna mirán-kánáá tíníye siráimba póna Ísu Káráisitimba ai'marówana kumpukáiyé. ⁷ miráumai Áánútu simásimena séna aantá-kwaasi-i'a éma ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae naauwó séna si'marówa'a kwená árair-aintavesa áraire sénááontave'a simátíma'mae'a

kwéiyune. mináimbó súnda íma kampar-áimbá kwésumpo árair-aimba kwésune.

⁸ naaó'-naoken-kwaasi tayorupamáí mésa Áánútuntavesa imáyáa ésa íma áwáá'a sésa íma aaisambá sésa námúnaa sénááontave'a mirán-oro kwésune. ⁹ tayorupamáí mésamo Áánútuna imáyáamo mósá maránááomba aaraimá maarámó iýávéna sirááíma kwétaiye. íma túma maé iyésa kawé'a umái unááankwátói ésa kwaási aráá'a súrampimba sivúwóvo sésa íma konaarirí ésa ¹⁰ íma mirá-sáwí'a ésa kawé'-máýáiyé su'mai máéwasa tuwánanaaowe. aaraimó kesáváímó sésamo Áánútuntave'a imáyáa kwéune sen-ínimbó kawé'-máýáímó kwémayaantemba mirán-oro. ¹¹ aaraí íma túma maé iyésa aánoumai mésa Áánútun-aaimo kwésen-kwaasi táái isánááowe. ¹² aaraimá íma kwaairá'a kárákwiraawai mésa kwaai túranka'a íma komésa aai kwésimatimesa aánoumai máýáawe kwésune. ¹³ naaóv'a Áánútu Áándamumba aiva'a úmarena naaémba awainínkómbá Ívimba úmakaintave'a mináimbá kwésune. ¹⁴ Sáátáánigo íma Áándamuntavena siráivo Ívintavena kampar-áimbá simámuwana áraire séna aiva'a Áánútun-aai káráyukaiye. ¹⁵ ánivo aaraimá iyámpóímo matínkáiyambo éna sáwí'a umái mémpinkemba Áánútu tiráníye. aaraimó Áánútunka'o agevamáímo mésamo kwená imáyáamo ésamo arupí umáímo aánoumaimo maí'mai'o úmae iyésamo mirámó iyanamo éna Áánútu sáwí'a umái mémpinkemba tiráníye.

3

Ísóigona kwaásira'a kárákwiraawaiti kwaasái.

¹ évakarawaimo Áánútuna kwaásira'a kárákwiyi-mayai mayánáe síyawaimo ésa tirááímo taí-máýái kawé'-máýáímán-iyé siráamba mináimbá árair-aimban-iyé. ² moóráwaimo Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáímó mayáíndawai maarán-kwáásígómán-iyé. kwempímbá íma sáwí-aimba kwáyaindawai éna mimbórá-ínimbá makáindawai éna arupí umái kawer-ímáýááwé su'mai kwéindawai éna kwenáwí'a mósá maréwai éna namu-kwaasí naambá tiména toómbá tiména índawai éna Áánútun-aai kanaán-umai simátíma'maena kwéiyindawai éna ³ íma uwo'aó'-nómbá námae naaéna uwo'aó'a índawai éna íma aaisan-áimbá séna paru umái máýaindawai éna íma óntantavena aúran-anda kwéindawai éna ⁴ kwená naaúmpa'a máýaan-kwaasira'a kawé'a umái kárákwiraindawai éna kwená iyámpói kwentávésa ésa kwenáái kwéisaiyawai éna mirán-kwáásígómó éna Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáímá mayáníye. ⁵ moóráwaimo kwená aaraí-iyámpóíra'o ímo kawé'ó umáímo kárákwiraindawaimo éna Áánútuna kwaásira'a íma kanaán-umai kárákwiyiniye. ⁶ ívé'o Áánútuntavenamo ísámaimo tındawaimo éna Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáímá íma mayáníye. mirán-kwáásígómó mimbáyáímó maénamo éna kwenáúma maé iyínana Sáátáánigomo sáwí-meyambo mayánínteni'a mirá íníye. ⁷ kwembá simái sáwí'a umánkáavo Sáátáánigo tamaimái kweivarí'a iváínivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasigwara'o sésamo kawéré su'mai umái máýaiwaiman-iyé síyan-kwaasigomo éna mirán-kwáásígówé su'mai Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáímá mayáníye.

⁸ Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-owai maarán-kwáásímán-owe. arupí umái máýaiyawai ésa íma kaumbo-káér-imayaamo tokáiyawai ésa íma uwo'aó'-nómbá námae nááíyawai ésa íma óntantavesa

túran-anda kwéiyawai ésa ⁹ tirunkakémbó áráir-aimbo isésamo kwéomba Áánútuna áráir-ainkona ááimba tátoraawai ésa ¹⁰ mirán-kwáásímá ésa Áánútuna kwaásira'a kárakwiraawai kwétuwa'naa-owaiti mayáímá mayánááovo aiva'á miwítí mayáímá tuwánewasamo kawé'ó íya'ó é'a mimbáyáímá tíméro. ¹¹ mirá íyasamo ésa miwí tuwainímbáá'a maarán-ínímbán-owe. kawé'á umái maíyawai ésa íma kwantánaanta-aimba kwésen-inimba pósa arupí umái mésa amápa'-mayai kawé'á umái kwémayaawe. ¹² Áánútuna kwaásira'a kárakwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima kwémayaawai maarán-kwáásímán-owe. kimbora-inimba mapá kuráawai ésa miwítí iyámpóirare miwítí naaúmpa'a máyáan-kwaasirare kawé'á umái kárakwiraawai ésa mirán-kwáásímó Áánútuna kwaásira'a kárakwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima mayánááowe. ¹³ mimbáyáímó kawé'ó umáímo mayánááowai ésa Ísu Káráísitiye aráápamai máyáan-aimba asiramái simátimiyasa isésa miwí túwí'a mósá maránááowe.

árai'-monor-ainkona ááin-kwasai.

¹⁴ Tímótiyo kemá Póro sáwiyanka'a embá koawánanae sé'a kwée'a maanáúvái má kwéagaimai tuwáúmpo awánanao. ¹⁵ enópa'a kónáe sé'a onda-ámbó itáinamo e maanáúvái awáné sé kesáá Áánútuna akúntá únanaya agaimakáimba símakaimba póta miráyá ónaumne síníyone. ávombo aimakésamo megwímegwigomo ávonka'o tátoraaintemba kesáá Áánútu máyáiwaina kwaásiya éta kwená áráir-aimba tátokaundayaawe. ¹⁶ árai'a árai'-monor-ainkona ááimba paárúwana anón-kwaasi éna maarán-iyé. Ísu Káráísiti marapá'a kwaási-i'a umái paárúwana Áánútun-amanko kwentávéna séna arupí umái máyáiwaiman-iyé súwasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai awánowasa kwaási ó'on-o'om-baravakewai kwenáái simátíma'mae kuwasá kwenááiyavesa áraire suwaná Áánútu kunái'maena kwíyómpa'a móankaraiye. mináímbá árai'-monor-ainkona ááimban-iyé.

4

kampar-áímbó simátimenaaon-kwaasi paáronaaon-kwasai.

¹ Áánútun-amanko avora'á séna naaén-kanaa tínasa évakarawai Ísu Káráísitimba tínaaemba umámesa Sáátáánigowe kwená kwayó'nárawaremo síyan-aimba isésa kampar-áímbó síyamba kwaránááowe siráíye. ² iramó ane'ó kaimbó áúmo pukáin-kuvinkaambo intembá tirumpimbá miraráá ínasa tirumpinkémbá íma áráir-aimba isésa tóikakene su'mai kampar-áímbá sésa ³ aaraiyé kwaaiyé mayánááomba aambá áúntinkesa évaka-tomba aambá kwéauntinkesa mirá-kámpár-áímbá síyasa naaén-kanaa tínasa évakarawai mirán-ámbá kwaránááowe. mintóntávéna Áánútu kwená áráir-aintavesa áraire síyawaiyavena séna mirán-tómbá umátinkaunda kwéne'a súwi sígwáe sé'a umátínkaraumne Áánútu siráíye. ⁴ amápa-tantaa'o Áánútumo úmakaimba kawé-tántáá'án-ivo aambá áútinkaavainivo úwoi kwéne'a Áánútuntave'a súwi seró. ⁵ námúnaaya súndayaanivo Áánútu kawé'án-iyé siráimba pósa mintómbá aambá áúsinkaavainivo.

Ísuna kawé'-máýái-kwáási óne siráin-kwasai.

⁶ Tímótiyo simáménda-aimba Áánútuna kwaási simátíminda Ísu Káráísitina mayái-kwáási-í'a éma po kawé-kwáási auráníyone. toómbó nénamo asiramáímo máyáintemba Ísu Káráísitina áráir-aimba kwaré

kawe'á umái simátíma'mae íyínana mináínkó asiramánkaniye. ⁷ manír-áimbá íma Áánútun-aaiman-ivo úwoi-aimban-ivo ánaaemba umámiyo. emá ayáántán-kwimai mé árai'-monor-amba kwégware enáúma kárákwiyuwo. ⁸ sùgomo kawe'ó ínkwáe-imayaamo ésamo ésa tiyáántán-kwimai mayái mayánááomba mindá kawe'án-ivo árai'-monor-ampa'a kónáe sésamo imáyáamo ésa tiyáántán-kwimai Áánútuna mayái mayánááomba mindá anón-kawe'an-ye. mirámó ésamo ésa ívékwara naaénkwara'a ménaaon-ayampa'a mimbáyáígó túwa'naa iye. ⁹ mináimbá árai'-aimban-ivo ísámai tirumpimbá tátoraaro. ¹⁰ Áánútu asirayáankwáráwái póna amápa-kwaasira'a kárákwiraiwai éna kwenááiyaveta áraire súndawaiya sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaimba kwéamu'mareta póta siyáántán-kwimai mayáiyá kwémayaumne.

¹¹ Tímótiyo mináimbá simátíme se mirán-oro siyó. ¹² ívé-kwaasi óndayavesa úwoi-kwaasi óne sésa sáwí'a umánkaavainivo kawe'á umái mé kawer-áimbá se imáyáa timé arupí umái mé kaweré su'mai kwéinasa Áánútun-aaiyavesa áraire sewái awánésa óndantemba mirán-oro. ¹³ enópa'o ímo kondará'ó éma kwaási túranka'a Áánútuna aúvái-kwandaavinken-aimba táámpamai simátíma'mae kwéiye agaráátinkao. ¹⁴ ááéma entávéna Áánútu siráin-aimba simátímúwasa Áánútuna kwaásiti anóndarawa'a tiyáámba enane'á tátoresá sésa Áánútuna mayáímá mayaaó suwamá mimbáyái máyéndayavai ónana Áánútu asirayámbá ámakaivo íma tuwé asiramái maimaé iyuwó. ¹⁵ simátimunda-aine su'mai imáyáa e mirá úmae íyínasa amáparawai awánésa sésa Áánútuntavena asiramái máyáimba póna minásíráyánkó iyíniye sénááowe. ¹⁶ enáúma kárákwimai méma simátímínda-aimba imáyáa umái kawe'á umái simátimiyo. mirámó ónda kawer-ámpá'á kwégonasa enáái ísaan-kwaasi kawer-ámpá'á kwégowe.

5

Ísóigona kwaásiti imáyáa arupí umátinkao siráin-kwasai.

¹ Tímótiyo anónuntantontavai égési-aimpakemba íma simátíme enavontávemo aanoumaimo kwempa'ó séndantemba mirá simátimiyo. enávámaa'o óndantemba ívé-kwaasi mirámá umátinkao. ² enanóisaimo óndantemba áráankantomba mirámá umátinkao. enáúmbaa'o óndantemba ívér-inintomba mirá e kaweré su'mai umátinkao.

³ ketor-ínintí tiráá'maara'i. tinówaimbaara'i. mésamo ésa miwí túwa'naa oro. ániwo ketor-ínimbó timááraawimo ímo mén-inimba túwa'naa uwo. ⁴ ániwo ketor-ínintí tiráá'maara'i. tinówaimbaara'i. mésamo ésa miwí túwa'naa oro. árai'-mono-kwaasimo mésamo ésa miwítí akúmbá túwa'naa oro. mirámó iyambo ésa kárákwimaesamo iráam-beyamba timénááomba Áánúntu aamoí íniye. ⁵ ketor-ínimbá timááraawi íma máyáan-inimba ésa sésa Áánútu kenká'á kárákwiyiniye sésa Áánútumpa'a námúnaa símae kwéiyesa súwa'naa ínkwáe sésa námúnaa kwésewe. ⁶ ániwo ketor-ínimbó marapá-tántáátávésamo tirááiyavesamo ésamo ombá Áánútuna némpa'a kwémaewe. ⁷ ketor-ínintávésa sésa sáwí'a umái máyáawe seváinivo simámunda-aimba simátimiyo. ⁸ Áánútun-aaiyavesamo kamparémó sembá mindá sáwí'a kwéombanivo évakarawaimo ésamo miwítí akúnkaré miwí timááraararemo ímo kawe'ó umáimo kárákwiyombo ésa Áánútun-aai tínaaemba umámakaamba mindá anó-sawí'a kwéowe.

⁹ ketor-ínimbó Áánútuna mayáímó mayánááon-inimba tivakáá-umai túwí'a agayaaó. mindá maarán-ínimbán-owe. áráankamba késa 60 ima

maisukáan-inimba ésa kimbora-kwambo maivá kuráan-inintomba ésa ¹⁰ minínintóntávésa kawe'-máyaí kwémayaawe kwésen-inintomba ésa miwí tíráá'maaka'a kawe'á umái kárákwiraan-inintomba ésa namu-kwaasí toómbá kwétimen-inintomba ésa Áánútuna kwaási kawe'á kwéumatinkaan-inintomba ésa umbai-yántáá'ó makáan-kwaasi kwétuwa'nnaa-on-inimba ésa mirán-káwé'-máyaímó kwémayaan-ketor-inin-tuwi'a agayaaó. ¹¹ ívé-ketor-inin-tuwi'a íma agayaaó. miwí Áánútuna mayái kwémaesa naaémba kwaai mayánáe-imayaa ésa Ísu Káráisitinka'a asirayán-áimbá símaresa íma imáyáa ésa kwaai mayáiyasa ¹² évakarawai tuwánésa sésa Ísu Káráisitinka'a asirayán-áimbá símakaan-aimba karésa sáwí'a uráawe sénááowe. ¹³ miráumai maará ésa íma mayái maésa nambaré su'mai naaésa íma mayái kwémaesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa náaindaantavesa kwendéi kwendei iyé-áimbá simátíma'mae naaésa aánávómó ímo senká'á ke ísaresa símae naaónááowe. ¹⁴ mindáyave'a simáme'a sé'a ívé-ketor-inimba kwaai maésa iyámpói tinkésa kawe'á umái kárákwiyesa mirámó iyamba kesáámá íma sáwí'a umáiya máyaunda pósa Áánútuntavesamo ímo aamoimó iyawai kentáási ááimbo sivakáá ésayaamo ésa íma simái sáwí'a umásinkanaaontaaniye. ¹⁵ évaka-ketor-inimba kawer-ámbá á'a ivátuwesá Sáátáánigona sáwí-ampa'a kwégwaraantave'a súnda-aimba kwésimamune. ¹⁶ Áánútun-aaiyavesa áraire sen-ínímbá miwí timááraavinkembo ketor-ínímbó máyáamba túwa'nnaa oro. Áánútuna kwaási ketor-ínímbá timááraawimo máyáan-inimba mono'-máyaírá'ó tukáan-ontandei túwa'nnaa ováinivo ketor-ínímbá timááraawimo ímo máyáan-inimba minóntándéi túwa'nnaa oro.

¹⁷ Áánútuna kwaási miwítí anón-kwaasi kawe'á umái kárákwiraawaiyavesa imáyáa ésa miwítí meéyámbá mósá ma'mai tíméro. minánón-kwáásívínkémbá évakarawai Áánútun-aai asiramái simátimesa anóm-bayai kwémayaawaiyavesa imáyáa ésa miwítí meéyámbá mósá ma'mai anómba tíméro. ¹⁸ mináíntávéná naaóv'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séné purumakankóná mayáírá'-méyántávéná séné

kwaásiti toómbá úwíti-aramba ásimá piyíndayavena purumakankó aísamái tamái mapándáampa umái ásimá pítúwáínka'a purumakankóná óika'a íma asááésa túwéwana úwoi ména évaka'a náníye agaimaréna siráíye. moóráva'a agaimaréna séné

mayáímó máyáawai meéyámbá máyáaro

agaimaréna siráíye. Áánútuna kwaási mináímbá imáyáa ésa miwítí anón-kwaasiti meéyámbá tíméro. ¹⁹ Áánútuna kwaásiti anón-kwaasi tíyó'o vaiyáíyan-aimba íma isaaó. ánivo kaumbo-káé-kwaasimo tésamo síyan-aimba miwí táái isaaó. ²⁰ sáwí'o úmae iyówaiyavai amáparawai túranka'a asirayán-áimbá simátimiyo. mirámó inasamó ésa amáparawai táátavesa ésa miwí túra'a kárákwiyonaaowe.

²¹ Áánútu aúrankare Ísu Káráísiti aúrankare Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare asiramái simáme'a sé'a simámundantemba uwo kwésune. aagóná ááimbo ímo ísarendarakembo e íma aaí simátiminiyone. aagóná ááimbo ísarendarakembo e kawe'á umái simátiminiyone. íma kwaási taaínkaakai uré simátíme amápar-aimba avoraré su'mai simátimiyo. ²² moóráwaimo Áánútuna mayái mayáínkwáe sémo e íma ááéma usásinanke awánaşuwe naaémba usásinankaaó. moóráwaimo sáwí'o kwéina íma egwára'á mirán-e kawe'á umái kárákwiyuwo.

²³ Tímótiyo enarumpinkémbó áí'o énamo évaka-tawaimo áúva'o kwínamo e non-úrane su'mai íma ne taaérampinken-domba naaó sune.

²⁴ évakarawaimo sáwí'o ombá tuwánaawasa sáwí-meyamba máyáambanivo évakarawaimo sáwí'o ombá miwítí ááimba naaémba paárinnye. ²⁵ miráumai évakarawaimo kawé'-máýáímó máyáamba tuwánaawasa évakarawaimo kawé'-máýáímó máyáamba íma tuwánaamba mirámó kwéowaiti ááimba naaémba paárinnye.

6

¹ kárákwiraan-kwaasi évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawai Áánútuna kwaásiyavai maanámbá simátimiyo. kárákwiraan-kwaasi túwí'a anómba umátinke'a miwítí mayái kawé'a umái máýáaro simátimiyo. mirámó íyasamo ésa Áánútu áwíre Áánútun-aaiye íma simái sáwí'a ónááowe. ² kárákwiraan-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire sewáíyávésa miwítí úwoi-mayai-kwaasi sésa Ísu Káráísitina kwaásimo úndantemba miwígwará'á Ísu Káráísitina kwaásima póta miwí túwí'a íma anómba umátinkanaumne seváinivo maarán-áimbá seró. Áánútun-aaiyave'o árairemo súndantemba miwígwará'á Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewa'a sirumbá timé'a pó'a miwítí mayái kawé'a umái máýáanda mimbáyáíwínkémbá kawé-tántáá'á mayánááowe se úwoi-mayai-kwaasiyavai mináimbá simátimiyo.

Áánútuntavaimo imáyáamo ésamo máýáamba anón-tantaari'a kwéon-kwasai.

Tímótiyo simámunda-aimba asiramái simátimiyo. ³ évakarawaimo ó'on-aimbo simátimesamo kentáási Ísóigo Ísu Káráísitin-aaimo kawer-áimbó ímo kwarésamo árai'-monor-aimbo ímo kwégwaraawai ⁴ miwí túma maé iyésa amápa-tantaakona ááimba íma ísaraawe. miwíwímbá sáwí-imayaa kwáyáísasa aagóná áaintavesa sáwívar-aimba kwésesa kesááigo usáyaaitainkwae-aimba kwésewasa mirá-sáwí-áimpínkémbá tirumbá sáwí'a umátinkesa aaisambá sésa túwí'a simái sáwí'a umátinkesa sáwí-imayaa umátinkesa ⁵ aaisan-áimbá símae kwénaaowe. mirámó kwéon-kwaasi miwítí imáyáa simái sáwí'a ésa árair-aimba ivátuwesa kampar-imáyáa ésa sésa sáwívar-oisamba mayánáe sésa monor-áimbá kwégwaraawe-kampar-imayaa kwéowe.

⁶ mirán-kámpár-imáyáa kwéombanivo Áánútuna aambó árai'o kwégwaraawai imáyáa ésa sésa Áánútuntave'o imáyáamo é'o máyaunda anón-tantaa'a isaná makáunda-oisamba mindá kanaán-iyé kwésewe. ⁷ kesinóisaiya masínkónka'a íya óísanta makáawanasaya másínkaraawe. puwóndaya íya óísankwarata maimaéta puwónaumne. ⁸ unáánkwátóíye toóné makétaamo éta séta mindá kanaán-iyeya sénaundayaaniye. ⁹ óísamba mayánáe-imayaawe su'mai owái misáwí-imáyááo tavisínana sáwí-yantaatavesamo tirááiyavesamo íyan-tantaako miwí tátorainasa sáwí'a umái mésa ánásanaaowe. ¹⁰ ó'on-o-o-sawi-imayaaona ááimba óntamba mayánáe-imayaayavesa aamoí kwéowe. évakarawai óntamba mayánáe-imayaawe su'mai kwéesa Áánútun-aai ivátuwesa umbai-yántáá'á maésa tirunkó umbái kwétaisasa máýáawe.

Áánútu aúranka'a arupí umái maiyó siráin-kwasai.

¹¹ Tímótiyo emá Áánútuna kwaási éma mirán-tántáákómbá ánaaemba umáme Áánútu aúranka'a arupí umái mé kwentávái imáyáa kwéema

amápa'-mayai kawe'á umái kwémae imáyáa kwétime Áánútuntavai asiramái aánoumai mé mirán-tántáátávái ayáántán-kwimai máyaane.

¹² kwaásimo meéyámbó mayánaesamo isaaísesamo kontembá emá Áánútun-aaiyavai áraire kwése ayáántán-kwimai minámbá kwaré aúnaí'a umái maí'mai'a kwéonda-amba kwa'maé iyuwó. ááéma sáwíva-kwaasi túranka'a paárumai séma Ááútun-aai árair-aimba pó'a kwenká'á agevamái máyaumne sundará'á Áánútu entávéna aúnaí'a umái maí'mai'a kwéone siráiyé.

¹³ Áánútu amápa'a máyáawaiti ááinkontave'a imáyáa é'a Ísu Káráísiti aaimó isáí-náúmpá'á anón-kwaasigo áwí'a Póntiyasi Páirátimba kawer-áímbá simámakaiwaintave'a imáyáa é'a embá asiramái simáme'a sé'a

¹⁴ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti marapá'ó ímo kunkáindara'a kwemó siráin-aimba kwa'maé kwéiyé kaweré su'mai kwéonasa awánésa sésa mináímbá árair-aimban-iyé sénááowe kwésune. ¹⁵ Áánútu Ísu Káráísitintavena séna kumuwo sínda-tawai kumíníyē. Áánútu kaweré su'mai kwéiwai éna kweyáá amáparawaira'a kárákwiraiwai éna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwai éna ¹⁶ kweyáá íma puwíníwai éna ó'ora-sagayanka'a máyáiwai isasá mirá-ságáyánká'á íma kwaási kanaán-umai koménáaowe. Áánútumba amápa-kwaasi íma túrandei awánésa íma kanaán-umai túrandei awánanaaowe. kwenáwí'a anómba kwaíkwai'a kwéisana kwená asirayámbá kwaíkwai'a kwéimba mindá árair-aimban-iyé.

¹⁷ Tímótiyo óísankwara-kwaasiyavai asiramái simátime se íma túma maé iyé'a íma óísantave'a aamoí é'a mindá ánásanin-tantaa'a íma amu'maré'a mé'a Áánútu amápa-tantaa'a kwésimiwaintave'a amu'maré'a mé'a aamoí oro simátimiyo. ¹⁸ moórá-aimba óísankwara-kwaasi simátime se kawe'-máyaí kwémae'a túwa'naa úmae kwéiyé'a óísamba taaínkaakaumai tíma'mae iyóro. ¹⁹ mirámó é'o é'a mirámó íyan-tantaatave'a naaémba keinárawa'a túwa'naa ínín-tantaa'a kwáyaina'a mirámó é'a kawe'á umái ménáaowe simátimiyo.

²⁰ Tímótiyo Áánútu simámakain-aine agarááránkarain-aine kárákwimai kawe'á uwo. Áánútun-arááímo ímo kwáráan-kwaasi úwoi-aimba kwésevo mináímbá ánaaemba umátimiyo. kampa'á sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa aainakákémbá aaisambá símae kwéiyon-aimba ánaaemba umátimiyo.

²¹ évakarawai sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa pósa Áánútunka'a agevamáímo máyáan-amba ivátukaawe.

Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

2 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana ména Tímóti Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanáimbá agaimarówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Tímótiyo kemá Póro maanáimbá maanáúváivímbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitín-aaí kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. Áánútu asiramái séna Ísu Káráisiye tarúmai máyáamba pó'a aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe siráin-aimba kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. ² Tímótiyo kesááninkaamba éma sirumbó kwéamundawai ómpo maanáimbá maanáúváivímbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kentáásivowawe Ísu Káráisiti kentáásí Ísóigowe úwoi áwa'naa ésarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kesíkwá'námo Áánútumbo kwakáantemba kemá mirá kwéunana mindáyavena kesirumpimbá íma aaí kwáyáiyé. Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa é'a aasiyaasí áísaa umai súwi kwésimankaumne. ⁴ ivi'ó tamásínkaraanda imáyáa é'a ókwara'a awánanae-imayaa úmae kwéiyé'a embó awánaanda sirunkó anón-kawe'a íníyé. ⁵ Ísu Káráisitín-aaíyavemo árairemo sendá ímo óikakembo séndamo arunkakémbó séndayave'a imáyáa kwéune. aiva'á enaráárámá áwí'a Árówisi Áánútun-aaíyavena áraire siráimba minkákémbá enanó áwí'a Yúnísi Áánútun-aaíyavena áraire siráimba egwará'á mirá kwée Áánútunka'a agevamái máyaanda árai'a mindá ísaraumne. ⁶ mindáyave'a simáme'a sé'a Áánútumo asirayámbó ámakaimba tátoke kwená mayái mayaaó. Áánútuna mayáímó mayáníyondayave'a siyáámba ane'á tátoraawanana Áánútu asirayámbá ámakaiye. ⁷ Áánútu imáyáaya símakowata asiramáíya méta íya sáátaveta éta imáyáaya kwétimeta kesúrata kárákwimai kawer-urétaaya úndaya po Áánútumo asirayámbó ámakaimba tátoke kwená mayái mayaaó.

⁸ mindáyavai kentáásí Ísóigo siráin-aimba kwésimatimendayavai íma áá'a kaíno. Ísóigona kwaási-i'a úndarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundayavai íma áá'a kaíno. Áánútu asirayámbá kwéamimba po áséi-kwasai kwésimatiminasamo áí'o índai'o umánkanaaomba sí'o úni'o umásínkaraantemba umánkanaaomba íma imáyáa éma asiramái maíyó. ⁹ Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba iyátínkáana'a kaweré su'mai umái máéro siráiyé. kesáá kawé'-máiyái mayáúndayavenaya ímanivo kwená imáyáavinkemba séna úwoi túwa'naa ónaumne siráimba póna kentáásí sáwí-imayaavinkemba iyásinkena séna kaweré su'mai umái máéro siráiyé. ááinka'a Áánútu maramá íma taróruronka'a Ísu Káráisitina mayáiyávéná imáyáa éna séna úwoi túwa'naa ónáe'a to'mayaa úne siráiyé. ¹⁰ Áánútu kentááyávénawe séna to'mayaa uráimba paárúwana Ísu Káráisiti marapá'á kuména kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiye. kwaási púwówaina

ááimba kwemá usáyaaaitena ánásasuwowasa kwíyómpa'a aúnaí'a umái maí'mai'a ésa íma puwónááowe. mináséi-áimbá paárúwata ísaraumne.

¹¹ mináséi-kwásái simátimenaundayavena Áánútu simásimena séna aantá-kwaasi-i'a éma ai'maráana maanáséi-kwásái simátíma'mae naauwó súwa'a ¹² mirá ówándarakemba sí'a úni'a umái ándáva'a sínkaraawa'a mé'a íma sigaeyávé'a kwéune. moóráwain-aaiyave'o árairemo sé'a kwenká'ó agevamáímo máyaundawaimba awáné'a símakaim-bayai kwégarakwiyisa'a mináimbá árair-aimban-iye súnda pó'a íma sigaeyávé'a úne. Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaama íma tiráindara'a símakaim-bayai kwégarakwiyiye. ¹³ Tímótiyo árair-aimba simámakaunda arumpimbá tátore kwaré Ísu Káráisitiye tarúmai mé kwenááiyavai áraire kwése kwembá arumbá amé mirá úmae iyuwó. ¹⁴ Áánútu árair-aimba simámakaimba Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáimba po kwená asirayándéi mináráir-áimbá kárákwiyuwo.

¹⁵ Ésiyaa-maravaken-kwaasi amápa'a tínaaemba umásiyukaampinkemba kae-kwáásí moóráwai áwí'a Vísérasa isaná moóráwai áwí'a Émósénisi isamá mináimbá ísaraane. ¹⁶ moóráwai áwí'a Ónésívorasa kesópa'a tóyo éna kawer-áimbá simásimena kesí imáyáa aúnaí'a umásinkena ándáva'o máyaunda íma agaeyávéna isa'á mindáyave'a Ísóigompa'a námúnaa súnda Ónésívorasa kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasiye kawé'a umátinkaniyone sé'a námúnaa kwésune. ¹⁷ kwemá Árómaa-naopa'a taména sivakáá úmae kwéiyena ándáva'o máyaunda tasuwánéna kesí imáyáa aúnaí'a umásínkaraiye. ¹⁸ ááéma Évésasi-naopa'a komáyaawanana sáwíva-tawai kwemá súwa'nnaa úwa á'a awánaraane. mirá uráintave'a sé'a Ísóigo kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaa tinnana Ísóigo kwentávéna arumbá umánkaniye sune.

2

i-kwáásímó asiramáímo máyáantemba miráumai asiramái maiyó siráin-kwasai.

¹ kesááninkoo Ísu Káráisiti úwoi kwéawa'nna-ivo asiramái maiyó. ² sáwíva-kwaasi túranka'a simátimewanda-aimba isé kawer-ímáyáágwárá-kwáásí asiramáímo máyáawai kawé'ó umáímo simátimenaawai simátímínasa miwígwará'á tátokesa simátíméro.

³ i-kwáásímó umbai-yántáá'ó tímémbo asiramáímo máyáantemba Ísu Káráisitina kwaási-i'a óndarakemba embá umbai-yántáá'á amémbanivo asiramái maiyó. ⁴ i-kwáásí miwítí anóndako aamoí ínkwáe sésa kwenáái kwégwaresa íma ó'on-o'on-tantaatavesa imáyáa kwéesa anóndakona mayáiyávésa imáyáa kwéowe. ⁵ isaaisésamo kwégontemba moóráwaimo kwená anóndakon-aaimo isénamo isaaisénamo iyénamo éna meéyámbá mayáníye. ⁶ kígauva'o asiramáímo kárákwiyowaimo ombá toómbó akarái-kánaámó tisasá aiva'á áká'mai kwénaawe. mináimbá imáyáa é Ísu Káráisitiye asiramái maiyó. ⁷ simámunda-aimba imáyáa inaná Ísóigo imáyáa amína mináínkóná ááimba isáníyone.

⁸ Ísu Káráisiti Tévíti aísavutnantambo uráiwai puwéna usásinkaiwaintavai imáyáa uwo. mináimbá áséi-kwasai simátímakaunda-aimban-iye. ⁹ mináséi-kwásái simátimewandarakemba ándáva'a másinkesa sáwí'o uráiwaimbo aiyayaanka'o asááúmaesamo máánkaraantemba kembá síyayaanka'a asááúmaesa sí'a iní'a umái ándáva'a másínkaraavo kemá

úwoi ménaumpo Áánútun-aaigo kóyáwé ínasa ísáaro. ¹⁰ mindáyave'a Áánútumo kwéitamaraín-kwaasiyave'a imáyáa é'a pó'a umbai-yántáátáv'é'a íma imáyáa é'a máyaumne. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaavinkemba tí'maena kawepá'á métinkainasa ságayan-ayampa'a maí'maí'a ónááontave'a umbai-yántáátáv'é'a íma imáyáa é'a asiramái máyaumne.

¹¹ maanáimbá árair-aimban-iyé.

Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya póta puwétaamo éta kweséya ménaundayaaniye. ¹² umbai-yántáá'ó ímo imáyáamo éta asiramáímo métaamo éta kwaásira'o kárakwiyyintemba kesáágwárá'á miráyá ónaumne. sínaaembo umámenanayaamo éna kentáágwárá'á mirá íniye. ¹³ kwenááiyavetaamo árairemo sirétaamo ivátúwáananayaamo éna kwemó sintembó mirámó kwéena íma kanaán-umai tuwéna ó'on-aimba síníye.

mináimbá árair-aimban-iyé.

Áánútuna mayái arupí umái maénana aamoí umánkaino siráin-kwasai.

¹⁴ Tímótiyo Áánútu aúranka'a maanáimbá simái ságamatime asiramái simátíma'mae iyé sé maanáimbá imáyáa oro. úwoi-aintave'a sáwívar-aimba kwése'a áwáá'a kwésevo mináimbá ivátuwaaro. mináimbó isáíyananamo éna mináínkó íma kawé'á umátinkaina'a sáwí'a ónááovo sún-da-aimba simátíma'mae iyuwó. ¹⁵ maarán-kwaási-í'a ónáe se mirán-uwo. árair-aimbo arupí umái simátímíndawaima éma Áánútuna mayái-kwaási éma ená mayáíyávái íma aigaeyávái ínáyondawai éma mirámó émo e Áánútu aúranka'o ménda simámena séna kawé'á umái máyaane síníye. ¹⁶ úwoi-aimba Áánútun-arááímo ímo kwaráan-kwaasi kwésen-aimba ánaaemba umátimiyo. mirán-áimbó kwésen-kwaasi Áánútuntavesa imáyáa íma kwéesa sáwísawaa úmae kwéiyowe. ¹⁷ sóyavitausambo énamo amápa-kuva'o intembá miwí tááigo kóyáwé ímbá pósa sáwí'a ónááowe. miwívínkémbá kae-kwaási túwí'a moóráwai áwí'a Áíméniyasi isaná moóráwai áwí'a Váírítasae ¹⁸ minkáé'nárai árair-aimba ivátuwesarai sésarai puwúndavinkenta á'a usásinkaunda póta naaémba ó'a íma usásinanaumne séyasa isésa évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa kaer-ímáyáá kwéowe. ¹⁹ ávombo asiramáímo aimaráantemba Áánútu ávonkaan-tantaa'a asiramái aimaréna minká'á aúvái agaimaréna séna Ísóigo kwená kwaási á'a tuwánaraiye séna moórá-aimba agaimaréna séna Ísóigona kwaási únemo sewái sáwí'o kwéomba tínaaemba umáméro agaimaréna siráíye.

²⁰ moórá-aimba simáménda isaaó. anón-daumpa'a évaka-taave'a marésa évaka'a ságayan-ontandei úmakaan-taave'a marésa évaka'a taainéi úmakaan-taave'a marésa évaka'a karí'-máranéi úmakaan-taave'a marésa anón-kanaawe su'maí óntan-taavepinkemba nésa úwoi-kanaa taai-taavépínkémbá kwénaawe. ²¹ simátímakaunda-sawi-mayaigombo tínaaembo umámesamo kawé'ó umáímo máyáawai kawé-táávékáámbá umái mésa Áánútuntavesa imáyáa kwéesa Áánútumo kawé'-má'yái timíníntavesa to'mayaa umái máyáawe. ²² ívé-kwaasimo sáwí-yantaatavesamo tirááiyavesamo ombá ánaaemba umáme arupí umái méniyonda-imayaa e Áánútun-aaiyavai áraire símae iyí-ímáyáá kwétime paru umái mé tirumpimbó kaweré su'maí imáyáamo ésamo Ísóigompa'o kwéaisaa-esamo súwa'naa ínkwaé sésamo ontembá mirán-uwo. ²³ úwoi-aintavesamo sáwívar-aimbo kwésemba mináínkákémbá áwáá'o kwésemba ísaraampo ánaaemba umámiyo. ²⁴ Ísóigona mayái-kwaási íma aaisambá sésa paru umátinkesa

kanaán-umai agaráátinkesa áwáá'o semba tasí umátinkesa ²⁵ kwempa'á mésa miwímó kentááimo arááísén-kwaasiti imáyáa kawe'á umátinkesa mirámó íyanamo éna Áánútu imáyáa timínasawa Áánútunopa'a tésawa árrair-aintavesa árraire sénááo. íya sénááoo. mindáyavesa Ísóigona mayái-kwáásí amu'marésa ménaaowe. ²⁶ Sáátáánigo kesí imáyáa ígwáe séna miwí tátokaiye. árrair-aintavesamo árrairemo sésamo ésa kawer-imáyáa ésa Sáátáánigomo tátotuwenamo máyáimpinkemba tuvíyuwesa Áánútunopa'a ténááowe.

3

naaén-kanaaona kwaasái.

¹ Tímótiyo naaén-kanaamo títanamo umbai-yántáá'ó paárinintavai imáyáa uwo. ² minkánáávimbá kwaási maará ónááomba kesáváiyé su'mai aamoí kwéesa óntantavesa aamoí kwéesa kesávésa kawe-kwáásí úne kwésesa kentúma maé iyésa évakarawai simái sáwí'a umátinkesa tinóvowi táái kwéaraaisesa túwa'naa owáiyávésa íma súwi kwésesa Áánúntavesa íma imáyáa kwéesa ³ miwítí kwaási íma imáyáa timésa tói'o matuwé máyáamba íma paru ésa kampar-áimbá simátinkesa miwí túra'a íma kárákwiyesa ááite kwétiyesa kawe-tántáátávésa tiyántavesa kwéumatinkesa ⁴ namuro-kwáásiyávésa miwítí kwaási kwéagaraatinkesa sáwí'a umátínkáaro kwésesa sáwí-amba ááéma kwégwaresa miwí kentúma mósá marésa sáwí-yantaatavesa tirááiyavesa kwéesa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa ⁵ kwaási túranka'a mono-kwáásí úne kampa'á kwésesa Áánútuna asirayámbá tínaaemba kwéumamevo mirámó kwéon-kwaasi ánaaemba umátimiyo. ⁶ miwívínkémbá évakarawai ó'on-o'on-daumpa'a iyésa ímo kawer-imáyáámó on-ínintávésa kampar-áimbá sewasá isésa miwí tááiyavesa árraire kwésewe. minínimbá sáwí'a owaná anóni'a isasá mirá-sáwí-yántáá'á tirááiyavesa kwéowana misáwí-yántáákó miníníntómbá tátokaiye. ⁷ miníníntómbá amáparawai táái isésa íma kanaán-umai taaímbai isésa árrair-aimba tátokaawe. mindáyavesa mirán-kámpá'-mónó-kwáásí tááiyavesa árraire kwésewe. ⁸ naaóvá'á Mósesima máyonka'a kae'nárai túwí'a moórawai áwí'a Yánisi úwana moórawai áwí'a Yámbárisiyemo Mósesin-aaimo arááírayantemba minkámpá'-mónó-kwáásí miráumai árrair-aimba araaisésa imáyáa sáwí'a ésa tóikakemba Áánútun-aaiyavesa árraire kwésevo ⁹ sáwíyan-kanaawe su'mai mirá ónááowe. miwí kampar-áimbá kwésesa máyáamba tuwánésa sésa kampa'-mónó-kwáásímán-owe sésa miwí táái íma kwaránááowe. naaóvá'á Yánisiye Yámbárisiyemo sirááiyankampar-aintavesa mirá siráawe.

árrair-ainkomba táto'mai maiyó siráin-kwasai.

¹⁰ miwí mirá kwéovo emá íma mirá uráampo naaó'-nao-kwaasi simátimunda-aimba isé kemó máyaundawaina ááimba suwáné kemó kwénaaundawaina ááimba suwáné uréma po mináimbá kwégwaraane. Áánútuwe aráápamai maé'a paru umái mé'a imáyáa timé'a umbai-yántáápímbó asiramáimo máyaunda-aimba ísaraane. ¹¹ Antíoku-naopare Áíkóniyaa-naopare Árísitaa-naopare máyaawandara'a umbai-yántáá'á simésa sí'o úni'a umásínkówa'a íma imáyáa é'a asiramáimo máyaawanda suwánaraane. kempímbá anón-umbai-yantaa'a kwáyombanivo Ísóigo mimpínkémbá síkaiye. ¹² íma kené su'mai sáwí'a umásinkesa maarán-kwáásígwará'á sáwí'a umátinkanaaowe. Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a

kwentávé'a imáyáa é'a mé'a mirá ónáe sewái umbai-yántáárí'a umátinkanaaowe. ¹³ sáwí-kwaasi kampar-áimbá kwésesa ó'owiti imáyáa koyavisewái sáwí'a úmae iyésa évakarawai kampa'a simátiyuwewasa miwí kampa'a mésimatiyuwanaaowe. ¹⁴ emá íma mirá indá simátímakaunda-aintavai áraire asiramái sé mináimbá asiramái tátoraao. minaráír-áimbá simátímakaundawaiya kawé'a umái suwánaraanda po mináimbá asiramái tátoraao. ¹⁵ emá iyámpói máyóndara'a Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba simátíma'mae iyúmba ísaraanda ívékwara'a kwéisaane. Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba kwéawanaawai kawer-ímáyáa ésa Ísu Káráisitiin-aaiyavesa áraire kwésewana Áánútu sáwí-imayaavinkemba kwéiyatinkaiye. ¹⁶ Áánútu imáyáa timúwasa Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba amápar-aimba agaimakáamba pósa mináúvái-kwándááivínkén-áíndéi Áánútuna aambá agaráátinkesa sáwí'o uráantavesa asiramái sésa sáwí-imayaa arupí kwéumatinkesa kaweré su'mai umái ménaaon-amba kwéagaraatinkaawe. ¹⁷ Áánútuna mayái-kwáásímó Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimbo ísámaimo kawé'ó íyanamo éna mináínkó kawé'-máayái-kwáásí-í'a umátinkainasa Áánútumo kawé'-máayáímó timíním-bayai asiramái kawé'a umái mayánáaowe.

4

¹ Tímótiyo Áánútu aúrankare Ísu Káráisiti pukáan-kwaasiye túvamai úwoi máyáan-kwaasiye miwítí ááimba tísaa íníwai aúrankare asiramái simáme'a sé'a Ísu Káráisiti marapá'a kumínín-imayaa é'a kwená kwaásira'a kawáa ínín-imayaa é'a asiramái simáme'a sé'a ² amápa-kanaa Áánútun-aai asiramái simátime kawé-kánáámó inda simátime sáwí-kanaamo inda úwoi mindágwara'a simátime kwempakémbá kwésimatiminana mináínkó tirumbá kwantáínasa isáiyama miwítí imáyáa arupí umái asiramátinke simátíma'mae iyé íma ivátuwaaao. ³ naaémba moórá-kanaa tínsa árair-aimba íma ísámae iyónááontavai ívé'a árair-aimba simátíma'mae iyuwó. naaémba moórá-kanaa tínsa sáwí-yantaatavesa tirááiyavesa kwéesa aamoí ónááon-aimba simátimenaaon-kwaasiyavesa tivakáa ésa miwí tááiyé su'mai isésa ⁴ árair-aimba tínaaemba umámesa manír-áimbá isánááombanivo ⁵ emá asiramái ménana umbai-yántáá'ó enópa'o tínimba asiramái méma Áánútun-aai simátíma'mae iyé kwená mayái kwémae ánásaaao.

⁶ Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo nombó atíyuwaantemba sáwíyanka'a kembá Póromba sínkamiyana kesí naaeó miráumai kumína'a puwónaumne. ⁷ isaaisésamo kwégontemba kawé'a umái kwégwe'a ayááír'á komé'a Áánútuna árair-aimba tátoké'a simátímakaunda ⁸ Ísóigo kesí meéyámbá tátokaimba póna arupí umáímo máyaunda-anonda simíníye. naaémba Ísóigo arupí umái-meyambo timíníwai siména íma keyáa kembá siména marapá'ó kumíníntavesamo aamoimó ésamo amu'makáawaigwara'a kwétimena simíníye.

⁹ Tímótiyo sáwíyanka'o kesópa'o tíníyonda-imayaa kwée maiyó. ¹⁰ moóráwai áwí'a Tímasi marapá-tántáátávéna aamoí éna póna siyuwéna Tésárónaikka-naopa'a kówisana moóráwai áwí'a Kéréséni Káresiyaa-marava'a kówisana moóráwai Táitási Táómésiyaa-marava'a kówisana ¹¹ Árúku kweyáa kesé máyáivo Máákaamba koái'mae kesópa'a tiyó. Mááka tasúwa'naa umai Áánútuna mayái tamayáníye. ¹² moóráwaimba

Tikikásaamba ai'maráúnana Évésasi-naopa'a kóuraiye. ¹³ ááéma Táróasi-naopa'a kesí kwáá'a tuwááwánana Kápása kárákwiraivo maimaé téma aúvái-kwandaigwara'a aiva-tántáá'á sáwíyan-auvaigwara'a maimaé tiyó.

¹⁴ moóráwai áwí'a Arekesándaa kwená mayái kópaa-ontandei évakataantaa'a kwéiwai anómba sáwí'a umásínkáimba póna Ísóigo anondá sáwí-meyamba amíníye. ¹⁵ Áánútun-aa simátimewanda kwemá simái arááísukaivo kwembá kárákwiyuwo.

¹⁶ aiva-táwaimo aaimó simásínkáamba mináímbó sénáe'o kwéunda amáparawai íma sááyavo tésa siráváyáawa'a Áánútuntave'a íma anondá sáwí'a umátinkaaó sune. ¹⁷ miwí íma siráváyáawana Ísóigo sirávayena asir-ayámbá símísa'a Áánútun-aa amápar-aimba simátímakaunda íma Yútaa-kwaasira'a ivo ó'onkaa-kwaasira'a siráunda ísaraawe. áwáávitemo in-íyánkó óipinkembo mayauwénamo kawepá'ó móánkáintemba Ísóigo aaivimbá kwémaisinkaampinkemba síkena ¹⁸ sáwí'o kwéumasinkempinkembo éna sí'mai kwíyómpa'a kwemó kwégawaaipa'a kawé'á umái mósinkaniye. kwená ságayambo kwaíkwai'o ínimba árair-aimban-iyé.

¹⁹ Párisikaante Ákwíraante simátime se kawé'á umái máékaiyo siyó. Ónésívorasaante kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasiye simátime se kawé'á umái máéro siyó. ²⁰ Érásátasi Kórinti-naopa'a máísana Tóvimasa áí'a kwéuwa'a Máíritasi-naopa'a auwé'a tiráumne. ²¹ áú'o síí-kánáá íma tiráina imáyáa é kesópa'a tiyó. Yúpúrasawe Púténésiye Áráínásawe Kírótiyawe amápa'a Áánútuna kwaásiye entávésa sésa kawé'á umái maiyó kwésewe.

²² Ísóigo keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póromo súnda-aimba ánásaiye.

Táitási

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avamoraé-ya'iyó. miráumai-ima maisuwéna Táitásina imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkárowana ména Táitási Kírítimarava'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Táitásiyo kemá Póro moórá-aimba sénaumpo isaaó. kemá Áánútuna mayái-kwáásí é'a Ísu Káráísitina aantá-kwaasi-i'a umásinkena si'mákaiwai úne. Áánútumo kwéitamaraín-kwaasi kwesé aráápamai maí'mai'a kwéesa árai'-monor-aimba ísámae kwéiyesa Áánútuna aampa'ó kwéiyontavena Ísu Káráísiti mináimbá simátimiyo séna si'mákaiye. ² naaóvá'á Áánútu ímo kampa'ó kwésiwai árai'-aine su'mai kwésiwai asiramái séna kwéitamaraunda-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe súwata árai'-aimban-iyé kwéseta máyaumne. ³ Áánútumo imáyáamo urón-kanaa tíniye kwéuwana Ísu Káráísiti kwenáái simátimuwana Áánútu simásimena séna kesáái simátíma'mae iyuwó séna kentáásí sáwí-imayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiya mináimbá siráiyé.

⁴ Táitásiyo maanáimbá maanáúváímbá agaimaráúmpo isaaó. Ísu Káráísitinka'o agevamáimo maúndantemba emá mirán-umai méma árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Áánútu kentáásivowe Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiye úwoi áwa'naa esarai paru umánkaayantave'a námúnáa kwésune.

Táitási Kírítimarava'a koména mayái mairáin-kwasai.

⁵ eséma keiráímá Kírítimarava'a komékai embá auwé'a kenkáísí mayái íma ánásaraínka'a embá auwé'a tiráumne. mimbáyái kawe'á ínáyondáyave'a embá auwé'a simáme'a sé'a amápa'-naopa'a Áánútuna kwaásiti anón-kwaasi usásintinkava'a kwíníyone sé'a auwé'a tiráumne. ⁶ usásintinkaan-kwaasi maarán-kwáásímán-owe. miwívímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kímboara-inimba mapá kuráawai owasá miwítí iyámpói maarán-iyámpóín-owe. Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai ésa kawer-iyámpóímán-owe kwésen-iyampoi ésa tinóvowi táái ísáawain-owe. ⁷ Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiowai Áánútuna mayáírá'á kwégarakwiyomba pósa maarán-kwáásímán-owe. miwívímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kesáái usáyaaítainkwae íma kwésewai ésa íma ááéma áwáá'a sewái ésa íma uwo'aó'-nómbá námae naaésa uwo'aó'á owái ésa íma aaisan-áimbá sewái ésa óntantavesa íma túran-anda owái ésa ⁸ namukwaasí naambá toómbá tímésa owái ésa amápa'a kawe-tántáátávésa aamoí owái ésa kawer-ímáyáá owái ésa arupí umái máyáawai ésa Áánútun-arááímo kwégwaraawai ésa miwí túma kawe'á umái kwégarakwiowai ésa Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiowai mirán-kwáásímán-owe. ⁹ Áánútuna árai'-aimba simámakaunda-aimba asiramái táto'maesa íyóro. mirámó ésamo ésa árai'-aimba kanaán-umai simátimesa asiramátinkanaaovo miwí táaiyavesa kampar-áimbán-iyé sewái tááigomba usáyaaítanaaowe.

¹⁰ sáwíva-kwaasi kawer-áimbá íma kwégwaresa úwoi sáwívar-aimba símae kwénaaesa miwívínkémbá Yútaa-kwaasi sáwívarawai mirá ésa kampa'a

simátiyuwesa ¹¹ óntamba mayánáe sésa kampar-áimbá simátimesa évakar-akumba sáwí'a kwéumatinkesa sáwí'a kwéovo mináimbá aambá áúntinkaa. ¹² Kírítí-kwaasivinkemba moóráwai kawer-áimbá kwéiwai séna Kírítí-kwaasi aasiyaasi kampar-áimbá kwésesa aváá-kwámbo ontembá sáwí'a umái kavónái'a umái mésa sáwíva-tomba nai'nai'a kwéowe siráíye. ¹³ siráin-aimba árair-aimban-íye. mindáyavai miwítí imáyáa asiramái arupí umátinkénasa Áánútun-aai kawé'a umái kwarésa ¹⁴ Yútaa-kwaasiti manír-áimbá íma isésa árair-aimbo arááiraawai táái íma isáiyamba ivátúwáaro. mirá ónááontavai miwítí imáyáa arupí umátinkaa. ¹⁵ imáyáa kaw-eré su'mai owái amápa-tantaatavesa imáyáa ombá kawer-ímáyááwé su'mai kwéovo imáyáamo sáwí'o owái Áánútun-aai arááisén-kwaasi miwítí imáyáao sáwí'a isaná tirumpimbá kampar-áimbá kwáyáisasa pósa amápa-tantaatavesamo imáyáamo ombá íma moórá kawer-ímáyáá kwéowe. ¹⁶ miwí tóikakemba kampa'a sésa Áánútun-aai kwégwaraumne kwésevo sáwíre su'mai kwéesa kawer-áimbá araaisésa íma kanaán-umai kawé'a ombá miráumai máyáawaina ááimba Áánútumba tínaaemba kwéumasuwaawe.

2

áséi-kwasai arupí umái simátíma'mae iyuwó siráin-kwasai.

¹ Táitásiyo áséi-kwasaigona ááimba árair-aimbo simámakaunda simátíma'mae iyuwó. ² anónu'maiyomba simátíme se íma uwo'aó'-nómbá námae naaé'a uwo'aó'á kwée'a arupí umái mé'a kentúra'a kárákwimai kawer-é'a Áánútumpa'a agevamái asiramái mé'a imáyáa timé'a asiramái maíyana íma tívón-káino simátimiyo. ³ áránkantomba simátíme se Áánútuntave'a imáyáa kwée'a mé'a íma kwantánaanta-aimba kwése'a íma uwo'aó'-nómbá námae naaé'a uwo'aó'á kwée'a ívér-inintave'a kawer-áimbá agaráátinkáaro simátimiyo. ⁴ mirámó íyasamo ésa ívér-inimba minkáwér-ámpá'a kwégwesa tuwai'máare iyámpóíye tirumbá timésa ⁵ túra'a kárákwimai kawer-ésa kaweré su'mai kwéesa tuwai'máákare iyámpóírare naankaré kawé'a umái kárákwiyesa tuwai'máa táái isánááowe. mirámó íyasamo ésa tuwánésa sésa Áánútun-aai kawer-áimbán-íye sénááowe.

⁶ ívé-kwaasiyomba asiramái simátíme se kentúra'a kárákwimai kawé'a oro siyó. ⁷ amápa-tantaa'a kawé'a inasá awánésa emó óndantemba miwí mirá íya simátíma'maemo íyínda íma óikakene su'mai simátíme arunkakénkwará'a simátimiyo. ⁸ kawer-áiné su'mai simátímínasa kampar-áimbán-íye sésamo kampar-áimbó avakáá íyanamo éna íma kwáyainasa tigaeyávésa ésa íma simái sáwí'a umásinkanaaowe.

⁹ kárákwiraan-kwaasi évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawaiyavai maanáimbá simátimiyo. kárákwiraan-kwaasi táái isé'a aamoí umásinkaigwae sé'a kawé'-máayái kwémae'a miwíyávé'a íma anondá seró. ¹⁰ miwítí náaindaampinkemba íma umóyámbá é'a kaweré su'maimo íyamba tuwánanaaowe se mirán-áimbá simátimiyo. mirámó íyanamo éna Áánútun-aai kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkain-aaigo anómba íníye.

¹¹ Áánútu úwoi súwa'naa ena Ísu Karáísitimba ai'marówana ó'on-o'on-kwaasi miwítí sáwí-imayaavinkemba iyátinkanintavena marapá'a kunkáimba póna ¹² Áánútu úwoi súwa'naa ena kawer-ámpá'a kónaunda-anta agaráásínkaraiye. minánkómá maarán-ámbán-íye. Áánútuntavesa íma imáyáa kwéowai sáwí'o kwéomba sínnaemba umátimeta marapá-tántáátávéta sirááiyaveta úndaya sínnaemba umámeta marapátáámó

máyaundara'a kesúrata kárakwiyeta arupí umái méta Áánútuntaveta imáyáa éta méta ¹³ amu'maréta Áánútu asirayáankwáráwáiyé Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiye ságayankogwara'a paároyaaoiyantaveta timu'maréta méta paároyaaoiyan-kanáa sirunkóyá kawetá íniye. ¹⁴ Ísu kentáásí sáwí-imayaaoimo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawe-kwáásí-í'a umásinkenaya kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiwaiya méta kawe'-má'yái mayánáe séta máyaundayavenaya mindáyavenawe séna Ísu Káráísiti pukáiyé.

¹⁵ Táitásiyo mináimbá simátíme Áánútuna asirayándéi miwítí imáyáa kawe'á umátínkénana aai íma kwéisiyawai mináínkó tirumbá kwantáínasa aai ísáaro. sénda-aimba íma ísávainivo asiramái simátimiyo.

3

Áánútuntavai imáyáa é'a arupí umái máéro simátimiyo siráin-kwasai.

¹ Táitásiyo Ísóigona kwaásira'a kárakwiraandawai ómpo maarán-áimbá simátimiyo. marapá'-má'yáír'ó kárakwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba mé'a miwí táái isé'a kawe'-má'yáiyáv'é'a to'mayaa umái amu'maré'a mé'a ² íma kampa'á simái sáwí'a umátinke'a íma aaisan-áimbá sé'a paru umái mé'a amáparawai kawer-áiné su'mai kwése'a máéro. ³ ááéma sáwí-imayaagwara-kwaasiya méta aai íma iséta sáwí-ampa'a kwégweta sáwí-yantaataveta sirááiyaveta kwéeta máyaawanana misáwí-yántáákó tátorowata sáwí-imayaayaveta sirááiyaveta kwéeta sáwí'a umái méta ó'owiti náaindaantaveta súran-anda kwéeta síyánta kwéumatinkaawanasa kentáá títámba kwéumasinkowata méraumne. ⁴ ánivo Áánútu kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiya séna sirumbá umátinkaunda pó'a túwa'naa ónaunda agaráátinkanaumne sirónka'a Ísu Káráísitimba ai'marówana marapá'á kumúwana ⁵ Áánútu kawer-ámpátá mészinkaraiye. kesáámó kawe'ó ówándayavenaya ímanivo arumbá umásinkenaya kawer-ámpátá mészinkaraiye. nombá pészinkowata aúnaí'a umái máyaawananya Áánútun-amanko aúnaíta umásinkontavena kawer-ámpátá mészinkaraiye. ⁶ Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiyavena Áánútu imáyáa éna kwenamankó kentáávímbá úwoi anómba kwéumasinkainta ⁷ póna úwoi súwa'naa umásinkenaya séna arupí-kwaasiman-owe. árai'a aúnaí'a umái máí'mai'a ónááoni'a umátinkanaumne kwésisata amu'maréta máyaumne. ⁸ mináimbá árai-aimban-iye. miráumai kárakwiraan-kwaasi táái isésa kawe'-má'yái maésa máéro.

Táitásiyo mináimbá asiramái simátiminiyonda sirááíma kwétaiye. mirámó inasamó ésa Áánútun-aaiyavesa áraire sewái asirayán-imáyáa ésa kawe'-má'yái mayánááowe. mináimbá kawer-áínkó póna kwaási túwa'naa íniye. ⁹ ánivo úwoi-aintavesa sáwívar-aimba kwésesa tíkwá'náwe tináávúwísáiyé túwíkwara'a kwétesa aaisan-áimbó kwésesa Mósesimo sirón-amaantavesa aaisan-áimbá kwésemba mirán-áimbá úwoi-ainkoma póna íma túwa'naa ínivo ánaaemba umátimiyo. ¹⁰ évakarawaimo sáwí-aimbo simáímo taaínkaar-umátínkáawaimba kaumbo-káé-tawai asiramái simátímínasamo ímo isáiyamo e ánaaemba umátimiyo. ¹¹ mirán-kwáásí kaé'mai má'yáawai ésa sáwí'o ombá keyáárika'a kwétuwanaawata kesáágwára'á kwétuwanaumne.

¹² moóráwai áwí'a Átémásaana'i. moóráwai Tikikásaana'iyó. moóráwaimba ai'maráanana enópa'a kwíndara'a imáyáa é Níkópórisi-naopa'a kesópa'a tiyó. áú'o síí-kánáá Níkópórisi-naopa'a máyaana kesópa'a

tiyó. ¹³ moóráwai áwí'a Sínása aaimó isái-kwáásígóe moóráwai Ápórosiye emá túwa'naa inasarái Áánútuna mayái maimaésarai naaóyááoiye.

¹⁴ Áánútuna kwaási súnda-aimba simátímínasa kawer-ímáyáá ésa mayái kwémaesa umbai-yántáá'ó kwáyainda-kwaasi túwa'naa esa pósa íma úwoi-mayai maésa ménaaowe.

¹⁵ amápa'o kesémo máyáawai entávésa sésa kawe'á umái maiyó kwésewe. kentáásí kwaási Áánútuwe aráápamai máyáawaima esé máyáawai kawe'á umái máéro simátimiyo.

Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Vírímóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Vírímónina imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráíye. ááéma Vírímóni kesí mayái mayáínkwáe séna Ónísímasimba meéyámba'mai máánkarowana mayááena mimbáyáígón-áároi inkaiséna ó'-mapa'a koména Ísun-aaí isáapa'a téna Póro ándáva'o máyopa'a kwéawa'naa-uwana Póro Vírímóni Ónísímasimba tayauwé'mai airáínkwáe sé'a maanáúváímá agaimái amúne séna agaimái tuwówana Vírímóninopa'a kuráíye.

1-2 Vírímóniyo kemá Póro maanáúváímá kwéagayaumne. kesí kwaási po kesé tágárotare mayái kwémayaandawai isaaó. Ísóigona kwaási ená naaúmpa'a torupamáí kwémaewai isáaro. Ápíyaaó kentáá símánaakogwara'a isaaó. Ákípaasiyo keséya tágárotare asiramái mayái kwémayaandawai egwárá'á isaaó. Ísu Káráísitin-aaí simátimewandarakemba ándáva'a sínkaraawa'a mé'a maanáúváí agaimái amúne. kenkáí síváko Tímóti kesé máyáíye. ³ kentáásivo Áánútuwe kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

4-5 Vírímóniyo kentáásí Ísóigo Ísuwe aráápamái mé Áánútuna kwaásivimba arumbá kwétime máyaanda-aimba isé'a pó'a Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa kwée'a súwi kwésune. ⁶ enté kentési mayáígó moórái'a kwéisata méta Ísóigowe tarúmaiya máyaundayavenaya kwemá kawetá kwéumasinkaisa awánaniyondayave'a námúnaavinkemba Áánútumba kwéaisaa-une. ⁷ Vírímóniyo kesíváko po Ísóigona kwaásivimba arumbá kwétime túwa'naa ónasa aúnaí'a umái máyáan-aimba isé'a aamoí kwéumankaunana sirunkó kawé'á kwéisa'a áwa'naa umai námúnaa kwésune.

⁸ Ísu Káráísiti asirayámbá símakaimba pó'a íma inkaisé'a emá moórái'a uwo sé'a kwésundanivo mirán-áimbá íma sénaumpo ⁹ aánoumai kwempakémbá áísaa e'a sé'a sendantembá mirá ínáyone sénaumne. emá arumbá kwésimena'a kemá sirumbá kwéamunda pó'a aánoumai kwempakémbá simáméndai'a mirá ínáyone kwésune. kemá Póro Ísu Káráísiti kwená mayái símakaimba kwémae'a anónu'mai káúnasa ándáva'a sínkaraawa'a mé'a ¹⁰ moóráwai áwí'a Ónísímasintave'a kwésune. ándáva'a mé'a Ísóigon-aaí simámunana iséna Ísóigompa'a tisa'á sé'a kesí iyámpóíraamba óne sé'a pó'a kwentávé'a kwésune. ¹¹ ááéma ená mayái íma kawé'á umái mayómba mayáígón-áároi inkaiséna kóuraimbanivo ívé'a kesí mayái kawé'á umái kwémaena ená mayái kawé'á umái mayáníye. ¹² ívé'a ai'maráanana enópa'a kwínama kesááninkaani'a umái airáníyono. ¹³ Ónísímasimba tátokaanana súwa'naa ínkwáe sé'a únda isa'á úwoi mirán-ímáyáá úne. Ísu Káráísitin-aaí simátimewandarakemba ándáva'a mósínkaawa'a máyaunda enanondá Ónísímási súwa'naa ínáyone óndanivo ¹⁴ némpa'a mémpo íma owé sínáyondayave'a pó'a íma úwoi tátoranaunda póna kesé ména súwa'naa ínáyone. íma súwa'naa ónáe sindá súwa'naa ónavainivo ená imáyáavinkemba súwa'naa ínáyone.

¹⁵ Ónísímási mayáígón-áároi inkaiséna embá auwéna sáwíyanka'a ó'om-bapa'a tamáyáimbanivo enópa'a kwéna aasiyaasí koméniye-imayaa kwéune.

¹⁶ Ísóigona kwaásigomo óndantemba kwemá mirá kwéena enávákamba póna íma ená mayái kwémayaiwaiye su'mainivo enávákoraamba éna enópa'a kwíníye. kemá kwembá sirumbá kwéamundantemba egwárá'á arumbá kwembá améma kesívá'an-iyé síníyone.

¹⁷ Ísóigona mayáígó enté kentési mayáígó moórái'a kwéimba po kentávái kesí naaúmpa'a iyuwó kwésendantemba Ónísímasintavai mirá síníyone.

¹⁸ embó sáwí'o umánkenamo moórá-yantaa'o mairénamo ímo ámakainamo e íma kwenópa'a te kesópa'a tina'á kemá meéyán-ónaumne. ¹⁹ kemá Póro kesiyáándeí kwéagaye'a mimbéyámbá aménaumne kwésune. Ísu Káráísitin-aaí simámewana áraire siráanda maí'mai'a ínáyonda-meyamba kempá'á kwáyáimba pó íma kanaán-umai meéyán-ínáyonda-aimban-iyé. ²⁰ kesívákoo Ísóigona kwaási ómpo áísaa úndantemba mirá ina'á Ísóigo aúranka'a aúnái'a umái máéno.

²¹ maanáúvái agayáúnda imáyáa é'a sé'a kesáái isé áísaa úndantemba mirá ínáyone. emó ínáyondawai kemó áísaa úndawaimba usáyaaítaniyone.

²² enópa'a ke kónaundayavai kesí maru'á usúkasinkaa. ándávakemba ayúsinkaiya'a ená naaúmpa'a kónaundayavai Áánútumpa'a námúnaa simásinke moórá-maru'a usúkasinkaa.

²³ moóráwai áwí'a Épávarasi kwemá Ísu Káráísitin-aaí simátimunkakemba ándáva'a ánkaraawana kesé ména keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésiye. ²⁴ kesé mayái kwémayaawai túwí'a moóráwai Mááka moóráwai Árisítakasi moóráwai Tímási moóráwai Áríku miwí sésa kawe'á umái máéro kwésewe.

²⁵ Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

Póro mináímbá simái ánásaumne.

Ípíru

Ísu kwíyómpa'a irówana moóráwai áwí'a íma agaimakáiwai moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Yútaa-kwaasi moórá-kwi'a Ípíru-kwaasi Ísun-aai isésa kwená aampa'ó kwéguntavai tuwíráái sésa sáwí'a umátínkówasa minámbá ivátuwesa ááéraam-bonor-amba ókwara'a kwáráavo séna maarán-áimbá agaimái mátímakaiye.

Ísu Áánútu ááninkoma Mósesimba usáyaaitaraiye. Ísu aiva'-mónó-káwáánákómá mono'-má'yái-kwáásí usáyaaitaraiye. póí tuvú'mái Áánútumba ámakamba aiva'-mónór-ámbá isaná Ísu marapá'á kumbéna kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwánintavai puwéna kwenáuma Áánútumba ámakaimba póna kentáásí monor-ámbá kwikáimba pó'a Ísumba íma auwé'a asiramái máéro séna agaimái mátímakaiye.

Áánútu ááninko áwíkoma kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitarain-kwasai.

¹ naaóvá'á moórá-mora-tawai Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena súwasa miwí Áánútu siráin-aimba mirám-biran-aimba kentáá síkwá'náyomba simátíma'mae tiráimba isaná ² ívé'a naaén-kanaavimba Áánútu ááninko Áánútun-aai simásímakaintaawe. naaóvá'á kwíyómba maramá íma kwáyonka'a Áánútu súwana ááninko kwíyómba maramá tarórumakena naaémba amápa-tantaaka'a kárákwiyiniye. ³ Áánútuna ságayanko ááninkompinkemba sama kaisaná Áánútumo máyáintemba miráumai ména miráumaimo máyáiwai kentáá kwéagaraasinkaisana kwená asirayán-áínkóntávéna kwíyómba maramá kwaíkwai'a kwéiye. kwemá pukáintavena kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwéna pukáimpinkemba usásinena kwíyómpa'a iyéna Áánútu asirayámbó usáyaaitaraiwai ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména ⁴ póna kwenáwí'a Áánútu ááninko áwíko póna Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitaraiye.

⁵ Áánútu kwená kwíyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo ááninkontavena séna emá kesáánimba óna'a kesí mayáír'á ánkaraumne Áánútu séna moórá-ainkwara'a séna kemá avowámá úmae íyónana kwemá kesááninko mirá úmae iyíníye séna kwíyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo ááninkontavena séna ⁶ Áánútu kwenááninko usáyaaitaraiwaimba ai'marówana kunkáinka'a séna Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a kwená imáyáa mósá maránááowe kwenááninkontavena siráimbanivo ⁷ kwená kwíyómpaken-kwayo'narawatavena súwana Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

kemá súnasa kesí kwíyómpaken-kwayo'narawa'a úndáraamba to'maésa kwénaaowe. kemá súnasa kesí kwayó'nárawa'a tawáombo in-tenkáám-báyái kwémayaawe

siráivo ⁸ Áánútu kwenááninkontavena séna

Áánútuwo kwaásira'o kárákwimaemo íyínda íma ánásaniye. kárákwiyonda arupí umái kwégarakwiyone. ⁹ kawé-tántáátávái aamoí é sáwí-yantaatavai áyamba kwéone. mindáyavena Áánútu ená Ísóigo embá usásinankaraisa amáparawai usáyaaaitaraanana enarumbá kawé'á umánkaraiye

séna ¹⁰ ááninkontavena moórá-aimba séna

Ísóigoo ááinka'a maramá taróre enayáándeí kwíyómba taróruraanda

¹¹ mintántáá'á ánásaina emá maí'mai'a ínáyone. unáánkwátóimo atúmó kénamo ánásaintemba kwíyómba maramá miráumai ánásaniye.

¹² kwátóimo tavúmáráantemba kwíyómba maramá mirá ínáyone. unáánkwátóimo aúnámo ontembá kwíyómba maramá mirá éma ívé'o máyáanten-umai maí'mai'a éma íma puwínáyone

siráiye. ¹³ Áánútu maanáimbá íma kwíyómpaken-kwayo'narawatavena

siráivo ááninkontavena séna

kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á uména'a ená namuro-kwáásí tínkamona emá usáyaaitaníyone

siráiye.

¹⁴ mináimbá siráivo Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a nórandarawara'o. miwí íma túma kwáyáiwai timané su'mai kwáyáiwai ésa Áánútumo sintembá mirá kwéowana Áánútu simátimena séna kawer-ámpá'á métinkaunda-kwaasi kuntúwa'naa oro séna kwéti'maraiye. mindáyavena Áánútu ááninko áwíko kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitaraiye.

2

Ísuma sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpá'á mészínkáíwaina kwaasái.

¹ Áánútu ááninko kwíyómpaken-kwayo'narawa'a usáyaaitaraintaveta áarair-aimbo ísaraunda-aimba asiramái tátořeta mináimbá ivátuwaunavaiyaanivo imáyáaya úmae iyónaumne. ² Áánútuna amáámba kwíyómpaken-kwayo'narawa'a siráan-amaamba áarair-aimba póna káráraawaiye ímo ísaraawaiye sáwí-meyamba arupí umái tímakaiye.

³ ánivo Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba kawer-ámpá'á métinkanae séna anóm-bayaiyavena ááninko kentáásí Ísóigomba ai'marówana marapá'á kunkáiye. minánón-áímbó ísámaimo ivátuwetaamo éta árai'a sáwí-meyamba kentáásópa'a tínimba íma aseránaundayaawe. aiva'á Ísóigo minánón-áímbá simátimuwasa ísaraan-kwaasi simásímúwana ⁴ mináimbá áarair-aimban-íye sénaundayavenaya póna Áánútu asirayámbá timúwasa ó'on-o'om-bayai ímo awánaraunda-mayai sáá'a kwégom-bayai máyówana Áánútu kwená imáyáavinkemba kwenamankó túwa'naa úwasa mirám-báyái mairáawe.

⁵ ménaaon-kwaasiyave'a kwésune. íma kwíyómpaken-kwayo'narawa'an-ivo kwenááninkomba usásinankaraimba póna kwemá kwaásira'a kwégarakwiyiye. ⁶ mináíntávéná moórawai Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútuwo kwaási úwoisan-tantaa'a owá nóra se miwíyávái imáyáa éwa kwaási sáwíyan-tantaa'an-ovo nóra se miwírá'á kwégarakwiyono.

⁷ kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a kwaási mótinkaanasa sáwíyanka'a mivá'á máyáambanivo ívé'a anómba umátinkaanana túwíko anómba isá ⁸ usásintínkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyowe

agaimaréna séna Áánútuwo usásintínkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyowe siráimba íma moórá-yantaa'a aváántuwesa amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiyonta ívéta íya kwétuwanaumne. ⁹ ánivo Ísuna ááinta awánaraumne. Áánútu sáwíyanka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a Ísumba móankarena ai'marówana marapá'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa úwasa áí'a úni'a umánkówana puwúwana mindáyavena Áánútu anón-kwi'a tamánkena áwí'a anómba umánkaraiye. Áánútu úwoi túwa'naa ónáe séna Ísumba ai'marówana marapá'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa éna pukáiyé.

¹⁰ Ísumba áí'a úni'a umánkóntave'a imáyáa é'a sé'a Áánútu amápa-tantaakona ááimba póna amápa-tantaa'a tarórena séna ságayan-ayampa'a sáwívarawai maígwáe séna sáwí-imayaavinkemba iyátinkena ságayan-ayampa'a métinkaniwaiyavena Áánútu kanaán-iyé súwasa Ísumba áí'a úni'a umánkómba mindáyavena kasenkuí'a uráiyé. Áánútu mirámó uráimba kawé'á uráiyé kwésune.

¹¹ Ísu kwaásiya Áánútundei-i'a kwéumasinkaiwaiyaawe Áánútundei-i'a kwéumasinkaiwaiye Áánútu mimbórá tivowámá intávéna Ísu séna kesúnava'maa'an-owe siráin-aimba íma sáwí-imayaa éna kawer-imáyáa kwéiyé. ¹² mindáyavena moóráwai Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútuwo enáái kesúnava'maa'a simátime'a torupamáí ménka'a monor-ímó sendavímbá enáwí'a mósá maránaumne séna ¹³ moóráva'a agaimaréna séna

kegwará'á Áánútumpa'a agevamái máyaumne séna moóráva'a agaimaréna séna

Áánútumo símakain-iyampoi kesé máyáawe agaimaréna siráiyé.

¹⁴ Áánútumo símakain-iyampoiyavenamo siráimba marará-kwáásímó onten-áúwawaagwara'a Ísu ména séna Sáátáánigo kwaásimo puwónááon-asirayambo tokáimba ánásasuwanaumne. ¹⁵ aasiyaasí puwónaumne-imayaamo kwéesamo táátavesamo kwéowanamo tátokain-imayaa iyátinkanaumne séna puwéna usásinena Sáátáánigomba usáyaaitaraiye. ¹⁶ árai'a íma kwíyómpaken-kwayo'narawatavainivo Ááváramumo Áánútun-aaiyavenamo áraire siráintemba kesáámó mirámó kwéundawaiyavena súwa'naa índayavenaya miráumai pukáiyé. ¹⁷ kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó éna kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aai simái kawé'á éna aruntá umásinkenaya kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwénaya mirá íníntavena marapá'á kuména kwaási áúwawaagwara'a ména kwenáúnava'maate kesáámó úndantenta miráumai ména súwa'naa ínín-amba mimbórá-ámbá kwáyáintavena mirá uráiyé. ¹⁸ ááémo marapá'ó máyonka'a sáwí-aimbo sínda ísare'a áí'a índai'a umánkanae sésa áísaa úmaesa kwéiyesa áí'a úni'a umánkaraamba íma sáwí-ampa'a kuráimba pósa kentááyávésa sáwí-aimbo síyamba isánáe sésamo ombá kanaán-umai kwésuwa'naa-intaaniye.

3

Ísu áwíkoma Mósesi áwíkomba usáyaaitarain-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. súnda-aintave'a Ísumpa'a imáyáa úmae íyóro. Áánútu keinárawa'a kwendéi-í'a umátinkarain-kwaasiyavena séna kwíyómpa'a kesé ménaaowe súmba ísaraavo Ísuntave'a imáyáa úmae íyóro. Áánútu kwembá ai'marówana marapá'a kumbéna árair-aintavetaamo árairemo súnda-ainkata kárakwiraiwai éna aiva'-mónó-káwáánákó isa'a kwentávé'a imáyáa úmae'a íyóro. aiva'-mónó-káwáánákóná mayái ² mimbáyái mayáíndayavena Áánútu Ísumba usásinankowana íma ivátuwena mimbáyái kawe'a umái kwémayaiye. naaóvá'ó Mósesimo Áánútuna kwaásivimbo mayáímó ímo tuwénamo kawe'ó umáímo mairáintemba Ísu mirá uráíye. ³ naambá kawe'-námbán-íye siráavo mindámbó uráin-kwaasigo áwí'o mósá kwémaraantemba Mósesi kawe'-máyái-kwáásímán-ivo Ísu áwí'a mósá maráúndaya kwéusayaaítaiye. ⁴ amápa'-nambo kwaásimo kwéomba mindágwara kwaásigwara amápa-tantaakwara'a Áánútu úmakaiye. ⁵ Mósesi Áánútuna mayái-kwáásígó éna Áánútuna kwaásivimba mimbáyái íma tuwéna kawe'a umái kwémaena Áánútumo sínda-yantaa'o paárinimba simátímakaiye. ⁶ Mósesi mirá uráimbanivo Ísu Káraísiti íma mayái-kwáásígómán-ivo Áánútu ááninko úramba póna Áánútuna kwaásira'a kárakwiyimba íma ivátuwaimba kawe'a umái kwémayaiye. Áánútun-aaiyavetaamo áraire sétaamo aamoímó étaamo asiramáímo amu'marétaamo métaamo éta Áánútuna kwaási-ita ónaumne.

Áánútuna kwaási kwenópa'a koagándaan-kwasai.

⁷ mindáyavena naaóvá'a Áánútun-amanko kentáa síkwá'náyontavena siráin-aimba imáyáa oró. maará séna

ivé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro. ⁸ naaóvá'ó Áánútun-aaimo arááísúmbo tiruntémo makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro. kavóná-marava'a mésa kentíkwá'náma mirá kwéesa Áánútumba kwembásínkáánkái ésa sáwí-mayai maésa kwenáái arááíraawe. ⁹ ayáátáaka'a 40 íma kentíkwá'náma túwa'naa uráunda-mayai awánaraambanivo kesáái araaísésa kembásínkáánkái ésa sáwí'a umásínkáantave'a ¹⁰ áwáá'a tiyé'a sé'a miwítí imáyáa sáwí'a úmae iyésa agaráátinkaunda-amba íma kwáraawe sé'a ¹¹ áwáá'o tiyúnda asiramái sé'a kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráumne Áánútun-amanko siráíye.

¹² kesí kwaásiyono. Áánútun-amanko mináímbá siráintavai kárakwimai kawe'a oró. keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa kwéesa Áánútun-aaiyavesa íma áraire sésa Áánútu asirayáankwáráwáímbá tínaaemba umámévainivo kárakwimai kawe'a oró. ¹³ keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa íyana minímayááo kampa'a simátiyuwainasa Áánútuntavesa íma imáyáa ésa tirunté máraavainivo moórá-morawai kentí imáyáa asiramátínkáaro. kentí kanaamó kwáyáinka'a mirán-oro. ¹⁴ aiva'a Áánútumpata imáyáaya ówándara'a kentáásí imáyáao asirayámbá póta miráumaimo mai'mai'o étaamo éta Ísu Káraísitiye tarúmai méta marapá'a máyaunda-kanaaya ánásaindara'a asiramái ménaundayaaniye.

¹⁵ Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna

ivé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro. naaóvá'ó Áánútun-aaimo arááísúmbo tiruntémó makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro.

agaimaréna siráíye. ¹⁶ sún-da-kwaasi nááwiya Áánútun-aai kwéisesawa arááíraana'iyó. kentáá síkwá'náma Ísípi-maravakemba Mósesi ayútiyuwena tí'maena tiráiwai miwí Áánútun-aai kwéisesa arááíraawe. ¹⁷ nááwiya ayáátááka'a 40 ira'a Áánútu áwáá'a tíkaiyo. kavóná-marava'o mésamo sáwí'o kwéesamo pukáawai miwíyávéna áwáá'a tíkaiye. ¹⁸ nááwiyavenawa asiramái séna kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráíyo. kwenááimo ímo ísámaimo kawe'ó uráawaiyavena siráíye. ¹⁹ kwenááiyavesa íma áraire sésa kwenká'á íma agevamái máyomba pósa íma kanaán-umai kwenópa'a kwésa kwesé koagándaraan-ainta ísaraumne.

4

¹ kentááyávéna Áánútu séna kesópa'a taagándanaaowe simái tarúmakain-aimba kwáyáimba pó'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwenópa'a kwé'a kwesé koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai kawe'á oró. ² Áánútuna kawer-áimbó ísaraundantemba ááéma kentáá síkwá'náma ísaraambanivo úwoi tááre su'mai ísésa íma áraire sésa tirumpimbá tátorowana póna mináínkó íma túwa'naa uráíye. mindáyave'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a Áánútunopa'a kwé'a kwesé koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai kawe'á oró. ³ naaóvá'á Áánútu kwíyóne marawé tarórumai ánásena agándarain-kanaa kwáyáimbanivo kwenááiyavesa íma áraire sésa kwenká'á agevamái méraawaiyavena séna

áwáá'o tiyúnda asiramái sé'a kesópa'a

íma tésa kesé taagándanaaowe

siráimbanivo kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundawaiya kwenópa'a kwéta kwesé koagándanaundayaaniye.

⁴ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba kwesé koagándanaundayavenaya agaimaréna séna

Áánútu ava'moraé-kanaa mayái maimái

ánásasuwena avakaeté-kanaa agándaraiye

agaimaréna siráimba póna agándai-kanaa kwáyáimbanivo ⁵ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe

siráimba póna ⁶ agándai-kanaa to'mayaa úmakaimba pósa évaka-kwaasi

kwenópa'a kwésa kwesé koagándanaaowe. aiva'á Áánútun-aai ísaraawai

íma áraire siráimba pósa kwenópa'a íma kwésa kwesé agándaraawe.

⁷ sáwívar-ima maisuwéna Áánútu moórá-kanaama maréna séna minkánáa tíniye séna Tévítimba simámuwana Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

ivé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro.

tirumbó makáanteni'a íma é'a kwenáái ísáaro

agaimaréna siráin-aimba kaeká'á mináímbá agaimái simátimumpo ísáaro.

⁸ naaóvá'á moórawai áwí'a Yósúwa tí'maena kawer-áyámpá'á mátinkomba mináyámpá'ó Áánútumpa'o agándai-ayampa'o kwáyonkakai naaémba

Áánútu íma moórá-kanaama maréna séna agándanaaon-kanaa tíniye

íma siráisino. ⁹ Áánútu kwená mayái ánásasuwena agándai-kanaa

makáimba pósa kwená kwaási agándaan-kanaa kwáyáíye. ¹⁰ Áánútumo

kwená mayáímó ánásasuwenamo agándaraintemba Áánútunopa'a kwésa kwesé agándaawaima miwígwará'á mayái ánásasuwesa agándanaaowe.

¹¹ mindáyaveta Áánútunopa'a kwéta kwesé agándanaundayaveta siyáántamba kwimáíya mayáíyá kwémayaundaya miráyá onó. kentáá síkwá'náma uráantemba mirá-sáwí'á únavaiaayanivo kwenáái ísámai kawe'á éta kárákwimai kawer-íyataao.

¹² Áánútu máyáiwai isaná kwenááigo mayái kwémayaiye. évarevar-ayampa'a áwáima táí'matan-tusuwaaineimo póimo kárámaimo túwínkaa'o ontembá Áánútun-aaigo kentáásirumpinken-imayaa sáwí-imayaawe kawer-ímáyááwé taaímbaraisata kwéawanaumne. sirááimo tain-tántáaré kwésunanaya Áánútun-aaigo taaímbaraisata sáwí-yantaare kawe-tántáaré kwéawanaumne. ¹³ kwíyómpare marapáre amápa-tantaa'a Áánútu aúranka'a íma kwéauyoraivo kwíyómpare marapáre amápa-tantaa'a avora'á kwáyáísana kwéawanaiye. kwemá mirá iwái póna kesáá máyaundawaina ááinta sísa ínata simámenaundayaaniye. Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba súnda-aimba mirán-áimbá kwáyáintaveta kentáá síkwá'námo uráantemba mirá-sáwí'á únavaiaayanivo kwenáái ísámai kawe'á éta kárákwimai kawer-íyataao.

Ísuma aiva'-mónó-káwááná'án-iyé kwaasái.

¹⁴ Ísu Áánútu ááninko kentáásí anóndako éna aiva'-mónó-káwáánákó póna kwíyómpa'a Áánútuwe uména kentáá súwa'naa enaya kwéaisaa-imba póta kwenááiyaveta áraire siráundayaveta ívéta mináimbá asiramáíya tátoraano. ¹⁵ kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó marapá'á máyonka'a amápa-tantaatavesa sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áísaa úmaesa kwéiyumbanivo íma sáwí'a uráimba póna kentááyávésamo sáwí-aimbo síyambo isánáe sésamo ombá kentáávimbá íma asirayámbá kwáyáísana kwemá suwánénaya aruntá kwéumasinkaiye. ¹⁶ mindáyavena kentáávimbá umbai-yántáá'á kwáyaindara'a íma sáátaveta kwéonanaya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-iwainopa'a konanayá aruntá umásinkenaya úwoiya súwa'naa íniye.

5

¹ aiva'-mónó-káwáánákóná mayáímá mayánááontavesa Yútaa-kwaasivinkemba moórá-morawai usásintinkaawasa kwévukowasa ó'omba usásintinkaawasa kwaásiyavesa ísámai Áánútumpa'a áísaa esa kwaásimo sáwí'o kwéontavesa póimo tuvú'mái Áánútumba kwéamesa évaka-tantaakwara'a kwéamewe. ² miwí kwaásima pósa íma asirayáankwáráwái ésa mindáyavesa ímo kawe'ó umáímo isésamo sáwí'o on-kwáásíyávésa kanaán-umai kawe'á umái tirumbá umátinkesa ³ íma kawe'á umái asiramái mésa sáwí'a kwéontavesa amápa-kwaasiti sáwí-mayaiyavesawe su'mai ímanivo miwítí sáwí-mayaiyavesagwara'a imáyáa ésa póima tuvú'mái Áánútumpa'a kwéamewe. ⁴ évakarawai íma imáyáa ésa sésa anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná mayái mayánáe-imayaa ésa mirám-báyái kwémayaavo naaóvá'ó Áánútumo moórawai áwí'o Érónimba usásinankowana mirám-báyáímó mairáintemba Áánútu usásintinkaraiwaiye su'mai mimbáyái kwémayaawe.

⁵ miráumai Ísu Káráísiti íma imáyáa éna séna anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná mayái mayánáe íma siráivo Áánútu usásinankena aiva'-mónó-káwáánákóná mayái aména séna emá kesáánimba óna'a

kesí mayáirá'á ánkaraumne
 séna ⁶ moórá-ainkwara'a súwana agaimaréna séna
 moóráwaimo áwí'o Méókíséteki anóm-bono-kawaanako uráintemba emá
 mirám-báyái maimaé iyíniyone
 Ísu Káráisitintavena siráiyé.

⁷ Ísu Káráisiti marapá'á máyonka'a eésé'á éna ivi'á téna námúnaa
 séna puwínintavena Áánútumpa'a áísaa ena puwíndamo kanaamó
 umáimo áwa'naa íníwaintavena súwa'naa uwo séna Áánútuna imáyáa
 kwakáimba póna áwa'naa uráiyé. ⁸ Ísu árai'a Áánútu ááninko úwana
 umbai-yántáá'ó kwempímbó túmba íma mindáyavena imáyáa éna Áánútuna
 imáyáa kwaréna ⁹ kasenkuí'a éna kwenááiya taagwiyavúndawaiya sáwí-
 imayaavinkemba kwéiyasinkaisata aúnaí'a umáiya maí'maita kwéune.
 Ísu mintántáákóná ááimba póna ¹⁰ Méókísétekimo mono-káwáánákó
 uráintemba aiva'mónó-káwáánákóná mayáímá mayánintavena Áánútu
 Ísumba usásinankaraiye.

Ísuna aampa'á kwaré'mai ivá'á túwáavo siráin-kwasai.

¹¹ simátimunda-aimpimba sáwívar-aimba kwáyáimbanivo íma ísámai
 kawé'á kwéontavena agaráátinkanaunda-mayaigo umbaí kwétaiye.
¹² ááema Ísu Káráisitin-aai isé'a ayáátáá-kanaa maisukáavo nóra séra íma
 simátíma'mae kwéiyo. Áánútun-aavinkemba avorar-áimbá íma ísámai
 kawé'á é'a moóráwai ókwara'a simásiminkwae sembánivo umarambó
 náambo nésamo asirayán-tómbó ímo kwénaantenkaani'a é'a pó'a Áánútun-
 aai íma kanaán-umai simátímakaawe. ¹³ umarambó náambo nésamo ímo
 kawé'ó umáimo aaimó ísáantemba miráráan-umai kawé'ó umáimo maíyé
 sáwí'o umáimo maíyé miwáná ááimba íma ísámai kawé'á kwéowe. ¹⁴ tinón-
 ésamo asirayán-tómbó naantembá kawer-ímáyáá úmae iyówai amápar-
 imayaa taaímbai kwéisaawe.

6

¹ mindáyaveta Ísu Káráisitin-aai paákákén-áiné su'mai íma iséta asirayán-
 áimbá arumpimbá kwáyáin-ainkwarata iséta sáákaevayan-kwaasiraanta
 iyataao.

Ísu Káráisitin-aai paákákén-áimbá á'a simátímakaunda pó'a íma
 moórágwara'a simátíma'mae iyónaumne. simátímakaunda-aimba maarán-
 áimbán-iyé. úwoi-mayaiyave'a tínaaemba umáme'a Áánútun-aaiyave'a
 áraire kwése'a kwenká'á agevamái máyáawe. ² nombó kwévetinkaan-aimba
 simátíme'a Áánútuna mayái mayáínkwaé sésa usásintinkesa tine'á tiyáámba
 kwétatoraan-aimba simátíme'a kwaásimo pukémpinkemba usásinanaaon-
 aimba simátíme'a Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ena
 timínana mimbéyámbá kwaíkwai'a ínín-aimba simátímakaunda mináímbó
 á'o simátímakaunda-aimba ísaraavo asirayán-áimbá arumpimbá kwáyáin-
 aimba ísáaro. ³ Áánútumo súwa'naa ínataamo éta iséta sáákaevayan-
 kwaasiraanta ónaumne.

⁴ Áánútuna aampa'á kwaré'mai ivátukaawai ó'omba kotavisíyasa koy-
 auwerésa kawer-ámpá'á ténááombanivo íma ténááowe. miwí Áánútu sama
 kamátínkarain-ayamap'a máyówana túwa'naa ena kwenamankó miwísé
 máyowasa ⁵ miráumai mésa sésa Áánútun-aai kawer-áimbán-iyé sésa

Áánútuna asirayámbá évaka'a awánaraawe. naaémba Áánútuna asirayámbá amápa'a paárínasa minásíráyámbá évaka'a awánamai ⁶ ivátuwesa íma ó'omba koyauwerésa Áánútumpa'a ténááowe. mirámó kwéon-kwaasi maará kwéowe. Áánútu ááninkombo taaira'ó tuvúwúwanamo pukáintemba miwí mirá kwéowasa tuwánésa Ísumba simái sáwí'a umánkááwasa mirámó ontávésa íma kanaán-umai koyauwerésa Áánútumpa'a teénááowe.

⁷ mirámó kwéon-kwaasi maararáán-kwáásímán-owe. moórá-moratawai aa'á tisaná maramá kawe'á isaná toómbá anómba isasá kwaási kwénaawana Áánútu mirám-bárámá kawe'á kwéumatinkaiye. ⁸ ánivo moórá-ayampa'-marama karaan-tantááré námáye kwáyáim-barama úwoi-marama isaná sáwíyanka'a Áánútu iravímbá agaisuwániye. miráumai Áánútuna aampa'á kwaré'mai ivátukaawai íma kanaán-umai koyauwerésa Áánútumpa'a teénááowe. mindáyave'a Ísu Káráisitín-aaí paákákén-áímbá íma moórágwara'a simátimenaumne.

⁹ kesí kwaásiyono. mirán-áímbá súndanivo keinárawatave'a sé'a íma sáwí-mararaan-kwaasi é'a kawe'-máraráán-kwáásí owaná Áánútu kawerámpá'á kwémetinkaiye sune. ¹⁰ Áánútuntave'a imáyáa kwéontave'a kwená kwaási kwétuwa'naa-e'a ívékwara'a mirá kwéowana Áánútu arupí umái máyáiwai mimbáyáiyávéná íma kwéawinkaiye. ¹¹ maaráyávéná sirááíma kwétaiye. moórá-morawai Áánútuntave'a imáyáa kwée'a karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémbo ménaaombo paárinintave'a amu'maré'a mé'a ¹² íma tívón-káína'a íma ivátuwe'a Áánútuwe asiramáímo aráápamaimo mésamo Áánútumo timénaumne siráintavesamo amu'marésamo máyaan-kwaasiraani'a oró. maarán-kwáásírání'o ombá sirááíma kwétaiye.

Áánútu simái tarúmakain-kwasai.

¹³ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena siráimba simái tarúmakonka'a póna kwembá usáyaaitarawai íma máyáantavena Áánútu séna amáparawai usáyaaitaraundawai mé'a kesúranka'a sé'a kemó súnda-aimba árai'a ónaumne séna simái tarúmarena ¹⁴ Ááváramuntavena séna árai'a kawe'á umánkaumpo enaísaavutantambo ónááomba sáwíva'a paáronaaowe súwana ¹⁵ Ááváramu áraire séna asiramái ména íma ivátuwena amu'maréna ména Áánútumo simáímo tarúmakainteni'a uráíye. ¹⁶ Yútaa-kwaasi tiká'ó máráamba maará kwéowe. évakarawai mirá ónaumnemo sembó ombá usáyaaitarawai aúranka'a sésa mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó éna sáwí-meyamba simíníye kwésewe. mirámó sésamo ombá ó'owi ó'on-aimba íma mimpímbá sembá maará sésa kemó sentení'a kwéowe sénááowe. ¹⁷⁻¹⁸ miráumai Áánútu kawe'á umátinkaniwaiyavena imáyáa éna séna mirá ónaumne simái tarúmakaimba póna Áánútu séna kwaási kentávésa sésa siráintemba íma éna ó'oni'a íníye seváímpo'a amáparawai usáyaaitaraundawai é'a kesúranka'a sé'a mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó éna sáwí-tantaa'a paáriniye Áánútu simái tarúmakaimba miráumai aanávó kwenaúranka'a simái tarúmakaimba póna íma karáníye. mirámó siráintaveta kesáá kwenópata máyaundaya kweukáámbá aisínkaraisata minándámpá'á méta asiramái séta siráinteni'a íníye séta asiramái méta kwéamu'maraumne. ¹⁹⁻²⁰ naambó ésamo ávombo aimakáawanamo asiramáímo kwáyáintemba Áánútumo siráinteni'a kawe'á umátinkaniyemo siráin-aínko kentáá asiramásínkáísata Áánútumo kwíyómpa'o máyáiwaintaveta imáyáa éta amu'maréta máyaumne. Ísu kentáásí aiva'á kwíyómpa'a iyéna mono'-nánkómbá Áánútuna

aoka'-náúmpá'á ontamó úmakaan-ampaantama tarurúwa'marena iréna kentááyávéná imáyáa éna mirá uráimba póta asiramáíya máyaumne. Méókísétekimo uráintemba kwíyómpa'a Ísu kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó éna mirám-báyái maimaé kwéiyisata asiramáíya máyaundaya pó'a Áánútuntave'a imáyáa kwée'a karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémbo ménaaombo paárinintave'a amu'maré'a máéro.

7

mono-káwáánákó áwí'a Méókísétekina kwaasái.

¹ minkwáásígó Méókíséteki kwemá Sérími-naopaken-kwaasiti kawáánákó éna Áánútu usáyaaitaraiwaina mono-káwáánákó úwana naaóvá'á Ááváramu namuro-kwáásítí anón-kwaasiye áái'a tiyéna usáyaaitaron-ayampakemba túwana Méókíséteki Ááváramumba aampa'á awánéna kawe'á umánkowana ² Ááváramu namuro-kwáásítí óísambo mayómba siyáánkaira'a taaímbakena Méókísétekimba moórá-inkwima ámakaiye. Méókísétekintavesa mináwíkóná ááimba kawe-káwáánákómán-iyé sésa kwántámai kwésewe. kwemá Sérími-naopaken-kwaasiti kawáánákó áwíkona ááimba paru-káwáánákómán-iyé sésa kwántámai kwésewe. ³ Méókíséteki aikwá'ná túwíkwara anóvowi túwíkwara'a íma agaimakáamba kwáyáísana kwembó ánkaraín-kanaawe pukáín-kanaawe íma agaimakáamba kwáyáíye. kwenáái mirán-áímbá íma kwáyáintavena Áánútu ááninkoraani'a umái ména mono-káwáánáí'a umái maí'mai'a íníye.

⁴ maanáímbá imáyáa oró. kentáá síkwá'náma Ááváramu anón-kwaasi úmbanivo kwemá Méókísétekimba namuro-kwáásítí óísampinkemba moórá-inkwima ámakaimba póta mindáyaveta séta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaitaraiye kwésune. ⁵ moóráwai Ááváramu aísavutantamba uráiwai áwí'a Árívái kwenándáraken-kwaasivinkemba évakarawai mono'-má'yáírá'á usásintinkaraiye. Áánútuna áamáámpinkemba moórá-amaanko séna Ísareri-kwaasiyono. kentí óísamba kwémayaampinkemba aasiyaasí siyáánkaira'a taaímbarempinkemba moórá-inkwima kentí kwaási Árívái-andaraken-kwaasi tíméro siráíye. ⁶ Méókísétekimo Árívái-andaraken-kwaasigomo uráinkakai séta Ááváramu kwembá moórá-inkwima ámakaimba áamáángo siráini'a uráíye súsono. ánívo Méókíséteki íma Árívái-andaraken-kwaasigon-ivo Ááváramumo siyáánkai-inkwimo kwimakáimpinkemba moórá-inkwima úwoi maimaéna kawe'á umánkena Áánútumo Ááváramuntavena kawe'á umánkanaumnemo simáímo tarúmakaiwaimba kawe'á umánkaraiye. ⁷ anón-kwaasigo sáwíyan-kwaasigomba kawe'á umánkáimba mináímbá iséta póta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaitaraiye kwésune. ⁸ Árívái-andaraken-kwaasi siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwi kwémayaawai kwévuwon-kwaasin-ovo Méókíséteki siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwima maráiwaintavena Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kwemá aúvamai úwoima máyáíye kwésisana póna kwemá Árívái-andaraken-kwaasi usáyaaitaraiye. ⁹ imáyáa é'a sé'a Ááváramuma Méókísétekimba moórá-inkwi ámakonka'a Áríváigwara'a ámakaintenkaani'a éna kwemá moórá-inkwima kwémayaiwai ámakaintenkaani'a uráíye. ¹⁰ Ááváramu Méókísétekimba awánéna moórá-inkwima ámakonka'a Árívái íma paárurena aikwá'nágo arumpimbá máyonka'a uráintave'a mindáyave'a sé'a Áríváigwara'a Méókísétekimba ámakaintenkaani'a uráíye kwésune.

¹¹ naaóvá'á Áánútu áamáamba simátímakonka'a Árívái-andaraken-kwaasi mono'-má'yái maésa pói tuvú'mái Áánútumba aménááontavena Áánútuma usásintinkena Érónimba aiva'-mónó-káwááná'á usásinankaraiye. Árívái-andaraken-kwaasiti mayáímó arupí kwéumatinkainkakai Áánútu íma moórágwara'a aiva'-mónó-káwááná'á usásinankaisino. íma Éróninkaan-kwaasin-ivo Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye. ¹² Áánútu séna aúná-aiva'-mono-kawaana'a usásinankanae súmba póna ááéraan-amaamba mono'-má'yái-kwáásí Áánútuntavesa ísámai pói tuvú'mái kwéamen-amaamba ivátuwena aúná-amaamba simásimuwata ísaraumne. ¹³⁻¹⁴ mináímbá Ísóigo Ísu Káráísitintavena séna íma Árívái-andarakemban-ivo moórá-anda Yútaa-andarakemba paáruraiye. naaóvá'á Mósesi mono'-má'yái-kwáásíyávéná sirónka'a íma Yútaa-andaraken-kwaasiyavena siráiyé. íma Yútaa-andaraken-kwaasin-ovo Árívái-andaraken-kwaasi Áánútuntavesa imáyáa ésa pói tuvú'mái óntan-taareira'a agairáamba ísaraumne.

Ísu Méókísétekiraam-bono-kawaana'an-iyé kwaasái.

¹⁵ mináínkóná ááimba maarán-iyé. Áánútu aúná-amba agaráátinkena aúná-aiva'-mono-kawaana'a Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye. ¹⁶ íma Árívái-andarakemban-ivo asirayámpínkémbá maí'mai'a éna íma ánásaniwai aiva'-mónó-káwááná'á umái usásinankaraiye. ¹⁷ mindáyavena Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna moóráwai áwí'a Méókíséteki anóm-bono-kawaanako uráintemba emá mirám-báyái maimaé iyíníyone

Ísu Káráísitintavena siráiyé. ¹⁸⁻¹⁹ ááéraan-amba Árívái-andaraken-kwaasiti mono'-má'yáigó íma asiramái kwáyontavena íma túwa'naa umái arupí umátinkowana Áánútu ááéraan-amba ivátuwena moórá-amba kawer-ámbá agaráásinkowata áraire séta asiramái méta Áánútunopata kwégune.

²⁰⁻²¹ Árívái-andarakemba mono'-má'yái-kwáásí usásintinkonka'a úwoi usásintinkesa íma aaí simái tarúmakaambanivo Áánútu Ísu Káráísitimba aiva'-mónó-káwááná'á usásinankonka'a aaí simái tarúmakaiye. mindáyavena agaimaréna séna

Ísóigo séna emá mono-káwáánákómó éma maí'mai'a íníyone séna mináímbá íma karáníye

Áánútu kwenááninkontavena simái tarúmakaiye. ²² mináínkó ááéraan-ainkomba usáyaaítowana Áánútu simái tarúmakontavena Ísu Káráísiti séna mináímbá árair-aimba kwaíkwai'a íníye siráiyé.

²³ moórá-aimba ísáaro. ááéma mono'-má'yái-kwáásí sáwíva'a mésa pósa púwúntemba anondára'a ó'owima mimbáyái usá maimaé iráambanivo ²⁴ Ísu Káráísiti maí'mai'a éna íma puwíníwai aiva'-mónó-káwáánákóná mayái usá maimaé iyéna ²⁵ maí'mai'a éna kentááyávéná imáyáa éna Áánútumpa'a áísaa úmae kwéiyena póna kanaán-umai sáwí-imayaavinkenta kwéiyasinkaiye. Ísu Káráísitinka'a agevamáíya méta Áánúmpata kwégunda-kwaasiya sáwí-imayaavinkenta kwéiyasinkaiye.

²⁶ Ísu Káráísiti aiva'-mónó-káwáánákómá éna Áánútuntavena imáyáa éna sáwí-aimba kwempímbá íma kwáyáísana kaweré su'mai umái ména marapá'á sáwí-kwaasivimba máyonka'a íma sáwí'a uréna kwíyómpa'a asir-ayán-áyámpá'á uména mirán-áíva'-mónó-káwáánákómá ména kanaán-umai amápa-tantaa'a kwésuwa'naa-iyé. ²⁷ kwaásimo sáwí'o kwéuntavesawe miwímó sáwí'o kwéuntavesawe Árívái-andaraken-kwaasi aiva'-mónó-kwáásí

pói tuvú'mái Áánútumba áma'mae iráambanivo Ísu Káráisiti sáwí'o ií-áimbá kwempímbá íma kwáyowana póna miwímó uráantemba íma pói tuvú'mái Áánútumba áma'mae iyéna kwaásimo sáwí'o ontávénawe séna mimbórá-táwai puwéna mimbáyái ánásariye. ²⁸ áamáán-aimpinkemba aiva'-mónó-kwáásí usásintinkowasa marará-kwáásí pósa sáwí'a uráambanivo minámáánkó ánaaemba Áánútu simái tarúmarena séna mirá ónaumne séna kwenáanimba kasenkunákómbá usásinankowana aiva'-mónó-káwáánárí'a umái mai'mai'a kwéiye.

8

Ísuma kentáásí aiva'-mónó-káwááná'án-iye kwaasái.

¹ súnda-ainkona ááimba maarán-iye. mirán-áivá'-mónó-káwáánákó kentáásí mono-káwáánákó kwíyómpa'a ména usáyaaitamaimo kawáá uráiwai ayáánúrap'a asirayán-áyámpá'á mara'á máyáíye. ² kwaásimo naambó kwéesamo Áánútuntavesa mindáúmpá'á imáyáa kwéombanivo kwíyómpa'a Ísóigo naan-úramba úmakowana Ísu Káráisiti mimpímbá Áánútuna aoka'-náúmpá'á uména aiva'-mónó-káwáánákóná mayái kwémayaiye.

³ marapá'-áivá'-mónó-kwáásí pói tuvuwésa toómbá maésa umái Áánútumba aménááontavesa usásintinkaraavo Ísu Káráisiti kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó moórá-yantaa'o Áánútumbo ámakaimba mindá puwéna kwenáúma ámakaiye. ⁴ kwaásimo sáwí'o uráantavesa áamáánkomo siráintemba póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámém-bayai kwémayaan-kwaasi máyáambanivo Ísu Káráisiti marapá'ó ménaraankasi íma pói tuvú'mái Áánútumba amísino. ⁵ kwíyómpa'o naan-úrambo úmakaiwaina amankó'naankaan-damba marapá'á kwáyáísasa mindáúmpá'á mono'-má'yái kwémayaawe. miráumai naaóvá'á Mósesi aiva'-mónó'-námbá índayavena úwana Áánútu simámena séna Sáínai-omapa'a agaráárankaunda-namba mirán-dámbá uwó súwana Mósesi kwíyómpa'o kwáyáin-dankona amankó'naankaan-damba úmakaiye. ⁶ kwíyómpa'a Ísu mono'-má'yái kwémayaim-bayaigo marapá'ó mono'-má'yáímó kwémayaambayaigomba usáyaaitaraiye. Áánútu séna kawe'á umátinkanaumne simái tarúmakain-aimba Ísu Káráisiti kwéagaraasinkaimba mináínkó ááémo simáimo tarúmakain-ainkomba usáyaaitaraiye. ⁷ ááémo simáimo tarúmakain-ainkomo kwaásimo arupí umátínkarainkakai Áánútu íma aúná-aimba simái tarúmakaisino.

⁸ Áánútu kwená kwaási tuwánómba sáwí'a uwaná mindáyavena áwáá'a séna maarán-áimbá súwana Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúná-aimba simái tarúmarea'a Ísareri-kwaasiye Yútaa-kwaasiye aúná-aimba simái tarútinkanaumne. ⁹ Ísípi-maravakemba miwí tíkwá'náma ayútinke'a tí'mae'a tiráundara'a aaí simái tarúmakaundanivo mináimbá károwa'a sínaagemba umátimakaumne. aúná-aimba simái tarúmarea'a íma ááéraan-ainkaamban-ivo aúná-aimban-iye Ísóigo séna ¹⁰ moórá-ainkwara'a séna moórá-kanaa tína'a Ísareri-kwaasiyave'a aúná-aimba simái tarútinkaandara'a kesí áamáamba tirumpiné imáyáavine timé'a miwítí Áánútu máyáanasa kesí kwaási-i'a umái ménaaowe. ¹¹ minkánáá tínsa miwítí kwaásiye ó'on-kwaasiye íma tááyesa Áánútunopa'a teró sénááowe. anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye amáparawai á'a tiráamba

pósa íma ókwara'a tááyanaaowe. ¹² sirumbá umátinke'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a misáwí-ímáyááyávé'a íma imáyáa úmae iyónaumne Ísóigo siráíye

agaimaréna siráíye. ¹³ Áánútu aúna-aimba simái tarúmaranaumne siráimba póna aiva'ó simáimo tarúmakain-aimba ááéraan-aimba isaná ááéraan-tantaa'a sáwíyanka'a kwéna ánásanimba póna ááéraan-aimbo éna sáwíyanka'a ánásaniye.

9

naaóvá'á aiva'-mónó-káwáánákó purumakaná naaemá Áánútumba áma'mae iyúwana Ísu kwená naaemá ámakain-kwasai.

¹ naaóvá'á Áánútu aiva'á simái tarúmakain-aimba kwáyompinkemba Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-aimba kwáyowasa Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-damba úmakaawe. ² ampaanta-námbá úmakesa moórá-ampaantama avumpimbá ítámakesa mósá arátukopatavesa Áánútuna aoka'-náúmparé sésa mórúna arátukopatavesa kawer-úran-ayampare sésa mimpimbá oómbá kúra'mai marésa taarei úmakesa mintáaréirá'á Áánútuna péréti-tomba marésa ³ mósá arátukon-daumpatavesa Áánútuna aoka'-náúmparé sésa ⁴ mimpimbá kóri-ontandei úmakaan-taarei marésa mintáaréirá'á áséi-kwiyumba ún-kanama kwéagayesa kawer-ánáveumba úmaresa kóri-ontan-kwandaainei minánáveumba ánáan-kwimaresa mimpimbá kóri-ontandei úmakaan-anaveumpimba naaóvá'á kwíyómpakembo marapá'ó kunkáin-tonko áwí'a máána-tomba minánáveumpimba ma'mái minkáwé-ánáveumpimba marésa naaóvá'á Áánútu kwená mayáirá'á Érónimba usásinankowana kwená tááúnkakemba áruma kwikáin-taumba minánáveumpimba marésa naaóvá'á Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimakón-kwandaai kae-kwándáái minánáveumpimba marésa ⁵ kae-tántáá'á ayóígwará-tántáákái anón-kawe'a úmaresa sésa Áánútuna ááimba ó'oran-aainko póna sama kaiyé kwésuwana mintántáákáigó ayóígoráámbá minánáveumba káátena Áánútumo miwítí sáwí-imayaamo maitiyúwáin-anaveumba káátariye. mindáyave'a ívé'a íma ayáátáár-aimba agayáúmne.

⁶ mirá úmakesa aasiyaasi-tawai mono'-máayá-kwáásí mimbónó'-nánkómbá mórúna arátukon-ayampa'a irésa mayái kwémayombanivo ⁷ moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai Áánútu aoka'-náúmpá'á aiva'-mónó-káwáánákó iréna póígona naaemá maimaéna iréna kwemó sáwí'ó untavenawe kwaásimo ímo táá'ó isésamo sáwí'ó untávénawe mirá-sáwí'ó kwéomba maitiyuwánintavena mindááémá Áánútumba ámakaiye. ⁸ mirá éna Áánútun-amanko maarán-umai kwéagaraasinkaiye. mono'-nánkómbó mórúna arátukaapa'o kwáyomba Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwenópa'a iyónááon-amba íma avora'á kwéraiye. ⁹ mintántáá'á umásítai'a umái ívétaamo máyaunda-kwaasiya kwéagaraasinkaiye. Áánútuna imáyáa mósá makón-kwaasi póí tuvuwésa toómbá maimaésa umái Áánútumba ámakaambanivo miwí tirumpinkén-ímáyáá íma kasenkuí'a umátinkaraiye. ¹⁰ miráumai minámpá'á toóné noné kwénesa nombá kwéveresa kwéomba túyavesawe sésa mirá kwéuwana Áánútu aúna-amba agaráátinkowana ááéraan-amba ánásaraiye.

¹¹ mirá uráambanivo Ísu Káráisiti aiva'-mónó-káwáánákó ívé'a kwáyáin-amba kawer-ámbá agaráásinkena mono'-má'yái kwémayain-daumpa'a mindámbá íma marapá'á kwaási úmakaan-damban-ivo usáyaaitarain-damba kasenku-námbán-íye. ¹² mimbórá-táwai Ísu Káráisiti Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwíyómpa'a Áánútu máyopa'a iyúmba mono'-má'yái-kwáásígómó mémeona naaewé purumakan-aráákóná naaewé maimaénamo iráintemba íma mirá éna kwená naaemá maimaéna iyéna sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta siráínata aúnaí'a umáíya maí'maí'a ónaundayavenaya mirán-umai pukáíye. ¹³ mémeona naaewé purumakankóná naaewé anááé-aráá'á purumakan-aráá'ó agaisukáampinken-kanaowe Áánútu aúranka'o sáwí'o uráan-kwaasi tinepimpá'á ayáútinkava'a kwéesa miwí túma kawe'á umátínkówana Áánútu tuwánéna séna kawe'án-íye siráíye. ¹⁴ mémeona naaenéíyé purumakankóná naaenéíyé mirá uráambanivo Ísu Káráisitina naaeómá usáyaaitaraiye. kwempímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai Áánútun-amanko maí'maí'a kwéiwai kwesé máyáintavena kwená naaemá kumúwana kwenáúma Áánútumba ámakaiye. sáwí'o kwéowaina ááinko tátokaimpinkemba iyásinkainanaya kentáásirumpimba íma aai kwáyainata Áánútuna má'yái mayánaundayavenaya kwená naaemá kumúwana kwenáúma Áánútumba ámakaiye.

¹⁵ mindáyavena ááéraan-aimba simái tarúmakonka'a sáwí'o uráampinkemba iyátinkaindayavena Ísu Káráisiti pukáíye. mindáyavena Ísu Káráisiti aúna-aimba simái tarúmakomba póna Áánútumo asiramáímo séna kawe'ó umátínkáandamo kwaikwai'a íníye siráimba Áánútumo kwétaayain-kwaasi mayánaáowe.

¹⁶⁻¹⁷ kwévuwesamo ombá kwaaró'á tumái tarúmaresa kwévuwowe. moóráwai puwindayavena kwéena kwená náaindaamba mayánaáon-aimba kwésivo úwoi máyaindara'a íma mayánaáovo puwínasa árai'a púwiye sésa mayánaáowe. ¹⁸ miráumai naaóvá'á Áánútu aivar-áímbá simái tarúmakonka'a Mósesi póí tuvuwúwana puwúwana mimpóígóná naaemá kunkáintavena Áánútu simái tarúmakonka'a ¹⁹ aiva'á Mósesi amápa-kwaasivimba Áánútuna amáámba amápa'a simátímatuwena purumakan-aráákóná naaevímbá non-úrumba atímakena méme-ayauma tamayóka'a úsumarena mindááévímbá tu'mái Áánútun-aai agaimái makáan-auvai-kwandaaira'a tuvimpín-umarena kwaási tinepimpá'á mirá umásuwena ²⁰ séna maandááémá umásítai'a umái agaráátinkaumpo Áánútumo simáímo tarúmakain-aimba asirayán-áímbá kwáyáivo ísámai kawe'á oró séna ²¹ miráumai mindááémá Áánútuna imáyáa mósá kwémaron-danka'a tuvimpín-umarena mindáúmpá'ó kwáyon-tantaaka'a mirá úmakaiye. ²² árai'a Áánútuna amáánkona ááimpa'a naaeómá amápa-tantaa'a kawe'á umátínkáísana moóráwaiya'i. póíya'i. ímo púwísanamo kwená naaemó ímo kúmínkakai Áánútu sáwí-imayaa íma maisiyúwáísino. naaemá kunkáimba póna Áánútu kentáásí sáwí-imayaaya kwémaisiyuwaintaawe.

Ísu sáwí-imayaaya maisiyuwáníntavai pukáin-kwasai.

²³ Áánútuna imáyáa mósá makáan-dane mindáúmpá'á kwáyon-tantaare maarámán-íye. kwíyómpa'o kwáyáin-dane mindáúmpá'ó kwáyáin-tantaare miwá amankó'naankaan-damban-íye. mintántáá'ó marapá'ó kwáyon-tantaaka'a póígona naaenéí kawe'á umátínkówana mindá

kawe'á uráambanivo kwíyómpaken-tantaaka'a íma póígona naaenéin-ivo usáyaaitaraiwaina naaenéí kawe'á kwéumatinkaiye. ²⁴ miráumai Ísu Káráisiti kwíyómpa'a iyéna Áánútu aúranka'a uména kentááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-iyé. úmakaan-damba naan-úrunkona amaankó'naankaan-damba ímanivo kwíyómpa'a uména kentááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-iyé. ²⁵ moórá-mora-ira'a moórá-tawai Áánútuna aoka'-náúmpá'á aiva'-mónó-káwáánákó póígona naaemá maimaéna iyóiyó uráintemba Ísu Káráisiti íma mirá éna mimbórá-tawai kwená naaemá maimaéna móamakaiye. ²⁶ Ísu Káráisitimo miráumaimo maimaé iyóiyó urénaraankasi kwíyóne marawé taróruronkakemba moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai puwípuwi'a úmae íyísino. íma mirá éna ááéraan-kanaa sáwíyanka'a ánásonka'a marapá'á kuména sáwí-imayaaya maisiyuwánintavenaya mimbórá-tawai pukáiyé. ²⁷ kentáási kanaamó tínataamo puwónaundaya kesáámó máyaundaya ááintavenaya sísa iníntaawe. ²⁸ miráumai sáwívarawaiti sáwí-imaya maitiyuwánintavena mimbórá-tawai Ísu Káráisiti puwéna Áánútumba kwenáuma aména ókwara'a kuména íma sáwí-imaya maitiyuwáíndayavena kumínívo kwéamu'maraan-kwaasimo kuntiráíndayavena kumíníye.

10

¹ Mósesimo siráin-amaankona aambá íma aan-úramban-ivo Ísu Káráisiti kawe'á kwéumatinkaiwaina aankóná amaankó'naankaan-amban-iyé. miráumai moórá-mora-ira'a mono'-máayáí-kwáási póí tuvú'mái Áánútumba ámakamba mirám-báyáígó Áánútumpa'a tiráan-kwaasi íma arupí umátínkaraiye. ² póímo tuvú'máímo Áánútumbo ámakaan-anko kawe'ó umátínkarainkakai Áánútuna imáyáa mósá makáawai miwíwimbá sáwí-aimba íma kwáyowasa sáwí-yantaatavesa íma umbái tésa íma úwoi póí tuvú'mái Áánútumba áma'mae iráasino. ³⁻⁴ ánivo maará kwéowe. purumakankóná naaeówé mémeona naaeówé íma kanaán-umai sáwí-imaya maitiyukaimba pósa moórá-mora-ira'a póí tuvú'mái Áánútumba ámakonka'a miwítí sáwí-mayaigotavesa imáyáa uráawe.

⁵ miráumai Ísu Káráisiti marapá'á kumíndayavena kwéena Áánútuntavena séna póímo tuvú'máímo embó ámakane toómbó ámakane íma embá arááíma kwétaivo kemá embá arááíma táíndai'a ónaundayavai súma to'maya umásínkaraane. ⁶ póímo agaisukáantavai íma aamoí kwéone. sáwí'o uráantavesamo póímo tuvú'máímo ámakamba mindáyavai íma aamoí kwéone ⁷ simásuwe'a sé'a enáái aúvái-kwandaavimba kentávéna simái agaimaréna séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táíndai'a umái ménaumne simái agaimakáintemba kwéune kwésune

Áánútuntavena Ísu siráiyé.

⁸ aiva'á Ísu Káráisiti séna áamáambo siráinten-umai póíma tuvú'mái ámakamba toómbá maimái ámakamba póíma agaisukáamba sáwí'o uráantavesa póíma tuvú'mái ámakambanivo minámbá íma arááíma kwétaisa aamoí íma kwéone ⁹ simásuwena séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táíndai'a umái ménaumne siráiyé. mindáyavena Ísu Káráisiti póímo tuvú'máímo Áánútumbo ámakanda-anta ivátuwena aúná-amba Áánútumbo arááímo táínda-imayaamo kwaránaunda-anta agaráátínkaraiye.

¹⁰ Ísu Káráisiti Áánútuna imáyáa kwaréna Áánútumba kwenáuma

aména mimbórá-táwai pukáimba póna sáwí-imayaaya maisiyuwénaya Áánútundeí'ia umásínkaraintaawe.

¹¹ aasiyaasi-táwai mono'-má'yái-kwáásí usásimbai mimbórá-má'yái maésa póí tuvú'mái Áánútumba ámakamba mimbáyáígó íma kanaán-umai sáwí-imayaa maitiyukaimbanivo ¹² Ísu Káráísiti mimbórá-táwai Áánútumba kwenáúma aména pukáíye. sáwí'o uráantavenawe sáwí'o ónaundayavenayaawe puwéna mimbáyái ánásasuwena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á uména ¹³ Áánútumo kwená namuro-kwáásímó tínkaminanamo kwemó usáyaaítanintavena amu'maréna umáyáíye. ¹⁴ miráumai Áánútumba kwenáúma ámakaimba pósa Áánútundeí'ia kwéumatinkain-kwaasi kasenkuí'a úmae iyónááowe.

¹⁵ mináíntávéna Áánútun-amanko avora'á simásimuwana Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

¹⁶ Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúná-aimba simái tarútinkaandara'a kesí áamámba tirumpiné imáyáavine timénaumne siráíye.

¹⁷ moórá-ainkwara'a séna miwítí sáwí-imayaawe áamááne káráraamba íma mindáyave'a imáyáa úmae iyónaumne siráíye

agaimaréna siráíye. ¹⁸ Áánútu sáwí-imayaa maitiyuwéna íma imáyáa úmae iyísana póna sáwí'o uráantavesamo póimo tuvú'máímo Áánútumbo ámakaa-amba ánásaiye.

Áánútunopata iyóno siráin-kwasai.

¹⁹ miráumai kesí kwaásiyono. Ísu Káráísiti puwúwana kwená naaemá kumúwana kentáásí aambá kwikáimba póta íma sáátaveta éta Áánútuna aoka'-náúmpátá kwéiyune. ²⁰ puwéna Áánútumba kwenáúma ámakaintavena aúná-amba kwaíkwai'a ínín-amba agaráásinkena Áánútuna aoka'-náúmpá'á mósá arátukon-ampaanta awásámai aambá kwi'mái Áánútunopata iyónaunda-amba agaráásínkaraimba mindáyavetaawe

²¹ kwemá anóm-bono'-mayai-kwaasigo Áánútuna kwaásira'a kárákwiraimba mindáyavetaawe ²² Áánútunopata iyóno. kentáásí sáwí-imayaaya maisiyúwáisanaya kentáásirumpinta íma aai kwáyáísata kawe'-nóntá peréta kwenááigonta sirumpintá tátoreta Áánútuwe aráápamai asiramái méta Áánútunopata iyóno. ²³ Áánútun-aai árair-aimban-íye séta póta asiramáíya tátoreta íya ivátuweta Áánútumo kawe'á umátinkanaumne siráintemba mirá ínimba póta kwenáái asiramáíya tátoreta amu'maréta méta miráyá onó. ²⁴ kesáá imáyáaya kwéeta moórá-morawai túwa'naa umai asirayáne imáyáawe timéta kawe'-má'yáíya kwémaeta miráyá onó.

²⁵ Áánútuntaveta imáyáa éta torupamáí maí'mai'a úmae iyéta évakarawaimo torupamáímo maivár-íyúmbo ivátukaantemba kesáá íma mirá éta torupamáí maí'mai'a úmae iyéta moórá-morawaiya asiramátinkanaumne. Ísu Káráísitimo kumínimba sáwíyan-kanaa kwáyáíntaveta moórá-morawaiya asiramátinketa miráyá onó.

²⁶ maísáaro. Áánútuna árair-aimba iséta tátoketa kentáásí imáyáavinkembo kwembó sínnaembo umámetaamo sáwí'o úmaetaamo iyónanayaamo éna Áánútu sáwí-imayaaya maisiyuwáníntavena ó'on-amba íma kwáyáivo ²⁷ sáátaveta kwéonanamo Áánútumbo tínaaembo umámiyantavenamo sáwí-meyambo timínasa anón-iravimbo

káúgonaaontaveta amu'maréta ménaumne. ²⁸ Mósesi timún-amaambo arááíraawai aaivimbá usásintinkaresa kaumbo-káé-kwaasimo tuwánésamo sésamo árai'a mirá kwéowe sésamo ésa íma tirumbá umátinkaiyamba tínkamiyasa puwónááomba ²⁹ mindá umbai-yántáá'án-ivo Áánútu ááninkomba tínaaemba umámémba mindá anón-umbai-yantaa'an-ivo Áánútu simái tarúmakonka'a Ísu Káráisitina naaemá kumúwasa sáwí'o umbá maitiyukaimba mindáyavesa sésa úwoisan-tantaa'an-iyé síyawai anómba sáwí-meyamba mayánááowe. Áánútun-amanko úwoimo súwa'naa iwáíntávésa simái sáwí'a umánkaraawai anómba sáwí-meyamba mayánááowe. ³⁰ maarán-áimbó siráimba mindá Áánútuma póna maará séna anondá meéyámbá timénaunda mindá kendéimán-iyé. sáwí-mayaiyave'a meéyámbá timénaumne

séna moórá-ainkwara'a séna

Ísóigo kwená kwaási tísaa umai iséna

taaínkaa'a umái-meyamba timíníye

siráiye. ³¹ Áánútu asirayáankwáráwái póna tíkena sáwí-meyambo timínímba mindá anómba táátavesa ónááovo Áánútuntave'a imáyáa é'a torupamáí maí'mai'a úmae iyé'a moórá-morawai asiramátinkanaaowe.

³² ááéma Áánútu keinárawatavena sama kamátinkonka'a umbai-yántáári'a umátinkowa'a íma ivátuwe'a asiramái méraavo mindáyave'a imáyáa oró. ³³ moórá-mora-tawai amáparawai túranka'a sáwí'a umátinkesa simái sáwí'a umátínkómbanivo asiramái mé'a moórá-mora-tawai kentí kwaásimo sáwí'o umátínkómba túwa'naa úmae iyúwasa keinárawakwara'a sáwí'o umátínkómba asiramái méraawe. ³⁴ Áánútuna kwaási-i'o unkákémbá keinárawapinkemba évakarawai ándáva'o mótínkómba tiruntávé'a umátínkówasa kentí náaindaambo tavíyááví umbá íma imáyáa é'a sé'a usáyaaitarain-tantaa'a kwíyómpa'a kwáyáimba póta maí'maita ónaumne suwaná tirunkó kawé'a uráíye.

³⁵ mirá uráavo Áánútuntave'a asiramái mé'a kawé-méyámbá kwémayaawe. ³⁶ Áánútuna imáyáavinken'i'a é'a kwemó mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'o mayánááontave'a asiramái maí'mai'a úmae iyíyana íma tívón-kaíno. ³⁷ mindáyavena Ísu Káráisitimo kumínímba amu'maréna ména Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna sáwíyan-kanaa kwáyáimba póna

tíníwai íma úwoi ména tíníye.

agaimaréna siráíye. moóráva'a agaimaréna séna

³⁸ kesí kwaásigo arupí umái máyáiwai kesé

aráápamai máyáimba póna inkaisénamo siyuwénamo

kówína'o é'a íma aamoí umánkanaumne siráíye

agaimaréna siráíye.

³⁹ mináímbá siráimbanivo kesáámá inkaisésamo auwésamo kówésamo ánásanaaon-kwaasiraanta íya éta Áánútun-aaiyaveta áraire séta kwenká'a agevamáíya méta kawé'a umáíya maí'maita ónaumne.

11

Áánútun-aaiyavai áraire sésa kwenká'a agevamái máyáan-ankona kwaasái.

¹ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-amba maarán-ámbán-iyé. Áánútu to'mayaa uráin-tantaataveta séta árai-tantaa'an-iyé séta amu'maréta méta súrandeiyaaamo ímo awánaraunda-yantaataveta séta árai'a kwáyáiyé kwésune. ² kentáá síkwá'náma Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyóntavena Áánútu séna kawe'án-owe siráiyé.

³ naaóvá'á Áánútu séna kwíyómba maramá paáruwo súwana paárúwata mináíntávéta áraire kwéseta kwéisaumne. ímo awánáúnda-yantaapinken-tantaa'nei awánáúnda-yantaa'a Áánútu taróruraiye.

⁴ naaóvá'á moóráwai áwí'a Épeo Áánútun-aaiyavena áraire séna póí tuvú'mái agaimái Áánútumba ámakowana awaaó áwí'a Kááini kwemá toómbá áká'mai Áánútumba amúwana Épeo Áánútumo sirónteni'o úntavena Kááinimo ámakowaimba usáyaaitaraiye. Épeo Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena Áánútu ámakon-tantaa'a awánéna kawe'án-iyé séna kwembá awánéna arupí umái máyaandawai óne siráiyé. naaóvá'á Épeo pukówasa kwentávésa sésa Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyon-kwaasiman-iyé kwésewata ísámaeta kwéiyumne.

⁵ naaóvá'á moóráwai áwí'a Ínóki Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena Áánútu púwivo séna kunáí'maena kwíyómpa'a móankarowasa avakáá uwááesa túwómbanivo Áánútumo áíkomba íma awánaraawe. Ínókimba Áánútumo ímo kunáíkonka'a marapá'ó máyonka'a moóráwai Ínókin-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútuma aamoí ínkwáe-i'a úmae iráiyé agaimaréna siráin-aintaveta séta Ínóki Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái méraiye kwésune. ⁶ Áánútunopa'o kwétewai Áánútu ména kwembó avakáá onááon-kwaasi kawe'á umátínkáin-aintavesa aiva'á sésa árair-aimban-iyé sésa kwenópa'a kwétewe. ímo árair-aimban-iyemo sésamo ésa íma kwenópa'a ténááowe. miráumai Áánútun-aaiyavesamo ímo áraire sésamo kwenká'ó ímo agevamáimo máyáawai Áánútu íma aamoí umátinkaniye.

⁷ naaóvá'á Áánútu Nówaamba naaémbo nonkó tuwaaténa kwaási tínkaminiye-aimba simámuwana iséna séna áraire séna non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmarena kwená aarai-íyámpóiyé kwenanáávú'maare umáyówana nonkó miwí íma nawíkaraiye. Nówaa Áánútun-aaiyavena áraire súntavena Áánútu Nówantavena séna arupí umái máyaane súwana Áánútumo marapá-kwáásímó sáwí-meyambo timínín-aimba iséna simátímakaiye.

⁸ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna ená maramá tuwé aménaunda-marava'a kwaaó súwana áraire séna kwená maramá tuwéna ímo awánarom-barava'a Áánútumo amúpa'a kuréna ⁹ Áánútumo aménaumne siróm-barava'a koména mináíntávéna áraire séna ó'om-baravaken-kwaasigoraamba kwááyu-namba úmarena méraiye. mimbárá Ááváramuntavenamo siróntemba ááninko Áísákaante anówainko Yákóponteyavenagwara'a timénaumne siróm-barava'a Ááváramu-iyaise mésaya kwááyu-namba úmaresaya méraawe. ¹⁰ Ááváramu miráumai ména moórá-naopatavena imáyáa éna Áánútumo kwíyómpa'o to'mayaa úmakain-daopa'a asirayán-ávómbá kwaíkwai'a ínín-daopatavena imáyáa éna amu'maréna méraiye.

¹¹ Ááváramu awainínkó áwí'a Séraa Áánútun-aaiyavena áraire siráiyē. Áánútu simámena séna iyámpói ankáníyone súwana árai'a kwemó sintení'a owáímán-iyē séna iyámpóimo ankánaunda-kanaa ánásaraiyē séna íma imáyáa éna asirayámbá maéna ámu'a kauréna iyámpói ánkaraíyē. ¹² miráumai Ááváramu iyámpói ankómba anónu'mai kómpinkemba sáwíva-kwaasi aísavutnantamba ónááowaiyavena kwíyómpa'o o'ó sáwíva'o kwáísanamo nompá'ó nonáámááimo sáwíva'o kwáyáintemba mirán-kwáási uwasá íma kanaán-umai táámparaawe.

¹³ maanáúváívímbó túwí'o agaimakáunda-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire símae kwéiyesa kwenká'a agevamái maivá kwéiyesa pukáawe. Áánútu asiramái séna mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'a íma máyómba némpa'a kwáyowasa úwoi aaí isésa aamoí ésa sésa marapátáámó máyaundaya ó'om-baravaken-kwaasiraamba umáíya sáwíyanka'a ménaumne símae kwéiyesa pukáawe. ¹⁴ mirán-áimbó kwéisen-kwaasi miwítí mara-úrapa'a imáyáa kwéuwata ísaraumne. ¹⁵ miwímó tukóm-barayavesamo imáyáamo urésaraai koyauweránááon-amba kwáyomba pósa awánaraasino. ¹⁶ íma mirá ésa kwíyómpa'o usáyaaitarain-ayampa'a imáyáa uráawe. mindáyavena Áánútu aamoí éna séna kesí kwaásiman-owe séna póna miwítí maru'á to'mayaa uráiyē.

¹⁷⁻¹⁸ Áánútu Ááváramuntavena asiramái séna enááninko Áísákaampinkemba enaísavutnantambo ónááowai paáronaaowe siréna naaémba moórá-aimba áísaa umai isánáe séna enáánimba Áísákaamba tuvú-simiyo súwana Ááváramu séna Áánútu simásimena séna enááninko Áísákaampinkemba enaísavutnantamba ónááowe siráimba árai'a miráumai paárumasinkaniyē séna Áísákaa mimbórá-iyámpói úwana íma tátorena áí'maena tuvuwíndayavena kwéena ¹⁹ imáyáa éna séna Áánútu kanaán-umai puwíndavinkemba usásinankaniyē séna tuvuwíndayavena úwana Áánútu séna étuwaaó súwana ivátuwena ááninkomba inkamúwana puwóntenkaani'a kwéumpinkemba áíkaiyē.

²⁰ Áísákaa Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútumo naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena ááninkai Yákópoonte Ísonte kwaaró'a tumátínkaraiyē. ²¹ naaémba Yákópo anónu'mai kéna puwíndayavena kwéena tááúnka'a tátorena kivaena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútuna imáyáa mósá maréna naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena Yósépi ááninkai kwaaró'a tumátínkaraiyē. ²² naaémba Yósépi anónu'mai kéna puwíndayavena kwéena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena simátimena séna Áánútu kentáási kwaási Ísareri-kwaasi Ísípi-maravakemba ayú'mai tí'maena kentáási maravá'a mótinkaindara'a kesiyáántamba maimaésa máútaaro Yósépi siráiyē.

²³ naaémba Mósesi anóvowi kwembá ánkaresarai awánésarai kawer-iyámpóimán-iyē sésarai Áánútun-aaiyavesarai áraire sésarai kwenká'a agevamái máyóyantavesarai Ísípi-maravaken-anon-kwaasigo iyámpóiyomba tínkantuwaaromo sirón-aintavesarai íma táátavai uyambá mináimbá karésarai Mósesimba aúpá'a ánkarojana kaumbo-kwíyómbá ánásowana minánón-kwáásígó ayáámúnko áí'maena kwená naaúmpa'a móankarowana ²⁴ naaémba Mósesi anón-úwasa awánésa sésa Ísípivaken-anon-kwaasigo ayáámúnko ááninkoman-iyē kwésuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'a agevamái máyontavena mirámó sun-áimbá ánaaemba

umátimena séna kemá íma kwenáánimba úne siráíye. ²⁵ Ísípivaken-kwaasi sáwívar-oisamba marésa sáwí'o kwéontavesa aamoí kwéumba Mósesi ááemo ánásanin-tantaatavena íma arááíma kwétowana séna umbai-yántáá'ó siménááombo éna kanaán-íye séna Áánútuna kwaási kwená kwaási póna máyón-ayampa'a koména ²⁶ imáyáa éna séna Áánútu kentááyávéná tiráníwaine séna usásinankaraiwaina mayái mayánaunda póna umbai-yántáá'ó kempá'ó tínimba minánkó Ísípi-kwaasiti sáwívar-oisamba mayánaunda-ankomba usáyaaitaraiye séna Áánútuma kawé'-mékámá simíniye-imayaa éna mirá uráíye.

²⁷ naaémba Mósesi Ísípi-marava'a tuwé'a kónaumne sirónka'a anón-kwaasi áwáá'a áúwana Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena kwenáároi íma inkaiséna úwoi kówéna Áánútumba íma túrandei awánarowaimba imáyáavinkemba awánarontavena úwoi kóuraiye. ²⁸ naaémba Ísípiva'a Áánútuna kwayó'nákó kwíyómpakewai moórá-mora-naumpimpakemba aivar-íyámpói tínkamindayavena kwéuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Ísareri-kwaasiti aivar-íyámpói íma tínkaminkwae séna Ísareri-kwaasiyavena póí tuvuké'a ááto-taira'a naaemá pé'mare'a mimpói kemá naaró súwasa mirá uráawe. mindáyavesa áwí'a tésa páásova-tanone siráamba mindá tíyótaasa-tanone siráawe.

²⁹ naaémba Ísípi-marava'a Ísareri-kwaasi tuwésa tésa anón-donko áwí'a naae-nóné supa'á tésa Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena mindónkó tuwínkaa'a úwasa nonáámááiravamba táatowasa Ísípivaken-kwaasi kwa'maésa tésa mindómpimbá tuwaná mindónkó kunátawisena minkwáásí tínkantasaraiye.

³⁰ naaémba Ísareri-kwaasi sésa Yéríko-naopaken-kwaasi kotínkantuweta mimbáravá'á koménae sésa kumbá Áánútu mirán-oro sirómba áraire siróntavesa mindáo'a óntandeimo ii'o úmakopa'a kókuyauku uwááesa tóyo eémesa ava'moraéra'a mirá ésa avakaetégomba komirá uwaná kweyáárika'a miní'á tawísímaena marapá'á kumúwasa Yéríko-kwaasi tínkantuwesa koméraawe. ³¹ Ísareri-kwaasi Yéríko-naopa'a íma kurónka'a kae'nárai tí'márówasarai mindáoopa'a kotivúntamai awánayae sésarai kuyambá moórá-ininko áwí'a Áré'api eénánká'á nááún-ininkona naaúmpa'a kuyaná Áánútun-aaiyavena áraire séna minkáé'nárai aúpá'á tiyuwówasarai tiráíye. Ísareri-kwaasi Yéríko-naopaken-kwaasi kotínkantuwe'a koménae sésa kurónka'a Yéríko-kwaasi Áánútun-aaiyavesa íma áraire sirówai tínkamesa Áré'api Áánútun-aaiyavena áraire sirón-inimba íma inkánkaawe.

³² amáparawai tááimo agáyáanda ayáátáár-aimba imbá pó'a amáparawai táái íma agayánaumne. miwí túwí'a Kítíyono úwana Péréke úwana Sámúsoni úwana Yépeta úwana Tévíti úwana Sámúwéri úwasa Áánútun-aai simátímakowaiye miráumai-kwaasi ésa ³³ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa pósa miwívínkémbá évakarawai namuro-kwáásí usáyaaitesa arupí umái miwítí kwaásira'a kárákwiyesa Áánútumo asiramáímo séna mirámó ónaumnemo siróntemba umái máyówana Áánútu aváár-íyán-tóika'a awáá urówana íma vówasa mésa ³⁴ miwívínkémbá évakarawai anóni'a pisíntukowasa miwítí namuro-kwáásí tínkamona suwaná Áánútu tíyótinkowasa kawé'á umái mésa íma asiramái máyówana Áánútu asiramátinkowasa mésa miwítí namuro-kwáásí tínkantuwesa méraawe. ³⁵ évakar-inimba Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á

agevamái máyontavena miwí timááraamo pukómpinkemba Áánútu usásintinkaraiye.

namuro-kwáásí évakarawai tátoresá sésa Áánútumbo tínaaembo umámiyataamo éta íya tínkameta étinkanaumpo Áánútumbo tínaaembo ímo umámiyataamo éta tínkamonaumne suwasá Áánútumba íma sínaaemba umámenaumne sésa imáyáa ésa púwónana Áánútu súwa'naa ínata kwíyómpata maí'maita ónaumne suwasá tí'a úni'a umátínkówasa pukáawe.

³⁶ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa miwítí namuro-kwáásí évakarawaiyavesa tuwíráái sésa tínkambae kwéiyesa évaka'a tíyayaanka'a asááumai tí'maesa ándáva'a mágwétiyuwesa ³⁷ évakarawai óntandei tínkamuwasa púwúwasa évaka'a maánkáára'nei taasa'naasá kwéumasuwesa évaka'a taánasatanei túvimba aira'naará kwéuwasa kwéuwuwasa évakarawai íma kawer-únánkwátói urésa sipisípi-ayau-unankwatoi uwasá évaka'a méme-ayau-unankwatoi urésa íma kawe'-náúmpímpá'á kwégwaesa úwoivimpa'a kogwáísagwai ésa íma toómbá makówasa sáwí'a umátinkesa umbai-yántááí'a umátinkesa ³⁸ kawe-kwáásí-í'a umái máyóntavesa tí'mátuwowasa kówésa kwaásimo ímo máyópa'a kwénaaesá omápa'a mésa maipíné muri-áíviné kwaésa miráumai mésa kawe-kwáásímá pósa sáwí'o umátínkówaivimba íma máúmba keyáára'a maémáéwe.

³⁹ mirán-kwáásí Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena Áánútu séna kawe'án-owe siráivo marapá'á máyónka'a Áánútumo mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'a íma awánowana ⁴⁰ Áánútu miwíyávéna amu'maráaro séna naaémbo keséyaamo ménaaon-kwaasiyavena imáyáa éna kawer-ámbá kentááwé miwíyé kasenkuí'a umásinkanin-anta kwisínkaraiye. mindáyavesa marapá'ó máyónka'a íma awánaraawe.

12

Áánútu kentáásivowai-i'a kwéin-kwasai.

¹ miwí miráumai máyómbanivo kesáa maaráyá ónaumne. miwí Áánútun-aaiyavesa áraire siráawai torupamáimo máyómpimbo kesáa avumpinkáántá máyaunasaraanta Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyón-amba kwéagaraasinkaawata mindáyaveta umbai-yántáá'á ivátuweta kentáámó sáwí-imayaaomo tátokaimba ivátuweta kwaásimo isaaisésaraambo kwégwesaraambo mimbórá-imáyáámó kwégwaraantemba Áánútumo agaráásínkarain-ampata íma sívón-káínata asiramáíya kónaumne. ² kwaásimo isaaisésaraambo kwégwesaraambo ayááivá'ó kwáyáim-beyantavesamo imáyáamo ontembá Ísuntavetaawe su'mai imáyáaya onó. Ísu imáyáaya símakaisata Áánútun-aaiyaveta áraireya kwésunanaya imáyáaya kwésimimba póta Áánútuweya aráápamái maí'maita úmaeta iyónaundayaawe. Ísu naaémbo arunkó aamoí ínín-imayaa éna póna taaira'ó puwíníntavena íma a'áo séna taaira'ó púwón-antavesamo tigeayávésa kwéomba íma imáyáa éna póna Áánútu kawáá uráiwai ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á máyáíye.

³ Ísuntave'a imáyáa oró. marapá'ó máyonka'o sáwí-kwaasi sáwí'o umánkáva'o iyúwanamo asiramáimo maimaénamo iráimba imáyáa é'a íma tívón-káína'a íma ivátuwe'a asiramái máéro. ⁴ sáwí-yantaatave'a kárákwimae'a kwéiye'a asiramái máyáampinkemba íma tínkamowa'a

pukáawe. ⁵⁻⁶ Áánútu asiramátinkanintavena séna kesiyáámumbaare kesáánimbaare ísáaro súwana agaimaréna siráin-aimba imáyáa oró. maarán-áimbá séna

Ísóigo arumbá tímakaiwai arupí kwéumatinkena kesáánimba owémó kwésiwaiyavena kesáái isáígwáe séna kwétinkamiye. mindáyavai kesááninkoo Ísóigo arupí umánkáimba íma úwoisan-tantaa'an iyé-imáyáa éma sáwí'o uráanda asiramái simámakaimba enarunkó íma sáwí'a íno

agaimaréna siráíye. ⁷ umbai-yántáá'ó kentópa'o kwétimba Áánútu kawe'á kwéumatinkena kwená iyámpói owaná póna mirá kwéumatinkaiye. amápar-iyampoi kawe'á ónááontavesa miwí tinóvowi arupí kwéumatinkaawe.

⁸ Áánútu amápa'a kwená iyámpói umbai-yántáápínkémbá arupí kwéumatinkaimba umbai-yántáá'ó kwáyáiwai Áánútuna iyámpóin-ovo umbai-yántáá'ó ímo kwáyáiwai ó'owiti iyámpóin-owe. ⁹ moórá-ainkwara'a súnnda ísáaro. marapákén-késívóisaiya arupí umásínkaraawata miwí táái iséta miráumai kwíyómpaken-kentaasivo áái iséta kawe'á umái méta minánón-áimbá miráyá onó. ¹⁰ sáwíyan-kanaa marapákén-késívóisaiya miwítí imáyáavinkemba arupí umásínkáantaanivo Áánútu kawe'á umátinkanae séna kaweré su'maiya umáíya ménaundayavenaya kwemó kawe'ó umáímo máyáintemba miráyá ónaundayavenaya arupíya kwéumasinkaiye. ¹¹ arupí kwéumasinkaindarata sirunkó umbai kwétainata íya aamoí éta naaémba minúmbái-yántáákó kawe'á umásinkaindarata minúmbái-yántáákóná anondá paru umái kawe'á umái ménaumne.

mirám-baaran-oro siráin-kwasai.

¹² miráumai kárakwiye'a tiyáántán-kwimai mé'a ¹³ arupí-amba imáyáa umái kwaráaro. keinárawapinkemba évakarawai tuwánésa sáwí-amba kwaráavo sé'a kawe'á umái mé'a arupí-amba kwaráaro.

¹⁴ tiyáántán-kwimai amáparawaiye paru umái máéro. ímo kaweré su'mai umáímo máyáawai Ísóigomba íma awánanaaovo kaweré su'mai umái máéro.

¹⁵ keinárawapinkemba évakarawai Áánútu úwoi kwétuwa'naa-iwaimba auwáúnavo sé'a kárakwiyo. keinárawapinkemba évakarawai tirunkó sáwí'a índarakemba misáwí-imáyááo amápa-kwaasivimba kóyáwé iváínivo kárakwiyo. ¹⁶ sáwí-yantaatave'a tirááiyave'a ováínivo kárakwiyo.

naaóvá'á moóráwai áwí'a Íso Áánútuntavena íma imáyáa éna sáwí'o uráintemba keinárawapinkemba évakarawai mirá ováínivo kárakwiyo. kwemá Áánútuntavena íma imáyáa kwéuwaimba moórá-tawai áái kwéankowana ávákontavena séna ená toómbá nasímínana mintónkóná anondá emá aivar-iyámpói aúrenana kenkáisivowa kawe-kwááró'á tumánkaniye séna ¹⁷ ména naaémba moórá-imayaa éna kesivo kawe-kwááró'á tumásinkainkwae séna anón-ivi'a tówana avowámá ávákomba kawe-kwááró'á tumánkena póna kwembá íma tumánkowana ááemo sáwí'o uráin-tantaako avowámá kawe-kwááró'á tumánkanin-amba ítáraiye. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí'á ováínivo kárakwiyo.

¹⁸ naaóvá'á Ísareri-kwaasi Sáínai-omar-andampa'a komáyówana anón-irama kwégena tinepái kwégowasa uwaná anómbe túnkuwana anón-unda torówana ¹⁹⁻²⁰ uwíremba anónka'a aú'mai iyúwana aaigówé su'mai séna kwaásiye póíye maanómáká'ó tíya'o é'a óntandei tínkamiyasa puwónááowe súwasa mináimbó isón-kwaasi táátavesa ésa sésa ókwara'a moórá-aimba íma sínata isánáe sésa táátavesa ésa ²¹ awánon-tantaa'a anómbe táátavesa uwaná Mósesi séna sááte kéná siyántámbá taráíye siráíye. naaóvá'á

Ísareri-kwaasi mirán-tántáá'á koawánaraavo keinárawa'a mirán-tántáá'á íma kogwéawanaawe.

²² íma mirá é'a Áánútunopa'o tiráamba maaráání'a kwéowe. moórá-omako áwí'a Sáiyono-omapa'a té'a Áánútu asirayáankwáráwáíná naaópa'a té'a kwíyómpa'a aúna-nao'a Yérúsaremu-naokaan-daopa'a té'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'o sáwíva'o torupamáimo mésamo Áánútu áwí'o mósá marésamo aamoí kwéopa'a té'a ²³ aiva'ó Áánútunopa'o tésamo kwená kwaási-i'a umái máyáapa'a tiráawe. kwíyómpa'a aúváivimba miwí túwí'a agaimakáye. Áánútu amáparawai miwímó máyáawaina ááintavena tísaa ínínwainopa'a té'a marapá'ó arupí umáimo máyówanamo Áánútumo kasenkuí'o umátínkaraiwai kwíyómpa'a miwí timantómbó máyáapa'a té'a ²⁴ Ísunopa'a Áánútu aúna-aimbo simáimo tarúmakaimba kwéagaraasinkaiwainopa'a tiráawe. naaóvá'á Kááini ávákomba Épeomba tuvuwúwana puwúwana kwená naaemá kumúwana mindáyavena anondá sáwí-meyamba amínkwáe siráimbanivo Ísuna naaemó kunkáimba kwaási kawe'á kwéumatinkaimba kwenópa'a tiráawe.

²⁵ Áánútu keinárawatavenamo aaimó sínda-aimba íma araaisé'a kárákwiyoro. naaóvá'á Mósesi marapá'á ména Áánútun-aaí simátimuwasa arááíraawai sáwí-meyamba mairáawe. miráumaimo kwíyómpakewaimo simátiminda-aintaamo araaisénaáowai árai'a sáwí-meyamba mayánaáovo kárákwiyoro. ²⁶ naaóvá'á Áánútu Sáínai-omapinkemba aaí súwana anóm-barima taráimbanivo ívé'a asiramái séna moórá-kanaa tínimba ókwara'a anóm-barima taaó senaná kwíyónkowe maraówé anóm-barima táníye siráíye. ²⁷ ókwara'a anóm-barima taaó sénaumnemo siráin-ainkona ááimba maarán-íye. marímo tánín-tantaa'a naaóvá'ó tarórurain-tantaa'a póna ánásanivo maríma ímo kanaán-umai táinda-yantaa'a kwaíkwai'a íníye.

²⁸ miráumai marímo tánimba Áánútu kentáará'á kárákwiraimba póna íya siyuwánimba póta sirunkó kawe'á ínata aamoí éta kwentávéta éta kwenáwí'a mósá maréta kwená imáyáa mósá máraandayavenaya aamoí íníye. ²⁹ kankambó aú'maimo iravímbó agaisúwáantemba Áánútu mirá ínata póta kwená imáyáa mósá maréta ménaumne.

13

Áánútu aamoí ínkwáe-i'a oro siráin-kwasai.

¹ Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai Áánútuna akúní'a umái máyáamba pó'a moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a íma ivátuwaaro. ² namu-kwaasímó tíya'o é'a toómbá naambá kwétime'a íma ivá'á tiyúwáaro. évakarawaimo mirámó uráamba íma marapá-kwáásí kawe'á umátínkaraavo kwíyómpaken-kwayo'narawa'a mirá umátínkaraavo íma kwíyómpakewai owé-ímáyáá uráavo marapákén-kwáásí owé-ímáyáá uráawe. mindáyave'a namu-kwaasí túwa'naa oro. ³ Áánútuna kwaásivinkemba kwená kwaási onkákémbá évakarawai tí'maesa ándáva'a mótínkáamba miwísé ándáraamba umái maémáyáambanivo mindáyave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. umbai-yántáá'á miwívimbá kwáyáin-kwaasi keinárawapinkwara'a miráumai umbai-yántáákáámbá kwáyáiwain-ovo imáyáa é'a túwa'naa oro.

⁴ aaraimó kwaaimó máyáawasa kwaaimó aaraimó máyáawasa kwéon-amba kawer-ámbán-ivo aarai íma sáwí-anka'a nááówasa kwaai íma sáwí-anka'a nááówasa miráumai máyáavo aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma oró. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba timíníye.

⁵⁻⁶ Áánútu séna
 íma tiyuwé'a túwa'naa ónaumne
 mináimbá siráintaveta asiramái méta séta
 Ísóigo kwésuwa'naa-imba pó'a kwaásimo
 sáwí'o umásinkaiyamba íma sáa'a káníye
 séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna siráimba pó'a óntantave'a íma
 anón-imayaa é'a mirán-tántáákó kembá tátoraina'a sáwí'a iýáváínivo
 makáan-tantaatave'a sé'a mindá kanaán-íye seró.

⁷ ááéma kentí anón-kwaasi Áánútun-aaí simátímakaawaiyave'a imáyáa
 oró. miwímó máyón-aaíne pukáan-aaíne imáyáa é'a Áánútuwemo
 aráápamaimo maémaéntemba mirá oró. ⁸ Ísu Káráisiti naaóvá'ó uráintene
 minká'ó mirá uráintene ívékwara'a mirá kwéintene naaénkwara'a mirámó
 ínintene. mindáyave'a ⁹ toómbá aambá áumbakaan-amba kwaránááomba
 íma túwa'naa ínivo Áánútu úwoi súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaivo ó'on-
 o'om-bonor-aimba kampa'-mónór-áimbá isé'a kwaráavainivo kárákwiyoro.

¹⁰ Ísu Káráisitimo puwénamo kwenáúmo Áánútumbo ámakaintavenaya
 kwésuwa'naa-imbanivo mono-náúmpá'ó mono'-máýái-kwáásímó póímo
 tuvú'máímo Áánútumbo ámén-kwaasi íma kanaán-umai kwétuwa'naa-íye.
¹¹ aiva'-mónó-káwáánákó kwaási sáwí'o uráantavena póí tuvukéna naaemá
 umaéna Áánútuna aoka'-náúmpá'á íréna mindááémá tuvimpín-úmáráísasa
 mimpóí mindáókona aaumépa'a íma nésa agaisukáawe.

¹² miráumai Ísu Káráisiti kentááyávéna imáyáa éna sáwí-imayaa
 maitiyuwánaumne séna íma a'áo súwasa áí'maesa mindáókona aaumépa'a
 móankaresa tuvúwúwana puwúwana kwená naaemá kunkáíye. mirámó
 uráimba póímo tuvú'máímo Áánútumbo ámén-kwaasi íma kanaán-umai
 kwétuwa'naa-ivo kentáá kwésuwa'naa-íye. ¹³ Ísumba áí'maesa mindáókona
 aaumépa'a móankaresa tuvúwúwana pukáimba miráumai mono'-náúmpá'ó
 póímo tuvú'máímo Áánútumbo ámén-amba tuwáúnasaya kwembó simáímo
 sáwí'o umánkaraantemba kentáágwará'á simái sáwí'a umásínkáamba
 póta íya kwentá auwánaumne. ¹⁴ marapá'ó kwaíkwai'o ínín-dao'a íma
 kwáyáintaveta kwíyómpa'o maí'maitaamo ónaunda-naopata imáyáaya éta
 póta íya kwentá auwánaumne.

¹⁵ Áánútumbo póímo ámentemba Ísu Káráisiti kentááyávénawe séna
 pukáintaveta Áánútuna kwaási úne súndawaiya aamoí umánkámae
 kwéiyeta kwenáwí'a mósá maréta íya túwáano. ¹⁶ kawé'a umátinketa
 túwa'naa eta íyaamo túwáandayavena Áánútu aamoí íníye.

¹⁷ kentí anón-kwaasi táái isé'a kwésentemba mirán-oro. keinárawaka'a
 kawé'a umái kárákwimae kwéiyesa naaémba Áánútumba mimbáyáíyávé'a
 simámenaaowe. miwí tááimo ísámaimo kawé'ó íyasamo ésa aamoí íya'a
 mindáyave'a kawé'a umái ménaaowe. miwí tááimo ímo ísámaimo kawé'ó
 íyasamo ésa miwítí mayái umbái táína'a mindáyave'a íma kawé'a umái
 ménaaowe.

¹⁸ imáyáa éta kentáásirumpinta íma aaí kwáyáísata amápa-tantaataveta
 arupíya ónáeya kwésumpo kentááyávé'a Áánútumpa'a námúnaa símae íyóro.
¹⁹ asiramái simátíme'a sé'a ókwara'a kentópa'a sáwíyanka'a kónaunda-amba
 Áánútu paárinintave'a námúnaa seró súne.

námúnaa siráin-kwasai.

²⁰ Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááinko éna Ísóigo Ísu pukáimpinkemba
 usásinankarowana puwúwanamo kwená naaemó kunkáintavena póna simái

tarúmakain-aimba kwaíkwai'a ínana sipisípira'o kárákwiraiwaimo intembá Ísóigo Ísu kentáará'á kwégarakwiye. ²¹ Áánútuna imáyáavinkeni'a ónááontavena Áánútu asirayámbá timíníntave'a námúnaa kwésune. Áánútu kentáásirumpinta mayái kwémayaimba Ísu Káráísitina asirayándéí kwembó arááímo taim-báyái Áánútu mayáníntave'a námúnaa kwésune. Ísu Káráísiti áwí'a aasiyaasí anómba kwaíkwai'a kwéimba áráir-aimba intávé'a námúnaa kwésune.

²² kesí kwaásiyono. asiramái simátime'a sé'a asiramátinkanaundayave'a maanáúváímá agaimái timúnda íma ayáátáár-aimban-ivo kwempa'á mé'a ísáaro. ²³ moórá-aimba ísáaro. moóráwai áwí'a Tímóti ándávakemba kwéayurankaamba póna ááémo tína'o é'a kentópa'o kóndara'a áí'mae'a kónaumne.

²⁴ kentí anón-kwaasiyavetaawe Áánútuna kwaási amáparawaiyavetaawe simátime'a sé'a kawé'á umái máéro kwésune. Áánútuna kwaási Ítárimaravakewai simátimesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe.

²⁵ Áánútu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kesáái ánásaiye.

Yémési

Ísu kwíyómpa'a irówana Yémési Ísun-áváko póna Yérúsaremuva'a ména Ísóigona kwaásira'a kárákwiraiwai moórá-kwaai aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Yútaa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwéguwai agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Yémési maanáúváímá agaimái timúne. Áánútuna mayáíyé Ísu Káráísitina mayáíyé kwémayaundawai maanáúváímá agaimái kwétimumpo Ísareri áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tísavutnantambo uráawai ó'on-o'om-barava'a kóyáwé umái máyáawai ísáaro.

asiramátínkáin-kwasai.

² kesí kwaásiyono. umbai-yántáá'á ó'on-o'on-tantaa'a kentópa'a kwétivo tirumbá etóyóí umái máéro. ³ umbai-yántáá'á kentópa'a kwétimba Ísóigo Ísuwe aráápamaimo mé'o ímo auwé'o é'a asiramái ménaaowe. mindáyave'a ísaraamba póna umbai-yántáá'á kentópa'a kwétivo tirumbá etóyóí umái máéro. ⁴ asiramái maí'mai'a úmae iyíyana íma tívón-káína'a mirán-káwér-ímáyáá úmae kwéiyiyana Áánútuna kawé-tántáátávéna íma táái tinkániye. ⁵ kawer-ímáyáá mayánáe síyawai Áánútumpa'o áísaa íyanamo éna timíníye. Áánútu nóintavera kwésisaaoo íma séna íma tátoraínda úwoi timíníye. ⁶ Áánútumpa'o áísaa íyamba íma kaer-ímáyáá é'a úwoi kesáái isániye seró. kaumbo-káér-imayaamo tokáiyawaimo ésa kavóná-kwaasima pósa avumpin-kwáásímá mésa kogwaétuwe tagwaétuwe-kwaasiraamban-owe. ⁷⁻⁸ mirámó owáímá kaumbo-káér-imayaa ésa íma mimbórá-ímáyáá umái kwarésa kawé-máyái kwémayaavo sáwí-imayaa kwarésa mirámó kwéowaima Áánútumpa'o áísaa íyan-tantaa'a simíníye-imayaan-ovo.

óisaniyaain-kwaasiye óísankwara-kwaasiyei kwaasái.

⁹ óísaniyaain-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa árairemo kwésewanamo imbá Áánútu séna kesí kwaásiman-owe kwésimbanivo tirunkó kawé'á kwéivo ¹⁰ óísankwara-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa árairemo kwésewanamo imbá Áánútu séna kentí óísamba íma aiva-tántáá'án-iyé kwésimbanivo miwígwará'á tirunkó kawé'á kwéíye. konaarirí-yántáá'ó moigwáán-arambo kwénamo avurankambó tintenkáámbá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mirá umái ánásanaaowe. ¹¹ aaváúmá iyéna aa'á kaisaná moigwáán-arambo aáyánkénamo minkáwé-tántáá'ó avurankambó tintembá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mayáímá kwémayaamba miráumai ánásanaaowe.

sáwí-imayaamo kentópa'o tína'o a'áomo sénááon-kwasai.

¹² Ísu Káráístin-aaiyavesamo árairemo kwésewanamo imbá miwívá'ó sáwí'o íi-yántáá'ó tínímbo ésa a'áomo síyanamo éna tirunkó kawé'á íníye. miráumai asiramái maí'mai'o íyanamo éna Áánútu timénaumne siráin-tantaa'a timíníye. ááéma Áánútu séna tirumbá kwésimen-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe siráintemba mirá umátinkaniye. ¹³ sáwí'o íi-yántáá'ó kentópa'o tína'o sáwí'a ónaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuntave'a sáwí-imayaa símakaiye sevó. Áánútu íma sáwí'a íi-ímáyáá tiména íma kwená imáyáavinkemba sáwí-imayaa tavisimái mémaraniye.

¹⁴ kentáá sáwí-imayaayavena sinkáinda misáwí-ímáyáágó kentáá tavisínata kwégwaraanana ¹⁵ misáwí-ímáyáágó tátorainata sáwíta ónaumne. sáwítaamo úmaeta kwéiyonanayaamo éna misáwí-ímáyáágóná anondá máyaundawaina áaimba Áánútuna némpa'a ménaundayaaniye. mindáyave'a Áánútuntave'a sáwí-imayaa kwésimiye sénááovo imáyáa umái kawe'á oró.

¹⁶ kesí kwaásiyono. mindáyave'a kampar-áintávái áraire seváinivo kawe'á umái ísáaro. ¹⁷ amápa'a árai-tantaa kawe-tántáá'á kentáásópata kentáásivoma Áánútunopakemba kwégumiye. aaváúma kwíyómba o'á úmakowana aaváúma kumpékéna usaréna kwéivo Áánútu íma mirá kwéena aasiyaasí sama kamásinkena íma ó'on-o'on-imayaa kwéiye. ¹⁸ Áánútu kwená imáyáa kwégwarena árair-aimba kwésimasimenaya minaráír-áintávéna aúna-kwaasiraanta kwéumasinkaisata aiva'á kwená kwaási-ita uráanasaya naaémba ó'on-o'on-kwaasi mirá ónááowe.

Áánútun-aai isésa mirámó kwéon-kwasai.

¹⁹ kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi ísáaro. Áánútun-aai ísámai kawer-é'a imáyáa uré'a aai sé'a íma ááéma áwáá'a sé'a oró. ²⁰ áwáá'o kwésen-amba Áánútuna kawer-ámpá'á íma áwáá'a kwésen-amban-iyé. ²¹ mindáyave'a sáwí-imayaaneimo sáwí'o kwéon-tantaa'a tuwé'a umaé kumé'a Áánútun-aai tirumpimbó makáin-aimba ísámai kawer-íyana mináinkó kawer-ámpá'á métinkaniye.

²² Áánútun-aai tááre su'mai isé'o Áánútun-aai isáúnda á'a kwéisaumne sé'o é'a kesávái kampa'á kwésevo Áánútun-aai íma tááre su'mai isé'a kwemó siráintemba oró. ²³ Áánútun-aai isésa kwemó siráintemba íma kwéiyawai ²⁴ non-kwaaúmpimbá tói'a awánasuwesa kówasa mirámó ombá ááéma kwétuwinkagwimba mirámó owái Áánútun-aai isésa kwemó siráintemba mirá íma kwéowe. ²⁵ Áánútun-aai kasenku-áinkó póna mináinkó sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútun-aai isésa kwemó siráintemba kwéiyawai isésa íma tuwinkáinda mirá úmaesa kwéiyiyana mináinkó tirumpimbá kawé'á umátinkaniye.

²⁶ mono-kwáásímá úne sembánivo kwésen-ainka'o ímo kárákwiyombo ésa kesávái-ímáyáágómbá kampa'á kwésimauwesa tóikakene su'mai sésa mono-kwáásímá úne kwésewe. ²⁷ ketor-íninkaré megusaa-íyámpóiraré umbai-yántáá'ó kwáyáiwairare kárákwiyesa marapá-kwáásítí sáwí-ampa'a tínaaemba kwéumasuwaawai Áánútun-aai ísámai kawer-ésa Áánútu kentáásivo aúranka'a árai'-mono-kwaasi mésa Áánútun-arááíye su'mai kwégwaraawe.

2

amáparawai mimbórá-ímáyáán-oro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káraísti ó'oran-aaimba kwáyáiwain-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáavo túwí'o kwáyáinda-kwaasi kawé'á umátinke'a túwí'o ímo kwáyáinda-kwaasi tínaaemba umátímémba mindá sáwí'a kwéovo ²⁻³ kárákwiyoro. torupamáimo máyáampimbo moóráwaimo óísankwara-kwaasi éna kawer-únánkwátói úmae tisanamó óísaniyaain-kwaasi éna sáwí-unankwatoí úmae tisa'ó kawer-únánkwátóigwarawaintave'a suwóká'á tamaiyó sé'o sáwí-unankwatoigwarawaintave'o nénka'a maiyómó kwéseмба mindá sáwí'a kwéowe. ⁴ mirámó sembá keinárawapinkemba évakarawai túma maimaé iyé'a évakarawai simái sáwí'a é'a sáwí-imayaanei taaínkaa'a kwéowe.

⁵ kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi ísáaro. marapá'á máyáan-kwaasi óísaniyaain-kwaasi tuwánésa sésa úwoi-kwaasiman-owe kwésevo Áánútu óísaniyaain-kwaasi kwesé aráápamai asiramái máyáan-kwaasi tuwánéna séné kesí kwaásiman-owe kwésiye. ááéma Áánútu séné tirumbá kwésimen-kwaasi kwégawaa úndava'a ménaaowe siráimba ⁶ óísaniyaain-kwaasiyavena mirá siráimba pó'a móruna tiyúwáavo. óísankwara-kwaasi túma íma maimaé iyóro. óísankwara-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátinkesa aaimá kwésimatinkesa ⁷ Ísu Káráísiti áwí'a usáyaaitarain-awí'a kentí anóndako áwí'a simái sáwí'a kwéumankaamba pó'a miwí túma maimaé iyóvo.

⁸ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séné esávái-imáyáámó óndantemba ó'owiti imáyáagwara'a uwó siráimba pó'a minkáwér-ámáámbó asirayán-ámáámbó kwaré'o é'a kawe'á ónááombanivo ⁹ óísankwara-kwaasi túmo maimaé iyé'o óísaniyaain-kwaasi móruna tiyuwé'o é'a sáwí'a ónááowe. mirámó é'o é'a kawer-ámáámbá araisíyana Áánútu aaimá simátinkaniye. ¹⁰ amápar-amaambo kwarésamo moórá-amaambo araisíyambo éna aaimá simátinkena séné amápar-amaankomba arááíséwaiman-owe síníye. ¹¹ Áánútu séné íma aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá oró séné moórá-ainkwara'a séné íma kwaási tínkamiyasa púwóro siráíye. ímo aarai-úmóyámbó kwaai-úmóyámbó ombánivo kwaási tínkamiyasa puwónááomba ámáánkomba kwéaraaisewe.

¹² Áánútun-aai kasenku-áínkó póna mináínkó sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútu kwenáái kwáráawaiye arááíséwaiye tuwánéna tísaa ínimba pó'a imáyáa é'a kentóikare kentúrare kárákwiyoro. ¹³ Áánútu aavimbá maitínkáíndara'a tirumbó ímo umátínkaraawai Áánútu kwenarunkwárá'á íma umátinkaniye. Áánútu aavimbá matínkáíndara'a tirumbó umátínkaraawai íma táá'a kwégainana Áánútu aruntavái umátinkaniye.

Ísun-aaiyavesa áraire sésa kawé'-má'yái mayáan-kwasai.

¹⁴ kesí kwaásiyono. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo kawé'-má'yáímó kwémaesamo ésa miwí táái úwoi tóikaken-aimba kwésewe. mináímbá tóikakene su'mai kwésemba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹⁵ Áánútuna kwaásivinkembo moóráwaimo ménamo unáánkwátóíye toóné ímo makáíndawaintave'o ¹⁶ keinárawa'o sé'o toómbá nenaná ámu'a váinama unáánkwátóí ane'á márénana koko'á ínama kwaaó sé'o toómbó unáánkwátóímo ímo amé'o é'a kentáái úwoi tóikaken-aimba sénááowe. ¹⁷ mindáyave'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire kwése'anivo ímo kawé'-má'yáímó kwémayaambo é'a áraire sen-áímbá tóikakene su'mai kwésevo tirunkakémbá íma kwésewe.

¹⁸ évakarawaimo sésamo Áánútun-aaiyave'a áraire kwésunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwésewasamo évakarawaimo sésamo kawé'-má'yái kwémayaunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwésemba kemá Yémési sé'a Áánútun-aaiyave'a áraire sembánivo kawé'-má'yái íma kwémayaamba pó'a Áánútuna kwaásiya'o íma tuwánáúmne. kemá kawé'-má'yái kwémayaunda suwáné'a sé'a Áánútun-aaiyavai áraire kwésene sénááowe kemá Yémési súne. ¹⁹ Áánútu kímborawai má'yáíye kwése'o árairemo kwésemba kawer-áímbá kwésembanivo miráwé su'mai kwésemba Áánútu kawer-ámpá'á

íma métinkaniye. Sáátáánigona kwayó'nárawa'o mináímbó kwéseмба tiyántámbá kwétaisasa kwéseмба póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ²⁰ íma kawer-ímáyáágwárá-kwáásín-owe. Ísun-aaiyave'a áraire kwése'o kwéomba íma kawe'-máyái kwémayaamba úwoima aaimá kwéseмба pó'a simáímo agaráátinkaanda ísáaro. ²¹ naaóvá'á kentáá síkwá'náma Ááváramu Áánútu simámakaini'a índayavena ááninko áwí'a Áísákaamba óntan-taareira'a mósá ánkarena tuvuwíniye úwana Áánútu séna a'áo siráíye. Ááváramu mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái máyáane siráíye. ²² Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire kwéseмба íma miráwé su'mai uráivo simámakaintemba uráimba Áánútun-aaiyavena asiramái áraire siráimba á'a ísaraawe. ²³ Áánútun-aai aúváiivimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaanemo siráimba mináínkóná ááimba Ááváramu Áísákaamba tuvuwíndavena uráinka'a avora'á paáruraiye. naaémба Ááváramuntavesa sésa Áánútuna kwaásiman-iye siráawe. ²⁴ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kawe'-máyái kwémayaawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésivo Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawe'-máyái kwémayaawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawe íma síníye. mináímbá ívé'a kwéisaawe.

²⁵ Áánútun-aai aúváiivimba naaóvá'á agaimaréna moórá-ininko eénánká'á nááún-ininko áwí'a Áré'api ó'onkaa-ininkona kwaasái siráíye. Yósúwa maramá aúpá'á koawánaakaiyo séna ti'marówasarai minínínkóná naaúmpa'a tuyaná mindárai táái ísena áraire séna kwenamááaraa tínkamovo séna moórá-ampa'a agaráátinkowasarai kóuraaiye. minínínkó mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái máyáin-inimban-iye siráíye. ²⁶ timambá kówisasamo kwaásimo púwóntemba Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawe'-máyái kwémayaawai miráráán-umai íma tirunkakémbá áraire kwésevo tóikakemba kwésewe.

3

tói-kawaan-oro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútuna mayái agaráátinkaiyam-bayai íma sáwívarawai mayánááovo moórá-morawai mayánááowe. agaráátinkai-mayaiya kwémayaundawaiya Áánútu asiramáiya kwésisaa índarakemba úwoi-kwaasi miwítí mayáíyávéna úwoisamba tísaa íníye. mindáyave'a íma sáwívarawai sé'a agaráátinkai-mayai mayánáe sénááowe. ² amáparawaiya évaka-tantaa'a sáwíta kwéundayaawe. tói-kawaan-esa kawer-áiné su'mai kwésewai árai'a kawe-kwáásí mésa túra'a amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiye.

³ moórá-aimba imáyáa oro. anóm-poi áwí'a ósimba kwaási kentí imáyáaomo kwin-ámpá'ó kónáesamo ombá óipimba ákí-asirayan-tamayo'a áárankesa évarevar-ayaaira'a ándáma aríkwímai tiyáámpimba tokésa kentí imáyáaomo kwin-ámpá'á moórá-ayampar-anda tavisewaná minánóm-póimá kwégwiye. ⁴ nompi-sípígwará'á imáyáa oro. mindá anón-tantaa'a isaná úndágoma améntámai ópa'a tuwánáe kwéisananivo avúsúmaenamo nááín-tamayo'a íma anón-tamayo'an-ivo sáwíyan-tamayo'a kwemó kónáe sipa'á mintámáyó'á kwántáísana minánó-sípígó kwégwiye. ⁵ maarágwárá'á imáyáa oro. kwaásiya anón-tantaa'a únanaya sóikoma sáwíyan-tantaako sáwívar-aimba kwéseмба súyaama maimaéna kwéiyimba imáyáa oro.

aiva'á sáwíyan-irama karéna kámaena anón-umi'a kwégautaapaiye. ⁶ iramó kámae kwéna anón-umi'o sáwí'o intembá sáwí-ainko miráumai kwégwena amápa súwawaata sáwí'a úmaena kwégwiye. sáwí-ainkona mayáigó amápar-ayampa'a amápa-sawi-mayaigomba kwéusayaaitaiye. misáwí-yántáákóná ááimba Sáátáánigompimba kwéena kentáási mayái tasáwí'a kwéena amápar-ayampa'a kóyáwé kwéiye.

⁷ aváá-kwái-kwaamba numamá iraankavayaambá noyáá'a amí'mír-umai kárákwiraambanivo ⁸ sáwí-ainko usáyaaitarain-tantaa'a pósa kwaási íma kanaán-umai kwégarakwiyowe. kwaaivainkómó kwaásimo vaisanamó sáwí'o intembá sáwí-ainko mirá kwéiye.

⁹ kentáá sói'nei kentáásivowa Ísóigo áwí'a mósá maréta Áánútu kweiráání'a úmakain-kwaasi simái sáwíta kwéune. ¹⁰ mimbórá-sóipínkéntá kawer-áímbá kwéseta sáwí-aimba kwéseta kwéune. kesí kwaásiyono. mirán-ááínkó sáwí'a kwéiye. ¹¹ nonayumpinkémbá íma kawé'-nónkwará sáwí-nonkwara'a kwégumiye. ¹² inaómá íma terarambá iyáísana túsigoma kondóí-aramba íma kwéiyaiye. uwí-nónkó íma kawé'-nómbá auvínasa kwaási nánááowe. mindáyavena mimbórá-kwáásígómpínkémbá kawer-áínkwará sáwí-ainkwara'a sisaná mirán-ááínkó sáwí'a kwéiye.

kawer-ímáyáá Áánútumpakemba kwégumin-kwasai.

¹³ keinárawapimba évakarawai kawer-ímáyáá torésa kawer-ísái-yántáá'á toráawai mésa kawer-ímáyáágwára-kwáási pósa íma túma maésa iyésa kawé'-máayái maésa kawé'á umái méwa'a tuwáné'a sé'a kawer-ímáyáágwára-kwáásímán-owe sénááovo ¹⁴ keinárawapinkembo évakarawaimo miwítí kwaásimo tirumbá sáwí'a umátinkesa sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa miwí túma maimaésa iyésa kesávái kampa'á sésa kawer-ímáyáágwára-kwáási úne seváínivo. ¹⁵ mirán-ímáyáá íma Áánútumpakemban-ivo marapákémbá kwaásiti imáyáá Sáátáánigona imáyáavinkemba kwésewe. ¹⁶ évakarawaimo miwítí kwaásimo tirumbó sáwí'o umátinkesamo sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa íma moórava'a tágárotamai maésa ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a úmae iyónááomba mindá marapákémbá kwaásiti imáyáá Sáátáánigona imáyáavinkemba kwéovo ¹⁷ Áánútumpakemba kawer-ímáyáá tokáawai kaweré su'mai ésa íma sáwíkwara'a ombá paru kwéesa íma aaisampínkémbá kwésesa ó'on-kwaasi táái kawé'á umái kwéisesa tirumbá kwéumatinkesa umbai-í'o on-kwáási kwétuwa'naa-esa íma kaumbo-káér-aimba sésa íma taaínkaar-umai kawé'á umátinkaa sáwí'a umátinkaa kwéovo amápa'a kaweré su'mai kwéumatinkaawe. ¹⁸ paru umái maénáe síyawai paru umátinkaiyasa tuwánésa miráumai paru umái ménaaowe.

4

marapá-tántáátávésa imáyáá kwéon-kwasai.

¹ keinárawapimbo aaisambó sé'o áwáá'o sé'o mirámó kwéomba miwáná ááimba maará kwéiye. sáwí-yantaakomo tirááímo taintávé'a imáyáa owaná minímáyáágómá tátoraísana aaisambó síi-áímbá kwévaariye. ² tirááímo tain-tántáá'ó makáawa'o ombá tuvúwónana puwína'a kemá mayánáe-imayaa kwéowe. ó'owiti náaíndaamba túran-anda é'a íma kanaán-umai mayánááontave'a aaisambá tiyé'a áwáá'a kwésewe. tirááímo tain-tántáátávé'a Áánútumpa'a íma áísaa owaná póna íma kwétimiye. ³ Áánútumpa'o áísaa ombá áísaa on-tántáá'á íma kwétimiye. sirááímo

tain-tántáá'á kesávái mayánáe sé'a Áánútumpa'a áísaa ombá misáwí-ímáyáá tokáantavena íma kwétimiye. ⁴ aaraimó kwaairakémbó tiyuwésamo ó'on-kwambo máyáantemba Áánútumbo auwé'o kwégon-kwaasiyono ísáaro. marapá-tántáá'ó imáyáamo eéme'o é'a Áánútuna namuro-kwáásíráámbá kwéovo mináímbá imáyáa oró. marapá-tántáá'á mayánáe símae iyíyawai Áánútuna namuro-kwáásíráámbán-owe. ⁵ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu séna kesimambá kempímbá maráúnda

sáwí'an-ovo sé'a asiramái kwégarakwiyune siráíye

agaimaréna siráimba mináímbá íma úwoi-aimban-ivo árair-aimban-ivo imáyáa oró. ⁶ ánivo Áánútuna imáyáa úndayavenaya súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaintaawe. Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwe-naísamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye

agaimaréna siráimba póna Áánútu súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaintaawe.

⁷ mindáyave'a Áánútun-aai isé'a kwenaisamaivimba máyáambanivo Sáátáanigon-aaiyave'a a'áo síyanamo éna ááema tiyuwéna kówina'a

⁸ Áánútuna egwaa'ó méwanamo éna Áánútu kentí egwaa'á méniye. sáwí'o kwéowai kawe'ó umáímo ménaaontave'a imáyáa é'a misáwí-yántáá'á túwáaro. Áánútuna imáyáawe marará-ímáyááwé tokáawai sáwí-imayaa tuwé'a kawer-ímáyáá oró. ⁹ sáwí'o kwéontave'a íma aamoí é'a kanagí'á kwéte'a máéro. sáwí'o kwéontave'a íma kwírááima síyamba tói'a matuwé'a máéro. sáwí'o kwéontave'a tirunkó íma kawe'á éna sáwí'a kwéina'a máéro.

¹⁰ Ísóigon-aai isé'a kwenaisamaivimba méwana kwemá mósá tinkániye.

¹¹ kesí kwaásiyono. kentí kwaásiyave'a keíyái íma sáwí-aimba seró. Áánútu áamáán-aimpimba séna íma mirán-oro siráimba pó'a mirámó kwéomba Áánútuna áamáamba simái sáwí'a umánke'a sé'a sáwí-amaamban-íye sembá mindá kampa'á kwésewe. Áánútuna áamáambo taaínkaar-uré'o sé'o sáwíyan-amaane anón-amaane kwése'a minámáámbá íma kawe'á umái kwaré'a kwéaraaisuwaawe. ¹² Áánútu kweyáá áamáamba siménaya kwaási kwétaainkaar-ena kanaán-umai kweyáá kawer-ámpá'á mégwétinkena kweyáá kwaási ánásasuwaniye. mindáyave'a kwaási keyáárika'a íma taainánááovo Áánútuna mayáímán-íye.

ímo túmo maimaé iyí-kwásái.

¹³ keinárawa'a imáyáa é'a sé'a ívéra'i. aaváyaawa'i. anón-daopa'a komé'a mayái kwémae'a moórá-ima maisuwé'a sáwívar-ontamba mayánaumne. mirán-áímbó kwésewai ísáaro. ¹⁴ aaváyaavimbo ainámbó sáwíyanka'o kwénamo ááemo turákwintemba keinárawa'o máyáamba miraráán-umai ááema ánásanaaowe. aaváyaa kentópa'o tínín-tantaa'a íma ísaraawe.

¹⁵ mindáyave'a kwésen-aimba íma ókwara'a sé'a maará seró. Ísóigomo owémó sína'o é'a mirá ónaumpo ímo owémó sína'o é'a íma mirá ónaumne seró. ¹⁶ mirán-áímbá kwése'a kentí imáyáavinkemba kentúma maimaé kwéíye'a anóni'a umái ménae kwéseмба mirán-ímáyáá sáwí-imayaaman-íye. ¹⁷ miráumai ísáaro. kawe'ó íígóná ááimba ísámai ivátuwesa mirámó ónááomba sáwí'a ónááowe.

5

óísankwara-kwaasiti kwaasái.

¹ óísankwara-kwaasiyono. senda-áímbá ísáaro. kentópa'o umbai-yántáá'ó tínimba anón-imayaa kwée'a kanagí'á kwéte'a ménaaowe. ² sáwívar-oisamba makáan-oisamba atúnkaisana sáwívar-unankwatoi kwaígo ánáamba káráyuwaisana ³ óntamba makáamba atúnkaisasa kwaási awánésa sésa íma túwa'naa ombá makáawana atúnkaiye sénááomba íramó ane'ó kwégainten-umai sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. sáwívar-oisamba makáambanivo Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaama tíníye. ⁴ kentí kígau on-kwáásití meéyámbá íma kawe'á umái timé'a sáwí'a kwéomba Áánútu awánaraiye. minkwáásí anónkar-anonka'a kwésewana Áánútu asir-ayánkwáráwái kwéisaiye. ⁵⁻⁶ marapá'ó máyáanka'a sáwívar-oisamba maré'a kentí imáyáavinkemba kembó tínkáim-bayai kwémayaawe. ímo sáwí'o uráan-kwaasi aaivimbá maitínkówa'a íma anondá aaí suwa'á tínkamuwasa pukáawe. póimo toómbó kwétimewanamo anón-ísasamó tuvú'naantemba kembó tínkáisa'o mirámó kwéomba Áánútu sáwí-meyamba timíníye.

asiramái mésa námúnaa kwésen-kwasai.

⁷ mindáyave'a asiramái maimaé kwéiye'a Ísóigo ókwara'o kumínimba amu'maráaro. kígau avowámá kígau úmakena amu'maréna séna kaeká'á aa'á téna kígau anón-ína'a nánáe séna amu'maráintemba ⁸ miraráán-umai Ísóigomba amu'makéwana kumíníye. Ísóigo sáwíyanka'a kumínimba pó'a asiramái aánoumai máéro. ⁹ Áánútu aaivimbá maitinkánívo kentí kwaási íma í'ái tínkáaro. Áánútu aaivimbá maitinkánín-kanaa sáwíyanka'a tíníye.

¹⁰ kesí kwaásiyono. naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowaimo uráamba imáyáa oro. Ísóigo simátímakon-aimba simátíma'mae iyúwasa íma ísówana umbai-yántáá'á sáwíva'a miwítópa'a túwasa Áánútun-aaí íma iyátuwesa asiramáímo mésamo uráantemba miráumai máéro. ¹¹ naaóvá'á Áánútuna imáyáa ésa asiramái máyón-kwaasiyaveta séta Áánútu kawe'á umátínkarain-kwaasiman-owe kwésune. naaóvá'á moórá-kwaasi áwí'a Yópoma uráin-aimba imáyáa oro. umbai-yántáá'á sáwíva'a kwenópa'a túwana Ísóigontavena asiramái maí'mai'a úmae kwéiyuwana naaémba Ísóigo kawe-tántáá'á ámakaiye. miráumai Ísóigo anón-arumba umásinkena kwésuwa'naa-íye.

¹² kesí kwaásiyono. anón-aimba ísáaro. kentááiyavesa áraire sénááontavesa íma tiká'á kwémare'a árair-aimba sune sembá kwíyómpa'a máyáiwai aúranka'a árai'a kwésune íma sé'a marapá-kwáásí túranka'a árai'a kwésune íma seró. ániyo owémó sé'o é'a úwoi owé sé'a íma tiká'á kwémare'a seró. a'áomo sé'o é'a úwoi a'áo sé'a íma tiká'á kwémare'a seró. mirámó síyanamo éna Áánútu mináíntávéna íma sáwí-meyamba timíníye.

¹³ keinárawapinkembo umbai-yántáá'ó mayáiyawai Áánútunka'a námúnaa seró. keinárawapinkembo tirunkó aamoí iyawai monor-ímá kwésesa Áánútu áwí'a mósá maráaro. ¹⁴ keinárawapinkembo tí'o índawai Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi tááyaiyasa tésa Ísóigona asirayámbá imáyáa ésa masawémba túra'a pétinkesa námúnaa seró. ¹⁵ Áánútumo siráintemba íníye kwésesa námúnaa kwéseмба póna Áánútu minkwáásí kawe'á umátinkena usásintinkena minkwáásímó sáwí'o uráíyanamo éna miwívínkémbá maitiyuwáníye. ¹⁶ mindáyave'a kentí kwaási sáwí'o kwéomba avora'á simátíme'a námúnaa simái túwa'naa oro. mirámó íyanamo éna tí'o

índamo éna Áánútu asóvamatinkaniye. arupí umái máyáawaimo námúnaa kwésemba Áánútu iséna asiramái kwétuwa'naa-iyé.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Íráiyaa ména kwemá kesáámó úndanten-kwaasi ména Áánútunka'a asiramái námúnaavinkemba séna aa'á íma tíno súwana íma aa'á téna kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwówana íma aa'á túwana ¹⁸ minkákémbá naaémba námúnaavinkemba aa'á tíno súwana aa'á túwana kígauva'a amápa-tomba kawé'á uráiyé. miráumai arupí umái máyáawaimo námúnaa kwésemba Áánútu iséna asiramái kwétuwa'naa-iyé.

¹⁹ kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo kawer-ámpá'ó tuwáíya'o é'a méyavisiyasamo tésamo kawer-ámpá'ó tíya'o é'a kawé'á umátinkanaaowe. ²⁰ sáwí'o uráiyawaimo méyavisiyasamo sáwí-ampa'o tuwésamo Áánútumpa'o tíyanamo éna Áánútu misáwí-yántáá'á sáwíva'a maitiyuwáínasa Áánútuna némpa'o iramó kwégaindava'a íma kónááowe. mináímbá imáyáa oró.

kemá Yémésimo súnda-aimba ánásaiye.

1 Pítáa

Ísu kwíyómpa'a irówana Pítáa Ísuna kwayó-kwáásí moórá-kwaai umái sísamaivakemba éiyain-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái mátímakaiye. Ísuna aampa'ó kwégún-kwaasiyavesa aká'áamba simái sáwí'a kwéumatinkomba miwítí imáyáa asiramátinkanae séna Ísuntavai ísámai asiramái máéro séna Pítáa maanáimbá agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Pítáa maanáimbá maanáúváivimbá agaimaráúmpo ísáaro. kemá Ísu Káráísitina aantá-kwaasi úndanivo Áánútumo séna kesí kwaási owémó siráin-kwaasi ísáaro. kwatúwówa'a kentí maramá tuwé'a kóyáwé é'a Pontasi-márávare Káresiyaa-maravare Kápátósiyaa-maravare Ésiyaa-maravare Pítíniyaa-maravare miráumai-marava'a kóyáwé uráawai ísáaro. ² naaóvá'á Áánútu kentáásivowa keinárawatavena séna ítámaraanasa kesí kwaási-i'a ónááowe súwana Ísu Káráísti puwúwana kwená naaemá kumúwana keinárawa'a kawé'á umátinkaina'a kwenáái taagwiavónááontavena Áánútun-amanko Áánúntunde-i'a umátinkaraiye. Áánútu úwoi túwa'naa úmae iyéna paru umátinkáva'a iyína'a ménáaowe.

Áánútu to'mayaa umásínkarain-kwasaiya.

³ Ísóigo Ísu Káráísiti avowámá Áánútu kwenáwíta mósá maráúmne. kentááyávéna anómba arumbá umásinkenaya Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankaraintavena aúnaí'o umáíya máyaunda-i'a umásínkaraimba póta naaéntaamo ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. ⁴ kwíyómpa'o uménaundaya Áánútu to'mayaa umásínkarainta íma sáwí'a umái ánásena kwaikwai'a ínimbaniye. ⁵ Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena kwená asirayándéí kweukáámbá umái tíyótinkena Ísu Káráísitimo kumíndara'a sáwí'o umáímo máyáampinkemba kuntí'mai to'mayaa umátinkarain-tantaa'a agaráátinkaniye.

⁶ mindáyavena kentirunkó kawé'á íno. ívé'a ó'on-o'on-umbai-yantaa'a kentópa'a kwénamo umbaimó taimbá sáwíyanka'a kwéna naaémba ánásainana kentirunkó kawé'á íniye. ⁷ umbai-yántáá'á kentópa'a kwáyáinka'a Áánútuwemo asiramáímo mémba tuwánésa sésa árai'a Áánútuwe aráápamai máyáawe sénááowe. moórá-ontamba áwí'a kóri-ontamba aamoí kwéon-tantaa'a imbániyo kító-tantaa'an-ivo Áánútuwemo aráápamaimo máyáamba mindá anón-tantaa'an-iyé. minóntámbá iravímbá kágwisana sáwí-yantaa'a ánásaisana kóri-ontan-uramba tókúmai kwégwaiye. miráumai umbai-yántáá'á kentópa'a tisa'á Áánútuwe asiramái mé'a kwesé aráápamai méwana Ísu Káráísiti kumíndara'a kentúwí'a anómba umátinkena aamoí umátinkaniye. ⁸⁻⁹ Ísu Káráísitimba íma túrandei awánaraavo úwoi kentirumbá kwéamewe. íma túrandei kwéawanaavo kwenáaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáawe. kwenáaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena sáwí'o umáímo máyáampinkemba kwéiyatinkaiye. mindáyave'a anón-aamoí kwée'a mindáyave'a aai símae kwéiyiyana mirán-áimbá íma ánásaina'a anón-aamoí ónááowe.

¹⁰ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai Áánútu keinárawa'a úwoi kwétuwa'naa-in-aimba siráawe. Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanin-aintavesa sésa mináínkóná ááimba nóran-aina'iyo sésa Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba awánantesa iráawe. ¹¹ Káráísitin-amaanko miwívimbá ména Káráísitimbo áí'o índai'o umánkaiyanamo naaémbo ságayambo paárinin-aimba simátímakowasa miwí kesávái-áimbá sésa mináimbá nááwantavena simbá póna nósá-tawai paárinioyo sésa Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba awánantesa iráawe. ¹² miwítí mayáígówé simátímakon-ainkowe íma miwí túwa'naa ena keinárawa'a naaémbo paáronaaon-kwaasi túwa'naa ínimba mindá Áánútu agaráátínkaraiye. Áánútun-amankomba ai'marówana kwíyómpakemba kuména naaóvá'ó agaráátínkaron-aimba simátímakowasa mináséi-kwásái simátíma'maesa kuwa'á ísaraawe. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a mintántáá'á awánanae sésa ombá miwívimbá íma sáwí-yantaa'a kwáyáísana Áánútumo iyátínkáim-bayai íma kanaán-umai kwéawanaawe.

arupí umái máéro-kwasai.

¹³ mindáyave'a arupí-imayaa é'a kárákwiyoro. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawé'á umátinkanintave'a amu'maré'a asiramái máéro. ¹⁴ Áánútun-aaí ísámai kawé'á oró. Áánútun-aaímo ímo ísaronka'o sáwí-imayaayave'o tirááyave'o uráantemba íma mirá é'a Áánútun-aaí ísámai kawé'á oró. ¹⁵ Áánútumo tááyaraiwaimo kaweré su'maimo kwéintemba amápa-tantaa'a kaweré su'mai oró. ¹⁶ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kemó kaweré su'maimo umáímo máyaudentemba mirán-oro Áánútumo siráimbanivo kaweré su'mai oró.

¹⁷ Áánútu arupí umái sáwí'o uréwai sáwí-meyamba tiména kawé'ó uréwai kawé'-meyerámbá timíníwaintave'a námúnaavinkemba sé'a kesivomán-iyé sé'a pó'a marapá'ó kwááyumo máyáanka'a anóndakoman-iyé sé'a kwená imáyáa úmae iyóro. ¹⁸ kentíkwá'náma úwoi-mayai-amba kwárówana Áánútu keinárawatavena mirán-ámbá kwáraávo séna meeyámba'mai ayútínkaraiye. kentí meeyámbá kóri-ontambo ánásanin-tantaakaamba ímanivo ¹⁹ Ísu Káráísitina naaegómá usáyaaitarain-daaegoman-iyé. sáwí'o uráankakemba íma sáwí-meyamba mayánaáontavesa sipisípi-araa'a tuvú'mái Áánútumba ámakaantemba sáwí'o uráundavinkemba ayúsinkanintavena Ísu Káráísiti ímo sáwí'o urówai puwúwana kwená naaemá kunkáiye. ²⁰ Áánútu kwíyómba maramá íma taróruronka'a mimbáyái mayáníntavena Ísu Káráísitimba ítámakaimba póna naaén-kanaa keinárawatavenawe séna marapá'á kumbéna ²¹ pukáimba pó'a Áánútumpa'a imáyáa kwéowe. Áánútuwe aráápamai mé'a sé'a árai'a kwesé uménaumne sénááontavena Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankena áí'maena ságayan-ayampa'a móankaraiye.

²² áair-aimbo taagwiyávóntavena mináínkó kentirumbá kawé'á umátínkaraisa'a mé'a Áánútuna kwaási kentí kwaási owa'á moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a asiramái mirá úmae iyóro. ²³ Áánútun-aaí kwaíkwai'a ínín-aimba ísaraamba mináínkó aúnaí'a umái máyáani'a umátínkaraiye. marapá-kéntínóvówí matínkaraawa'a máyáambanivo Áánútu maí'mai'a kwéiwai aúnaí'a umátínkaraisa'a aúnaí'a umái máyáawe.

²⁴ mirán-áimbá Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna
karaan-tantáaré kanaagunéwe aáyánkamaenamo
marapá'ó kúmíntemba kwaásiye miwítí kawe'-máyaíyé
miráumai ánásanivo ²⁵ Ísóigon-aaí kwaíkwai'a kwéiye
agaimaréna siráíye. mináimbá áséi-kwasai simátímakaan-aimba ísaraamba
mináínkó aúnaí'a umái máyaani'a umátínkaraiye.

2

Ísu ávon-ontankaanda'an-iyé-kwasai.

¹ aúnaí'a umái máyaamba pó'a sáwí-yantaakomba tínaaemba
umásuwe'a íma kampa'á sé'a íma kaumbo-káér-imayaa é'a kawe'-
máyaímó kwémayaiyantavena kentirunkó íma simái sáwí'a umátinkaina'a
túwíkwara'a íma simái sáwí'a umátinke'a máéro. ² umarambó
náántavenamo tínkáíntemba Áánútuna kawer-áíntávéna mirán-umai táái
tínkáíno. Áánútun-aaí toónkáámbá kwéne'a táákaevayan-kwaasiraamba
umái mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro. ³ Ísóigo kawe'á
umátínkaraina'a miráumai mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro.

⁴ naaóvá'á mono'-námbá óntandei urónka'a ávonkaan-ontamba awánésa
úwoi-ontamban-iyé sésa tukáawe. miráumai Ísumba Áánútu kawe'ná'án-
iyé séna ítámakaimba awánésa áukaawe. kwemá ávon-ontankaamban-ivo
kwenópa'a teró. ⁵ óntandei mo naambó ontembá Áánútu keinárawa'nei
kwená naankáámbá úmarena keinárawate méniye. kwená mayái-kwáási é'a
kwená mayáíyé su'mai kwémayaiyana Ísu Káráísiti túwa'naa ínimba póna
Áánútu kentí mayáiyávéna aamoí íniye. ⁶ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-
aaí aúváívimba agaimaréna séna

Áánútu séna kawer-óntámbá ítámare'a naambó asiramáímo kwaíkwai'o
íníntave'a Sáiyono-naopa'a ávonkaan-ontamba makáumne.
óntantavenamo siráintembo íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai
íma tigaeyávésa ónááowe siráíye

mináimbá Ísu Káráísitintavena simái agaimakáíye. ⁷ Áánútun-aaíyave'a
áaire sé'a kwenká'á agevamái máyaawai minóntánkó anómban-iyé
kwésevo Áánútun-aaíyavesa íma áaire kwésewai minóntánkóntávésa íma
mirán-áimbá kwésewe. mindáyavena Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna
séna

óntan-damba on-kwáási moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa
maisukáawe. áano minóntánkó ávonkaamba uráíye
agaimaréna siráíye. ⁸ moóráva'a agaimaréna séna

minóntánká'á tísamaima
turarésa tanaambá vánááowe
agaimaréna siráíye. tanaambó vaantembá Áánútun-aaí araaisésa miráumai
tanaambá kwévaawe. ááéma íma mirá uráanka'a Áánútu séna mirá ónááowe
siráínka'a pósa miráumai tanaambá kwévaawe.

⁹ miwí Áánútun-aaí arááíráavo íma mirá é'a mimbórá-ándá-
kwáásíráámbá é'a Áánútu ítámakain-kwaasi é'a anóndakona mono'-máyaí-
kwáási é'a Áánútundei-i'a umátínkarain-kwaasi owaná Áánútu túnkwian-
ayampakemba kwená ságyan-ayampa'a mégwétinkaisa'a ó'oran-kawe'-
mayai máyaín-aimba kosimátíma'mae naaónááontavena ítámakaiye.
¹⁰ ááéma íma Áánútuna kwaási-i'a uré'a ívé'a kwená kwaási-i'a owaná
ááéma íma arumbá umátínkaraimba isaná ívé'a arumbá kwéumatinkaiye.

Áánútuna mayái-kwáásín-owe kwaasái.

¹¹ kesí kwaásiyono. ó'om-baravaken-kwaasi pó'a marapá'á kwááyu mé'a mindáyave'a marapá-tántáátávésa tirááiyavesamo kwéomba tínaaemba umátimé'a ímo tínaaembo umátimiyanamó éna mintántáákó tavisimái kentí imáyáa sáwí'a umátinkaniye. ¹² Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasivimba mé'a kaweré su'mai úmae iyíyasa sáwí'a kwéowe suwááesa kentí kawe'-máyái tuwánésa pósa Áánútuma marapá-kwáásiyávéna imáyáa índa-kanaavimba kogwantésa kwenáwí'a mósá maránááowe.

¹³ Ísóigonatave'a imáyáa é'a marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiye'a aiva'ó kárákwiraiwai aísamaivimba áíkwiye'a ¹⁴ kwemó usásintinkaraiwai tísamaivinkwara'a áíkwiyo. sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tímésa kawe'ó kwéowai kawer-áimbá simátimenaontavena usásintinkaraiwai mindáyave'a tísamaivinkwara'a áíkwiyo. ¹⁵ Áánútu maarámó ónááontavena arááíma kwétaiye. kawe'ó íyasamo ésa sáwí-imayaavinkembo úwoi-aimbo kwésewai táái kentí kawe'-máyáígó itániye. ¹⁶ Áánútu kentí sáwí-imayaago tátokaimpinkemba iyátínkaraisana póna íma tátokaisa'a mé'a miráumaimo máyáamba íma aúpá'á sáwí'a kwée'a Áánútuna mayái-kwáási pó'a kwemó sinteni'a kwée'a ¹⁷ amáparawaiyave'a imáyáa é'a Áánútuna kwaasi kentí kwaasivimba kentirumbá kwétimé'a Áánútu áároi kwéinkaise'a mé'a marapá'ó kárákwiraiwai áái mósá maráaro.

Ísumo uráinteni'a mirán-oro-kwasai.

¹⁸ mayái-kwáásiyóno. kentí anón-kwaasi táái isé'a síyanteni'a mirán-oro. íma kawer-ánón-kwáási tááiye su'mai isé'a túwáávitemo íyan-anon-kwaasi tááigwara'a ísáaro. ¹⁹ keinárawa'o ímo sáwí'o íyasamo umbai-yántáá'ó úwoimo tímíya'o Áánútuntave'a imáyáa é'a asiramáímo méwanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye. ²⁰ ánivo sáwí'o íyasamo tínkamiyambo aánoumimo méwanamo éna Áánútu kentúwí'a íma mósá marániye. ánivo kawe'ó íyasamo tínkamiya'o asiramáímo méwanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye. ²¹ Ísu Káráísitimba áí'a úni'a umánkaraamba keinárawatavena imáyáa éna asiramái ména mirán-ámbá agaráátínkaraimba pó'a mirán-oro. mirá ónááontavena Áánútu tááyaraiye. ²² Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna íma kampar-áimbá séna íma sáwí-aimba simbá ísaraawe Ísuntavena mináímbá agaimaréna siráíye. ²³ simái sáwí'a umánkowana anondá íma sáwí'a umátinkowasa áí'a úni'a umánkowana anondá sáwí-meyamba mayánááowe íma simátiména arupí umai-meyambo tímíníwaina imáyáa asiramái uráíye. ²⁴ Ísu Káráísiti sáwítaamo uráunda-meyamba maimaéna taaira'á pukáíye. sáwí'o kwéundaya sínnaemba umáméta arupí umáíya ménaundayavenaya pukáíye. kwenáúmo sáwí'o umánkaraantavena póna kentáá kawe'á umásínkaraiye. ²⁵ keinárawa'a uwóváguraawana tí'maena tisa'á keinárawaka'a kárákwiraiwaina aampa'á kwégwaraawe.

3

aarakwátí kwaasái.

¹⁻² aaraiyónó maarán-oro. kentuwai'máá táái ísáaro. kentuwai'máápinkemba évakarawai Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésesa máyáawai kembá tuwánésa Áánútumpa'a ténááontave'a kawe'á umái

méwasa tuwánésa Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowe. íma ayáátáár-aimba sé'a Áánútuntave'a imáyáa é'a kawe'á umái méwasa tuwánésa Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowe. ³ kwaási aráá'a súrampimba sivúwóvo sé'a íma konaarirí é'a kawer-únánkwátói konaariríyávé'a íma anón-imayaa é'a ⁴ paru umái kentirunkó kawe'ó ínimba íma ááéma ánásainana mindá Áánútu aúranka'a kawe'án-ye. ⁵ naaóvá'á aaraí Áánútuntavesa imáyáa ésa kwemó to'mayaa umátínkaron-tantaa'a amu'marésa máyón-inimba miwí tuwai'máa táái isésa kawe'á umái maémaembaniye. ⁶ minínimpínkémbá moórá-ininko áwí'a Séraa awaikó áwí'a Ááváramu úwana kwenáái iséna kesí anóndakoma óne siráíye. kawe'ó é'o ímo amápa-tantaatave'o táátave'o é'o é'a kwenayáámúmbaari'a ónááowe.

⁷ miráumai kwaaimó é'a maarán-oro. kentuwainímbáá'a kawe'á umátinke'a miwí túma íma asiramái kwáyáintave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. keináraware kentuwainímbááre aúnaí'a umái ménaaontavena Áánútu kawe'á kwéumatinkaivo mindáyave'a kawe'á umátínkáaro. mirámó íyanamo éna moórá-umbai-yantaako kentí námúnaa-ampimba íma itáníye.

mimbórá-imáyáán-oro-kwasai.

⁸ moórá-aimba ísáaro. kentúma íma maimaé iyé'a mimbórá-imáyáa é'a keáváráwáínónndaamo imáyáamo ontembá moórá-morawai mirán-imayaa é'a túwa'naa oro. ⁹ sáwí'o umátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí'a umátínkáaro. sáwí-aimbo simátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí-aimba simátínkáaro. sáwí'o íyawai anondá kawe'á umátínkáaro. Áánútu tááyonka'a kawe'á umátinkaumne siráimba pó'a kawe'á umátínkáaro. ¹⁰ mindáyavena Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

évakarawai ayáátááka'a sirunkó kawe'á ina'a ménae sésamo ésa kamparáiné sáwí-aine ¹¹ sáwí'o kwéon-tantaare tínaaemba umámesa kawe'á ésa paru umái ménaaontavesa tiyáántán-kwimai máéro. ¹² Ísóigo arupí umáímo máyáawaira'a kwégarakwiya miwítí námúnaa kwéisená túwa'naa éna sáwí'o kwéowai ánaaemba kwéumatimiye agaimaréna siráíye.

¹³ kemá tiyáántán-kwimai kawe'á kwéomba pósa íma sáwí'a umátinkanaaombanivo ¹⁴ arupí umái máyáambo umbai-yántáá'ó timíyanamo éna Áánútu kawe'á umátinkanivo minúmbái-yántáátáv'é'a íma anón-imayaa é'a minúmbái-yántáá'ó timínín-kwaasiyave'a íma táátave'a é'a ¹⁵ Ísu Káráísitintave'a kawer-imáyáa kwée'a kwentáv'é'a sé'a kweyáa Ísóigoman-ye síyasa tísaa esamo sésamo Áánútuntave'o imáyáamo ombá nóra simáíya kwéoo síya'o é'a kawer-áimbá simátimenaaontave'a to'mayaa umái mé'a ¹⁶ kawe'á umái kwempakémbá simátíméro. kentirunkó íma kae'náé'a éna arupí umái kwaína'a Ísu Káráísitimpa'a aráápamai arupí umái máyaiyasa évakarawaimo simáímo sáwí'o umátinkaiyambo ésa miwí tááigo tosé'mái tigaemá íníye. mirá ónááontave'a kárakwiyo. ¹⁷ kawe'ó kwéombo Áánútumo ímo ítátinkainasamo ésa umbai-yántáá'ó timénááomba mindá Áánútundein-ye. ánivo sáwí'o kwéombo umbai-yántáá'ó timénááomba mindá kentí ááinkoman-ye. ¹⁸ miráumai ímo arupí umáímo máyáawai Áánútunopa'a kónááontavena Ísu Káráísiti arupí umái máyáiwai mimbórá-táwai puwéna mimbáyáímá ánásaraiye. kwenáúgo pukówana amankó ména ¹⁹ évakarawai timankó ándáraambo kwímai máyómpimba kwenáái kosimátímakaiye. ²⁰ naaóvá'á moóráwai áwí'a Nówaa ména non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmakonka'a Áánútu

kesáái ísáaro séna timu'marówasa kwenáái arááísúntavesa pukówana naaémba Ísumo puwú-tawai miwí timankómbá kwenáái kosimátímakaiye. avakaumboé-kwaasi non-avóvomayaapa'o kwínín-daumpa'a umáyówana miwí nonkó íma nawíkowasa íma puwésa kawé'á umái maémáembaniye. ²¹ mindónkómó uráinten-umasitai'a mono'-nómbá kwévetinkaawana Áánútu tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye. nombó kwévetinkaamba paáká-kúrákémbá íma kwésese ovo Áánútumba áísaa owaná tirumpimbá íma aái kwaíndayavena sáwí-imayaa maitiyuwáníye. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinkaintavena sáwí'o umáimo máyáampinkemba tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye. ²² Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á uména kwíyómpaken-kwayo'naraware anóndaraware asirayándáraware miráumainarawaka'a kwégarakwiye.

4

Áánútuna imáyáavinkení'a oró-kwásái.

¹ Ísu Káráísiti áí'a úni'a umánkówana asiramáimo imáyáamo uráintemba keinárawakwara'a asiramái imáyáa oró. túra'o tí'o úni'o umátínkówai miwímó sáwí'o ónááon-imayaago íma tátokaiye. ² marapá'ó máyáamba sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a íma kwée'a Áánútuna imáyáavinkení'a oró. ³ Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasimo kwéontemba keinárawakwara'a mirá uráavo ívé'a íma mirá kwéowe. ááéma maarán-umai áwáyo-tantaa'a kwée'a sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a kwée'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á kwée'a toómbá námae kwéiye'a uwo'aó'-nómbó kwéne'o uwo'aó'ó ónááontave'a torupamáí mé'a kigaumo umándanaao sumpur-áínkón-ááima mósá maré'a kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá maré'a mirá uráambanivo ⁴ ívé'a íma miwísé torupamáí mé'a mirá-sáwí-yántáá'á íma owasá tuwánésa sésa ívé'a nóra séra íma mirá kwéoo simái sáwí'a kwéumatinkaawe. ⁵ Áánútu to'mayaa umái ména pukén-kwaasigwara túvaimo mén-kwaasigwara'a miwímó máyáawaina ááimba tísaa ínasa simámiyana miwítí meéyámbá timíniye. ⁶ marapá'ó máyónka'o uráam-beyamba mairésamo pukáawai Áánútumo máyáintemba miwí timankómó miráumaimo ménaaontavena Ísu Káráísiti kwenamankó kwená áséi-kwasai púwún-kwaasi kosimátímakaiye.

Áánútu mayáígóná asirayámbá tímakain-kwasai.

⁷ amápa-tantaa'a ánásanin-kanaa sáwíyanka'a tínimba pó'a námúnaa símae'a kwéiyon-aimpimba kawer-imáyáá umái kárákwiyoro. ⁸ moórá-morawaivimba kentirumbá timí-timi kwée'a mirámó é'o é'a sáwí'o umátinkanaaomba mirá-sáwí-yántáátávé'a íma anondá ónáe-imayaa é'a ⁹ namu-kwaasímó tíyamba naambá toómbá timé'a íma í'ái simátínkáaro. ¹⁰ kawé'á umátinkanaaontavena Áánútu moórá-mora-kwaasi ó'on-o'om-bayaigona asirayámbá tímakaimba pó'a íma úwoi maé'a minásíráyándéí moórá-mora-kwaasi túwa'naa oro. ¹¹ Áánútun-aai kwésimatimewai mináín-úramba arupí umái simátíméro. kwétuwa'naa-owai Áánútu kwétimin-asirayandei túwa'naa oro. Ísu Káráísiti kwétuwa'naa-isa'a mirá kwée'a mindáyave'a amápa-tantaatave'a Áánútu áwí'a mósá kwémaraawe. Áánútu áwí'a anómba kwaíkwai'a kwéisana kwená asirayánkó mirámó kwéimba mindá árair-aimban-iye.

Ísumbo umánkaraantemba kembá tí'a índai'a ónááon-kwasai.

¹² kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi owaná kentópa'a anón-umbai-yantaa'a timbá minúmbái-yántáápímbá mé'a mindáyave'a íma táátave'a é'a sé'a ó'oran-tantaa'a kesópa'a tiráíye íma seró. Áánútuwema asiramáíya máyáantavaiya'i. íya asiramáíya máyáantavaiya'iyó. minúmbái-yántáá'á kentópa'a kwétiye. ¹³ Ísu Káráísitimbo áí'o úni'o umánkóntemba keinárawa'a tí'a úni'a umátínkaraamba póna kentirunkó kawé'á ínana Ísu Káráísiti ságayankwara'a kumíndara'a kentirunkó anón-kawé'a íniye. ¹⁴ Ísu Káráísitina kwaásima ontávésamo simáímo sáwí'o umátinkanaaombo é'a íma imáyáa íyana kentirunkó kawé'á éna Áánútun-amanko ó'oran-amanko keinárawate máyáintavena kentirunkó kawé'á íniye. ¹⁵ keinárawapinkemba íma moórawai kaekó kwaási tinkámbai puwésa íma umóyámbá ésa íma ó'on-o-on-tantaa'a sáwí'a ésa íma aosaambá kwiyésa mirámó íyawaimo ésa sáwí-meyamba mayánááovo ¹⁶ Ísu Káráísitina kwaási-i'o onkákémbó umbai-yántáá'ó timíya'o é'a íma táátave'a oró. miwí tirunkómó sáwí'o kwéinasamo Káráísitina kwaási owémó kwésiyamba Áánútumpa'a súwi seró.

¹⁷ Áánútu amáparawaimo máyáawaina ááimbo tísaa ínín-kanaamo tínimba aiva'á kwená kwaásiya sísaa ena kentáámó umbai-yántáá'ó siménamo énya kwená áséi-kwasaimo arááíráan-kwaasi anón-umbai-yantaa'a timíniye. ¹⁸ mindáyavena Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Áánútu arupí umái máyáawaima sáwí-imayaavinkemba tí'mai kawepá'á métínkáimba mindá umbai-máyáímán-ivo Áánútuntavesamo ímo aamoimó ésamo sáwí'o kwéowai miwí sáwí'o umáímo máyáampimba miráumai sáwí'a umái ménaaowe agaimaréna siráíye. ¹⁹ miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba séna umbai-yántáá'á kentópa'a tíniye siráin-kwaasi kawé'á úmae kwéiye'a Áánútunka'a agevamái máéro. Áánútumo tarórurairwai éna sintení'a iwáí kwégarakwiyo kwenká'á agevamái máéro.

5

Áánútuna kwaásira'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai úna'a keinárawate Ísóigona kwaási anón-kwaasi simátíménda ísáaro. Ísu Káráísitimbo áí'o úni'o umánkaraamba kesúrandei awáné'a kwemó ságayankwara'o kumíndara'a miságáyámpímbá ménaumpo ² monor-ánón-kwáásí simátíménda ísáaro. sipisípira'o kárákwiraawaimo kawé'ó ontembá miraráán-umai Áánútumo kwená kwaásimo tímakaiwaira'a kárákwiyoro. íma kárákwiyonae síyampinkembo kárákwiyé'a Áánútumba arááíma táíndai'a umái kárákwiyoro. óntamba mayánáe-imayaa íma é'a túwa'naa ónáe-imayaa é'a mimbáyáírá'á kárákwiyoro. ³ Áánútumo tímakain-kwaasira'a kárákwiyomba íma móruna tiyuwé'a kawé'ó umáímo mémba tuwánésa keinárawa'o ontembá mirá ónááowe. ⁴ aiva'ó kárákwirairwaimo kwíyómpakembo kumíndara'a keinárawa'a usáyaaitaraawaiti ó'oran-kawé'-meyamba timínana íma ánásena kwaíkwai'a íniye.

⁵ ívé-kwaasi kentí anón-kwaasi táái ísáaro. amáparawai kentúma íma maimaé iyé'a moórá-morawai túwa'naa umai máéro. mindáyavena Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwe-naísamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye

agaimaréna siráíye. ⁶ mindáyave'a Áánútu asirayáwái aúranka'a kentúma íma maimaé iyíyana kwemó imáyáamo índa-kanaa kentúwí'a mósá maráníye. ⁷ Áánútu keinárawa'a kwétuwa'naa-ena kárákwiraivo umbai-yántáákóná imáyáa kwembá ámatuwe'a máéro.

⁸ áwáávitemo in-íyánkómó póímo kwaásimo vándaintemba Sáátáánigo kwaásimo kweivári'o índayavena kwéivo táátave'a kwée'a kárákwiyoro.

⁹ Áánútun-aaiyave'a asiramái imáyáa kwée'a Sáátáánigon-aai a'áo seró. amápa'-maravakewaimo Áánútun-aaiyavesamo árairemo kwésewaitopa'a mirán-úmbái-yántáá'á kwétivo imáyáa é'a Sáátáánigon-aai a'áo seró.

¹⁰ umbai-yántáá'á kentópa'a sáwíyanka'a kwénimba Áánútu kasenkuí'a umátinkena tirávamai asiramátinkaina'a asiramái ménaaowe. Áánútu úwoi túwa'naa úmae kwéiyena Káráísitiye tarútinkena séna kesí ságayan-ayampa'a ságayambo ímo ánásanin-ayampa'a métinkanaumne siráíwai mirá íníye. ¹¹ kwená asirayánkó kwaíkai'a éna íma ánásanimba mindá árair-aimban-iye.

¹² moóráwai áwí'a Síyóvénesi súwa'naa isa'á kínda simái kwéagayaumne. kwemá Áánútuna kwaási éna kesí mayáímá kawé'á umái kwémayaiye. asiramátinkanaundayave'a maanáúvái kwéagayaumpo árai'a Áánútu úwoi kwésuwa'naa-in-aimba kwésimatimunda tirumpimbá asiramái tátore'a máéro.

¹³ Áánútuna kwaási Pépíróni-naopa'a máyáawai Áánútumo keinárawa'o ítámakaintemba miwí ítámakaiwai keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro sewaná kesááninko áwí'a Máákaagwara'a séna kawé'á umái máéro kwésiye. ¹⁴ Ísu Káráísitina kwaásin-ovo moórá-morawaivimba kentirumbá tímé'a tiyáámba tíméro. Káráísiti kwená kwaási paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

kemá Pítaamo súnda-aimba kwéanasaiye.

2 Pítaa

kampa'-mónó-kwáásí Ísun-aaigomba kwaé'náer-umai simátímún-aimba Pítaa iséna Ísuna árair-aimba tátoraigwae séna maanáimbá agaimái mátímakaiye. Ísumba awánéta kwemó sirón-aimba isááwándawai simátíma'mae iyówánda-aimba tátoraigwae séna maanáimbá agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Sáimoni Pítaa maanáimbá maanáúváivímbá agaimaráúmpo ísáaro. kemá Ísu Káráisitina aantá-kwaasi úndanivo kesáámó úndantembo Áánútuun-aaivave'o árairemo kwésewai ísáaro. kentáásí Áánútuwe Ísu Káráisiti sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaiye arupí umái mésarai kawer-ímáyáá símakaayata mindáraise aráápamaiya kawe'á umáíya máyaumne. ² Áánútuwe kentáásí Ísóigo Ísuntetopa'a té'a kawer-ímáyáá tamaé'a mirámó úmae kwéiyomba úwoi túwa'naa úmae iyésarai paru umátínkáva'a iyíya'a ménaaowe.

Áánútu kentáámá ításinkarain-kwasai.

³⁻⁴ Ísu Káráisiti sááyowana kwená ságayanko kwená ó'oran-kawe'-mayaigo tavisúwata kwenópata téta kawer-ímáyáá taísaraumne. Ísu Káráisiti mirán-kwáásígó póna kwemó kawe'á umátinkanaumnemo siráin-aimbo éna mirá ínímba póna kwená asirayámbá kwésimisata Áánútuntaveta aamoí éta arupí umái méta kwenáái simátímakaundaya póna marapáké-sáwí-ásiráyánkómó kwaásimo sáwí'o kwéiwai keinárawa tine'á íma tátoraina'a tuvíntuwe'a Áánútuwe tarúmai ménaaowe.

⁵ mindáyave'a imáyáa é'a maarámó ónááontave'a asiramái mayái máyáaro. Áánútuun-aaivave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba kawer-ááimbá maré'a minkákémbá kawer-ímáyáávínkéní'a kwée'a minkákémbá ⁶ kentúra'a kárákwiye'a minkákémbá asiramái mé'a íma tívónkáína'a Áánútuntave'a aamoí umái mé'a ⁷ Áánútuna akúmbá máyáantave'a túwa'naa úmae kwéiye'a kentirumbá timé'a ⁸ mirán-oro. mirámó úmae iyé'o é'a Ísóigo Ísu Káráisitina kawer-ímáyáá isé'a anóni'a umái mé'a kentí mayái áúgwara'-mayai mayánááowe. ⁹ mirán-káwé'-máyaímó ímo kwémayaawai Áánútumo sáwí-imayaamo maitíyukain-aimba tuwinkásuwesa táá'o káúnkaiwairaamba umái máyáawe.

¹⁰ kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawa'a tááyamai ítámakaivo imáyáa é'a kwesé asiramái máéro. mirámó é'o é'a sáwí-amba íma kwaránááowe. ¹¹ miráumaimo méwanamo éna kentáásí Ísóigo Ísu Káráisiti sáwí-imayaavinkenta iyásínkáiwai keinárawatavena séna tíya'a kárákwiraana'a kesópa'a maí'maí'a úmae iyónááowe síníye.

¹² minaráír-áimbá á'a ísare'a asiramái kwégwaraamba pó'a simátíma'mae iyóna'a imáyáa úmae iyónááowe. ¹³ marapá'ó máyaundara'a simátíma'mae iyóna'a imáyáa úmae iyónááowe. mirámó ónaunda kawerí'a ónaumne. ¹⁴ ááéma kentáásí Ísóigo Ísu Káráisiti simásimena séna puwíníyone siráimba pó'a sáwíyanka'a puwé'a íma marapá'á ménaunda pó'a ¹⁵ mináimbá agaimaré'o púwóna awáné'a mináíntávé'a imáyáa úmae iyónááowe.

Ísuna ságayamba awánáúmne siráin-kwasai.

¹⁶ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti asirayánkwará'á kumíniye-aimba íma manír-áínkáántá simátímakaundayaanivo súrandeiya kwená usáyaaitaya-sagayanta awánaraundayaveta áráir-aimba simátímakaumne. ¹⁷⁻¹⁸ Áánútu ítámakain-omaka'a Ísuwe máyaawananaya Áánútu kentáásivowa Ísu áwí'a anómba éna usáyaaitaya-sagayampinkemba séna kesááninko ónana ávááraumai entávéna kwésinkaisa'a ávááraumai aamoí kwéumankaumne kwíyómpakemba súwata ísaraumne.

¹⁹ ísaraundayaveta asiramái séta naaóvá'á Áánútun-aai simátímakon-aimba áráir-aimban-iye. súndaya mináímbá imáyáa oró. túnkain-ayampa'a sáma kwégain-aimban-ivo mináímbá aúváivimba awánáiyana aaváúmó usénamo sámo kaintembá kentí imáyáavinkemba miráumai sáma káínana Ísu Káráísiti aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-okoraamba umái sáma kamátinkaniye. ²⁰ simátíménda-aimba ísámai kawé'á oró. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai aúváí-kwandaaivimba agaimakón-ainkona ááimba kemá kwaási kentáásí imáyáavinkemba íma kanaán-umai ísánaundayaawe. ²¹ íma miwítí imáyáavinkemba simái agaimakáavo Áánútun-amanko kwenáái simátimuwasa agaimakómba Áánútun-amanko mináínkóná ááimba kwésuwa'naa-isata kwéisaumne.

2

Áánútun-aigomba kwaé'náer-aimba sénááon-kwasai.

¹ naaóvá'á Áánútuna kwaásivimba Áánútun-aigomba kwaé'náer-aimba simátímakowai paáruraantemba keinárawapimba mirán-kwáásí paárésa kampa'-mónór-áímbá simátimesa Áánútuna kwaásimo sáwí'o ónááon-aimba simátimesa anóndako sáwí-imayaavinkemba iyátínkaraiwaimba tínaaemba umámiyana naaémba Áánútu avekáán-umai tínkaminiye. ² sáwívarawai miwítí aambá kwaásimo sáwí'o kwéon-amba kwarésa mirá íyasa tuwánésa sésa Áánútuna kwaási sáwí'a kwéowe mináímbá simái áráir-amba sáwí'a ónááowe. ³ óntamba mayánáe sésa aamoí kwéesa kentí imáyáa tavisénáe sésa kampa'-mónór-áímbá simátimenaaowe. sáwí-meyamba timíníwai naaóvá'á to'mayaa umái ména tínkaminintavena timu'maréna máyáiyé.

⁴ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba sáwí-ayampa'a mótinkowasa túnkain-ayampa'a ándáva'a mésa sáwí-meyambo mayánááontavesa amu'marésa máyáawe. ⁵ naaóvá'á Nówaa máyonka'a Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba nonkóntávéna amápa'-marama aavú'naao súwana aavú'nowasa putásowana mimpínkémbá Áánútu Nówaa kwená akúmbá avakaeté-kwaasiye tíyótinkowasa túvamai maémáembaniye. Nówaa Áánútun-aai arupí umáimo maí-áímbá simátimuwasa íma ísónkakemba putásaraawe. ⁶ naaóvá'á Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiye sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba iravímbá agaisukáivo Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a kwéowai mináímbá ísésa sésa sáwítaamo kwéundamo ímo ivátúwáananayaamo éna kentáágwára'á miráumai sínkaninimba póta ivátáámó túwáandaamo éna íma sínkaminiye sénááowe. ⁷ moóráwai áwí'a Áróti Áánútu kwentávéna púwivo séna íma auwómba áíkaiye. kwemá arupí-kwaasi éna sáwí-kwaasimo áwáyo-tantaa'o untávéna arunkó umbái taráiyé. ⁸ miwívímbá ména aasiyaasi-táwai miwítí sáwí-aimba ísena miwítí sáwí-mayai awánówana arunkó ávááraumai umbái tómbanivo kwemá arupí umái máyontavena Áánútu íma auwómba áíkaiye. ⁹ miráumai Áánútunavesa

aamoí kwéowai umbai-yántáápinkémbá Ísóigo kawé'á umái tíyótinkena sáwí'o kwéowaiti sáwí-meyamba toréna kwaásimo máyáawaina ááimbo tísaa ínín-kanaamo tíndara'a sáwí-meyamba timíníye. ¹⁰ áwáyo-tantaari'o kwéowai Áánútumo kwégawaaimba tínaaemba kwéumankaawai anó-sawí-meyamba timíníye.

minkámpá'-mónó-kwáásí miwí túma mósá marésa kesááigo usáyaaitainkwae sésa kawé'nárawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba kwésimatinkaantavena íma táá'a kwégaisasa úwoi sáwí-aimba kwésimatinkaawe. ¹¹ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a miwítí asirayánkó minkámpá'-mónó-kwáásítí asirayánkómbá usáyaaitaraibanivo minkwíyómpákéwái Ísóigo aúranka'a íma aaí simátinkesa íma sáwí-aimba kwésewe. ¹² kwai-kwaambo kwétuvu'naan-tantaakomo amáparawaina ááimbo ímo awánaantemba minkámpá'-mónó-kwáásí mirá ésa évaka-tantaakona ááimba íma awánaraantavesa sáwí-aimba simátínkáamba pósa kwai-kwaambo ánásaantemba miwí mirán-umai ánásanaaowe. ¹³ miwí umbai-yántáári'a umátínkáamba pósa anondá umbai-yántáá'á mayánááowe. miwí sáwí-imayaayavesa tirááyavesa avora'á kwéesa aamoí kwéesa keinárawatemo toómbó nánááontavesa torupamáí mésa sáwí'a umátinkesa kentí imáyáa tavisésa sáwí-ampa'o mógwétinkaantavesa aamoí kwéesa ¹⁴ aarai túrampimba ta'mai-ya'mai kúráamba tivú'mae iyésa aamoisayán-kwáásí sáwí-ampa'a tavisimái mótinkesa túran-andamo kwéowai tíráá'a póna Áánútu sáwí-meyamba timíníye. ¹⁵ arupí-amba tuwésa sáwí-amba kwégwaraawe. naaóvá'á Pío ááninko áwí'a Péramu kwemá Áánútun-aai simátímakowai éna sáwí'o uráimpinkemba óntamba mayánáe-aamoí uráintemba miwí mirán-ámbá kwégwaraawe. ¹⁶ ánivo Péramu sáwí'a uráintavena Áánútu áwáá'a séna kwená póigo áwí'a tónkigomba kwaási amósánkaamba umánkowana aaí súwana Péramu iséna kwená uwo'aór-ámbá tukáíye.

¹⁷ minkámpá'-mónó-kwáásí íma kwétuwa'náa-on-kwaasi máyáawe. non-ayumpinkémbá nombá íma usamái kúmíntenkaan-kwaasima owaná póna Áánútu miwíyávéná túnkain-ayampa'a to'mayaa umátínkaraimba pósa mivá'á komai'mai'a ónááowe. ¹⁸ miwímá sáwí'o umáímo máyáapinkembo kawepá'ó kwétewai keivári'a méonae sésa áwáyo-tantaakon-auma mósá kwémaresa kampar-áimbá kwésimatimesa ¹⁹ kentí imáyáavinkení'o íyanamo éna misáwí-yántáákó íma tátoraniye sembánivo miwí sáwí'o kwéon-tantaako tátokaimba pósa misáwí-yántáápímbá mésa ánásanaaowe. moórá-yantaako kwaásimo kwéusayaaitaimba minímáyáágó kweivári'a umái tátokaisasa kwenaráái kwégwaraawe. ²⁰ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaimpa'a tésa sáwí'o kwéom-bayai ivátuwesamo tínaaembo umásukaawai miwímá moórágwara'o sáwí-ambo kwaráíyanamo misáwí-máyáígómó tátorainasamo ésa ááémo sáwí'o uráamba mindá sáwíyanka'an-ivo naaémbo sáwí'o ónááomba mindá anó-sawí'a umái ménaaowe. ²¹ arupí-ambo ímo kwakésaraai sáwí'a uráasino. ánivo arupí-amba kwakésa ivátuwesá Áánútuna kawer-amáámbá tínaaemba umáméntavesa pósa ávááraumai sáwí'a kwéowe. ²² miráumai kwéesen-aimba árair-aimban-íye. iyánkómó miímo kwi'makénamo ímbá ó'omba kwénaiye kwésesa moórá-aimba sésa póígomba nombó pérankaawana ímbá toivímbá kwémaíye kwésewe. iyánkó póígomo intembá minkámpá'-mónó-kwáásí mirá-sáwí'á kwéowe.

3

Ísu ókwara'a kumíníye-kwasai.

¹ kesí kwaási arupí-imayaa ígwáe sé'a moórá-auvai agaimái tímake'a maanáúváígwará'á kwéagayaumne. ² naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai sirón-aimba isé'a Ísóigo sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaiya siráin-aimba kwená aantá-kwaasiya simátímakaunda-aimba imáyáa oró. ³ simátíménda imáyáa oró. naaén-kanaa tínimba sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo ésa aamoí íyan-kwaasi tésa kentuwiráái sésa ⁴ Ísumo sénamo marapá'á kumónaumnemo siráimba náávara máyáyo. naaóvá'á kwíyómba maramá taróruronka'a kwáyáin-tantaa'a íma ó'on-tantaa'a paárisata kwéawanaumpo kesivoísáíya á'a pukuráawana íma ó'on-tantaa'a kwévaariye sénááowe. ⁵ miwí maarán-imáyáá ónái íma kwésewe. naaóvá'á Áánútu súwana kwíyómba maramá paárúwana nompínkémbá maramá iyéna non-avumpimbá maramá kwériye. ⁶ naaémba Áánútu nonkóntávéna súwana marapá-kwáási ánásasukaiye. ⁷ Áánútu sisaná kwíyóne marawémó kwáyáimba póna kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaamo tíndara'a Áánútu kwentávésamo ímo aamoimó ésamo sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tíména kwíyóne marawé iravímbá agaisuwáníye.

⁸ kesí kwaásiyono. maarán-imáyáá oró. imó kwétaamba táámpamaiya kwéawanaumpo Áánútu íma mirá imbá amápa-kanaa mimbórá-kánaáraámbá aamun-úmarena sáwívar-ima 1,000 íma maréna mimbórá-kánaámán-iyé siráivo ⁹ kwemó marapá'ó kumónaumnemo siráin-aimba íma tukáisasa évakarawai mináímbá ivá'á tukáiyé-imayaa kwéowe. Ísóigo séna kesí némpa'a maí'mai'a ésa sáwí-ayampa'a kovo séna sáwí-imayaa tuwésa kesópa'a tíyantavaiye séna timu'maréna ména íma ááéma marapá'á kunkáiyé. ¹⁰ umóyán-kwáásígómó anompintumáivimbo tintenkáán-umai Ísóigo miráraán-umai kumíníye. minkánáá anónka'a awairái kwésindavinkemba kwíyómba áúyokwinana kwíyómba o'á aaváúmá iravímbá agaisuwáínana marapá'á amápa-tantaa'a kwáyáine marawé iravímbá agaisuwáníye. ¹¹ miráumai amápa-tantaa'a ánásanintaveta kesáámó máyaundayaveta imáyáa éta Áánútuntaveta aamoí kwéeta arupí umái méta ¹² Ísumo marapá'ó kumíníntavena siráái kwétaísata amu'maréta méta ááémo kumíndawe séta siyáántán-kwimai Áánútuna mayái kwémayaundaya póna minkánáá paárinana kwíyómba iravímbá agaisuwáínana o'á kwíyómba aaváúmá anón-iravimba agaisuwáínana nonkáámbá umágwiniye. ¹³ ánivo Áánútu asiramái séna aúna-kwiyone aúna-marawe tarórumaraanana arupí-yantaare su'mai kwéniye siráinta amu'maréta máyaumne.

¹⁴ kesí kwaásiyono. mirán-kánaáyávé'a amu'maré'a máyáamba Áánútu aúranka'a kaweré su'mai umái mé'a kempímbá íma sáwí-aimba kwáyaina'a paru umái ménaaontave'a tiyáántán-kwimai mayáímá máyáaro. ¹⁵ kentáási Ísóigo séna sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanaumne séna kwempá'á ténááontavena timu'maréna ména ímo kunkáimba imáyáa oró. kentáási kwaási áwí'a Póro Áánútu kawer-imáyáá kwembá ámakaimpinkemba keinárawatavena imáyáa éna mináímbá agaimakáiyé. ¹⁶ Póro mináímbó agaimakáimba amápar-auvaivimba mirán-áímbó simáímo agaimakáin-aintompimba évakar-aimba umbái taisasá ímo ísámaimo kawé'ó

ésamo ímo asiramáímo máyáawai mináínkóná ááimba kwaé'mai kampar-áimbá kwésewe. Áánútun-aai aúváí-kwandaavinkemba amápar-aintavesa mirá ésa mirámó kwésentavesa ávááraumai sáwí'a umái ménaaowe.

¹⁷ miwí mirá kwéombanivo ímo kunkáinka'a simátimumpo kárakwiyoro. sáwí'o kwéowai keinárawa'a Áánútuwe asiramái máyáampinkembo tavisíyanesa kwéovo kárakwiyoro. ¹⁸ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwai úwoi túwa'naa úmae iyína'a kwenópa'a anón-imayaa é'a máéro. kwenáwí'o aasiyaasimó anómbo umáímo kwaíkwai'o úmaenamo iyínimba árair-aimban-iyé.

kemá Pítaamo súnda-aimba kwéanasaiye.

1 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáásí kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái tímakaiye. évakarawai kampar-áimbá simátimesa sésa Ísu Áánútu ááninko póna kwaási-uramba íma aú'mái méraiye sésa ó'on-kampar-ainkwara'a simátíma'mae nááúwana Yóni iséna miwítí imáyáa arupí umátinkanae séna maanáimbá agaimái mátímakaiye.

Áánútuna imáyáama agaráásínkáiwaina kwaasái.

¹ Ísu Káráísiti Áánútuna imáyáa agaráásínkáiwaiyaama póna kwaási aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowaina ááinkoman-iyé. mináíntávé'a maanáúvái agaimái kentópa'a tuwáúnana kwégwiye. ááinka'a maramá íma kwáyónka'a kwemá maémáimba marapá'á kuména keséya máyowata súranta awánamai kawé'á éta kwenáái iséta siyáándeí ane'á tátokaundayaawe. ² aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowaina ááinkoma avowánópa'a máyomba marapá'á kuména keséya máyowata awánareta póta mináimbá kwésimatimundayaawe. ³ kesáá Áánútuwe ááninko Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaumne. awánaraunda ísaraunda keinárawakwara'a kwésimatimunda póta Áánútuwe ááninkowe tarúmaiya máyaundantemba keinárawa'a mirá ónááowe. ⁴ kentáásirumba kawé'á umái anómba umásinkanintave'a maanáúvái agaimái kwétimune.

Áánútu sámó kaiwáíná ááinkona kwaasái.

⁵ Áánútu ááninko simásímakain-ainta simátimeta séta Áánútu sámó kaiwáíná ááimba póna túnín-tantaa'a kwempímbá íma kwáyáíye. ⁶ miráumai túnín-ayampa'a máyáamba Áánútuwe tarúmaiya máyaumne kwésewai kampa'á kwésesa áráir-ainkona ááimpimba íma máyáawe. ⁷ ánivo Áánútu sámó kain-áyámpá'ó máyáaintemba miráumaimo sámó kain-áyámpá'ó máyaundaya kwená kwaásiye tarúmaiya máyaumne. miráumai Áánútu ááninko Ísuma kentááyávéna imáyáa éna kumpuwúwana kwená naaegó kuména póna kentáási sáwí-imayaa kwémaisiyu'maenaya kwéiyiye. ⁸ kempíntá sáwí-imayaa íma kwáyáíye súndaya kesirunkómbá kampar-áíntá simá-uwáúnanaya Áánútuna áráir-aimba kesirumpintá íma kwáyáíye. ⁹ avora'ó Áánútumpataamo sáwí-imayaayavetaamo simáménanayaamo éna Áánútu kentáási sáwí-imayaa maisiyuwénaya amápa-sawí-imayaa arupí umásinkanintaawe. Áánútu kwemó siráini'a mirá éna miráumai kaweré su'mai kwéena póna sáwí-imayaa maisiyuwénaya arupí kwéumasinkaiye. ¹⁰ Áánútu séna amáparawai sáwí'a uráawe simbánivo kesáámá séta íma sáwí'a kwéune kwéseeta Áánútu kampar-áimbá kwésiye súnana Áánútuna áséi-kwasaigo íma sirumpintá kwégwaiye.

Káráísiti amáparawaiya siráváyáin-kwasai.

2

¹ kesí iyámpóiyono. íma sáwí'a ónááontave'a maanáimbá aúváivimba agaimái tímúne. ánivo sáwí'o íyanamo éna siráváyáiwaiya ména kesivompátá áísaa íníye. kwemá Ísu Káráísitima arupí iwáíyá kesivompátá áísaa íníye. ² sáwítaamo uráunda-meyamba kentáává'á íma tíno séna

maimaéna pukáíye. íma kentáásí sáwí-meyane su'mainivo amáparawaiti sáwí-meyankwara'a maitiyuwáníntavena pukáíye.

³ Áánútun-aaimo taagwiyavétaamo únda árai'a kweséya tarúmaiya máyaumneya kwésune. ⁴ Áánútun-aaimo ímo taagwiyávónka'o ombá Áánútuwe tarúmai máyaumnemo sembá kampa'á sewaná miwívimbá Áánútuna árai-aimba íma kwáyáíye. ⁵⁻⁶ ánivo Áánútun-aaimo taagwiyávówai Áánútumpa'a tirumbá áma'mai kawé'á kwéowe. kesáámó Áánútuwe tarúmai máyaumnemo kwésundawaiya Ísu Káráísitimo máyontemba kesáá miráyá umáíya ménaumne. miráyáámó kwéunda árai'a Áánútuwe tarúmaiya máyaumneya kwésune.

ááéraan-amaankoma aúnaí'a uráin-kwasai.

⁷ kesí kwaási ísáaro. kemó kwéagayaunda íma aúna-amaamban-ivo ááéraan-amaamba kwéagaimai tímúne. aiva'á simátímakaamba á'a ísaraan-amaamba kwéagaimai tímúne. ⁸ ánivo túnín-tantaa'a kwéauyokwisana árai'a sámó kain-tántáá'á kwévaarimba póna ááéraan-amaamba aúnaí'a umái kwévaariye. Ísu Káráísitina mayáíwínkémbá minámáámbá paárurena keinárawapinkwara'a minámáámbá kwévaariye.

⁹ kentí kwaásiyavai tíyámba kwéumatinkaambanivo sámó kain-áyámpá'á máyaumne sembá sámó kain-áyámpá'á íma máémba túnín-ayampa'a paaí máyáawe. ¹⁰ ánivo kentí kwaásimo tirumbó tíméwai sámó kain-áyámpá'á máyáamba pósa miwívimbá sáwí-yantaa'a íma kwáyáimba pósa ó'owi tuwánésa sáwí-ampa'a íma kwégowe. ¹¹ ánivo kentí kwaásiyavaimo tíyámbo kwéumatinkaawai miwí túnín-ayampa'a máyáawana túnín-tantaako túrampa'a káátagwisasa múgu'maagu'a úmaesa kwégowe.

¹² kesí iyámpóiyono. keinárawatavena Ísu Káráísiti pukáimba póna Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyukaintave'a kemá maanáúvái agaimái kwétimune. ¹³ anón-kwaasiyono. ááínka'a maramá íma kwáyowana moóráwai maémáimba kwemá ívékwara'a máyáísa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. Sáátáánigomba usáyaaaitaraantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ¹⁴ iyámpóiyono. Áánútu kentivo isa'á kwempá'á tiráantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. anón-kwaasiyono. ááínka'a moóráwai maémáimba kwemá ívékwara'a máyáísa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. asiramái mé'a Áánútun-aai títumpimbá tátore'a Sáátáánigomba usáyaaaitaraantave'a maanáúvái agaimái kwétimune.

¹⁵ Áánútumpa'o ímo tiráawaimo ontembá mindáyave'a aamoí íma oró. marapákén-tántáátávé'a aamoí íma oró. marapákén-tántáátávésamo aamoimó owáímá Áánútuntavesa íma aamoí kwéowe. ¹⁶ marapákén-kwáásímó kwéowaina ááimba íma Áánútumpakemba kwéowe. kwaási kentí imáyáavinkemba kwéesa á'owiti náaindaamba túran-anda kwéesa túwí'a maimaésa kwéiyesa kwéomba íma Áánútumpakemba kwéovo marapákén-ámbá kwégwaraawe. ¹⁷ marapákén-tántáá'ó tirááimo kwétaintantaa'a maambárá'á ánásainasa Áánútumba arááíma tainí'a kwéon-kwaasi aasiyaasí maí'maí'a ónááowe.

Káráísitina namuro-kwáásítí kwaasái.

¹⁸ kesí iyámpóiyono. naaén-kanaa maramó ánásanin-kanaa sáwíyanka'a tíníye. naaémba Ísu Káráísitina namuro-kwáásígó tíníye suwa'á ísaraawe.

Káráisitina namuro-kwáásí sáwíva'a á'a paáruraamba póta mindáyaveta naaén-kanaa sáwíyanka'a tíníye kwésune. ¹⁹ kentáávínkémbá Káráisitina namuro-kwáásí moórá-mora máyómba pósa usásimbai paárésa siyuwésaya kóuraawe. árai'o kentáásí kwaásimo máyáankakai úwoi máésino. siyuwésaya kóuraantaveta íma kentáásí kwaásin-owe kwésune.

²⁰ Ísu Káráisiti Áánútun-amankomba ai'marówana kuména kentirumpimbá máyáísa'a pó'a árain-aimba kwéisaawe. ²¹ árain-aimba íma kwéisaantavaiye sé'a ímanivo árain-aimba kwéisaantave'a maanáúvái kwéagayaumne. árain-aimpinkemba kampar-áimbá íma paárisa'a ísaraantave'a maanáúvái agaimái timúne.

²² anón-kampa'o sen-kwáásí maarán-kwáásímán-owe. Ísu Káráisitintavesa Áánútu íma usásinankaraiwaiman-iyé kwésen-kwaasi ésa Ísu Káráisitina namuro-kwáásí-í'a ésa Áánútunte ááninkonte tínaaemba kwéumatimewe. ²³ Áánútu ááninkomba tínaaemba umámewai ayowáankwárá'a mirá kwéombanivo Ísu Káráisitintavesa Áánútu ááninkoman-iyé kwésewai ááninkonte avowántéyópa'a tarúmai máyáawe.

²⁴ Ísun-aaí aiva'á ísaraan-aimba tirumpimbá asiramái tátoraamba íma ivátuwe'a miráumai Áánútunte ááninkonteyopa'a tarúmai maí'mai'a oró.

²⁵ maarán-áimbá Ísu Káráisiti asiramái simásimenaya séna aúnaí'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéumatinkaumne simásimakaintaawe.

²⁶ kampar-áimbá simátiyuwaavo sé'a maanáúvái agaimái timúne.

²⁷ kampar-áimbá simátiyuwaawai kwéombanivo Ísu Káráisiti Áánútun-amamba tirumpimbá tínkaraimba póna maí'mai'a éna íma kampar-áimbá simátimena árain-aimba kwésimatimiye. mirámó kwésimatimisa'o ombá árain-aimba kampar-áimbá taaínkaa'a kwéowe. simátímíntemba mirá é'a Ísu Káráisitiye tarúmai kwémaewe.

²⁸ kesí iyámpóiyono. kwesé tarúmai máyáamba pó'a Ísu Káráisiti kumíndara'a kwenauranka'a íma tigeayávé'a é'a úwoi asiramái ménaaowe.

²⁹ Ísu Káráisiti arupí umái máyáin-aimba á'a ísaraawe. moórá-ainkwara'a ísáaro. miráumai arupí umái máyáawai árai'a Áánútuna iyámpóíman-owe.

3

Áánútuna iyámpóiti kwaasái.

¹ Áánútu arumbá ávááraumai kwésimiye. mindáyave'a imáyáa oró. Áánútu arumbá kwésimenayaampona kentááyávéna kesí iyámpóíman-owe kwésiye. kesáá árai'a kwená iyámpóíya úne. Áánútumpa'a íma tiráawai Áánútuna ááimba íma awánésa kentáásí ááinkwara'a íma kwésuwanaawe. ² kesí kwaásiyono. ívé'a Áánútuna iyámpóí'a umáíya máyaundaya naaémba nóra kwaásiyaawa ménaumno. mináimbá íma ísaraundanivo moórá-aimbo ísaraunda simátimenaumne. Ísu Káráisiti kumíndara'a kawe'á umái awánanaundaya póta kwenkáánita umáíya ménaumne. mirán-áimbá ísaraumne. ³ mináimbá isésa amu'maráawai Káráisiti arupí umáímo máíntemba arupí umái máyáavo kárákwiyoro.

⁴ sáwí-imayaamo kwéomba isaná amáámbo arááisémba isaná minkáé-tántáákó mimbóráí'a kwéiye. miráumai sáwí-imayaamo kwéowai Áánútuna amáámba tínaaemba umámesa kwéaraaisemba póna mirámó kwéon-anonda miwívimbá kwéniye. ⁵ Ísu Káráisiti kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáníntavena marapá'á kunkáimba kwempímbá sáwí-imayaa íma kwáyáíye-aimba á'a ísaraawe. ⁶ miráumai Ísu Káráisitiye tarúmai máyáawai

miwívimbá íma sáwí-imayaa kwaíkwai'a kwéivo sáwí-imayaa kwaíkwai'a kwéiwai Káráísitimpa'a íma tésa kwenáái íma kwéisaawe.

⁷ kesí iyámpóiyono. kampar-áimbá simásiyuwaavo sé'a kárákwiyoro. Káráísiti arupí umái máyáiwai kwemó intembó mirámó úmae kwéiyowai arupí-kwaasiman-owe. ⁸ ááinka'a Sáátáánigo sáwí'a uréna mirá úmae kwéiyena ívékwara'a mirá kwéiye. sáwí'o úmae kwéiyowai Sáátáánigona kwaasiman-owe. Sáátáánigona mayái ánásasuwainkwae séna Áánútu ááninkomba ai'marówana marapá'á kunkáiyé.

⁹ Áánútuna iyámpói pósa Áánútuna asirayánkó miwívimbá kwáyáintavesa pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútuna asirayán-aráátómbá pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. ¹⁰ ímo arupí umáimo máyáawai íma Áánútuna iyámpóiman-owe. kentí kwaásimo tirumbó ímo kwétimewai íma Áánútuna iyámpóiman-owe. miráumaiya Áánútuna kwaásiye Sáátáánigona kwaásiye taaímbaiya ísaraumne.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

¹¹ moórá-mora-kwaasivimba tirumbá tíméro-aimba ááéma ísaraawe. ¹² Áándamu ááninko áwí'a Kááinimo uráintemba íma mirán-oro. Kááini Sáátáánigon-aráá'a póna ávákomba tuvuwúwana pukáimba maarántávéna tuvuwúwana pukáiyé. áváko kawé'á umái máyowana Kááini sáwí'a umái ména póna ávákomba tuvuwúwana pukáiyé.

¹³ miraráán-umai Áánútumpa'a íma tiráawai keinárawapa'a tirumbá sáwí'a umátinkaiyantavena íma táá'a kaíno. ¹⁴ Áánútun-akumba sirumbá kwétimundayaveta séta Áánútuna némpa'a maénaundawaina ááimpa'a tuwéta kawé'á umái maénaundawaina ááimpa'a tamáyaumne kwésune. kentí kwaási tirumbá íma kwétimewai Áánútuna némpa'a paaí máyáawe. ¹⁵ kentí kwaásiyavai tíyamba umátínkáan-kwaasi tínkamiyasa puwónááon-kwaasiraamban-owe. mirámó kwéowai aúnaí'o umáimo maí'mai'o kwéowaina ááimpa'a íma máyáawe. ¹⁶ Ísu Káráísiti arumbá siménaya íma úwoi máimba súwa'naa ínintavena kentááyávéna ísámai pukáiyé. mirá uráintaveta arumbá símakaiye kwésune. Áánútun-akumba túwa'naa eta puwúnava íma sendayá úwoi túwa'naa ónaumne. ¹⁷ óísankwara-kwaasi kentí kwaási toómbá íma makáawaima tuwánésa íma túwa'naa ombá sésa Áánútumba sirumbá kwéamune sembá kampa'á kwésewe. ¹⁸ kesí iyámpóiyono. sirumbá kwétimunemo sembá íma tóikakemba sé'a árai'a tirunkakémbá kwése'a túwa'naa oro.

Áánútumpa'a asiramáíya máyaunda-kwasai.

¹⁹ sirumbá kwétimetaamo kwétuwa'naa-undaya mirámó únda-kwaasiya arupí umáíya kwémaumne. mirámó kwéunda Áánútu aúrankata asiramáíya kwémaundayaawe. ²⁰ ánivo kesáá sáwí'a úndayavenaya kentáásirunko umbaí kwétaivo Áánútu amápa-tantaa'a awánéna minúmbái-yántáákómbá usáyaaaitaisata Áánútu aúrankata asiramáíya máyaumne. ²¹ kesí kwaásiyono. mindáyaveta imáyáa úndaya kentáásirunko íma umbaí taisatá Áánútu aúrankata asiramáíya máyaumne. ²² kwenáái taagwiavétaawe kwemó aamoimó iní'a kwéundayavétaawe áísaa únda-yantaa'a úwoiya kwésimiye. ²³ Áánútu asiramái séna kesááninko Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a amápa-kwaasivimba tirumbá kwétime'a máéro siráimba mináimbá Ísu Káráísiti asiramáíya simásímakaiye. ²⁴ Áánútun-aaí taagwiávówai Áánútuwe

tarúmai máyáawana miwísé tarúmai máyáie. Áánútu kwenamambá ai'marówana sirumpintá kumbéna simásimenaya séna Áánútu keinárawate tarúmai máyáie kwésisata kwéisaumne.

4

árait-amankonte kampar-ámánkóntéi kwaasái.

¹ kesí kwaásiyono. sáwíva-kwaasi kampa'-mónór-áimbá simátíma'maesa kwénaaesa Áánútun-amanko kesirumpimbá máyáiyemo sembá íma ááéma áaire seró. mirá sentáv'é'a miwí tirumpimbá máyáin-amamba Áánútun-amana'i. á'owan-amana'iyó. mindá awáné'a mináimbá ísáaro. ² Ísu Káráísiti Áánútunopakemba marapá'á kwaási kunáúkaiye kwésewai miwí tirumpimbá Áánútun-amanko máyáie. mináimbó sewa'ó ísáamba Áánútun-amankoma miwívimbá máyáie seró. ³ Ísu Káráísitintavesa mináimbá íma sewái miwí tirumpimbá máyáin-amanko íma Áánútun-amankoman-ivo Káráísitina namuro-kwáásígón-amankoman-iyé. Káráísitina namuro-kwáásígó tínín-aimba ísaraamba isaná marapá'á máyáie.

⁴ kesí iyámpóiyono. Áánútu áráá'a é'a kampa'-mónór-áimbá kwésimatimewai usáyaaítaawe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáivo Áánútumpa'o ímo tiráawai miwí tirumpimbá ó'on-amanko máyáie. Áánútun-amanko minámánkómbá usáyaaítaraiye. ⁵ kampa'-mónór-áimbá kwésimatimewai Áánútumpa'a íma tembá marapá'á kwémaen-aimba kwésimatimewasa marapá-kwáási miwí táái kwéisaawe. ⁶ kesáá Áánútuna kwaásiya únasaya Áánútuna kwaási kesááiya kwéisaavo ó'on-kwaasi íma Áánútuna kwaási pósa kesááiya íma kwéisaawe. miráumaiya árait-amanko miwívimbá máyáin-kwaasiye kampar-ámánkó máyáin-kwaasiye taaínkaar-úmaeta kwéiyune.

Áánútu arumbá kwétimin-kwasai.

⁷ kesí kwaásiyono. tirumbá kwétimewaina ááimba kwemá Áánútuma póta Áánútun-akumba sirumbá tíméno. tirumbá kwétimewai Áánútumpa'a tésa kwená kwaási-i'a kwéowe. ⁸ Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbá íma kwétimen-kwaasi Áánútumpa'a íma kwétewe. ⁹ Áánútu mimbórá ááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna kentááyávéna ísámai puwéna aúnaí'a umái maí'mai'a ónaundayavenaya puwéna arumbá símakainta póna mirá uráie. ¹⁰ Áánútumba siruntáámó amúndaya íma anónta ámakaumne. Áánútu arumbá símakenaya ááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna sáwítaamo uráunda-meyamba maisiyuwáínana kentáává'á íma tíníntavena pukáie. mirámó uráimba Áánútu anómba arumbá símakaiye. ¹¹ kesí kwaásiyono. Áánútu miráumai arumbá kwésimimba póta kentáási kwaási miráumai siruntá tíméno. ¹² kwaási Áánútumba ane'á íma kwéawanaawe. kentáási kwaási siruntá kwétimunda Áánútu keséya máyáísata árai'a siruntá Áánútumba kwéamune.

¹³ Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáintaveta séta kesáá Áánútuwe tarúmai máyaunanaya Áánútu keséya tarúmai máyáie-aimba kwésune. ¹⁴ kentáásivowa ááninkomba ai'marówana sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkaindayavena marapá'á kumúwata awánaraunda kwésimatimundayaawe. ¹⁵ Ísuntavesamo Áánútu ááninkoman-iyé kwésewai

Áánútuwe tarúmai máyáawana Áánútu miwísé tarúmai máyáíye. ¹⁶ Áánútu arumbá kwésimisata mindáyaveta áraireya kwésune.

Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbó kwétimewai Áánútuwe tarúmai máyáawana Áánútu miwísé máyáíye. ¹⁷ Áánútu kentáá imáyáa símakaisata siruntá Áánútumba kwéameta póta máyaundawaina ááimbo sísa inín-kanaamo tındara'a asiramáíya ménaumne. Ísu Káráísiti arumbá símíntenta marapá'a máyaundarata siruntá kwétimundaya póta sísa inín-kanaamo tındara'a asiramáíya ménaumne. ¹⁸ Áánútumba tirumbá kwéamewai íma kwéinkaisewe. árai'a Áánútumba tirumbá kwéamewai miwívínkémbá inkaisí-ímáyáa íma kwáyáíye. sáwí'o uráam-beyantavesa kwéinkaisewai Áánútumba íma árai'a tirumbá kwéamewe.

¹⁹ aiva'á Áánútu arumbá símakaintaveta póta siruntá kwéamune. ²⁰ miwítí kwaásiyavesa tirumbó sáwí'o kwéumatinkaawa'o ombá Áánútumba sirumbá kwéamune sembá kampa'a kwésewe. miwítí kwaási tine'á tuwánésa tirumbá íma tímakaawai pósa Áánútun-ane'a íma awánaraawai íma kanaán-umai tirumbá kwéamewe. ²¹ Ísu Káráísiti asiramái séna Áánútumba tirumbá kwéamewai miwítí kwaásigwara'a tirumbá tíméro siráíye.

5

marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaan-kwasai.

¹ Ísuntavesa sésa Áánútu usásinankaraiwai iyémó sen-áintávésa áraire kwésewai Áánútuna iyámpóíman-owe. avowámbá tirumbá améwai ésa kwená iyámpóígwara'a tirumbá kwéamewe. ² Áánútumba siruntá améta kwenáái taagwiavéta póta mirá kwéundayaveta séta Áánútuna iyámpóígwara'a siruntá kwétimune. ³ Áánútun-aa taagwiavúndaya mindá Áánútumba siruntá kwéamunanaya kwenááigoya íya umbaiyá kwésiyaisata póta kwétaagwiavune. ⁴ Ísumpa'a asiramái agevamái máyaundaya póta marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaundayaawe. Áánútuna iyámpói amápa'a kanaán-umai marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaamba póna Áánútun-aaigoma íma umbái kwétaiye. ⁵ maarán-kwáásí marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaawe. Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-íye kwésewai marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaawe.

Áánútu Ísu Káráisitimba agaráátínkarain-kwasai.

⁶ Ísu Káráísiti marapá'a kuména nombá peréna puwúwana kwená naaemá kunkáíye. nombá peráníntavenawe su'mai íma kunkáíye. nombá peréna puwínana kwená naaemá kuníníntavena kunkáíye. Áánútun-amanko árair-ainkona ááimba póna séna áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-íye kwésiye. ⁷⁻⁸ Áánútun-amanko siráin-aintaveta nombá pékaintaveta puwúwana kwená naaemá kunkáintaveta séta Ísuma Áánútu ááninkoman-íye kwésune. minkáúmbó-yántáa'á paáuraintaveta mimbórá-áímbá séta Ísuma Áánútu ááninkoman-íye kwésune. ⁹ kwaásimo simátímén-aimba sewatá iséta áraire kwésundayaanivo Áánútun-aaigo kwaási tááigomba usáyaaaitaimba póta Áánútu ááninkontavena siráin-ainta isáano. ¹⁰ Áánútu ááninkontavesa asiramái agevamái máyáawai sésa Áánútu siráintemba áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-íye kwésewe. Áánútuntavesa íma asiramái

máyáawai sésa Áánútu kampar-áimbá siráíye kwésewe. kwemá Áánútu ááninkontavena siráin-aintavesa íma áraire senkákémbá Áánútu kampar-áimbá siráíye kwésewe. ¹¹ Áánútu ááninkoma aúnái'a umái maí'mai'a kwéowaina ááimban-íye. Áánútu imáyáaya símísata aúnái'a umái maí'mai'a kwéundayaawe. mináíntá Áánútu simásímakaiye. ¹² Áánútu ááninkoe tarúmai máyáawai aúnái'a umái maí'mai'a kwéovo Áánútu ááninkoe íma tarúmai máyáawai íma aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe.

aúnái'a umái maí'mai'a kwéon-kwasai.

¹³ Áánútu ááninkontave'a asiramái agevamái máyáan-kwaasi keinárawa'a maanáúvái agaimái timúne. aúnái'a umái maí'mai'a kwéon-aintave'a áraire sígwáe sé'a maanáúvái agaimái timúne. ¹⁴ Áánútumbo arááímo tainí'o kwéetaamo námúnaavinkembo áísaa úndaya kesááíya kwéisaiye. mindáyaveta kwenaúranka'a asiramáíya máyaumne. ¹⁵ námúnaa súndaya kwéisain-aintaveta árair-aimban-íye kwésundaya maarán-áíntáváígwará'á árair-aimba námúnaavinkemba súnda-yantaa'a úwoiya kwésimiye kwésune.

¹⁶ kentí kwaásimo sáwí'o kwéiya'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áísaa íyana túwa'naa ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a íma kónááowe. évaka-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a kónááomba mindáyave'a Áánútumpa'a áísaa oro íma kwésune. évaka-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba íma Áánútuna némpa'a kónááomba mindáyave'a sé'a Áánútumpa'a áísaa oro kwésune. ¹⁷ amápa-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba kwáyáivo évaka-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba Áánútu maitiyuwáínasa kwená némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a íma mirá-sáwí'ó kwéiya'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áísaa íyana túwa'naa ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a íma kónááowe.

¹⁸ Áánútuna iyámpói ésa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútu ááninko kárákwiraisana póna Sáátáánigo íma kwétatoraisasa pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowata mináíntá kwéisaumne.

¹⁹ Sáátáánigo marapá-kwaásítí anóndakoman-ivo kesáá Áánútuna kwaási éta mináíntá kwéisaumne.

²⁰ Áánútu ááninko kuména imáyáa símísata árair-Isoigo-uramba isatá kwéawanaumne. Áánútu ááninko Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundayaveta árair-Isoigo-uranteya tarúmaiya méta kwéisaumne. árair-Isoigo-uranko éna kwaásiya aúnái'a umáíya maí'mai'a kwéundawai ááninkoman-íye. ²¹ kesí iyámpóiyono. kwaántá-kwaasi kampar-ísóígómbá tínaaemba umátíméro.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

2 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáásí kaumbo-kwáái aiyayaan-ia'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái tímakaiye. évakarawai sésa aaraiyávái-áúvái agaimái ámakaiye sewasá évakarawai sésa Ísóigona kwaási mimbóravá'a torupamá kwémae'maeropa'a agaimái tímakaiye kwésewe.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárakwiraundawai é'a maanáúvái agaimái tímúne. embá kendéi-í'a úne séna Áánútu ááyarain-ininkoma ómpo ená iyámpóiyonte awánaaro sé'a maanáúvái agaimái tímúne. Ísóigona árar-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwétimune. íma kewé su'mainivo Ísóigona árar-aimba ísáawaigwara'a tirumbá kwétimewe. ² kentáávimbá árar-aimba kwaíkwai'a éna íma ánásanintaveta kentáásirumba kwétimune.

³ Áánútu kentáásivowe ááninko Ísu Káráísitiye úwoi kwésuwa'naa-esarai tirumbá kwéumasinkesarai paru kwéumasinkaayata póta árar-ainta séta kentáásirumba tímúndayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune.

⁴ évaka'a ená iyámpói kentáásivo simásímakaintemba miráumai árar-ampa'a kwégon-aimba isáúnana sirunkó kawé'a kwéiye. ⁵ aaraigoó embá simáme'a sé'a Ísóigona kwaási moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a máéro. mináimbá íma aúna-amaamba kwésimatimumpo aivakwára minkákwára ívékwara'a ísaraan-aimba kwésimatimune. ⁶ Áánútun-aaiyaamo taagwiyavúndaya mindá Áánútumba sirumbá amúndayaveta kwenáái kwétaagwiyavune. Áánútunkwara kwaásigwara'a tirumbá tímé'a máéro Áánútu siráimba aivakwára minkákwára ívékwara'a kwéisaawe.

⁷ sáwíva-kwaasi kampa'a kwésen-kwaasi marapá'a kwénaaowe. miwí Ísu Káráísitintavesa sésa íma kwaásiraani'a umái kunkáiyé kwésewe. miwí Káráísitina namuro-kwáási pósa sáwí-ampa'a kwígwaé sésa minkámpár-áimbá kwésevo kárakwiyoro. ⁸ Áánútuna mayáímó kwémayaam-beyamba íma máyáavainivo kawé'a umái kárakwiye'a amápa'-meyamba kawé'-méyámbá mayánaáontave'a kárakwiyoro.

⁹ Ísu Káráísitin-aai íma tátoraamba mináimbá tuwésa ó'on-ampa'a kwégowai íma Áánútuwe tarúmai máyáawe. Ísu Káráísitin-aai tátokaawai kentáásivowe ááninkowe tarúmai máyáawe. ¹⁰ miráumai kentópa'o tésamo mináimbó ímo simátimesamo ó'on-aimbo simátimiya'o é'a íma tiyáámbo tímé'a íma kentí naaúmpa'a mósá tínkáaro. ¹¹ mirán-kwáási tiyáámbo tímé'o é'a minkwáásítí sáwí-mayai túwa'naa ónááowe.

¹² ayáátáár-aimba simátimenae'a maanáúváivimbá íma agayáúmpo kentópa'a kwé'a kentúranka'a komé'a kosimátíménana ketáásirunkoya ávááraumai kawé'a íniye. ¹³ enanaanontávéna kendéi-í'a úne séna Áánútu ááyarain-ininkowe kwená iyámpóiyonte keinárawatavesa sésa kawé'a umái máéro kwésewe.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

3 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáásí kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái moóráwai áwí'a Káyásimba ámakaiye.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai é'a maanáúvái agaimái amúne. Káyásiyo maanáúvái awánaao. Ísóigona árar-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwéamune. ² kesí kwaási óna'a sirumbá kwéamune. Ísu Káráisitina aampa'á kawé'á umái kwégonda-aimba ísaraumne. miráumai kawé'á umái ménana íma áí'a ínintave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená mayái kawé'á kwéundayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ³ Ísóigona kwaási évakarawai enópakemba kesópa'a tésa entávésa tasésa enarumpimbá árar-aimba tátore máyaane sewa'á isáúnana kesirunkó kawé'á kwéiye. miráumai árai'a arupí-ampa'a kwégwe máyaane. ⁴ kesí iyámpói árai'a arupí-ampa'a kwégowe-aimba isé'a aamoí kwéunda póna mináámóigómá évaka-tantaatave'o aamoimó únda-aamoigomba usáyaaitaraiye.

⁵ kesí kwaásigompo Ísóigona kwaási enópa'a kuráamba túwa'naa ema kawé'-má'yái mairáanasa minkwáásívínkémbá ó'om-bapaken-kwaasi enópa'a kuráamba miwígwará'á túwa'naa éma kawé'-má'yái mairáne. ⁶ miwí maanká'á Ísóigona kwaásiya tasímásimesa sésa emá arumbá tímakaandawai tasímásímakaawe. ó'om-bapa'a Áánútuna mayái komayánáe kwésewai emá aambó kónááon-tantaa'a kwétuwa'naa-onda mindá kawé'á kwéone. ⁷ miwímá Ísu Káráisitina mayái maimaé kwénaaesa Ísu Káráisitimpa'o ímo tiráan-kwaasirakemba meéyámbá íma kwémayaawe. ⁸ mindáyaveta Ísu Káráisitimpa'o tiráunda-kwaasiya miwíyá túwa'naaya onó. miráumai tágarotamaiya máyaundaya pósa árar-aimba isánááowe.

⁹ ákí-auvai agaimái tuwááwánana Ísóigona kwaásitopa'a kúwana moóráwai áwí'a Táyótevi kentávésa anóndakoman-iyé sígwáe séna mináúváiínkén-áimbá iséna íma isámai kawé'á uráimba pó'a ¹⁰ enópa'a kwé'a kwaási túranka'a Táyótevi uráin-kwasai kosimátimenaumne. Táyótevi kentáá sáwí'a umásinkenaya kampar-áíntá simásínkaraiye. íma mináíné su'mainivo Ísóigona kwaási kwenópa'a kuráamba kwená naaúmpa'a íma mósá tínkaraiye. évakarawai kentí naaúmpa'a mósá tínkánáe suwaná íma mirán-oro séna mono'-náúmpákémbá ti'mátukaiye.

¹¹ kesí kwaásiyo. sáwí'o ontembá íma mirá éma kawé'ó ontembá mirán-uwo. kawé'ó úmae iyówai Áánútuna kwaásiman-ovo sáwí'o úmae iyówai Áánútumpa'a íma kwétewe.

¹² amáparawai Témitiyaantavesa kawé'ná'án-iyé kwésewe. kwená mayái awánésa sésa árai'a kawé'-má'yái kwémayaiye kwésewe. kesáágwará'á miráyá kwésune. kwésunda-ainta árar-aimba ísaraawe.

¹³ ayáátáar-aimba simámenae'a maanáúváiínbá íma agayáúmpo ¹⁴ sáwíyanka'a enópa'a kwé'a enaúranka'a komé'a kosimámenaumne.

¹⁵ paru umái máyaantave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená kwaási kesé máyáawai sésa kawé'á umái ménaro kwésewe. kentáásí kwaási esé máyáantaveta séta kawé'á umái máéroya kwésumpo moórá-mora-kwaasi simátimiyo.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

Yúte

Ísu kwíyómpa'a irówana Yúte Ísun-áváko kae-kwáái aiyayaan-iyá'i. kae-kwáái umái siyáánkai-iyá'io. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái tímakaiye.

¹ kemá Yúte Ísu Káráisitina mayái-kwáásí Yémési áváko maanáimbá maanáúváívimbá agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kentáásivowa arumbá tiména tááyaraiwai Ísu Káráisitimo kawáá uráiwai ísáaro. ² Áánútu arumbá umátinkena imáyáa tiména paru umái mósá kwétinkaintave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésimatinkaumne.

³ kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawate kenté sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kwéiyasinkaintave'a maanáúváívimbá agayánae únana Áánútu simásimena séna moórá anón-aimba simáména agayaaó simbá pó'a mináimbá agayánaumne. ááéma Áánútu kwená kwaási imáyáa timúwasa Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyaan-aimba ísare'a mináimbá asiramái tirumpimbá tátore'a máyáamba tuwáúnavo sé'a kárákwiyoro. Ísu Káráisitín-aaiyavesa sáwí-aimba sewái tááigona anondá Ísu Káráisitina árair-aimba simátíméro. ⁴ évaka'a kampa'-mónó-kwáásí Áánútun-aai íma kwégwaraawai kentí imáyáa tavisenááontavesa komésa tirumpin-imáyáa ésa sésa Áánútu úwoi súwa'naa enaya íma sínkaminivo kentáásí imáyáavinkenita ónaumne sésa sáwísawaa ésa Ísóigo Ísu Káráisiti kweyáá kentáásí anóndakomba tínaaemba umámakaawe. naaóvá'á Áánútu mirá-sáwí-máyáígóná sáwí-meyamba timénaumne siráíye. mirán-kámpá'-mónó-kwáásí keinárawate komáyáantave'a maanáimbá kwésimatimune.

⁵ maanáimbá á'a simátímakaamba ísaraambanivo ókwara'a simátimenauμπο ísáaro. naaóvá'á Áánútuna kwaásiyomba Ísípi-marava'a tátokowana Áánútu ayútinkena tí'maena kwétena kwenááiyavesamo ímo árairemo sirówai Áánútu tínkamuwasa pukáawe. ⁶ moórá-aimba imáyáa oro. naaóvá'á Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai miwítí kawáá-máyái tuwésa miwítí kawe'-náópá'á túwówai Áánútu tíyayaanka'a asááúmarena túnkwi-ayampa'a sáwí-mapa'a tiyuwówasa maí'mai'a ésa naaémbo Áánútu sáwí-meyambo timínín-kanaa amu'marésa máyáawe. ⁷ moórá-aimba imáyáa oro. naaóvá'á Sótómu-naopakewaiye Kómóraa-naopakewaiye mindáór-egwaa'-naopakewaiye sáwí'a úmae iyésa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné mirá úmae iyúwana Áánútu tínkambai iramó kwégaipa'a tínkamuwasa iramó kaíkai'o kwéipa'a maí'mai'a kwéowe. kentááwákwára'á mirá ovó sé'a kárákwiyoro.

⁸ naaóvá'á mirámó uráantemba ívé'a kampa'-mónó-kwáásí kentí imáyáa tavisénáe sewái mirá ésa miwítí sáwí-imaayaavinkemba áwáyo-tantaa'a ésa Áánútumo kwégawaaaimba tínaaemba umámesa sáwí'a ésa kawe'nárawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba simátínkaraawe. ⁹ ánivo Mósesi pukówana kwíyómpaken-kawaanako áwí'a Máíkeri kwemá séna Mósesin-auma mayánáe súwana Sáátáánigo séna kemá mayánáe súwasarai miráumai asiramái suyaná Máíkeri Sáátáánigontavena íma sáwí-aimba súmba kemá íma aaí simánkanaumπο Ísóigo aaí simánkaniye siráíye. ¹⁰ ánivo kampa'-mónó-kwáásí kentí imáyáa tavisénáe sewái évaka-tantaakona ááimba íma

awánaraantavesa sáwí-aimba simátinkesa kwaí-kwaambo amáparawaina áaimbo ímo awánésamo ontembá miwí mirá owaná miwítí sáwí-imayaago tátorena miwí sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹¹ naaóvá'á moóráwai áwí'a Kááini sáwí-amba kwakáintemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Péramu óntan-aamoimo uráintemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Kóra Áánútun-aai araiséna kawáá-kwáásí táái araiséna pukáintemba minkámpá'-mónó-kwáásí mirá kwéomba pósa miwí sáwí-meyamba mayánaáowe. ¹² keinárawa'a Áánútuna kwaási kwená imáyáa é'a toómbá né'a torupamáí máentemba kesé miwí komésa sáwí'a umátinkesa kesávái-imáyáa umái náma'-nama'a kwéesa íma tigaemá kwéowe. miwímá kampa'-mónó-kwáásí ésa íma kwétuwa'naa-on-kwaasi máyáawe. miwí taaérambo iyáin-kanaamo arambó ímo iyáin-tairaan-kwaasi máyáawe. úndágo mo taaimó taawítúwáisanamo aáyánkaintenkaan-kwaasi máyáawe. ¹³ kavirayán-dómbó kúmisanamo non-awirááimo avora'ó kwáintemba miwítí sáwí-mayai avora'á kwáyáie. miwímá kentí imáyáa tavisimái sáwí-ampa'a métinkanae sen-kwáásí máyáawe. Áánútu miwí tunkain-ayampa'a to'mayaa umátinkaraimba pósa mivá'á komaí'mai'a ónááowe.

¹⁴ aiva-kwáásígo áwí'a Áándamu ména Sétimba ankówana Sétima Ínósimba ankówana Ínósima Kénáánimba ankówana Kénáánima Má'árareomba ankówana Má'árareoma Yáretimba ankówana Yáretima Ínókimba ankówana Ínóki mirán-kámpá'-mónó-kwáásíyávéna imáyáa éna séna maisáaro. Ísóigo kwená kawe'nárawa'a sáwívarawaise téna ¹⁵ sáwí'o uráawaimo amápa'o sáwí-meyambo timíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo sáwí'o uráawaiyavena aaivimbá maitinkáíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo simáimo sáwí'o umánkaraawaiyavena aaivimbá maitinkáíndayavena kwétiye Ínóki siráie. ¹⁶ kentí imáyáa tavisénáe sewái íái simátínkáva'a iyésa amápa-tantaa'o miwítópa'o tiráimba tirunkó sáwí'a kwéisasa sáwí-imayaawe su'mai kwégwaresa túma mósá marésa tirááimo tain-tántáa'á mayánae sésa simái tirumbá kwéairaraawe.

¹⁷ kesí kwaásiyono. miwímá mirá-sáwí'á kwéombanivo kemá maarán-oro. kentáásí Ísóigo Ísu Káraísitina aantá-kwaasi siráan-aimba imáyáa oro. ¹⁸ miwí simátimesa sésa naaén-kanaama tínimba Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo ésa aamoí íyan-kwaasi kentuwíráái sénááowe minántá-kwáásí siráawe. ¹⁹ miwí tirumpimbá Áánútun-amanko íma máyáísasa miwítí marapár-imáyáa kwarésa kampa'-mónór-áimbá simái Áánútuna kwaási kwétaainaawe.

²⁰ miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Áánútuna kawer-áimbá aasiyaasí kwése'a kwenká'á agevamái mé'a moórá-morawai asiramátinke'a Áánútun-amankona asirayánkóntávé'a námúnáa seró. ²¹ Áánútu arumbíya tímakaimba pó'a arupí umái mé'a Ísóigo Ísu Káraísiti arumbá umátinkaina'a kwíyómpa'a aúnaí'a umái mai'mai'a ónááontave'a amu'maráaro. ²² Áánútun-aayavesa kaer-imáyáa tokáawai tirumbá umátinke'a miwítí imáyáa taviséro. ²³ iramó kaipa'á kováinivo Áánútun-aai simátimiyana Áánútu tavisimái kawer-ámpá'á métinkaniye. évakarawaiyave'a tirumbá umátinkaiyasa minkwáásí tavisíya'a sáwí'a únavo sé'a miwítí sáwí-mayaiyavena táa'a káína'a kentúma kárákwiyoro.

²⁴ Áánútu kanaán-umai túwa'naa ína'a íma tínaaemba umámenaaontave'a árar-aimba kwésune. Áánútu tí'maena kwená ságyan-ayampa'a métinkaina'a kentí sáwí-aimba íma kwáyainana tirunkó anón-kawe'a ínintave'a árar-aimba kwésune. ²⁵ Áánútu asirayánkwaráwái mimbóráwái

ména kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitina mayáiyávéna imáyáa éna sáwí'o umáíya máyaundavinkemba iyásínkáintave'a áráir-aimba kwésune. kwená ó'oran-aaimba kwáyáísana kwenáwí'a anómba isaná kwená asirayánkó usáyaaítasana amápa-tantaaka'a kwégawaaiye. naaóvá'á kwíyómba maramá íma taróruronka'a kwemá ménama ívékwara'a ména maí'mai'a kwéintavena áráir-aimban-iyé kwésune.

kemá Yúte súnda-aimba ánásaiye.

paárurain-kwasai

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni kaumbo-kwáái aiyayaan-umai-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna maarán-áimbá agaimakáye. agaimarónka'a Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasiyavesa aká'áamba simái sáwí'a umátinkaraawe. Ísuntavai ísámai asiramái mégwae séna maanáimbá agaimakáye. Ísu Káráisitina mayáiyávái Áánútu kwená namuro-kwáásinté Sáátáánigonte usátaaitena kwená kwaási kwembó ímo auwésamo kwenarááimo kwégwaraan-kwaasi kawé'á umátinkaniye. Yóni mirán-áimbá agaimakáye.

¹ Áánútu Ísu Káráisitintavena séna sáwíyanka'a paárinin-tantaa'a isáígwáe sé'a kesí kwayó-kwáási simátimiyo súwana Ísu Káráisiti kwíyómpaken-kwayo'na'a ai'marówana kuména Ísu Káráisitina kwayó-kwáásígó áwí'a Yónimba kusimámakaiye. ² Yóni Áánútuna áséi-kwasaigwara Ísu Káráisiti mináíntávéna siráin-ainkwara amápa-tantaa'a awánarainkwara'a kwésimatimena maanáúváiimbá agaimakáye. ³ paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinimba póna Áánútu maanáúváiínkén-áimbó táámpamai awánanaaon-kwaasiye maanáimbó isésamo taagwiyaviyan-kwaasiye kawé'á umátinkainana tirunkó kawé'á íniye.

⁴ kemá Yóni maanáúváiímá agayáúmpo Ésiyaa-marava'a avakaeté-naopa'a Ísóigona kwaási máyáawai ísáaro. Áánútu aiva'á ména ívékwara'a ména aasiyaasí maí'mai'a íníwai úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. Áánútun-amanko avakaeté-asirayamba tokáiwai Áánútumo kwégawaain-ayampa'a ména úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. ⁵ Ísu Káráisiti Áánútun-aai arupí umái simátímíwaima úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. kwemá aiva'á pukáimpinkemba usásinkaiwai marapá-káwáá-kwáásirá'á kwégarakwiye. Ísu Káráisiti kentáási imáyáa éna kentááyávéna puwéna kentáási sáwí-imayaa kwéayusinkaiye. ⁶ kawáái'a umásinkaisata Ísu avowámá Áánútuna mayáiyá kwémayaundayaawe. kwená ó'oran-aaimba kwaikwai'a isaná kentáará'á kawáá úmae iyíniye. áráir-aimban-iyé.

⁷ maísáaro. Ísu ainámpímbá kumínasa amápa-kwaasi tuvúkáan-kwaasigwara'a awánáiyana aaivimbó maitinkáníntavai tirunkó sáwí'a ínana umbai táníye. miráumai paárinimba mindá áráir-aimban-iyé.

⁸ Ísóigo Áánútu séna amápa-tantaakona ááimba pó'a naaémbo amápa-tantaa'o ánásaindara'a kemá úwoi ménaumne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápar-asirayankwarawaima úne siráiyé.

Yóni Káráisitimba awánarain-kwasai.

⁹ kemá Yóni kentuwáámá úne. keinárawate kesé Ísumpa'a tarúmai mé'a keinárawate Áánútu kwégawaipa'a kesé mé'a keinárawate umbai-yántáápímbá kesé asiramái mé'a kwéamu'maraundayaawe. Áánútun-aai simátime'a Ísu siráin-ainkwara'a simátimundarakemba áwáá'a kwésiyesa táto'mai sí'maesa nonavuvumpa'marává'á áwí'a Pá'móso-marava'a másínkówa'a máyaawanana ¹⁰ sontará'á Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowa'a Áánútuna imáyáawe su'mai ówánana kesínaaempakemba avekáámbá aagó uwírenkaamba anónka'a ¹¹ séna

awánenda-yantaa'a aúváí-kwandaavimba agaimaré túwénasa Ísóigona kwaási avakaeté-naopa'a máyáawai ísáaro. mindáo-kwi'a Évésasi-naore Séménaa-naore Pégámamu-naore Táýatairaa-naore Sátisi-naore Vírátéoviyaa-naore Áréótísiyaa-naore miráumai-naoken-kwaasi ísáaro siráíye.

¹² súwa'a nááwa kwésiyo sé'a kwántámai awánaawanda avakaeté-omba óntanko áwí'a kóri-ontamba úmakaampimba minómbá kúra'makowa'a awánaawanda ¹³ minónkóná avumpimbá moóráwai kwaásiraamba ména ayáátáár-ampanta uréna áíntaara'a terávu-amuranda uréna ¹⁴ a'nónkwará a'nóntáugwara'a kwayání'a kwégowana súgáyáagaya kwéuwana ména aúranko iraráámbá kwégowana ¹⁵ aísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvintemba aísamaigo miraráámbá kwéuwana aagómá nosiyarákénkáámbá anónka'a kwésena ¹⁶ ayáánúrapa'a avakaeté-o'a toréna óipinkemba taánasatama évarevar-ayaira'a áwááima kwáyowana óikakemba aaváúmó usénamo iní'a uráíye.

¹⁷ úwa'a awáné'a ávááraumai sáá'a kówa'a kwenáísamaivimba kumbé'a tavaravá kwéowanana ayáánúrapaken-ayaandei sine'á tátorena séna íma áá'a kaíno. aivaré naaéne miwáná ááimba kemá úne. ¹⁸ pukáundavinkemba usásine'a aasiyaasí maí'maí'a úndawai súvamai máyaundawai úne. púwón-ayamapa'a kwaási timanká'á kwégarakwiyundawai úne. ¹⁹ miráumai awánenda-yantaa'a aúváivimba agayaaó. ívé'o kwáyáin-tantaakwara naaémbo paárininkwara'a aúváivimba agayaaó. ²⁰ siyáánúrapa'a avakaeté-o'a toré'a avakaeté-ombo kúratoraunda awánáanda mintántáákóná ááimba íma paáruraindara'a simáménda isaaó. minávákáété-omba Ísóigona kwaási minávákáété-naopa'a máyáawai owaná minávákáété-o'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraawain-owe Ísu simásímakaiye.

2

mináímbá Évésasi-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwena séna Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáíno. avakaeté-o'a siyáánúrapa'a toré'a avakaeté-onkona avumpimbá kwénaaundawai maanáímbá simámumpo Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba simámiyo. ² mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. íma ivátúwáamba tiyáántámba asiramáímo máyáamba tuwánaraumne. sáwí'o umáímo máyáan-kwaasiti mayáíyaváímó ímo tirááímo taimbá tuwánaraumne. évakarawai kampa'á sésa Áánútuna aantá-kwaasiya úne kwéseмба keinárawa'a miwí táái ísé'a miwítí mayái awáné'a miwíyavé'a kampa'á kwésewemo sembá tuwánaraumne. ³ kesí kwaási onkákémbá umbai-yántáá'á tímémba kembá íma siyuwé'a kentávé'a ísámai asiramái máyáamba tuwánaraumne.

⁴ mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo moóra-yantaari'o kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. aiva'á kentávé'a ávááraumai imáyáa uráambanivo tuwé'a ívé'a íma mirá kwéovo ⁵ aiva'ó kawé'ó umáímo maémáéwaina ááimba imáyáa oró. ívé'a íma miraráámbá umái maé'a tuwé'a aiva'ó kawé'ó uráantemba miráumai máéro. ímo mirámó é'o kesópa'o tíya'o é'a kentópa'a kwé'a kentí oómbá maisúwáana'a úwoi-kwaasiraamba umái ménaaowe. ⁶ ánivo Níkórasi-kwaasiti mayáíyavé'a tíyámba umátínkáawa'a kegwára'á síyámba kwéumatinkauna'a mindáyave'a kawé'á kwéowe.

⁷ Ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. aái senasá sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai Áánútuna kawer-áyámpá'á kwáyáin-taeramba nésa maí'maí'a ónááowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Séménaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

⁸ Ísu simásímatuwena séna Séménaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. aivaré naaéne miwáná ááimba é'a pukáundavinkemba usásine'a súvamaimo máyaundawai maanáímbá simámumpo simámiyo. ⁹ umbai-yántáá'á tíméwa'a úwoisan-kwaasiraan-umai máyáamba tuwánaraumne. úwoisan-kwaasiraan-umai máyáambanivo Áánútunopakemba sáwíva-tantaa'a mairáawe. évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwarésa simái sáwí'a kwéumatinkaamba tuwánaraumne. ¹⁰ tí'a índai'a umátinkanaaomba íma táá'a kaíno. maanáímbá ísáaro. Sáátáánigo imáyáa tímínasa keinárawa'a tísaa umai isánáe sésa tayáto'maí tí'maesá ándáva'a mátinkesa siyáánkaira'a sáwí'a umátinkanaaowe. kentáv'é'a asiramái méwasa évakarawai tínkamonasaya puwígwáe sénááombanivo kentáv'é'a asiramái méwa'a imáyáa tíména'a kwíyómpa'a maí'maí'a ónááomba mindá kentí kawé'-mékámbán-iyé.

¹¹ Ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai sáwí-marupa'o iramó káma-kama kwéipa'a íma maí'maí'a ónááowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Pégámamu-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹² Ísu simásímatuwena séna Pégámamu-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. sóipinkemba taánasatama évareva'a áwááima kwáyáiwai maanáímbá simámumpo simámiyo. ¹³ kemó máyáapa'a á'a tuwánaraumne. Sáátáánigo kwégawaaipa'a máyáambanivo kentáv'é'a imáyáa é'a arupí umái máyáamba tuwánaraumne. ááéma moóráwai áwí'a Ántípasa kentí naaópa'a Sáátáánigo máyáipa'a ména kesáái arupí umái simátíma'maena iyúwasa tuvúwúwana puwú-kanaavimba íma kembá siyúwáamba kesé aráápamai máyáawe. ¹⁴ mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo kaumbo-káé-tantaa'o tokáantave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóvá'ó moóráwai áwí'a Péramu sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba évakarawai mirá kwéowe. Péramura moóráwai áwí'o Pérékumba agaráárankowana kwemá Ísareri-kwaasi sáwí-ampa'a agaráátinkowasa kampar-ísóígónká'á póima tuvúkésa toóni'a umái kwénesa á'owa a'owa awainínkóe awaíkóe umóyání'a uráawe. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí-ámbá kwéagaraatinkaawe. ¹⁵ miráumai keinárawapinkemba évakarawai Níkórási-kwaasiti sáwí-amba kwéagaraatinkaawe. ¹⁶ mindáyave'a misáwí-ámpá'á tuwé'a kesópa'a teró. ímo mirámó íya'o é'a sáwíyanka'a kentópa'a kumé'a taánasataneimo káráantemba sóipinken-tanasatanei minkwáásí karánaumne.

¹⁷ Ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawaima kwíyómpaken-tomba tímé'a kwayán-óntámbá minóntánká'á aúná-kwi'a agaimakáin-ontamba tíménaumne. mayánááowaiye su'maí mináwí'á awánanaaowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Táýátairaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹⁸ Ísu simásímatuwena séna Táýátairaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. Áánútu ááninko súranko iraráámbá kwégaisana sísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvintemba sísamaigo miraráámbá uráisa'a maanáímbá simámumpo simámiyo. ¹⁹ kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kentáv'é'a imáyáa é'a kesé aráápamai mé'a á'owi kwétuwa'naa-e'a íma kembá siyuwé'a asiramái máyáamba tuwánaraumne. ívé'o kwémayaambayaigo aiva'ó mairáam-bayaigomba usáyaaिताimba tuwánaraumne. ²⁰ á'nivo moórá-yantaari'o kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóvá'á moórá-ininko áwí'a Yésépeo sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba moórá-ininko kampa'á séna Áánútun-aai simátimundawai úne simbá íma tínaaemba kwéumamewana kesí kwayó-kwáásí sáwí-amba kwéagaraatinkena tí'maena kwégwisasa kampar-ísóígónká'á póima tuvúkésa toóni'a kwéumandesá á'owa a'owa awainínkóe awaíké umóyání'a kwéowa'a íma simái aambá áúnkaawe. ²¹ minínínkómbá simáme'a tuwániya sé'a amu'makáunana íma tuwéna úwoi tokáíye. ²² mindáyave'a sé'a kwenkwará kwesé sáwí'o kwéowaigwara'a anómba tí'a índai'a umátinkanaumne kwésune. sáwí'o kwéombo ímo tuwésamo kesópa'o tíya'o é'a súndai'a umátinkanaumne. ²³ kwenáráá'maa'o tínkamonasamo puwíyasa Ísóigona kwaási amápa'mapa'o máyáawai mináímbá isésa kentávésa sésa kwaási sirumpiné imáyáawe suwánaraiwaiya póna kawé'ó ondawáiyá kawé'-mékámbá siménaya sáwí'o iyawai sáwí-meyamba timíníye sénááowe. ²⁴ keinárawa'a Táýátairaa-naopaken-kwaasivinkemba Yésépeon-aai íma taagwiavé'a Sáátáánigo aúpár-áímbá íma taagwiavíyawai íma moórá-umbai-yantaa'a timénaumne. ²⁵ Áánútuna árair-aimba tirumpimbá tátoke'a kumónaunda simu'maráaro.

²⁶ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitea kúmóndara'a simátímakauwantembo iyawaiyave'a sé'a marapá-kwáásirá'á kawáá oro. ²⁷ kesivo kentávéna séna kwaásira'a kawáá uwo siráintemba marapá-kwáásirá'á kawáá oro sénauumne. asirayán-tántáá'néimó saweimó tuvántuwaawanamo sáwívari'o intembá mirámó ésa asiramái kawáá urésa tínkamonaanowe. ²⁸ minkwáásí sáwí-yantaakomba kwéusayaaिताawaima moórá-o'a timénaumne. aaváúmá usaráisana kwáyáin-o'a timénaumne Ísu siráimba mináímbá kwesávái siráíye. ²⁹ Ísu simásímatuwena séna ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináímbá aúvávimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

3

mináímbá Sátisi-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwena séna Sátisi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. Áánútun-amamba avakaeté-asirayan-amamba toré'a avakaeté-o'a tokáundawai maanáímbá simámumpo simámiyo. mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. keinárawatavesa sésa Áánútuna kwaásiman-owe sembánivo máyáawaina ááimba tuwánaraumne. Áánútun-aai tóikakene su'mai kwése'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máyáavo ² kentúra'a kárákwiyoro. Áánútun-aai tuwáúnavo sé'a táto'mai kawé'á oró. Áánútu aúranka'a kentí mayái íma arupí-mayain-ivo kentúra'a kárákwiyoro.

³ Áánútun-aaí ísámai tátokaan-aimba imáyáa é'a kesópa'a té'a mináimbá kwétaagwiyave'a máéro. ímo mirámó íya'o é'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumpo umóyán-kwáásímó tembó ímo ísaraawasamo tentenkáán-umai íma ísarenka'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumne.

⁴ ánivo keinárawa'a Sátisi-naopaken-kwaasivinkemba évakarawai íma sáwí'a umái mé'a kawé'ó umáimo máyáan-kwaasi kwayán-únánkwátóiraamba umái máyáamba pó'a kesé ménaaowe. ⁵ sáwí-yantaakomba usáyaaitaraiyawai miráumai kwayán-únánkwátói úmaresa ménaaowe. Áánútu aúrankare kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare miwí túwí'a té'a kesí kwaásiye sé'a miwí túwí'a íma tawígáúvaranaumne. aúnái'a umái mai'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáin-auvai-kwandaaivinkemba íma tawígáúvaranaumne.

⁶ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináimbá Virátéoviyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

⁷ Ísu simásímatuwena séna Virátéoviyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. ó'oran-kwaasi é'a áráir-aíne su'mai kwésundawai úne. Tévítimo kárákwironteni'a umái kárákwíye'a ontarákén-kír'á kárákwiraunda pó'a usáveraaromo senda-kwáásímó ésa usáveranaaowe. íma usáveraaromo sendawáímó ésa íma usáveranaaowa'a maanáimbá simámumpo simámiyo. ⁸ mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. ísáaro. aambá kwitinkáúnda pósa íma aambá ítátinkanaaowe. sáwíyan-asirayamba mairé'a máyáambanivo kesáái íma tuwé'a taagwiyavé'a kwaási túranka'a Ísuna kwaási úne sembá tuwánaraumne. ⁹ évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwégwaraawai imáyáa tíménasa kentópa'a tésa kívaíresa keinárawatavesa sésa Ísu arumbá tímakaiwaiman-owe sénááowe. ¹⁰ kemá sé'a asiramái mé'a simu'maráaro siráunda pó'a miráumai méraawe. amápa'-marava'a máyáan-kwaasiva'a umbai-yántáá'á téna sáwí'a umátinkanimba asiramái mé'a simu'maráantave'a kemá kárákwiyonaumne. ¹¹ sáwíyanka'a kumónaunda pó'a kesí imáyáa tavisimái sáwí'a umásinkaiyata kawé'-mékámbá íma mayánaumpo sé'a kesáái tirumpimbá táto'mai kawé'á oró.

¹² naamayáámbo naambó ésamo áyáántemba sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai kesivo Áánútuna mono'-náúmpá'á naamayáánkaamba aítínkáánasa aasiyaasí mai'mai'a ónááowe. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai tine'á Áánútu áwí'a agaé'a kesúwí'a aúná-kwí'a agaé'a Áánútuna naaór-awí'a agaé'a ónaumne. mindáó'a Yérúsaremu-naopakaa-dao'a imbánivo aúná-nao'a kwíyómpakemba Áánútumpakemba kumínín-dao-kwí'a tine'á agayánaumne. ¹³ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináimbá Áréótísiyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹⁴ Ísu simásímatuwena séna Áréótísiyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. áráir-ainkona ááimba kemá é'a Áánútun-aaí arupí umái simátime'a Áánútu tarórurain-tantaakona ááimba úndawai maanáimbá simámune. ¹⁵ mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kesáái

íma siyúwáambanivo tirumpimbá íma asiramái tátokaawe. kesááimo tínaaembo umásiyuwaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kanaán-ye súsono. kesááimo tirumpimbó asiramáimo tátokaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kawe'án-ye súsono. ¹⁶ kesáái íma siyuwé'a kítoka'a tátokaavo íma anónka'a tátokaamba pó'a kesópakemba ti'maránaumne. ¹⁷ keinárawa'a kampa'á sé'a kawe'á umái mé'a íma moórá-yantaa'a aáváán-tukáumne kwésembanivo kesúranka'a sáwí'a umái mé'a óísaniyaaín-kwaasiraamba é'a unáánkwátóiyaaín-kwaasiraamba é'a túramba kavíkain-kwaasiraamba mé'a íma awánamai kawer-owaná sirumbá kwéiye. ¹⁸ kawer-áimbá simátíménda ísáaro. kesópa'a té'a kesópaken-tantaa'a mayánááontave'a moórá-ontanko áwí'a kóri agaimáimo kawe'ó úmakaan-ontamba meéyáambaranaaowe. unáánkwátóiyaaín-kwaasi tigaeráámbá kwéiye sé'a kesópakemba kwayán-únánkwátói meéyáambaranaaowe. túramba awánamai kawer-ónááontave'a kesópakemba túrankona masawémba meéyáambaranaaowe. ¹⁹ kesirumbá timúnda-kwaasi kesáái kawe'á umái isáígwáe sé'a asémbai kwéarupi-umatinkanaumne. mindáyave'a sáwí-imayaa tuwé'a kesópa'a teró. ²⁰ maisáaro. keinárawate ménae sé'a kwétaae'a timu'maré'a máyaumne. kesimósamba isé'a ontá tisinké'a iyuwó síyawai kemá kesé mé'a toómbá naana'á kesé mé'a toómbá nánááowe. ²¹ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaiyawai sé'a kesé kwaásira'a kawáá ónááowe sénaumne. sáwí-yantaakomba usáyaaitare'a kesivowé kwaásira'a kawáá úyantemba kwéusayaaitaiyawai kesé kawáá ónááowe. ²² ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúváávimba agaimái simátimiyo avakaeté-onkona avumpimbá máyowai mináímbá simásímakaiye.

4

Áánútu áwí'a mósá makáan-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwowa'a awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana aiva'ó uwírenkaambo anónka'o súwai simásimena séna kemá máyaundava'a iyína'a aáo paárinin-tantaa'a agaráárankanaumne. ² avekáámbá Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowa'a awánaawanda kwíyómpa'a kawááín-avama kwáyowana minká'á moóráwai máyowa'a awánaawanda ³ anekémbá sama kwégowana taayáná-kwisiyani'a kwéuwana naaerírí'a kwéuwana minávárá'á osámbá taayáná-kwisiyani'a umái úkúraa'namankowana kawááiwai máín-ayampa'a avumpimbá kwáyowasa ⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi kawááuwai avamá úkúmarena kwáyowasa minká'á moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi anón-kwaasi mésa kwayán-únánkwátói úmaresa mésa anón-kwaasiti kánumo'a óntanko áwí'a kórinei úmakaan-kanumo'a ti'nómpímbá umásokaawe. ⁵ avumpimbó kawááín-avarakemba tawáomba úwana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana mináváóná aúrampa'a avakaeté-omba kwégena minómbá Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amankoman-ye. ⁶ kawááín-avaona aúranka'a nonkwaaúmbá ságayan-domba kwáyowasa éiyain-awampa'a éiyaimba túvamaimo máyówai mésa tínaaempare túrampare sáwíva-turamba kwáyówai mésa ⁷ moóráwai amápar-asirayamba usáyaaitarowai anón-iyankaani'a umái máyowana moóráwai purumakankáání'a umái Áánútuntavai ísámai kwétuvu'mai nówai máyowana moóráwai kwaási oíkaani'a umái máyowana moóráwai anón-evontaankaani'a umái ayóísántámbá kwétena máyowana ⁸ minéiyáímbá túvamai máyówai

ava'moraé-ayoima kwáyowana amápa-turare ayóí-ándámparé túramba kwáyowasa aasiyaasí aaváyaavimba enónka'a no'wáamba maarán-ímá símae kwéiyesa sésa

Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawai

ó'oran-kawe'a umái máyáiyé. aiva'á

ména ívékwara'a ména maí'mai'a íníye

kwésesa minímá símaesa iráawe. ⁹ minéiyáimbó túvamaimo máyówai kawááin-avara'a ména aasiyaasí maí'mai'a íníwaimba áwí'a mósá marésa súwi sésa ó'oran-aaimban-iye kwésumba ¹⁰ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi anón-kwaasi kawááin-avara'a ména aasiyaasí maí'mai'a íníwai aísamaivimba kívaíresa áwí'a mósá marésa anóndakoman-iye sésa tí'nónkákén-tántáá'á akwáimai aísamaivimba marésa ¹¹ maarán-ímá sésa

kentáásí Ísóigo Áánútu kawenár-úramba éma amápa-tantaa'a taróruraane.

imáyáa éma amápa-tantaa'a taróruraandayaveta kesáa máyaunanaya

amápa-tantaakwara'a kwáyáiyé. mindáyaveta enáwí'a mósá

kwémareta séta kwaási ená ó'oran-aaimba awánáiyama asirayánkwará'á méniyone kwésune

kwésesa minímá siráawe.

5

tavú úmakaan-kwandaagona kwaasái.

¹ mirá suwa'á awánaawanda kawááin-avara'a máyowai ayáánúrapa'a tavú úmakaan-kwandaaima évarevar-ayampa'a aúvái kwáyon-kwandaaima tokéna íma awánaigwae séna avakaeté-sanomba minkwándááír'á tásuwena tokówa'a ² kwíyómpaken-kwayo'na'a asirayáwáimbá awánaawana anónka'a séna nááwa kawenár-úramba kanaán-umaiya máyaindawaiya misánómbá tátuwena arirámai awánaniyo súwana ³ kwíyómpakewai marapákéwái kwaántái marupákéwái amáparawai misánómbó tátuwesamo awánáiyamba uwóví'a ónááowe. ⁴ kawe'á umái mésa misánómbá íma tátuwai-kwaasi máyóntavai pó'a ivi'á táma-tama'a ówána ⁵ minánón-kwáásíwínkémbá moóráwai simásimena séna ivi'á táánavo awánaao. moóráwai Yútaa-andarakewai usáyaaitaraiwai Tévíti aísavutnantambo uráiwai sáwí-yantaakomba usáyaaitaraimba póna kanaán-umai misánómbá tátuwena minkwándááímá arirániye siráiyé.

⁶ súwa'a awánaawanda minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye minánón-kwáásíyé kawááin-avara'a úkúmaresa máyówana moóráwai sipisípi-araakaawai kawááin-avara'a ména tuvúwúwana puwéna usásinkaiwairaamba ména a'nómpínkémbá avakaeté-awaayaamba kwáyowana avakaeté-auramba kwáyowana mináúránkóná ááimba Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amamba uráísana Áánútu kwembá ai'maráísana amápa'-marava'a kunkwénaaiye. ⁷ misípísípí-aráákaawai kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai téna kawááin-avara'a máyowai ayáánúrapakemba tavú úmakaan-kwandaaima mairéna ⁸ minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye sipisípi-araakaawai aísamaivimba kívaíresa uwíremba tátokesa óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakaan-taave'a tátorowana mimpímbá áséi-kwiyumba ún-kanama kwáyowana minkánáóná ááimba Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwéseмба mináséi-kwíyúmbá kwéisaintemba námúnaamo sembá kwéisaiye.

⁹ aúna-ima maarán-ímá sésa

embá tuvúwówa puwéma usásinkaanda mindáyavai sáwí'o umáímo máyáampinkemba tí'mai Áánútunde-i'a umátínkaraane. amápar-akun-andavinkemba évakarawai kwétire ó'on-o'on-aimbo kwésen-kwaasivinkemba évakarawai kwétire ó'on-o'on-kuwara-kwaasivinkemba évakarawai kwétire amápa'-maravakemba évakarawai kwétire mirá kwéondayavai kawenár-úramba po kanaán-umai misánómbá tátuwe kwandaaimá ariráníyone. ¹⁰ kawáái'a umátínkaraanasa Áánútu kentáásí Ísóigona mayáímá maésa marapá'á mésa kwaásira'a kawáá ónááowe. mindáyavai misánómbá tátuwe kwandaaimá ariráníyone

sésa minímá siráawe.

¹¹ suwa'á awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a ávááraumai sáwíva'a uwa'á íma kanaán-umai táámpaawanda-kwaasi mésa kawááin-avara'a minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye úkúmaresa mésa ¹² maarán-ímá anónka'a sésa

sipisípi-araakaawaimba tuvúwówana puwéna usásinkaiwai kawenár-úramban-iyé. mindáyavena póna kwená asirayánkó kwaíkwai'a isaná kawe-tántáá'á máráisana kwená kawer-ímáyáágó kwaíkwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae kwéiyisana kwenáwí'a anómba isaná kwená ó'oran-aaimba kwaíkwai'a isatá kwenáwita mósá kwémaraumne

kwésesa mirán-ímá suwa'á isaraumne.

¹³ minkákémbá kwíyómpakewaiye marapákéwáiyé kwaántái marupákéwáiyé uwí-nómpínkéwáiyé maarán-ímá sésa

kawááin-avara'a máyáiwaine sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyambo mairáiwaine túwí'a mósá maréta túwí'a anómban-iyé kwésunanaya kenti

ó'oran-aaimba kwaíkwai'a ínana kenti

asirayámbá kwaíkwai'a íníye

kwésesa mirán-ímá suwa'á isááwánasa ¹⁴ minéiyáimbó túvamaimo máyówai sésa árarair-aimban-iyé suwasá minánón-kwáásíyómbá aísamaivimba kívaíresa kwená imáyáa ésa áwí'a mósá makáawe.

6

Ísu misánómbá tátukain-kwasai.

¹ kwená imáyáa mósá márówa'a awánaawanda sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai aiva-sánómbá tátuwowana minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moórawai anónka'a kwíyónaairaamba umái séna tiyó súwa'a isé'a ² awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba kwayán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana imá ayáámpimba tokówana moórawai usáyaaitaraiwaina kánumo'a ámakowana usáyaaitaraiwai namuro-kwáásí usáyaaítanae séna kúwa'a awánaraumne.

³ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moórawai séna tiyó súwa'a isááwánana ⁴ moórá-poigo áwí'a ósimba naaeyayán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana taánasatama aména asirayámbá amúwana taumó karái-yántáá'á ivá kwétuwowasa áái'a tiyésa tínkankaawe.

⁵ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moórawai séna tiyó súwa'a isé'a awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba avután-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana sikerimá tokówana ⁶ minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moórawai ayawaimá táínana sáwíyan-tomba kwénintavena séna moórá-tawai-kigaugona meéyán-tómbá sáwíyan-tomba

maésa moórá-mora-umai mayánááowe. masawémbo atiyén-taeramba mintáíma íma sáwí'a ínáyone. ándágo arampinkémbá anombá kwénaan-kigau íma sáwí'a ínáyone siráíye.

⁷ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a ⁸ awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba terávu áúmaisano-sinkoma moóráwaimba ayáá'maena túwasa minkwáásígó áwí'a púwówe suwaná kwenánaaemba túwai áwí'a púwón-ayampare siráawe. amápa'-marama éiyainka'a taaínkaar-éna asirayámbá timúwasarai moóráva'a kwégwesarai tínkambae kuyasá púwúwana ayawaimá tówana toómbá íma úwasa púwúwana tí'a kwéuwasa púwúwana aváá-póiyónkó kwaási kwévowasa púwúmba tuwánaraumne.

⁹ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda Áánútuntavesa ísámaimo póimo tuvú'máimo agáyón-onta-taareigona améndaampa'a kwaási timankó méraawe. minkwáásíyómbá Áánútun-aai kwésimatima'maesa kwéiyuwasa áwáá'a tiyésa tínkamuwasa pukésa ¹⁰ anónka'a sésa Ísóigoo asirayán-úramba mé ó'oran-kawe'a umái mé árair-ainkona ááimba po marapá-kwáásí sínkankaawai nósa-tawai anondá aaí simátinke sáwí-meyamba timíníyono suwaná ¹¹ moóráwai kwayán-únákwátói moórá-mora-umai kwétimena séna sáwíyanka'a timu'maréwasa keinárawa'o Áánútuna mayáímó mairáantemba Áánútuna kwaási mirá kwéomba tínkamiyasa puwíyana ánásaina'a miwítí sáwí-meyamba timénaumne siráíye.

¹² minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda anóm-barima tówana aaváúmá avuwúwana avután-ampaantaraamba úwana kwíyómba naaerírí'a úwana ¹³ anón-unda torówana taaéramba ímo ávumo karón-taeramba kútúmaena marapá'a kumúnten-umai o'á kásímaena marapá'a kunkáíye. ¹⁴ kwátóimo tavú úmáráantemba sokón-tawaai tavú úmarena aúyokuwana amápar-omare nonavuvumpa'-máráwé moóráva'-moravata uráíye. ¹⁵ marapá'a kwaásira'a kawáá uráawaiye anón-kwaasiye i-kwáásítí anón-kwaasiye óísankwara-kwaasiye asirayánkwára-kwáásíyé ó'owiti mayái kwémaesa íma meéyámbá kwémayaawaiye úwoi kwénaaon-kwaasiye amáparawaiye omákare óntampine muri-áíviné aúpá'a mésa ¹⁶ omákontavaiye óntankontavaiye sésa kawááin-avara'a máyáíwaiye sipisípi-araakaawaiye suwánésarai áwáá'a siyéyavaiyaanivo augwímae siráápaaro. ¹⁷ áwáá'o siyí-kánáá tisatá íya aseránaumpo augwímae siráápaaro sumbá ísaraumne.

7

Ísareri-kwaasi 144,000 kwaasi méraan-kwasai.

¹ isé'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éiyaimba mésa amápa'-maragona éiyain-ayampa'a mésa marararé taairaré uwí-nónkaré úndáma toráívo sésa tátokowa'a ² awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'na'a aaváúmó usópakemba téna agayái-yántáá'a Áánútu asirayánkwaráwáíndéi toréna minéiyáíndárau tááyena Áánútumo marawé uwí-nóné sáwí'a ónááon-asirayamba tímakon-eiyaindarau tááyena ³ anónka'a séna marawé taaiyé uwí-nóné íma sáwí'a é'a amu'makéwata Áánútuna mayái-kwáásí túwayaanka'a aúvái agaimáráanata keinárawa'a naaémba marawé taaiyé uwí-nóné sáwí'a oró súwa'a isááwánana ⁴ séna Ísareri áánimbaa'a tísaavutantambo uráawai

túwayaanka'a Áánútuna aúvái agaimakáawai táámpamai séna 144,000 kwaasin-owe. ⁵ minkwáásí Yútaan-andaraken-kwaasi 12,000 kwaasi uwasá Árúpenin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Kátaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁶ Ásan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Návatarain-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Mánásaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁷ Símiyonin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Áríváin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Isakáán-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁸ Sépiyuraanin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Yósépin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Pénisaminin-andarakemba 12,000 uwasá miráumai-kwaasi Áánútuna aúvái túwayaanka'a agaimakáawe súwa'a ísaraumne.

Ísu Káráisitina kwaásiti kwaasái.

⁹ isé'a minkákémbá awánaawanda sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpaawanda-kwaasi mésa amápa'-maravaken-kwaasi amápar-akun-andaraken-kwaasi ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimbo kwésun-kwaasi mésa kawááin-avaona aúrampa'a mésa kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai aúranka'a mésa kwayán-únánkwátói urésa aamoí kwéuntavaiye sésa kwáátaan-anama tokésa ¹⁰ anónka'a sésa Áánútu kentáásí Ísóigo kawááin-avara'a máyáiwaiye kentáásí sáwí-meyambo mairáiwaiye sáwí'o umáimo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mégwésinkaaiye suwasá ¹¹ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a amápa'a kawááiwai máin-ayampare anón-kwaasiye éiyaimbo túvaimo máyówaiye úkúmaresa mésa kivaíresa Áánútuna imáyáa ésa áwí'a mósá marésa ¹² sésa árair-aimban-iyé séta Áánútu áwí'a mósá kwémaraunanaya kwená ó'oran-aaimba kwaíkwai'a isaná kwená kawer-ímáyáágó kwaíkwai'a isatá kwentávéta súwiya kwésunanaya kwenáwí'a anómba isaná kwená asirayánkó kwaíkwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae kwéiyisata árair-aimba iyéyá kwésune siráawe.

¹³ minkákémbá anón-kwaasivinkemba moóráwai sísaa ena séna kwayán-únánkwátói uráan-kwaasi náávakena nááwa'iyo súwa'a ¹⁴ kemá sé'a anóndakoo kemá íma ísaraumpo emá ísaraane séwánana kwemá séna miwímá anón-umbaima tíméwasa Áánútumba íma auwésa asiramái méraawe. unáánkwátóimo sese owanamó kawéó kwéintemba miwímá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai puwúwana naaemá kunkáimba pósa kwayán-únánkwátóiraamba úmaresa kawé'a umái máyáawe.

¹⁵ mindáyavesa Áánútu kawááin-avaona aúrampa'a mésa aaváyaavimba eénáinka'a no'wáamba kwenópa'a kwená mayái mayái'-mayai'a kwéowe. kawááin-avara'a máyáiwai miwí tapáinana ¹⁶ íma ókwara'a táái tinkéna nontáváígwará'á íma tinkáinana miwí tine'á íma aa'á kéna íma koko'á ínasa kawé'a umái ménaaowe. ¹⁷ kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai kawááin-avaona avumpimbá máyáimba póna miwír'á kárákwiyena tí'maena kawé'-nómpá'á mótinkainasa minkáwé'-nómbá nésa maí'mai'a ónááowe. Áánútu miwí ti'numá uwátiyuwainasa íma ivi'á táiyana moórá-yantaa'a íma aaváán-tuwaíyamba kawé'a umái ménaaowe anón-kwaasivinkemba moóráwai simásímakaiye.

8

naaé-sanomba tátukain-kwasai.

¹ simásímatuwowana sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai naaé-sanomba tátuwowana kwíyómpa'a sáwíyanka'a íma aái sésa íma túwaai kwésuwa'a ² awánaawanda Áánútu aúranka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a avakaeté máyówana moóráwai avakaeté-uwiremba

timúwasa maisorésa máyówana ³ moóráwai kwíyómpaken-kwayo'na'a kawááin-avaona egwaa'á taména áséi-kwiyumba ún-kanama agáyón-taareira'a taména óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakon-taave'a torówana áséi-kwiyumba ún-kanama agayáínkwáe séna sáwíva-kanama aména séna Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwésen-ainkwara'a kwéisaiye súwana ⁴ tátokon-taavepimba agaimarówana úmúmba iyúwana Áánútu iséna kwená kwaási námúnaamo sun-áínkwará'á isówana ⁵ minkákémbá mintáávé'á mairéna taareirákémbá iráámba maimái mintáávépímbá marówana iramá kówana marapá'á tuwówana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima taráiyé.

avakaeté-uwirenkona kwaasái.

⁶ maríma tówasa minkákémbá minávákáété-kwayo'narawa'a kwíyómpakewai uwíremba tuvuwíyanesa to'mayaa uwaná ⁷ aivakéwai uwíremba tuvuwúwana kaaígwará iragwára naaegwára'á tuwówana marapá'á kuména moórá-ayampa'a maragwára taaigwará amápa'a owáígwára'á iramá kagúwana kaer-áyámpá'á taaigwará maragwára'á kawe'á uráiyé.

⁸ úwana miwá ánaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana anón-tantaa'a omákaan-tantaa'a iramá kamái kará'maena uwí-nómpímbá kumúwana kaer-áyámpá'á kawe'á úwana moórá-ayampa'-nomba naaeráámbá úwana ⁹ mináyámpá'á máyówai amápa'a púwúwana nompí-sípí amápa'a tawísímai ánásasukaiye.

¹⁰⁻¹¹ ánásasuwowana minkáé'nárai tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana oómbó kúraráantemba anón-oko áwí'a ikaa'á vain-ó'án-iyé suwaná kwíyómpakemba kásímaena nompákwára nonayumpinkwára'á kumúwana mindómbá ikaa'á vówana kaer-áyámpá'á nombá kawe'á úwana moórá-ayampa'a nombá ikaa'á vówasa sáwíva-kwaasi nésa pukáawe.

¹² púwúwana minkáúmbónárau tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana aaváúmá kwíyómba o'á kaer-áyámpá'á kawe'á úwana moórá-ayampa'a túnkúwana aaváyaavinkemba sán-karéna aaváúmá toráétáápa'a marówana túnkéna no'wáán-avuntamba sán-karéna eénáínka'a túnkéna mirá úwa'a ¹³ awánaawanda anón-evontaanko sanaan-úramba araravámaena kwénaaena anónka'a séna kaumbo-sáwí-méyámbá marapá-kwáásítópa'a kuména kwíyómpakemba kaumbonárau úwoi máyáamba pósa mindáraumo uwírembo tuvuwíyana marapá-kwáásítópa'a sáwí-meyamba kumíníye súwa'a ísaraumne.

9

¹ isááwánana minéiyáíndárau tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-o'a kásímaena marapá'á kunkón-okomba moóráwai kíma aména maipímbá avéúmba íma kwáyom-baikaken-kíma amúwana maimaéna ² mimbáíkoná ontá tisuwówana kígaumo ésamo agáyáawanamo anón-umumbo intembá mimbáípinkémbá iyéna aaváúgwára kwíyónkwara'a mói úyatuwowana ³ minúmúmpínkémbá a'nórímbá marapá'á kuména taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intembá miná'nórintónkó mirán-ásíráyámbá torówana ⁴ miná'nórintóntávéna moóráwai simátiména séna taaigwará owáígwára karaan-tantáákwára'á íma né'a Áánútuna aúvái túwayaanka'a agaimakáan-kwaasi íma tiyé'a Áánútuna aúvái túwayaanka'a íma agaimakáan-kwaasi tíyáaro. ⁵ íma puwígwaívo íma anónka'a tiyé'a éva'aasei-kwiyonka'a tiyáíyana tí'a íno. taairaaú'ó kavúwówanamo títemo

intembá mirá tí'a íno. ⁶ minkánaávimbá títe ínasa puwónaumne síyambanivo puwónááon-amba avakáá uwááesa túvamai ménaaowe siráíye.

⁷ súwa'a awánaawanda miná'nóríntónkó moórá-poigo áwí'a ósínkaan-a'norintomba mésa áái'o tiyáíyanesa to'mayaa ésa kwaásiraan-toi'a kwáyowasa ti'nómpimpá'á óntanko áwí'a kórinei úmakon-kanumo'a kwirówana ⁸ miwí ti'nóntáu ayáátáá'a aarai ti'nóntáuraamba úwana miwí túwááyaamba asirayámbá anón-iyanti túwááyaankaamba úwasa ⁹ tintaara'a asirayán-kwéú'a kausokésa áái'o tiyánaesamo tiyáántámbo taantembá miná'nóríntónkó tiyóísántámbo kwétesa ¹⁰ miwí timéraampa'a kwaivain-áwáyaankaamba ésa kwaásimo vaawanamó titemo intembá éva'aasei-kwiyonka'a mirán-ásiráyámbá tokáawe. ¹¹ miwítí anóndako avéúnyaa-maika'a kárakwirowai áwí'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípíru-aimpinkemba Ápátono suwasá Kíríki-kwaasi tááivinkemba Ápóriyono suwaná mináwíkoná ááimba sáwí'a umásúwáiwaiman-íye siráawe.

¹² kemá Yóni awáné'a sé'a aiva-sáwí-méyámbá ánásaimba póna kae-sáwí-méyámbá kwáyáimba póna paáriniye kemá Yóni súne.

¹³ kwíyómpakendarawa'a éva'aaseinarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tínaaemba moóráwaj uwíremba tuvuwúwana Áánútu aúranka'a kóri-ontandei úmakon-taareira'a évarevar-ayairakemba aaigówé su'mai súwa'a isááwánana ¹⁴ minkwíyómpákén-kwáyó'ná'á uwíremba tokówaintavena séna anón-donko áwí'a Yúvérétísi-nompa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éíyaimba ándávakemba ayútinkaaó súwasa ¹⁵ amu'ma'máesa kwéiyuwana minkánaá túwana ayútinkowasa kaer-áyámpá'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tínkamonasaya puwígwaé sésa kuwasá ¹⁶ áái'o tiyánaáon-kwaasi ósin-arósáanumpimba kun-kwáásímó táámpomba sáwíva'a 200,000,000 kwaasiman-owe isé'a ¹⁷ kaainkáání'a umái awánaawanda sáwívar-osin-arosaanumpimba máyón-kwaasi tintaava-kweu'a naaeyayáné sokóne terávuwe mirán-kwéútómbá araa'naanurówa'a awánaawanasa ósin-ti'nóntómbá anón-iyanti-a'nonkaamba asirayán-ti'nóntómbá kwáyowana tóipinkemba iramá kénéa umúmba éna sáwí-kwiyumba kwéena mirá kwéuwasa ¹⁸ kaer-áyámpá'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tóipinken-tantaa'nei tínkamuwasa pukáawe. ¹⁹ minósintómbá íma tóipine su'mai asirayámbá torésa timéraampakwara'a iraankavayaan-á'nónkáámbá asirayámbá tokésa kwaási vowasá pukáawe.

²⁰ vowasá púwúmbanivo túvaimo máyón-kwaasi miwítí sáwí-mayaima íma tuwésa kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa ó'on-o'on-ontandei taainéi úmakon-tantaatavesa kesí ísóigowe sésa íma aúramba awánéna íma aaí iséna íma kwénaain-tantaakontavesa kesí ísóigowe sésa imáyáa mósá ma'maé kwéiyesa ²¹ miwítí sáwí-mayai íma tuwésa tínkamuwasamo púwóni'a uwasá pukaa'á kwéagayesa uwaa'á kwévesa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaakwarar-umoyane kwéesa mirá úmae iráawe.

10

sáwíyan-kwandaagona kwaasái.

¹ mirá úmae iyúwa'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a asirayáwái kwíyómpakemba kuména ainánkó káátarowana a'nónká'á osámbá tawenówana aaváúmó kumperénamo aúgáyáagayaamo intembá óikakemba mirá kwéuwana naamayáánkakembo iramó kwégaintemba mirán-áísámáímá kwáyowana ² sáwíyan-kwandaai arírámai ayáámpimba tokéna ayáánúrapar-aisamaima uwí-nómpimbá támarena

ayáánepar-aisamaima marará'á támarena ³ kwaási inkáiséeraan-kwa'a túwana kwíyónaai avakaetéra'a súwa'a ⁴ avakaetéra'o kwíyónaaimo sún-aimba aúváivimba agayánáe kwéowanana moóráwai kwíyómpakemba simásimena séna mináimbá aúpá'á kwáyáivo íma aúváivimba agayaaó súwa'a ⁵ minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai uwí-nómpímbá ténamo úwai ayáamba mósá tuwéna ⁶ Áánútuma aasiyaasí maí'mai'a íníwai aúranka'a kwíyóne mivá'á kwáyáin-tantaare marawé mivá'á kwáyáin-tantaare uwí-nóné miwán-arumpimba kwáyáin-tantaare úmakowai aúranka'a asiramái séna íma ókwarata amu'maránaunanaya paárinin-kanaama kwétiye. ⁷ naaóvá'á Áánútu kwená kwayó-kwaásí kwenáái simátímakowaiyavena séna aúpá'á tukáunda-aimba paárinie siráimba ava'moraénarawa'a kwíyómpakendarawa'a uwíremba á'a tuvúwómba póna tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwínana mináimbá paárinie siráie.

⁸ minkákémbá kwíyómpakewai simásímakowai simásimena séna moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai uwí-nómímbá ténamo iwái ayáámpinkemba sáwíyan-kwandaai aríráyokaimba komayaaó súwa'a ⁹ kwenópa'a kwé'a sé'a sáwíyan-kwandaai simiyó séwánana séna maimái naaó. enóipimba taakáámbá ínana enarumpimbá ikaa'á váníye súwa'a ¹⁰ minkwándáái maimái násuwaawanana sóipinkemba taakáámbá úwana sirumpinkémbá ikaa'á vówana ¹¹ minkákémbá simásimena séna moórágwara'a Áánútun-aaí simátiminyone. ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasiye kawáá-kwáásígwáraré Áánútumo ínín-aimba simátiminyone simásímakaiye.

11

Áánútun-aaí simátímakeayan-kwasai.

¹ simásímatuwowana moóráwai naambó agambatuwésamo on-ándámá siména séna Áánútuna mono'-námbá koagambaré póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-taarei koagambaré Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi táámpe ² ánivo naamáúva'a íma agambaré ivá túwénasa úwoi-kwaasi íma Áánútuna kwaási tésa minkáwé'-náópa'a sáwí'a úmae iyónááomba kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwésa ánásanaaomba mindáyavai naamáúva'a íma agambaraaó. ³ kae'nárai asirayámbá timé'a tí'maráanasarai kwésarai tirumbá kwéoyantavesarai avután-únánkwátói urésarai 1,260 kanaara'a kesáái árai'a simátíma'maesarai iyóyááoiye simásímakaiye. ⁴ Ísóigo marará'á kárákwiraiwai aúranka'a kae-táimá mintáígó arampinkémbá masawémba kwéatiyen-taima kwáyáísana mintáígóná ááimba minkwáásírái óye. Ísóigo aúranka'a kaer-ómbá kúra'maraisana kwáyáísana minónkóná ááimba minkwáásírái óye. ⁵ minkwáásíráiyávésamo sésamo sáwí'a umátinkanae síyanamo éna mindárai tóipinkemba ira-ausankó miwítí namuro-kwáásí kavuwíníye. minkwáásírái sáwí'a umátinkanae síyawai mirámó iyamba kavuwínasa puwónááowe. ⁶ Áánútu mindárai asirayámbá timúwasarai aa'á íma tíno síyanaraimo éna Áánútun-aaí kwésimatimiyankanaavimba íma aa'á tíníye. nonkóntávésaraimo naae-nómbá auvuwómó síyanaraimo éna mirá íníye. tí'a ínomo sésarai amápar-umbai-yantaa'a kwaásitopa'a t́nor-aimo síyanaraimo éna mirá íníye.

⁷ mirá ínasarai mindárai Áánútun-aaí simátímatuwaiyana avéúmbó ímo kwáyáim-baikakewai téna áái'a tiyéna usáyaaitainasarai puwíyana ⁸ anón-daopa'-marupa'a mindárai túma kwéniye. kentí Ísóigo taaira'á pukáipa'a mindáoko áwí'a aúpa-kwí'á Sótómu-naopare Ísípi-naopare mivá'á mindárai túma kwáyainasa ⁹ ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye tóyo esa mindárai túma taawánésa sésa íma utaró kwésiyana kaumbo-táwai umái éiyainkomba kwáyá'wái íniye. ¹⁰ Áánútun-aaí simátímakaayandarai marapá-kwáásíyávésarai sáwísawaa kwéowe séyááoyan-ainko tirumbá sáwí'a íniye. mindáyavai mindáraimo puwóyááoyantavena tirunkó kawe'á ínaa aamoí ésa amápa-tantaa'a kwenamín-kwenamimba ónááowe. ¹¹ minkáúmbó-táwai umái éiyainkomba kwáyá'wái Áánútu mindárai táama timínasarai usásinesarai méyasa tuwánésa táátavai íyana ¹² kwíyómpakemba moórawai anónka'a simátimena séna maavá'á iyókaiyo sínasarai ainámpimbá iyíyasa kentí namuro-kwáási tuwánáiyana ¹³ mirá-íya-tawai anóm-barima táinda anón-daopa'a avaréiyain-ayampa'a úwoi máyaiyasa moórá-ayampa'a naambá tawisínaawisi umái sáwíva-kwaasi 7,000 kwaasi puwíyasa úwoimo túvamaimo máyaiyan-kwaasi tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa Áánútuntavai kwená áaimba ó'oran-aaimban-ye sénááowe.

¹⁴ kemá Yóni mirán-kááíní'a awáné'a sé'a mirá umbá póna kae-sáwí-méyámbá ánásowana naaé-sawi-meyamba sáwíyanka'a tíníye sune.

naaén-uwiremba tuvúkáin-kwasai.

¹⁵ minkákémbá kwíyómpakendarawa'a ava'moraénarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tínaaemba moórawai uwíremba tuvuwúwa'a isááwánasa kwíyómpa'a sáwívarawai sésa

marapá-kwáásírá'á kawáá uráawai ánásaawasarai kentáási Ísóigoe usásinankaiwaiye aasiyaasi

kawáá úmae iyóyááoiye

¹⁶ suwasá moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasi Áánútuna egwaa'á kawááuwai máyón-ayampa'a mésa aísamaivimba kívaíresa kwená imáyáa ésa áwí'a mósá marésa ¹⁷ sésa

Áánútu Ísóigoo amápar-asirayamba tokáandawai aiva'á mé ívékwara'a máyaandawai e sáwívar-asirayamba toké kwaásira'a áaimba ásámai kwégawaa ónda póta súwiya kwésune. ¹⁸ amápa'-maravaken-kwaasi embá áwáá'a kwéaeewa ívé'a miwímó áwáá'o tiyíníyonda-kanaama kwétiye. pukáan-kwaasi miwí táái tísaa umai isé ená kwayó-kwáási enáái simátímakaawaiye anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye miwí ená imáyáa mósá marésa enáwí'a mósá máraawaiye kawe'-méyámbá timé marapá'á sáwí-mayai mairáawai sáwí-meyamba timíníyone

siráawe.

¹⁹ suwaná minkákémbá kwíyómpa'a Áánútuna mono'-nánkóná ontá tigúwa'a awánaawanda mimbónó'-náúmpá'á kawe-ánaveumba kwáyowana naaóvá'ó Áánútumo Mósesimbo simámakon-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimái mimpímbó makón-anaveumba awánaawanana kwíyónaai kwésuwana tawáomba kwéuwana anón-awairai kwésuwana anóm-barima kwétowana anón-kaiyaramba kwégumuwana mirá kwéuwa'a awánaraumne.

12

aaraigónté arááínkóntéi kwaasái.

¹ awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-umasítai'a maarán-úmásítái'a éna moórá-ininko máyowana aaváúgó kwená unáánkwátóiraamba éna áúgomba ánáan-kwirowana máyowana kwíyónko aísamai-andampa'a kwáyowana a'nómpímbá kánumo'a kwáyowana minkánúmópímbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-o'a kwáyowana ² ámúkwara'a máyowana kwená kanaamá túwana iyámpói ankáindayavena áí'a úwana kwáá'a túwana ³ minkákémbá kwíyómpa'a moórá-umasitaikwara'a éna kwaási agaráátinkai-umasítai'a maará éna arááímbá anón-araaimba ména naaeyayán-áúgwará'á ména avakaeté-a'nomba kwáyowana a'nómpímbá siyáánkai-awaayaamba kwáyowana usáyaaitaraiwaina kánumo'a avakaeté-kanumo'a a'nómpímbá kwáyowana ⁴ kaer-áyámpákén-ó'á tuwéna moórá-ayampaken-o'a améraandei kwiyúmai awéntayuwowana marapá'á kumúwana iyámpói ankánín-ininkona egwaa'á ména ankáína'a tuvú'-nasuwánáe séna máyowana ⁵ inaamaíyámpói marankówana anón-éna amápa'-maravaken-kwaasira'a asiramái kawáá ínín-iyampoi marankówana Áánútu kárákwiyinintavena miníyámpói ááéma mósá tavímairena kwemá kawááín-avara'a móankowana ⁶ minínínkó inkaiséna kavóná-marava'a kwéna Áánútu kwentávéna to'mayaa umánkanaumne sirópa'a koména ayáátááka'a 1,260 kanaama komáyowana Áánútu kawáá uráíye.

⁷ kawáá úwasa kwíyómpa'a áái'a tiyésa Áánútuna kwayó'nárawaka'a kárákwirwai áwí'a Máíkeri kwemá kwená kwayó'náraware arááínkówé kwená kwayó'náraware áái'a tiyówasa ⁸ Máíkeriye kwená kwayó'náraware usáyaaitesa kwíyómpakemba arááínkówé kwená kwayó'náraware kwatuwésa ⁹ anón-araainkomba awéntáyukaawe. naaóvá'á marapá'á iraankavayaambá aúkéna kwenáwí'a Sáátááni póna marapá-kwáásí kampar-áímbá simátíma'maena kwéiyisasa árai'a siyé kwésewana kwaási simái sáwí'a kwéumatiyuwaiye. kwenté kwená kwayó'nárawate tuwétayuwowasa marapá'á kunkáawe.

¹⁰ kúmúwa'a isááwánda kwíyómpa'a moóráwai anónka'a séna Áánútu aúranka'a ména kentáásí kwaásiyavena sáwí-kwaasiman-owe kampa'á símae iráiwaimba awéntayuwaisana marapá'á kúmísana póna Áánútu Sáátáánigo tátokaimpinkemba kentáá mégwésiraiye. kentáará'á kawáá éna asirayán-úrandako póna mégwésiraisata awánaraumne. Áánútu ai'marówana marapá'á kunkáiwaina asirayántá awánaraumne. ¹¹ Ísu sipisípi-araakaawai miwítí sáwí-meyamba mairáiwai puwúwana kwená naaemá kunkáimba pósa Áánútun-aai arupí umái simátíma'maesa kwéiyesa sínkamiyata puwúnavo-imayaa íma umbá asiramái mésa Sáátáánigomba usáyaaitarawaawe. ¹² keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawai mináíntávé'a imáyáa é'a aamoí oró. ánivo Sáátáánigo marapá'á kumbéna sáwí'a kwéimba pó'a marapá'á uwí-nómpá'á máyáan-kwaasi sáwí'a umái ménaaowe. Áánútu Sáátáánigomba tuvuwínín-kanaama sáwíyanka'a tínimba póna Sáátáánigo iséna áyántavena kwéiye kwíyómpakewai siráíye.

¹³ súwana minarááínkó áwí'a Sáátáánigo imáyáa éna kwíyómpakemba suwéntayuwaisa'a marapá'á kumbáyaumne séna inaamaíyámpóimo

maránkaron-ininkomba kwa'maéna kúwana ¹⁴ arááinkó minínínkómbá tuvúwívo séna Áánútu anón-evontaanko ayóiráámbá kae'á amúwana araravámaena kavóná-marava'a kwentávénamo to'mayaa umánkaropa'a kúwana Áánútu kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba kárákwiraiye. ¹⁵ arááinkó minínínkómbá kwa'maéna ói'a káá'maena nombá umpiyankaanana maya'maéna kówinkwae séna kwa'maéna kúwana ¹⁶ maragó áwa'naa ena kweyáárika'a maramá kitúwana kwenóipinken-donko mimpímbá kumúwana ¹⁷ arááinkó minínínkómbá áyántavena umánkena imáyáa éna séna kwenaráá'maatemo é'a áái'a tiyánaumne-imayaa uráiyé. kwenaráá'maa'a miwí Áánútun-aaí ísámai kawé'á ésa Ísu siráin-aimba simátíméwaiman-owe. áái'a tiyánaumne séna uwí-nón-awampa'a to'mayaa umái méraiye.

13

anón-avaa-kwankona kwaasái.

¹ máyowana awánaawanda moórá anón-avaa-kwamba uwí-nómpínkémbá iyéna avakaeté-a'nomba kwáyowana áwááyaamba a'nómpínkémbá siyááinkai irówana usáyaaitaraiwaina kánumo'a siyááinkai mináwááyaámpímbá kwáyowana Áánútuntavai simái sáwí'a umánkaron-aimba a'nómpínká'á agaimái kwimakówana ²⁻³ kwemá anón-avaa-iyankaamba ména aísamaima anón-iyanko aísamairaamba kwáyowana ói'a aváár-íyán-óikaamba kwáyowa'a awánaawanana ááéma moóráwai puwínkwáe séna tuvuwúwana urón-karevu'a kawáúgun-avima kwáyowana tuvuwúwana íma puwéna úwoi máyowana arááinkó kwená asirayámbá aména simámena séna marará'á kawáá úndava'a kawáá uwo súwasa amápa'-maravaken-kwaasi awánésa táátavai ésa kentáásí anóndakoman-iyé sésa kwenarááíma kwarésa ⁴ arááinkó anón-avaa-kwankomba asirayámbá ámakontavesa arááinkóná imáyáagwara'a mósá marésa anón-avaa-kwankona imáyáa mósá marésa sésa anón-avaa-kwanko usáyaaitaraimba pósa íma kanaán-umai áái'a tiyamánkanaaowe siráawe.

⁵ suwaná Áánútu mináváá-kwámbá érankowana ména kwenáúma maimaé kwéiyena Áánútumba simái sáwí'a kwéumankowana kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba Áánútu érankowana ména ⁶ Áánútumba simái sáwí'a umánkena kwenáwí'a simái sáwí'a kwéena Áánútumo máyáipa'a simái sáwí'a kwéena kwíyómpa'o máyáawai simái sáwí'a umátinkomba isááwánana ⁷ Áánútu érankowana ména Áánútuna kwaásiye áái'a tiyámái kwéusayaitena amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasirare kwégawaa úwasa ⁸ amápa'-marava'a máyón-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe. Áánútu maramá íma taróruronka'a sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai pukáiwai kwená aúváivimba maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáivo mináúváivímbá túwí'a íma agairáin-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe.

⁹ kemá Yóni súnda ísáawai pó'a mináímbá ísámai kawé'á oró. ¹⁰ ándáva'a mótinkanae sésamo ésa mirá ónááowe. tínkamónasa puwígwaé sésamo ésa mirá ónááowe. mindáyavesa Áánútuna kwaási íma Áánútumba auwé'a kwenká'á aráápamai asiramái máéro kemá Yóni kwésune.

¹¹ minkákémbá awánaawanda moórá-avaa-kwamba maravínkémbá iréna sipisípi-araakaamba umái ména a'nómpínkémbá kaer-áwááyaámbá

kwáyowana amósámba arááínkó amósánkaamba éna ¹² ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ména asirayámbá kwenkákémbá kwémaena mayáímá kwémaena amápa'-maravaken-kwaasiyavena séna anón-avaa-kwankona imáyáa mósá máraaro séna ááémo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvúwúwana úwoi máyowaintavena ké'naan-avaa-kwankontavena mináímbá séna ¹³ ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena séna kwíyómpakemba iramá kumuwo súwana kwaási túranka'a kwégumuwana ¹⁴ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena marapá-kwáásí sáwí-ampa'a tavisimái mégwétiyuwena simátimena séna anón-avaa-kwanko áúwawakaani'a úmaraiyana kwenáwí'a anómba íno séna ááémo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvúwúwana úwoi máyowaintavena mináímbá súwasa isésa mirá uwaná ¹⁵ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko áúwawakaani'o úmárowaimba ááma amúwana aaí séna kesí imáyáama íma mósá makáawai tínkamiyasa púwóro súwasa mirá kwéuwana ¹⁶ maravínkémbá usaráiwai asiramái súwasa anón-kwaasiyeúwoi-kwaasiye óísankwara-kwaasiye óísaniyaain-kwaasiye úwoi kwénaaun-kwaasiye ó'owiti mayáímá kwémaesa meéyámbá ímo kwémayon-kwaasiye miráumai-kwaasi anón-avaa-kwankona aúvái agáyésa évaka'a túwayaanka'a agáyówasa évaka'a tiyáánka'a agáyówasa ¹⁷ évakarawai mináváá-kwánkó áwí'a agáyówasa évakarawai náámpaamba agáyésa mindáámpáánkóná ááimba kwenáwí'a agaimárón-kwaasi toómbá meéyán-uwasá ímo mirán-áúvái agaimárón-kwaasi íma toómbá meéyán-uráawe.

¹⁸ kemá Yóni sumpo mináímbá kawé'a umái imáyáa oró. kawer-imáyáágwára-kwáásí mindáámpáánkóná ááimba isánááowe. mindáámpáámbá kwaásigontavaiman-iyé. mindáámpáámbá 666 iye kemá Yóni kwésune.

14

aúná-ima siráan-kwasai.

¹ minkákémbá awánaawanda kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai moórá-omaka'a minómákó áwí'a Sáiyono-omaka'a máyowasa kwesé sáwíva-kwaasi mésa kwenáwíre avowán-áwíre túwayaanka'a agaimakón-kwaasi 144,000 kwaasi máyówa'a ² isááwánda kwíyómpakemba nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaai sintenkáámbá kwésuwana sáwíva-kwaasimo uwírembo tuvúwówanamo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa ³ kawááin-avaona aúrampa'a mésa éiyaimbo túvaimo máyówai túrankare anón-kwaasi túrankare mésa aúná-ima kwésesa marapá-kwáásívínkémbá Áánútu meéyámbakain-kwaasiye su'mai mi-144,000-kwáásí miníma kanaán-umai kwésesa ⁴ miwímá íma aarai-úmóyámbá kwéesa arupí umái mésa kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai aráái kwégwarowana kwemá kwaásivinkemba meéyámbarena Áánútuntavena séna miwímá kesí kwaási ésa ená kwaásigwara'a ombá pósa naaémba ó'on-o'on-kwaasi mirá onááowe kwésuwasa ⁵ miwímá íma kampar-áímbá kwésesa miwívímbá íma sáwí-aimba kwáyowai mináúná-ímá suwa'a ísaraumne.

kwíyómpaken-kwayo'narauti kwaasái.

⁶ minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nako sanaan-úramba araravámaena áséi-kwasai kwaíkwai'a ínín-kwasai marapá'a máyón-kwaasiyavena amápa'-maravaken-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye miráumai-kwaasiyavena simátimindayavena araravámaena kwénaaena

⁷ anónka'a séna Áánútu aaiwimbá maitinkánín-kanaama kwétivo Áánútun-áaroí kwéinkaise'a kwentávé'a kwená ááimba ó'oran-aaimban-iyé seró. kwíyómba maramá uwí-nómbá non-úramba tarórurairwaina imáyáa é'a áwí'a mósá máraaro kwíyómpaken-kwayo'nako siráiyé.

⁸ súwana kwenánaaembo kwíyómpaken-kwayo'nako túwai séna anón-daoko áwí'a Pépíroni-nao'a tawisínaawisi umásukaiyé. mirá úwasa mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráawe minkwíyómpákén-kwáyó'nákó siráiyé.

⁹⁻¹⁰ súwana minkáé'nárai tínaaembo kwíyómpaken-kwayo'nako túwai anónka'a séna kwaásimo anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'a úmárówaina imáyáawe mósá máraan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyíníyé. mináváá-kwánkóná aúvái túwayaankare tiyáánkare agaimakáan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyéna íma sáwíyan-awaa'a tiyínívo anón-awaa'a tiyínasa kwíyómpakemba kawé-kwáyó'nárawa túrankare kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai aúrankare iramá kwégaipa'a sáwí-kwiymba ún-ontamba agaimakáipa'a mésa títe kwéinasa ménaaowe. ¹¹ iravínkémbó úmúmbo iyíntemba aasiyaasí títe úmae iyíníyé. anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe mósá kwémaraawai mináváá-kwánkóná aúvái tine'á agaimakáawai íma aagándésa aasiyaasí títe úmaena iyíníyé.

¹² kemá Yóni súmpo Áánútuna kwaási ísáaro. Áánútun-aai kwétagwiyave'a Ísuwe aráápamai máyáawai asiramái máéro kemá Yóni kwésune.

¹³ minkákémbá isááwánda moóráwai kwíyómpakemba simásimena séna maanáimbá aúvái-kwandaavimba agayaaó. ívékwara naaénkwara'a Ísóigowe tarúmai máyáawai puwíyanamo éna Áánútu kawé'á umátinkaniyé. Áánútun-amanko simásimena séna mináimbá árair-aiban-iyé. ívé'a mayáimá kwémaesa naaémba aagándésa miwítí mayáivínkémbá paárinin-tantaa'a miwívá'á kwéniyé simásímakaiyé siráiyé.

kwaásiyavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹⁴ súwa'a awánaawanda moóráwai kwaási-úrandakoraawai kwayán-áinánká'á ména a'nómpímbá usáyaaitarairwaina kánumo'a kóri-ontandei úmakon-kanumo'a kwáyowana ayáámpimba áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkárá'á tokówana ¹⁵ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako kwíyómpa'-mono'-naumpakemba kunákárúwena ainánká'á máyowaintavena anónka'a séna marapá-tómbá kareparáívo toómbó akaráníyonda-kanaama kwétivo kaetám-bánkárá'á toké akaraaó súwana ¹⁶ ainánká'á máyowai kwená kaetám-bánkárá'á tokéna mintómbá ákákaiyé.

¹⁷ akarówana mimbónó'-náúmpákémbá ánaaembo kunákárúwowai kwegwárá'á áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkárá'á tokéna máyowana ¹⁸ moóráwai kwenánaaemba kwíyómapaken-kwayo'nako irará'á kárákwirawai póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-taareirakemba kunákárúwena áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkárá'á tokéwaintavena anónka'a séna marapá'á ándá-aramba ávun-kaivo ená kaetám-bánkárá'á toké minándá-árámbá akaraaó súwana ¹⁹ iséna minándá-árámbá káramai makáiyé. aísamaivimbo makénamo mapamínanamo anombó kumínanamo uwínín-ayampa'a makáiyé. minándá-áránkóná ááimba sáwí-kwaasimo éna Áánútu anón-awaa'a tiyéna ándá-arambo mapámíntemba mirá éna ²⁰ ándá-aramba mapánkon-ayampa'a anón-daokona awámpá'á mináyámpákáámbá kwaási tuvúkaiyé. ándá-aran-anombo kúmíntemba miwítí naaemá kuména

kavirayán-dónkáámbá kumeémena kwaási kwénawikena ayáátááka'a kunkáíye.

15

avakaeté-sawi-meyankona kwaasái.

¹ kumúwa'a awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-i'a úwana sáá'a kówana avakaeté-sawi-yantaa'a kwáyowasa kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a mésa misáwí-yántáá'a timíyanesa kwéesa minávákáété-sáwí-méyámbá tímatuwaiyanamo misáwí-méyámbó ánásagwinanamo éna Áánútuna áwáá'a ánásanimba awánaraumne.

² awánaawanda nonkwaaúnkáámbá ságayamba kwáyowana évaka'a iraráámbá kwégowasa mindón-awampa'a kwaási mésa íma anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe íma mósá kwémaraawai kwená náámpaamba tine'á íma agaimakáawai anón-avaa-kwankomba usáyaaitarowai máyówana Áánútu uwíremba tímakowasa tokésa mésa ³ imá sésa Áánútuna mayái-kwáásígó áwí'a Mósesinte kentáásí sáwí-meyamba mairáiwainte imá simátinkesa maará sésa

emá Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáandawai ená mayái ó'oram-bayai kwémayaanda awánéta sáátavai kwéunaya emá amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá uráandawai ená mayái arupí umái kawe'á umái kwémayaane. ⁴ Ísóigo ewé su'mai ó'oran-kawe'a umái aoka'á máyaandawaimba pósa amáparawai enáároi inkaisésa ená áaimba ó'oran-aaimban-iye sénááowe. ená kawe'-máyaíyé su'maimo kwémayaanda paáruraisasa kwéawanesa amápa'-maravaken-kwaasi enópa'a tésa ená imáyáa enáwí'a mósá maránááowe

non-awámpá'á máyówai minímá siráawe.

⁵ suwa'á minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a mono'-náúmpá'á Áánútuna aoka'-náúmpá'á ontán-tigurówasa ⁶ kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyambo timénááowai mináóká'-náúmpákémbá kunákárúwesa kwayán-únánkwátói sùgáyáagaya ún-unankwatoi urésa tintaara'a terávu-timur-anda urésa máyówasa ⁷ éiyaimbo túvaimo máyówaivinkemba moóráwai avakaeté-taave'a tímúwasa mintáávépímbá Áánútu aasiyaasimó maí'mai'o íníwaimo áwáá'o tíyín-tantaa'a kwáyowana ⁸ naaúmpa'o úmúntemo intembá Áánútuna mono'-náúmpá'á kwená asirayánkówé kwená ó'oran-aainkona ságayankowe anómba úwasa kwaási íma kanaán-umai mindáúmpá'á kwéiyesa avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyamba tímatuwere sésa mindáúmpá'á íma iráawe.

16

Áánútu áwáá'a tíkain-kwasai.

¹ minkákémbá isááwánda mono'-náúmpákémbá moóráwai minávákáéténarawatavena anónka'a séna avakaeté-taavepinkemba Áánútu áwáá'o tíyín-tantaa'a marapá'á ayáúsuwaaro súwana

² minávákáéténarawapinkemba aivakéwái kwená táávepinkemba marapá'á ayáúsuwowasa anón-avaa-kwankona aúvái tine'á agaimakésa kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáa mósá makáawaitopa'a anón-karevutomba túwawaapimpa'a kówana títe uráíye.

³ úwana kwenánaaembo máyowai kwená táávepinkemba uwí-nómpá'á ayáúsuwowana uwí-nónkó púwín-kwaasigona naaeráámbá úwana uwí-nómpínkén-kwámbá putásaraiye.

⁴ putásowana minkáé'nárai tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba nonayumpinká'á ayáúsuwowana naae-nómbá aúkúwa'a ⁵ minkákémbá isááwánda kwíyómpaken-kwayo'na'a nonká'á kárákwirowai séna

emá kawer-úramba umái máyaandawai aiva'á mé ívékwara'a máyaandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawe'á umái arupí uráane. ⁶ ená kwaásiye enáái simátímakaawaiye tínkamuwasa pukáantavai naae-nómbá aútínkaraane. mindáyavai kawe'á kwée miwítí sáwí-mayaigona anondá tímakaane nonká'á kárákwirowai súwa'a ⁷ isááwánda moóráwai póímo tuvú'máímo agáyáan-ontan-taareirakemba séna

Áánútu Ísóigo amápar-asirayamba tokáandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawe'á umái arupí uráane siráiyé.

⁸ súwana minkáúmbónárai tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba aaváúrá'á ayáúsuwowana Áánútu érankowana kwaási tine'ó iramó kain-tembá aa'á kéné tinepái ó'oraumai kówana ⁹ títe úwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkesa Áánútunopakemba misáwí-méyámbá kwétiye sumbánivo miwítí sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'a tésa kwená ááimba ó'oran-aaimban-iyé íma siráawe.

¹⁰ íma suwaná minéiyáíndárai tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba anón-avaa-kwanko kwaásira'a kawáá urópa'a ayáúsuwowana túnkuwasa kwemá kawáá urówai tuní-áyámpá'á mésa títe kwéuwasa kwáá'a kwétesa timááví túwááyaandei kwéunkaresa ¹¹ títe kwéuwana karevú'a kwégontavai Áánútumba kwíyómpakewaimba simái sáwí'a umánkómbanivo íma sáwí-mayai tuwésa kwenópa'a tiráawe.

¹² íma tuwaná minévá'ááséínárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba anón-donko áwí'a Yúvérétísi-nonka'a ayáúsuwowana mindómbá ká'náguwasa aaváúmó usón-ayampa'-marapimpa'a kawáá urówaiti aambá kwíyúntavena mindómbá ká'náguraiye.

¹³⁻¹⁴ mindómbá ká'náguwa'a awánaawanda arááínkó óipinkemba awáímá túwana anón-avaa-kwanko óipinkemba awáímá túwana kampar-áimbó simátímakowai óipinkemba awáímá túwasa minkáúmbó-áwáígó tirumpimbá kaumbo-táráváá-kwámbá mésa ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaesa Áánútuwemo áái'o tíyénesa amápa'-marava'a kwénaaesa kawáá-kwáásí tí'maesa Áánútu amápar-asirayamba tokáiwaina anón-kanaama áái'o tíyénesa tiráawe. ¹⁵ kemá Yóni simátíme'a sé'a Ísu séna umóyán-kwáásímó timbó ímo ísaraawanamo tintembá íma ísarenka'a kúmónnda simu'marésa unáánkwátói úmaresa máyaiyawai íma unáánkwátói-iyaaaintavesa tigaemá ónááowe Ísu siráiyé kemá Yóni súne. awánaawaanda ¹⁶ minkákémbá kawáá-kwáásí tí'maesa moórá-ayampa'a máúpa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípíru-aimpinkemba Áámagétoni-maravare kwésesa torupamáí méraawe.

¹⁷ máyówana minává'móráénárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba úndámo torópa'a ayáúsuwowana moóráwai mono'-náúmpá'á kawááin-avarakemba anónka'a séna amápa'-mayai ánásagwiye súwana ¹⁸ kwíyónaai kwéuwana awairái kwéuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima téna marapá'á kwaási máyónkakene ívékwara'o máyáankare mirám-bárimá íma kwétena ¹⁹ anón-daopa'a kaumborá'á maramá kítíraa'a uréna

tawákaa'a úwana amápa'-marava'a anón-daopimpa'a tawisínaawisi úwana Áánútu Pépíróni-anon-daopaken-kwaasi sáwí'a umbá Áánútu imáyáa éna áwáá'a tiyéna miwítí sáwí-meyamba anómba timúwana ²⁰ nonavuvumpa'-márámá amápa'a nawíkasuwowana omátomba arúwáásé umágúwana ²¹ kwíyómpakemba anón-umbai tain-óntánkáámbá kaaíyaramba kuména kwaási tínkamuwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe. anón-kaaíyaramba anómba sáwí-meyamba timúntavesa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe.

17

Pépíróni-kwaasi kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹ sáwí'a umánkówana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokówaivinkemba moóráwai simásimena séna tiréna'a eénánká'á nááin-inimba sáwí-meyamba mayáinda agarááránkáano. minínínkóná ááimba anón-daopa'a sáwíva'-non-awampa'-naopa'an-iyé. ² mindáópaken-kwaasimo ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o ombá amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi mirá uráawe. uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó ontembá mindáópaken-kwaasi sáwí'o ombá ó'on-o'om-baravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe simásímakaiye.

³ simásímatuwowana Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowana minkwíyómpákéwái sí'maena kavóná-marava'a mósinkowa'a awánaawanda moórá-anon-avaa-kwanko moórá-inimba ayáá'marena ména áúwawaa'a naae-áumá kwáyowana Áánútumba simái sáwí'a umánkaron-aimba ane'á agaimakówana avakaeté-a'nomba kwáyowana miná'nómpímbá áwááyaamba siyáánkai usarówana ⁴ minínínkóná unááankwátói évaka'a naae-únáankwátói évaka'a sokón-unankwatoí uréna kwená konaarirí-yántáá'á sáwívar-ontamba tuwéna maimái umásokena kóri-ontandei úmakon-don-anama ayáámpimba tokéna mindón-ánávímbá sáwí-yantaare su'mai ógwitena sáwísawaamo uwáíná ááimba mindón-ánávímbá kwáyowana ⁵ aúwayaanka'a agaimakéna séna anón-daopa'a áwí'a Pépíróni-naopa'a eénánká'á nááówai tinówa é'a marapá'ó sáwísawaa kwéowai tinówa úne agaimaréna súwana ⁶ Áánútuna kwaásiye Ísun-aaí simátímakowaiye tínkamuwasa púwúwana uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó ontembá minínínkó tínkamena uwo'aó'á úwa'a awánaawanda sáá'a kówana ⁷ kwíyómpakewai simásimena séna íma áá'a kaíno. mináváá-kwánkó minínínkómbá ayáákaimba avakaeté-a'nomba iráisana siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaiye minínínkónté miwítí ááimba simámenaumne. ⁸ awánáánda-avaa-kwankona ááimba ááéma ména pukáimba póna avéúniyaaim-baipinkemba usásinainana Áánútu ánásasuwaníye. Áánútu maramá íma tarórunonka'a maí'maí'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimaréna ímo túwí'o agairáin-kwaasi mináváá-kwámbá usásinainda awánésa táátavai ónááowe. ááéma ména pukáimba usásinanintavai táátavai ónááowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

⁹ simásímatuwena séna kawer-ímáyáágwáráwái mináínkóná ááimba isánááowe. minávákáété-á'nónkóná ááimba avakaeté-omaka'a minínínkó méraipa'an-iyé. miná'nónkóná ááinkwara'a avakaeté-kawaa-kwaasin-owe. ¹⁰ minávákáété-kawaa-kwaasivinkemba éva'aasei kawáá urésa púwúwana moóráwai máyáimba póna moóráwai aáno paaréna sáwíyanka'a méníye.

11 mináváá-kwánkó ááémo ménamo pukáiwaina ááimba minávákáété-kawaa-kwaasi tínaaemba kawáá umai méniwai éna minávákáété-kawaanarawakaamba mirá ínana Áánútu ánásasuwaniye. 12 siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaina ááimba siyáánkai-kawaa-kwaasi kawáá-máyái íma mairésa naaémba anón-avaa-kwankona asirayámbá mairésa sáwíyanka'a kawáá ónááowe. 13 miwítí asirayámbá kwaásira'a kawáá ónááontavesa mimbórá-ímáyáá ésa anón-avaa-kwankona imáyáa kwarésa 14 kentáási sáwí-meyamba mairáiwaimba áái'a tiyáiyana kwemá usáyaaitena amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai póna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwai póna usáyaaitaniye. tááyena kesí kwaásin-owe siráisasa kwembá íma auwésa kwenaráái kwégwaraawai usáyaaindara'a kwesé ménaaowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye. 15 simásímatuwena séna awánáánda-nonkona ááimba eénánká'ó nááín-ininko máyáin-donkona ááimba sáwíva-kwaasi amápa'-maravakemba ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasin-owe. 16 aváá-kwánkóé siyáánkai-awaayaankwarawai awánáándawai eénánká'ó nááín-ininkomba tíyántavesa umánkesa sáwí'a umánkesa unáánkwátói ayú'máyáawana unáánkwátói-iyaaimba máyainasa ama'á násuwesa ayáántámba agaisuwánááowe. 17 Áánútu misáwí-kwáási imáyáa timúwasa mimbórá-ímáyáá ésa kwaásira'o kawáá í-ásíráyámbá anón-avaa-kwankomba amésa pósa Áánútuna imáyáavinkení'a íyana Áánútumo siráin-aimba paáriníye. 18 minínimbó awánáánda-ininkona ááimba anón-daopakewai amápa'-maravaken-kawaa-kwaasira'a kwégawaa-owain-owe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

18

Pépiróni-nao'a tawisínaawisi uráin-kwasai.

1 simásímatuwowana awánaawanda moórá-kwayo'nako kwíyómapakemba kuména anón-asirayamba tokéna kwenanekembá marará'á kusá kwégowana 2 anónka'a séna tawisínaawisi uráimba anón-daopa'a áwí'a Pépiróni-naopa'a tawisínaawisi umásuwaisana taraváá-kwántóné ó'on-o'o-sawí-yantaare mindáópa'a máyáísana sáwí-numawe inkáísén-dumawe mindáópa'a máyáíye. 3 Pépiróni-naopaken-kwaasi ó'on-o'on-tantaa'o sáwísawaamo umbá amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe. amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi Pépiróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. amápa'-maravaken-kwaasi óísamba tíma'maesa kwénaaun-kwaasi anón-ontamba mayánáe sésa Pépiróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. mindáyavena Pépiróni-naopa'a tawisínaawisi umáguwana kwaási ánásaguraawe siráíye.

4 minkákémbá isááwánda kwíyómpakemba moóráwai séna kesí kwaásiyono. sáwí'o ontembá mirá ováínivo mindáópa'a túwáaro. miwítí sáwí-meyamba máyáavainivo mindáópa'a túwáaro. 5 Pépiróni-naopaken-kwaasi sáwí'a úmae iráamba Áánútu misáwí-yántáá'á imáyáa éna sáwí-meyamba kwétimivo mindáópa'a túwáaro. 6 Áánútuwo mindáópaken-kwaasi sáwí'a uráantavai sáwí'a umátinkaa. sáwívaka'a sáwí'a uráantavai kaesé-umai sáwí-meyamba tíma'mae iyuwó. 7 tirááímo taim-báyáímó kwémaesamo sésamo kawé-máyáíyá kwémayaumne sentembá títemo índai'a umátinke tirumbá sáwí'a umátinkaa. miwí túma maimaé iyésa sésa amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá úndampo íma ketor-ínínkáántá umái méta ivi'á tánaumne siráawe. 8 Áánútu Ísóigo aaivimbá

kwémaitinkaiwai amápar-asirayamba tokáimba póna mimbórá-táwai sáwí-meyamba timínasa évakarawai puwíyasa ivi'á kwétaiyana ayawaimá kwétainasa puwíyana mindáópa'a iramá kágwiniye siráiyé.

⁹ simásuwena séna amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiyomba Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwarésa ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráawai mindáópa'a iramá kánín-umumba awánésa toikampóí'a urésa ivi'á tánááowe. ¹⁰ miwítí sáwí-meyamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a mésa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiyé. asirayán-dáópa'a isaná mimbórá-táwai sáwí-meyamba tiráiyé sénááowe.

¹¹ síyasa Pépíróni-naopaken-kwaasi óísamba íma meéyán-unkakémbá pukáantavesa mindáyavai amápa'-marava'a óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi ivi'á tánááowe. ¹² miwítí óísamba tíma'maesa kwénaaon-oisamba anón-ontamba tuwésa kawer-óntámbá ó'on-o'on-ontamba meéyán-uraan-ontane kawer-únánkwátói évaka'a sokón-unankwatoiyé évaka'a naaeyayán-únánkwátói taaimá kawe-kwíyúmbá ún-taaiyé évaka-tantaa'a póáwááyandei ésa taainéi ésa naaeyayán-óntándéi ésa asirayán-óntándéi ésa kaawai-óntándéi úmakaan-tantaare ¹³ áséi-kanama toópímbá umándaan-kanawe áséi-kwiyumba ún-kanawe áséi-kwiyumba úmbasawene ándá-aran-done masawéne kanaráán-tóné ampaantaríraan-tone póíma évaka'a purumakané sipisípiyé ósine póímo maimaénamo nááín-kaariyé kwayó-kwáásíyómbá miwítí mayáímá kwémaesa meéyámbá íma kwémayaan-kwaasiyé mirám-baaran-tantaa'a Pépíróni-naopaken-kwaasi íma meéyámbarésa pukáantavesa ivi'á kwétesa ¹⁴ sésa tirááímo kwétaintantaa'a ánásaimba miwítí óísane miwítí konaarirí-yántááré ánásaimba póna íma ó'a paáriníyé sésa ¹⁵ óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi mirántántáá'á kwétimesa anón-ontamba kwémayaan-kwaasi Pépíróni-naopa'o sáwí-meyambo máyáamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a mésa toikampóí'a urésa ivi'á tésa ¹⁶ eésé'a ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiyé. miwí kawer-únánkwátói naaeyayán-únánkwátóiyé sokón-unankwatoiyé urésa miwítí konaarirí-yántáá'á anón-ontamba tuwésa maimái umásokaawe. ¹⁷⁻¹⁸ mimbórá-táwai miwítí anón-oisamba sáwísawaa umásukaiyé sénááowe. nompí-sípíyó tivoísáiyé nompí-sípívímbá mayáímá kwémayaawaiyé nompí-sípívímbá úwoi kwénaaowaiyé nompí-sípívímbá óísamba tíma'maesa kwénaaowaiyé miráumai-kwaasi mindáópa'a iramá kwégain-umumba awánésa némpa'a mésa sésa mindáókoma amápa'-naokomba usáyaaitarain-daokoman-iyé sésa ¹⁹ tirunkó sáwí'a ínasa ovaimá káúmai ti'nómpá'á avésa toikampóí'a urésa ivi'á kwétesa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiyé. mindáópaken-kwaasi sáwívar-oisamba makáamba pósa nompí-sípívímbá kwénaaon-kwaasi amáparawai sáwívar-ontamba mairáawe. mimbórá-táwai mindáó'a sáwísawaa umásukaiyé sénááowe.

²⁰ kemá Yóni súnda keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawaiyé Áánútuna kwaásiyé Ísuna aantá-kwaasiyé Áánútun-aii simátímakaawaiyé tirunkó kawe'á íníyé. Pépíróni-naopaken-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátínkáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba timínana póna tirunkó kawe'á íníyé kemá Yóni súne.

²¹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako asirayáwái anón-ontamba umbaiyé tón-ontamba maimaéna uwí-nómpímbá mámetuwena séna

minúmbái-óntámbó máasiramaimo mámetuwáúndamo nompímbó kumeémenamo aúyokwintemba minánón-dáóko Pépíróni-naokomba asiramái sáwísawaa umásuwaanasa íma ó'a ónááowe. ²² mindáópa'a kwaási íma ó'a uwíremba tuvuwésa kámoyamba tésa nasé'nasepaamba tésa ímá sésa íma mirá siyasa isánááowe. amápa-tantaa'a íma taróriyasa awánanaaowe. toómbá íma agáyémba awánanaaowe. ²³ oómbá íma kúra'maesa nááiyamba awánanaaowe. aaraiyé kwaaiyé íma mésa unáánkwátói-i'o káínda íma awánanaaowe. mindáópaken-kwaasi óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi amápa'-marava'o tíma'mae kwénaaon-kwaasi usáyaaaitaraawe. pukaa'ó agáyáamba amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa kampa'á sésa kawé'á kwéowe sésa misáwí-ámbá kwakáawe. ²⁴ mindáópaken-kwaasi imáyáa tímúwasa Áánútun-aaí simátímakaawaiye Áánútuna kwaásiye tínkamuwasa pukáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba tímakaiye siráíye.

19

kwíyómpa'a ímá siráan-kwasai.

¹ simásuwowasa kwíyómpakemba sáwíva-kwaasimo kwésuntemba suwa'á isááwánasa sésa

Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. kentáásí Áánútu amápa-tantaa'a usáyaaaitarena kwená ááimba ó'oran-aaimba isaná asirayánkwáráwái ména ² mindáyavena misáwí-méyámbó tímakaimba kawé'á umái arupí uráíye. mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráamba póna sáwí-meyamba tímakaiye. mindáópaken-kwaasi Áánútuna kwayó'nárawa'a tínkamowasa pukáamba póna anondá sáwí-meyamba tímakaiye

simásuwesa ³ ó'a sésa

Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. mindáópa'a iramá kwégena úmúmba úmae kwéiyena íma ánásaniye

suwasá ⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye éiyaimbo túvaimo máyówaiye Áánútu kawááin-avara'a máyowai aúranka'a kívaíresa kwená imáyáa mósá marésa sésa árair-aimba isatá Áánútu áwíta mósá kwémaraumne siráawe.

⁵ suwaná minkákémbá kawááin-avarakemba aaigówé su'mai séna keinárawa'a anón-kwaasivinkene úwoi-kwaasivinkene Áánútuna kwayó'nárawa'a kwenáísamaivimbo máyáawai amáparawai kwenáwí'a mósá máraaro siráíye.

Ísu kwená kwaási kwétirain-kwasai.

⁶ simásuwowasa sáwíva-kwaasimo suntembá kwésuwana nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaaimo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa anónka'a sésa

kentáásí Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáiwai kwégawaa-isata póta kwenáwíta mósá kwémaraumne. ⁷ aúwinimbo tuwai'máátópa'o kwígwaésamo tokwaa ontembá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai kuntiránín-kanaa amu'marésa ménaaon-kanaa kwétisana póna sirunkóyá aamoiyá kwéisata kwená ááimba ó'oran-aaimban-íye kwésune. ⁸ Áánútu Ísumo kuntiránín-kwaasi kawer-únáankwátói kwayán-únáankwátói umátínkáísasa méraawe siráawe.

minúnáankwátóigona ááimba Áánútuna kwaási arupí-mayaima kwémayaawe.

9 minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako Ísun-aaiyavai áraire kwésewaiyavena imáyáa éna kembá Yónimba simásimena séna maanáimbó simáménda aúváivimba agayaaó. kentí sáwí-meyamba mairáiwaina aaraimó tokwaa on-tánómbá nánááontavena Áánútu kwétaayain-kwaasi tirunkó aamoí kwéiye simásímatuwena séna Áánútu mináimbá árai'a siyé kwíyómpaken-kwayo'nako simásimuwa'a ¹⁰ kwená imáyáa mósá maránáe kwése'a aísamaivimba kíyairaawanana simásimena séna íma mirán-uwo. emó ená kwaásiyemo Áánútuna kwayó'nárawa'o é'o Ísumo siráimbo taagwiyavúntemba kegwará'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó simásímakaiye. Áánútun-aai simátíméwaimo sembá Ísuntavesa kwésewe.

Ísuntavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

11 minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana moórá-poigo áwí'a ósimba ména moóráwaimba ayáá'mare máyowana kwenáwí'a árai'na'a éna arupí umái máyainda'a póna aavimbó maitínkáimba arupí kwéena áái'o tiyáimba arupí kwéena ¹² aúranko iraráámbá kwégowana a'nómpímbá usáyaaitaraiwaina kánumo'a sáwíva'a kwiréna kwenane'á moórá-awí'a agaimakówana mináwíkóná ááimba ó'owi íma ísówana kwewé su'mai kwéisena ¹³ kwená unáánkwátói naaevímbá tu'mái umásokowasa kwenáwí'a Áánútuna imáyáa agaráátínkáiwai Áánútun-aigoman-iyé kwésuwasa ¹⁴ kwíyómpakewai áái'o tiyánááowai kwayán-ósín-arósáánumpimba mésa kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umásokesa kwenánaaemba kwárówana ¹⁵ kwenóipinkemba taánasatama áwááigwara'a kwáyowana amápa'-maravaken-kwaasi karánín-tanasatama kwáyowana asirayán-támayo'a tokéna asiramái kawáá íniye. Áánútu amápar-asirayankwarawai kwená namuro-kwáásiyávéna anón-awaa'a tiyínana asirayán-támayo'a tokáiwai sáwí-meyamba timínana ándá-arambo mapámówanamo anombó kúmíntemba mirá-sáwí-méyámbá timíníye. ¹⁶ kwená unáánkwátóirare amúntánkáré áwí'a agaimaréna séna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwaiman-iyé séna agaimakáiyé.

17 agaimarówa'a awánaawanda moóráwai kwíyómpaken-kwayo'nako aaváúmó kwáyonka'a ména sanaan-úrambo araravámaenamo kwénaain-dumaontavena anónka'a séna Áánútu anón-tomba kwaási timakáán-tómbá timínimba pósa tayorupanááowe. ¹⁸ kawáá-kwáási timaré i-kwáásítí anón-kwaasi timaré asirayán-kwáási timaré ósinton-timare tiyáá'maesamo kwénaaon-kwaasi timaré amápa-kwaasi timaré úwoi kwénaaon-kwaasi timaré ó'owiti mayáímó kwémaesamo meéyámbó ímo kwémayaan-kwaasi timaré anón-kwaasi timaré úwoi-kwaasi timaré miráumai-kwaasiyon-timare tamandaaró siráiyé.

19 súwa'a awánaawanda anón-avaa-kwankoe amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiye miwítí i-kwáásiyé torupésa ósin-arósáánumpimba máyowaiye kwená kwaásiye áái'a tiyáíyanesa toruparówasa ²⁰ ósin-aróráánumpimba máyowai anón-avaa-kwankomba tátoresá kampar-áímbó simátímakowaimba tátokowana kwemá ááéma anón-avaa-kwanko aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena anón-avaa-kwankona aúváímo tine'ó agaimakáán-kwaasi kwenáúwawakaaní'o úmárówaina imáyáamo mósá makáán-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkarowainte anón-avaa-kwankonte mindárai tátokesa úwoi máyówasa sáwí-marupa'a iramá

káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a túwówana ²¹ ósin-arósáánumpimba máyowai minkáé'náraití kwaási óipinken-tanasataneí karówasa putásowana numayónkó tima'á ááinaraiye.

20

ayáátááka'a 1,000 ima kwémaen-kwasai.

¹ ááinasuwowa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'nako kuména avéúnyaaím-baipinken-kima tokéna asirayán-ándá umbaí tón-andama tokéna ² arááínkómbá kuntátokena naaóvá'á marapá'á iraankavayaambá aúkéna marapá-kwáásí kampar-áímbá simátíma'maena iráíwai áwí'a Sáátáánigomba kuntátó'mai 1,000 ima úwoi ménintavena asááúmarena ³ avéúnyaaím-baipimba awéntayuwena óika'a awááumai sanómbá támakaimba 1,000 ima mimpímbá ména amápa'-maravaken-kwaasi kampar-áímbá simátiminasa árai'a siyé seváímpóna mimpímbá ména 1,000 ima ánáasainana ayúrankainana sáwíyanka'a naaíniye.

⁴ minkákémbá awánaawanda kawááuwaiti avamá kwáyowasa minkávámbá kwaási máyówana Áánútu imáyáa timúwasa kwaásiti ááimba tísaa umai isánááomba awánaawanda kwaási timambá kwáyowai Áánútun-aai Ísumo siráimba simátímúwasa tinumarambá arátúwówasa pukáawai miwímá anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe ímo mósá makówai anón-avaa-kwankona aúvái túwayaankaare tiyáánkare ímo againakówai miwímá pukáampinkemba usásinesa Ísu Káraísitiye kawáá ésa 1,000 ima ménaaowe. ⁵ minkánáá kwaási pukémpinkemba usásinanaaon-kanaa aiva-kánáá ínasa 1,000 ima maisuwésa ó'on-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe. ⁶ pukémpinkembo aiva'ó usásinanaaowai tirunkó kawé'á ínasa aamoí ésa sáwí-marupa'o iramó kwégaim-barupatavesa íma táátavai ésa Áánútuna mayái Ísu Káraísitina mayái kwémaesa Káraísitiye kawáá-máyái kwémaesa 1,000 ivimba mirá ónááowe.

Sáátáánigomba usáyaaítain-kwasai.

⁷ 1,000 ima maisuwéna Sáátáánigomba ayúrankainana ⁸ amápa'-marava'a kwénaaena amápa-kwaasi kampar-áímbá simátíma'maena kwénaaena Kóko-kwaasiye Mékoko-kwaasiye áái'o tiyáíndayavena tí'maena sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpawanda-kwaasi mésa ⁹ amápar-ayampa'a kwaási-marimba kwimakésa tésa Áánútuna kwaási máyópa'a Áánútu mindáópa'a imáyáa kwéin-daopa'a taúkúmaresa máyówana kwíyómpakemba iramá kuména minkwáásí kunkavútuwowna ¹⁰ Áánútuma kampar-áímbó simátímakowaimba Sáátáánigomba táto'mai sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a améntayuwena anón-avaa-kwante kampar-áímbó simátímakowainte timéntayukaim-baipimba améntayuwowna tí'a úmae kwéiyena íma ánáasaniye.

pukáan-kwaasiti ááintavai tísaa ínín-kwasai.

¹¹ minkákémbá awánaawanda kawááin-avama anómba kwayá-ávámá kwáyowana moóráwai minká'á máyowana kwenópakemba maramá kwíyóm-baru'a taaínkaar-uréna aúyokuwa'a ¹² awánaawanda pukáan-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kawááin-avaona aúrampa'a máyówana Áánútu aúvái-kwandaaiyomba awaséna moórá-kwandaaivimba kwaási aúnaí'o umáímo maí'mai'a ónááowai túwí'a kwáyowana évaka-kwandaaivimba kwaási marapá'ó uráan-aimba kwáyowana Áánútu

mináúvái awánéna miwítí ááimba tísaa umai kwéisena aaivimbá maitinkaraiye. ¹³ uwí-nómpímbó pukáan-kwaasi usásinowasa mara-úrappa'o pukáan-kwaasi usásinowasa pukáan-kwaasi timambá kwáyowai usásinowana Áánútu moórá-mora-kwaasi miwítí ááimba tuwánéna aaivimbá maitinkéna ¹⁴⁻¹⁵ kwaási aúnái'a umái maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakón-kwandaavimba ímo túwí'o agaimakówai Áánútu sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéum-barupa'a timéntayuwowasa kwaántái maru'á ánásowasa kwaási íma ókwara'a púwúwa'a awánaraumne.

21

aúná-mara aúná-kwiyom-barukona kwaasái.

¹ minkákémbá awánaawanda marawé kwíyóm-barure ánásaguwana aúná-marawe aúná-kwiyom-barure kwáyowana marará'á uwí-nómbá íma kwáyowa'a ² awánaawanda aúná-nao'a kawe'-náór-úramba kwíyómpa'a paárurena Áánútunopakemba kuména Yérúsaremu-naopakaan-dao'a úmbanivo aúná-nao'a úwana aúwininko aúná-unankwatoi konaarirí úmarenamo awaikónópa'o kwintembá mindáo'a konaarirí úmakowana ³ kawááin-avarakemba moóráwai anónka'a séna ívé'a Áánútumo ménimba kwaásivimba ména miwísé máyainasa miwí kwená kwaási-i'a íyana miwísé ména íma tiyuwéna ⁴ miwí ti'numá uwátíyuwainana ááéraan-tantaa'a amápa'a ánásasuwanasa pósa íma puwésa íma toikampói'a ésa íma ivi'á tésa íma tí'a éna mirá íníye siráíye.

⁵ súwana kawááin-avara'a máyowai séna amápa-tantaa'a aúnáma kwéune simásuwena séna maanáimbó simámunda aúvávimba agayaaó. mináímbá árarir-aimba póna paáriniye simásimena ⁶ séna amápa'-mayai ánásagwiye. aivaré naaéne miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápa-tantaakona ááimba kemá úne. nontávái táái tinkáindawai nombá tíménasa íma meéyáambaraiyamba úwoi tíménasa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ⁷ sáwí-yantaakomba kwéusayaaaitaawai kesópakemba kawe-tántáá'á amápa'a tíménda miwítí Ísóigo onasá kesí iyámpói'a ónááowe. ⁸ ánivo ímo asiramái kesé máyáawaiye ímo kesé aráápamai máyáawaiye sáwí'o umái máyáawaiye kwaási tínkamowasa púwóni'a owáíyé aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á on-kwáásíyé kampar-ísóígóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá máraawaiye kampar-áimbó kwésewaiye mirámó on-kwáásí sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéim-barupa'a Áánútuna némpa'a mésa maí'mai'a ónááowe siráíye.

⁹ súwana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokésa avakaeté-sawi-meyamba tímakowaivinkemba moóráwai simásimena séna tiréna'a Ísun-aaiyavesa áraire kwésewai kentí sáwí-meyambo mairáiwaina aúná-ininkaani'o on-kwáásí agarááránkáano súwana ¹⁰ Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowana sí'maena anón-omapa'a ayáátáár-omapimba móisinkena awánaao súwa'a awánaawanda kawe'-náór-úramba Yérúsaremu-naopakaamba kwíyómpakemba Áánútunopakemba kumúwana ¹¹ Áánútuna ságayamba mindáo'pa'a kwáyontavena mindáo'a sán-kówasa anón-ontambo kwétuwesamo mairáan-ontambo taayáná-kwisiyan-ontambo makáawanamo sámó kaintembá mindáo'a mirá éna sán-kwégowasa ¹² íí'á óntandei sanaan-úramba úmakowana minípímbá ontamá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontama kwáyowasa minóntará'á kwíyómpaken-kwayo'narawa'a

sísamaivakemba kae'á kumbaimáinarau kárákwiresa máyówana Ísareri áánimbaa túwí'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáiwai túwí'a minóntará'á agaimakówana ¹³ aaváúmó usón-ayampa'a kaumbo-óntámá kwáúwana aaváúmó kumperón-ayampa'a kaumbo-óntámá káúwana évarevar-akwampa'a kaumbo kaumbó kwáyowasa ¹⁴ óntamba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontamba marésa minóntánká'á ii'á úmakowasa minóntánká'á kentáási sáwí-meyambo mairáiwaina aantá-kwaasi túwí'a agaimakówa'a awánaraumne.

¹⁵ awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nakomo simásímakaiwai ayáámpimba moórá-tamayo'a kóri-ontandei úmakon-tamayo'a tokéna mindáóre minóntáwé miníré agambaráinda-tamayo'a tokéna ¹⁶ mindáópa'a kwená támayo'nei évarevar-akwampa'a agambaréna toráúva'a agambarówana amápar-awampa'a mimbórái'a éna ayáátáa'a 12,000 úwana ¹⁷ iíkóná a'nónká'ó agambarómba 144 úwana kwaásimo táámpomba mirá úwana ¹⁸ miní'á taayáná-kwisiyan-ontandei úmakesa mindáo'a kóri-ontandei úmakowana ságayani'a kwéuwasa ¹⁹ ii'á úmakon-ontanka'a konaarirí úmakesa kawer-óntándéi konaarirí úmakesa aiva'á taayáná-kwisiyan-ontamba makésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a kwayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa ²⁰ miwá avóvomayaa'a avután-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miráumai-ontamba konaarirí úmaresa ²¹ moórá-ontara'a suwáásuwaakinei úmakesa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontara'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-suwaasuwaakinei minóntarávámá úmakesa aambá kóri-ontandei kwi'makówana ságayani'a uráíye.

²² ságayani'a úwana Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawaiye kentáási sáwí-meyamba mairáiwaiye máyóyana póna mono'-námbá íma kwáyowa'a awánaawanana ²³ mindáópa'a Áánútuna ságayanko sama kwégamatinkowana kentáási sáwí-meyamba mairáiwai mirá kwéuwana póna aaváúmá kwíyómba mindáópa'a íma kwáyowa'a awánaawanana ²⁴ mindáópa'o sámó kwégamatinkaiwai amápa'-maravaken-kwaasi sama kamátinkainasa amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi túwí'o kwéiyiwai mindáópa'a komáyaiyana ²⁵ mindáópa'a no'wááni'a íma ínasa pósa iír-óntámá íma úmaresa úwoi tisuwéwana kwáyainasa ²⁶ amápa'-maravaken-kwaasi túwí'o kwéiyiwai miwítí kawe-tántáá'á maimaésa mindáópa'a komáyaiyana ²⁷ mindáópa'a sáwí-yantaa'a íma kwáyainasa sáwí'a kwéiyawaiye kampar-áimbá kwéiyawaiye íma komáiyasa kentáási sáwí-meyamba mairáiwaina aúvái-kwandaaivimba aúnái'a umái maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakáinda-kwaasiye su'mai mindáópa'a koménaaowe.

22

¹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako moórá-nomba agaráásinkowana mindómbá ságayan-domba úwasa kwaási nésa maí'mai'a ónááon-domba Áánútuwe kentáási sáwí-meyamba mairáiwaintei avarákémbá kwégumumba ² mindáókona aampimba kwégumuwana évarevar-awampa'a taaimá kwéna arambá irówana kwaási nésa maí'mai'a ónááon-taeramba moórá-kwiyontavai moórá-kwiyontavai arambá imaé kwéiyena úwana

mintáyánama amápa-kwaasi kwénewana íma tí'a éna ánasainana³ Áánútumo sáwí'a kwéovo túwáaro sínda-yantaa'a íma kwáyainana Áánútuwe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaintei avamá kwáyainasa kwená kwayó-kwáásí kwená imáyáa mósá marésa⁴ kwenói'a awánésa kwenáwí'a túwayaanka'a agaimaráiyana⁵ no'wáamba íma ínana aa'á íma káínana Ísóigo Áánútu sáma kwégamatinkainasa pósa oómbá íma kúra'mare maésa kawáá-máyái maimaésa kwéiyesa ménaaowe.

⁶ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako simásimena séna mináímbá árar-aimba póna paáriníye. Ísóigo Áánútu kwenáái simátíméwai kwe-namankómbá tímiwai kwená kwayó'nákómbá kwíyómpakemba ai'maréna séna sáwíyanka'o paárinin-tantaa'a kesí mayái-kwáásí agaráátinkaaó siráíye súwana⁷ Ísu séna isaaó. sáwíyanka'a kumónaumne. mináúváíwímbó kwáyáin-aimbo sáwíyanka'o paárinin-aimbo isésamo taagwiyavónááowai tirunkó aamoí íníye Ísu siráíye.

⁸ súwa'a kemá Yóni mináímbá isé'a awáné'a kwíyómpakewai agaráásínkaraiwai aísamaivimba kívaire'a kwená imáyáa mósá maránáe sé'a ówánana⁹ simásimena séna íma mirán-uwo. emó ená kwaásimo Áánútun-aaimo simátímakaandawaiyemo maanáúváíwínkén-áímbó taagwiyávón-kwaasiyemo Áánútuna kwayó'nárawa'o ontembá kegwárá'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó siráíye.

¹⁰ simásímatuwena séna maanáúváíwínkén-áímbá paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinivo íma aúpá'á maré avora'á maraaó. ¹¹ minkánáámó tínímba sáwí'o kwéiyawai sáwí'a íyasa sáwí'o umái máyaiyawai sáwí'a umái maíyasa kawé'ó kwéiyawai kawé'á íyasa kawé'á umái máyaiyawai kawé'á umái ménaaowe siráíye.

¹² súwana Ísu séna ísáaro. sáwíyanka'a kumónaumne. kemó kwémayaam-bayaigona meéyámbá maimaé'a kumónaumne. ¹³ aivaré naaéna miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne Ísu siráíye.

¹⁴ súwasa mindáókona ontará'á iyésa taaéramba nésa maí'mai'a ónááontavesa unáánkwátóimo sese owanamó kawé'ó kwéintemba miwímá kawé'á umái máyáawana tirunkó aamoí kwéíye. ¹⁵ sáwí'o umáímo máyáawaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á kwéowaiye aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye kwaási títamowasa púwóni'a owáiyé kampar-ísóígóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá máraawaiye kampar-áintávésa aamoí owáiyé mirámó úmae kwénaaowai mindáópa'a íma iyónááowe.

¹⁶ Ísu séna kemá Ísu kwíyómpakemba kesí kwayó'nákómbá ai'maráúnana kentópa'a kuména mináímbá Ísóigona kwaási isáígwáe séna kusimátímakaiye. kemá Tévíti aísaaavutantamba uráundawai é'a aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-o'a kemá úne Ísu siráíye.

¹⁷ súwasa Áánútun-amankoe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaina aúna-ininkaani'o on-kwáásíyé sésa Áánútunopa'a teró kwésiyasa mináímbá kwéisaawai Áánútunopa'a teró sénááowe. nontávái táái kwétinkaindawai Áánútunopa'a teró. Áánútunopa'a kónáe síyawai tíyana Áánútu maí'mai'a ónááon-domba úwoi tímínasa nésa maí'mai'a ónááowe.

¹⁸ kemá Yóni paárinin-tantaa'a maanáúváíwímbá agaimaré'a maanáúváíwínkén-áímbá isánááon-kwaasiyave'a asiramái sé'a maanáímpímbó évakarawaimo kentí imáyáavinken-ainkwara'o síyanamo

éna Áánútu sáwí-meyamba timínimba agaimaré'o simátimunda-sawi-meyamba timíniye. ¹⁹ évakarawaimo maanáintómpínkémbó paárinintantaa'o tínaaembo umámiyanamo éna Áánútu minkwáásíyávéna séna minkáwé'-náópar-uramba íma iyé'a maí'mai'a ónááon-taeramba íma nánááowe. maanáúváímbó simátimunda-aintavena síníye kemá Yóni kwésune.

²⁰ mináímbá árar-aimban-iyé kwésiwai sáwíyanka'a kumónaumne sisa'á árar-aimban-ivo Ísóigo Ísu árai'a úwoi kumuwó kwésune.

²¹ Ísóigo Ísu Áánútuna kwaási úwoi kwétuwa'naa-ina'a máéro. mináímbá árar-aimban-iyé.

mináímbá ánásaiye.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Mátiyu 1:1–2:12
2	Mátiyu 2:13–3:6
3	Mátiyu 3:7–4:11
4	Mátiyu 4:12–25
5	Mátiyu 5:1–26
6	Mátiyu 5:27–48
7	Mátiyu 6:1–24
8	Mátiyu 6:25–7:14
9	Mátiyu 7:15–29
10	Mátiyu 8:1–17
11	Mátiyu 8:18–34
12	Mátiyu 9:1–17
13	Mátiyu 9:18–38
14	Mátiyu 10:1–23
15	Mátiyu 10:24–11:6
16	Mátiyu 11:7–30
17	Mátiyu 12:1–21
18	Mátiyu 12:22–45
19	Mátiyu 12:46–13:23
20	Mátiyu 13:24–46
21	Mátiyu 13:47–14:12
22	Mátiyu 14:13–36
23	Mátiyu 15:1–28
24	Mátiyu 15:29–16:12
25	Mátiyu 16:13–17:9
26	Mátiyu 17:10–27
27	Mátiyu 18:1–22
28	Mátiyu 18:23–19:12
29	Mátiyu 19:13–30
30	Mátiyu 20:1–28
31	Mátiyu 20:29–21:22

February

date	Scripture
1	Mátiyu 21:23-46
2	Mátiyu 22:1-33
3	Mátiyu 22:34–23:12
4	Mátiyu 23:13-39
5	Mátiyu 24:1-28
6	Mátiyu 24:29-51
7	Mátiyu 25:1-30
8	Mátiyu 25:31–26:13
9	Mátiyu 26:14-46
10	Mátiyu 26:47-68
11	Mátiyu 26:69–27:14
12	Mátiyu 27:15-31
13	Mátiyu 27:32-66
14	Mátiyu 28:1-20
15	Mááka 1:1-28
16	Mááka 1:29–2:12
17	Mááka 2:13–3:6
18	Mááka 3:7-30
19	Mááka 3:31–4:25
20	Mááka 4:26–5:20
21	Mááka 5:21-43
22	Mááka 6:1-29
23	Mááka 6:30-56
24	Mááka 7:1-23
25	Mááka 7:24–8:10
26	Mááka 8:11–9:1
27	Mááka 9:2-29
28	Mááka 9:30–10:12

date	Scripture
1	Mááka 10:13-31
2	Mááka 10:32-52
3	Mááka 11:1-26
4	Mááka 11:27-12:17
5	Mááka 12:18-37
6	Mááka 12:38-13:13
7	Mááka 13:14-37
8	Mááka 14:1-21
9	Mááka 14:22-52
10	Mááka 14:53-72
11	Mááka 15:1-47
12	Mááka 16:1-20
13	Árúku 1:1-25
14	Árúku 1:26-56
15	Árúku 1:57-80
16	Árúku 2:1-35
17	Árúku 2:36-52
18	Árúku 3:1-22
19	Árúku 3:23-38
20	Árúku 4:1-30
21	Árúku 4:31-5:11
22	Árúku 5:12-28
23	Árúku 5:29-6:11
24	Árúku 6:12-38
25	Árúku 6:39-7:10
26	Árúku 7:11-35
27	Árúku 7:36-8:3
28	Árúku 8:4-21
29	Árúku 8:22-39
30	Árúku 8:40-9:6
31	Árúku 9:7-27

date	Scripture
1	Árúku 9:28-50
2	Árúku 9:51–10:12
3	Árúku 10:13-37
4	Árúku 10:38–11:13
5	Árúku 11:14-36
6	Árúku 11:37–12:7
7	Árúku 12:8-34
8	Árúku 12:35-59
9	Árúku 13:1-21
10	Árúku 13:22–14:6
11	Árúku 14:7-35
12	Árúku 15:1-32
13	Árúku 16:1-18
14	Árúku 16:19–17:10
15	Árúku 17:11-37
16	Árúku 18:1-17
17	Árúku 18:18-43
18	Árúku 19:1-27
19	Árúku 19:28-48
20	Árúku 20:1-26
21	Árúku 20:27-47
22	Árúku 21:1-28
23	Árúku 21:29–22:13
24	Árúku 22:14-34
25	Árúku 22:35-53
26	Árúku 22:54–23:12
27	Árúku 23:13-43
28	Árúku 23:44–24:12
29	Árúku 24:13-53
30	Yóni 1:1-28

date	Scripture
1	Yóni 1:29-51
2	Yóni 2:1-25
3	Yóni 3:1-21
4	Yóni 3:22–4:3
5	Yóni 4:4-42
6	Yóni 4:43-54
7	Yóni 5:1-23
8	Yóni 5:24-47
9	Yóni 6:1-21
10	Yóni 6:22-40
11	Yóni 6:41-71
12	Yóni 7:1-29
13	Yóni 7:30-52
14	Yóni 7:53–8:20
15	Yóni 8:21-30
16	Yóni 8:31-59
17	Yóni 9:1-41
18	Yóni 10:1-21
19	Yóni 10:22-42
20	Yóni 11:1-53
21	Yóni 11:54–12:19
22	Yóni 12:20-50
23	Yóni 13:1-30
24	Yóni 13:31–14:14
25	Yóni 14:15-31
26	Yóni 15:1-27
27	Yóni 16:1-33
28	Yóni 17:1-26
29	Yóni 18:1-24
30	Yóni 18:25–19:22
31	Yóni 19:23-42

date	Scripture
1	Yóni 20:1-31
2	Yóni 21:1-25
3	aantá-kwaasi 1:1-26
4	aantá-kwaasi 2:1-47
5	aantá-kwaasi 3:1-26
6	aantá-kwaasi 4:1-37
7	aantá-kwaasi 5:1-42
8	aantá-kwaasi 6:1-15
9	aantá-kwaasi 7:1-29
10	aantá-kwaasi 7:30-50
11	aantá-kwaasi 7:51-8:13
12	aantá-kwaasi 8:14-40
13	aantá-kwaasi 9:1-25
14	aantá-kwaasi 9:26-43
15	aantá-kwaasi 10:1-33
16	aantá-kwaasi 10:34-48
17	aantá-kwaasi 11:1-30
18	aantá-kwaasi 12:1-23
19	aantá-kwaasi 12:24-13:12
20	aantá-kwaasi 13:13-41
21	aantá-kwaasi 13:42-14:7
22	aantá-kwaasi 14:8-28
23	aantá-kwaasi 15:1-35
24	aantá-kwaasi 15:36-16:15
25	aantá-kwaasi 16:16-40
26	aantá-kwaasi 17:1-34
27	aantá-kwaasi 18:1-21
28	aantá-kwaasi 18:22-19:12
29	aantá-kwaasi 19:13-41
30	aantá-kwaasi 20:1-38

date	Scripture
1	aantá-kwaasi 21:1-16
2	aantá-kwaasi 21:17-36
3	aantá-kwaasi 21:37-22:16
4	aantá-kwaasi 22:17-23:10
5	aantá-kwaasi 23:11-35
6	aantá-kwaasi 24:1-27
7	aantá-kwaasi 25:1-27
8	aantá-kwaasi 26:1-32
9	aantá-kwaasi 27:1-20
10	aantá-kwaasi 27:21-44
11	aantá-kwaasi 28:1-31
12	Árómaa 1:1-17
13	Árómaa 1:18-32
14	Árómaa 2:1-24
15	Árómaa 2:25-3:8
16	Árómaa 3:9-31
17	Árómaa 4:1-12
18	Árómaa 4:13-5:5
19	Árómaa 5:6-21
20	Árómaa 6:1-23
21	Árómaa 7:1-14
22	Árómaa 7:15-8:6
23	Árómaa 8:7-21
24	Árómaa 8:22-39
25	Árómaa 9:1-21
26	Árómaa 9:22-10:13
27	Árómaa 10:14-11:12
28	Árómaa 11:13-36
29	Árómaa 12:1-21
30	Árómaa 13:1-14
31	Árómaa 14:1-23

date	Scripture
1	Árómaa 15:1-21
2	Árómaa 15:22–16:7
3	Árómaa 16:8-27
4	1 Kórinti 1:1-17
5	1 Kórinti 1:18–2:5
6	1 Kórinti 2:6–3:4
7	1 Kórinti 3:5-23
8	1 Kórinti 4:1-21
9	1 Kórinti 5:1-13
10	1 Kórinti 6:1-20
11	1 Kórinti 7:1-24
12	1 Kórinti 7:25-40
13	1 Kórinti 8:1-13
14	1 Kórinti 9:1-18
15	1 Kórinti 9:19–10:13
16	1 Kórinti 10:14–11:1
17	1 Kórinti 11:2-16
18	1 Kórinti 11:17-34
19	1 Kórinti 12:1-26
20	1 Kórinti 12:27–13:13
21	1 Kórinti 14:1-17
22	1 Kórinti 14:18-40
23	1 Kórinti 15:1-28
24	1 Kórinti 15:29-58
25	1 Kórinti 16:1-24
26	2 Kórinti 1:1-11
27	2 Kórinti 1:12–2:11
28	2 Kórinti 2:12-17
29	2 Kórinti 3:1-18
30	2 Kórinti 4:1-12
31	2 Kórinti 4:13–5:10

date	Scripture
1	2 Kórinti 5:11-21
2	2 Kórinti 6:1-13
3	2 Kórinti 6:14-7:7
4	2 Kórinti 7:8-16
5	2 Kórinti 8:1-15
6	2 Kórinti 8:16-24
7	2 Kórinti 9:1-15
8	2 Kórinti 10:1-18
9	2 Kórinti 11:1-15
10	2 Kórinti 11:16-33
11	2 Kórinti 12:1-10
12	2 Kórinti 12:11-21
13	2 Kórinti 13:1-14
14	Káresiya 1:1-24
15	Káresiya 2:1-16
16	Káresiya 2:17-3:9
17	Káresiya 3:10-22
18	Káresiya 3:23-4:20
19	Káresiya 4:21-5:12
20	Káresiya 5:13-26
21	Káresiya 6:1-18
22	Évésasi 1:1-23
23	Évésasi 2:1-22
24	Évésasi 3:1-21
25	Évésasi 4:1-16
26	Évésasi 4:17-5:2
27	Évésasi 5:3-33
28	Évésasi 6:1-24
29	Vírípai 1:1-26
30	Vírípai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Víripai 2:19–3:6
2	Víripai 3:7–4:1
3	Víripai 4:2–23
4	Kórosi 1:1–20
5	Kórosi 1:21–2:7
6	Kórosi 2:8–23
7	Kórosi 3:1–17
8	Kórosi 3:18–4:18
9	1 Tésárónaika 1:1–2:9
10	1 Tésárónaika 2:10–3:13
11	1 Tésárónaika 4:1–5:3
12	1 Tésárónaika 5:4–28
13	2 Tésárónaika 1:1–12
14	2 Tésárónaika 2:1–17
15	2 Tésárónaika 3:1–18
16	1 Tímóti 1:1–20
17	1 Tímóti 2:1–15
18	1 Tímóti 3:1–16
19	1 Tímóti 4:1–16
20	1 Tímóti 5:1–25
21	1 Tímóti 6:1–21
22	2 Tímóti 1:1–18
23	2 Tímóti 2:1–21
24	2 Tímóti 2:22–3:17
25	2 Tímóti 4:1–22
26	Táítási 1:1–16
27	Táítási 2:1–14
28	Táítási 2:15–3:15
29	Vírímóni 1:1–25
30	Ípíru 1:1–14
31	Ípíru 2:1–18

date	Scripture
1	Ípíru 3:1-19
2	Ípíru 4:1-13
3	Ípíru 4:14–5:14
4	Ípíru 6:1-20
5	Ípíru 7:1-19
6	Ípíru 7:20-28
7	Ípíru 8:1-13
8	Ípíru 9:1-10
9	Ípíru 9:11-28
10	Ípíru 10:1-18
11	Ípíru 10:19-39
12	Ípíru 11:1-16
13	Ípíru 11:17-31
14	Ípíru 11:32–12:13
15	Ípíru 12:14-29
16	Ípíru 13:1-25
17	Yémési 1:1-18
18	Yémési 1:19–2:17
19	Yémési 2:18–3:18
20	Yémési 4:1-17
21	Yémési 5:1-20
22	1 Pítaa 1:1-12
23	1 Pítaa 1:13–2:10
24	1 Pítaa 2:11–3:7
25	1 Pítaa 3:8–4:6
26	1 Pítaa 4:7–5:14
27	2 Pítaa 1:1-21
28	2 Pítaa 2:1-22
29	2 Pítaa 3:1-18
30	1 Yóni 1:1-10

date	Scripture
1	1 Yóni 2:1-17
2	1 Yóni 2:18–3:2
3	1 Yóni 3:3-24
4	1 Yóni 4:1-21
5	1 Yóni 5:1-21
6	2 Yóni 1:1-13
7	3 Yóni 1:1-14
8	Yúte 1:1-25
9	paárurain-kwasai 1:1-20
10	paárurain-kwasai 2:1-17
11	paárurain-kwasai 2:18–3:6
12	paárurain-kwasai 3:7-22
13	paárurain-kwasai 4:1-11
14	paárurain-kwasai 5:1-14
15	paárurain-kwasai 6:1-17
16	paárurain-kwasai 7:1-17
17	paárurain-kwasai 8:1-13
18	paárurain-kwasai 9:1-21
19	paárurain-kwasai 10:1-11
20	paárurain-kwasai 11:1-19
21	paárurain-kwasai 12:1-18
22	paárurain-kwasai 13:1-18
23	paárurain-kwasai 14:1-20
24	paárurain-kwasai 15:1-8
25	paárurain-kwasai 16:1-21
26	paárurain-kwasai 17:1-18
27	paárurain-kwasai 18:1-24
28	paárurain-kwasai 19:1-21
29	paárurain-kwasai 20:1-15
30	paárurain-kwasai 21:1-27
31	paárurain-kwasai 22:1-21